
JOANNIS LELANDI

ANTIQUARIII

De Rebus BRITANNICIS

COLLECTANEORUM

TOMUS SECUNDUS.

JOANNIS LELANDI
ANTIQUARI
De Rebus BRITANNICIS
COLLECTANEA.

✍ Numeri, quos in margine collocavimus, Autographi paginas denotant.

Pag. 1. *How England should have Homage and Feaulty of Scotlande.*

THESE Remembraunces folowing be founde in olde Chronicles autorisid, remayning in diverse Monasteries booth in England an yn Scotland, by the which it is openly knowen and shewid, that the Kinges of England have had, and now owt to have, the upper Domination and Subjection of the Reaulme of Scotland, and Homage and Feaultie of the Kinges of the sayde Reaulme.

Brute, the firste Kinge of the Britaines, had 3. Sunnes, Loctrine, Albanac, and Camber: emong whom he devidid his Lande, and gave that Part to Albanac, that now is caullid Scotland, that tyme caullid Albanie.

It happenid that, 2. Yeres after the Dethe of Brute, a King, caullid Humbre, enterid in to Albanie, and slew Albanact, Brother to Loctrine. Loctrine knowing of that, cam in to Albany, and chafid Humbre, which fled, and was drownid in a River, which now is caullid Humbre for that cause: and the said Loctrin enterid in to the Land of Albany, and toke it on to hym self.

Also Dunwallo, King of Britaine, slew Satern, King of Scotland, for his Rebellion, and put his Land in his Subjection.

Also Beline and Brenne, Sunnes to the said Dunwallo, after the Death of their Father, departid this Reaulme betwene them. So that Belin shuld have the Crowne of Leogre, Cambre, and Cornewalle, and Bren, to reigne under hym,

hym, should have Albany. For it was the old Accustume, among the Trojanes, that the Dignite of the Inheritaunce should alway remayne to the eldest Sunne.

In the tyme of Arture Scottes besegid the Cite of York, then being therein Hoël King of the Lesse Britaine, Cousin to King Arture: and he with an Hoste cam thither, and discomfitid the Scottes, and chafid them in to a Marsch, and besegid them ther so long, tyl they were almost famishid; and then Bisshopes, and Abbates, and Men of Religion, for as much as they were christenid People, besoute hym to take them to his Mercy and Grace, and to graunt them a Portion of the same Countre to dwelle yn, under everlasting Subjection. And apon this he tooke them to his Grace; and they felle down before hym, and did hym Homage and Feaultie, and were sworne his Subjectes and Liegemen, and he ordenid Augusel to be King of Scottes. And also the faide King Arture, holding his Royal Fest at Cairleon, had there al the Kinges, that were Subjectes on to hym, among the which Augusel, the said King of Scottes, did his due Service for the Realm of Scotland, and bare King Artures Swerd afore hym. Pag. 2. 3

In the Yere of our 901. Edward King of Englande, Sun to King Alured, had under his Dominion, and Obedience, the Kinges of Scottes, of Humbre, and Stregtle Waleis, as it apperith in Chronicles written by Mariane a Scote, Roger Hoveden, and Willyam of Malmesbyri.

In the Yere of our Lord 923. the same King Edward was Praesident, and Governor, of al the People of England, Cumbrlande, Scottes, Danes, and Britons.

King Athelstane conquerid Scotland, and, as he lay in his Tentes beside York, the King of Scottes faynid hym self to be a Myntrelle, and harped before King Athelstane, only to espy his Ordinaunce and his People. The same Night he cam to the Host, and slew Targe Archebischop of York, and al the People in his Ward. The King had no Wepen to defend hym self, and praied to God, and to S. Aldhelm of So-cour; and S. Aldhelm toke hym a Swerd in hys Hand, and ther with he discomfitid the Scottes the same Night: and he ordeinid, and made, Constantine King of Scottes, and to reigne under hym, saying, that it was more glorius to make a King, then to be a King. Pag. 3.

And the same King Athelstane, after his Victorie, gave dew, and loving, Thankes to God, and S. John of Beverley, and besoute hartely, that, be Merites of the said S. Johan, he might have sum Knowlege, and evident Token, by the which that they, that were at that tyme, and tho, that should suc-

cede hym, might have a certayn Token, and Knowlege, that the King of Scotlande, and the Rebellois of the same Land owt to be Subjectes to the Reaulme of Englande, and, after his devoute Prayers, he saw Rokkes beside a Place, caullid Dunbar, and he drew out his Swerd, and smote in to the Stone, which gave Place on to the Swerde, made holow be Goddes Mighte, and Vertue, by the Stroke of the Swerde, to the Lenghte of an Elne. And the said Evidence, and Profe, endureth on to this Day, and ys rehercid in the Legend of S. John of Beverley for a Miracle.

In the Yere of our Lord a 947. Edrede, King of England, and Brother to King Athelstane, toke Homage, and Feaultie, of Irice, King of Scottes.

In the Yere of our Lord 977. Kinald, King of Scottes, and Malcolin, King of Cumbreland, did Homage to King Edgar; and the said Edgar had Subjectes on to hym Kinald, King of Scotland, Malkin, King of the Isles, Malcoline, King of Cumbreland, and other v. Kinges, that is to say, Dunwald, Siferth, Howel, Jacok, and Inkhill. The said King Edgar sitting in a Barge, and stering the same apon the Water of Dee, made the saide Kinges to row the sayde Barge. Then he said, his Successors might be joyful to have the Prerogative of so great Worshipp, and to have yn Subjection the Poure of so many Kinges.

In the Yere of our Lorde 1017. Knute, King of England, vanquishid, and subduid, in Batail, Malcoline, King of Scottes, and tooke of hym Homage, and Feaultie.

In the Yere of our Lorde 1056. S. Edward tooke from Malcoline, King of Scottes, his Life, and his Kingdom, and

Cumbrelande

made Malcoline, Sunne to the King of Northumbreland, Kinge of Scottis.

In the Yere of our Lord 1069. William Conquerour, King of Englande, vanquishid in Bataile at Albruche Malcolin, King of Scottes, and toke of hym Homage.

Malcoline, King of Scottes, did Homage, and Feaultie, to Wilhelme Rufus, King of England. And the same King William depofid, and put from the Kindom, Dunwald, King of Scottes, for divers Causes reasonable and rightful, and made Dunecan, Sun to Malcolline, King of Scottes, and toke of hym dew Homage in the Yere of our Lorde 1093. And after that that the said Dunecan was slayn, the sayde Dunewald usurpid the Kingedom agayne. The same King Rufus put hym out, and made Edgar, Sunne to Malcoline, King of Scottes, which did to hym his due Service.

In

In the Yere of our Lorde 1100. after the Deth of King William Rufus, succedid hym King Henry his Brother : and in the 7. Yere the faide Edgar, King of Scottes, died, and after hym reignid Alexander, brother to the faide Edgare, by Graunt and Sufferaunce of the faide King Henry. Pag. 5.

David, King of Scottes, did Homage firste of al Temporal Men of England to Matilde themperesse, Doughter and Heire to the sayde King Henry.

In the Yere of our 1136. in the firste Yere of the Reigne of Kinge Stephan, the said Davy, King of Scottes, required to do his Homage, refusid to do it, for as much as he had done Homage to Matilde themperesse before tyme. Not withstanding Henry, Sunne of the sayde Davy, did Homage to King Stephane. 10. Stepha-
ni Regis
1136.

In the Yere of our Lord 1150. William, King of Scottes, and Davy his Brother, and al therles, and Barons, of the Reaulme of Scotlande becam Liege Menne to Henry King of England, Sunne to King Henry the 2. and did hym Homage, and Feaultie, saving the Feaultie that they owte to his Father then lyving.

In the Yere of our Lorde 1175. and in the 21. Yere of the Reigne of King Henry the secunde, the said Willyam, King of Scotland, rebellid, and cam to Northumbreland, and made great Warre and Slaughter: and Knighttes, Gentilmenne, and Yeomen assembled of the Countes of Yorkthir and Northumbreland toke the same Kinge William at Alnewike, and broute hym to King Henry in to Normandie; and thither went Richard Bishop of S. Andrew, and other Bischopes, and Lordes, for his Delyveraunce, to whom he was delyverid. And after that there was made a Composition, and Accorde, betwene the sayde Kinges, the which Composition was sealid with the great Seale of Scotteland, and with the Seales of al the Nobles, and Lordes, of the same Reaulme, that from thens forthe they should holde the Reaulme of Scotland of the King of England, and ther to did Homage and Feaultie. 11. H. 2.
1175.
Pag. 6.

In the Yere of our Lorde 1185. in the Moneth of August, at Cairluel Rouland Taluaten, Lord of Galway, did Homage and Fealtie to the said King Henry withe al that held of hym.

In the 22. Yere of the Reigne of King Henry the 2. Gilbert, Sunne of Fergufe, Prince of Galway, did Homage, and Fealtie to the sayde King Henry, and layde Dunecan his Sunne yn Hostage for Conservation of Peace.

After the Discesse of King Henry the 2. the sayde Wyl-
liam, King of Scottes, cam to Cantewarbyri, and, yn the
Presens

Prefens of the old Bishop of Cantewarbury, he did Homage to King Richard.

In the Yere of our Lord 1199. John, King of England, sent to William, King of Scottes, to cum and do his Homage, which Wylliam cam to Lincoln, in the Moneth of Decembre, the same Yere, and did his Homage ther apon an Hille, in the Prefence of Huberte, Archebischop of Cantewarbury, and of al the People ther assembled: and ther he was sworn apon the Crosse of the sayde Huberte. And also he grauntid, and his Charter confirmed, that he should marie Alexandre his * Sunne * as his Liegman always to hold of the Kinges of England, promitting also that he, the same King William, and his Sonne Alexander should kepe and holde Feith and Aligeaunce to Henry, Sunne of the said King John, as to their chief Lorde, agayne al maner of Menne.

Pag. 7. In the Yere of our Lord 1251. yn the 35. Yere of the Reigne of King Henry, Sonne to King John, the same King Henry and the Quene were at York, at the Feast of Christemas, for the Solemnization of a Mariage, made in the Feast of S. Stephane the Martyr, the same Yere, between Alexandre King of Scottes, and Margarete the Kinges Doughter. And ther the said Alexander did Homage to Henry King of England.

In Bulles of diverse Popys were Monitions made to the King of Scottes, that they should observe and trewly kepe such Apointmentes, as had be made betwene the Kinges of England and Scotland. And that the Kinges of Scotland should hold the Reaulme of Scotland of the Kinges of England, apon Payne of Curse and Interditing.

Also ther as William, King of Scottes, had put John, Bishop of S. Andrewe, owt of his Bishop rike, Pope Clement wrote to Henry, King of England, should move, and induce, the same William, and, if nede were, requier, and by his Royal Poure compelle, hym to leave his Rancor againste the sayde Bishop, and suffre hym to have, and occupie, his said Bishoprik.

In the Yere of our Lord 1274. Edward, King of England, the first, after the Conquest, was crounid at Westminstre, at the Fest of thassumption of our Lady. At which Solemnite was Alexander, King of Scottes, which did Homage then to the sayde King Edward.

Pag. 8. In the Yere of our Lord 1282. and yn the 21. Yere of the Reign of Edward the first, John Baliol was chosen King of Scottes at Norham by al the Lordes of Scotland, Spiritual

a Sic, cum asterisco.

and

ANTIQUARIII COLLECTANEA.

7

and Temporal, and Commons, and, by thassent and the Sufferaunce of the sayd King of England, he was crownid at Scone, and did his Homage at Newcastle, yn the Feast of S. Stephane the Martyr: and al the Lordes of Scotland sware Feaultie to the King of Englande, and everich of them sette to a Composition, made yn writing, to kepe trew Faith, and Obedience, to the sayd King Edward, and to his Heires, Kinges of England, for ever more, as their chief Lord of Scotland.

In the Yere of our Lord 1295. the same John, King of Scottes, contrary to his Feith and Aliegeaunce, rebellid agayne King Edward, and cam in to England, and brent, and flew. Wherapon King Edward with a great Host went to Newcastle upon Tyne, and passid the Water of Twede, and besiegid Berwik, and gat it. And also he gat the Castelle of Dunbar, and ther were slayne xv. M. and vii. C. Scottes. And so procedid forth, and gat the Castelle of Rokesburgh, and the Castell of Shremborough, Stryvelin, and Gedworth, and his People foured al the Lande.

The same John, King of Scottes, considering that he was not of Powre to withstand the sayde King Edward, sent his Lettres, and besought hym of Treatice, and Peace, the which the said King Edward beningly grauntid, and sent to hym agayn, that he should cum to the Town of Brethin, and bring thither the great Lordes of Scotland. The King of England sent thither Antony Bek, Bisshop of Durham, with his Royal Poure to conclud the sayde Treatice. And ther it was agreed, that the said John, and al the Scottes, shulde clerely, and barely, submitte them self to the Kinges Wylle, and to that Submission to be performid the same King of Scottes layd his Sonne yn Hostage, and Pledge, and ther upon he made his Letters sealid with the commune Seale of Scotland, by the which he knowlegid his Simplenes, and great Offence doone to his Lorde, King Edward, of England, by his ful Poure, and fre Wyl, yeldid up al the Land of Scotland, with al the People, and Homage, of the same. Then the sayd King Edward went forth to se the Mountaines, and he understandin, that al was in Quiet, and Pece, turnid to thabbay of Scone of Chanons Regular, wher he toke the Stone, caullid the Regale of Scotland (apon the which the Kinges of Scotland were wont to sette, the tyme of their Coronation, for a Throne) and sent it to thabbay of Westminster, commaunding to make a Chair therof for Prestes singin Masses at the High Altare: which Chair was made, and standith yet there at this Day.

pag. 9.

In

[Sic Chronicon
Tine-
mutense.]

In the Yere of our Lord 1296. the King held his Parliament at Berwik, and there he tooke Homage singularly of al the Lordes and Nobles of Scotland. And, for a perpetual Memorie of the same, they made theyr Letters Patentes sealid with their Seales, and then the King of England made Wyl-liam Wareine, Erle of Surrey and Southfax, Wardeyn of Scotland, Hugh of Cressingham Treasorer, and William Ormesby Justice of Scotlande, and sent John, King of Scottes, to the Tour of London. And he sent John Comyn, and therle of Badenauth, therle of Bohan, and other Lordes, in to England to dyverse Places on this Sides Trent.

Pag. 10.

And after that, in the Yere of our Lord 1297, at the Feast of Christmas, the King caullid before hym the sayde John, King of Scottes, although that he had committid hym to Ward: and sayde, that he wold nother brenne, nor destroy, their Castelles, Tounes, nor Landes, but he wold be recom-pensid for his Costes, and Damages. And the sayd King John, and al the other that were in Warde, answerid, and sayde, that they had nothing; for their Lyves, their Dethe, and Goodes were in his Handes. The King, apou that Answer, movid with Pity, grauntid them their Lyves, so that they should do theyr Homage, and make theyr Othe solemly, at the High Altare, yn the Chirch of thabbay of Westminstre, apou the holy Sacrament of our Lordes Body, that they, and every of them, should hold, and kepe, trew Feith, and Obedience, and Aliegaunce, to the said King Edward, and to his Heires Kingges of England: and wher the sayd King of Scottes saw the Kinges Banner of England displayed, he, and al his, should draw ther on to. And that he, nor any of his, from thensforth, should bere Armes agayn the King of Englande, or any of his Bloode. And the King rewardid with Giftes the sayd King John, and his Lordes, and suffrid them to depart, and they went in to Scotland, alway imagining how they might oppresse King Edward, and to destroy his Reaulme. And the Scottes sent to the King of Fraunce for his Socour, and Help, which sent them Shippes to Berwik, stuffid with Men of Armes, the King of England then beyng in Flaunders.

Pag. 11.

In the Yere of our Lord 1298. the King went in to Scotland with a great Hoste, and the Scottes assemblid in great Numbre, and the Kinge faught with them at Fawkirke on S. Marie Magdalene Day, and ther wer slayne lx. M. Scottes, and William Waleys, that was their Capitayne, fled, which was taken afterward, hangid, drawen, and quarterid at London.

And after this the Scottes rebellid again, and al the Lordes of Scotland chose Robert Bruys to be King, except only John

John Comyn, Erle of Carryke, which wold not consent, by cause of his Othe made to the King of England. Wherefore Robert Bruys slew hym at Dumfrise, and the same Robert Bruys was coronid at S. Johns Toun. And the King of England assembled a great Host, and rode thorough al Scotland, and discomfitid Robert Bruys, and slew viii. M. Scottes, and toke the moſte part of al the Lordes of Scotland, and put al the temporal Lordes to Deth, becauſe they wer forſuoren.

In the Yere of our Lord 1319. King Edward the 2. with ^[13. E. 2.] Thomas Erle of Lancaſter, and many other Lordes, with a great Hoſt, went in to Scotland, at the Feſte of Mary Magd: to war on the Scottes, then denouncid acurſte thorough England, by Commaundement of the Pope, for breking of Truce, that he had ordeinid betwixt them.

In the Yere of our Lorde 1326. Edward the 3. King of ^{Pag. 12.} Englande, was crownid at Weſtmiſtre. And yn the 5. Yere of his Reign Edward Bailiol, right Heire to the Kingdom of Scotland, cam, and claymid it. Then drew to hym diuerſe Lordes, and Gentilmen, the which had Title to dyvers Landes there, other by them ſelves, or by theyr Wyves: and the ſaid Bailiol, and they, went to Scotland by Se, and landid at Kinghorn with 3. M. Engliſch Men. And ther they diſcomfited x. M. Scottes, and flew xii. C. and they went forth to Duſſermeline, and the Scottes aſſembled agayn them xl. M. Scottes, and in the Feſt of S. Laurence, at a Place caullid Gaſtimore (other wiſe caullid Gladmore) were ſlayn v. Erles, xiii. Barons, a clx. Knightes, ii. M. Men of Armes, and many other; yn al xl. M. and there were ſlayne, on the Engliſch Part, but xiii. Perſones.

In the vii. Yere of the Reigne of King Edward, he aſſembled a great Hoſt, and cam to Berwike apon Tweede, and layde Siege ther to: and to hym cam Edward Bailiol, King of Scottes, with a great Powre to ſtrenght and hyde hym. The Scottes cam owt of Scotland in foure Batailles, wel armed and araid.

Edward, King of England, an Edward, King of Scottes, appareilid theyr People yn other iiij. Batailles, and, apon Halydun Hille be ſide the Towne of Berwik, mette theſe 2. Hoſtes, and there were diſcomfited of the Scottes xxv. M. and vii. C. wher of wer ſlayne viii. Erles, a M. and iii. C. Knightes and Gentilmen. This Victorie done, the King returnid to the ^{Pag. 13.} Towne of Berwik, and the Town and the Caſtelle were yeldid up to hym.

In the viii. Yere of the Reigne of King Edward of England, Edward Bailiol, King of Scottes, cam to Newcaſtelle apon Tyne, and did his Homage.

Tom. 2.

B

In

In the Yere of our Lord 1346. David Bruys, by Exhortation of the King of Fraunce, rebellid, and cam yn to England with a great Hofte on to Nevilles Crosse, and tharchbisthop of York, with diverse temporal Men, faught with hym, and the sayd King of Scottes was taken, and William Erle Duglas, and the Erle of Morrif were brought to London, and many other Lordes slayne, which Davy did Homage to Edward King of Englande.

And in the 30. Yere of the Kinges Reigne, and the Yere of our Lord 1355. the Scottes wan the Towne of Berwik, but not the Castelle.

The King cam thither with a great Hofte, and anon the Town was yelden with out any Defence.

Edward Bailliol, considering that God did so many marvelous and gratius Things for King Edward of England, at his own Wylle he gave up the Croune, and the Reaulm, of Scotland to King Edward of England at Rokesborough bys Letters Patentes.

And anon after the King of England, in Prefence of al his Lordes Spiritual and Temporal, let croun hym self King there of the Reaulme of Scotland, and ordenid al things to his Entent, and cam to England.

James Steward, King of Scottes, was aiding and attending apou King Henry the V. in his Warres in Fraunce to the Day of his Deceffe: and the same James with divers other Lordes brought his Bones to Westminster.

And in the Monith of Januarie, in the Yere of our Lord 1420. King James did Homage to King Henry the VI. at Windesore. And yn the Moneth of Februarie, in the Yere of our Lord 1423. the faide James weddid Dame Jane, Doughter to the Erle John of Somersfet, yn the Chirch of the Priorie of S. Marie Overey yn Southewarke.

Ex prima distinctione libri Sylvestri Giraldi de institutione principis.

Proinde & Ro. pontificibus imperatoribus Græcis scribentibus, eosque ad obedientiam, ut solent, & ecclesiæ unitatem invitare volentibus, sic rescribere & respondere consueverant: "Subtraxistis vos nobis, & nos subtraximus nos vobis."

Alexander Wallensis, Bangorensis archidiaconus, fuit unus clericorum Thomæ Beket exulantis.

Lelandus.

Apparet ex multis locis in hac Distinctione Giraldum non alio ulum fuisse exemplari Gildæ, quam eo quod nunc publice legitur.

Sicut

Sicut autem à Bruto duce Britones nomen traxerunt, sic Hibernici ab Hebræo duce, vel, secundum alios, ab Hiberno, Hispaniæ flu: unde provenerant. Dicti sunt & Gaideli à duce sic dicto: sicut ab uxore Gaideli illius, quæ vocata est Scota, dicti sunt Scoti. Quidam tamen autumant à Vandalis, de quibus originalem lineam duxere, sicut originem, sic & nuncupationem Gaidelos traxisse.

Patriarcha & Primus idem.

Corepiscopus, qui de choro solum est prælatus. Hiç tantum minores ordines conferebat.

Saxones

Unde, Paganismi nimirum spurcitia totam regni fere superficiem contaminante, reliquiæ Britonum, quæ in occiduis insulæ finibus se, propter locorum munitiones, susceperant, fidem Christi susceptam & documenta catholica continue semper & inconcussè servaverunt. Unde & ecclesiæ nonnullæ intra Cambriæ spatium, quæ hodie adulterino vo-

sup: Fugatii & Damiani.

cabulo Wallia dicitur, nomine prædictorum fundatæ inveniuntur.

Arthurique, Britonum regis inclyti, memoria non est suppressenda: quoniam ^a monaster: Glasconiensis egregii, cuius & ipse patronus suis diebus fuerat præcipuus, & largitor ac sublevator magnificus, historiæ multum extollunt. Præcunctis enim ecclesiis regni sui S. Dei genetricis Mariæ Glascon: ecclesiam plus dilexit, & præ ceteris longe majori devotione promovit. Unde, cum bellator extiterit, in anteriori parte clypei sui beatæ virginis imaginem interius, ut eam in conflictu præ oculis semper haberet, depingi fecerat: cuius & pedes, quotiens positus in congressionis articulo fuerat, deosculari cum plurima devotione consueverat. Hujus autem corpus, quod quasi fantasticum in fine, & tanquam per spiritus ad longinqua translatus, neque morti obnoxium fabulæ ^b confinxerunt. His nostris diebus, apud Glasconiam, inter ^c lapides pyramides duas, in coemeterio sacro quondam erectas, profundius in terra quercu concava reconditum, & signatum miris ^d inditiis, & quasi miraculosis, est inventum, & in eccl: cum honore translatus, marmoreoque decenter tumulo commendatum. Unde & crux plumbea lapide ^e supposito, non superius, ut solet, sed inferiori potius ex parte, infixæ, quam nos quoque vidimus (namque tractavimus) litteras has insculptas, & non eminentes aut extantes, sed magis interius

Arturius.

Pag. 14.

^a F. monaster: Glasconienſe egregium, cuius & ^b Ita diſtinguitur in Cod. MS. Commate tamen utitur Lelandus in Aſſertione Arturii. Et rectius forſitan. Ibi etiam confinxerant habet. ^c Deſt lapides in Aſſertione Arturii. ^d Sic. ^e Superpoſito in Aſſertione Arturii.

* Silvester hic aliquid inscriptioni de suo capite addidit. ad lapidem versas, continebat: "Hic jacet sepultus inclitus rex ^a Arturius, cum Wennevera, uxore sua secunda, in insula Avallonia." Occurrunt hinc autem notabilia plurima.

Habuerat enim uxores duas, quarum ultima ^b simul cum ipso sepulta fuerat; & ossa ipsius cum ossibus viri simul inventa, sic distincta tamen, ut duæ partes sepulchri versus caput S. ossibus viri continendis deputatæ fuissent, tertia vero versus pedes ossa muliebria seorsum contineret, ubi & trica comæ muliebris flava cum integritate pristina & colore reperta fuit: quam ut monachus quidam avide manu arripuit, & sublevavit, tota statim in pulverem decidit. Cum autem aliqua indicia corporis ibi inveniendi ex scripturis suis, aliqua ex ^c litteris pyramidibus impressis, quanquam nimia ^d plurimum antiquitate deletis, aliqua quoque per visiones & relationes, bonis viris & religiosis factas, maxime tamen & evidentissime rex Angl: Henricus 2^s. sicut ab historico cantore Britone audierat antiquo, totum monachis indicavit; quod profunde scilicet in terra, per sexdecim pedes ad minus, corpus invenirent, & non lapideo tumulo, sed in quercu cavata. Ideoque tam profunde situm corpus, & quasi absconditum fuerat, ne à Saxonibus, post necem ipsius insulam occupantibus, quos tantopere vivens debellaverat, & fere ex toto deleverat, posset ^e nullatenus inveniri. Et ^f ab hoc literæ, veritatis indices, cruci impressæ interius ad lapidem versæ fuerunt; ut & tunc temporis, quod continerent, occultarent, & quandoque tamen pro locis & temporibus id propalarent.

Quæ nunc autem Glasconia dicitur, antiquitus insula Avalonia dicebatur. Est enim quasi insula tota paludibus obrita, unde dicta est Britannice Inis-Avalon, id est, insula pomifera. Pomis enim, quæ Aval lingua Britannica dicuntur, locus ille quondam abundabat. Unde & Morganis, nobilis matrona, & partium illarum dominatrix & patrona, necnon & Arturo regi sanguine propinqua, post bellum de Kemelen Arturum ad sanandum ejus vulnera in insulam, quæ nunc Glasconia dicitur, deportavit. Dicta quoque quondam Britan: Inis vitrin fuerat, hoc est, insula vitrea. Ex quo vocabulo supervenientes inde Saxones locum illum Glastingebyri vocitabant. Glas enim lingua eorum vitrum significat, & Bury castrum vel civitas appellatur. Sciendum etiam, quod ossa reperta corporis Arturii tam grandia fuerunt, ut & illud poetæ completum in his videri possit:

"Grandiaque effossis mirabitur ossa sepulchris."

* Inde Lelandus in *Assertionem Arturii* voces, cum Wennevera, uxore sua secunda, penitus omisit. ^a Sic, cum duobus punctis sub i. ^b Hac vox bis occurrit. ^c Deest litteris in *Aff. Art.* ^d Ut plurimum in *Aff. Art.* ^e L. ullatenus ex *Aff. Art.* ^f Ob hoc in *Aff. Art.*

Os enim tibie ipsius appositum longissimi viri : ^a quoniam & nobis abbas ostendit, & juxta pedem illius terræ adfixum large tribus digitis trans genu ipsius se porrexit. Os etiam capitis tanquam ad prodigium, vel ostentum, capax erat, & grossum adeo, ut, inter cilium & inter oculos, ^b spatium palmalem amplitudinem large contineret. Apparebant enim in hoc vulnera decem, aut plura, quæ cuncta præter unum, majus ceteris, quod hiatum grandem fecerat, quodque solum lætale fuisse videbatur, in solidam ^c convenerant cicatricem.

Pag. 16.

Theobaldus Blesensis comes Campaniæ, Henrici primi ex sorore nepos.

Epit: Theobaldi comitis Campaniæ.

Ille comes, comes ille pius Theobaldus erat, quem

Gaudet habere polus: terra carere dolet.

Non hominem possum, non audeo dicere numen.

Mors probat hunc hominem, vita fuisse deum.

Trans hominem, citraque deum, plus hoc, minus illud:

Nescio quis neuter inter utrumque fuit.

Proinde totum regni sui decus, quod apud Annawicense castrum simul cum oppidis electis hostili conflictu captus olim amiserat (Scotia quidem à tempore Claudii Cæsaris usque tunc regno Britannico non existente subiecta) ab Anglorum rege tunc regnante Richardo, divina & justitia utriusque principis uno in facto merita pensante, pretio pecuniæ dato prætereunte felici sibi que suisque commercio (quoniam in Christiano non tam initium, quam finis spectari solet) rem impretiabilem ^d * viro magnanimo recuperavit. Honorem suum & regni sui, quem perditum ante à rege Richardo recuperaverat, per fratris ejusdem & proximi successoris impetum Scotia denuo subacta, & Anglis in subjectionem data, in senio jam constitutus amisit: & jugum, quod excusserat, iterum cum pudore, dedecore, pariter ac dolore, resumpsit.

Ex secunda Distinctione libri de Institutione Principis.

Pag. 17.

Stephanus rex, Henrici primi regis ex sorore nepos.

^e * Stephanus, Stephani regis filius.

filii Stephani

Eustachius, fororius Ludovici regis Francorum.

Gulielmus, unicus heres Henrici primi regis Angli: naufragio periit.

^a Quem pro quoniam in *Aff. Art.* ^b Deest spatium in *Aff. Art.* ^c Concreverant in *Aff. Art.* ^d Hic asteriscus à manu Lelandi. ^e Asteriscus est à Lelando.

Laus Hen-
rici 2ⁱ.

Adeo liquidem per universum orbem nominis ejus fama celebris extiterat, ut ipsa, præ cunctis terræ regibus, ac principibus, & fidelibus, ad gloriam fuerit, & gentilibus ad terrorem.

Philippus comes Flandriæ, Henrici regis ex amita conso-
brinus.

[H. 2. fi-
liæ 3.]

Tres filias suas, quas de nobili Alenora regina susceperat, ad tres Europæ partes oppositas destinavit. Saxoniam primam Henrico duci Saxonæ; Hispaniam secundam regi Toletani & Castelli Alphonso; Siciliam tertiam Gulielmo Siculorum regi. Ex eadem Alenora sex quoque filios inclytos suscepit, quorum duobus in teneris annis præmature sublatis, quatuor adultis plus pater in flore quam in fructu, plus in herba quam in spica, plus in pueris quam in proVectis gavius est.

6. filii Hen-
rici 2.

Henricus 2. distraxit Alenoram uxorem suam à Ludovico Franc: rege.

Petrus de Curtenei frater Ludovici regis Franc:

Tria monasteria, quæ in peregrinationis compensationem facere debuerat, sic fecit:

Canonicos apud Waltham, ab antiquo singulariter & sancte Deo servientes, in conventualem communemque vitam, & regulam, regali potestate redegit. Moniales de Ambresbyri, hoc est, de Ambrosii curia, antiquitus plantatas, extirpavit, & alias, id est, transmarinas, de Fonte Ebrardi violenter intrusit. Tertium vero vel nullum vel simile prioribus sibi per prorsus inutile fecit. Nisi forte domum conventualem tantum ord: Cartusienfis de Witham scilicet modicis sumptibus & exilem ad hoc fecisse dicatur.

Pag. 18.

Obiit apud Martellum Henricus 3. rex, filius Henr: 2i. regis, ætatis suæ 4 trieteria 9. reg: vero 14. Domini 1182.

Galfredus, comes Britannæ, filius Henrici 2. regis Angl: transfugit ad partes Philippi regis, à quo seneschallus Franciæ creatus est.

Comes Galfredus eodem quo & frater ante morbo acutissimo, & febrili calore, lætaliter correptus infra pauciss: dies, cum Franciæ totius regisque præcipue dolore permaximo, Parisiis circa Cal: Aug: rebus humanis exemptus est: &c. ut Parisiis in cathedr: eccl: S. Mariæ sepultus sit, utque Philippus rex, ejus funus curans, voluerit se una cum illo in locum sepulturæ præcipitare, nisi à suis violenter distractus fuisset.

Henricus 2. rex Angl: admonitus apud Cairtap in Wallia à quodam peregrino, ut diem dominicam tanquam sacrosanctam religiose celebraret.

* Id est, anno ætatis 27.

Rogerus

Rogerus de Estreby miles Lincoln: provincie.

Ex testamento Henr: 2ⁱ.

^{nothus}

Gaufredus cancellar: Angl: filius Henr: 2ⁱ.

Hugo de Morwic.

Radulphus filius Stephani camerarius Henrici 2ⁱ. regis Angl:

Gul: Rufus.

Testes te-
stamenti

Henr: 2ⁱ. re-
gis Angl:

Denarii S. Petri in Hibernia.

Cassiliense concilium in Hibernia tempore Henrici 2ⁱ.
" in Hibernia " celebratum.

Audacter, inquit, vos clerici ad arma & pericula provo-
care possunt. Quoniam ipsi ictus in discrimine nullos fufci-
pient; nec ulla, quæ vitare poterunt, onerosa subibunt.

Salte di-
ctum ab
Henrico 2°.
in clericos.

Henricus rex apud Clarendune, id est, clarum montem,
feras exagitat cum duce Saxonie genero suo: quo tempore
venit ad eum Heraclitus, patriarcha Hierosolymit:

Heraclitus Joannem, Henr: 2ⁱ. filium, in ducem Hiero-
solymit: petit.

Citra animi turbationes & iracundie motus princeps elo-
quentiss: &, quod his temporibus conspicuum est, in literis
eruditus.

Henricus 2.
rex lite-
ratus.

Castrum Burgenſe super Sabrinam obsessum ab Henrico 2°. Pag. 19.

Hugo de Mortuo Mari, egregius miles, terribili cunctis
exemplo ad deditionem compulsus.

Coleshul, id est, Mons carbonarius, in Venedotia.

Pencader, id est, cathedræ caput, in finibus australis Cam-
briae, ubi Rhesus princeps se dedit consilio Oenei avun-
culi sui.

Expositio Henrici 2ⁱ. ad Album monasterium, & damna
ibi illata Henrico inundatione pluviae. Et ibidem de obsidi-
bus interemptis.

Ludovicus, rex Franc: Thomæ Beketi sepulchrum invifens,
Cantuar: coenobio centum modios vini annuatim impendit.

Ex 3. Distinctione libri de Institutione Principis.

Henricus meditabatur apud se quo pacto Alenoram uxorem
suam repudiaret, & filios, ex ea genitos, exheredaret.

Henricus rex nimium familiaris sponsæ, Richardo filio
suo designatæ.

Henricus 2. meditabatur regni hereditatem Joanni, filio
natu minimo, relinquere. Hinc intestinum Richardi erga
Henricum patrem odium.

Gualterus Danmartine capellanus Richardi regis.

Margareta de Bohun, nobilis matrona, convenit Henricum
2^m. apud Portesmouth.

* Redundant.

Templarii,

Richardus de Reduers. Templarii, Hospitalarii, Fratres de Grandimonte.
Richardus de Riduariis, regis Henrici 2i. confobrinus, febre graviff: correptus, in urbe Cenomanenfi obiit. Gul: Vace-
linus medicus Richardi.

Castellum à rege Richardo firmatum apud Andeley.
Sylvester Giraldus juvenis 20. annorum studuit Lutetiae
Parisiiorum.

Henrici 2i. mortem acceleravit Joannis ejus filii ingratitude.
Pag. 20. Henricus rex obiit apud Chinonenfe castrum.

Pater reginae Alenoraë comes Pictavenfis, qui uxorem
vicecomitis de castello Haroldi, hominis fui, quæ Maube-
riun dicta fuit, vi rapuit, & abduxit, & de facto fibi in con-
jugem duxit.

Alenoraë reginae proles infausta.
Comes Andegavenfis Gaufrerus, quando erat fenescallus
Franciæ, Alenora regina abufus eft.

Richardi dictum. Nunquid igitur hoc nobis naturale, proprium, & quasi jure
hereditario ab avis & atavis infitum, & infertum, ut nullus
ex nobis alterum diligat?

Henricus 2^s. Curt Mantel dictus à veste.
Henr: 2. rex Angl: Alenoram reginam in monafter: fata-
gebat detrudere.

Mauritius, vir literatus, frater Clementis abbatis de Nethe.
Joannes, filius Henr: regis, cauffa metus, audiens dictis
Ro: pont: erat.

Godricus Anglus heremita in boreal: finibus Angl.

Pag. 21. *Ex libro Galfredi, quem de vita Merlini Sylvestris fcripfit, vel
potius è Britannico sermone in carmen Latinum transtulit.*

Robertus epifcopus Lincoln. Fatidici vatis rabiem, mufamque jocofam,
Merlini cantare paro. Tu corrige carmen,
Gloria pontificum, calamos moderando, Roberte.
Scimus enim quia te perfudit nectare facro
Philosophia fuo, fecitque per omnia doctum.

De Avallonia.

Infula pomorum, quæ fortunata vocatur,
Ex re nomen habet, quia per fe fingula profert:
Non opus eft illi fulcantibus arva colonis.
Omnis abeft cultus, nifi quem natura miniftrat.
Ultro fecundas fegetes producit, & uvas;
Nataque poma fuis prætonfo germine fylvis.

Peroratio operis.

Duximus ad metam carmen; vos ergo, Britanni,
Laurea ferta date Galfredo de Monumeta.
Eft etenim vester. Nam quondam prælia veftra

Veftro-

Vestrorumque ducum cecinit, scripsitque libellum,
Quem nunc gesta vocant Britonum celebrata per orbem.

Lelandus.

Mihi quidem videtur Galfredus hunc librum historice potius scripsisse de vita Merlini Sylvestris, quam ejus prophetias Latinitate donavisse. Rursus, quanquam liber historiæ fidem plerunque sequitur, subinde tamen, Cambrorum more, vanissimas nugas interserit Galfredus, secutus forsitan exemplar ejusmodi vanitatibus aspersum.

Ex 7°. cap^o. primi libri Galfredi Monumetensis ad Robertum filium notum Henrici I. & Claudie comitem.

Pag. 22.

Diva potens nemorum, terror sylvestribus apris,
Cui licet anfractus ire per æthereos,
Infernaeque domos, terrettria jura resolve,
Et dic quas terras nos habitare velis.
Dic certam sedem, qua te venerabor in ævum;
Qua tibi virgineis templa dicabo choris.

Precatio
Bruti.

Responsio Diana.

Brute, sub occasum solis, trans Gallica regna,
Insula in Oceano est, undique clausa mari:

Insula in Oceano est, habitata gygantibus olim,
Nunc deserta quidem, gentibus apta tuis.
Hanc pete, namque tibi sedes fiet illa perhennis:
Hæc fiet natis altera Troja tuis.
Hic de prole tua reges nascentur, & ipsis
Totius terræ subditus orbis erit.

Ex cap^o. 8°.

Veniunt ergo ad Aquitaniam, & ostium Ligeris ingressi, anchoras fixerunt, &c. Ibidem de victoriis Bruti & Corinei in Aquitania.

Totonesum.

Prosperis quoque ventis promissam inf: petens, in Totonesium applicuit.

Ex cap^o. 9°.

Erat tunc nomen insulæ Albion, quæ à nemine, exceptis paucis gigantibus, inhabitabatur.

Ibidem.

Denique Brutus de nomine suo insulam Britanniam appellat, sociosque Britones.

At Corineus portionem insulæ, quæ forti suæ cesserat, ab appellatione sui nominis Corineiam vocat. Et paulo post: Quæ nunc, vel à cornu Britanniae, vel per corruptionem prædicti nominis, Cornubia appellatur.

Cornu Britanniae.

Alias Lam-

Locus autem ille, à præcipitatione gigantis nomen adeptus, Gogmagog, i. e. saltus Gogmagog, usque in præsentem diem, vocatur.

Ex Gogmagog.

Tom. 2.

C

Ex

Ex cap. 10.

Perveniens tandem ad Tamenſem flu: locumque naſtus propoſito ſuo perſpicuum, condidit civitatem ibidem, eamque Trojam Novam vocavit, & hoc nomine multis poſtmodum temporibus appellata eſt, tandem per corruptionem vocabuli Trinovantum dicta fuit. At poſtquam Lud, Caſſibellani frater, qui cum Julio Cæſare dimicavit, regni gubernaculum adeptus eſt, cinxit eam nobiliſſimis muris, & turribus, mira arte fabricatis, de nomine quoque ſuo eam Caerlud dici juſſit, id eſt, civitas Lud. Unde poſtea inter ipſum & Nevium fratrem contentio orta, qui graviter ferebat illum nomen Trojæ in patria ſua velle delere. Quam contentionem quia Gildas hiftoriographus ſatis prolixè tractavit, eam prætereire prælegi.

Ex cap. 11.

Brutus Trinovanti ſepultus.

Sepelierunt eum intra urbem, quam condiderat.

Ibidem.

Quo pacto Locrinus, Camber, & Albanactus, mortuo Bruto patre, Britanniam inter ſe diviſerunt.

Pag. 23.

Ex cap. 12.

[Anno poſt mortem Bruti 2.]
Locrini de Humbro, Hunnorum rege, victoria.
Humber flu:

Inito ergo congreſſu compulſit Humbrum in fugam, qui uſque ad flumen diffugiens eſt ſubmerſus intra fluctus, & nomen ſuum flumini reliquit.

Ibidem.

Duxit itaque Locrinus filiam Corinei, Guendoloënam nomine, nec tamen Eſtrildis amoris oblitus eſt.

Interea gravida facta eſt Eſtrildis, ediditque filiam miræ pulchritudinis, quam Habren vocavit, &c. De partu Guendoloënz, de morte Corinei, de repudio Guendoloënz, & Eſtrilde in reginam aſſumpta, de cœde Locrini juxta Sturam flu. per Guendoloënam, & Eſtrilde cum Habren filia in flu. præcipitatis.

Galfredus.

Uſque in hunc diem appellatum eſt flumen, Britonum lingua, Habren, quod, per corruptionem nominis, alia lingua Sabrina vocatur.

Ex cap. 13.

Ebrancus, filius Mempricii, Eboracum condidit.

Deinde trans Humbrum condidit civitatem, quam de nomine ſuo vocavit Caerebranc, i. e. urbem Ebranci. Condidit etiam Ebrancus urbem Alclud, Albaniam verſus, & oppidum montis Agnedi, & montem doloroſum.

Ex

Ex cap. 14°.

Qui, ut prosperitate regni usus est, Leil, alias Luel, filius Bruti, in aquilonari parte Britanniae civitatem cog: viridis scuti, condidit ædificavit, quam de nomine ejus a Caerleil. Caerleil. vocant.

Ibidem.

Condidit Caerkeint, i.e. Cantuariam. Condidit etiam Caer- Civitates à gwent, i. e. Guitoniam, atque oppidum montis Paladur, Rudhudibras condidit. quod Sophonia dicitur. Ibi tunc aquila locuta est, dum murus ædificaretur.

Ibidem.

Hic ædificavit Caer Badun, fecitque in illa calida balnea Bladud. ad usum mortalium apta, quibus præfecit numen, in cujus æde inextinguibiles posuit ignes. Hic admodum ingeniosus homo fuit, docuitque necromantiam per regnum Britanniae, nec præstigia facere desiit, donec paratis sibi alis ire per summum tatem aëris tentavit, ceciditque super templum Apollinis intra urbem Trinovantum, & in multa frustra contritus est.

Ex cap. 15°.

Ædificavit autem super Soram flu. civitatem, quæ Brito- Leir, Bladudi filius. num lingua Caerleir, Saxonice vero Leircester, nuncupatur.

Ibidem.

Cordeilla, regni gubernaculum ad- Hæc Cordeilla nupsérat A- epta, sepelivit patrem in quodam sub- ganippo, Gallorum regulo. terraneo, quod sub Sora flu. intra Le- gecestriam fieri præcepit. Erat autem Sepultura Leyri. subterraneum illud conditum in hono- Templum Jani. rem bifrontis Jani.

Ibidem.

De Cordeilla, à nepotibus suis Morgano & Cunedagio, i. e. Morganus quorum alter erat filius Maglauni, ducis Albaniae, ex Genorilla, alter filius Henuuini, ducis Cornubiae, ex Ragana, regno expulsa, & de bello inter Morganum & Cunedagium orto.

Galfredus.

Tandem interfecit eum in pago Cambriae, qui post inter- Morgan, pa- fectionem Margani Morgan huc usque à Pagenfibis appel- gus Cam- latus est. briae, unde.

* Asteriscus quidam ponitur sub posteriore r. Et quidem, ut videtur, à manu Lelandi.

Ex cap. 16.

Dumuuallo Molmutius, Clotii, five Clotenis, reguli Cornub: filius, monarcha.

Mulmutinæ leges. Hinc conjectura est, Gildam transfulisse in Latinam linguam leges Mulmutinas.

Sepultura Dumwallonis Molmutii.

Templum Concordiæ.

Et cum totam insulam omnino subjugasset, fecit sibi diadema ex auro. Hic leges quæ Mulmutinæ inter Britones dicebantur ^a statuit, quæ usque ad hoc tempus inter Anglos celebrantur. Statuit autem inter cetera, quæ multo tempore post beatus Gildas scripsit &c. De impunitate concessa fugientibus ad templum.

Et in urbe Trinovanto prope templum Concordiæ sepultus, Pag. 24. quod ipse ad confirmationem legum construxerat.

Ex cap. 17.

Bellum apud Calaterium nemus inter Bellinum & Brennum.

Ivit obviam illi in nemore quod vocatur Calaterium, ut cum eo congrederetur.

Ibidem.

Brenni in Galliam fuga.

At Brennus, vix unam navem nactus, (ut fortuna conduxerat) Gallicana littora petivit.

Ex cap. 18. de discordia orta propter pub. vias.

Rex ergo, omne ambiguum legi suæ auferre volens, convocavit omnes operarios totius insulæ, iussitque viam ex cemento & lapidibus fabricari, quæ insulam in longitudinem à

Cornubio mari usque ad Cathanesium littus secaret, & ad civitates, quæ intra eam erant, recto limite duceret. Jussit etiam aliam fieri in latitudinem regni, quæ à Menevia urbe, quæ super Demeticum mare sita est, usque ad portum Hammonis extensa, ad urbes intra ducatum ostenderet. ^e Portus Ammonis. tum constructas dirigeretur. Alias quoque duas ab obliquo insulæ, quæ ad ceteras civitates aditum præstarent. Si quis autem scire voluerit omnia, quæ de eis statuerit, legat Mulmutinas leges, quas Gildas historiographus de Britannico in Latinum, rex vero Aluredus in Anglicum, sermonem transtulit.

Ibidem. Lelandus.

De reditu Brenni in Britanniam, & quo pacto à Conuenna matre pax facta inter Bellinum & Brennum.

Ex cap. 19. Lelandus.

Ut Bellinus & Brennus Gallias petierint, Romamque ipsam

^a *Deest in Autogr.*

ipsam vi ceperint, utque Bellinus victor Britanniam reversus sit.

Galfredus.

Renovavit urbes ubicunque collapsæ fuerant, & multas ^{Bellinus.} novas ædificavit. Inter ceteras composuit unam super Oseam flu: prope Sabrinum mare, quæ multis temporibus Caeroske appellata metropolis Demetiæ fuerat. Postquam autem Romani venerunt, præfato nomine deleta vocata est urbs Legionum, nomen naçta à Romanis legionibus, quæ ibidem hyemare solebant. Fecit & in urbe Trinovanto januam miræ fabricæ super ripam Tamenfis flu: quam de nomine suo cives temporibus istis Belinesgate vocant. Desuper vero ædificavit turrim miræ magnitudinis, portumque subtus ad pedem applicantibus navibus idoneum. Demum cum suprema dies ipsum ex hac vita rapuisset, combustum est ejus corpus, & pulvis in aureo cado reconditus, quem in urbe Trinovantina in summitate prædictæ turris mira arte locaverunt.

Ex cap. 20º. Lelandus.

Scribit de quodam Partholoim, qui comitatus 30a. navibus, & ex Hispania veniens, novas sedes petebat à Gurguinto Barbtruc, qui cum eo Britones misit qui illum Hiberniam perducerent.

Gurguintus vero Barbtrucus, cum dies vitæ cum pace ^{super Oseam} explevisset, sepultus est in urbe Legionum, quam, post obitum patris, ædificiis & muris decorare studuerat.

Ibidem.

Erat ei nobilis mulier Martia nomine, omnibus artibus erudita. Hæc, inter multa & inaudita quæ proprio ingenio invenerat, invenit legem, quam Martianam Britones vocaverunt. Hanc etiam rex Aluredus, inter ceteras, transtulit, quam Saxonica lingua Marchenlage vocavit.

Martia,
Guithelini
regis uxor.
Pag. 25.

Ex capº. xxiº.

^{tum} Et in urbe Trinovanto sepultus est.

Ibidem. Lelandus.

Quo modo Archigallo, regno privatus, apud Alcluit receptus sit à fratre Eliduro, cog. Pio, & Eboraci coronæ sit restitutus.

Galfredus.

Denique, superveniente algore, defunctus, & in urbe Caerleir sepultus.

Ibidem.

Ut Vigenius & Peredurus fratres Elidurum, majorem natu fratrem,

Gorbonia-
ni, Morindi
filii, sepul-
tura.

fratrem, cog. Pium, regno privaverint, quod postea in duas partes dividerunt, quarum quæ supra Humbrum Pereduro cessit; utque, Vigenio & Pereduro mortuis, jam tertio regali honore potitus sit.

Ex cap. 22.

[In Ely insula sepultus erat, teste Johan: Harding.]
Impressus codex habet "urbem Trinovantum."

S. Heli rex.

Hic tres generavit filios, Lud, Cassibellanus, Nennium.

Renovavit muros urbis Trinobantum, & turribus eam cinxit.

Hanc præ omnibus amavit, & in illa majori parte totius anni commanebat, unde nominata fuit postea Caerlud.

Corpus ejus reconditum fuit in prædicta civitate, juxta portam illam, quæ ad huc nomine ejus Porthlud Britannie, Saxonice Ludesgate, nuncupatur.

Nati fuerunt ei duo filii, Androgeus & Tenantius, qui cum, propter ætatem, regnum tractare nequivissent, Cassibellanus, eorum patruus, loco illorum in regem sublimatur.

Cassibellanus tamen, pietati indulgens, noluit juvenes esse regni expertes. Urbem etenim Trinobantum, cum ducatu Cantia, largitus est Androgeo, ducatum vero Cornubiæ Tenantio.

Ex cap. 23.

De adventu Cæsaris in Britanniam, & quo pacto Cassibellanus ei occurrerat ad Dorobellum (sic enim vocat) op. Utque Nennius cum Cæsare dimicaverit, Labienumque interfecerit, ipse paulo post moriens ex vulnere à Julio Cæsare accepto.

Galfredus.

In Trinovanto urbe juxta aquilonarem portam sepultus.

Sepultum
Nennii, filii
Heli regis.

Ex cap. 24. Lelandus.

Scena Androgei filius, cum 30^a. nobilibus ad Cæsarem missi.

Pugna commissa apud Barendune inter Cæsarem & Androgeum.

Quo pacto, orta inimicitia inter Cassibellanus & Androgeum, Androgeus Cæsarem in auxilium revocaverit.

Datis ergo obsidibus securus factus est Cæsar, revocatisque catervis cum instante vento in Rutupinum portum applicuit.

Ut ergo vallem prope Doroberniam intravit, aspexit in eadem Romanorum exercitum, castra & tentoria ponentem, &c.

Ex 25.

Defunctus est Cassibellanus, & in Eboraco sepultus.

Cui successit Tenantius, dux Cornubiæ, frater Androgei. Nam Androgeus Romam cum Cæsare profectus fuerat.

Post

Post illum promotus est ad culmen regale Kimbelinus, filius ejus, miles strenuus, quem Augustus Cæsar nutriverat.

In diebus illis natus est dominus Jesus Christus.

Hic itaque, ut in civitatem Portcestriam applicuit, cœpit portas ejus muro præcludere, exitumque civibus abnegare, &c. Quo modo Guiderius, frater major natu Arviragi, à Lelio sit interfectus.

Claudii adventus in Britan:
Lelius Hamo, princeps militiæ Claudii.

Lelandus.

Supervenit ex improvise Arviragus, ipsumque subito interfecit.

Guiderius & Arviragus filii erant Cimbellini.

Portus autem ille ab illo tempore usque in hodiernum [Hampton.] diem Hamonis portus appellatur.

Claudius, refociatis lociis, oppugnabat prædictam civitatem, quæ tunc Caerperis, nunc autem Portcestria vocatur. Nec mora, mœnia ejus diruit, civibusque subactis infecutus est Arviragum, jam in Wintoniam ingressum. Postmodum obsedit civitatem &c. De pace facta ibidem inter Claudium & Arviragum.

Auxilio Arviragi usus Orcades, & provinciales insulas, potestati ejus submisit.

S. Geniffa

Unde locum, quo ei primum nupserat, celebrem esse volens, suggessit Claudio, ut ædificaret in illo civitatem.

Paruit ergo Claudius, præcepitque fieri urbem, quæ de nomine ejus Caerglou nuncupata est.

[Glocestre, Claudiocestria.]

Ex capº. 26º.

Cum igitur in Rutupi portum applicare incepisset Vespasianus, obviavit ei Arviragus, prohibuitque ne portum ingrederetur.

Retraxit itaque se Vespasianus à portu illo, retortisque velis Totonefium littus applicuit.

Alias, "in Totonefio litore."

Nactus deinde tellurem, Caerpenhevelgoit, quæ Exonia vocatur, obsessurus tandem adivit.

Sepultus est Claudiocestriæ in quodam templo, quod in honorem Claudii dedicaverat, & construxerat.

S. Mario, Arviragi filio

Regnante postmodum illo, quidam rex Pictorum, vocalis Londric

bulo Sodric, ex Scythia cum magna classe veniens, applicuit in aquilonarem partem Britanniae, quæ Albania vocatur, cœpitque provinciam suam vastare. Collecto igitur populo suo petivit illum Marius, illatisque proeliis ipsum interfecit, & victoria potitus est. Deinde erexit lapidem in signum triumphiph

[Westmer-
land à
Mario.]

phi sui in provincia, quæ postea de nomine suo Westmaria dicta fuit, in quo inscriptus titulus memoriam ejus usque in hodiernum diem testatur.

Devicto populo, qui cum eo venerat, partem Albanæ ad inhabitandum dedit, quæ Catanesia nuncupatur. Erat autem deserta, nullo habitatore multis diebus inculta.

Picti, à Bri-
tannis con-
tempti,
conjuges à
Scottis pe-
tunt.
Coillus Ma-
rii filius.

At illi, ut passi fuerunt repulsam, transfretaverunt in Hiberniam, duxeruntque ex patria illa mulieres, ex quibus creata sobole multitudinem auxerunt.

Coillus regni gubernacula suscepit. Hic ab infantia Romæ nutritus fuerat, moresque Romanorum edoctus in maximam ipsorum amicitiam inciderat.

Ex 1°. cap^o. 21. libri. Lelandus. Quanquam exemplar manuscriptum non habebat librorum divisiones.

Natus est autem Coillo unicus filius, cui nomen Lucius.

Epistolas Eleutherio papæ direxit, petens, ut ab eo Christianismum reciperet.

Duos religiosissimos doctores, Faganum & Dunianum, ad illum misit.

Templa, quæ in honorem plurimorum deorum fundata fuerant, uni deo, ejusque sanctis, dedicaverunt.

Pag. 27. Fuerunt tunc in Britannia octo & viginti flamines, nec non & tres archiflamines.

Ubi erant flamines episcopos, ubi erant archiflamines archiepiscopos posuerunt. Sedes autem archiflaminum in tribus nobilioribus civitatibus fuerant, Londoniis videlicet, a que Eboraci, & in urbe Legionum, quam super Oscam flu. veteres muri, & ædificia sitam fuisse testantur. Metropolitano Eboracensi Deira, & Albania; Londoniensi vero Metropolitano submissa est Loëgria, & Cornubia: Cambria urbi Legionum.

Fugatii &
Damiani in
Britanniam
reditus.

Denique, restauratis omnibus, redierunt antistites Romæ. Confirmatione vero facta reversi sunt in Britanniam, pluribus aliis comitati.

Eorum nomina & actus reperiuntur in libro, quem Gildas de victoria Aurelii Ambrosii inscripsit.

Ex cap^o. 2°.

In urbe Claudiocæstræ ab hac migravit vita, & in ecclesia primæ sedis honorifice sepultus est anno Domini 156.

Adventus
Severi in
Britanniam.

Mox, ut appulsus fuit, proelium commisit cum Britonibus, partemque submisit, partem vero illam, quam subjugare nequibat, diris debellationibus infestare laboravit, ita ut eam

trans Deiram in Albaniam fugaret. At illa, duce Fulgenio,

a Partemque sibi submisit in impressis.

omni

omni nisu resistebat, sæpiusque stragem maximam & concivibus & Romanis inferebat.

Irruptionem ergo graviter ferens imperator, iussit construi vallum inter Deiram & Albaniam, ut imperum ejus propius accedere prohiberet. Communicato ergo sumptu fecerunt illud à mari usque ad mare, quod multo tempore hostium insultus distinuit.

Sul

At Fulgenius, cum diutius resistere nequivisset, transfretavit in Scythiam.

Cumque ibi omnem juventutem patriæ collegisset, reversus est cum maximo navigio in Britanniam, atque Eboracum obfedit &c. Quo pacto Britanni à Severo desciverint, utque, commissa pugna, Severus occisus sit, & Fulgenius lætaliter vulneratus.

Ibidem. Lelandus.

Quo modo Carausius, accepta potestate defendendi maritima loca Britanniae, tyrannide usus sit, regiumque nomen in Britannia occupaverit.

Legavit senatus Alectum cum tribus legionibus ut tyrannum interficeret, regnumque Britanniae potestati Ro. restitueret.

Nec mora, postquam appulsus est proeliavit cum Carausio, ipsoque interfecto solium regni suscepit, &c. De ejusdem in Britannos crudelitate.

Britones ergo, id graviter tolerantes, erexerunt in regem Asclepiodotum, ducem Cornubiæ, &c. De cæde Alecti, & postea de cæde Livii Galli, focii Alecti, fociorumque Ro. Londini juxta torrentem, cui nomen Britannice Nant Gallon, Saxonice Gallebroke.

Ex cap. 3º.

Insurrexit in Asclepiodotum Coël dux ^a Caercolun, i. e. Coelcestriæ, & proelio conferto, eum peremit, regnique diademate sese insignivit. [Coelce-
stre.]

Ut igitur intra insulam Constantinus applicuit direxit Coël legatos ad illum, petivitque pacem, & subjectionem promisit.

^{s. Coëlo}

Quo defuncto insignivit se Constantinus regni diademate, duxitque filiam Coël, cui nomen erat Helena.

Constantius genuit ex ea filium, vocavitque eum Constantinum.

Exinde, cum xi. anni præterissent, ipse apud Eboracum Pag. 28. morti subjacuit, regnumque filio donavit.

Constantinus adivit Romam, eamque sibi subjugavit.

a Caercoli in impressis.

Tom. 2.

D

Con-

Conduxerat secum Helenæ tres avunculos, Loëlinum videlicet, Trahern, & Marium, ipsoque in senatorium ordinem promovit.

Interea insurrexit Octavius, dux Geuuiſſorum, in proconſules Romanæ dignitatis, quibus inſulæ regimen permiſſum fuerat, & regni ſolio, iſtis interfectis, potitus eſt.

Trahern à
Conſtanri-
no miſſus.
[* Nunc
Porteſ-
mouth.]

Appulſus itaque Trahern in littore juxta urbem, quæ Britannicæ * Caerperis nuncupatur, impetumque fecit in ipſam, atque infra duos dies cepit.

Octavius omnem armatam manum totius inſulæ collegit, venitque ſibi in obviam non longe à Guintonia, in campo, qui Britannicæ Maiſurian appellatur, coepitque proeliari, & victoria potitus eſt.

Trahern itaque naves laceratis militibus adivit, ingreſſus eas petivit Albaniam æquoreo itinere, & provincias vaſtare vacavit: &c. Quo modo Octavius in Weitmaria à Trahern victus ſit, fugeritque in Norwegiam, & de inſidiis Octavii in Trahern.

Leyl. forſan Verolamii. S. Octavius

Comes ergo oppidi municipii, qui ipſum præ ceteris diligebat, præceptis illius parere non diſtulit. Nam dum Trahern ex urbe Londoniarum quadam die recederet delituit cum centum militibus in quadam convalle nemoris, qua ille tranſiturus erat, atque in ipſum prætereuntem inopinum impetum fecit, ac inter commilitones interfecit. Quod cum nuntiatum eſſet Octavio reverſus eſt in Britanniam, atque, Romanis diſſipatis, ſolium recuperavit: &c. Ut ſenio con-

S. Octavio

ſecto quidam ſuaſerint Conanum Meriadocum nepotem heredem designandum; ſed * Caradocus, dux Cornubiæ, Maximianum Ro. Conano prætulit, unde orta poſtea bella.

Ex cap. 4º.

Maximus duxit filiam Octavii.

Regnum Britannicæ cum filia ſua illi

Lelandus.

Maximi genus.

donavit, &c. Hic (ſi credere dignum)

Mauricius, Carodoci filius.

ſilius fuit Leolini, avunculi Helenæ, matre tamen Romana natus, & in

ſpem regni certam à Caradoco vocatus, Mauricio filio Romanam in hanc cauſſam miſſo.

Ibidem. Lelandus.

De Armorica, à Maximo, opera Britannorum, deviſta, & Conano Meriadoco, Octavii regis nepote, regioni eidem cum multitudine Britannorum præfecto.

* An Caradocum ducem?

Dionotus

Dionotus igitur, viso Conani nuntio, volens mandatis suis parere, collegit per diversas provincias suas nobilium filias xi. M. de ceteris vero ex infima gente creatis xl. M. & omnes infra urbem Londoniæ convenire præcepit. Naves quoque ex diversis littoribus iussit adduci, quibus ad prædictos conjuges transfretarent.

Dionotus, dux Cornubiæ, frater Caradoci, & pater Urfulæ, præfuit Britanniæ absente Maximo.

Undecim milia virginum.

alias Guaninus

Tum nefandi Pictorum & Hunorum duces Wanius & Melga, qui partibus Gratiani & Valentiniani favebant, cum insulam Britanniam didicissent ab omni armato milite vacuatam, iter festinatum versus illam direxerunt, associatisque collateralibus insulis in Albania applicuerunt. Agmine igitur facto invaserunt regnum, quod rectore & defensore carebat, vulgus irrationabile cædentes. Cum igitur tanta calamitas Maximiano nuntiata fuisset, misit Gratianum municipem cum duabus legionibus ut auxilium subvectaret, qui, ut in insulam venerunt, proeliati sunt cum præfatis hostibus, & acerrima nece adfectos ipsos in Hiberniam fugaverunt.

Pag. 29.

Ibidem. Lelandus.

Ut Gratianus municeps regnum Britanniam occupaverit, occupatamque tyrannide oppresserit, & de impetu Scottorum & Pictorum, adversum quos de integro murus restauratur.

Ex cap. 5º.

Transfretavit Guithelinus, archiepiscopus Londoniensis, in Minorem Britanniam, quæ tunc Armorica, sive Letania, dicebatur, ut auxilium à confratribus suis postularet. Regnabat tunc in illa Aldroenus, quartus à Conano, cui Maximianus regnum illud donaverat.

Trado tibi Constantinum fratrem, & duo milia militum.

Ingressi sunt mare, atque in Totonesio portu applicuerunt.

Exinde confluerunt undique Britones prius dispersi, & facta intra Silcestriam contione, erexerunt Constantinum in regem.

Constantinus ab Aldroeno in Britanniam missus.

Genuit ex illa tres filios, quorum nomina fuerunt, Constantinus, Aurelius Ambrosius, & Uther Pendragon. Constantem vero primogenitum tradidit in ecclesiam Amphibali intra Guintoniam, ut monachalem ordinem fusciperet. Ceteros autem duos, Aurelium videlicet & Uther, Guithelino nutriendos commisit.

Ex cap. 6º.

Accessit Vortegirinus, consul Geuiffæorum, qui omni nisu in regnum anhelabat, & adivit Constantem monachum.

Cepit itaque eum Vortegirinus, duxitque, regis ornamentis

D 2

indutum,

indutum, Londonias, atque vix annuente populo in regem erexit.

Vortegirnus, vice episcopi functus, manibus suis capiti
f. coronam
suo imposuit.

Ibidem.

De nece Constantis, autore Vortegirno, sed per Pictos perpetrata; utque ipse Vortegirnus regnum invaserit.

Nutritores duorum fratrum, Aurelii Ambrosii & Uther Pendragonis, diffugerunt cum eis in Minorem Britanniam.

Ex capº. 1º. 3i. libri.

alias celoces

Interea applicuerunt tres chiulæ, quas longas naves dicimus, in partes Cantia, armatis militibus plenæ, quibus duo fratres, Horfus & Hengistus, ducatum præstabant. Fuerat tunc Vortegirnus Doroberniæ, quæ nunc Cantuaria dicitur.

Cepit Hengistus corium tauri, atque ipsum in unam redegit corrigiam. Exinde saxosum locum, quem maxima cautela elegerat, circumvit corrigia, & intra spatium metatum castellum ædificare cœpit. Dictum namque fuit postmodum Britannie Caercarrei, Saxonice Thauncastre, quod Latino sermone castrum corrigiæ appellamus.

Pag. 30.

Nec mora, data fuit puella Vortegirno, & provincia Cantia Hengisto, nupfit Vortegirno.

Cantia data Hengisto.
Vortegirni filii.

nesciente Gorargano comite qui in eadem regnabat.

f. ex priori conjuge, vel ex pellice, ut impressus habet codex.

Generaverat namque tres filios primitus, quibus erant nomina "Vortimer", Katigern, Paschent.

Ex 2º. capº.

Missis itaque legatis venerunt Octa, & Ebissa, & Cherdric.

i. e. Saxonum ingentes turbas.

Quod cum vidissent Britones, deseruerunt illico Vortegirnum, & unanimiter irati Vortimer, filium suum, in regem erexerunt.

S. Vortimer. S. Sax.

Tria bella gessit cum eis, & in omnibus superavit: primum super flu. Dargwent, secundum super vadum Epiford, ubi convenerunt Horfus & Katigernus, alter filius Vortegirni, congressuque facto ceciderunt ambo, alter alterum lætaliter aggressus, tertium bellum super ripam maris, quo naves muliebriter ingressi diffugerunt hostes, & insulam Thanet pro refugio adiverunt, &c. Ut Saxones Germaniam ad tempus

a Littera un supra im ponuntur.

repeti-

repetierint, utque Vortimer à Renwen noverca intoxicatus fuerit.

Galfredus.

In urbe Trinovantina corpus ejus sepelierunt.

Vortimerus
Trinovanti
sepultus.

Ex cap^o. 3°.

Hengistus vero, audita morte Vortimeri, ccc. M. armatorum sibi associavit, paratoque navigio in Britanniam reversus est.

Ut igitur horam proditionis suæ idoneam inspexisset Hengistus, vociferatus est, *Dimet our Saxas*, & ilico Vortegirnum accepit, & per pallium detinuit. Audito ergo ejus signo abstraxerunt Saxones cultros suos, & astantes principes invaserunt ipsos, nihilque tale præmeditantes jugulaverunt circiter quadringentos sexaginta barones, & consules, quorum corpora beatus Eldadus sepelivit, atque Christiano more humavit haud longe à Caer-caradoc, quæ nunc Salesbiria dicitur,

in cœmiterio, quod juxta cœnobium Ambrii, qui olim fundator ipsius extiterat.

Non impune tamen egerunt hoc pagani, quia multi eorum perempti fuerunt, dum neci ceterorum imminerent. Eripiebant enim Britones ex tellure lapides, & fustes, atque sese defendere volentes proditores illidebant. Aderat ibi Claudiocestriæ consul, vocabulo Eldol, qui, visâ proditione, palum sustulit, quem forte invenerat, & defensionis vacavit.

Nec prius ab illo loco abcessit quam septuaginta viros consumpto palo interfecit, &c. Quo pacto multas urbes extorserunt Vortigerno, quem, donec votis satisfaceret, in vinculis detinebant.

Cum ergo tantam cladem inspexisset Vortegirnus, secessit in partes Cambriæ, &c. Quo modo in montibus Eleri castelli fundamenta, sed frustra, posuerit.

Mater vero fuerat filia regis Demetiæ, quæ in ecclesia sancti

de Caermerduin

Petri in eadem urbe inter monachos degebat.

Merlinus.

Rex jussit Magantium ad se vocari.

Magantius celebris philosophus tempore Vortegirni.

Quartus liber historiæ Galfredi est de prophetiis Merlini, quem privatim Alexandro, episcopo Lincolnensi, dedicavit, versum à se ex lingua Britannica in Latinam.

Ex 1°. cap^o. 5ⁱ. libri.

Pag. 31.

Convocato igitur clero inunxerunt Aurelium in regem, & sese ei more Aurelius Ambrosius, ab Armorica reversus, unctus est in regem.

Convertit

Convertit exercitum suum in Cambriam, oppidum Genoren petivit. Diffugerat enim eo Vortegirinus, ut tutum refugium haberet. Erat autem oppidum illud in natione ^a Hergigii super flu: Guaiæ in monte qui Cloartius nuncupatur.

Postremo, cum cetera defecissent, ignem adhibuerunt, qui cum alimentum repperisset, non acquievit adjunctus, donec turrim & Vortegirinum exarsit.

Ex capº. 2º.

Timuerunt ergo eum Saxones, & sese trans Humbrum receperunt, in partibus illis muniverunt civitates, & oppida. Nam patria illa semper refugio illis patuerat. Vicinitas etenim Scotiæ adhibebat tutelam.

Aurelius. Versus aquilonares partes iter arripuit.

Ex 3º. capº.

Pugna inter Hengistum & Aurel: in Maisbeli campo. Caerconan.

Cunungeburch, alias Chungsiburch.

Hengistus
Ivit obviam Aurelio in campo qui dicebatur Maisbeli, quo ipse Aurelius transiturus erat.

Hengistus, ut vidit suos succumbere, Britones nutu dei prævalere, confestim diffugit, petivitque oppidum Caerconan, quod nunc Cunungeburg appellatur.

Cum ergo vidisset Hengistus quod insequeretur se Aurelius, noluit oppidum introire, sed, convocato in turmas populo, iterum proeliare disposuit.

Ex 4º. capº.

S. Hengistum

Quem cum aspexisset Eldol, securior effectus cepit Hengistum per nasale cassidis, atque totis utens viribus ipsum inter cives extraxit.

At Osta, filius Hengisti, cum majori multitudine Eboracum adivit. Cosa vero, cognatus ejus, urbem Alcluith: atque eas innumeris armatis muniverunt.

At ita triumphavit Aurelius, & cepit urbem Conani, & ibidem tribus diebus moratus est.

S. ducis Claud:

Aderat Eldadus, Claudiocestrensis episcopus, frater Eldolis, vir summæ prudentiæ & religionis, &c. Quo modo suaserit Hengistum capite puniendum.

Accepit ergo Eldol gladium, & eum duxit extra urbem, & amputato capite ad tartara direxit.

At Aurelius, ut erat in cunctis rebus modestus, jussit eum sepeliri, & cumulum terræ super corpus ejus pagano more apponi.

^a Hergin habent alia exemplaria. Et de voce dubitavit Lelandus. Hinc in Codice suo lineolam sub ea duxit.

Ibidem.

Ut Oſta ex urbe Ebor: progrediens ſe ſuoſque Aurelio ſubmiſerit, quibus, conſilio Eldadi epiſcopi, vita data.

Galfredus.

Exemplo etiam Oſtæ motus venit Coſa, ceterique qui diſfugerant, & miſericordiam impetraverunt. Dedit ergo eis coloniam juxta Scotiam, & ſcœdus cum eis confirmavit.

Ibidem.

Ut Aurelius Eboracum, Londinum, Ventam, reparaverit.

Galfredus.

Monitu Eldadi epiſcopi ivit ad monaſterium prope Caercaradoc, quæ nunc Salesbiria dicitur, ubi conſules & principes jacebant, quos nefandus Hengiſtus prodiderat. Erat ibi cœnobium trecentorum fratrum in monte Ambrii, qui, ut ferunt, fundator ejusdem olim extiterat.

Pag. 32.

Deliberavit apud ſe qualiter locum memorabilem faceret.

Ex capº. 5º.

[Cre

Accellit Tremorinus, urbis Legionum archiepiſcopus, ad regem, & ait, "Si uſpam eſt qui præceptum aggredi valuerit, "Merlinus vates Vortegirni aggredietur. Quippe non æſtimo "alterum eſſe in regno tuo cui ſit clarius ingenium, ſive in futuris dicendis, ſive in operationibus machinandis. Jube eum "venire, atque ingenio ſuo uti, ut opus quod affectas conſtet."

Qui, peragratis provinciis, in natione Gewiſſorum eum invenerunt ad fontem Galaes, quem fuerat ſolitus frequentare

Lelandus

&c. Fabuloſa fere omnia de lapidibus ex Hibernia adductis. Nam nemini, vel mediocriter prudenti, hoc ignotum eſſe debet, Merlinum ſaxa illa ingentia, & noſtra ætate, qui eſt ingeniorum torpor, non movenda, de aliqua vicina lathomia, miro artificio & Dedaleis machinis tranſtuliffe in locum, ubi nunc, non ſine admiratione, à viatoribus conſpiciuntur. Illud certe ſupra ingenium Ro: fuiſſet tantas moles ex Hibernia Ambroſiam transferre, cum littus Avoniæ proximum ab hoc loco viginti fere paſſuum millibus abſit.

Ex capº. 5º. Lelandus.

Maxima fuit pompa, qua uſus eſt Ambroſius, in hoc principum funere.

Evacuatæ erant duæ metropolitane fedes, Eboraci videlicet atque urbis Legionum, à paſtoribus ſuis.

Conceſſit Eboracum Sampſoni, illuſtri viro, ſummaque religione famoſo, urbem vero Legionum Dubricio.

Sampſon &
Dubricius
electi in archiepiſcopos Ambroſia.

Præcepit

Præcepit Merlino lapides circa sepulturam erigere.

In 6°. cap^o.

Galfredus scribit de Pascentii, filii Vortegirni, reditu una cum Gillimamo, Hibernorum regulo, utque Ambrosius rex, Ventæ agrotans, toxicum ab Eopa, Saxone, & fictitio medico, acceperit, ex quo periit.

Ex cap^o. 1°. 6ⁱ. libri.

Uther

Advenerat namque prope Meneviam, ita ut iter medietatis diei restaret.

Prævaluit Uther, interfectisque Gillomamo & Pascentio triumpho potitus est.

Mors Aurelii.
Sepultura Aurelii.

Advenerant namque nuntii, qui regis casum indicaverant, ipsumque jam ab episcopis patriæ sepultum esse prope coenobium Ambrii intra choream Gigantum.

Ex 2°. cap^o.

At Uther, frater ejus, convocato regni clero cepit diademata insulæ.

Octæ rebellio. Nec sævitæ indulgere quievit, do-
Britanni victi à Saxonibus nec urbes, & promontoria, ab Albania
Eboraci. usque Eboracum destruxit.

Victoria autem potiti, insecuti sunt eos cædentes usque
alias Damen

ad montem Dauen, dum sol diem stare permittebat.

Dauen mons, alias mons Erat autem mons ille arduus in ca-
Damenis. cumine corileto habens, in medio
vero saxa prærupta latebris ferarum
habilia. Occupaverant enim eum Britones, totaque nocte
intra saxa & corileta remanserunt.

Pag. 33. Porro Britones acriter irruere contendunt, trucidare co-
Irrumpunt nantur, & Paganos ad milia interficiunt. Denique capti sunt
Britones in Oëta & Cosa, & Saxones penitus dissipati.
castra Oëta.

Post illam vero victoriam petiit urbem Alcluith, provinciæque illi disposuit.

Denique, pacificatis aquilonaribus provinciis, ivit Londonias, iussitque ibidem Oëtam atque Cosam in carcere servari.

Ibidem de celebri triumpho Utheri.

Aderat, inter ceteros, Gorlois, dux Cornubiæ, cum Igerna conjuge sua, cujus pulchritudo mulieres omnes totius Britanniae superabat, & cetera. Quo pacto amore illius Utherus arserit, unde Gorlois, iratus cum conjuge, Cornubiam petiit, oppidaque sua contra Utherum, illum insequentem, firmaverit.

Galfredus.

Galfredus.

Posuit eam in oppido Tintagol, in littore maris, quod protutiori refugio habebat. Ipse vero "ingressus est" castellum Diuilioc, ne, si infortunium interveniret, ambo infimul periclitarentur.

Etenim situm est in mari, & undique circumclusum ab ipso. Tindagii
Nec est introitus alter, nisi quem angusta rupes præbeat: ^{situs.}
ipsum tres armati milites prohibere queunt, &c. Ut dolo Utherus Tindagium intraverit, & cum Igerna concubuerit.

Galfredus.

Concepit itaque eadem nocte celeberrimum illum Arturum.

Ex 3°. cap^o.

Pugnantes ergo hinc & inde, inter primos interfectus est Diuilioc
Gorlois, & focii ejus dissipati. Captum est oppidum quoque ^{captum.}
quod obsederant.

Reversus itaque ad oppidum Tintagoil cepit illud, cepitque Igernam, & voto suo potitus est. Commanserunt deinde pariter non minimo amore ligati, progenueruntque filium & filiam. Fuit filii nomen Arthurus, filiae vero Anna.

Interim vero custodes carceris, in quo Octa atque Cosa, quos supra memoravi, tædiosam vitam ducebant, diffugerant cum eis in Germaniam, terroremque per regnum intulerunt.

Redierunt enim cum maxima classe sociisque innumerabilibus, & partes Albanæ ingressi civitates atque cives igne accendere affectant. Committitur itaque exercitui Britanniae Loth de Londonesia, ut hostes longius arceret. Erat autem

^{alias Leis}

consul ille Leir eques strenuissimus, sapientia & ætate maturus. Probitate ergo ipsius acclamante dederat ei filiam suam Annam, regnique sui curam, dum infirmitati subjaceret, &c. De pugnis dubiis inter Loth & Saxones.

Intra posito itaque rege Verolamium perrexerunt, ubi prædicti Saxones universum populum affligebant. ^{Verolamium ab Octa & Cosa occupatum.}

Cumque edocti essent Octa & Cosa adventum Britonum, regemque in feretro adductum, dedignati sunt cum eo proeliari, quia in vehiculo advenerat. Aiebant ^b enim "ipsum semimortuum esse, nec tantos viros cum illo homine pugnare decere. Receperunt itaque sese intra urbem, & valvas quasi nihil timentes deseruerunt apertas. ^{Verolamium.}

At Saxones cum inspexissent superbiam suam sibi nocuisse, ^{Pag. 34.}
Britones vero fere triumphasse, proposuerunt cum diluculo egredi, inimicosque suos ad campestre prælium provocare.

Postremo, cum multum præteriiisset diei, cessit victoria regi

^a Adjeci ex impressis. ^b Ex impressis.

Tom. 2.

E

Brito-

Britonum, interfectisque Octa & Cosa, terga dedere Saxones, &c. De fonte, à Saxonibus prope Verolamium intoxicato, ex cujus aqua cum Utherus bibisset Verolamii periit.

Tuleruntque corpus ejus ad coenobium Ambrii, & intra choream gigantum juxta Aurelium Ambrosium regio more humaverunt.

Ex 1º. capº. 7i. libri.

Convenerunt ex diversis provinciis procures Britonum in
alias Silecestræ
civitatem Cilcestræ, Dubricio, urbis Legionum archiepiscopo, suggerentes, ut Arthurum, filium ejus, in regem consecraret.

Erat Arthurus quindecim annorum juvenis, inauditæ virtutis.

Collecta deinde sibi subdita juventute Eboracum petivit.

Cum id Colgrino compertum esset, collegit Saxones, Scottos, & Pictos, venitque ei obviam cum maxima multitudine juxta flu. Douglas, ubi facto congressu utriusque exercitus in majori parte periclitatus est. Victoria tamen potitus Arthurus, Colgrinum fugientem insecutus est, ingressumque intra Eboracum obsedit, &c. Quo pacto Baldulphus, Colgrini frater, veniens ut obsessio opem ferret, à Cadore, duce Cornubiæ, victus & fugatus sit, & Arturius Eboraci obsessionem dimiserit propter metum Cheldrici ducis, è Germania supervenientis.

Communi tandem assensu illato mittuntur Armoricam nuntii ad regem Hoëlum, qui ei calamitatem Britanniae notificarent.

Erat autem Hoëlus filius sororis Arturi, ex Budicio, rege Armoricanorum Britonum, generatus, &c. Ut Hoëlus cum quindecim millibus militum Arturo auxilium laturus in portu Hammonis appulerit.

Ex 2º. capº.

[nunc Lindolne.]

Emensis postmodum paucis diebus, urbem Caerlindcoit petivit, à Paganis, quos supra memoravi, obsessam.

Hæc autem in Lindisfensi provincia inter duo flu: super montem locata alio nomine Lindocollinum appellatur, &c. De Saxonibus fufis & fugatis, qui urbem obsidebant.

Badonis urbs.

Inde arrepto itinere pagum Badonis versus urbem obsident. Postremo Sumerfetenfem provinciam ingressus, visa cominus obsidione in hæc verba locutus est.

Vergente tandem sole ad occasum proximum occupant montem, pro castris eum habituri.

Ascendit Arthurus cum exercitu suo cacumen; sed in ascendendo multos suorum amisit.

Quod

i. e. virtutem Arturii.

Quod Britones videntes densatis turmis illum sequuntur, stragem undique facientes. Ceciderunt ilico Colgrinus, & Baldulphus frater ejus, & multa milia armatorum. At, viso sociorum periculo, Cheldricus continuo in fugam reversus est.

Pag. 35.

Arturii victoria in monte Badonico.

Colgrini } cædes.
Baldulphi }
Cheldrici fuga.

Ex cap. 3º.

Denuntiatur namque illi fuerat, Scottos atque Pictos obsedissem Alcluith, in qua ipsum, ut supra dixi, infirmitate gravatum dimiserat. Quocirca properavit ei in auxilium, ne à barbaris occuparetur.

Postremo, cum nihil eis tutaminis esset, insulam Thanet lacero agmine ingrediuntur. Insequitur eos eodem dux Cornubiæ solitam cædem inferens. Nec requievit, donec interfecto Childerico, cunctos ditioni compulit, receptis obsidibus, &c. De victoria Arturii & Hoëli contra Scottos & Pictos in Mureithensi, Albanæ, provincia.

Childericus
à Cadore interfectus.

Galfredus in eodem capº.

Adjecit etiam, aliud stagnum in partibus Gualliarum esse prope Sabrinam, quod Pagenfes Linligunam appellant, quod cum in ipsum mare fluctuat, in modum voraginis excipitur, forbendoque fluctus nullatenus repletur, ut riparum marginem operiatur. At dum mare decrescit, instar montis eructat absorptas aquas, quibus demum ripas tegit & aspergit.

Cumque urbem intrasset, visâ sacrarum ecclesiarum desolatione, condoluit. Expulso namque beato Sampson archiepiscopo, cunctis [a] que sanctæ religionis viris, templa semivasta ab officio Dei cessabant.

Desolatio
ecclesiarum
Eboracensis.

Exinde convocato clero & populo Pyramum capellanum suum metropolitanæ b sedi destinavit, ecclesias, usque ad solum destructas, renovat, atque religiosi coetibus virorum ac mulierum exornat.

Reddidit Auguselo regiam potestatem Scottorum, fratremque ejus Urianum scepro Murefrensum insignivit. Loth autem, qui tempore Aurelii Ambrosii sororem ipsius duxerat, ex qua Galgânus & Modre-

Fratres
Auguselus, } restituti hereditati suæ.
Urianus, }
Loth, }

dum genuerat, ad consulatum Lodonesiæ, ceterarumque com-
provinciarum, quæ ad eum pertinebant, reduxit. Denique, cum totius patriæ statum in pristinam dignitatem reduxisset, duxit uxorem Guennaram, ex nobili genere Romanorum edi-

a Ex impressis. b Cædi MS.

E 2

tam,

Cornub:

tam, quæ in thalamo Cadoris ducis educata totius insulæ mu-
uro
 lieres pulchritudine superabat, &c. De Gillomano, Hiberniæ
 rege, ab Arturio vectigali facto, & Illandia debellata.

Galfredus.

o

Doldanius, rex Gotlandiæ, & Gymnasia, rex Orcadum,
 ultro venerunt, promissoque vectigali subjectionem fecerunt,
 &c. Ibidem de Norwegia, & Dacia, ab Arturio subjugata,
 deque Frollonis cæde, qui pro Leone imperatore prætorem
 in Gallia agebat, unde Gallia subiecta Arturio.

Ex cap. 4. ubi scribit de laudibus civitatis Legionum.

Præterea gymnasium ducentorum philosophorum, qui, astro-
 nomia, atque ceteris artibus, eruditi, cursus stellarum diligen-
 ter observabant, & prodigia eo tempore ventura regi Ar-
 thuro veris argumentis prædicebant.

pag. 36.

*Ibidem ex catalogo illustrium virorum, qui ad civitatem
 Legionum veniebant, ut pompis Arturii interessent.*

Cursalemus ex Caiceſtria.

Jonatal Dorocestrensis. Lelandus. Impressus Codex habet
 Chorecestrensis.

Boso Ridocensis, i. e. Oxenfordiæ.

Quatuor quoque prædictorum regum reginæ quatuor albas
 columbas de more præferebant.

Ex quinto capite.

Beatus igitur Dubricius, in heremiticam vitam anhelans,
 sese ab archiepiscopali sede deposuit, in cujus loco sacratum
 David, regis avunculus, cujus vita totius bonitatis erat his,
 quos doctrina imbuerat. In loco vero S. Sampsonis, Dolenſis
 archipræfulis, destinatur Teliaſ, illuſtris præſbyter Landa-
 viæ, annuente Hoëlo Armoricanorum Britonum rege, cujus
 vita & boni mores virum commendaverant. Episcopatus
 vero Sileceſtriæ Mauganino, Guintoniæ Duviano, [^a decerni-
 tur.] Decernitur pontificalis insula Alcluith Eledeimo, &c.
 Ut Lucius Tiberius, procurator reipub. Ro. repetierit tribu-
 tum ab Arturio per litteras, & restitutionem multarum pro-
 vinciarum, quas vi à ditione Ro. eripuiſſet.

Damianus
 episcopus
 Ventanus.

Arturius exercitum ducens in L. Tiberium, Britan: com-
 misit Modredo & Guennoræ.
 [Southampton.]

Arthurus, Modredo, nepote suo, at-
 que Guenhumare reginæ, Britanniam
 conservandam permittens, cum exercitu
 suo portum Ammonis adivit.

^a Ex impressis.

Rubente

Rubente tandem post cursum noctis aurora in portu Barbæ flu: applicuerunt.

Interea nunciatur Arturio, quendam miræ magnitudinis gigantem ex partibus Britanniarum advenisse, & Helenam, neprem ducis Hoëli, custodibus ejusdem eripuisse, & in cacumen montis, qui nunc Michaëlis dicitur, cum illa diffugisse, &c. De eodem gygante ab Arturio interfecto.

At Hoëlus, ob casum suæ neptis, tristis, præcepit ædificare basilicam super corpus ipsius in monte quo jacebat, qui nomen ex tumulo puellæ nactus Tumba Helenæ usque in hodiernum diem vocatur.

Ex capo. 6º. in quo describitur pugna inter Arturium, & Lucium Tiberium.

Inito itaque congressu debilitantur Britones. Chimmarhogus siquidem, consul Trigeriæ, nec non & duo millia cum eo corruerunt.

Tunc & Lucius imperator, intra turmas occupatus, cujusdam lancea confossus interiit, &c. De fœda Ro. fuga & strage.

L. Tiberii,
imperatoris
exercitus
Ro. cades.

[Tiberius Maritium imperatorem fecit, parumque post moriens bona pace quievit anno Di. 584.]

Nuntiatur ei Modredum, nepotem suum, cujus tutelæ commiserat Britanniam, ejusdem diademate, per tyrannidem & proditionem, insignitum esse, & reginam Guenhumeram, violato jure priorum nuptiarum, eidem nefanda Venere copulatam esse.

Prædictus autem sceleratissimus proditor ille Modredus Chelricum, Saxonum ducem, in Germaniam direxerat, ut in illa quoscunque posset associaret sibi, & associatis quibuscunque iterum citissimis velis rediret.

At ille, peracto ipsius præcepto, octingentis navibus armatis Paganis plenis applicuerat.

Associaverat quoque sibi Scottos, Pictos, & quoscunque callebat habuisse suum avunculum odio. Erant autem numero octuoginta millia, tam Paganorum, quam Christianorum, quorum auxilio fretus, & quorum multitudine comitatus, Arthuro, in Rutupi portum applicanti, obviam venit, & commisso proelio, maximam stragem dedit applicantibus. Augufelus etenim, rex Albanæ, & Galganus, nepos regis, cum innumerabilibus aliis in die illa ceciderunt, &c. Quo pacto Arturius littore nacto Modredum cum suis fugaverit.

Pag. 37.

[Sandwich.]

Periurus ergo ille, revocatis undique suis, sequenti nocte Guintoniam ingressus est. Quod ut Guenhumeræ reginæ nuntiatum est, confestim sibi desperans ab Eboraco ad urbem Legionum diffugit, atque in templo Julii martyris inter monachas

chas ejusdem caste vivere disposuit, & vitam monachalem suscepit, &c. Ut Modredus, Ventam fugiens, & cum Arturio secundo congregiendi, fugatus sit, Cornubiamque classe petierit.

Arturius
Modredum
insequitur.

Confestim persequutus est eum in prædictam patriam usque ad flu: Camblam, ubi ille adventum ejus expectabat. Porro Modredus, ut erat omnium audacissimus, & semper ad invadendum celerrimus, confestim milites suos per catervas distribuit, affectans vincere vel mori potius, quam prædicto modo diutius fugere.

Modredi
cædes.

Concidit namque proditor ille nefandus, & multa millia cum eo. Sed inclytus ille Arturus rex lætaliter vulneratus est, qui illinc ad sananda vulnera sua in insulam Avallonis advectus, cognato suo Constantino, & filio Cadoris ducis Cornubiæ, diadema Britanniae concessit.

Ex cap. 1.º. 8.º. libri.

Constantino igitur diademate insignito insurrexerunt Saxones, & duo filii Modredi, nec in eum prævalere quiverunt, sed post plurima bella diffugiendo unus Londonias, alter vero Guintoniam ingressus, eas obtinere coeperunt. Tunc defunctus est S. Daniel, Bangornensis ecclesiæ religiosissimus antistes, & Theonus Gloucestrensis episcopus in archiepiscopatum Londoniarum eligitur. Tunc obiit sanctiss: urbis Legionum archiepiscopus David in Menevia civitate intra abbatiam suam, quam præ ceteris diocesis suæ monasteriis dilexerat, quia beatus Patritius, qui nativitatem ejus prophetaverat, ipsam fundavit. Dum enim ibi apud confratres suos moram faceret, subito languore gravatus mortuus est, & jubente Mailgone Venedotorum rege, in eadem ecclesia sepul-

tus. Pro eo ponitur in metropolitana sede Kinocus, Lanpater-nensis ecclesiæ antistes.

At Constantinus infecutus est filios Modredi, & Saxones, quos potestati suæ subjugavit, & prædictas civitates cepit, & alterum juvenem Guintoniæ, in ecclesiam S. Amphibali fugientem, ante altare trucidavit. Alterum vero Londoniis, in quorundam fratrum cœnobio absconditum, atque tandem juxta altare inventum, crudeli morte adfecit. Exinde 3.º. anno interfectus est à Conano sententia dei percussus, & juxta Uther Pendragonem intra lapidum structuram sepultus fuit.

Pag. 38.

Cui successit Aurelius Conanus, miræ probitatis juvenis, & ipsius nepos, qui monarchiam totius insulæ tenens ejusdem diademate dignus esset, si non foret civilis belli amator. Avunculum etenim suum, qui post Constantinum regnare debuit, inquietavit, & in carcerem posuit, ejusque duobus filiis interfectis

interfectis regnum obtinuit, secundoque regni sui anno defunctus est.

Cui successit Vortiporius, in quem insurrexerunt Saxones conducentes concives suos ex Germania maximo navigio. Sed ipse praelium cum ipsis inivit, & superavit, & monarchiam totius regni adeptus populum quatuor annis gubernavit cum diligentia & pace.

Cui successit Mailgo, omnium fere Britanniae pulcherrimus, multorum tyrannorum depulso, robustus armis, largior ceteris, & ultra modum probitate praeclarus, nisi Sodomitana peste volutatus sese deo invisum exhibuisset. Hic etiam totam insulam obtinuit, & sex comprovinciales Oceani insulas. Hiberniam videlicet, atque Islandiam, Gotlandiam, Orcades, Norwegiam, Daciam adjecit durissimis bellis suae potestati.

Ex 2°. cap^o.

Mailgoni successit Kareticus, amator civilium bellorum, deo invisus & Britonibus, cujus inconstantiam comperientes Saxones miserunt propter Gormundum, Africanorum regem, in Hiberniam, in quam maximis navigiis advectus gentem patriae subjugaverat, &c. De adventu ejus in Britanniam.

Inito ergo foedere cum Saxonibus oppugnavit Kareticum regem, & post plurima proelia fugavit eum à civitate in civitatem, donec eum truxit in Cirecestriam, & obsedit. Capta tandem praedicta civitate, & succensa, commisit praelium cum Katerico, & eum fugavit ultra Sabrinam in Guallias.

Mox depopulans agros ignem cumulavit in finitimas quasque civitates, qui non quievit accensus, donec cunctam pene superficiem insulae à mari usque ad mare exussit.

Secefferunt itaque Britonum reliquiae in occidentales insulae partes, Cornubiam videlicet & Guallias, unde crebras, & ferales irruptiones incessanter hostibus faciebant.

Tunc igitur archipraefules, videlicet Theonus Londoniensis, & Tadiocus Ebor: cum omnes ecclesias sibi subditas usque ad humum destructas vidissent, cum omnibus ordinatis, qui in tanto discrimine superfuerant, diffugerunt ad tutamina nemonum in Guallias cum reliquiis sanctorum, timentes ne barbarorum eruptione deleterentur.

Plures etiam Armoricae Britanniam magno navigio petiverunt, ita ut ecclesia duarum provinciarum, Loegriae videlicet & Northumbriae, à conventibus suis desolaretur. Sed haec alias referam cum librum de exultatione eorum transtulero.

a Sic.

Ex

Lelandus.

Gormundum facilius crediderim Hibernorum, Pictorum, Scottorum, aut Germaniae aliquem regulum, quam Aphrorum, quanquam circa ea tempora barbari erant in Aphrica & Hisp:

Liber de exilio ecclesiasticorum virorum Britanniae.

[V. 127.] Inter ceteras, erat in civitate Bangor quædam nobilissima, in qua tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut, cum in septem portiones esset cum præpositis sibi prioribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos monachos haberet, qui omnes labore manuum suarum vivebant. Abbas autem eorum Dinooth vocabatur, miro modo artibus liberalibus eruditus.

Brochmail, capitaneus urbis Legionum super Deam flumen.

Collectis igitur undique exercitibus Edelfridus, rex Northanhumbro-
rum, proelium inivit cum Brochmail, qui pauciori numero militum resistens ad ultimum relicta civitate, sed prius maxima strage hostibus illata, diffugit.

At Edelfridus, civitate capta, & cet. De strage monachorum.

Edelfridus

Deinde cum prædictus Saxonum tyrannus Bangornensium urbem peteret, audita ipsius infania, venerunt undique obviam illi duces Britonum, Bledericus videlicet dux Cornubiæ, & Margadud rex Demetarum, Caduuanus Venedotorum, & conferto proelio, ipsum vulneratum in fugam propulerunt. Sed & tantum numerum exercitus ejus peremerunt, ita quod decem millia circiter & sexaginta sex corruerunt. In parte etiam Britonum cecidit Bledericus, dux Cornubiæ, qui ducatum in eisdem præliis præstabat.

Ex cap. 1°. 9ⁱ. libri.

Exinde convenerunt omnes principes Britonum in civitate Legecestriæ, communemque assensum habuerunt, ut Cadwanum sibi facerent regem, ipsoque duce Edelfridum ultra Humbrum sequerentur, &c. Ut, Britannis Humbrum transseuntibus, pax sit facta inter Cadwanum & Edelfridum. Et postea Cadwallo, Cadwani filius, & Eduinus, Edelfridi filius, missi fuerint in Armoricam ad Salomonem regem, educandi, qui, mortuis parentibus, in illorum regna succeperunt, salva semper amicitia, donec Eduinus in regem Northumbriæ coronari à Cadwallone posceret.

Conveniunt ambo ultra Humbrum, factoque congressu amittit Caduuallo multa millia, & in fugam conversus est, &c. De crudelitate Edwini victoris, quam exercuit in Britannorum provincias; utque Cadwallo, hinc & inde fugiens, tandem Armoricam petierit, sed prius tempestate in Garnareiam insulam pulsus. Deque humanitate Salomonis Armoricani erga Cadwallonem.

Ex cap. 2°.

Nec hoc quidem per suam potestatem Romani fecerunt, sed

sed per diffidium inter nobiles dictæ insulæ ortum. Romani, licet ad tempus eam subditam habuissent, amissis rectoribus suis ac interfectis cum dedecore expulsi abcesserunt.

Ex capº. 3º.

Mailgo namque, summus ille rex Britanniae, qui post Ar-Cadwallonis
turum ^{4us.} regnavit, duos generavit filios, quorum unus En-^{genus.}
nianus, alter vero Run vocabatur. Ennianus genuit Belin,
Beli Jagonem, Jago Cadwanum, patrem meum.

Run autem, qui post obitum fratris sui expulsus fuit in-Salomonis
quietatione Saxonum, hanc provinciam adivit, deditque ^{Armoricani}
filiam suam Hoëlo duci, filio magni Hoëli, qui cum Arturo ^{genus.}
patrias subjugaverat. Ex illa natus est Alanus. Ex Alano
Hoëlus pater tuus.

Ex 4º. capº. de Briano, Cadwallonis milite.

Pag. 40.

Ivitque Exoniam, ubi convocatis Britonibus ea quæ fecerat ^{i. e. eadem}
notificavit. Missis postea ad Cadwallonem legatis munivit ur-^{Pelliti ma-}
bem illam, mandavitque universis Britonum proceribus, ut ^{gi Edwini}
oppida sua & civitates defensare insisterent, lætique Cad-^{regis.}
wallonis adventum expectarent, qui in brevi, Salomonis
auxilio fretus, eis præsidio veniret. Hoc itaque per totam
insulam divulgato, Peanda, rex Merciorum, cum maxima
multitudine Saxonum venit Exoniam, Briannumque obsedit.

Ex capº. vº.

Interea applicuit Cadwallo cum decem millibus militum,
quos Salomon rex ei commiserat, petivitque celeriter obsi-
dionem. Conserto deinde proelio captus est Peanda conti-
nuo; & exercitus ejus peremptus. Cumque ipse alium aditum
salutis non haberet subdidit se Cadwalloni, deditque obsides,
promittens sese cum illo Saxones inquietaturum, &c. Ut
Northumbriam peterit.

^{rex Northumbr:}

Illato ^a otius proelio Edwinus interficitur, & totus fere po-
pulus quem habebat, necnon & filius ejus Offridus, cum Cad-
boldo rege Orcadum, qui eis in auxilium venerat.

Ex capº. 6º.

Deinde commisit proelium cum Offrico, qui Edwino suc-
cesserat, atque illum interemit, & duos nepotes ejus qui post
eum regnare debuerunt, sed & Aidanum, regem Scottorum,
qui eis auxilio venerat.

Postea misit Peandam, regem Merciorum, & maximam
^{i. e. ad vallum Severi}
partem sui exercitus ad eum locum, ut cum eo bellum con-
fereret, &c. De victoria Osuualdi, Northumbr: regis, in He-
venfeld contra Peandam.

^{a Sj.}

Tom. 2.

F

Quod

Quod ut Cadwalloni nuntiatum fuit, acri ira ignescens collegit exercitum suum, & sanctum regem Ofwaldum infectus est, & collato praelio in loco, qui Burne vocatur, irruit in eum Peanda, atque interfecit.

Succesit ei in regnum Northumbriæ frater ejus Osuinus, qui multa donaria auri, & argenti, Cadwalloni, toti jam Britanniae imperanti, donans, pacem ejus adeptus est, & se ei submitit, &c. Ut Pendæ licentiam dederit congregandi cum Edwino, Northumbr: rege, à quo postea interfectus est.

Completis tandem 48. annis nobilissimus ille, atque potentissimus, Cadwallo Britonum rex, senio & infirmitate gravatus, x. Kal. Decemb. ab hoc seculo migravit, cujus corpus Britones, balsamo & aromatibus conditum, in quadam ænea imagine, ad mensuram staturæ ejus fusa mira arte, posuerunt. Imaginem autem illam super æneum equum miræ pulchritudinis armatam, & super occidentalem portam Londoniarum erectam, in signum prædictæ victoriæ, & in terrorem Saxonibus, statuerunt; sed & ecclesiam subtus in honorem S. Martini ædificaverunt, in qua pro ipso, & fidelibus defunctis, divina celebrantur obsequia.

Pag. 47.

Succesit itaque in regni gubernaculum Cadwaladrus filius ejus, quem Beda Ceduallam juvenem vocat, & in initio viriliter & pacifice tractavit. At cum duodecim annos post sumptum diadema præterisset, in infirmitatem cecidit, & civile dissidium inter Britones ortum. Mater ejus fuerat soror Peandæ, patre tantum: matre vero diversa ex nobili genere Geuuseorum edita fuerat. Eam memoratus rex Cadwallo post factam cum fratre concordiam in societatem thori accepit, & ex ea Cadualadrum genuit.

Accessit & aliud infortunium, quia fames dira ac famosissima insipienti populo adhæsit.

Quam vero famem pestifera mortis lues consecuta est, quæ in brevi tantam populi multitudinem stravit, quantam non poterant vivi humare. Unde miseræ reliquæ patriam, factis agminibus, diffugientes transmarinas petebant regiones.

Ipse etiam rex Cadwaladrus cum navigio miserabili petens, &c. De Cadualadri querela.

Ut igitur inter hos & alios gemitus in Armoricano littore appulsus fuit, venit cum tota multitudine sua ad regem Alanum, Salomonis nepotem, & ab illo digne susceptus est.

Britannia ergo cunctis civibus, exceptis paucis, quibus in Gualliarum partibus mors pepercerat, desolata per novem annos Britonibus horrenda fuit.

i. e. Britan. habitatore fere vacuum.

Quod cum ipsis indicatum fuisset, nefandus populus ille, collecta innumerabili multitudine virorum & mulierum, applicuit

plicuit in partibus Northumbriæ, & desolatas provincias ab Albania usque Cornubiam inhabitavit.

Ab illo tempore potestas Britonum in insula cessavit.

Recordatus Cadualadrus regni sui, jam à supradicta contagione purificati, auxilium ab Alano petivit, ut pristinæ dignitati restitueretur, &c. Ut in somnis admonitus fuerit ne Britanniam repeteret.

Tunc Alanus, sumptis diversis libris Aquilæ qui Sophoniæ, prophetavit.

Tunc Cadualadrus abjectis mundialibus propter dominum Romam venit.

Cum autem Ivor & Im naves sibi collegissent, quos potuerunt associaverunt sibi, & applicuerunt in insulam, atque quadraginta novem annis gentem Anglorum sævissima inquietatione adfecerunt.

Reges autem illorum, qui ab illo tempore in Gualliis successerunt, Karadoco Lancarbanensi, contemporaneo meo, in hac materia scribendos permitto :

Reges vero Saxonum Gulielmo Malmesbiriensi, & Henrico Huntendonensi.

Ex quodam Chronico incerti auctoris, sed qui videtur scripsisse Galfredi epitomen, ita tamen, ut frequenter multa interserat, nescio an vera, quæ nusquam in Galfredo leguntur. Pag. 42.

De Ebranco rege.

Condidit & montem dolorosum, quod nunc Notingham.

Iste Bellinus 41°. annis regnavit, & fecit Northampton, Cantabrigiam, & Caerdoil.

f. Lud

Post hunc successit in regnum Cassibellanus, frater suus, qui fecit civitates, f. Excestriam, Colcestriam, Oxenfordiam, & Norvicum.

Iste Lucius fieri fecit quatuor villas, Notyngham, Erford, Salesbiry, & Huntingdun.

Hujus mater Helena, quæ sancta dicitur, Britanniae nobilis alumna, Londonias muro, qui adhuc superest, cinxisse fertur, & Colcestriam mœnibus adornasse. Sed inter alia multa Hierusalem * instauravit, mundatamque idolis, basilicis plurimis adornavit.

S. Vortegirrus

Dedit Hengisto, duci Saxonum & Anglorum, terram in Lindefeia, ubi ipse Hengistus construxit castellum, quod lingua Anglorum Twangcæster vocabatur.

Anno Domini 410. Port & duo filii sui cum duabus navibus in Britanniam venerunt in loco qui modo dicitur Portef-

* Instauravit MS.

muthe,

muthe, & juvenem quendam Britonem nobiliss. cum multis aliis occiderunt.

Anno Dni. ^a CLVI^o. Lucius, Britannorum rex, ad Eleutherium papam legatos misit, s. Eluanum & Meduinum, ut juxta ejus admonitiones Christianus fieret. Qui eosdem legatos baptizavit, & catholica fide suscepta ordinavit Eluanum in episcopum, Meduinum autem in doctorem. Et propter eloquentiam & scientiam, quam habebant in scripturis sacris, prædicatores ad Lucium in Britanniam reversi sunt.

De S. Germano & Lupo.

Qui cum hæresin illam extirpassent, episcopos in pluribus locis Britanniae consecrarunt, beatum Dubricium summum doctorem in archiepiscopum statuerunt, & Landavensem ecclesiam, in honore beati Petri fundatam, sedem cathedralem collocarunt. Dubricius vero discipulos per ecclesias divisit, quasdam novas fundavit, Daniele in episcopum Bangorensem, & sanctum Illutum in locum, ab illo Laniltut, i. e. ecclesia Illuti, vocatum, ordinavit.

Pelagius Brito abbas famosi illius monasterii de Bangor extitit.

[Anno Di. 415. hic incepit, & ultra mare etiam 432.]

Quos Hengistus, Saxonesque ejus complices, nefanda proditione in monte Ambrosii, qui nunc Stanhenges dicitur, trucidaverat.

^{s. Saxones}

Urbemque Badonis vallant, quæ nunc Bathonia.

Tag. 43. Anno Domini DXII. Dubricius migravit ad dominum. Et anno Domini 1120°. Nonis Maii ab insula Enthle ab Urbano Landavenfi episcopo translatus fuit corpus S. Dubricii, & 4°. Cal. Junii in ecclesia Landavenfi honorifice reconditum.

De Ida, primo Northumbrorum rege.

Flamburch. Ida venit cum 40^a. navibus ad Flamburgh juxta Scarburch.

Quando
Britannia
primum
Anglia vo-
cata;

Et sic descendendo per reges Westsaxonum, usque ad Egbertum, qui apud Wintoniam coronatus est, ubi edictum fecit, ut Britannia ab illo die Anglia, & habitantes Angli vocarentur.

Sequuntur nomina regum & principum Walliæ
à morte Cadualadri.

*Ex chronico incerti auctoris, sed antiqui, de rebus Britannicis, quod rep-
peri in Burnensi monasterio Lin-
denfis provinciae.*

De Britone.

Et postea ad istam venit insulam, quæ à suo nomine nomen accepit, i. e. Britannia.

Post intervallum multorum annorum, non minus dcccc. Picti venerunt ad insulas, quæ Orchades vocantur, & postea finitimas insulas vastaverunt, & multas regiones, occupaveruntque eas in sinistrali parte Britanniae, ubi manent usque hodie.

Novissime autem venerunt Scotti à partibus Hispaniae ad Hiberniam. Primus autem venit Barptolemaeus cum mille hominibus, tam viris quam mulieribus, & creverunt usque ad quatuor millia hominum, & venit super eos mortalitas, & in una septimana omnes perierunt.

Secundus ad Hiberniam venit Mineth quidam, filius agnominis, qui fertur navigasse super mare annum & dimidium, & postea tenuit portum in Hibernia fractis navibus, mansitque ibidem per multos annos, & iterum navigavit cum suis, reversusque est ad Hispaniam.

Et postea venerunt tres filii cujusdam militis Hispaniae cum triginta ciulis, cum 30a. mulieribus in unaquaque ciula, &c. Ut postea omnes ciulae præter unam submersae sint tempestate.

De familia vero illius ciulae, quæ relicta est, ut diximus, propter contractionem, tota Hibernia repleta est usque in hodiernum diem.

Novissime venit quidam Hostor, & inhabitavit cum omni gente sua.

In Britannia quoque Istoreth, Istorini filius, tenuit Dalrieta cum suis.

Buil autem cum suis tenuit Euboniam, & alias circiter.

Filii autem Liethan obtinuerunt regionem Duncetorum, & in aliis regionibus se dilataverunt, id est, in Guir, & Kidwelli

Cetgueli, donec expulsi sunt à Cuneda, & à filiis ejus, ab omnibus regionibus Britannicis.

Britones venerunt in 3a. aetate mundi ad Britanniam, Scithæ autem in 4a. obtinuerunt Hiberniam. Scithæ autem, qui sunt in occidente, & Picti de aquilone pugnabant unanimiter contra Britones indefinenter.

Pag. 44.

Ninnius, five Nennius, Bri-

Elbodi

tannus, Eluodugi discipulus, autor fuit Chronici, cujus copiam mihi fecit Thomas Sulmo. Nam ille habebat exemplar non mutilum, & sine præfatione, ut meum erat.

De muro à Severo facto.

Et vocatur Britannico sermone Gual.

Constantius Constantini Magni filius fuit, & ibi moritur, & sepulchrum ipsius monstratur juxta urbem quæ Caersegeint, ut literæ, quæ sunt in lapide tumuli, ostendunt, & urbs vocatur alio nomine Mirmantum.

Britones autem dejecerunt regnum Romanorum, neque censum illis dederunt, neque reges eorum acceperunt, ut regnarent super eos. Neque Romani ausi sunt venire in Britanniam amplius ad regnandum, quia duces eorum Britones occiderant.

Pag. 45.

Tyrannis Ro: Legionum, quas Britanni in auxilium contra Pictos & Scottos vocabant.

Romani autem ad imperium auxiliumque, & ad vindicandum, veniebant, & spoliata Britannia auro argentoque, & ære, & omni pretiosa veste, & melle, cum magno triumpho revertebantur.

S. Sax:

Vortegirrus autem suscepit eos benigne, & tradidit illis insulam, quæ lingua illorum vocatur Teneth, Britannico sermone Ruoichun, regnante Marchiano secundo.

S. Vortegirrus.

Ipsæ solus captus est, ac catenatus, ac regiones plurimas pro redemptione animæ suæ tribuit illis, i. e. Estfaxe, Southfaxe, ut ab illicita conjunctione se separaret.

At ille usque ad regionem, quæ à nomine suo acceperat nomen, scilicet Vortegirmanum, miserabiliter aufugit, ut ibi cum mulieribus suis lateret.

Et iterum Vortegirrus usque ad arcem quam ædificaverat, & nomen suum imposuerat, atque in regionem Demetorum juxta flu. Teivi, &c. Quo modo cum suis in arce, orante Germano, flammis consumptus sit.

Tertius Pascent, qui regnavit in duabus provinciis, i. e. Buelt & Vortegirmanum, post mortem patris sui, largiente Ambrosio qui fuerat rex in omnes reges Britannicæ gentis. Quartus Faustus, qui illi de filia sua natus est. Quem sanctus Germanus baptizavit, enutrivit, edocuit.

De S. Patritio in episcopum consecrato.

Nomenque, quod est Patritius, sumpsit, quia Manuum prius vocabatur.

Auxilius, Iferninus, & ceteri inferiori gradu simul cum eo ordinati sunt.

S. Patritius.

Scripsit abgetorica CCCLX^e. & eo amplius numero.

Vidi librum Synodi, ab ipsis celebratæ, in bibliotheca Wigorn.

a Abietoria apud Galeum, Tom. II. Hist. Vett. p. 113. Abgetoria est Warao de Scriptorib. Hib. p. 103. ubi monet nihil aliud significare quam alphabetum, sive elementa quæ scripsit & docuit S. Patritius. Sepul-

Sepulchrum non invenitur, sed in occulto humatus est ne-
mine sciente. Sepultura
Patricii.

S. Sax.

Artur pugnavit contra illos in illis diebus, cum regulis Britonum, sed ipse dux erat bellorum. Primum bellum fuit in ostio flu: quod dicitur Glevi. Secundum, tertium, quartum, & quintum super aliud flu: Duglas, quod est in regione Linnvis. Sextum super flu: quod vocatur Bassas. Septimum bellum fuit in sylva Caledonis, i. e. Catcoit Celidon. Octavum fuit in castello Guinon. Nonum gestum est in urbe Legionis. Decimum gestum est in littore flu: quod vocatur Ribroit. Undecimum bellum fuit in monte, qui dicitur Agned Cathregonnon. Duodecimum fuit bellum in monte Badonis, in quo corruerunt uno die DCCC. & XL. viri de uno impetu Arturi.

Ex catalogo urbium Britannicarum ibidem.

Caer Legion Guarauic.
Caer Guortegirn.
Caer Caradauc.
Caer Britto.
Caer Muncip.
Caer Penfaulcoit.
Caer Manchguid.

Ex Annotationibus quæ inscriptæ erant margine antiqui Codicis Nennii, quem à Thoma Sulmone mutuo accepi. Pag. 46.

Vel à Britone, filio Iſioconis, qui fuit filius Alani de genere Britannia unde.
Japhedi, dicta est.

sup. vocabant

Quam Britones insulam Gueſd, vel Guithe, quod Latine Veſta unde.
divortium dici potest.

Ab incarnatione domini anni sunt DCCC. usque ad tricesimum annum Anarauht, regis Moniæ, id est, Mone, qui regit rex Monæ.
modo regnum Venedotiæ regionis, id est, Guenet. Fiunt igitur anni ab exordio mundi usque in annum præsentem sex M. c. & viiiº.

A mari usque ad mare, id est, à Totenes usque ad Catenes. Tota Britannia à
Sic inveni, ut tibi Samuel, i. e. infans magistri mei Beu-
lani, in ista pagina scripsi. Leland. Ex his verbis con-
jectura est, Samuelem autorem fuisse annotationum, quæ erant
in margine Chronici Nennii. Britannia à
inhabitata.
Samuel,
Bolani discipulus.

ubi de Scottis loquitur.

Ille gener Pharaonis erat mas Scottæ filiæ.

Nulla tamen certa historia originis Scottorum reperitur.

Schyta, id est, Scotti.

Lucius agnomine Levir maur, id est, magni splendoris,
propter

propter fidem quæ ejus tempore venit in Britanniam.

Per centum vero & xxx. millia ^{passuum} P. id est, à Pengual, quæ

villa * Scottice Cenail, Angl. Penelton dicitur, usque ad ostium Cluth flu. & Cair Pentloch, quo murus ille finitur, rustico opere Severus ille prædictus construxit, sed nihil profuit.

Carutius postea imperator reædificavit, & septem castellis munivit inter utraque ostia, domumque rotundam politis lapidibus super ripam flu. Carun, quod à suo nomine nomen accepit, fornicem, in victoriæ memoriam, erigens construxit.

^{sup. Britannos Armoricanos.}

Unde & nos illos vocamus in nostra lingua Letewicio, id est, semitacentes, quoniam confuse loquuntur.

Guafmoric juxta Lugubaliam ibi ædificavit urbem, quæ An-

Palmecastre ubi.

^w glisce ^b Palmecastre dicitur. Leland. Hæc annotata erant eo loco, quo Nennius de Cairuorthigirn præsidio, à Vortegirno constructo, loquebatur.

Ille Vortemir, filius Vortegirni, in synodo habita apud

^{sup. Vortegirnus.}

Guartherniaun postquam nefandus rex ob incestum, quem cum filia commiserat, à facie Germani & clericorum Britanniae in fugam irer, patris nequitiae consentire noluit, sed rediens ad S. Germanum ad pedes ejus cecidit veniam postulans. Atque pro illata à patre suo & sorore sancto Germano calumnia terram ipsam, in qua prædictus episcopus obprobrium tale sustinuit, in æternum suam fieri sanxivit. Unde & in memoriam S. Germani Guarenniaun nomen, quod Latine sonat calumnia juste retorta, quoniam cum episcopum vituperare putaverat, semetipsum vituperio adfecit.

In Lincolnia enim sepultus est.

Pag. 47.
Vortimerus
sepultus
Lindi.

Arturius
unde.

^e Mabut, i.e. filius horribilis, quoniam à pueritia sua crudelis fuit.

Arctur Latine translatus sonat ursum horribilem, vel maleum ferreum, quo confringuntur ^d molæ leonum.

Ida, filius ^e Eubba, tenuit regiones in sinistrali parte Hum-
bri maris xii. annis, & junxit arcem id

Verba sic signata ++ cor-
rupte scripta sunt.

dingueirin & Gurdbirneth, quæ duæ re-
++ ++

^a Sic, cum tribus asteriscis. ^b Sic, cum duobus punctis sub P, & cum W supra lin. ^c Sic, cum duob. punctis, & e supra lin. ^d Duo puncta sub æ.
^e Sic, cum duobus punctis.

giones fuerunt in una regione, i. e. Deur ab-

erneth, Anglice Deira & Bernicia.

Deiria & } unde.
Bernicia }

Elfred, filia Edwini, XII°. die post Pentecosten baptismum accepit cum innumerabilibus viris & mulieribus cum ea, & hæc prima baptizata est.

Edwinus vero postea in sequenti pascha baptismum suscepit, & XII. M^o. hominum in uno die baptizati sunt cum eo.

Si quis scire voluerit quis baptizavit eos, sic

Renchidus episcopus, & Elbodus episcoporum sanctissimus mihi tradiderunt; Run

Renchidus } episcopi.
Elbodus }

Mapur Beghen, i. e. Paulinus, Eboracensis archiepiscopus eos baptizavit, & per quadraginta dies non cessavit baptizare omne genus Ambrorum, i. e. Aldfaxonum, & per prædicationem illius multi in Christo crediderunt. Sed cum inutiles magistro meo, i. e. Beulano presbytero, visæ sunt genealogiæ Saxonum, & aliarum genealogiæ gentium, nolui eas scribere, sed de civitatibus & mirabilibus Britanniae insulæ, ut alii scriptores ante me scripsere, scripsi.

Lelandus. Ex verbis, quæ superius scripta sunt, conjectura mihi animum subit, partem aliquam earum rerum, quæ in marginibus antiqui exemplaris exarantur, autorem ipsum Nennium agnoscere, cum Elbodi, qui & alias Elbogudus dicitur, mentionem faciat, & diligentem aliquem lectorum collatis exemplaribus ea in marginibus scripsisse, quæ in codice Salleiensis monasterii sensuit deesse. At quid rursus, quod Beulani meminerit, cujus discipulum fuisse Samuelem in principio annotationum constat, nisi aliquis putaverit Samuelem prænomen esse Nennii, atque itidem præceptores habuisse & Elbodum, & Beulanum?

Nam Arthur Hierosolymam perrexit, & ibi crucem ad quantitatem salutiferæ crucis fecit, & ibi consecrata est, & per tres continuos dies jejunavit, & vigilavit, & oravit coram cruce dominica, ut ei dominus victoriam donaret per hoc signum de Paganis; quod & factum est, atque secum imaginem sanctæ Mariæ detulit, cujus fracturæ adhuc apud Wedale servantur in magna veneratione. Leland. Quæ hîc secuntur de Wedale scripta fuerunt literis paulo & recentioribus, & majoribus: "Wedale Anglice, Vallis doloris Latine. Wedale villa est in provintia Lodonesiæ, nunc vero juris episcopi "S. Andreae Scotiæ, sex milliaria ab occidentali parte ab illo "quondam nobili monasterio de Melros."

Arturius.

De Julio Cæsare qualiter venerit in Britanniam patet ad plenum in libro Britonum. Qualiter autem fugatus fuerit à Cassibellano patet ibidem, & etiam in libro Lucani, ubi dicit, de eodem Cæsare loquens, "Territa quæsitis ostendit terga
"Britannis." Quod autem habuerit bellum dictus Cæsar cum rege Cassivallano super Berhamdone, patet ad oculum per acervos super eundem montem, ubi corpora occisorum cumulatim sepeliebantur non longe à villa quæ vocatur Bregge.

De Arvirago rege quod probus fuerit, prudens, & bellicofus testatur liber Britonum. Quam autem formidabilis fuerit Romanis testatur Juvenalis poeta, ubi loquitur de quodam adulate loquente ad Neronem Cæsarem verba consolatoria, dicente: "Regem aliquem capies, aut de temone Britanno

^{Ex}
"Decidet Arviragus." Quod vero hic rex firmaverit castrum Dover, per hoc verissime colligi potest, quod, quando cœpit rebellare Romanis, muniverit terram suam multis castris, & munitionibus, & præcipue super maritima. Hinc veraciter conjiciendum est, quod illa loca, quæ facilius patebant hostibus, firmaverit diligentius, scilicet Richeburg, Walemere, Dover, & Hasting.

De rege Lucio primitus Christiano quod fecerit ecclesiam in dicto castro fidenter dicendum est: quod, etsi novam ecclesiam non fundaverit, quod est incertum, sine dubio antiquum templum idolorum, ibidem existens, in ecclesiam Christi convertit. Hoc enim legitur in libro Britonum, & etiam in Chronica Ro: pont. quod idem rex ad doctrinam Damiani & Faganii sacerdotum, qui eum docuissent fidem Christi, omnia templa Idolorum in regno suo converterat in ecclesias Christi, & pro flaminibus constituerat episcopos, & pro archiflaminibus archiepiscopos. Flamines vocabantur eo tempore principes sacerdotum Ydolorum.

De rege Artur & regina Guennara satis celebria sunt gesta. Sed de promotione castri per eos nihil restat memorabile, præter nomina Aulæ & Cameræ, & ad huc existentium, & nomina habentium ab eis. Et quædam ossa Walwani, militis sui fortissi: qui occisus fuit prope Dover in bello habito inter Arturum & Modrerum proditorem. Ad huc servantur ossa in castro.

De rege Eadbaldo, filio Ethelberti, qui post baptismum rediit ad idola, & fugavit episcopos & sacerdotes, multa possunt inveniri in vita beatæ Mildreth: & qualiter revocatus sit
ad

ad fidem per Laurentium archiepiscopum; qui Laurentius injunxit ei, in remissionem peccatorum, ut ecclesias dicaret sicut prius destruxerat, & clericos foveret, quos persecutus fuerat. Quod hic ordinaverit statum canonicorum in castro liquido colligi potest ex hoc, quod, antiqua fama referente, canonici refederint in castro centum annis & amplius. Computet qui voluerit, tantum temporis fluxit à tempore regis hujus usque ad Withredum regem, qui transtulit canonicos ad ecclesiam beati Martini in villa Dover; & quia diu hic rex regnavit post poenitentiam susceptam, semper vacans ecclesiis reparandis & ædificandis, credibile satis est, quod capellam suam in castro inter ceteras dicaverit & dotaverit.

De Withredo rege quod ædificaverit veterem ecclesiam in villa Dover testantur veteres chronicae, nec quicquam inde manet dubitabile.

Quod canonici, qui remoti fuerunt de castro, manserunt in ecclesia veteri beati Mart. 400. & amplius patet per annos regum, qui regnaverunt post Withredum usque ad Henricum filium Gul: Conquestoris. A tempore vero ipsius Henrici usque nunc omnia liquida sunt.

Ex Prologo Chronici Gulielmi Thorn, monachi Augustiniani, de gestis abbatum Augustinianorum.

Pag. 52.

Thomas Spot monachus scripsit res gestas abbatum S. Augustini usque ad annum Domini 1272.

Ex Chronico.

S. Augustinus primam habuit habitationem Doroberniae in loco, qui appellatur Stablegate.

Ethelbertus ab Augustino in die Pentecostes baptizatus.

Ethelbertus dedit Augustino palatium suum infra muros, ut ibidem Christo ecclesiam erigeret.

Fanum Idolorum Ethelberti extra muros conversum in ecclesiola S. Pancratii.

Et paulo post, instigante Augustino, ibidem templum Petro & Paulo dedicavit.

^a Missuri argenteum, ^b Scapton aureum, iterum cellam cum freno aureo & gemmis exornatam, speculum argenteum, armigaissa, oloferica, camisia ornata, quæ mihi de domino Gregorio directæ fuerant.

Ecclesia Petri & Pauli consecrata sepulturæ regum & episcoporum.

^a L. missurium è decem Scriptoribus, col. 1762. Est vasis genus (Freliero patina ingens) ex eo vocatum, quod dono missum, notante Somnero. ^b Scapton apud X. Script. loc. cit. Mendoze, censente Somnero, pro sceptrum.

Privilegium Augustini pro immunitate monasterii Petri & Pauli confirmatum plumbeo sigillo.

Circa hæc tempora quidam civis Londinensis, ad instigationem regis Ethelbriti, construxit ecclesiam, in honorem S. Petri apostoli, in occidentali parte ejusdem urbis in loco, qui Thorney tunc dicebatur.

Anno domini 664. rex Cant: Ercombertus obiit.

Anno 687.

Circiter hæc tempora quidam Swebard rex, qui regnum Cantuar. violenter obtinuerat, dedit Eabbæ, abbatisæ de Minstre, quæ præcessit beatam Mildredam, terram, quæ continet XLIIII. manentes, in loco qui dicitur Sudaney juxta insulam de Thanet.

Oswinus rex dedit Adriano abbati terram unius aratri, quæ tunc pertinebat ad curiam de Livinge, in qua terra solebat esse mina ferri.

Bricwaldus, abbas tunc monasterii de Reyculver, electus est in archiepiscopum Cantuar:

Anno Domini 721. Ethelbertus, filius Withredi, regis Cant: dedit terram unius aratri circa flu: de Limene, Mildredæ, tunc abbatisæ de Minstre.

i. e. monast. S. August.

Rex Canutus dedit nobis manerium de Minstre.

Anno Domini 1480. insula de Thanet à Danis piratis devastatur, monasterium de Minstre comburitur cum clericis & populo qui illuc confluerant.

Anno Domini 1000 industria Alfrici archiepiscopi & Wulfrici abbatis, expulsi sunt canonici ab ecclesia S. Trinitatis Cantuar:

Canonici
expulsi &
metropoli-
tana Cant:
ecclesia.

Lelandus.

Principio monachi erant in ecclesia Trinitatis, deinde canonici, 3°. monachi.

Quo tempore Dani Cantuar: depopulabantur monachi Augustiniani thesauros abscondebant, qui nec dum inventi sunt.

Pag. 53.

Anno Domini 1207. Canutus rex dedit S. Augustino, & fratribus hujus monasterii, corpus beatæ Mildredæ cum tota terra sua.

Anno Domini 1030. Elstanus abbas corpus S. Mildredæ xv. Cal. Ju. de Thaneto ad monasterium suum transtulit.

Stigandus, archiepiscopus Cantuar: & Egellinus, abbas S. August: Cantios armatos contra Gul. Nothum produxerunt, ut sic saltem libertatem ab illo extorquerent.

Egellinus abbas, Gul. tyrannidem veritus, cum magnis sui cœnobii thesauris in Daciam profugit.

Inscriptio

Inscriptio recondita in tumba D. Augustini.

Inclytus Anglorum præsul, pius, & decus altum,
Hic Augustinus requiescit corpore sanctus.

Lelandus. Addita erant hæc carmina barbaro seculo, quo translatus fuit.

Anno Domini 1110. rex Henricus primus concessit abbati, & suis successoribus, ut mercatum haberent apud Minstre in insula de Thanet.

Hugo, abbas 2us. ejus nominis, fundavit hospitale S. Laurentii extra muros Cantuar. anno Domini 1148.

Anno Domini 1168. die decollationis S. Joannis Baptistæ Ecclesia Augustiniano-
rum con-
flagravit. combusta fuit ista ecclesia pro maxima parte, in qua combustionem multi codicilli antiqui perierunt.

Abbas S. Augustini antiquitus regnante Henrico 2°. monestam habuit argenteam.

Anno Domini 1174. fuit ecclesia Christi Cantuar: combusta die S. Bertini abbatis.

Anno Domini 1220. Reginaldus de Manhelle vendidit Roberto, abbati S. Aug. hospitium prope cœmeterium S. Olavi.

Ethelberga, quæ Edwino Northumbrano nupsit, alio nomine Tate dicta est.

Ipse vero Edbald dedit ei villam de Liminge, quæ fecit ibi Duplex
structura
monasterii
in Thanato. monasterium, & ibidem sepulta est.

Quæ ecclesia immediate conjuncta est capellæ beatæ Mariæ virginis, quam beata Domneva fieri procuravit.

Sige

Successit Sexburga, consecrata à Cuthberto archiepiscopo.

Tempore hujus Dani singulis annis advenientes Thanati insulam devastabant, & moniales paucæ factæ nimium vexatæ sunt.

Post obitum Sigeburgæ abbas Seledritha à rege Cudredo Seledritha
abbas Mo-
nasteriensis. surrogatur.

Anno 1011. Swanus, rex Danorum, pater Canuti, cum magno exercitu veniens destruxit totam insulam Taneti, & dictum monasterium S. Mariæ, à Domneva constructum, cum monialibus, sacerdotibus, clericis, & aliis populis inclusis, funditus delevit, & concremavit.

Circa annum Domini 1282. dominus rex Edwardus diligenter fecit inquiri ubique in chronicis, & in annalibus, tam domorum religiosorum, quam alibi, de jure, & dominio, quod reges Angliæ solebant habere super regnum Scottiæ, & de homagio, & servitio, quod reges Scottiæ facere consueverunt regibus Angliæ. Et, ne illa oblivionis nebula in posterum delegerentur, jussit in chronicis nostris specialiter annotari.

Pag. 54.

Tempo-

Thomas Pontius doctor
Theologiæ & abbas S. Au-
gust: fuit Ro: Thomas Wal-
leys Dominicanus.

Temporibus quibus idem Thomas
stetit in curia Ro: eratque ibi quæstio
agitata inter papam Joannem xxiiim.
& quendam fratrem, ordine Prædica-
torum, nomine Thomam Waleys, &
est quæstio, "Utrum animæ beatorum videbunt Deum facie
"ad faciem ante diem judicii, &c." Quo pacto contra sen-
tentiam papæ partem affirmativam defenderit, utque Tho-
mas Pontius abbas subscribens, edito libello, sententiæ Thomæ
Walenfis magnam ibidem laudem meruerit.

Chronicon Gulielmi Thornei definit in anno Domini 1375.

Ex libello de vita Myldrithæ.

Monasterium Mildrithæ in Thanato devastatum per piratas.
Ædurga abbas in Thanato, opera Ethelburgæ reginæ, con-
didit cœnobium de Limingis, quo transtulit Mildrythæ cor-
pus. Leyland. Postea cessavit monasterium de Limingis, &
venit in potestatem archiepiscoporum Cantia, qui ecclesiam
Ley. utcunque restauraverunt.

Lanfrancus presbyteros in-
duxit in ecclesiam S. Grego-
rii. Postea Gulielmus, archie-
piscopus Cant: professione ca-
nonicus S. Usthe canonicos
induxit.

Tandem Lanfrancus archiepiscopus
Mildritham & Ædurgam ad eccle-
siam S. Gregorii, quæ est in Cantuaria,
transtulit.

Mildrida trineptis Ethelberti magni.

pag. 55.

Ex libro Donationum ecclesiæ Christi & S. Augustini.

Ex Donatione Lotharii regis Cant.

Anno Domini 679.

Concedo terram in insula Thanatos in loco, qui appellatur
Westanea, tibi Birthwolde abba, tuoque monasterio, cui no-
men Raculf. Et ibidem in fine: Exceptis istis tribus, expedi-
tione, pontis & arcis constructione. Lelandus. In omnibus
antiquis Saxonum donationibus, quæ bene multæ in hoc li-
bello erant, semper addita illa clausula erat. Sed Donationes
solam spectabant Cantiam; unde adducor ut credam, Expe-
ditionem homines ad bellum aptos spectare, Pontem neces-
sariam pontium constructionem, Arcem autem castellorum
constructionem.

Anno 680.

Ex Donatione Ceadwallæ ad Wilfridum episcopum.

Insuper addidimus terram, quæ nominatur Tangmere, fra-
tribus Deo servientibus in ecclesia S. Andreæ apostoli, posita
super ripam, quæ dicitur Wedringmuthe.

Ex

Ex quadam Ceadwallæ Donatione.

Ego Ceadwala cum conjugē meā Kendritha.

Donatio Withredi, Cantiorum regis.

Anno Dominicæ incarnationis 694. ego Withredus, rex Cantia, concedo terram quatuor aratorum pro amore Dei, & Brightwaldi archiepiscopi, ecclesiæ beatæ Mariæ, quæ sita est apud Liminges, quæ terra vocatur Wihelmeftun, cum omnibus, ad eam rite pertinentibus, campis, sylvis, pratis, pascuis, liberam ab omnibus servitiis, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione.

Pag. 56. vacat.

Ex Donatione Eadbrighti Anno D. 741.

Pag. 57.

Ego Eadbright reg: cog. Eating, pro salute animæ meæ, concedo ecclesiæ Christi in Dorobernia capturam piscium, quæ habetur in ostio flu: quæ dicitur Limenea, & partem agri, in qua situm est oratorium S. Martini, cum domibus piscatorum, &c.

Opus Cutkeberti archiepiscopi.

Construxit basilicam juxta ecclesiam Christi, quam S. JO-
anni Baptistæ consecravit, ubi ipse & successores sui hono-
rifice sepelirentur. -Est hæc ba-
silica in
cryptis.

Donatio Ealhmundi, regis Cant.

Anno D. 784. Ego Ealhmundus, rex Cantia, do tibi Weh-
trede honorabili abbati, tuæque familiæ degenti in loco, qui
dicitur Raculfcestre, terram xii. aratorum, quæ dicitur Scyld-
wic, cum universis ad eam rite pertinentibus, liberam ab
omni seculari servitio, & ab omni regali tributo, exceptis ex-
peditione, pontis & arcis constructione.

Ex Donatione Eadberti, regis Cantia, Anno 747.

Concedo ecclesiæ, quæ est apud Raculf, & tibi Deneheah
abba, tuæque familiæ, pro salute animæ meæ, vectigal, & tri-
butum, unius navis in portu, ac villa, quæ dicitur Fordwic,
ad opus, ut præfatus sum, S. Mariæ, quæ jam in nominata
ecclesia Deo servit.

Ex Synodo, celebrata apud Baccanceld, præsidente Ccenulfo rege, & Athelardo archiepiscopo Cant:

Anno D. 798.

Ego Eadulf, Siddenensis episcopus, subscripsi.
Ego Tydfridus, Dammocæ episcopus, subscripsi.
Ego Wernbrightus Legorensis subscripsi.

Ex

*Ex Donatione Ceneulfi, regis Merciorum, & Cuthredi,
regis Cant: Anno D. 804.*

In loco, qui dicitur Liminge, ubi jacet corpus sanctæ
Eadburgæ.

Anno D. 811.

Wluredus, archiepiscopus Cant. emit à Ceneulfo rege
Gravencam,

Ex Donatione Ceneulfi ad ecclesiam Christi.

Et duo prata, in orientali parte flu: Sture sita.

*Ex Donatione Wulfredi archiepiscopi facta
ecclesiæ Christi anno D. 824.*

Item dedi eisdem monachis villam, quæ dicitur East-stur.
Et paulo post, intra ripam flu: Sture.

Ex Donatione Atulfi & Ethelstani.

Præsente Tatnotho presbytero tunc quidem electo ad episcopatum Dorobrevi, id est, civitatis Rosæ.

Ex quadam Donatione Pleimundi archiepiscopi.

Concedo ecclesiæ Christi terram, quæ vocatur Wefing-
mersc, juxta flu. quod vocatur Rumenea.

Donatio Eadulfi ducis.

Ego Athelstanus, rex totius Britanniae, hanc donationem
confirmavi.

In alia Donatione.

Ego Athelstanus rex signo crucis confirmavi.

Lelandus.

Saxonum reges omnes donationes suas signo crucis con-
firmabant.

Pag. 58.

Donatio Egelredi.

Anno Domini 979. ego Egelredus rex concedo ecclesiæ
Christi in Dorobernia terras juris mei, scilicet Sandwic &
Eltreia, liberas ab omni seculari tributo, exceptis expeditione,
pontis & arcis constructione.

Cnut, rex Anglorum, dedit ecclesiæ Christi brachium
sancti Barptolemæi.

[* Anno ab incarnatione domini DCXCIII^o. Withredus,
gloriosus rex Cant. cum reverentissimo archiepiscopo Brith-
uualdo, præcepit congregari concilium in loco, qui nomi-
natur Baccancelde, præfidente eidem concilio jam nominato
clementissimo rege Cant. Withredo, & eodem venerando
patre & primate totius Britanniae, simulque Tobia episcopo

a Nescio à cujusnam manu sint inclusa. Nec magis liquet è quonam codice fuerint traducta. Il ramen scimus, eadem etiam exstare, sed magna cum discrepantia, in Tom. I. Spelmani Conciliorum, p. 189.

Rofensis ecclesiæ, cum abbatibus, abbatissis, presbyteris, diaconibus, ducibus, satrapis, pariter tractantes de statu ecclesiarum Dei in Anglia, & de his, quæ à fidelibus regibus, prædecessoribus ejus & propinquis, Æthelberto videlicet posterisque ejus, Deo omnipotenti in propriam hereditatem data fuerunt, qualiter secundum veram iustitiam stare & permanere valeant, vel quomodo ea servare oporteat amodo & usque in finem sæculi, constituentes. “Ego, ^a inquit, Withredus rex terrenus, à rege regum compunctus, zelo rectitudinis accensus, ex antiqua traditione sanctorum patrum didici, non esse licitum alicui homini, in laico habitu constituto, usurpare sibi, quasi propriam possessionem, quod ante fuerat domino concessum, & cruce Christi firmatum. Scimus enim, & veraciter constat, quia, quod semel accepit homo donatione alterius in propriam potestatem, nullatenus sine injuria illud iterum dimittet. Horrendum est itaque hominibus deum vivum expoliare, tunicamque ejus, & hereditatem, scindere. Cum ergo Deo aliquid oblatum fuerit de terrenis substantiis, ad hoc, ut facilius promereri valeant, offerentes, æternam retributionem percipere in cælis, manifeste declaratur, quod, quanto incautius homo secularis applicuerit se in hereditatem regis æterni, tanto districtius à Deo punietur. Pro qua re firmiter decrevimus, & in nomine omnipotentis Dei, omniumque sanctorum, præcepimus omnibus successoribus nostris, regibus, principibus, & omnibus in laico habitu constitutis, ut nulli unquam liceat alicujus ecclesiæ, vel monasterii, dominium habere, quæ à me, vel antecessoribus meis priscis temporibus Deo tradita sunt in perpetuam hereditatem, & sanctis ejus. Magis autem, sicut in canonibus præcipitur, observandum est, ut, quando aliquis de prælatis defungitur episcopus, abbas, vel abbatissa, intumetur archiepiscopo propriæ parochiæ, & cum ejus consilio & consensu, vita ac munditia ejus examinata, qui dignus invenitur eligatur, & nullo modo sine consensu & consultu archiepiscopi promoveatur. Neque de hac re aliquid pertinet ad decretum, vel imperium, regis. Illius autem est comites, duces, optimates, principes, ^b præfectos, judices seculares statuere; Metropolitani vero archiepiscopi ecclesias Dei replere, gubernare, episcopos, abbates, abbatissas, ceterosque prælatos eligere, statuere, firmare, admonere, ne quis de ovibus Christi, scilicet æterni pastoris, aberraret. Hæc lex per ævum in regno nostro inperpetuum [c] permaneat] omnibus ecclesiis Dei, pro salute animæ

Pag. 59.

^a Hac omnia, qua commatibus signavimus, expuncta sunt; sed à quonam non constat. Attramentum autem est paullo diversum. ^b Præfectos MS. ^c E Spelmanno.

“meæ, meorumque prædecefforum, proque spe cœlestis
 “regni. Igitur ex hac die, & deinceps, concedimus, & do-
 “namus, ecclesiis regni nostri liberas esse perpetua libertate
 “ab omnibus secularibus servitiis, ab omni debito, vel pul-
 “sione, regalium tributorum, ut possint pro nobis deo omni-
 “potenti hostias dignas offerre, nostraque peccata abluere in-
 “maculatis muneribus.”]

Pag. 60, 61. vacant.

Pag. 62. *Ex primo [libro] Henrici Bradshaw, monachi Cestrensis, de vita
 S. Werburgæ, quam vernaculo sermone scripsit.*

Colchestre princeps civitas regni Eastaxonici.

Limites regni Merciorum.

Chestre & Deva flu. A Chestre usque ad Brightstow. Mare
 orientale limes erat regni ab oriente. Ab australi parte Ta-
 mesis flu. Londinum usque. Ab aquilone Humbre flu. &
 Mersey flu.

A Merio flu. reges Merciorum nomen sumpserunt.

Crida, rex Merciorum, ^{mas.} Wibbæ & ^{femina.} Quadriburgæ pater.
 Wibba Pendæ pater.

Penda genuit ex Kineswitha regina ^{Peadam} Pendam, Wultherum,
^{Marcelline}
 Ethelredum, Sanctum Marcellum, & S. Merwaldum; item
 filias Kineburgam & Kineswidam.

^{principis}
 Merwald genuit ex Ermenberga, regis Cantiorum filia,
 Myldredam, Milburgam, & Milgidam filias; filium etiam no-
 mine Merwinum.

Penda genuit ex Ermenilda, Cantiorum regis filia, Sanctam
 Werburgam, Sanctum Kenredum, Sanctum Wulfadum, &
 Sanctum Rufinum.

Edwin, rex Northumbrorum, ex Quadriburga, filia Cridæ,
 regis Merc: genuit Eadfridum, & Offridum.

^{Herericum}
 Eadfride genuit Hericum, regem Deirorum.
 Herericus ex Beorfwida genuit Hildam abbatisfam.
 Herericus etiam genuit ex Herefwitha Sexburgam, & tres
 alias filias.

^{filia Annæ}
 Sexburga nupsit Ercomberto, regi Cantiorum, ex qua orta
^{mater S. Werburgæ}
 est Ermenilda, quæ nupsit Wulfero, regi Merc:
 Titilus, rex Eastanglorum, genuit Redwaldum.
 Redwaldus genuit Kenuherum & Eorpwaldum.

Titilus

Titilus genuit etiam Egnitium, ex quo orti sunt Ethelwoldus, Adelherus, & Anna.

Anna ex Herefwitha genuit Sexburgam, ^{Elienſem} Ethelredam, Ethelburgam, Withburgam, Jurwinum martyrem, & Aldulphum regem.

Ermenricus regnavit in Cantia circa annum D. 535. & filiam habuit nomine Riculam, quæ nupſit Sleddæ, Eſtſaxonix & Mediſaxonix regi.

Ermenric genuit etiam Ethelbertum Magnum. Ethelberto nupſit Berta, ex qua ortæ ſunt S. Eadburga & S. Ethelburga. Ethelburga ex Edwino, rege aquilonis, genuit 4. filios, & 3. filias.

Eadbald ſucceſſit Ethelberto Magno, cui nupſit Emma Franci: ex qua orta eſt Eanſwida filia, & Ermenredus Eadbaldi ſecundogenitus. Ermenredus duxit Oſlavam, ex qua orti ſunt Ethelbertus & Etheldredus.

Ercombertus, primogenitus Eadbaldi ex Emma Regina, duxit in uxorem Sexburgam, filiam regis Eaſtanglorum, & filios Ecbritum & Lotharium habuit.

alias 24.

Ercombertus 30. annis regnavit, Ecbritus 10, ^a Latharius 12.

Ercombertus genuit duas filias, Ermenildam & Erkengoram. Streoneſhaulc diſtat 30. m. p. ab Eboraco.

Pag. 63.

Wulferus cum Ermenilda habitaverunt non longe à Stone, ^{Byri hille :} opp. Staſfordenſis provincix. ^{Wolpheri caſtellum.}

Werbodus, vir mag. nominis apud Wultherum regem Merc: ambiebat Werburgam in uxorem.

Werbodus in cauſſa fuit quod Wultherus Wulfadum & Rufinum filios ſuos interfecerit.

Monafterium fundatum apud Stone in honore Wulfadi & Rufini.

S. Audry

accipere

Coldingham

Ethelreda optavit velum in cœnobio de Camwood, ubi Ebba fuit abbatiffa.

Ethelreda condidit monafterium in infula Heliens, uno milliari à loco ubi S. Auguſtinus monafterium vetus condidit.

Wulther, rex Merc. regnavit annis 17. & ſepultus eſt apud Lichefeld.

Werbung, annuente fratre ſuo rege Ethelredo, condidit monafterium de Trentam & Hamburg.

Tranſtulit etiam ædes Æthelredi apud Wedon in uſum monaſterii.

movente Wulfrico epifcopo

Ethelredus rex condidit collegium S. Joannis apud Cheſtre anno D. 689. teſte Giraldo Cambrenſi.

^a Sic.

H 2

Ethel-

Ethelredus dedit locum de Eoveſham in uſum monaſterii.

Ethelredus ex Oftrida, ^a filia Ofwii regis Aquilonis, genuit Colredum principem.

Ethelredus rex factus monachus apud Bardeney, & poſtea abbas ibidem.

Kenredus fundator monaſterii de Evelham procurante Egwino epifcopo.

Werbura primum ſacerdos apud Hely.

Alnotus, ex ſervo Werburgæ Anachorita factus, à latronibus martyrium pertulit, & ſepultus eſt apud Stow prope Bukbridg.

Werbura obiit apud Trentam, & ſepulta eſt apud Hamburg.

Translatio
Werburgæ
ad Ceſtriam
anno D. 875.

Werburgæ reliquiæ tranſlatæ per Hamburgenſes ad Ceſtriam.

Ex 2º. libro vitæ S. Werburgæ.

LEon Guaur conditor Ceſtriæ, ut teſtatur Ranulſus.

Cathedralis eccleſia S. Petri & Pauli Ceſtriæ ædificata fuit circa tempora Lucii regis.

Bannochorenfè monaſterium xii. millibus paſſuum à Ceſtria.

Elſſeda, filia Alfredi Magni, egit de reparando & ampliando collegio Petri & Pauli Ceſtriæ.

Sed tabella quædam, quæ eſt in collegio S. Joannis Ceſtriæ, docet Edmundum, filium Edwardi primi, five Senioris, fuiſſe ſecundum reparatorem collegii Petri & Pauli Ceſtriæ.

Ethelſſeda.

[Non in cœnobio, ſed in eccleſia S. Petri Gloceſtriæ honorifice humata eſt, teſte Ho- vendune.]

& dedicavit S. Werburgæ

Ethelſſeda, Merc. princeps, condidit cœnobium apud Gloceſtre, ubi & ſepulta fuit.

Leofricus, comes Ceſtriæ, reparavit monaſter. Eoveſhamenſe.

Leofricus fundator monaſterii de Coventre.

Leofricus reparavit collegium S. Joannis Ceſtriæ.

Leofricus reparavit monaſterium S. Werburgæ Ceſtriæ.

Hugo Lupus, filius ducis Britanniæ, & nepos Gulielmi Magni ex ſore, factus eſt comes Ceſtriæ, & poſtea, vocato Anſelmo, mutavit collegium S. Werburgæ, ubi erant Canonici, i. e. Præbendarii, in collegium monachorum, ubi primus abbas erat Richardus, Beccenſis monachus, per Anſelmum designatus.

Richardus, filius Hugonis Lupi, patri ſucceſſit.

Wilhelmus, filius Nigelli, conſtabularius Ceſtriæ.

Richardus, filius Hugonis Lupi, duxit in uxorem Matildem, neptem Henrici primi ex ſore.

Richardus Lupus periit naufragio, eratque monachis Ceſtriæ, conſilio Matildis, inimicus.

^a Filii MS.

Anno

Anno D. 1180. tempore quadagesimali magna pars Cestriae
conflagravit.

Pag. 64. *Ex libello Gildæ cog:
sapiensis.*

Polydorus in epistola sua col-
ligit Gildam floruisse tempore
Pelagii secundi pontificis Ro:
circiter annum Domini 580.

Britannia insula, in extremo ferme orbis limite, Circium ^{Britanniae}
occidentemque versus, divinâ, ut dicitur, staterâ, terræ to-^{fitus.}
tius ponderatrice, librata, ab Africo boreali propensius tensa
axi, octingentorum in longitudinem millium, ducentorum in
latitudinem, spatium, exceptis diversorum proluxioribus pro-
montiorum tractibus, quæ arcuatis Oceani finibus ambiuntur,
tenens; cujus diffusiore, & ut ita dicam, intransmeabili un-
dique circulo, absque meridianæ freto plagæ, (quo ad Gal-
liam Belgicam navigatur) vallata, duo-
rum ostiis nobilium fluminum, Tamefis
ac Sabrinæ, veluti brachiis (per quæ
eidem olim transmarinæ delitiæ ratibus

Gallia Belgica.

Tamefis flu.

Sabrina flu.

Viginti octo civitates in

f. flu.

Britann:

vehebantur) aliorumque minorum, mu-
nita: bis denis, bisque quaternis civi-
tatibus, ac non nullis castellis, murorum, turrium, portarum,
domorum (quarum culmina, minaci proceritate porrecta, in
edito forti compage pangebantur) munitionibus, non im-
probabiliter instructis, decorata, campis, late panfis, colli-
busque, amœno situ locatis, præpotenti culturæ aptis, mon-
tibus, alternandis animalium pastibus maxime convenientibus,
&c. Ibidem de fertilitate atque amœ-
nitate insulæ.

Fertilitas & amœnitas
Britan:

f. Britannia

Hæc, erecta cervice & mente, ex quo
inhabitata est, nunc deo, interdum ci-
vibus, non nunquam etiam transmarini-
nis regibus, & subjectis, ingrata confurgit.

Erecta cervice Britann: &
contumacia.

Et tacens vetustos immanium tyrannorum annos, qui in
aliis, longe positis, regionibus vulgati sunt, ita ut Porphy-
rius, rabidus orientalis adversus eccle-
siam canis, dementiæ suæ ac vanitatis
stylo, hoc etiam adnecteret: "Britan-
nia," inquit, "fertilis provincia ty-
rannorum." [Falsum est.]

Porphyrîi elogium de Bri-
tan:

Britannia fertilis provincia
tyrannorum.

Illam tantum proferre conabor in me-
dium, quæ temporibus Romanorum pollicetur.

Non præstat Gildas, quod

imperatorum & passa est, & aliis intulit civibus, & longe
positis, mala. "Quantum tamen potuero non tam ex scriptis

a Quam MS.

patriæ,

Libri combusti.

Libri de rebus Britan. in
Armoricam abducti.

Romani Britan: sibi sub-
jugant.

Inopia stipendii fecit, ut
multi Romani Britan. relin-
querent.

Romanorum cædes.

Gildas plenus est hujusmodi
nugarum. An dolus erat oc-
cidere violentos fures Ro-
manos?

Falsa sunt hæc, quæ scribit
de Britannis, qui sæpe Ro-
manorum violentum excusse-
runt imperium, testibus etiam
ipsis Romanis.

Honestum Gildæ testim:
Britanni non sunt in bello
fortes, nec in pace fideles.

Britannia vini & olei ex-
pers.

tos, indigenarum dorſis maſtigias, cervicibus jugum, ſolo no-
mine Romanæ ſervitutis honorem facturos, ac non tam
militari manu, quam flagris, callidam gentem maceratu-
& ſi res ſic poſtulaſſet, enſem, ut dici-
tur, vagina vacuum, lateri ejus accom-
modatu-
Romanæ, cenſeretur, & quicquid haberi
potuiſſet

Non Britannia, ſed Roma-
na. Supple, terra cenſeretur.

patriæ, ſcriptorumve monimentis (quip-
pe quæ vel, ſi qua fuerint, aut ignibus
hoſtium exulta, aut civium exulum
clafſe longius deportata, non compa-
reant) quam tranſmarina relatione, quæ
crebris irrupta intercapedinibus non
fatis claret.

f. exercitus Ro:

Sed tranſfretans, inſulæ parendi le-
ges, nullo obſiſtente, advexit, imbel-
lemque populum, ſed infidelem, non tam ferro, igni, ma-
chinis, ut alias gentes, quam ſolis minis, vel judiciorum con-
cuſſibus, in ſuperficie tantum vultus, preſſo in altum cordis
dolore, ſui obedientiam proferentem, edictis ſubjugavit. Qui-
bus ſtatim Romam, ob inopiam, ut aje-
bant, ſtipendii repedantibus, & nihil
de rebellionē ſuſpiciantibus, rectores,
ſibi relictos, ad enuncianda plenius, vel
confirmanda Romani regni molimina,
læna trucidavit dolofa. Quibus ita
geſtis, cum talia ſenatui nuntiarentur,
& propero exercitu vulpeculas ſubdolas
ulciſci feſtinaret, non militaris clafſis
(parata fortiter dimicare pro patria)
nec quadratum agmen, neque dextrum
cornu, aliive belli apparatus in littore
conſpiciuntur; ſed terga pro ſcutō fu-
gantibus dantur, & colla gladiis gelido
per oſſa tremore corrente, manuſque
vinciendæ muliebriter protenduntur,
ita ut in proverbium, & deriſum, longe
lateque a effertur, "Britanni non ſunt
in bello fortes, nec in pace fideles."
Itaque Romani, multis perfidorum cæ-
ſis, nonnullis ad ſervitutem (ne terra
penitus in ſolitudinem redigeretur)
mancipatis, patria vini oleique
experte relicta, Italiam petunt,
ſuorum quofdam relinquentes præpoſi-
tos, indigenarum dorſis maſtigias, cervicibus jugum, ſolo no-
mine Romanæ ſervitutis honorem facturos, ac non tam
militari manu, quam flagris, callidam gentem maceratu-
& ſi res ſic poſtulaſſet, enſem, ut dici-
tur, vagina vacuum, lateri ejus accom-
modatu-
Romanæ, cenſeretur, & quicquid haberi
potuiſſet

a Potius, efferatur.

Pag. 65.

potuisset æris, argenti, vel auri imagine Cæsaris notaretur. [Videtur verum hoc.] Omne æs, argentum, & aurum notatum Cæsaris imagine.

Quæ licet ab incolis tepide suscepta sint, apud quosdam

tamen integre, & alios minus usque ad Persecutio Dioclesiani.

persecutionem Dioclesiani tyranni novennem, in qua submersæ per totum mundum sunt ecclesiæ, & cunctæ sacræ scripturæ, quæ inveniri potuerant, Libri sacri combusti.

in plateis exultæ, & electi sacerdotes gregis domini cum innocentibus ovibus trucidati; ita ut ne vestigium quidem, si ita fieri potuisset, in nonnullis provinciæ locis Christianæ religionis appareret.

Ne penitus crassa atræ noctis caligine Britannia obscuraretur, a clarissimos lampades sanctorum martyrum nobis accendit, quorum nunc corporum sepul-

turæ, & passionum loca, si non lugubri divortio Barbarorum, quam plurima ob scelera nostra, civibus adimerentur, non minimum intuentium mentibus ardorem divinæ charitatis incuterent. S. Sepulturæ martyrum in Britannia incurfione Barbarorum multis locis obscuratæ.

Albanus.
Aaron.
Julianus.

Albanum Verulamensem, Aaron & Julianum Legionum urbis cives, ceteroque utriusque sexus diversis in locis summa magnanimitate in acie Christi perstantes, dico. Quorum prior postquam,

charitatis gratia, confessorem, persecutoribus infectatum, & jam jamque comprehendendum (imitans & in hoc Christum, animam pro ovibus ponentem)

domo primum, ac mutatis demum mutuo vestibus, occuluit, & se discrimini in fratris supradicti vestimentis libenter persequendum dedit; ita deo placens, inter sacram confessionem cruoremque, coram impiis, Romana tum stigmata, cum horribili fantasia, præferentibus, signorum miraculis mirabiliter adornatus est, ut oratione ferventi, instar Israheliticæ arentis viæ, minusque tritæ, (stante diu arca, prope glareas, testamenti, in medio Jordanis canali) iter ignotum, trans Thamesis nobilif: flu.

alveum, cum mille viris, sicco ingrediens pede, (suspensis utrinque more præruptorum fluvialibus montium gurgitibus) aperiret, & priorem carnificem, tanta prodigia videntem, in agnum ex lupo mutaret, & una secum triumphalem marty: palmam fitire vehementius, excipere fortius, faceret. Et c.

Et c. Error Gildæ.

Tamesis corrupte pro Muro flu. qui Verolamium præterlabitur.

Carnifex fidem Christi agnoscit.

a Sic, genere masculino.

Nam

Christiani
se occultant.

Nam qui superfuerant sylvis ac desertis, abditisque speluncis, se occultavere.

Christiani
in Britannia
ecclesias
renovant.
Dies festi.

Igitur bilustro supra dicti turbinis nec dum ad integrum expleto, emarcescentibusque necis autorum nephariæ edictis, lætis luminibus omnes Christi ^a tyronibus, quasi post hyemalem ac prolixam noctem, temperiem lucemque serenam auræ cœlestis excipiunt; renovant ecclesias, ad solum usque destructas; basilicas sanctorum martyrum fundant, construunt, perficiunt; ac velut victricia signa passim propalant; dies festos celebrant; sacra mundo corde oreque conficiunt; omnes exultant filii, gremio ac si matris ecclesiæ confoti.

Pag. 66.
Arriana hæresis in Britannia.

Britannia
novarum
rerum cupidida.
Sylva tyrannorum.

Manfit nanque hæc Christi capitis membrorum consonantia suavis, donec Arriana perfidia, atrox ^b ceu anguis, transmarina nobis evomens venena, fratres in unum habitantes exitiabiliter faceret ^c sejugi, ac sic quasi via facta trans oceanum omnes omnino bestię feræ, mortiferum cujuslibet hæreseos virus horrido ore vibrantes, lætalia dentium vulnera patriæ, novi ^d semper aliquid audire volenti, & nihil certe stabiliter obtinenti, infigebant. Itemque tandem tyr: virgultis crescentibus, & in immanem sylvam jam jamque erumpentibus, insula Romanum nomen, nec tamen morem legemque, tenens, quin potius abiciens, germen suæ plantationis amarissimæ ad Gallias, magna comitante

Maximi expeditio in Galliam cum flore juventutis & robore militum Britan:

satellitum caterva, Maximum imperatoris insignibus, quæ nec decenter usquam gessit, non legitime sed ritu tyrannico initiatum, mittit. Ille, callida

Cædes imperatorum
& fuga.

Britannia
militè spoliata.

Scotti.
Picti.
Legati à
Britan:
Romam
missi.

primum arte potius quam virtute, finitimos quosque pagos, vel provincias, contra Romanum statum, retia ^e perjuria mendacique sui facinoroso regno adnectens, & ^f unam alarum ad Hispaniam, alteram ad Italiam extendens, & thronum iniquissimi imperii apud Treveros statuens, tanta infania in domos debacchatus est, ut duos imperatores legitimos, unum Roma, alterum religiosissima vita pelleret.

Exin Britannia omni armato milite, militaribus copiis, rectoribus, licet immanibus, ingenti juventute, spoliata, (quæ comitata vestigia supradicti tyranni domum nusquam ultra rediit) & omnis belli usu ignara, duabus primum gentibus transmarinis vehementer sævis, Scottorum à Circio, Pictorum ab Aquilone calcabilis multos stupet gemitque annos. Ob quarum infestationem, dirissimamque depressionem, legatos Romanam cum epistolis mittit, militarem manum ad se vindicandam lachrimosis postulationibus poscens, & subjectionem sui Romano imperio continue tota animi virtute (si hostis longius

^a L. tyrones. ^b Sic. ^c Sic. Et veteres sæpe omittebant litteram n. ^d Eū occurrit. ^e L. perjurii. ^f Una MS.

arceretur) vovens. Cui mox destina-
tur legio, præteriti mali immemor, suf-
ficienter armis instructa. Quæ ratibus

Legio à Romanis in Bri-
tanniam missa.

trans oceanum in patriam advecta, & cominus cum gravibus
hostibus congressa, magnamque ex eis multitudinem ster-
nens, & omnes è finibus depulit, & subjectos cives tam a-
troci dilaceratione ex imminente captivitate liberavit; quos

Picti &
Scotti fu-
gati.

jussit construere inter duo maria, trans insulam, murum, ut
esset arcendis hostibus à turba instructus terrori, civibusque
tutamini: qui à vulgo irrationabili absque rectore factus non
tam lapidibus quam cespitibus non profuit. Legione autem

Murus ex
cespitibus
lapide
mixtus.

domum cum triumpho magno, & gaudio, repedante, priores
inimici, ac si ambrones lupi profunda fame rabidi, siccis fau-
cibus ovile circumfiliantes, non comparente pastore, alis re-
morum remigumque brachiis, ac velis, ventorum plenis, ve-
vecti, terminos rumpunt, cæduntque omnia, & quæque

Ambrones.
Reditus
Scottorum
& Picto-
rum.

obvia, maturam ceu segetem, metunt, calcant, transeunt.
Iterumque mittuntur queruli legati, scissis (ut dicitur) vesti-
bus, opertisque sablone capitibus, impetrantes à Romanis auxi-
lia, ac, veluti timidi pulli, matrum fidiis alis succum-
bentes, ne penitus misera patria deleteretur, nomenque Ro-
manum, quod verbis tantum apud eos auribus resultabat, vel
exterarum gentium opprobrio obrosum vilesceret.

Britanni se-
cundo à Ro-
manis auxi-
lia petunt.

At illi, quantum humanæ naturæ possibile est, commoti
tantæ historia tragediæ, volatus ceu aquilarum, equitum in

pag. 67.

terra, naurarum in mari, cursus accelerantes, inopinatos pri-
mum, tandem terribiles, inimicorum à cervicibus mucro-
num ungues infigunt, casibusque foliorum tempore certo

Legio Ro-
manorum
Britanniam
repetit.
Similitudo.

assimilandam hisdem peragunt stragem, ac ut montanus tor-
rens, crebris tempestatum rivulis actus, sonoroque meatu
alveos exundans, uno objectas sibi evincit gurgite moles; ita
æmulorum agmina auxiliatores egregii (si qua tamen evadere

Scotti &
Picti trans
maria fu-
gati.

potuerant) præpropere trans maria fugaverunt, quia anni-
versarias avide prædas nullo obfistente trans maria exaggera-
bant. Igitur Romani patriæ denuntiantes, nequaquam se tam

laboriosis expeditionibus posse frequentius vexari, &, ob
imbelles erraticosque latrunculos, Ro-
mana signa, tantum talemque exerci-
tum, terra ac mari fatigari; sed ut po-
tius sola, armis consuescendo, ac viri-

Scottos, & Pictos, imbel-
les & erraticos latrunculos
appellat.

liter dimicando, terram, substantiolam,
conjugem, liberos, &, quod his majus est, libertatem vitam-
que totis viribus vindicaret, & gentibus, nequaquam se for-
tioribus, (nisi segnitia & torpore dissolveretur) inermes nullo

Hortatio a
militiam.

^a Hac vox mox post unguis occurrit etiam in MS. ^b Casibus quæ fol. MS.

modo vinculis vincendas, sed instructas peltis, ensibus, hastis, & ad cædem promptas protenderent manus, suadentes (* & quia hoc putabant aliquid derelinquendo populo ad crescere)

Hic murus, ut Beda scribit, de solido lapide factus est per intervalla urbium.

Turres in meridiana oceani plaga posite.

murum, ^b non alterum, sumptu publico privatoque, adjunctis secum miserabilibus indigenis, solito structuræ more, tramite à mari usque ad mare inter urbes, quæ ibidem forte ob metum hostium collocatæ fuerant, directo ædificant, fortia formidoloso populo monita tradunt, exemplaria instituendorum armorum relinquunt, in littore quoque oceani ad meridianam plagam, quo naves eorum habebantur (quia & inde barbaricæ feræ bestię timebantur) turres per intervalla ad prospectum maris collocant, valedicunt, tanquam non ultra reverfuri.

Revertuntur Scotti & Picti ad solitas prædas.

Similitudo.

Diffimilitudo morum in Scottis & Pictis.

Scotti & Picti nudo fere corpore, id quod etiam Herodianus, Græcus autor, in Severo scribit.

Picti in aquilonari parte Britannię sedes ponunt.

Statuitur ad hæc in edito arcis acies segnis ad pugnam, inhabilis ac trementibus præcordiis inepta, quæ diebus ac noctibus stupido sedili marcebat.

Impetus Scottorum & Pictorum in Britannos murum defendentes.

Pag. 68. fratrum pignorumque cito exitu devitabant.

Britannorum cades. Similitudo.

Quid plura? Relictis civitatibus muroque cello, iterum illis fugæ, iterum dispersiones solito desperabiliores. Item ab hoste infectiones, item strages accelerantur crudeliores; & sicut agni à lanionibus, ita defendi

Itaque illis ad sua remeantibus, emergunt certatim de ^{ch} carruchis, quibus

sunt trans Styticam vallem evecti (quasi in alto Titane, incalcescenteque caumate, de arctissimis foraminum caverniculis fusci vermiculorum cunei) tetri Scottorum Pictorumque greges, moribus ex parte dissidentes, & una eademque sanguinis fundendi aviditate concordes, furciferosque magis vultus pilis, quam corporum pudenda, pudendisque proxima, vestibus, tegentes; cognitaque condebitorum reversione, & reditus denegatione, solito confidentiores omnem aquilonalem, extremamque terræ partem pro indigenis muro tenus capeffunt.

Interea non cessant uncinata nudorum tela, quibus miserrimi cives de muris tracti solo allidebantur. Hoc scilicet eis proderat immaturæ mortis supplicium, quod, qui tali funere rapiebantur,

suorum miserandas imminentes pœnas

* Quia & al. b l. non ut alterum, &c. a Pro carruchis.

cives ab inimicis diserpuntur, ut ^a commoratio eorum ferarum assimilaretur agrestium. ^b Nam & ipsis mutuo nec, pro exigui victus brevi sustentaculo, miserrimi cives latrocinando temperabant, & augebantur externæ clades domesticis motibus, quod ejuscemodi tam crebris direptionibus vacuaretur

Britanno-
rum mutua
latrocinia.

omnis regio totius cibi baculo, excepto venatoriæ artis solatio. Igitur rursus

miserræ mittentes epistolæ reliquæ ad Ætium, Romanæ potestatis virum, hoc modo loquentes: "Ætio ter consuli

"gemitus Britannorum." Et post pauca querentes, inquirunt: "Repellunt nos

"Barbari ad mare, repellit mare ad Barbaros. Inter hæc ori-

"untur duo genera funerum, aut jugulamur aut mergimur, nec

"pro eis quidquam adjutorii habentes."

Interea fames dira ac famosissima vagis ac nutabundis hæ-

ret, quæ multos eorum cruentis compulit prædonibus sine dilatione victas dare manus, ut pauxillum ad refocillandam

animam cibi caperent; alios vero nusquam, quin potius de ipsis montibus, speluncis, ac saltibus,

dum conferti continuo rebellabant.

Et tum primum inimicis, per multos annos prædas agentibus, strages da-

bant, non fidentes in homine, sed in deo.

Quievit parumper inimicorum audacia, nec tamen no-

strorum malitia. Receperant hostes à civibus; nec cives à

suis sceleribus. Moris namque continui gentis erat, sicut &

nunc est, ut infirma esset ad retundenda hostium tela, & fortis

esset ad civilia bella, & peccatorum onera sustinenda; in-

firma, inquam, ad exequenda pacis ac veritatis insignia, & for-

tis ad scelera, & mendacia.

Revertuntur ergo impudentes gra-

fatores Hyberni domum, non longo

post tempore reversuri.

Picti in extrema parte insulæ tunc

primum, & deinceps, requieverunt, præ-

das & contentiones nonnunquam facientes.

In talibus itaque induciis desolato populo sæva cicatrix ob-

ducitur famis, alio virulentiore tacite pullulante. Quiescente

autem vastitate, tantis abundantiarum copiis insula adfluebat,

Fames.

Spes sola cibi in venatione.

Fragmentum epistolæ Bri-
tannorum ad Ætium consu-
lem.

Fames dira.

Vestigium virtutis in Bri-
tan: reliquiis.

Strages Scottorum & Pi-
ctorum.

Fax data
Britannis.
Civilis discor-
dia.

Hiberni grassatores, id est,
Scotti.

Picti extrema insulæ inha-
bitant.

Fertilitas
insolita.

^a Commemoratio apud Galeum. Non adeo recte. ^b Lege ipsos pro ipsis. Ita enim in Joscelyn, aliisque vet. Edd. nam & ipsos mutuo, nec per exigui victus brevi sustentaculo miserrimorum civium latrocinando temperabant, & augebantur &c. E codice autem suo MS. malit cl. Galeus, Nam laniant seiplos mutuo, nec pro exigui victus brevi sustentaculo miserrimorum civium latrocinando: & augebantur &c. c Dumis contentis alij.

ut nulla habere tales retro ætas meminisset, cum quibus omnibus luxuria crescit. Crevit enim germine præpollenti, ita ut competenter eodem tempore diceretur: "Omnino talis Fornicatio. "auditur fornicatio, qualis nec inter gentes." Non solum vero hoc vitium, sed & omnia, quæ humanæ naturæ accidere solent, & cætera. Ibidem de Britannorum viciis.

Reges uncti. Ungebantur autem reges non per dominum, sed qui ceteris crudeliores existerent, & paulo post ab unctoribus, non pro veri examinatione, trucidabantur.

Pag. 69. Interea volente deo purgare familiam suam, & tanta malorum labe infectam, auditu tantum tribulationis, emendare, non ignoti rumor penniger ceu volatus arrectas omnium penetrat aures, jam jamque adventus veterum hostium volentium penitus delere, & inhabitare solito more, à fine usque ad terminum, regionem.

Nequaquam tamen ad hoc proficiunt. Pestis in-
gens. Pestifera namque lues feraliter insipienti populo incumbit, quæ in brevi tantam ejus multitudinem, remoto mucrone, Hyperbo-
lice hoc. sternit, quantam ne possint vivi humare.

Concilium de repellendis hostibus. Initur namque concilium, quid optimum quidve saluber-
rimum, ad repellendas tam feræ, & tam crebras, supra-
dictarum gentium irruptiones prædasque, decerni deberet.

Imprudencia Britan: Saxones à Vortigero in auxilium vocati. Tum omnes consiliarii una cum superbo tyranno cæcantur, adinvenientes tale præsidium, immo excidium, patriæ, ut ferocissimi illi nefandi nominis Saxones, deo hominibusque invisi, quasi in caulas lupi, in insulam, ad retundendas aquilonares gentes, intromitterentur. Quo utique nihil ei usquam perniciosius, nihilque amarius factum est.

Adventus Sax: in Britan:

{ Cyulæ
Longæ naves.

Augurium de imperio Saxonum in Britannia.

Saxones sedem in orientali plaga Britannia dono accipiunt.

Saxonia novos milites ad Britannos mittit.

tyranno, terribiles infixit ungues, quasi pro patria pugnaturus, sed eam certius impugnaturus Cui supradicta genitrix (comperiens primo agmini fuisse prosperatum) item mittit satellitum canumque prolixiorum catervam, quæ ratibus ad-
vecta adunatur cum manipularibus spuris.

Igitur

Igitur intromissi in insulam barbari, veluti milites, magna, Saxones si-
ut mentiebantur, discrimina pro bonis hospitibus subituri, im- mulatores.
petrant sibi annonas dari, quæ multo tempore impartitæ clau- Proverb:
serunt, ut dicitur, canis faucem. Claudere ca-
nis faucem.

Item quærentur non adfluenter sibi ^e epimēnia contri- Calumniz
bui, occasiones de industria colorantes, & ni profusior eis Saxonum.
magnificentia cumlaretur, testantur, se cuncta insulæ rupto
foedere depopulatos.

Nec mora minas effectibus ^e profecuntur. Confovebatur Vis aperta
namque, ultionis justæ præcedentium scelerum causâ, de mari Saxonum.
usque ad mare, ignis orientali sacrilegorum manu exaggeratus, Confagratio Britan:
d finitimas quasque civitates agrosque populans, non quievit
accensus, donec, cunctam pene exurens insulæ superficiem,
rubra occidentalem trucique oceanum lingua delamberet.

Ita ut cunctæ coloniæ crebris arietibus, omnesque coloni, Ecclesiæ vi-
cum præpositis ecclesiæ, cum sacerdotibus ac populo, mucro- olaræ cum
nibus undique micantibus, ac flammis crepitantibus, simul sacerdotibus
solo sternerentur, & miserabili visu in medio platearum, una Pag. 70.
turrium cardine avulso, murorumque cellorum faxa, sacra al- Demolitio-
taria, cadaverum frustra, crustis purpurei cruoris tecta, velut nes ædifi-
in quodam horrendo torculari mista viderentur, & nulla esset ciorum.
omnimodis, præter domorum ruinas, bestiarum volucrumque
ventres, in medio sepultura, salva sanctarum animarum re- Cadavera
verentia, si tamen multæ inventæ sint, infepulta.
quæ ad ardua cœli id temporis à sanctis Nimium libere, ne dicam
angelis veherentur. stulte, à Gilda dictum.

Itaque nonnulli miserarum reliquiarum in montibus depre-
henfi acervatim jugulabantur: alii fame confecti accedentes, Britanno-
manus hostibus dabant in ævum servituri, si tamen non con- rum servi-
tinuo trucidarentur, quod altissimæ gratiæ stabat loco. tus.

Alii transmarinas petebant regiones, Britannorum in Armori-
cum ululatu magno. cam commigratio.

Alii montanis collibus, minacibus, præraptis, vallatis & densissimis saltibus, marinisque rupibus Latibula
vitam, suspecta semper mente, credentes, in patria licet tre- Britan:
pidi perstabant.

Tempore igitur interveniente ^e aliquanto, cum recessis-
sent domum crudelissimi prædones, roboratæ à Deo reliquiæ
(quibus se conjungunt undique de diversis locis miserrimi ci-
ves, tam avidè quam apes alveariis procella imminente) si-

a Porius queruntur ex Edit. Gal. *b* Epimēnia sunt expensa, vel exēmia, vel tributa, qua dantur per singulos menses post defectum lunæ, i. e. post novilunium. Hæc liquet tam ex Isidoro, quam ex aliis scriptoribus, ut videre est apud Du-Fresnum. *c* Sic. *d* Et finitimas al. *e* Ita distinxit Lelandus. Atqui alii non post aliquanto, sed mox post interveniente comma ponunt.

Hemistichium.

mul deprecantes ^a cum " toto corde, &, ut dicitur, " innume-
"ris onerantes æthera votis", ne ad internationem usque de-Ambrosius Aurelianus, vir
Romanæ gentis, purpuram induit.lenterentur, duce Ambrosio Aureliano, viro
modesto (qui solus forte Romanæ gen-
tis tantæ tempestatis collisioni, occisis
in eadem parentibus, purpura nimirum
^b indutus, superfuerat) cujus nunc temporibus nostris soboles
magnopere avita bonitate degeneravit.Britanni
victores.Vires capeſunt, victores provocantes ad prælium, quibus
victoria, domino annuente, ex voto cessit.Mars du-
bius.Ex eo tempore nunc cives, nunc hostes vincebant, ut in
istâ gente experiretur dominus solito more præsentem Israël-Badonicus
mons.lem, utrum diligat ^c eum, an non, usque annum obſeſſionis
Badonici montis, novissimæque ferme de furciferis non mi-

Strages max. Saxo.

nimæ stragis, qui & meæ nativitatis est.

Gildas nascitur.

Sed ne nunc quidem, ut ante, civitates
patriæ inhabitantur, sed desertæ diru-Civitates partim desertæ,
partim semirutæ.tæque hæcenus squalent, cessantibus li-
cet externis bellis, sed non civilibus.

Hæsit etenim tam desperati insulæ ex-

Britanni
vcastius vi-
bunt.cidii, insperatique mentio auxilii memoriæ eorum, qui utri-
usque miraculi testes extitere; & ob hoc ^d reges, publici,Britanni ad
istina vi-
da reci-
unt.privati, sacerdotes, ecclesiastici suum quique ordinem serva-
runt. At illis decedentibus, cum successisset ætas, illius tem-pestatis nescia, & præsentis tantum serenitatis ^e non experts",
ita cuncta veritatis ac justitiæ moderamina concussa ac sub-versa sunt, ut earum, non dicam vestigium, sed ne monimen-
tum quidem in supradictis propemodum ordinibus appareat,exceptis paucis, & valde paucis, qui, ob amissionem tantæ
multitudinis, quæ quotidie prona ruit ad tartara, tam brevisnumeri habentur, ut eos quodammodo venerabilis mater ec-
clesia in sinu suo recumbentes non videat, quos solos verosfilios habet. Quippe quid celabunt cives, quod non solum
norunt, sed exprobrant jam in circuitu nationes? Reges ha-bet Britannia, sed tyrannos; judices habet, sed impios, sæpe
prædantes, ^f & concutientes" innocentes; vindicantes & pro-tegentes, sed reos & latrones; quam plurimas conjuges ha-
bentes, sed scortantes, &c. Ibidem de Britannorum vitiis.Pag. 71.
Exprobra-
tiones in
vitia Bri-
tannorum.Cujus tam nefandi piaculi non ignarus est immundæ lænæ
Damnoniæ tyrannicus catulus Constantinus, qui hoc anno,

post horribile juramenti sacramentum, quo se devinxit, ne-

^a Eum pro-cum habent Galeus alique. ^b Indutus al. ^c Eum Dominus an
non Gal. ^d Reges, publici privati que sacerdotes ecclesiastici suum ordi-
nem servarunt Gal. ^e Experta pro non experts in Gal. alisque. ^f Hæc voces
b4 occurrunt.

quaquam dolos civibus (deo primum, jureque jurando, fan-
 etorum demum choris & genitrice ^a comitantibus) facturum, ^{Perjurium}
 in duarum venerandis matrum sinibus, ecclesiæque carnalis ^{Constant.}
 sub S. abbate Amphibalo, latera regionum tenerrima puero- ^{Amphiba-}
 rum, vel præcordia crudeliter duum totidemque nutritorum, ^{lus abbas.}
 inter ipsa (ut dixi) sacrosancta altaria nefando ense, hastaque ^{Cædes regi-}
 pro dentibus laceravit, quorum brachia nequaquam armis ^{orum pue-}
 (quæ nullus pene hominum fortius hoc eis tempore tracta-
 bat) sed deo altarique protenta, in die judicii, ad tuæ civi-
 tatis portas, Christe, veneranda patientiæ ac fidei suæ vexilla
 suspendent.

Et hoc ne post laudanda quidem merita egit. Nam multis
 ante annis, crebris alternatisque foetoribus adulteriorum victus, ^{Constantini}
 legitima uxore, contra Christi magistrique gentium inter- ^{adulterium.}
 dictum, depulsa. ^{Divortium.}

Quid tu quoque pardo similis moribus, & nequitiis discol-
 lor, canescente jam capite, in throno, dolis pleno, & ab
 imis vertice tenus diversis parricidiis, & adulteriis ^b consu-
 prato, boni regis nequam fili, ut Ezechiae Manasses, Deme-
 tarum tyranne Vortipori stupide riges? Quid te tam violenti ^{Vortiporius}
 peccatorum gurgites, quos, ut vinum optimum, forbes, imo ^{Demetrium}
 tu ab eis voraris, appropinquante sensim vitæ limite, non fa- ^{tyrannus.}
 tiant? Quid quasi culminis malorum omnium stupro, propria
 tua amota conjuge, ejusdemque honesta morte impudentis filiae, ^{Vortiporius}
 quodam ineluctabili pondere miseram animam oneras? ^{uxorem}
^{repudiat.}

Ut quid in nequitiae tuæ volveris vetusta fece, & tu ab
 adolescentiæ annis, urse multorum sessor, aurigaeque currus
 receptaculi urfi, dei contemptor fortisque ejus depressor, ^{Cuneglasus.}
 Cuneglasæ, Romana lingua, lanio fulve? Quare tantum cer-
 tamen tam hominibus quam deo præstas? hominibus civibus
 scilicet armis specialibus, deo infinitis sceleribus. Quid præ-
 ter innumerabiles casus propria uxore pulsa furciferam gei- ^{Divortium.}
 nam ejus perpetuam deo viduitatis castimoniam promitten-
 tem, ut poeta ait, summam ^c ceu teneritudinem coelicolarum ^{Poëta.}
 nympharum (tota animi veneratione, vel potius hebetudine)
 contra interdictum apostoli, denegantis posse adulteros regni
 coelestis esse municipes, suspicis? Quid tu etiam insularis ^{Pag. 72.}
 draco, multorum depullor tam regno, quam etiam vira, su-
 pradietorum novissime in nostro stylo, prime in malo, major
 multis potentia, simulque malitia, largior in dando, profusior
 in peccato, robuste armis, sed animæ fortior excidiis Maglo- ^{Maglocu-}
 cune, in tam vetusto scelerum atramento, veluti madidus vi- ^{nus rex.}
 no, de Sodomitana vite expresso, volutaris? Quare tantas ^{Maglocunus}
^{Sodomit:}

^a *Mon post comitantibus aliis addunt fretis.* ^b *Constuprata MS.* ^c *Seu al.*
 pecca-

Maglocuni
potentia.

peccaminum regiæ cervici ^a sponte (ut ita dicam) ineluctabiles celsorum ceu montium innectis moles? Quid te non ei regum omnium regi (à quo cunctis pene Britanniae ducibus tam regno factus es, quam status liniamento, editior) ^b exhibes ceteris moribus meliorem, sed versa vice detriorem.

Maglocunus
avunculum
suum op-
preffit.

Nonne in primis adolescentiæ tuæ annis avunculum regem, cum fortissimis propemodum militibus (quorum vultus non catulorum leonis in acie magnopere dispares visebantur) acerrime ense, hasta, igni oppressisti?

Maglocunus
fit mona-
chus, &
quantum
conjectura
assequor,
Bancoren-
sis.

Nonne postquam tibi ex voto violenti regni fantasia cessit, cupiditate invec̃ta ad viam revertendi rectam, diebus ac noctibus id temporis (conscientia forte peccaminum remordente) de deifico tenore monachorumque decretis, sub dente primum multa ruminans, dein popularis auræ cognitioni proferens, monachum, sine ullo infidelitatis (ut aiebas) respectu, perpetuo vovisti?

Maglocunus
monachum
exiit.

Proverb.
Canis ad
vomitus.
Repudium.

O quanta ecclesiæ matri læticia (si non te cunctorum mortaliū hostis de sinu quodammodo ejus lugubriter abstraxisset) foret? Ne multa, tantum gaudii ac ^c suavitatis tam coelo terræque tua ad bonam frugem conversio, quantum nunc mœoris ac luctus ministravit ad horribilem, more molossi ægri, vomitus nefanda reverio.

Spernuntur namque primæ (post monachi votum irritum) illicitæ licet, ^d tamen propriæ conjugis præsumptivæ nuptiæ, alia viri viventis, non externi, sed fratris filii, ad-amata. Ob quæ dura cervix illa, multis jam peccaminum fascibus onerata, bino parricidalī ausu, occidendo supradictum, uxoremque tuam, aliquamdiu à te habitam, velut summo sacrilegii tui culmine, de imis ad inferiora curvatur. Dehinc illam, cujus dudum colludio ac suggestionē tantæ sunt peccatorum subitæ moles (ut etiam publicæ fallaces parasitorum tuorum linguæ conclamant, summis tamen labiis, non ex intimo cordis) legitimo utpote viduatam thoro, sceleratissimo adscivisti connubio.

Regis viti-
um populū
commune.

Præceptor
Maglocuni.

Rege audiente verbum iniquum, omnes, qui sub illo sunt, scelesti sunt. Nimirum rex, ut propheta ait, justus suscitatur regionem. Sed monita tibi profecto non defunt, cum habueris præceptorem pene totius Britanniae magistrum elegantem.

Lelandus.

Haftenus hæc ex Gildæ epistola, sive historiola, descripta sunt. Cetera, quæ in eodem libello multa sequuntur, conti-

^a Sponte (ut ita dicam ineluctabiles celsorum seu montium) innectis moles? Gal. ^b Exhibis MS. ^c Suavitis MS. ^d Tam MS.

nent pias admonitiones & liberas in malos episcopos & sacerdotēs. Ita enim Gildas libellum divisit, ut pars una reges suæ conditionis acerrime admoneat, altera episcopos sui officii. Sed posteriora Britannicæ antiquitatis nihil profius habent, faciæ vero scripturæ quam plurimum. Denique in toto opere plus pietatis quam Britannicæ antiquitatis ostendit, in qua ne mediocriter quidem se eruditum probat.

Ex libellulo quodam incerti auctoris, quem mutuo sumpsit à Domino Monjoio, & erat de origine Scottorum. Pag. 73.

Berengus, interfecto Rodrico domino suo, obtinuit locum habitandi in Britannia à Mario, & postea ædificavit villam de Berwic.

Ex libro Giraldi Cambrensis de descriptione Cambriæ ad Hugonem episcopum Lincolnensem. Pag. 74.
Hic primus liber Cambriæ laudes continet, secundus vitia.

Cambria ducenta milia passuum in longum, circiter vero centum milia in latum habet. Longitudo namque à portu Hoiger in Monia usque ad portum Eskewin in Winta quasi per octo dietas extenditur. Latitudo à porth Mawr Meneviæ, i. e. à portu magno, usque ad Rid helic, quod Britannice vadum falicis, Anglice vero nunc Wiliford, dicitur, quasi per quatuor dietas expanditur. Montibus excelsis, vallibus imis, sylvis immensis, aquis, & paludibus, terra munitissima. Adeo ut à tempore, quo Saxones primum insulam occupaverant, reliquæ Britonum, qui in has partes secesserunt, nec ab Anglis olim, nec à Normannis postmodum, expugnari ad plenum prævaluissent. Illi vero qui ad australem angulum, qui à ducis Corinei nomine nomen acceperunt, quia terra munita non est, adeo rebelles esse non valuerunt. Tertia namque Britonum extantium pars, quæ Armoricum australis Galliæ finem obtinuit, non post Britannicum excidium, sed longe ante à Maximo tyranno translata est, & post multos, & graves, quos Britannica juvenus cum ipso sustinuit, bellicos sudores, ultimis his Galliarum finibus imperiali munificentia est remunerata.

Divisa est antiquitus Wallia totalis in tres partes tanquam æquales, plus æquivalentiæ, quam justæ quantitatis, & proportionis, habita consideratione. Venedotiam scilicet, quæ nunc Nortwallia, i. e. borealis Wallia, dicitur. Sudwalliam, i. e. australem Walliam, quæ Cambrice Deheubarth, i. e. dextralis pars, dicitur: cujus etiam portio septem cantaredis est conferta Demetia. Et Powisiam, quasi mediam & orientalem. Divisionis autem hujus hæc causa fuerat: Rodericus mag: qui Britannice Roderic Maur dicebatur, totique Walliæ præsi-

debat, tres filios habuerat; Meruinum, Anaraut, & Cadelh. Hi tres totam inter se Walliam diuiserunt.

Meruino cecit Nortwallia, Anaraut Powisia, Cadelh Sudwallia. Ipsa nimirum, quanquam quantitate longe major, propter nobiles tamen, qui Cambrice Huchelwir, quasi superiores viri, vocantur, quibus abundabat, qui & dominis rebelles esse solebant, dominumque fere detrectabant, deterior esse videbatur.

Cadelh tamen, præmortuis fratribus, totius Walliæ monarchiam obtinuit, & successores sui similiter usque ad Theodorum. Descendentes autem à Theodoro tantum Sudwalliam obtinuerunt, sicut pater eorum. Hi scilicet, Refus filius Theodori, Griphinus filius Refi, & Refus filius Griphini, qui hodie præest.

Hæc itaque est generatio principum Sudwalliæ: Refus filius Griphini, Griphinus filius Refi, Refus filius Theodori, Theodorus filius Cadelh, Cadelus filius Aeneæ, Aeneas filius Oenei, Oeneus filius Howeli Da (id est, Howeli boni) Howelus filius Cadelh, Cadelus filius Roderici magni. De Cadelo igitur, filio Roderici Magni, descendunt principes Sudwalliæ: de Meruino principes Nordwalliæ: de Anaraut principes Powisiæ.

Pag. 75. Continet autem Sudwallia cantaredos xxix^m. Nordwallia
XII. Powisia sex, quorum tamen hodie tres ab Anglis & Francis
Quot cen- occupati sunt. Terra namque, quæ Salopesbiria dicitur,
turæ in aq-
Cambria. ho-
tar-
no-
asp-
[b
hep-

Tres enim fuerant Walliæ totius curiæ principales, Dineuur in Sudwallia, Aberfrau in Nordwallia, Penguern in Powisia. Est itaque numerus cantaredorum totius Walliæ, "quadraginta quatuor".

Lelandus.
Præter illas
tres, quæ ab
Anglis &
Francis oc-
cupantur.

Sunt autem in Wallia sedes cathedrales quatuor. In Sudwallia Menevensis super mare Hibernicum, David archiepiscopo patrocinante. Hæc antiquitus Metropolitana fuerat, & cantaredos obtinebat xxiiii^{or}. cum tamen hodie viginti tantum tribus contenta sit. Ergenglel etenim, quæ & Anglice Urchenfelt dicitur, inter diocesim Menevensensem olim continebatur. Habuerat sedes Menevensis archiepiscopos successive ^b xxiii^{es}. Sublato vero pallio episcopos usque in hodiernum diem ^c xxiiii^{or}. quorum nomina & ordinem causamque pallii sublatis si scire volueris itinerarium quæras.

In eadem quoque Australi Wallia sedes Landavenensis super mare Sabrinum juxta nobile castrum de Caerdis, præfule Te-

liao præfidente, quinque continens cantaredos, & quartam partem unius, f. Seingeint.

In Nordwallia inter Monam & montes Hereri sedes Bangornensis, Danielis abbaris patrocínio gaudens, cantaredos continet circiter novem. In eadem paupercula cathedra LLaeluensis, cui & Powisia subest, Afaph episcopo præfidente, cantaredos continens quasi sex.

Scinditur autem & distinguitur aquis Wallia nobilibus, quæ ex montanis duobus originem habent, Elennith f. in Sudwal-

lia, quæ Angli vocant Moruge, quasi paludum cacumina. Ereri quoque in Norduallia, quæ Anglice Snadune vocantur, i. e. nivium montes. Hæc tantæ quantitatis, & capacitatis esse perhibentur, quod si cuncta ^a totius Walliæ in unum coacta fuerint, eis ad pascua multo tempore sufficere possent. In hiis vero & lacus illi esse perhibentur, quorum alterum insulam erraticam, alterum autem pisces omnes monoculos, certum est continere.

De montanis igitur Helennith nobilis emanat Sabrinæ flu.

^{f. op.}
castrum Slopesburiae complectens, per nobile Brugenfe, per urbem quoque Wigorniae, per Gloverniam, ferream atque fabilem; sub qua paucis passuum milibus in mare descendit, quod & ab ejus nomine Sabrinum mare nomen accepit. Hæc aqua multis olim temporibus inter Cambriam & Loëgriam, hoc est, inter Walliam & Angliam, marchia fuit. Hæc Britannice Haueren, à nomine puellæ, filiae f. Locrini, ibi à noverca submersæ, vocata est. Unde & Latine, mutatione aspirationis in S, ut in distortis à Græco in Latinum fieri [^b solet,] dicta est Sabrina; sicut pro hal sal, hemi semi, hepta septem. Pag. 76.

Vaga flu. ab eisdem quoque montanis Elennith per Haiæ castrum, & Clifordiae, per urbem Herefordiae, per castellum de Wiltuna, & castellum Godricii discurrens, sylvam quoque Danubiae, ferro fertilem atque ferina, transpenetrando usque ad Strigulense castrum, sub quo & in mare dilabitur, & Angliam ibidem à Wallia separans modernis diebus marchiam facit.

Oscæ vero non ab Elennith, sed à montanis de Canter bochan, originem trahens per principale castrum de Brecheoniauc, quod Aber Hodeni, i. e. casum Hodheni, f. in Oscam, (Aber enim Britannice dicitur locus omnis, ubi aqua in aquam cadit) per castrum de Abergeveni, per Oscæ castrum, per antiquam & autenticam Legionum urbem descendens, procul à novo Burgo in Sabrinum mare dimergitur.

^a Toties MS. ^b Ex impressis.

Remni flu: de montanis de Brecheniauc per castellum & pontem in mare descendit.

Et ab eisdem montanis Taph per sedem cathedralem de Llandaph, cui & nomen dedit, usque ad castrum de Caerdis, ubi se mari immiscet, impetuose transcurrit.

De montibus eisdem, inter egregia Cisterciensis ordinis cœnobîa, de Margan f. & Neth, Avenne flu. & Neth vivo fabulo & absorbente terribiles in mare deproperant, Neth flu- vio juxta castellum de Neth profluente.

De montanis de Canterbochan Tau flu. per castrum de Abertau, quod Anglice Sueinesia dicitur.

^e Lochor per castellum de Lohout, & Wandres per Kidweli in profundum dilabuntur.

Vendraith
Vaur.
Vendraith
Vehan.

Ab Elennith iterum nobile flu: Tewi Cantermaur & Canterbochan ab invicem separans per castrum Lananeuri, per castrum Dineuur, sylvis & situ munitissimum (ubi & principis Sudwalliæ curia fuerat) per nobile castrum de Caermerdhin (ubi & Merlinus inventus fuerat, à quo & nomen accepit) usque ad castellum de Llandestephan in mare transfertur.

^{Baffelli}

De montanis de Presselen [^a Taf flu:], non procul ab Albæ domus monasterio, per castellum de S. Claro, non procul ab Abercorran & Talachar, in mare devolvitur.

^G De montanis eisdem duo Cledu, provinciam dugledu complectentes, eique de suo nomine nomen donantes, alter per castellum de Lanwadeni, alter per Haverfordiam, in mare decurrunt, & dicuntur Britannice quasi duo gladii.

A montibus autem Elennith aqua Teivi nobilis emanat à superiori parte Cantermaur & Caerdigan, non procul ab armentis, ^b opimo de Stratflur monasterio, inferius autem Demetiam & Caerdigan usque in Hibernicum mare longe determinans. Hæc aqua sola in Cambria castores habet, quorum miracula si scire volueris, itinerarium quæras. Salmone quoque præpingui præ cunctis Cambriæ flu. abundat.

Pag. 77. A montibus eisdem Estuth erumpit, & superiores Kericæ regionis partes transpenetrando sub Aberustuth in mare descendit.

A niveis autem Ereri montibus nobilis Devi flu. originem trahens, Sudwalliam à Norduallia longe decernit & distinguit.

Ab eisdem quoque montibus Mau flu: magnus emanans, Traitmaur & Traitbochan, i. e. tractus maris major & tractus

ⁱ minor, per Merioneth & terram Canani dilabuntur.

^a Ex impressi: ^b Et optimo de Stratflur monasterio al.

Cunewe

Cunewe vero de sub Eleri pede boreali montis emergens, sub nobili castello Dugannu se marinis undis immiscet.

A latere montis ejusdem per castellum Rudheland, & sic usque in mare, Cloit dilabitur.

De lacu Pemmelesmere Deudue, quam Angli Deie vocant, originem ducens, & per Cestriam currens, longe à latere dextro sylvam de Coleshulle, Basingeworke, & divitem non procul inde argenti venam relinquens, vivum & absorbens mare influendo sabulum facit, & inter Angliam & Walliam à parte boreali, sicut & Vaga ab australi, moderno tempore marchiam facit.

Nulla mentio castri de Flinte.

Totius autem Walliæ sicut australis pars circa regionem Kereticam, & præcipue Demetiam, campestri planicie maritimoque littore longe amoenior; sic borealis Venedotia & situ terrarum munitior, & robustis virorum corporibus fecundior, uberique gleba fertilior, esse dinoscitur. Sicut enim montes Eleri cunctis Walliæ totius armentis in unum coactis ad pascua, sic insula Monæ triticeæ germinis fertilitate toti Walliæ fertur aliquamdiu sufficere posse. Unde & Moniam Kemre dici solet. Merioneth autem & terra Canani, præ aliis omnibus, hispida nimis est, & inaccessibilis. Pars ista Walliæ lanceis longis præstat, sicut australis, & præcipue circa Wintæ fines, arcu solet prævalere. Notandum etiam quia " & " Nort Walliâ lingua Britannica delicatior, ornatio, & laudabilior, quanto alienigenis terra illa impermixtior esse perhibetur. Kereticam tamen in Sudwallia regionem, tanquam in medio Cambriæ ac meditullio sitam, lingua præcipua uti & laudatissima plerique testantur. Cornubia vero & Armorica Britannia lingua utuntur fere perfimili, Cambris tamen, propter originalem convenientiam in multis, adhuc intelligibili. Quæ quanto delicata minus & incompressa, tanto antiquæ linguæ Britannici idiomati magis, ut arbitror, appropriata.

Dicta est Cambria à Cambro duce, Bruti filio. Brutus enim ab Ænea, mediantibus avo Ascanio & patre Sylvio, descendens, & Trojanorum reliquias, qui in Græcia detenti fuerant, in hanc occidentalem insulam ducens, cum annis jam non paucis feliciter regnasset, & tam terræ quam genti nomen dedisset, in extremo tandem positus articulo tribus filiis suis regnum Britannicæ totale divisit. Primo & primævo, f. Locrino, medium illud & meditullium, inter Humbrum & Sabrinam, quod & ab ejus nomine Loëgria vocatur. Juniori vero Albano totam trans Humbrum insulæ partem, quæ

Pag. 78.

^a In pro & habent alii. ^b L. antiquo linguæ Britannicæ idiomati &c. ex impress.

Mendax
Galfredi
historia.

 Walli
unde dicti.

& ab ejus nomine Albania dicitur. Medio vero, *f.* Cambro, totam Transfabrinam regionem, quæ similiter & ab ejus nomine Cambria nomen accepit. Hinc igitur proprie, & vere, Cambria patria, hinc patriotæ Cambri dicuntur, vel Cambrenses. Eorum autem, qui Kemeraic, linguam Cambricam, à Cam Græco, hoc est, distorto Græco, propter affinitatem linguarum, quæ, ob diutinam in Græcia moram, contracta est, dici volunt, probabilis quidem & verisimilis est, minus tamen vera, relatio. Wallia vero non ab Wallone, vel Wendo-loëna regina, sicut fabulosa Galfredi Arturi mentitur historia (quia vero neutrum istorum apud Cambros invenies) sed à barbara potius nuncupatione nomen istud inolevit. Saxones enim occupato regno Britannico quoniam lingua sua extraneum omne Wallicum vocant, & gentes sibi extraneas Wallenses vocabant, & inde usque in hodiernum barbara nuncupatione & homines Wallenses, & terra Wallia vocatur.

Gens igitur gens levis & agilis, gens aspera magis quam robusta, gens armis dedita tota. "Non enim hic solum, sed totus populus ad arma paratus.

Non etenim hic, ut alibi, redit "agricolis labor actus in orbem." Solum quippe Martio & Aprili solum semel aperiant ad avenas. Totus propemodum populus armentis pas-

b * citur & avenis, lacte, caseo, & butyro. Carne plenius, pane parcius vesci solent. Non mercemoniis, non navigiis, non mechanicis artibus, nec ullo proffus, nisi Martio labore, vexantur. Patriæ tantum tutelæ student & libertatis: pro patria pugnant, pro libertate laborant. Pro quibus non solum ferro dimicare, verum & "vitam" dulce videtur. In bello mori decus reputant. Nec mirum si non degenerant. Quorum etenim hii reliquiæ Æneadæ in bellum pro libertate ruebant. De hii hoc spectabile, quod nudi multoties cum ferro vestitis & inermes cum armatis congredi non verentur. In quo plerumque conflictu sola fiunt agilitate & animositate victores.

Armis tamen utuntur levibus, agilitatem non impediētib, loricis minoribus, sagittarum manipulis, & lanceis longis, galeis & clypeis, ocreisque ferreis rarius.

Pag. 79.

Equis autem cursoribus & generosis, quos patria gignit, nobiliores ad bella feruntur. Pars autem populi major, propter terras palustres pariter & inæquales, ad prælia pedestres incedunt. Equites autem pro locorum & temporum opportunitate, seu fugiendo, seu fugando, facile pedites fiunt. Nudis autem pedibus ambulant, vel, corio crudo consutis, barbaris pro calciamento peronibus utentes.

a L. non enim nobiles hic solum, &c. ex impr. *b* Hic asteriscus ponitur in marg. *c* Vitam dare al.

Pacis quoque & juventutis tempore sylvas & saltus transpenetrare, montium alta transcurrere, dies huic labori noctibus continuare ex industria prædiscunt, & quasi sub pace proelia dum cogitant, nunc lanceando, nunc sagittando bella præludunt.

Hoc autem in hoc loco notandum videtur, quod Anglorum rex Henricus secundus nostris diebus imperatori Constantinopolitano Emanueli, super insulæ Britannicæ situ ac natura, magisque notabilibus, eidem litteris & nunciis inquirenti, inter cetera, hoc ei, quasi præcipue notabile, rescripsit: "In quadam insulæ parte sunt gentes, quæ Walenses dicuntur, tantæ audaciæ & ferocitatis, ut nudi cum armatis congregi non vereantur."

Præterea nec crapulæ dediti, nec temulentia, quibus nec cœnæ, nec vestium, ulla sumptuositas; sed in equis solum, & armis, eorumque apparatus, tota versatur intentio: quibus ad patriæ prædæque tuitionem mens semper erecta. A mane ad vesperam jejuni, totum rebus agendis animum, totum consiliis & prudentiæ diem dant. Vespere vero cœna sobria, & si forte nulla, vel minima fuerit, vesperam alteram patienter expectant. Et tamen nec fame, nec frigore, tardati, ad hostiles irrogandum invasiones noctes tenebras diligunt & procellas.

Nemo in hac gente mendicus. Omnium enim hospitium omnibus sunt communia. Largitatem quippe, & præcipue dapnilitatem, cunctis virtutibus anteponunt. Adeo nempe hospitalitatis hîc gratia communione lætatur, quod itinerantibus ea nec a offertur, nec petatur. Tantum enim domum intrantes protinus arma custodiæ tradunt. Deinde statim aquam offerentibus, si pedes ablui permiserint, hospitio suscepti sunt. Aquæ nimirum pedibus oblatio hospitalis apud hanc gentem invitatio. Obsequium si forte oblatum recusant, matutinas recreationes & non hospitium volunt.

Per turbas igitur & familias capite sibi præfecto gentis hujus juvenus incedit, solum armis & otio data patriæque defensionis promptissima. Unde & tecta cujuscunque, veluti propria, secure subintrant. Qui matutinis autem horis adveniunt, puellarum affatibus & cythararum modulis usque ad vesperam delectantur. Domus enim hîc quælibet puellas habet, & citharas ad hoc deputatas. Unde & duo notabilia hîc reperies, quia zelotypiæ vitio sicut nulla magis quam Hibernica, sic nulla minus quam Cambrica gens laborat.

* Naturæ magis student quam nitore. Unde cœnantibus nec binis, ut alibi, sed ternis, fîrpis, & herbæ viridis scutellis,

Pag. 80.

a Rectius, offeratur, ut in impress. b Asteriscus à manu recentiori esse videtur.

& latis & amplis, fercula cuncta simul apponunt. * Pane quoque tenui & lato, quotidiano labore decocto, interdum pulmentaria superponunt. Talibus olim mensis usus est puer ille nobilis, de cujus & hii se genere jactant, & cujus ad huc ex parte mores observant.

Demum autem hora soporis instante, publico strato per latera domus in longum, junctis juncis solum tenuiter insertis, panno quoque duro & aspero, quam patria parit, supposito, communiter accumbunt, nec ^b alius eis nocte cultus quam die. Pallio namque tenui & interula solum omni tempore frigora pellunt. Igne tamen sicut die, sic & nocte tota, ad pedes accenso, propinquoque pariter concubantium calore multum adjuti. Cum autem vel latus inferius thori duritia lassari, vel etiam nimio superius algore frigescere, coeperit, ilico ad ignem profiliunt. De cujus beneficio promptissima utriusque mali remedia quaerunt. Et sic ad strata revertentes, seque, urgente gravamine, crebro vertentes, alternis vicibus latus unum frigori, alterum vero duricie, donant.

Tam mulieribus autem in hac gente, quam etiam maribus, ad aures & oculos tonsura rotunda. Mulieres autem peplo candido & amplo, more Parthico, in coronam per gradus erecto capita velant.

Dentes vero in utroque sexu præ omni, quam vidimus, natione propensius curant, quos assidua coryli viridis confricatione, laneique panni purgatione, tanquam eburneos reddunt. Eorundem etiam culturæ gratia alimentis abstinent calidis. Frigidis autem, tepidis, & temperatis semper utuntur.

Barbam viri præter ^c gernobada solum radere solent, & hanc non de novo, sed ab antiquo longisque retro seculis, consuetudinem tenent, sicut ex libro de gestis Julii Cæsaris, ab ipso conscripto, perpendi potest.

Solent enim ut agiliores fiant & comis capita nudare.

Unde & usque in hodiernum gens hæc inferiorem quoque præ gentibus aliis pilositatem magis abradit.

Item ingenii gens subtilis & acuti. Cuicumque studio animi applicuerint venæ divitis dote præcellunt.

In musicis instrumentis tanta sonoritatis dulcedine aures deliniunt & demulcent, tanta modulorum celeritate pariter & subtilitate feruntur, tanta discrepantium sub tam præcipiti digitorum rapacitate consonantia præstant, quantum, ut breviter transeam, in tribus nationibus, titulo de musicis instrumentis, Hibernica topographia declarat, &c.

Tribus autem utuntur instrumentis tantum, cithara, tibis, & choro.

^a Pani *al.* ^b Aliis *MS.* ^c Porius *genobarda.*

In caussis, actionibus, & foro civili captando, insinuando, & inveniando, & disponendo, refutando, & confirmando nullas penitus naturalis Rhetoricæ partes omittunt.

In cantilenis, rithmicis, & dictamine tam subtiles inveniuntur, ut miræ & exquisitæ inventionis lingua propria tam verborum quam sententiarum præferant exornationes.

Unde & poëtas (quos Bardos vocant) ad hoc deputatos in hac natione multos invenies. Juxta illud: "Plurima con-creti fuderunt carmina Bardi." Præ cunctis rhetoricis exornationibus annominatione magis utuntur.

Ex capº. de verborum facetiæ & urbanitate.

Tegengel nomen est provinciæ apud Venedotiam, cui dominabatur David, Oenci filius.

Loquendi audaciam, & respondendi fiduciam, coram principibus & magnatibus cunctis communiter, etiam minimis in plebe, sicut majoribus, in omni negotio natura dedit.

Inter has autem gentes, quæ Trojani reliquæ sunt excidii, soli Britones, qui multis forte, post everfionem patriæ, annorum curriculis in Græcia detenti, tardius in occiduos hos Europæ fines advecti sunt, & primæva gentis suæ vocabula, & originalis linguæ proprietatem, abundantius retinuerunt. Invenies enim in hiis hæc nomina, Oeneus, Refus, Æneas, Hector, Achilles, Heliodorus, Theodorus, Ajax, Evander, Uliſſes, Helena, Eliſſa, Wendoloëna, & alia multa, in hunc modum antiquitatem redolentia.

Notandum etiam, quod verba linguæ Britannicæ omnia fere vel Græco conveniunt, vel Latino. Græci ydor

aquam vocant, Britones Dur; salem hal, Britones halein. Mys, tys pro ego & tu, Britones My Ty. Onoma, eno, penta, deca, pinp, dec. Item Latini dicunt, frenum, tripedem, gladium, & loricam, Britones, frum, trephedh, gledhiph, & lhuric; unico, unic; cane, can; bellua, belu.

Sunt & in hoc Cambriæ populo, quod alibi non reperies, viri non nulli, quos Avennithion dicunt, quasi mente ductos. Hi super aliquo consulti ambiguo, statim frementes spiritu, quasi extra se rapiuntur, & tanquam arreptitii fiunt, nec in continenti, quod desideratur, edisserunt, sed per ambages multas inter varios, quibus effluunt, sermones nugatorios, magis & vanos quam sibi coherentes, sed omnes tamen ornatos, in aliquo demum verbi diverticulo, qui responsum solerter observat, quod petit accipiet enucleatum. Et sic denique de hac extasi, tanquam à somno gravi, ab aliis excitantur, & quasi per violentiam quandam ad se reverti compelluntur. Ubi & duo notanda reperies, quia post respon-

sum nisi violenter excitati & revocati ab hujusmodi quasi furore reverti non solent, & quod in se reverti nihil horum omnium, quæ ab his interim prolata sunt, ad memoriam revocabunt.

Pág. 82. Sicut & olim, extante adhuc Britonum regno, gentis excidium, & tam Saxonum quam & Normannorum adventum, Merlinus uterque, tam Celidonius quam Ambrosius, vaticinando declaravit.

Generositatem vero, & generis nobilitatem præ rebus omnibus magis appetunt. Unde & generosa conjugia plus longe cupiunt, quam sumptuosa, vel opima. Genealogiam quoque generis sui etiam de populo quilibet observat, & non avos solum, attavos, & tritavos, sed usque ad sextam, vel septimam, & ultra procul generationem memoriter, & prompte, genus enarrat. Genus itaque super omnia diligunt, & damna sanguinis & dedecoris acriter ulciscuntur. Vindictis enim animi sunt, & iræ cruentæ.

Non urbe, non vico, non castris cohabitant, sed quasi solitarii, sylvis inhærent.

Tecta viminea, usibus annuis sufficientia, modico tam labore quam sumptu connectere mos est.

Non pomariis utuntur, non hortis, utrorumque tamen fructibus, eis aliunde porrectis, libenter vesci solent.

Agris igitur utuntur plurimum pascuis, parum cultis. Floridis parce, conlitis parcissime.

Boves autem ad aratra, vel plaustra, non binos jungunt, sed quaternos, stimulatore præambulo, sed retrogrado.

Falcibus quoque minus utuntur ad metendum, plus autem, & expeditius, ferro quodam modico, in cultelli modum formato, baculis binis ad capita laxè & flexibiliter cathenato.

De quolibet pane appposito primum fractionis angulum pauperibus dant.

Viro cuilibet religioso, monacho, vel clerico, vel cuicunque habitum religionis præferenti, cum obviam veniunt, statim, projectis armis, benedictionem cernuo capite petunt. Episcopalem vero confirmationem, & crismatis, qua gratia datur spiritus, inunctionem præ alia gente totus populus magnopere petit.

Ecclesiæ vero majores, quibus majorem antiquitas exhibuit reverentiam, a quantum armenta mane ad pascua exire, & vespere redire possunt, pacem præbent.

Heremitas autem & anachoretas abstinentiæ majoris, magisque spirituales, non videas.

Conclusio primi libri.

Felix itaque gens, & fortunata, gens vere utraque sorte beata,

a Quatenus al.

beata, si praelatos haberent bonos, & pastores, unoque gauderent principe, & illo bono.

Ex 20. libro Giraldi Cambr. qui est de illaudabilibus rebus Cambrorum.

Pag. 83.

Gens igitur hæc gens tenerrimæ fidei, nec minus animo levis quam corpore. Gens ad facinus quodlibet sicut facillime impellitur, sic à proposito, « ceu jam incepto, eadem facilitate revocatur.

Ad hæc & rapinis insistere, raptoque vivere, furto, & latrocinio, non solum ad externos & hostiles populos, verum etiam inter se, proprium habent.

Pacis quoque & amicitiae foedera, visa nocendi oportunitate, non respiciunt.

Quod & Gildas olim, in libro de excidio Britonum, more historico suæ gentis vitia veritatis amore non suppressens, his verbis declaravit: « Britanni nec in bello fortes, nec in pace « fideles.» Sed quando Julius Cæsar, qui tantus erat quantus « orbis, sub Cassibellano duce « Territa quæsitis ostendit terga « Britannis.» numquid non fortes fuere? Quid etiam quando Belinus & Brennus Romanum imperium suis addidere victoriis? Quid Helenæ nostræ filii imperatoris tempore Constantini? Quid Aurelii Ambrosii regno, quem & laudibus Eutropius effert? Et Arturi nostri famosi, ne dicam fabulosi, tempore quanti fuere?

Contra Gildas, honestum scilicet, de Britannis testimonium.

Arturius.

^{Sup. Utrum Britanni nec in bello fortes, nec in} Hujus autem solutionem, deo duce, vitæque comite, in ^{Giraldus Britanni-} pace fideles? ^{cam topo-} Britannica promittimus topographia. ^{graphiam pollicetur.}

In bellico conflictu primo impetu atrimonia, voce, vultu terribiles effecti.

^{sup. acrimonia.}

Porro, si suscepta viriliter passa fuerit primo repulsam, confusione facillime data statim ut terga dederint, solum fugæ præsidio, nullique penitus rebellionis, confidunt.

Veruntamen hodie confecta, & cruentam in fugam turpiter conversa, cras nihillominus expeditionem parat, nec damno, nec dedecore retardata.

Ad hæc etiam quod fratres inter se pro herili terras portione dividunt & distinguunt, antiquus in hac gente mos ob- ^{Gavelkind.}tinuit.

Accessit & aliud incommodum grave, quod principes filios suos generosis de terra sua viris diversis diversos alendos tradunt, quorum quilibet alumnum suum post patris obitum extollere, aliisque præferre, toto conamine nititur & machinatur.

^a Seu in Whartoni Angl. S. T. II. p. 447.

L 2

Per

Per quod graves totiens terris eorum, nec sine cædibus multis, & fraticidiis, ^a ceu fratrum exoculationibus crebris, virium quoque omnium & successuum experientiâ, non facile sedabiles emergere solent turbationes.

[¶] Sunt igitur in penuria parci, in copia superflui.
[¶] Rag. 84. Crimen autem incestus adeo apud omnes, tam minores in populo, quam etiam majores, enormiter invaluit, quod in 4°. gradu, & quinto passim, in 3°. quoque plerumque (quia non est timor Dei ante oculos eorum) consanguineas ducere nec verecundantur nec verentur.

^{¶¶} Ob generositatis etiam amorem, quam tantopere cupiunt & adfectant, suæ genti se jungentes, alienis omnibus, tanquam sanguine & origine longe disparibus, modis omnibus copulari recusant.

Matrimoniorum autem onera, nisi expertis antea cohabitatione, commixtione morum, morum qualitate, & præcipue fœcunditate, subire non solent. Deinde & puellas sub certo parentibus pecuniæ numero, & respiscendi poenâ statutâ, non ^b * ducere quidem inprimis, sed quasi * conducere antiquus in hac gente mos obtinuit.

Ecclesiæ vero istorum omnes fere tot personas, & participes, habent, quot capitalium virorum in parochia genera fuerint.

Succesive quoque & post patres filii ecclesias obtinent, non electivæ.

De duobus his excessibus, incestus videlicet & successionis, radicatis olim in Armorica Britannia, necdum eradicatis, scribit in quadam epistola sua Hildebertus, Cenoman: episcopus. Veruntamen multo jam tempore adeo à Britonibus enormitas illa prorsus evanuit, ut ejus etiam memoria jam apud eos vix habeatur.

Sodomitica
labes,

Sicut rex Offa suo tempore, qui & fossâ finali in longum extensa Britones ab Anglis exclusit.

Ethelfridus quoque, qui nobilem Legionum urbem destruxit, & egregii illius Bangornensis monasterii monachos in auxilium orando vocatos gladiis interemit.

Hyperbo-
lice dictum.

Et sicut longe plenius Haroldus ultimus, qui pedes ipse cunque pedestri exercitu, & levibus armis, victuque, patriæ conformi, tam valide totam Cambriam & circumivit, & transpenetravit, ut in eadem mingentem fere ad parietem non reliquerit. In cujus victoriæ signum, perpetuamque memoriam, lapides in Wallia, more antiquo in titulum erectos locis, in quibus victor extiterat, literas hujusmodi insculptas

^a Seu apud Whartonum. ^b Non tantum in margine, verum etiam ad voces ducere & conducere cernitur asteriscus, quem tamen a manu aliena esse puto; eadem scilicet qua & in ora. ^c hic è regione hujus lineæ Giraldus scripsit.

habentes [^a plurimos invenies":] "Hic fuit victor Haroldus."

Ob has igitur tam cruentas, tamque recentes, Anglorum de hac gente victorias, primi tres Nortmannorum reges in tanta subjectione, tamque ^b pacifica suis diebus Walliam tenuere. Quorum temporibus gens hæc, in numero plurimum adaucta, ^c armis & equis à Nortmannis & Anglis, quos & curiam sequendo, & obfides dando, jam frequentaverant, edocta paulatim, & affueta, trium sequentium tempore propter majores, ut diximus, quibus transmarinas ad partes tenebantur, curas, cervicem erigentes, & terras occupantes, pristinum ferre jugum omnino respuerunt.

Pag. 85.

Sicut autem utraque ex gente originem duximus.

Giraldi
Cambrensis
ge:
Pencader.

Unde & Anglorum rege Henrico 2°, in australem Walliam apud Pencader, quod caput cathedræ sonat, nostris diebus expeditionem agente, &c.

*Ex itinerario Giraldi Cambrensis ad
Hugonem episcopum Lincol. secundum
alios codices, ad Stephanum
archiepiscopum Cantuar.*

Giraldus comes fuit Balduini archiepiscopi Cant. per Cambriam, dum suaderet plebi, cruciferam expeditionem suscipiendam.

Describit Balduinum & ejus vitam in prologo.

Balduini
vita.

Anno Domini MCLXXXVIII^o. Cantuariorum archipræsul Baldwinus, in salutiferæ crucis obsequium, ab Anglia in Guallias missus, apud Herefordiæ fines Cambriam intravit. Accedens itaque Radenouram circa caput jejunii, &c.

Primus omnium aliis exemplum præbens, ad pedes sancti viri provolutus, crucis signaculum devotè suscepit.

Rhesus, Grifhini filius, princeps Demetiæ.

Deinde Æneas, Æneæ Claudii filius, Eleueiniæ princeps.

Æneas, Æneæ Claudii filius, Eleuiniæ princeps.

Cum ad castrum Gruderi, quod quasi duobus à Radenoura milibus distat, proficisceremur, juvenis quidam robustus, & validus, cui nomen Hector, crucem accepit.

Castrum Gruderi.

Mailgo, Catwalani filius, princeps Meleniæ, cruce insignitus est.

In provincia quoque de Warthreniaun, quæ paucis ab hinc 4 milibus distat, res accidit nostris diebus non indigna memoratu, &c. De cerva contra naturam cornuta.

In hac eadem provincia de Warthreniaun, in ecclesia S. Germani, baculus, à S. Ciricii dicitur, invenitur, &c. De superstitione ejusdem.

^a Ex Whartono ^b Pacificam apud Whartonum. ^c Armis etiam & Whart. ^d Stadiis al. ^e L. qui S. Ciricii &c. ex impress.

^c
Raidgoit
castrum.

In castello de Raidgoit juxta Warthrenian, quod Rhesus, filius Griphini, nostris diebus construxerat.

Contigit autem in eadem provincia de Eluein, quam solum ab Haia flu. Vagenſe diſterminat.

Haia ca-
ſtrum.

Tranſeuntes inde verſus Brecheniauc, flu. Vagenſi tranſ-curſo, ſtatim apud Hayam ſacro ſermone, &c.

Mane vero verſus Aberthotheni iter arripuimus, & verbo domini apud Landu ſeminato, ibidem pernoctavimus. Dici-tur autem Aberthotheni caſtrum, & provinciæ caput, ibi fi-tum, ubi rivus Otheni in aquam Oſcæ devolvitur. Aber enim lingua Britannica dicitur locus omnis, ubi fluvius in flu-vium cadit. Landu vero eccleſia dei ſonat. Archidiaconus quoque loci ejuſdem opus ſuum non ignobile Hibernicam ibidem topographiam archiepiſcopo præſentavit.

Brachania devaſtata per fi-
lios Geſtini circa tempora
Henrici 2ⁱ.

Accidit itaque parum ante guerram illam grandem, qua tota fere provincia illa per filios Geſtini in exter-
minium data fuerat, ut lacus Pag. 86.

ille magnus, qui flu: Leueni ex ſe tranſ-mittit, ſimul cum ipſo flu. in Vagæ flumen a Glesburiam ab ipſo deſcendente, viridiſſimi coloris inveniretur.

Gulielmus de Breuſa abſtulit
huic ſacello S. Nicolai præ-
diola, in eleemoſynam data.

Capella S. Nicolai in caſtello de Brechenauc.

Lelandus.

Sequuntur ſuperſtitioſa multa de torque S. Cananti, & æneo cornu Sancti Patritii.

Monſtrum.

Vitulus à milite editus in
Brachania, tempore Henrici 2ⁱ.

Miles, cui nomen Gilbertus Hager-nellus, poſt diutinos continuoſque fere labores, & graviffimas, tanquam partu-rientis, anguſtias, demum videntibus multis per egeſtionis feneftram vitulum edidit.

Ilwitus heremita Bracha-
niæ provinc.

Cervi coïtus cum equa.

Tempore, quo S. Ilwitus heremiticam apud Lanhamelath vitam exegit, jumen-tum ejuſdem ex cervo emiſſario præg-nans effectum eſt.

Mahel filius
Bernardi
de Novo
Mercato.

Primus Normannorum hanc provinciam, ^b quæ tribus can-taredis diſtincta conſeritur, Bernardus de Novo Mercatu nova contra Cambriæ cives conquiſitione poſſedit. Hic fi-liam Neſtæ, filiæ Griphini, filii Luwelini, cujus tyrannis to-tam aliquandiu Walliam oppreſſerat, materno Neſtam no-mine, quam & Angli vertendo Anneis vocaver, ſibi matri-monio copulavit; ex qua & prolem ſuſcepit, in qua miles egregius Mahel hac ^c paternam injuria conquiſitionem amiſit

^a Contra Glesbyriam al. ^b Qui Mſ. ^c Paternum injuria conqueſtum al.

&c.

8c. Ibidem quo pacto Nesta filium, quia amatorem adulterum ejus flagellaverat, exheredaverit, dato prius juramento, Mahelum non fuisse ex Barnardo, sed ex adultero quodam, genitum, & hac ratione hereditas Brachaniæ devenit ad filiam Bernardi, quæ postea nupsit Miloni, filio Gualterii, constabularii Glovernæ; qui postea à Matilde imperatrice factus fuit comes Herefordiæ, qui filium Gulielmum nomine heredem genuit, qui postea apud Gulielmum de Clifford in castello de

Milo fit dominus Brachaniæ.

Milo creatus comes Herefordiæ.

Breulais tecti ruinis oppressus est.

Erat autem antiquitus regionis illius, quæ dicitur Brecheniauc, dominator vir potens & nobilis, cui nomen Brach-

nus, à quo & terra Bracheniauc denominata est. De quo mihi notabile videtur, quod ipsum viginti quatuor habuisse filias historiæ Britannicæ testantur, omnes à pueritia divinis editas obsequiis, & in sanctitatis assumptæ proposito vitam feliciter terminasse. Extant autem basilicæ ad huc per Cambriam multæ, earum nominibus illustratæ. Quarum una in provincia de Brecheniauc, non procul à castro principali de Aberthoeni, in collis cujusdam vertice sita, quæ sanctæ Eilinethe ecclesia dicitur: hoc etenim virginis sanctæ nomen extiterat. Quæ & ibidem terreni regis nuptias respuens, æterno nubens regi, felici martyrio triumphavit.

Est igitur hæc terra satis abundans grano: & si quis est defectus innato, ex Anglicanæ vicinitatis copia assatim suppletur allato, pascuis & sylvis, feris & armentis terra fecunda. Flu. quoque piscibus abundat, quos hinc Osca, inde Vaga ministrat. Salmonibus enim & Turtris utraque, sed plus illis Vaga, plus istis Osca, fecunda est. Hyemali quoque tempore Vagæ salmones, æstivo vero Oscæ tempestivi reperiuntur. Egregiis vero, quos & umbras vocant, sola timallis Vaga fecunda est, in quorum laudem, quoniam & Mediolani abundant, in Ambrosio reperitur. "Quid, inquit, "aspectu pulchrius, quid odore suavius, quid gustu jucundius?" Lucis quoque, & perchiis, turtrisque peroptimis, & tenchis, anguillisque lutosi, lacus ille magnus de Brechenauc & famosus (b quoniam & clamosum dicunt) patriam replet, de quo, quod parum ante hæc nostra tempora contigerat, prætereundum non putavi. Tempore namque, Anglorum regis, Henrici primi, Grifhino, filio Rhæsi, c filii Theodori, quam unius Kemmoti solum, id est, quartæ partis Cantaredi, de Kaoc scilicet, in Cantermaur tunc domino, nomine tamen

pag. 88.

a Rectius, trutis, vel truttis. Turtris tamen, & turtæ, paullo inferius.

b Quem pro quoniam habent alii. c Filio MS.

& nobilitate tenuis in Sudwallia, quam Cambri de Henbarth, i. e. dextralem Walliæ partem, vocant, sub rege principante, &c. Ibidem de avibus lacus Brachanientis, quæ tantum cantant jubente vero, & naturali, Demetiæ principe, id quod fecerunt jubente Griphino filio Rhesi, præfente Milone, domino Brachaniæ, & Pagano, domino de Ewias. Plura quoque ibidem de mirabilibus hujus lacus Giraldus narrat.

Præterea montibus excelsis, præterquam à borea, hæc undique terra concluditur. A Zephiro montana de Canterbochan, ab Austro montes habens Meridionales, quorum principalis Caer Arthur dicitur, i. e. castrum Arturi, propter gemina promontorii cacumina in castrum modum se præferentia. Et quoniam in alto cathedra & arduo sita est, summo & maximo Britonum regi Arturo vulgari nuncupatione est assignata. In excelsio montis hujus vertice fontis ebullit scaturigo. Est autem fons in putei modum altus, sed quadratus, nullum ex se rivulum faciens, in quo tamen & turtræ quandoque, ut fertur, sunt repertæ. His igitur obstaculis ad meridiem oppositis, à Phoebeio patriam fervore frigidior aura defendit, & insita quadam aeris salubritate temperatissimam reddit. Ab Euro vero de Thalgar & Ewias montana prætendit.

Stat autem in valle de Ewias profundissima, quantum fagittæ est jactus a arcu ter missæ, montibus æthereis orbiculariter undique conclusa, ecclesia S. Joannis Baptistæ, plumbeis laminis operta, lapideoque tabulatu, pro loci natura, non indecenter extructa, in loco, videlicet, ubi paupercula prius S. David archiepiscopi capella steterat, musco sylvestri solum, & hederæ nexibus, adornata. Veræ religioni locus idoneus, & canonicæ disciplinæ, præ cunctis insulæ Britannicæ cœnobiis, competentissimus, à duobus heremitis, in honorem s. heremitæ, primo fundatus, ab omni populari strepitu in solitudine quadam longe remotus, super fluvium per vallis ima lambentem situs. Unde & ab Hodeni Lanhodeni dictus. Lan enim ecclesia, locus facies dicitur. Exquisitius tamen dici potest, quod propria loci illius nuncupatio Cambrice est Nanthodeni. Nant etenim dicitur rivus aquæ decurrentis. Unde & usque hodie ab accolis locus iste lingua Cambrica Landewi nant hodeni, hoc est, ecclesia David super Hode-num flu. Corrupte igitur Angli Lanhodheni dicunt.

Pag. 89.

Veræ locus contemplationi idoneus, locus felix, & amœnus, locus à primæva institutione sibi sufficiens, & foecundus, nisi, ob Anglicani luxus opulentiam, & lautæ mensæ gloriam, ambitiosa quadam intemperantia, vitio quoque ingrati-tudinis, invalescente, in servitutem, quæ libera fuerat, præla-

a Arcu emissæ al.

torum

torum negligentia, jam redacta, non minus invidere, quam invenisse, matrem filia facta privigna supplantasset.

Miles autem, cui nomen Gulielmus (qui primus loci inventor fuit & autor) nec non & Ervilius presbyter (qui se focium ei statim adjunxit) quotiens in primis, ^a ceu domini & patroni sui Hugonis de Laci primi & primævi, ceu aliorum fidelium, largitione tam terris, quam beneficiis ecclesiasticis cœpit locus locupletari, dolentes. Unde & effectum est, ut, quam cito in immensum ditari cœperant, & dotari, statim per Herefordiæ comitem Milonem, hostilitatis tamen tempore occasionem præstante, filia apud Gloverniam æmula matris emerfit.

Hic virtutis alumna mediocritatis aurea suppetat & morantia. ^{Mediocritas virtutis alumna.}

Utrique tamen hic quam ibi, quæ aliis hodie cunctis eminet ordinibus, ab Augustino instituta canonica servatur disciplina.

De Prioribus Lanhodenæ Claudianæ, qui veterem Lanhodenam possessionibus & ornamentis spoliaverunt, mala morte preuntibus.

Clemens vero, qui, quanquam locum, lectionis & orationis gratia, diligere & frequentare videretur, tamen, ad exemplum Heli sacerdotis, quoniam diripientium, & delinquentium, fratrum errorem nec reprehendit nec repressit, paralytica passionem percussus interiit. ^{Mors Clementis, fecundi Prioris Lanhodenæ Claudianæ.}

Lelandus.

Præscriptis Brachaniæ finibus, Giraldus aperte declarat se archidiaconum Brachaniæ fuisse. Hinc facile crediderim, tam propensum fuisse in provinciæ illius descriptione & laudibus. Quod si in ceteris Cambriæ provinciis describendis pari industria & cura usus fuisset, magnum & immortale quiddam præstitisset.

Transivimus inde versus Abergevenni per arcum illud sylvestre, quod malum passum de Coit wornen, i. e. de sylva wornen, vocant, nobile cœnobium de Landodeni, montibus suis inclusum, à latere sinistro relinquentes. Dicitur autem Abergevenni castrum eo loco situm, ubi flu. Gevenni cadit in Olcam.

Lelandus.

Hic Giraldus scribit de cæde Ricardi Clarenfis, domini Cædes Ricardi Clarenfis, regnante Henrico primo. reticæ regionis, in Coit wornen per Jereuerdum, fratrem Morgani de civitate Legionum.

^a L. seu, utroque loco.

Tom. 2.

M

Ibidem.

Ibidem.

De castro Gevenni à vicinis Cambris per dolum capto & spoliato tempore Henrici 2i.

Apud Oschæ castrum multitudo virorum cruce signatur. Dicitur autem Caerleon urbs Legionum. Caer enim Britannice urbs, vel castrum, dicitur. Solebant quippe legiones, à Romanis in insulam transmissæ, ibi hyemare, & inde urbs Legionum dicta est. Erat autem hæc urbs antiqua, & à Romanis olim cottilibus muris circumdata, & egregie constructa. Videas hic multa pristinae nobilitatis adhuc vestigia: palatia immensa, aureis olim tectorum fastigiis Romanos fastus imitantia, eo quod à Romanis principibus primo constructa, & ædificiis egregiis illustrata ^a fuisset; turrim giganteam; thermas insignes; templorum reliquias, & loca theatralia, muris egregiis partim adhuc extantibus omnia clausa. Reperies ubique, tam intra murorum ambitum quam extra, ædificia subterranea, aquarum ductus, hypogæolque meatus. Et quod, inter alia, notabile censui, stuphas undique videas miro artificio confertas, lateralibus quibusdam & præangustis spiraculi viis occulte calorem exhalantibus. Jacent hic duo nobiles, & post Albanum & Amphibalum, præcipui Britanniae Majoris, prothomartyres, & ibidem martyrio coronati, Julius scilicet & Aaron, quorum uterque insignem in urbe ecclesiam habebat suo nomine decoratam. Tres enim egregiae in hac urbe antiquis temporibus fuerant ecclesiae. Una Julii ^b marty. virgineo deo dicatura, choro venustata. Altera vero beati Aaron, focii ejusdem, nomine fundata, & canonicorum ordine præclaro nobilitata. Tertia vero Metropolitana sede Cambriae totius insignita fuit, & Amphibalus hinc oriundus, beati Albani doctor, & fidelis ad fidem informator. Situs urbis egregius super Oschæ flumen, navigio mari interfluente idoneum. Sylvis & pratis urbs illustrata. Hic magni illius Arturi famosam curiam legati adiere Romani. Ubi ^c & "Dubricius archiepiscopus David Menevensi cessit honorem, ab hinc Meneviam Metropolitana sede transfata, juxta illud Merlini Ambrosii: "Menevia pallio urbis Legionum induetur, &c." Non procul inde stat rupes marina, Sabrinis supereminens fluctibus, quæ Anglorum lingua Goltclive vocatur, hoc est, rupes aurea, eo quod aurei coloris saxa præferat, sole reperiussa miro fulgore rutilantia.

"Nec mihi de facili fieri persuasio posset,

"Quod frustra tantum dederit natura nitorem

"Saxis, quodque suo fuerit flos hic sine fructu,"

^a Fuissent al. ^b L. martyris, virgineo deo dicata, regularium choro venustata ex impress. ^c Voculam istam bis habemus in MS. ^d Asteriscus hicce marginalis ab aliena manu fuisse videtur.

fi foret qui venas ibidem, & penitima terræ viscera, arte prævia transpenetraret.

Notandum autem quod in his urbis Legionum partibus fuit diebus nostris vir quidam Cambrensis, cui nomen Mailerus, futurorum pariter & occultorum scientiam habens.

Lelandus.

Mira sunt, immo incredibilia, quæ Giraldus refert de hoc Meilero.

De prodizione quoque castelli de Ofcha, quod Hoëlus oc-

f. Meilerus

cupatum detinebat, longe ante prædixit, & dominum suum, Hoëlum scilicet, inde præmunivit, se etiam ibidem vulnerandum, sed non letaliter.

Apud Novum itaque Burgum, ubi Ofchæ flu: ab originali de Canterbochan fonte descendens in mare dilabitur, ad crucis obsequia multis allectis, flu. Renni transcurso, ad nobile super aquam Taph de Caerdif castrum pervenimus. Serpit autem in Novi burgi finibus, terra scilicet de Wenleoch, ri-

Pag. 91.

vulus, cui nomen Nant pentarn, non tam aquarum profunditate, quam alvei concavitate, palustrique limositate, non nisi per certa loca vadaque trammeabilis. Habuerat autem antiquitus vadum, cui nomen Rithpencarn, ad quod publica strata ducebat. Sonat autem Latine vadum sub capite rupis. Rith enim

f. vado

Britannice vadum, Pen caput, Carn rupis. De quo Merlinus Sylvester mentionem faciens, in hæc verba prorupit: "Cum fortem lentiginosum in dextrales Britones irruere videris, si Rithpencarn transierit, Cambriæ vires noveris enervari."

Lelandus.

Giraldus ibidem scribit Henricum 2^m. per hoc vadum transisse, cum bellum moveret contra Rhesum, Griphini filium.

In castro quoque de Caerdif contigit his nostris diebus res memoratu non indigna. Claudiceftriæ namque Gulielmus comes, Roberti comitis filius, qui cum castro prædicto totam provinciam de Walat Morgan jure hereditario possidebat, cum quodam homine suo, cui nomen Yvorus, cog. Modicus, forte guerram habuerat. Erat enim vir staturæ modicæ, sed animositatis immensæ, Gualensium more, montana quædam, & sylvestria, possidens, quæ tamen illi comes vel auferre prorsus, vel mutilare, contendebat. Nocte igitur quadam, quamquam castrum de Caerdif, murorum ambitu munitissimum, excubiarum multitudine personaret, quanquam militibus c. & xxvi, nec non & archariis multis, stipendiaria quoque plurima urbs redundaret, inter tot tamen præsidia, & secu-

* Antea Remni.

M 2

ritatis

ritatis argumenta, prædictus Ivorus, scalis allatis, clam muros irrepens, comitem & comitissam cum parvo, quem unicum habebant, filio secum educens, ad sylvestria perduxit, nec remisit, donec, quicquid injuste ablatum fuerat, & ampliora, recuperasset.

Lelandus.

Giraldus hîc etiam scribit, quo pacto quidam recte admo-
nuerit Henricum 2^m. in S. Pirani facello, quod est in castello
de Caerdis, ut juberet diem dominicam religiosius per An-
gliam observari, alias futurum, ut res adversas pateretur;
sed monitor a rege postea multum quæsitus nusquam com-
paruit.

Giraldus.

Distat autem non magnis ab hinc spatiis insula modica, in
Sabrini maris littore sita, quam accolæ Barri vocant à nomine
S. Barroci, loci ejusdem cultoris. Cujus & reliquæ in ca-
pella, ibidem sita, hederæ nexibus amplexata, in feretrum
translatæ continentur; ab cujus etiam insulæ nomine viri
nobiles maritimarum australis Cambriæ partium, qui eidem
insulæ cum terris dominari solent, sunt denominati, à Barri
f. primo agnomen, postea cognomen de Barri, suscipientes.
Pag. 92. Est autem hoc notabile, quod in ipso insulæ introitu in rupe
marina apparet rima permodica, ad quam si aurem apponas,
audies operæ strepitum quasi fabrilis, nunc follium flatus, nunc
marculorum ictus, &c.

Sonat autem Landaph, ecclesia sita super Taph flu. quæ &
ecclesia S. Teliau, ejusdem sedis olim episcopi, nunc dicitur.

Statim versus nobile Cisterciensis ordinis monasterium de
Margan per cellulam de Ewenit iter in civitatem arripuimus.

Erat autem monasterium de Margan, præ aliis cunctis or-
dinis illius per Cambriam locis, præsidente viro litterato &
discreto abbate Cunano, charitativa largitione ^a laudabile.

Profecti ab inde, non procul à Morgano, ubi fabulosi lit-
toris & maris influentis alternæ incipiunt vicissitudines, Aven-
ninæ flu. sub plurimo tamen reflui maris moramine, trans-
vadavimus, & inde versus Neth flu. via maritima festinantes.

Sed quoniam quolibet menstruo maris incremento amnis
illius vada mutantur, quolibet nubigero imbrium argumento
non reperiuntur, pluvialibus inundationibus exuberantibus
undis, navigio, non vado, transesti fumus, monasterio de
Neth à dextra relicto. Item Meneviæ partibus ^b appropin-
quantes, & Landavensis ecclesiæ diocesin (quam apud Aber-
gevenni intravimus) à tergo relinquentes.

Intrantes itaque provinciam, quæ Goher dicitur, in castro

^a Laudabilis MS. ^b Appropiantes MS.

de

de Sweinefei, quod & "Cambrice" Abertau vocatur, i. e. casus Tau flu. pernoctavimus.

Lelandus.

Hic multa scribit de Heliodoro presbytero Cambro, qui puer duodecim annorum spectra Pigmeorum familiaria habebat.

Transivimus inde versus aquam de Locher per Campestria, in quibus Hoëlus, Mereducii fil: de Brecheinauc, post obitum regis Henrici primi Anglos de finibus illis, & milites multos publico bello confectos interemit. Fluvio vero de Locher transcurso, vel transvadato, & aquis postea, quæ Wandret dicuntur, transmeatis, ad castrum de Kidweli via duce pervenimus. In partibus istis Anglorum [*b* rege] Henrico primo "rebus" humanis exempto, dum Griphinus, Rhesi filius, Sudwalliæ tunc princeps, in Nortwalliam, auxilium corrogaturus, ivisset, uxor ejus Guenliana (tanquam Amazonum regina, & Penthesilea secunda) in partes illas exercitum ducens, à Mauritio Londoniensi tunc domino, & viro egregio Gaufrido præfule constabulario, bellico certamine confecta, *d* interempto ibidem filio ejus Morgano, & altero capto, scilicet Mailgone, quos pueros secum in expeditionem arroganter adduxerat, cum aliis multis, ipsa demum ferro confossa caput amisit.

Transseuntes inde navigio flumen Tewiense, & versus Caer Merdhin iter arripientes, Landestephan & Talachar marinis in scopulis *e* aliena reliquimus. Erant enim hæc duo castra, quæ Rhesus, filius Griphini, post obitum Anglorum regis Henrici 2i. citra insultum occupavit. Deinde, provinciis de Penbroc & Ros cædibus, incendiis, & deprædationibus fere exterminio datis, frustrato conamine Caermerdhin obsedit. Sonat autem Caermerdhin urbs Merlini, eo quod, juxta historiam Britannicam, ibi ex incubo genitus inventus fuerat Merlinus. Est igitur hæc urbs antiqua, coctilibus muris, partim adhuc extantibus, egregie clausa, super nobilem Tewie fluvium sita, sylvis & pratis abundans. Habet Cantermaur, i. e. Cantaredum magnum, ab oriente, copiosa sylvarum condensitate australis Cambriæ civibus tutissimum necessitate refugium, ubi & castrum Dinevor in collis excelsi vertice super flu. Tewie situm, quod & principalis Sudwalliæ curia dicitur. Fuerant antiquitus tres principales in Gualia curiæ; Dinevor in Sudwallia, Aberfraw in Nortwallia, (scilicet apud Moniam) in Powisia apud Pengwern, quod nunc Slopesburia dicitur. Sonat autem Pengwern caput alneti.

pag. 93.

a Cambri MS *b* Ex impress. *c* Bis occurrit. *d* Voces istas, interempto ibidem &c. adduxerat parenthesi inclausit Pouélt. *e* I. à læva reliquimus ex impress.

Juxta Dinevor trans flu. Tewie in Canterbachan, i. e. in Cantaredo brevi, est fons, qui die naturali bis undis deficiens, & totiens exuberans, marinas imitari solet instabilitates.

Non procul à Caermerdhin ex parte boreali, scilicet apud Pencader, i. e. Cathedræ caput, Refo, Griphini filio, nostris diebus ad deditiōem dolose magis, quam virtuose, compulso, & in Angliam ducto.

Progressis inde nobis versus Cisterciensē monasterium, quod Alba domus &c.

Igitur in craftino sagittariis duodecim de S. Clari castello propinquo, qui juvenem prædictum jugulaverant, apud Albam domum in poenam criminis cruce signatis, tribulque flu. primo Taph, deinde Cledu sub Lanwahdein, alteroque sub Haverford, transmeatis, demum Haverfordiam pervenimus. Sortita est autem inde provincia nomen, inter duos hos fluvios sita, Dugledu, eo quod duobus hiis fluviiis, quasi duobus gladiis, terminetur. Cledu namque Britannie gladius Latine.

Genus Haverfordensium.

Erat autem gens hæc originem à Flandria ducens, ab Anglorum rege Henrico primo ad hos fines inhabitandum transmissa gens fortis & robusta, continuoque belli conflictu gens Cambrensis inimicissima: gens, inquam, lanificiis, gens mercimoniis usitatissima. Quocunque labore sive periculo terra marique lucrum quærere, &c.

Ibidem.

De scelerato quodam, in castro Haverfordiæ vinculis detento, qui, captata occasione, tres pueros nobiles, quorum unus erat filius comitis, secum in castro quodam prærupto loco, obseratis hostiis omnibus, inclusit, &, elevata securi, mortem pueris comminatus est, nisi dominus castelli eum, data fide & obfidibus, vinculis liberaret.

Giraldus.

Ricardus,
re
* Tancardi
filius, domi-
nus Haver-
fordiæ.

pag. 94.
Ricardus

re
* Tancardus
familiaris
Carodoco
heremitæ.

Hoc autem mihi notabile videtur, quod ad prædicti loci castellanum Richardum, scilicet Tancardi filium, cum tamen fratres habuerit complurimos & probos, & omnium junior extiterit, præmortuis aliis, universa est hereditas devoluta.

Contigit autem, prædicto Ricardo pueriles annos agente, virum sanctum, cui nomen Caradocus, apud sanctum Ima-lem in Rosensi provincia heremiticam & sanctissimam vitam ducere, ad quem puer sæpius tam à patre, quam à matre, transmissus, cibaria exenniaque ferre consueverat.

f. Carodoci

Cum corpus versus Meneviam per sabulum de Newegal deferretur, &c.

* Sic, cum se supra lin.

Meneviam

Meneviam corpus allatum crebra miraculorum tam præ-^{Sepultura} sentium quam sequentium quoque choruscatione, ^{Carodoci.} in ecclesiæ S. Andreæ sanctique Davidis ala sinistra, juxta altare sancti prothomartyris Stephani, debita est celebritate tumulatum.

Adjacet autem territorio Rosensi meridionali maritimoque ex latere, interlabente brachio marino, provincia Penbro-^{Penbroc.} chienfis, cujus principale municipium, totiusque provinciæ Demetiæ [^b caput,] in saxosa quadam & longa rupis eminentia situm, lingua marina, de Miluerdico portu prohiens, in capite bifurco complectitur. Unde & Penbrochia caput ma-

^{mum}
ritimi fonat.

Primus hoc castrum Ernulphus de Mungumeri sub Anglo-^{Ernulphus,} rum rege Henrico primo ex virgis & cespite tenue satis & ^{filius comi-} exile construxit. Quod postmodum revertens viro probò pru-^{tis Salapia.} dentique Giraldo de Windefora, constabulario suo primipiloque, cum paucis custodiendum exposuit. Nec mora totius australis Cambriæ Guallenses, principe ipsorum viro bellicoso, Rhefo scilicet Theodori filio, paulo ante dolo suorum apud Brecheniauc interempto, & Griphino filio suo puero relicto, castrum obsidione cinxerunt, &c. Ibidem, quibus strate-

^{Geraldus}

matibus tandem ab obsidione deterruerit Cambrenses.

Nec mora Geraldus iste, ut altiores sibi suisque in finibus illis radices figeret, Griphini, principis Sudwalliæ, sororem, cui nomen Nesta, maritali lege sibi copulavit, de qua processu temporis egregiam utriusque sexus prolem suscepit, per ^{Giraldus de} quam & Angliis australis Cambriæ maritima retenta, & Hiber-^{Windefora.} niæ moenia sunt expugnata, sicut vaticinalis declarat historia.

Distat autem à Penbrochiæ castro quasi miliaribus tribus castellum, quod Mainorpir dicitur, i. e. mansio Pirrhi, qui & insulam Caldei habebat, quam Enispir, i. e. insulam Pirrhi, vocant. Stat autem hoc castrum, turribus & propugnaculis eximium, in collis cujusdam capite, versus marinum ab occidente portum extensi, à Circio & borea sub ipsis muralibus vivarium habens egregium, tam sui majestate, quam aquarum profunditate, conspicuum. Pomerium quoque perpulchrum ab eodem latere, hinc vivario, inde nemore, conclusum, tam saxorum prominentia, quam corylorum quoque proceritate, præclaro. A dextra vero castrensis promontorii parte, inter castrum f. & ecclesiam, ad ^d stagii amplissimi statum & molendini situm, fabulosam vi ventorum convallem indeficientibus undis rivus inserpit. Ab occidente, sinuoso quodam in angulo, mare Sabrinum, jam jam prope in Hibernicum ver-

Pag. 95.

^a In ecclesiam habens impress. ^b Ex impress. ^c Præclarum al. ^d L. stagni.

gens,

gens, non procul à castro distante subintrat Australi scopulo, si paulo in boream se plus protenderet, aptum navium receptioni portum faciente. Naves igitur quascunque fere à Britannia Majori in Hiberniam Eurus impellit, ab hoc prospectu tam formidandam ventorum inconstantiam, quam furibundam, & cæcam fretorum rabiem, videas audacter attemptare. Terra triticea, marinis piscibus vinoque venali copiose referta, &, quod omnibus præstat, ex Hiberniæ confinio aëris salubritate temperata. Terrarum igitur Cambriæ totius, septem Cantaredis conferta, Demetia tam pulcherrima est quam potissima. Demetiæ vero Penbrocia, Penbrochiæ quidem terra præscripta. Restat igitur, ut Cambriæ totius locus sit hic amœnissimus. Non itaque mirandum, non venia indignum, si natale solum, genialeque territorium, profusioribus laudum titulis autor extulerit.

Lelandus.

Giraldus hic etiam describit impetum, & animositatem, falconum, qui in Penbrochianis rupibus ædificant, quorum etiam olim studiosissimus erat Henricus secundus.

Iter igitur ab Haverfordia versus Meneviam, quasi XII. miliaribus inde distantem, aggredientes, ubi, pro juvenis egregii Giraldi, filii Gulielmi, nece, multorum cædibus cruentam nimis & gravem, tempore Stephani regis, propinqui & necessarii sui, "quanquam" in hoc minus necessarii, vindictam in Rosenses exercuerant, &c. Ibidem quo pacto fabulum de Niwegal impetuoso vento & procella solo tenus nudatum fuerit, apparentibus arbutis, & arborum truncis, post hominum memoriam harena obrutis.

Ex libro 2º. itinerarii Giraldi Cambrensis.

Sicut Britannicæ referunt historiæ, apud urbem Legionum in curia illa magna, quam prætaxavimus, beatus Dubricius, loci ejusdem tunc temporis archiepiscopus, Davidi, [*b* qui] regis Arturi, ut dicitur, avunculus extiterat, propter ætatis defectum, & quoniam contemplationi potius indulgere voluerat, cessit honorem. Et ex tunc, procurante Davide, usque Meneviam sedis facta est translatio. Quanquam prior ille locus, sicut in priori libro descripsimus, longe Metropolitanæ sedi plus congruerit. Hic etenim angulus est supra mare Hibernicum remotissimus, terra saxosa sterilis & intercunda, nec filvis vestita, nec fluminibus distincta, nec pratis ornata, ventis solum & procellis semper exposita, inter hostiles hodie populos, hinc Flandrensem, inde Cambrensem, frequenter attrita. Ex industria namque viri sancti talia sibi

ⁱ delegerunt habitacula, ut populares strepitus subterfugiendo,

^a Quam MS. ^b Ex impress.

vitamque

vitamque heremiticam longe pastoralis præferendo, &c.

Sederunt autem à tempore David successivis temporum
curriculis archiepiscopi ibidem xxiii. quorum hæc sunt no-^{alias a 25.}
mina: Kenanc, Eliud (qui & Teliau vocatur) Keneu, Morwal, ^o Pag. 96.

Haerunen, Elwaid, Gurneu, Lhendiuord, Gorwist, Gugaun,

^u Eledanc, Amuian, * Eluoed, Ethelemun, ^e Elauc, † Maifcoit, * alias E-
^r ^{alias Catulus.} ludged. † alias Mailfiwid.

Sadenuen, Norwal, Affer, Arthwail, Idwalaun, Sampson.
Tempore autem Sampsonis hujus pallium in hunc modum est
translatum. Inguente per Cambriam (isto præidente) peste
quadam, qua catervatim plebs occubuit, quam flavam pestem
vocabant, quam & phyci icteriticam passionem dicunt,
præful (quanquam sanctus, & ad mortem intrepidus, tamen)
ad suorum instantiam, navem scandens, flante Circio, cum
suis indemnem in Armorica Britannia se suscepit. Ubi &
vacante tunc forte sede Dolenfi, statim ibidem in episcopum
est assumptus. Unde contigit, ut, ob pallii gratiam, quod
Sampson secum hinc illuc attulerat, succedentes ibi episcopi
usque ad hæc nostra fere tempora (quibus, prævalente Tu-
ronorum archiepiscopo, adventicia dignitas evanuit) pallia
semper obtinuerunt. Nostri vero, vel propter ignaviam, vel
paupertatem, ea occasione pristina caruerunt dignitate. Sem-
per tamen usque ad plenam, quæ per Anglorum regem Hen-
ricum primum facta est, Cambriæ subjectionem, episcopi
Guallia à Menevensi antistite sunt consecrati. Et ipse simi-
liter ab aliis, tanquam suffraganeis, est consecratus, nulla pe-
nitus alii ecclesiæ facta professione, vel subjectione. Seder-
unt autem à Sampsonis ibidem [^b tempore] usque ad præ-
dicti Henrici primi tempora ^c xxi. quorum hæc nomina:

^g Ruelin, Retherc, Elguin, Morbiu, Lunuerd, Nexgu, Sulhidir,
^r ^{alias Arwistal.}

Eneuris, Morgennu, Nathan, Joannes, Augustil, ^h Morgenueth, Morgennu,

Blethuth, Eruin, Trameri, Joseph, Blethuth, Sulgen, Abra-
ham, Wilfridus. Post hos vero, subiecta jam Wallia, usque
hodie tres: Tempore Henrici regis primi Bernardus; tempore
Stephani David secundus; tempore Henrici regis secundi

^h ^{primus e-}
^{Menues-}
^{piratis oc-}
^{cifus est.}
^{1 Hic una}
^{sola nocte}
^{vixit epis-}

Petrus Cluniacensis monachus: qui tres, regio urgente man-

^a 25. etiam in impressis Codicibus, qui & nomina recensent. At in Codice
nostro 22. nomina tantummodo à Davide occurrunt. ^b Ex impressis. ^c XIX.
solummodo in Codd. impressis. Nec plura recensent nomina. Omittunt nimirum
Morbiu, & Blethuth primum.

Tom. 2.

N

dato,

dato, Cantuariæ consecrationem susceperunt. De nullo vero Cantuariensi legitur, vel post subjectionem istam, vel ante, Cambriæ fines intrasse, præter hunc solum.

Dicitur autem locus, ubi ecclesia Menevensis sita est, & in honore beati Andreæ apostoli fundata, vallis Rosina; quæ tamen marmorea potius quam Rosea dici possit, quoniam rosis minime, marmore vero plurimum abundat. Labitur autem hic Aluni flu. aqua turbida & infœcunda cimiterium lateraliter à borea determinans, sub lapide Lechlaur ^a marmorea transeuntium perpolito, de cujus qualitate, quantitate, & nominis ratione, in vaticinali historia differuimus.

Pisteldewi, i. e. fistula Davidis, quia quasi per fistulam quandam in cimiterium ab oriente fons dilabitur.

Pyramis stat in foro Meneviæ, unde sereno die Hiberniam prospicere possunt. Ab hinc autem sereno tempore montes Hiberniæ prospici possunt.

Giraldus Cambrensis archidiaconus Menevensis.

Cum igitur archiepiscopus in ecclesia S. Davidis, & ara principali, missam summo diluculo celebrasset, relicto ibidem Menevensi archidiacono prætaxato, eique ad populum officio sermonis injuncto, obviam Rhefo principi per Kemeis versus Aberteivi properavit.

Ibidem de Seisillo Esker hir, i. e. tibia longa.

Ita à ranunculis impetito, ut, interfectis myriadibus, novæ supervenirent, usque adeo, ut miserum non reliquerint nisi ad mortem exesum.

Pag. 97. Quod autem in principali de Kemmeis castro, scilicet apud

Laneuer principale castrum de Kemmeis.

Laneuer dos erat filię Rhefi, quæ nupsit Martino.

^b Martinus Turonensis, vulgo de Turribus."

Mailgo.

Griphini frater, omnium mortalium tamen maxime invisus illi fuit.

Apud cœnobium itaque S. Dogmaëlis pernoctantes, tam ibi in craftino, quam versus Aberteivi, i. e. casum Teivi fluminis

^a Marmoreo pedibus transeuntium in impress. ^b Hac verba sunt plane Lelandi; atramento tamen paullo pallidiori scripta.

in mare, ubi à Rhefo principe ea nocte decenter exhibiti fuimus : ex latere tamen Kemmeifensi, non procul à ponte, convocato partium illarum populo, & tam Rhefo, quam duobus filiis suis, Mailgone f. & Griphino, præsentibus, verbo domini tam ab archiepiscopo, quam Menevenfi archidiacono, persuasore prolato, ad crucis obsequium multos alleximus.

In loco vero prædicationis, juxta caput pontis, tanquam tanti a convictus memoriale, locum capellæ in viridi planitie statim plebs devota signavit ; ubi vestigia loquendo ad populum archiepiscopus fixerat, altare designantes.

Labitur autem hic flu. egregius, cui nomen Teivi, præ cunctis Cambriæ fluviis salmone præpingui fecundissimus. Habet & piscariam copiosam juxta Gilkarram in summitate

Lelandus.

Giraldus paulo inferius, ubi de Stratflur loquitur, 3. filii Rhefi, f. Keneureic, meminit.

Sacellum cis pontem Teiviensem positum.

^{Stri} rupis cujusdam, Sn Lheudoti manibus exculptam, in loco, qui dicitur Canart Maur, per quam aqua prædicta transcurrens ab alto (ut assølet) cum strepitu magno ad ima descendit, ubi & salmones ab imis ad ^b summam rupis concavitate quantum hastæ longissimæ est altitudo saltu mirabili transferuntur, &, nisi piscis proprietates hoc exigeret, miraculoso. Hoc etenim piscium genus saltum appetit ex natura ; unde & à saltu salmo nomen accepit.

[Salmones saltantes.]

Sicut enim avibus contra flatus, sic & piscibus mos est contra fluctus eniti. Cum obstaculum inveniunt præruptum, caudam ad os replicant : interdum etiam, ad majorem saltus efficaciam, caudam ipsam ore comprimunt, dumque à circulo hujuscemodi se subito resolvunt, cum impetu quodam, tanquam virgæ circulatæ explicatione, se ab imis ad alta, cum intuentium admiratione, transmittunt.

Habet autem & flu. iste sua specialitate notabile. Inter universos namque Cambriæ, seu etiam Loëgriæ, fluvios, solus hic castores habet. In Albania quippe, ut fertur, flu. similiter unico, habentur, sed rari, &c. Ibidem de castris, quæ in ripis muniunt, & eorum natura, pulcherrima juxta ac doctissima sunt quæ Giraldus scribit.

Castorum Dedalea castra.

Transivimus autem à castro prædicto versus pontem Stephani, Cruc Maur, i. e. colle magno, juxta Aberteivi à sinistro latere relicto ; ubi Griphinus, filius Rhefi, filii Theodori, post obitum, regis Anglorum, Henrici primi, in bello publico de Anglorum populo, per necem nobilis viri Ricardi Clarenfis (juxta Abergevenni, ut dictum est paulo ante, inter-

a Conventus al. b Summa MS. c Sic.

empti) sine capite relicto, & ob hoc in impetu primo statim confecto, stragem non modicam fecit.

Pag. 98.

Apud Stephani vero pontem sermone in crastino facto, tam ab archiepiscopo, quam à Menevensi archid. nec non & abbatibus Cisterciensis ordinis duobus, de Alba domo s. Joanne, & Stratflur Seisillo, qui nobis in partibus istis, & usque in ^a Norwallia fideliter attiterunt, plurimis quoque ad crucem allectis, ea nocte apud Stratflur moram fecimus. Progressis inde parum, montanis de Moruge magnis & immensis, quæ Cambrice dicuntur Elennith, à latere dextro relictis, &c.

Transivimus inde per Landewi breui, i. e. ecclesiam Davidis de breui, quæ sita est in collis vertice, qui sub pedibus ejusdem Davidis prædicantis olim excreverat: in illa scilicet synodo magna episcoporum, & abbatum, omnium totius Cambriæ, nec non & cleri universi, ibidem cum populo collecta propter Pelagianam hæresin, quanquam olim à beato Germano, Autifiodorensi episcopo, ab insula Britannica ^b deletam, his denuo tamen in partibus, recidivo morbo redivivaque peste, jam tum emersam; ubi & unanimi totius conventus tam electione quam acclamatione, ob tanti miraculi signum, quam invitus & renitens David in archiepiscopum est sublimatus, præsertim cum beatus quoque Dubricius in memorata urbis Legionum curia eidem David paulo ante suam destinationem quam nuncupatione cessit honorem, sede Metropolitana ab urbe Legionum usque Meneviam ab hinc translata.

Edhene-
wein, filius
Witfof, laï-
cus abbas S.
Paterni.

Ea igitur nocte apud Lanpader, i. e. ecclesiam Paterni Magni, mora facta, &c. Quo modo laici, quemadmodum & alibi in Cambria, monasterii S. Paterni possessiones invadunt, primum œconomi, aut defensoris, deinde, si diis placet, etiam abbatis nomine, decimas & oblationes tantum clero relinquentes.

Giraldus.

Tempore tamen regis Henrici primi Anglorum, potestate per Cambriam vigente, cœnobium S. Petri Gloverniæ prædictam ecclesiam quiete possedit. Sed post obitum regis ejusdem Anglis expulsis, monachi quoque sunt ejecti, & more præfato tam clerici interius, quam laici exterius, violenter intrusi.

Jactat autem hæc gens & generatio prava episcopum quendam ecclesiæ istius (quia cathedralis aliquando fuerat) à prædecessoribus suis interemptum, & hac præcipue allegatione in loco eodem jus sibi vendicant & proprietatem.

Accedentes igitur ad aquam Devi, quæ Nordwalliam fecernit à Sudwallia, reversis jam Menevensi episcopo, & Rheso,

^a Norwalliam *al.* ^b Delera MS.

Griphini

Griphini filio, qui nos de castro Aberteivi per Kereticam regionem usque ad istam laudabili in principe liberalitate deduxit: transcurso navigio flumine, & Menevenfi dioecesi jam post terga relicta, terram filiorum Canani, f. Merionith, & primam ex parte Venedotiæ provinciam, & episcopatum Bangornensem, intravimus, apud Townen pernoctantes.

Mawe

Transivimus eodem die navigio bifurcum Mame fluvium.

Ea nocte jacuimus apud Lanmair, i. e. ecclesiam Mariæ, in provincia de Ardudi.

Hæc autem terra Canani, & præcipue de Merionith, omnium totius Cambriæ terrarum hispida magis, & terribilis, vel horribilis. Habet enim montes altissimos, arctos tamen, & in arcis modum acutissimos, nec raros quidem, sed creberimos, & tanta inæqualitate confertos, &c. Pag. 99.

In crastino ^a obviabit nobis filius Canani junior, cui nomen Mereducius, in transitu pontis cujusdam cum plebe provincie illius, &c.

Transivimus inde Traithmaur, & Traith bochan, i. e. tractum maris majorem, & tractum minorem, ubi duo castra lapidea de novo sita fuerant, unum Evionith versus montana borealia, quod erat filiorum Canani, cui nomen Deutraith, alterum vero ex alia flu. parte versus mare in capite Lhein, quod erat filiorum Oenei, cui nomen Caer Maderun. Dicitur autem Traith lingua Cambrica sabulum mari refluyente longius, & se retrahente nudatum. Ea nocte jacuimus apud Newem, vigilia videlicet Paschæ floridæ, ubi Merlinum Sylvestrem, diu quæsitum desideratumque, archid: Menevenfis invenit. Jacet autem extra Lhein insula modica, quam monachi habitant religiosissimi, quos cœlibes, vel ^b colideros, vocant. Hæc autem insula vel ab aëris salubritate, quam ex Hiberniæ confinio fortitur, vel potius aliquo ex miraculo, & sanctorum meritis, hoc mirandum habet, quod semper in ea seniores præmoriuntur, quia morbi in ea rarissimi: & raro, vel nunquam, hîc quisquam moritur, nisi longa senectute confectus. Hæc insula Enlthi Cambrice vocatur, & lingua Saxonica Berdesey, & in ea, ut fertur, infinita sanctorum sepulta sunt corpora. Ibique jacere testantur corpus beati Danielis Bangornensis episcopi. Plurimis in crastino ad archipræfulis sermonem cruce signatis, versus Bangor iter arripientes transivimus per Caerarvon, i. e. castrum de Arvon. Dicitur autem Arvon provincia contra Mon, eo quod sit sita contra Moniam insulam.

^a Obviavit in impressi: ^b Colideros in impressi: ^c Asteriscus est à manu aliena.

Ea igitur nocte moram fecimus apud Bangor, cathedralem videlicet Venedotiae sedem.

His ita peractis, transivimus in Moniam insulam, quasi miliaribus duobus inde distantem, brevi maris brachio transnavigato, ubi & junior Oenei filius Rothericus, &c. occurrit.

Habet autem insula Moniae CCCXLIIII. villas, & pro tribus cantaredis tamen reputatur. Dicitur autem cantaredus, composito nomine, vel vocabulo, tam Britannica quam Hibernica lingua, tanta terrae portio, quanta centum villas continere solet. Adjacent autem insulae Britannicae tres lateraliter diversis ex partibus insulae, quae ejusdem fere quantitatis esse perhibentur. Ab Austro Vecta, à Zephyro Monia. Sed duae priores propinquius adjacent, modicis distinctae variis interstitiis. ^a Tertia vero medio inter Hibernicam Ultoniam & Scoticas Galwedias libramine jacens, remotius extenditur.

Lelandus.
Ista de insulis male
cohærent.

Est autem Monia arida tellus & saxosa, deformis aspectu & inamœna, terræ de Pebidiauc, quæ adjacet Menevia, exteriori qualitate simillima, veruntamen interiori naturæ dote longe dissimilis. Hæc etenim insula præ cunctis Cambriae finibus triticeo gramine incomparabiliter fecunda, adeo ut proverbialiter dici soleat lingua Britannica, Mon mam Kemer, i. e. Mona mater Cambriae. Quoniam, aliis undique terris deficientibus, hæc sola gleba ^b propinqui⁹ uberique frugum proventu Cambriam totam sustentare consuevit. Est igitur & in eadem insula collis saxosus, non magnus, & parum altus, cujus ex una parte si clamaveris, ex altera nequaquam audieris, & vocatur ab incolis per antiphrasim, rupis audientium.

Pag. 100.

Est & in hac insula ecclesia S. Teuredauci confessoris, in qua comes Hugo Castrensis, quoniam & ipse fines hos Cambriae suo in tempore subjugaverat, cum canes nocte posuisset rabidos omnes mane recepit, & ipse infra mensem miserabiliter occubuit. Accesserant enim ad insulae portum ab Orcadum insulis piratae in navibus longis, quorum adventum ubi comes audivit, statim eis usque in ipsum mare forte residens equo animosè nimis occurrit. Et ecce navium princeps, cui nomen Magnus, primæ navis in prora cum arcu perstans, sagittam direxit; & quanquam comes à vertice capitis usque in talum pedum, præter oculos solum, ferro fideliter esset indutus, tamen dextro percussus in lumine, perforato cerebro, in mare corruit moribundus. Quem cum sic corruentem victor ab alto prospiceret, superbe in victum & insolenter invecus, dixisse memoratur lingua Danica *Let luupe*, quod sonat Latine, sine salire, & ab hac in posterum hora potestas Anglorum in Monia cessavit. Nostis quoque temporibus

^a Hæc Mania est. ^b Præpingui in impress.

Anglorum

Anglorum rege Henrico 2°. in Venedotiam exercitum ducente, ubi & in arcto sylvestri apud Coleshulle bellicam aleam expertus est, classe in Moniam tranmissa, cum prædictæ ecclesiæ, aliisque Sanctorum per insulam locis, spoliando, prædando, minime deferrent, divina "secuta" vindicta, accolæ tandem in advenas, pauci in multos, inermes contra armatos, subito irruentes, multis interemptis, multis [b que captis] & in vincula datis, victoria potiti sunt cruentissima.

Fuerant autem duo nobiles viri, & ejus qui scripsit hæc avunculi, cum aliis huc à rege transmissi. H. s. regis Henrici primi filius, & "secundi" avunculus, ex nobili Nesta, Rheli filia, in australi Cambria Demetiæ finibus oriundus, & Robertus, Stephani filius, Henrici frater non germanus, sed uterinus, vir quidem, qui nostro primus tempore, aliis viam præbens, Hibernicam non longe post aggressus est expugnationem. Henricus igitur nimia fretus audacia, bonaque omnino destitutus sequela, cum magno suorum dolore inter primos lanceis confossus occubuit. Robertus vero defensionem diffidens, vix ad naves graviter vulneratus evasit.

Est & insula modica collateralis Moniæ, & fere continua,^g quam solum heremitæ, labore manuum viventes, & deo fervientes, inhabitant.

Dicitur autem insula prædicta Enislenach Cambrice, i. e. insula ecclesiastica, propter copiam sanctorum, quorum ibi corpora jacent. Et hanc insulam feminæ non intrant.

Reversis à Monia Bangor iterum ostensum est nobis, principis Oenei sepulchrum, qui in presbyterio coram altare cum fratre juniore Cadwaladro in spelunca duplici jacebant. Pag. 101.

Versus Cunewe flumen marinis undis non permixtum iter incunctanter arripuimus. Non procul ab ortu Cunewe in capite montis Eleri, quod ex hac parte in boream extenditur, stat Dinas Emeris, id est, promontorium Ambrosii, ubi Merlinus prophetizavit, sedente super ripam Vortigerno. Erant enim Merlini duo. Ille, qui & Ambrosius dictus est,

quia ^{*} binomius fuerat, & sub rege Vortigerno prophetizavit, ab incubo genitus, & apud Caermerdthin inventus. Alter vero de Albania oriundus, qui & Celidonius à Celidonia &c. Hic autem tempore Arturi fuit, & longe plenius, & apertius quam alter prophetizavit, sicut vaticinalis historia manifeste depromit.

a Secum MS. b Ex impress. c Sidi MS. cum asterisco. d Asteriscus supra lin. est à manu recentiori.

Montana vero, quæ à Cambris Ereri, ab Anglis vero Snawdune, i. e. nivium montes, dicuntur, quæ à terra filiorum Canani paulatim incrementa fufcipiunt, & prope Dugannu in boream fe protendunt, contra Moniam vero turribus aëreis nimis enormiter adcrefcunt, fub fílentio non funt prætereunda. In fummis autem montium iftorum verticibus duo lacus reperiuntur, fua admiratione non indigni. Alter vero infulam habet erraticam, vi ventorum, impellentium ad oppofitas plurimum lacus partes, errabundam.

Alter vero miro & inaudito miraculo pollet, quia cum trium generum pifcibus abundet, anguillis, turtis, & perchiis, omnes in eo pifces monoculi reperiuntur, oculum dextrum habentes, & finifiro carentes.

Dugannu monafterium.

Cunewe flu:

Rudheland.

Oeneus, filius Griphini,
princeps Sudwalliæ.

Hic David duxerat in uxorem filiam Henrici regis 2ⁱ.

Tranfnavigato deinde flu. vel maris brachio, fub Dugannu monafterio Ciftertientiſis ordinis fuper Cunewe ab occidua fluvii parte à dextra relicto, ufque ad Rutheland, nobile fimiliter caſtrum primævi Oenei filii Davidis fuper Cloit flu: via duce pervenimus.

Eſt fons non procul à Rudheland in provincia de Tegengel, quem nobis tantum die naturali, more marino, fed viciffim, & crebro, diebus & noctibus nunc undis deficere, nunc exuberare, certum eſt.

Ad pauperculam Laneluenſem eccleſiam, parum inde diſtanti, tranſivimus, ubi & miſſa ab archipræſule celebrata iter incontinenti aggreſſi ſumus, & per divitem venam fructuofumque argenti ſcrutinium, ubi ^a penitima^a ſcrutando itum eſt in viſcera terræ, tranſeuntes in cellula Baſingworc pernoctavimus.

In craſtino vero longum vivumque per loca fabulum non abſque formidine permeantes, ſylveſtria de Coleſhulle, i. e. Carbonis colle, à dextra reliquimus, &c. Quo pacto Henricus 2^s. in hoc arcto ſylveſtri pugnaverit non ſine magno fuorum detrimento.

Henr: 2^s.

Pag. 102.

Ter enim prædictus rex in manu forti Gualliam intravit. Primo Norwalliam prænotato in loco. Secundo Sudwalliam per maritima de Walthmorgan, & Guher, viam verſus Caermerdhin, & Pencader, intrando, & per Elenith, & Melenith, revertendo. Tertio vero Powiſham apud Ofwaldeſtreat.

Tranſvadato tandem Deixæ flu. ſub Ceſtria, quem Cambri Deuerdoen dicunt, feria 3^a. ante paſcha, die videlicet ^b Abſoloniſ, Ceſtriam venimus. Sicut enim Vaga ab auctro ^c Stri-

^a Pecuniam al. ^b Sic, cum A majuſcula, in Cod. noſtro. Atqui abſolutionis potius legend. ex impreſſ. ^c Sub caſtro ſtrigulenſi, in impreſſ.

gulenſi,

gulenfi, sic Deie à borea sub Cestrenfi Gualliam ab Anglia fecernit, & separat. Item, ut afferunt accolæ, aqua ista singulis mensibus vada permutat. Fluvius iste de lacu quodam, cui nomen Pemelesmere, originem ducit, & cum Salmonibus flu. abundet, nunquam tamen in lacu piscis huiusmodi reperitur. Hoc etiam de eodem flu. notabile reperies, quod pluviis nunquam, frequenter autem & fere semper ventis exuberat.

Vidimus, quod & in oculis nostris novum apparuit, caseos cervinos. Comitissa nanque, & comitis mater, cervas habens domesticas, ex earundem lacte coagulato tres caseos expressos, & fiscella formatos, archiepiscopo præsentavit.

Visa est etiam in urbe Cestrensi nostris diebus mulier manca manibusque carens à nativitate. Cui tamen contra defectum istum tale remedium dederat, ut pedes tam flexibiles, tam delicaciter articulatos, haberet, quod articulorum proceritate pariter ac flexibilitate non minus subtiliter quam aliæ mulieres ac suere consueverit, & quicquid à forfice manibus fieri solet, citra defectum omnem, cum intuentium admiratione pedibus ista compleret.

f. à Cestria

Versus Album monasterium iter aggressi sumus, & inde versus Osualdtret, ubi, tanquam in ipsa regionis Powisensis ora, occurrerunt nobis Powisæ principes Griphinus (Madoci filius) Eliffer, & alii.

Apud Oswaldfreat pernoctavimus, à Gulielmo, Alani filio, juvene nobili ac liberali, ad importunam ejusdem instantiam, Anglicanæ sumptuositatis more splendide nimis & laute procurati.

Verba militis, crucem recusantis.

Priusquam, inquit, domini mei mortem hac lancea, quam manu gesto, vindicavero, monitis non adquiescam; Oeneum significans, Madoci filium, virum egregium, ab Oeneo de Keueilanc, consobрино suo, dolose nuper, & scelerose peremptum.

Oenei
cades.

Oeneus de
liauc

* Keueilanc
valde fami-
liaris Hen-
rico 2o fuit.

In hac Walliæ 3^a. portione sunt equitia peroptima, & equi emissarii laudatissimi.

Progressi sumus inde versus Slopesbiriā, à Sabrino flu. complexam. pag. 103.

Profecti sumus inde versus Gueneloch per arctam viam & præruptam, quam malam plateam vocant.

Transivimus à Gueneloche per cellulam de Bramfeld, per nobile castrum de Ludelaue, per Leonis monasterium usque Hereford, Melenith & Elenith à dextra relictis, à puncto, quo per Gualliam laboriosum hoc iter arripuimus, tanquam in circino circiendo, ad punctum denuo jam reversi.

* Sic, cum liauc fuerit lin.

E libro Sylvestri Giraldi, cui titulus Speculum ecclesiæ.

De inven-
tione reli-
quiarum
Arturii.

Sylvester Giraldus in libro de speculo ecclesiæ scribit duo integra capita de inventione & translatione corporis Arturii, & de cruce plumbea, inscripta, in quibus plane adfirmat, Morganen illustrem feminam Arturii funus curasse, sed reliquias inventas fuisse regnante Henrico secundo per Henricum abbatem, postea Wigornensem episcopum. Sed ego in libro alio ibidem legi translationem factam fuisse principio regni Richardi primi. Nec tamen Giraldus ibi adfirmat, se interfuisse translationi reliquiarum, sed Henricum abbatem ostendisse sibi crucem cum ossibus paulo ante in Arturii sepulchro inventis. Adfertque hanc crucis inscriptionem: "Hic jacet sepultus inclytus rex Arturius in insula Avalloniæ cum Wennereia, uxore sua secunda"; cum tamen in cruce, quam nunc ostentant, nulla mentio ejus conjugis. Est nihillominus qui scribat, Lancelotum, Arturii in militia socium, comportasse Wenoræ corpus Avalloniam in sacro tumulandum cœmeterio.

Lelandi
verba.
Lancelotus.

Ibidem.

Mentionem facit cujusdam cœnobioli sacrarum virginum, sed sine nomine, à Rhefo, Griphini filio, fundati.

Verba Giraldi.

Erat & domus Cisterciensis ordinis opima sub montanis de Ellennith, à nobili viro Roberto, Stephani filio, fundata.

Symbolum
electorum.
Enoc abbas
vestalem
vitiavit.
Fanum Bri-
gidæ mo-
nasterium
virginum.
Versus stal-
lo Giraldi
supra scri-
pti.

Pag. 104.

In libello nostro, symbolo, scilicet, electorum intitulo.

Enoc quidam abbas ordinis Cisterciensis apud Lanfranfrat in Powisia congregavit cœtum virginum, ex quibus unam postea vitiavit, ante re vera homo multæ continentię.

In fine libri varia epigrammata & epistolæ Giraldi, carmine scripta, adjecta erant.

Vive deo, tibi mors requies, tibi vita labori :

Vive deo, mors est vivere, vita mori.

Versus in bibliotheca, quam Giraldus posteritati consecravit.

Carmina Giraldi si mens studiosa requirat,

Quæ legat & laudet hinc reperire valet.

A sacro tamen ipsa loco, sine pignore, nemo

Toliat, ut accepti mens memor esse queat.

Simon de
Fraxino.
[Alhe.]

Inveni ibidem in fine veteris exemplaris varia carmina cujusdam Simonis de Fraxino, canonici secularis Herefordensis ecclesiæ, inter quæ argutum illud, quo Giraldum invitavit, ut Herefordiam revisat. Erant etiam ibidem Giraldi ad Simonem carmina.

E vita

E vita S. Davidis, à Giraldo scripta.

Dewi vulgo dictus Latine David.

David filius Xanti, principis Kereticæ provinciae, & (ut fertur) avunculi Arturii. Arturius.

Xanti pater erat Kereticus, à quo provincia Keretica nomen sumpsit.

i. e. Ceretica.

Tota provincia de Cairdigan vocatur Cairdigeon.

David, propter abstinenciam, dictus Dewi Doveror, i. e. David aquaticus.

Pebidiauc regio. Et paulo infra: Angularis terra de Pebidiauc.

Cair Morua, i. e. castrum, vel urbs maritima. Lelandus. quingentis à Menevia millibus passuum in ipso olim littore sita, cujus nunc pauca, & ea multis incognita, vestigia extant.

Gildas floruit circa tempora Davidis episcopi.

Novita mater Davidis. Lelandus. Fuit, ut aliqui adfirmant, filia comitis Coriniæ.

Elveus, Menevensium episcopus, Davida baptizavit.

David nutritus in loco, qui vetus rubus dicitur, & Cambridge Henemenew, id est, vetus Menevia.

David profectus in Vectam insulam, literas à Paulino, S. Germani discipulo, didicit.

David autor 12. cœnobiolorum apud Glasconiam, Baias, Crowland & Repton, Colnam & Glasum, Leonis monasterium, Raglan, Wintan, Lankeuelac & Goher.

Gistilianus episcopus Menevensis Davidis avunculus.

Vallis Rosina, ubi hodie sacrum Davidis Meneviæ cœmiterium.

Eliud, qui postea Telyaus, Davidis discipulus.

Madocus

Aidanus, qui Hibernice Maydauc dicitur, & Ismael Davidis discipuli.

Boias tyrannus hostis Davidis. Lelandus. Castrum nomine Cairboias olim fuit quarta parte miliaris à fano Davidis; extantque ejus tenuia vestigia. Pag. 105.

portus ibi nunc eodem nomine.

Sylva Saelwath nomine duobus à monasterio miliaribus,

Lelandus

cujus nunc nulla quidem extant inditia. Nam tota regio, quam nunc appellant terram S. Davidis, proffus caret arboribus.

Swithinus, qui & Scolanus.

David peregre profectus est Hierosolymam.

Synodus episcoporum & abbatum, propter hæresim Pelagianam, celebrata in Keretica regione apud Llandewibreui,

in qua David à populo electus in episcopum. Lelandus. Est hic locus per duodecim milia passuum ab Abreustwith disparatus, ubi etiam nunc collegium Canoniorum, vulgo Præbendariorum.

Postea alia synodus de eadem re congregata, cui nomen victoria. Decreta hujus synodi David scripsit, & alia plurima, quæ vis piratarum, ecclesiam Menevensem infestantium, igne delevit.

David vixit annos 147.

Ex libro Giraldi, cui titulus est, Dialogus, interlocutoribus quærente & solvente, quo declarat suos labores, quos domi forisque, dum ter Romam peteret, passus est, postquam à Canonicis Menevensis ecclesiæ in episcopum electus esset. Dialogus autem in sex distinctiones, tanquam in sex libellos, dividitur.

Ex prima Distinctione.

Urbanus in
Balduinum
archiepisco-
pum Cant-
disterium.

Urbanus episcopus, servus servorum Dei, monacho ferventissimo, abbati calido, episcopo tepido, archiepiscopo remisso salutem.

Landegof, }
Terra de Trallan, } pertinent ad episcopatum Menevensem.

Ex 2. Distinctione.

Archiepiscopi viginti & quinque successive fuerunt in Cambria.

Episcopi 24. fuerunt in Menevensi ecclesia à tempore pallii, per Sampsonem in Armoricam translati, usque in hodiernum diem.

Sampson propter ictericam pestem è Britannia fugiebat.

Semper tamen usque ad plenam, quæ per Anglorum regem

Henricum primum facta est, Cambriæ subjectionem, episcopi

Walliæ à Menevensi antistite sunt consecrati, & ipse similiter ab aliis, tanquam suffraganeis, est consecratus.

Henrici primi regno fedit apud Meneviam episcopus, nomine Wilfridus, qui hostiles advenarum acies & arma pertimescens, terras eccle-

S. Reanus.

Lanrian hodie præbenda, dignitati archidiaconi de Cairmerdin annexa. Distat 3. passuum millibus à S. David.

siæ suæ plurimas, veluti Canarthmaur

apud Emelin, Lanrian, Lenureni, Uccetunam, & alias plerasque, quarum quas-

dam timore compulsi, alienavit, & terrore; alias quidem illicito (ut fertur) amore illectus, & fervore.

Mene-

Menevensem enim ecclesiam rudem hic prorsus & inordinatam invenit. Clerici namque illius loci, qui Glaswir, i. e. viri ecclesiastici, vocabantur, barbaris ritibus, absque ordine & regula, ecclesiae bonis enormiter incumbabant. Canonicos hic igitur primus instituit.

Glaswir, i. e. viri ecclesiastici.

Institutio prima Canonico-rum per Barnardum episcopum in ecclesia Menevensi.

Totum cantaredum de Pebidiauc, quem Menevensi ecclesiae ^{pag. 106.} devota principum Sudwalliae largitione collatum invenit, sicut & alias terras plurimas comitibus, baronibus, nobilibusque patriae viris, quatenus magnum sibi, per magnatum hominia, dominationis nomen & famam compararent, minima prae-bendis terrarum portiuncula data, modicaque mensae pontificali portione ^a reta, indiscrete divisit.

Tempore quoque Barnardi istius terra de Fissigart provinciae de Pebidiauc fuit abjurata. Terrae quoque per Wilfri-

dum alienatae, maneriaque de Lanstethewal & S. Ismaele super Milverdici maris brachium non inamcena, per advenas

^{sup. Bernardum}

& alienigenas occupata, minime per ipsum, aut etiam haec-nus alium sunt revocata.

Successit Bernardo David, canonicus Menevensis, & archidiaconus de Cairdigan.

^{th o}

Terras quasdam alienavit, veluti Trallan apud Brecheniauc, & alias apud Dugledu, vel Pebidiauc, nonnullas. Terram quoque de Oisterlas, a viris magnis & magnatibus occupatam, diebus istius nec revocatam ecclesia Menevensis haec-nus amisit.

Circiter extremos ejusdem annos Canonici Menevenses coram Hugutio, Cardinale tituli S. Angeli, in Anglia legatione fungente, Cantuar. archiepiscopo Richardo super jure ecclesiae suae Metropolitano controversiam moverunt.

Giraldum, quamquam tunc temporis adolescentulum, nominandum duxerunt, &c. ut rex Henricus electionem in episcopum Menevensem non probaverit.

Sylvester Giraldus electus in episcopum Menevensem.

Petrum monachum, Priorem de Wenloc, timore compulsi elegerunt.

Petrus episcopus Menevensis.

Landu,

Lancadauc,

Lanwadein,

Lantefei,

} propter argentum male mutilavit.

^{sup. Petrus episcopus Menevensis.}

Defuncto praefule Petro cum xxvii. aut pluribus annis fesset, Canonici Giraldum archidiaconum suum in ecclesia

^a F. relicta.

sua,

sua, & capo. suo, concorditer elegerunt, ipsumque protinus ad curiam Ro. transfuderunt.

Ecclesia Menevensis à piratis, ab Orcadum insulis venientibus, sæpe spoliata.

Faganus scilicet & Duvianus, qui fidem Christi per universam insulam à mari usque ad mare plantaverunt, & juxta provinciarum numerum, quas tempore gentilitatis habuerat

Giraldi insignis error in interpretatione provinciarum.

insula, quinque metropoles, singulas duodecim urbes, sicut olim habuerant, & suffraganeas ecclesias totidem subiectas habentes, ordine & numero competenti ^a distinxerunt. Juxta tomum enim Anacleti Papæ, sicut in pontificalibus Romanorum gestis & imperialibus continetur, directum Galliarum episcopis, juxta statum gentilium ante Christi adventum, Britannia provincias habuit numero quinque; Britanniam primam, Britanniam secundam, Flaviam, Maximiam, Valentiam. Prima dicta est occidentalis pars insulæ, quia primum in illa Britones, Bruto & Corineo ducibus, applicuerunt, eaque primo à Corineo, & suis occupata est, & inhabitata. Britannia secunda Cantia, quia secundo à Bruto & suis inhabitata fuit. Tertia Flavia, hoc est, flava, quæ dicitur &

Merfia, quasi mercibus abundans, caput cujus est London. Quarta Maximia, id est, Eboraca, ab imperatore Maximo sic dicta. Quinta Valentia, ab imperatore Valente nuncupata; Albania scilicet, quæ nunc abusive Scotia dicitur.

^{sup.} Fagano & Duviano.

pag. 107. Sicque ordinatum à viris sanctis prædictis duobus fuerat, ut in occidentali insulæ parte, quæ nunc adulterino vocabulo Wallia dicitur, proprie vero Cambria, à Cambro, Bruti filio, dicta, urbs Legionum metropolis esset, XII. suffraganeos habens: Dorobernia, quæ nunc Cantuaria dicitur, à Dur Britannico, quod est aqua, quoniam aquis abundat, sic nuncupata, metropolis ab australi Thamisi flu. parte XII. suffraganeos habens: Lundonia metropolis, duodecim suffraganeos habens: Eboraca, quæ nunc dicitur Eboracum, metropolis, 12. suffraganeos habens. Set urbs, quæ nunc forsitan S. Andreæ dicitur, totidem suffraganeos habens, olim Alba dicta, unde & Albania provintia, vel potius ab Albanacto, Bruti filio, nuncupata.

Anglia unde? sed corrupte.

Angliam postea vocaverunt à natali suo Saxoniarum solo, quod lingua eorum Engelont vocabatur, id est, angularis terra.

Habuius autem apud Meneviam archiepiscopos successive xxv. quorum primus fuit S. David, ultimus vero S. Sampson.

In eadem autem epistola scribunt Laurentius, Mellitus, & Justus

^a Sic.

Iustus episcopi, quod Daganus, episcopus Hiberniæ, ad ipsos veniens, non solum cibum cum ipsis sumere, sed nec in eodem hospitio, quo vescebantur, sumere voluit. Unde notandum, quod literas commonitorias Britonibus, sicut & Hibernicis, qui nihil ad eos pertinebant, miserunt.

Hoc autem vocant magnam decimam, quando decimant omnia animalia sua, tam pecora, quam armenta, & equitia, omnemque suam substantiam mobilem.

Sicut in libro Invectionum plene continetur.

Giraldus egit cum pont: Ro: ut Carodocus in sanctorum numerum redigeretur.

Liber Invectionum
Giraldi.

Ex tertia Distinctione.

In libro de gestis Giraldi continentur.

Abbas S. Dogmaëlis competitor Giraldi in episcopatu Menevensi.

Monasterium de Aberconew in Venedotia.

Laurentius Prior de insula Sanctorum.

Per hispidas de Stratewi terras versus Angliam iter agendo in montanis de Canterbochan: &c.

Apud Luel quoque nuntium alium, sibi cum festinatione missum, suscepit.

Quasi per milliare de Landu inter Abereschir & Trallan &c.

Liber Giraldi de rebus à se gestis.

Insula Sanctorum
Prestholm,
ut arbitror,
vel Berdesey.

Ex 4. Distinctione.

Abbas de Wigmor.

Abbas de Kemmeis.

Cestrensis, Herefordensis, Wigorniensis, Bathoniensis, & Exoniensis episcopus, olim suffraganei Menevensis archiepiscopi.

{ Brachelia. } Leland. Bracheley in provincia Northampton.

{ Brachelega. } Martru præbenda Sylvestri Giraldi sex m. p. distans à Menevia.

Quem de Scholarum olim in Francia societate notum sup. Eustachius episcopus Eliensis habuerat & delectum.

Giraldus
studuit in
Gallia.

Per Eleuein & Melenith, per Keri & Kedeweni, versus Venedotiam iter arripuit, penetransque Poissiam, & terram Wenonwein, sylvis hispida, & munitissimam, &c.

Pag. 108.

Abbatia de Hageman.

Lanwndaph ecclesia, sacerdotium Galfredi.

^{Jereuertus}

Lewelinus, filius Joruert, princeps Northwalliæ.

Wenunwen & Madocus principes Powisiæ.

Grifinus & Mailgo, Refus ac Mareducus, filii Refi, principes Sudwalliæ. Lelandus. Hi scripsere pro tutela Menevensis ecclesiæ ad pont: Romanum.

E Di-

E Distinctione quinta.

Innocentii
episcopi Ro:
verba ad Gi-
raldum, ab
urbe rece-
dentem.

Frater, provisum est tibi à Deo magis, ut credimus, in hoc facto, quam speres, qui ab inquietudine tanta te clementer eripiens, forsân ad longe ampliora reservavit.

E Distinctione sexta.

Priores de Lanthotheni & Aberthotheni.
Haverfordia.

Per provinciam de Buelth usque Brecheniauc descendit.

Quod enim olim de jure Menevensis ecclesiæ Metropolitico dici solet, fabulosum omnino fuerat, & non historicum. Unde & inter fabulas de Arturo connumerandum.

Sup. topographiam Hiberniæ, vaticinalem historiam, Itinerarium Wal-
Præter hæc & historica volumina quatuor, mundi topogra-
liæ, & descriptionem ejusdem.

phiam, metricè scriptam, & symbolum edidit electorum, ad varia complendum diversorum desideria, sicut ex prohemio libri ejusdem patet, compaginatum; nec non & legendas sanctorum multas, inter quas vitam S. Davidis, & vitam S. Caradoci, egregie tractavit, & ad S. Caradocum canonicandum, sanctorumque catalogo connumerandum, apud curiam Ro: laudabili devotione laboravit. Item & libellum Invectionum Romæ in Giraldum acriter inchoatum, & ibidem ab ipso respondente, & papa monente completum. Item & speculum duorum, opus commonitorium & consolatorium, & quod sola peperit indignatio, quasi querulum carmen emissum. Item & librum de cleri ecclesiastici circa sacramenta majora magisque necessaria instructione perutili & persuasibili, per exempla pariter & præcepta, tam philosophica quam theologica, sive canonica, cui Gemma ecclesiastica titulus nomen imposuit, exaratum. Item & librum de fidei orthodoxæ fructu, fideique defectu, quanta ferventem præmia, quanta fugientem supplicia, maneant, succincta dilucidaque brevitate declarantem. Item & librum de principis instructione, toties promissum, fere inter primos inchoatum, inter ultimos autem propalatum; diu nempe clausum, & quasi fopitum, quando tute in publicum prodire posset tempora longa præstolatum. Item &, præter hos libros, etiam plurimos edidit, in hoc catalogo non expressos, veluti de magni viri cujusdam promotionibus & persecutionibus, opusculum non inutiliter elaboratum. Item & librum de gestis propriis, nec non & dialogum, inter ultimos fere labores ipsomet autore conscriptos.

laudator topographiæ Hiberniæ.

Pag. 109.

Balduinus archiepiscopus Cantuar:
Robertus de Bellofago Canonicus Saresburienfis.
Gualterus Mapus archidiaconus Oxoniensis.

Gemma

Gemma ecclesiastica Giraldi auribus Innocentii Ro. summe placuit.

sup: Sylvestro Giraldo.

Oblati nempe sunt ei episcopatus in Wallia duo, & ambo recusati, & in Hibernia tres episcopatus, & archiepiscopatus unus, quos similiter omnes recusavit, sicut in libro, qui de Invectionibus intitulatus est, plenius continetur.

Episcopale manerium de Landewi apud Goer.

Ecclesia de Thinebech possessio Giraldi.

Prior de Penbroche patronus ecclesie de Thinebeche.

Leland. Adscriptum erat in margine, "Jus patronatus de Thinebeche hodie spectat ad abbatiam S. Albani."

Laudes frugalitatis, & eleemosinæ, in Henrico sene, episcopo Wintoniensi.

Qui muliebria capitum velamina, croco fucata, tantopere persequi solent.

Giraldus vocatus adfuit in Turonensi consilio.

Galfridus ex monacho Cisterciensi factus Canonicus Regularis, & postea Prior Lanthotheney apud Gloverniam (castata electione Giraldi) factus est episcopus Menevensis, procurante Huberto archiepiscopo Cantuar: cui à medicinis erat.

Canonicus quidam pauperis cœnobii, defuncto Galfrido, electus fuit in episcopum Meneven:

Sciendum hoc autem, & finaliter hîc etiam adjiciendum, quod metrica cosmographia nostra, juvenilibus annis edita, prodiit anno ætatis nostræ quasi vicesimo: Hibernica vero topographia, & vaticinalis expugnationis historia, anno quasi tricesimo: Itinerarium autem nostrum, & viri S. Cantuar. archiepiscopi Balduini per hispida Walliæ loca, & de Cambriæ descriptione libellus, anno quasi quadregesimo: Symbolum autem electorum, & de gestis Giraldi liber, simul cum Invectionum libello, & duorum speculo, vindicis animi digestis studio, anno quasi quinquagesimo. Legendæ vero sanctorum variis temporibus variæ, sed ultimæ duæ, de duobus scilicet episcopis Lincolniensibus, signis & miraculis, & vitæ sanctitate, conspicuis, simul cum gemma ecclesiastica, doctrina perutili, pariter & præclara, anno quasi sexagesimo. Dialogus autem præsens, una cum libro de principis instructione, diu nimirum valde diligenter, atque latenter hyemalibus lucubrationibus, elaborato, ideoque tam sero prodire in publicum, & proferre caput denique vix auso, tanquam anno ætatis nostræ septuagesimo. Et circiter id ipsum temporis liber de ecclesiasticis ordinibus, & variis nostri temporis religionibus, emanavit. Ab hinc autem, & annis etiam antea plurimis, potius operibus bonis, quam opusculis, mensque manusque totis per dei gratiam nîsibus invigilare & propentius & indulgere curavit.

Tom. 2.

P

* Sic.

In fine

In fine veteris codicis erant pauca epigrammata Giraldi.

Pag. 110.
Thanatos
insula clara
adventu S.
Augustini
& lociorum
suorum.

est
Non ergo exigua non est exilis habenda
Insula, tam claris irradians titulis.

Jocatur Giraldus in censuras Ro: pont:
Mirum, quæ Romæ modicos sententia Papæ
Non movet, hîc subito scepra movere parat.
Quæ minimos minime censura coerces in urbe,

mit
Sævit in orbe fremens, cellaque colla premens.
Cui male sublatus Romæ non cederet hortus,
Nititur ad nutum flectere regna suum.

Pag. 111.

Ex antiquiss: codice epigrammaton.

Ex 1° libri epigrammate.

Hunc proprie librum Milredus possidet Anti-
stes sanctus, magno qui dignus honore.
Est etenim dapibus scripturæ plenus & actu.

Versus Bedæ de tractatu Hieronymi in Esaiam.

Hieronymus referat dum mystica claustra videntum,

Hebræas Latio pandit in orbe gazas.

Isaiæ clavibus ter sex arcana subintrat,

Atque evangelicum protulit inde jubar.

Discutiens præsci nam carmina celsa prophetæ,

Cernit apostolicis æquiperata tubis.

Epit. Poëtæ.

Vivere post obitum vates vis nosse viator?

Quid legis? ecce loquor; vox tua nempe mea est.

Ænigmata Bedæ ibidem.

Versus Aldhelmi ibidem de ecclesia Petri & Pauli.

Epigrammata Bedæ ad S. Michaëlem, Ad S. Mariam de
consecratione eccl: in ejus honorem.

Versus ejusdem in porticu eccl: S. Mariæ, ab Wilfrido epif-
copo constructa; in quibus mentionem facit Accæ episcopi.

Versus b Bedæ in oratorio S. Patricii.

Istam Patricius sanctus sibi vindicat aulam,

Quem merito nostri summo venerantur honore.

Iste medeliferi monstravit dona lavachri:

Hic nobis Christum, dominumque deumque, colendum

Jussit, & ignaram docuit bene credere gentem.

Calpurnus genuit, istum alma Britannia misit,

Gallia nutrit, tenet ossaque Scottia felix.

a Sic. b Aferiscus iste est à manu Lelandi.

Versus

Versus decerpti ex epigrammate Bedæ.

Obsecro, quisque legis, Cynebertum suppliance voto
Commendes domino, cujus hic ductus amore
A fundamentis sacraria condidit alta.
Hac & in urbe sibi, seseque sequentibus, almam
Fecit præsulibus sedem, qua turba piorum
Sumeret æternæ cœlestia præmia vitæ.

Liber Geneseos metricus ibidem.

Epitaphium Widfridi abbatis.

Pag. 112.

* Epitaphium Ceolfredi abbatis.

Corpus ad eximii merito venerabile Petri
Dedicat ^b ecclesiæ, ^c quem capit alta fides,

Ceolfridus. Extremis Anglorum finibus abbas,
Devoti aspectus pignora mitto mei:
Meque meosque optans, tanti inter gaudia patris,
In cœlis memorem semper habere locum.

Versus Sybillini de die iudicii.

In velo quod à Cintilane rege ^d Romæ directum est.

Discipulis cunctis domini prælatus amore,
Dignus apostolico primus honore coli,
Sancte tuis Petre meritis hæc munera supplex
Cintila rex offert: pande salutis opem.
Ultima concludens præsentis munera vitæ
Victor, in hoc positus tumulo, per secla quiescit,
Gratus in officiis, atque omni strenuus actu.

Epitaphium Berthwaldi archiepiscopi.

Egregii patris Berthwaldi corpus humatum
Tumba tenet præsens, more sacrum solito.
Hanc in carne manens proprio pius ore jubendo
Artificum manibus fecerat ipse sibi:
Quem deus ecclesiis, quas ampla Britannia late
Diffusas retinet, censuit esse patrem.
Atque adeo ingentis magno auxit munere doni,
Præcipui decorans nobilitate gradus.
* Solus ut illum ^f pontificii præibat honore,
Regmine qui fruitur sedis apostolicæ.
Ecclesiamque suam ter denos rexerat annos,
Octonosque simul, semper amore pio.
Perfekte, ut decuit, postquam jam cuncta peregit
Ordinis injuncti munera sacra sibi,

^a Sic, cum asterisco. ^b Sic, cum duobus punctis sub æ. ^c Sic, cum duobus punctis sub e. ^d Sic, cum punctis sub æ. ^e Hic etiam asteriscus. ^f Pontificis.

Terque quaterque decem transactis ac tribus annis
Extremum ætatis clauferat ipse diem.

^a * Cujus mox anima credenda est ut soluet alto
Gaudia namque deo summa petisse polo,
Æternæque frui per secula lumine vitæ,
Ac facie ad faciem cernere læta deum.
Dictanti titulum mihi te sancte oro sacerdos
Succurras precibus semper ubique piis.

Page 113.

Epit: C & Sigberti.

Paufantes uno pariter cubile tenentur
C & Sigbertus, dominumque deumque colentes
Laudibus æthereis cœli super astra locati,
Qua simul æternis donentur in axe coronis,
Angelicosque inter coetus sine fine manentes,
Perpetuam Christo laudem, regique, deoque,
Dulcisonis jugiter modulentur vocibus una.

Epit: Tatwini, archiepiscopi Cantuar:

Hoc tegitur corpus venerandi præsulis antro,
Tatwine qui dictus nomine vivus erat.
Nam tribus huic sedi perfecte ubi præfuit annis,
Corporis in fragili definit esse domo.
Hunc deus omnipotens præsentis rector ut esset
Ecclesiæ dederat, sed cito raptus abiit.
Naturæ sed enim mortali accessit & ætas
Fessa, gravisque nimis pondere jam senii.
Terræ igitur propriam summo moderamine jussus
Partem restituens, spiritus exit ovans;
Æternumque, ut credo, domino dante omnipotente,
Protinus intravit ætheris arce domum,
Cunctorumque bono fruitur sine fine bonorum,
Jam illic perpetuo pastus amorē dei.

Hæc veneranda crucis Christi vexilla sacratæ
Cœperat antistes venerandus, nomine Walhstod,
Argenti atque auri fabricare monilibus amplis.

^{tempore}
Sed quia cuncta cadunt mortalia pectore certo,
Ipse opere in medio moriens è carne recessit:
Linqvit & infectum, quod vult existere factum.
Ast ego successor præfati præsulis ipse
Pontificis, tribuente Deo, qui munere fungor,
Quique gero certum Cudbright de luce vocamen,
Ocyus implevi omissum hoc opus ordine cœpto.

^a Et hinc item.

Qui

a
ic i
duob
f E

Qui quondam extiterant famosi late per orbem,

sena tenet

Corpora senet horum hinc marmor adumbrans,
Tumbaue mirifico præsens fabricata decore
Desuper exsculpto cohibet cum culmine tecta.
Hos ego Cudbertus sacri successor honoris
Inclusi tumulis, exornavique sepulchris.
Pontifices ex his ternos sacra infula cinxit,

h

Torthere, Walfode, & Tyrhtil sunt nomina; quorum

Regulus est quartus Milfrith

Quartus erat regulus Milfrith, cum conjugē digna
Quenburga, existit ē senis hæc ordine quinta.
Sextus præterea est Os helmi filius Osfrith.

* En quorum claudit tumba hic corpora sena

Aurificum manibus vas hoc ego Cumma jubendo
Abbas, divini nutus moderamine, supplex
Argenti atque auri perfecti pondere multo.

* Cunneah abbas, qui venit huc de transmarina Scottia.
Hos Colmanno civi tuo quondam versus diximus.

Epit. Buggæ.

* Hic Christi vernæ corpus sub marmore jacet.
Supremus mundi concludit terminus isthic
Quam famulam prisca vocant de nomine Buggæ.
Illius nam gregem sociavit denique Christo.
Plurima basilicis nutrit *d* pignora puella.

Artibus est multis edocens, & semina serens,
Sancta suffulta prorsus virtute tonantis.
Ast hoc nam templum construxit arte perita,
Qua nunc Christicolæ laudant simul ore Tonantem:
Turba fratrum geminis adstant & turba sororum
* Classibus, concinnent præconia regi polorum.
Coentuuini hæc etiam fuit en pia filia regis
Dapilis & clemens, Christi pro nomine felix.

Et paulo post in Buggæ epit:

* Ter denis egregium servansque ovile decenter,
* Quattuor & simul annos pia rite regebat,

Ex barbaro carmine de consecratione cujusdam basilicæ.

In honorem almissimi — Ac doctoris dulcissimi

Pag. 114.

Pag. 115.

a Sic, cum asterisco, & cum duobus punctis sub a in tumba, & totidem sub ic in hic. *b* Hic habemus asteriscum. *c* Uti etiam hic loci. *d* Sic, cum duob. punctis sub a, & totidem sub u. *e* Huic quoque voci præfigitur asteriscus. *f* Et utrique huic versui.

Hedda pontifex.

Balthunus sacerdos.

Sancti Pauli solenniter — Ac vocati feliciter
Hedde pontifex petitus, — Ac cum amore accitus,
Dedicavit deicola, — Atque clarus coelicola,

Quarto Id: Oſtebrum, — Tertio dono dierum :
Cujus sub coelo a conditor — Balthunus, atque orditur,
Sacerdotis in seculo — Functus felix officio.
Fuisse fertur florido — Dei cum auxilio.

Eloquium domini quæcunque volumina fundunt,
Spiritus hoc sancto fudit ab ore deus.
Esaias domini cecinit miracula vates,
Atque evangelicis concinit ore tubis.

Hos, Albine, tibi merito venerabilis abba
Versiculos scripsit verbi coelestis amator
Beda, dei famulus, mira quos carminis arte
Composuit doctor, nostro qui clarus in orbe
Exstitit: ingenii cujus monumenta refulgent
Plurima temporibus nullis abolenda per ævum.

Epit. Bedæ.

Presbyter hinc Beda requiescit, carne sepultus.
Dona, Christe, animam in coelis gaudere per ævum,
Daque illi Sophiæ debriari fonte, cui tam
Suspiravit ovans intento semper amore.

Pag. 116.

Ex Præfatione Bedæ ad Ceolwulphum.

¶
Albinus abbas.

Autor ante omnes, atque adjutor, opusculi hujus Albinus,
abba reverentissimus, vir per omnia doctissimus, extitit, qui
in ecclesia Cantuariorum a beatæ memoriæ Theodoro archi-
episcopo, & Hadriano abbate, viris venerabilibus atque do-
ctissimis institutus.

Ibidem de Nothelino Londin: ecclesiæ presbytero.

¶
Nothelinus, Londinensis ec-
clesiæ presbyter, quem ferunt
postea factum, mortuo Tat-
uino, archiepiscopum Can-
tuar: Gulielmus Meld: libro
de pontif. 1°.

¶
Qui videlicet Nothelinus postea Ro-
mam veniens, nonnullas ibi beati Gre-
gorii papæ, simul & aliorum pontifi-
cum, epistolas, perscrutato ejusdem S.
Romanæ ecclesiæ scrinio, permissu ejus,
qui nunc ecclesiæ præest, Gregorii pon-
tificis, invenit; reversusque, nobis no-
stræ historiæ ^b inferendas, cum consilio
præfati Albini reverentissimi patris, attulit. A principio ita-
que voluminis hujus, usque ad tempus, quo gens Anglorum
fidem Christi percepit, ex priorum maxime scriptis, hinc
inde collectis, ea, quæ promemus, didicimus.

^a Sic. ^b Interendas al.

Ibidem.

Ibidem.

Denique hortatu præcipue ipsius Albini ut hoc opus ag- Beda, hor-
gredi auderem provocatus sum. Sed & Daniel, reverentis- tante Albi-
simus occidentalium Saxonum episcopus, qui nunc usque fu- no, histori-
perest, nonnulla mihi de historia ecclesiastica provinciæ illius, am scripsit.
simul & proxima * illi Australium Saxonum, necnon & Vectæ Daniel e-
insulæ, literis mandata declaravit. piscopus
Ventanus.

Ibidem.

At vero in provincia Lindisig quæ sunt gesta erga fidem Christi, quæve successio sacerdotalis extiterit, vel literis reve- Cyneberhtus episco-
rentiss: antistitis Cyneberhti, vel aliorum fidelium virorum, pus Lin-
viva voce didicimus. densium.

Ex 1° cap. 1ⁱ. libri Bedæ de ecclesiastica historia Anglorum.

Britannia oceani insula, cui quondam Albion nomen fuit, Albion in-
inter Septentrionem & Occidentem locata est, Germaniæ, sula, & ejus
Galliæ, Hispaniæ, maximis Europæ partibus, multo inter- situs.
vallo adversa. Quæ per milia passuum DCCC. in boream
longa, latitudinis habet milia ducenta, exceptis duntaxat pro- Britanniæ
lixioribus diversorum promonteriorum tractibus, quibus effi- dimensio.
tur, ut circuitus ejus quadragies octies LXXV. miliaria com-
pleant. Habet ad meridiem Galliam Belgicam, cujus proximi-
um littus transmeantibus aperit civitas, quæ dicitur Rutupi Portus Ru-
portus, à gente Anglorum nunc corrupte Reptacester vo- tupi. Rep-
cata, interposito mari à Gessoriaco Morinorum gentis littore tacestre.
proximo, trajectu miliarium quinquaginta, sive, ut quidam Gessoria-
scripsere, stadiorum 450. A tergo, unde Oceano infinito pa- cum.
tet, Horcadas insulas habet. Orcades.

Et ibidem de fertilitate Britanniæ loquens.

Vineas etiam quibusdam in locis germinans.

Ibidem.

Et quidem præcipue ificio abundat, & anguilla.

Ibidem.

Pag. 117.

Exceptis variorum generibus conchiliorum: in quibus sunt & musculæ, quibus inclusam sæpe margaritam omnis quidem coloris optimam inveniunt, i. e. & rubicundi, & purpurei, & hiacynthini, & prassini, sed maxime candidi; & cocleæ, satis superque abundantes, quibus tinctura coccinei coloris conficitur. Cujus rubor purpureus nullo unquam solis ardore, nulla pluviarum injuria pallescere, sed, quo vetustior, eo solet esse venustior. Habet fontes salinarum, habet & fontes calidos, & ex eis fluvios balnearum calidarum, omni

* Illius al.

ætati

ætati & sexui per distincta loca, juxta suum cuique modum, ^a accommodos. Aqua enim, ut S. Basilius dicit, fervidam qualitatem recipit, cum per certa quædam metalla transcurrit,

S. Britan:

& fit non solum calida, sed & ardens. Quæ etiam metallorum, æris, ferri, plumbi, & argenti est fœcunda. Gignit & gagatem lapidem plurimum optimumque.

Ibidem.

Erat autem & civitatibus quondam nobilissimis xx. & octo insignita, præter castella innumera, quæ & ipsa muris, turribus, portis, ac seris erant instructa firmissimis; &, quia prope sub ipso septentrionali vertice mundi jacet, lucidas ætate noctes habet.

Ibidem.

Hæc in præsentī, juxta numerum librorum, quibus lex divina scripta est, quinque gentium linguis, unam eandemque summæ veritatis, & veræ sublimitatis, scientiam scrutatur, & confitetur, Anglorum videlicet, Britonum, Scotorum, Pictorum, & Latinorum, quæ meditatione scripturarum omnibus est facta communis. In primis autem insula Britones solum, à quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu Armorico (ut fertur) Britanniam advecti, australes sibi partes illius vendicaverunt. Et cum plurimam insulæ partem, incipientes ab austro, possedissent, contigit, gentem Pictorum, de Scythia (ut perhibent) longis navibus non multis Oceanum ingressam, circumagente flatu ventorum, extra fines omnis Britanniae Hiberniam pervenisse, ejusque septentrionales partes intrasse, atque, inventa ibi gente Scotorum, sibi quoque in partibus illius sedes petisse, nec impetrare potuisse.

Ibidem.

Respondabant Scoti, "quia non ambos eos caperet insula, sed possumus, inquiunt, salubre vobis dare consilium, quid agere valeatis. Novimus insulam esse aliam non procul à nostra, contra ortum solis, quam sæpe lucidioribus diebus aspicere solemus. Hanc adire si vultis habitabilem vobis facere valeatis; vel, si qui restiterint vobis, nobis auxiliariis utimini." Itaque petentes Britanniam Picti, habitare per septentrionales insulæ partes cœperunt. Nam austrina Britones occupaverant. Cumque uxores non habentes Picti petierunt à Scottis, ea solum conditione dare consenserunt, ubi res veniret in dubium, magis de feminea regum prosapia, quam de masculina, regem sibi eligerent; quod usque hodie apud Pictos constat esse servatum. Procedente autem tempore Britannia, post Britones & Pictos, tertiam Scottorum

Pag. 118.

^a Accommodas MS.

nationem

nationem in Pictorum parte recepit; qui, duce Reuda, de Hibernia progressi, vel amicitia, vel ferro, sibimet inter eos sedes, quas hæcenus habent, vendicarunt. A quo videlicet duce Dalreudini vocantur. Nam lingua eorum Dal partem significat.

Ibidem.

S. Hibernia.

Hæc autem proprie patria Scottorum est.

Ibidem.

Est autem sinus maris permaximus, qui antiquitus gentem Britonum à Pictis fecernebat, qui ab occidente in terras longo spatio erumpit, ubi est civitas Britonum munitissima usque hodie, quæ vocatur Alcluith. Ad cujus videlicet sinus septentrionalem partem Scotti, quos diximus, advenientes, sibi locum patriæ fecerunt.

Ex secundo cap.

S. Tamesis

Ripamque fluminis, ac pene totum sub aqua vadum, acutif-

f. multitudo Britan.

fimis sudibus præstruxerat; quarum vestigia sudium ibidem usque hodie visuntur, & videtur inspectantibus, quod singulæ earum ad modum humani femoris grossæ, & circumfusæ a plumbo, immobiliter erant in profundum fluminis infixæ.

Ex tertio cap.

Vectam insulam Britanniae proximam à meridie, Roma-

S. Vespasianus

norum ditioni subjugavit; quæ habet ab oriente in occasum xxx. circiter milia passuum, ab austro in boream xii. in orientalibus suis partibus mare sex milium, in occidentalibus trium, à meridiano Britanniae littore distans.

Ex cap. 4º.

[180]

Anno ab incarnatione domini CLVIº.

[Aº. Di. 180. incepit, &

[regni 17º.]

Antonium Commodum filium consortem regni fecit.]

Marcus Antonius Verus 14us. ab Augusto, regnum cum [Lucio] Aurelio

Commodo fratre suscepit: quorum temporibus cum Eleutherius, vir sanctus, pontificatui Romanæ ecclesiæ præfesset, misit ad eum Lucius, Britannorum rex, epistolam, obsecrans, ut, per ejus mandatum, Christianus efficeretur: & mox effectum piæ postulationis consecutus est, susceptamque fidem Britanni usque in tempora Dioclesiani principis inviolatam integramque quietam pace servabant.

^a Plumbo immobiliter hæreant, in prof. flu: infixæ alii.

Tom. 2.

Q

Ex

Ex 5°. cap.

Victor ergo civilium bellorum, quæ ei gravissima occurrunt, in Britannias defectu pene omnium sociorum trahitur, ubi magnis gravibusque præliis sæpe gestis, receptam partem insulæ a ceteris indomitis gentibus non muro (ut quidam æstima^t) sed vallo distinguendam putavit. Murus etenim de lapidibus, vallum vero, quo ad repellendam vim hostium castra muniuntur, fit de cespitibus, quibus circumcis^a, terra velut murus extruitur altus supra terram, ita ut ^b inante fit fossa, de qua levati sunt cespites, supra quam fudes de lignis fortissimis præfiguntur. Itaque Severus magnam fossam, firmissimumque vallum, crebris insuper turribus communitum, à mari ad mare duxit: ibique apud Eboracum morbo obiit.

Pag. 119.

Ex cap. 6°.

Interea Dioclesianus in oriente, Maximianus Herculus in occidente vastari ecclesias, affligi interficique Christianos, decimo post Neronem loco præceperunt.

Ibidem.

Denique etiam Britanniam ^c tum plurimâ confessionis deo devotæ gloriâ ^d sublimavit.

Ex vii. cap.

Siquidem in ea passus est S. Albanus.

Et paulo inferius.

Qui videlicet Albanus paganus adhuc, cum perfidorum principum mandata adversum Christianos sævirent, clericum quendam, persecutores fugientem, hospitio recepit: quem dum orationibus continuis, ac vigiliis, die noctuque studere conspiceret, subito divina gratia respectus, exemplum fidei, ac pietatis illius, cœpit æmulari, ac salutaribus ejus exhortationibus paulatim edoctus, relictis idolatriæ tenebris, Christianus integro ex corde factus est, &c. Ibidem multa de ejus martyrio.

Albanus
[protho-
martyr.]
Amphibalus
[martyr]
de nomine
(ut vide-
tur) Bedæ
ignotus.

Ibidem.

Pervenit ad flumen Murum, quod harenam, ubi feriendus erat, dividebat.

Ibidem.

Passus est autem S. Albanus die decimo Cal. Jul. juxta civitatem Verolamium, quæ nunc à gente Anglorum Yerlamcestre appellatur. Ubi postea, redeunte temporum Christianorum serenitate, ecclesia est mirandi operis, atque ejus martyrio condigna, extructa.

Murus flu.
Verolamium.
[S. Albans.]

^a E terra al. ^b Ante sit al. ^c Complurimâ al. ^d Sup. persecutio.

Ibidem.

Ibidem.

Passi sunt ea tempestate Aaron & Julius, Legionum urbis Civitas Le-
cives, aliique utriusque sexus diversis in locis plures. gionum.

Lelandus.

Beda hîc sub nomine Clerici Amphibalum significat, qui
per nomen fortasse ignotus fuit; de cujus etiam martyrio ni-
hil prorsus scribit.

Ex capº. VIIIº.

Manfitque hæc in ecclesiis Christi, quæ erant in Britannia, Arriana hæ-
pax usque ad tempora Arrianæ vesaniæ, quæ, corrupto orbe resis Bri-
toto, hanc etiam insulam, extra orbem tam longe remotam, tannos in-
veneno sui infecit erroris, & hac quasi via pestilentia trans fecit.
oceanum patefacta, (non mora) omnis se lues hæreseos a hu-
jusque insulæ, novi semper aliquid audire gaudenti, & nihil
certi firmiter obtinenti, infudit.

Ibidem.

Hic Constantinum filium, ex concubina Helena creatum,
imperatorem Galliarum reliquit.

Ex capº. 10º.

Pag. 120.

S. Arcadii.

Cujus temporibus Pelagius Britto, contra auxilium gratiæ pelagius
supernæ, venena suæ perfidiæ longe lateque dispersit, utens [hæreti-
cooperatore Juliano de Campania, quem dudum amissi episco- cus.]
patus intemperans cupido exagitabat.

*Ex capº. 11º.**S. Roma capta à Gothis.*

Post annos ferme 470. ex quo C. Julius Cæsar eandem in-
sulam adiit.

*Ibidem de Romanis (ni fallor) Britanniam incolentibus, aut
olim per legiones eam defendentibus.*

Habitabant autem intra vallum, quod Severum trans insu-
lam fecisse commemoravimus, ad plagam meridianam, quod
civitates, pharus, pontes, & strætæ ibidem factæ, usque hodie
testantur. Ceterum ulteriores Britannia partes, vel eas
etiam, quæ ultra Britanniam sunt, insulas, jure dominandi
possidebant.

Ex 12º cap.

Exin Britannia, omni armato milite, militaribus copiis uni-
versis, tota floridæ juventutis alacritate, spoliata, quæ, tyran-
norum temeritate obducta, nusquam ultra domum rediit,
prædæ tantum patuit, utpote omnis bellici usus prorsus ignara:
denique subito duabus gentibus transmarinis vehementer sævis,

✱

^a L. cujusque, ex impress. ^b Abducta MS. ^c Signum hoc marginale est
ab ipso Lelando.

Scotorum à Circio, Pictorum ab Aquilone, multos stupet gemitque per annos. Transmarinas autem dicimus has gentes, non quod extra Britanniam essent positæ, sed quia à parte Britonum erant remotæ duobus finibus maris interjacentibus, quorum unus ab orientali [a mari, alter ab occidentali,] Britanniaë terras longe lateque inrumpit, quamvis ad se invicem

Alias Guidi. Vide num legi possit Twidi, ut intelligat urbem positam super Twidum flu. ubi nunc Berovicum.

{ Cluta urbs unde.
{ Alcluit, i. e. petra.

pertingere non possunt. Orientalis habet in medio sui urbem Yidi; occidentalis supra se, hoc est, ad dexteram sui, habet urbem Alcluit, quod lingua eorum significat petram cluit. Est enim juxta flu. nominis illius. Ob harum ergo infestationem gentium, Brittones, legatos Romam cum epistolis mittentes,

lachrymosis precibus auxilia flagitabant, subjectionemque continuam, dummodo hostis imminens longius arceretur, promittebant. Quibus mox legio destinatur armata, quæ ubi insulam advecta, & congregata est cum hostibus, magnam eorum multitudinem sternens, ceteros sociorum finibus expulit; eosque interim, à dirissima depressione liberatos, hortata est, instruere inter duo maria trans insulam murum, qui arcendis hostibus possit esse præsidio: sicque domum cum triumpho magno reversa est. At insulani murum, * quem jussi fuerant, non tam lapidibus quam cespitibus construentes, utpote nullum tanti operis artificem habentes, ad nihil utilem statuunt. Fecerunt autem eum inter duo freta, vel sinus, de quibus diximus, maris, per millia passuum plurima; ut ubi aquarum munitio deerat, ibi præsidio valli fines suos ab hostium irruptione defenderent. Cujus operis ibidem facti, id est, valli latissimi, & altissimi, usque hodie certissima vestigia cernere licet. Incipit autem duorum ferme milli[ari]um

* Lege rectius, quem admodum.

Fag. 121.
Penuahle.
Pennelton.

spatio à monasterio Ebbercurnig, ad occidentem, in loco, qui sermone Pictorum Peanuael, lingua autem Anglorum Pennelton, appellatur; & tendens contra occidentem terminatur juxta urbem Alcluit. Verum priores inimici ubi Romanorum militem abiisse conspexerant, mox adveſti navibus inrumpunt terminos, cæduntque omnia, &, quasi maturam segetem, obvia quæque metunt, calcant, transeunt. Unde rursum mittuntur Romam legati, flebili voce auxilium implorantes, ne penitus misera patria deleteretur, ne nomen Romanæ provinciæ, quod apud eos tam diu claruerat, exterarum gentium improbitate obrutum vileſceret. Rursum mittitur legio, quæ inopinata tempore autumnii adveniens, magnas hostium strages dedit, eosque, qui evadere poterant, omnes trans maria fugavit, qui prius anniversarias prædas

a Ex impress.

prædas trans maria milite nullo obfistente cogere solebant. Tum Romani denuntiavere Britonibus, non se ultra ob eorum defensionem tam laboriosis expeditionibus posse fatigari. Ipsos potius monent arma corripere, & certandi cum hostibus studium subire, qui non aliam ob causam, quam si ipsi inertia solverentur, eis possent esse fortiores. Quin etiam, quia & hoc fociis, quos derelinquere cogeantur, aliquid commodi adlaturum putabant, murum à mari ad mare recto tramite inter urbes, quæ ibidem, ob metum hostium, factæ fuerunt, ubi & Severus quondam vallum fecerat, firmo de lapide locarunt. Quem videlicet murum hætenus famosum, atque conspicuum, sumptu pub: privatoque, adjuncta secum Britannorum manu, construebant, octo pedes latum, & 12. altum, recta ab oriente in occasum linea, ut usque hodie intuentibus clarum est. Quo mox condito dant fortia segni populo monita, præbent instruendorum exemplaria armorum. Sed & in littore oceani ad meridiem, quo naves eorum habebantur, quia & inde barbarorum irruptio timebatur, turres per intervalla ad prospectum maris collocant, & vale dicunt

fociis, tanquam ultra non reverfuri. Quibus ad sua remeantibus, cognita Scotti Pictique reditus denegatione redeunt confestim ipsi, & solito confidentiores facti, omnem aquilonalem extremamque insulæ partem pro indigenis ad murum usque capeflunt. Statuitur ad hæc in edito arcis acies ^b segnis, ubi trementi corde stupida die noctuque marcebat. At contra non cessant uncinata hostium tela. Ignavi propugnatores, miserrime de muris tracti, solo adlidebantur. Quid plura? relictis civitatibus, ac muro, fugiunt, disperguntur, insequitur hostis, accelerantur strages cunctis crudeliores prioribus. Sicut enim agni à feris, ita miseri cives ^c disperduntur ab hostibus. Unde à mansionibus ac possessiunculis suis ejecti, imminens sibi famis periculum latrocinio, ac rapacitate mutua, temperabant, augentes externas domesticis motibus clades, donec omnis regio totius cibi sustentaculo, excepto venandi solatio, vacuaretur.

Ex cap. XIII°.

S. Theodosii Junioris.

Cujus anno imperii 8°. Palladius ad Scottos, in Christum credentes, à pontifice ecclesiæ Coelestino primus mittitur episcopus.

Ibidem.

Pag. 122.

S. Theodosii.

Anno regni ejus XXIII°. Ætius, vir inlustis, qui & patricius fuit, 3^m. cum Symmacho gessit consulatum. Ad hunc pau-

^a Sic. ^b Signis MS. ^c Discerpuntur MS.

perculæ

Epistola
Britanno-
rum ad
Ætium.

perculæ Britonum reliquiæ mittunt epistolam, cujus hoc principium est: "Ætio ter consuli gemitus Britannorum." Et in processu epistolæ ita suas calamitates explicant: "Re-
pellunt barbari ad mare, repellit mare ad barbaros. Inter hæc oriuntur duo genera funerum; aut jugulamur, aut mergimur." Neque hæc tamen agentes quicquam ab eo auxilii impetrare quiverunt, utpote qui gravissimis eo tempore bellis cum Bleda & Attila, regibus Hunorum, erat occupatus.

Ex cap. XIII°.

Interea Britones famæ illa præfata magis magisque adficiens, ac famam suæ malitiæ posteris diurnam relinquens, multos eorum coëgit victas infestis prædonibus dare manus; alios vero nunquam, quin potius confidentes in divinum, ubi humanum cessavit, auxilium, de ipsis montibus, speluncis, ac saltibus continue rebellabant: & tum primum inimicis, qui per multos annos prædas in terra agebant, strages dare cœperunt. Revertuntur ergo ^a impudentes grassatores Hiberni ^b domum, post non longum tempus reversuri. Picti in extrema parte insulæ tunc primum, & deinceps, quieverunt; prædas tamen nonnunquam exinde & ^c contritiones de Britonum gente agere non cessarunt. Cessante autem vastatione hostili, tantis frugum copiis insula, ^d quantis nulla retro ætas meminit, adfluere cœpit. Cum quibus & luxuria crescere, & hanc continuo omnium lues scelerum comitari acceleravit; crudelitas præcipue, & odium veritatis, amorque mendacii, ita ut, si quis eorum mitior, & veritati aliquatenus propior, videretur, in hunc, quasi Britannia subversorem, omnium odia telaque sine respectu contorquerentur. Et non solum hæc seculares viri, sed etiam ipse grex domini, ejusque pastores, egerunt; ebrietati, animositati, litigio, contentioni, invidiæ, ceterisque hujusmodi facinoribus, sua colla, abjecto levi jugo Christi, subdentes. Interea subito corruptæ mentis homines acerba pestis corripuit, quæ in brevi tantam ejus multitudinem stravit, ut ne sepeliendis quidem mortuis vivi sufficerent. Sed ne morte quidem suorum, nec timore mortis, hi, qui supererant, à morte animæ, qua peccando sternerantur, revocari poterant. Unde non multo post acrior gentem peccatricem ultio diri sceleris secuta est. Ininitum namque est consilium, quid agendum, ubi quærendum esset præsidium, ad evitandas, vel repellendas, tam feras, tamque creberrimas, gentium ^e aquilonalium irruptiones: placuitque omnibus cum suo rege Vortigerno, ut Saxonum gentem de transmarinis partibus in auxilium vocarent. Quod domini

^a Imprudentes *al.* ^b Domus *al.* ^c Contritione *MS.* ^d Quantas *MS.* ^e Sic. nutu

nutu dispositum esse constat, ut veniret contra improbos malum, sicut evidentius rerum exitus probavit.

Ex cap. 15°.

Pag. 123.

Tunc Anglorum, five Saxonum, gens, invitata à rege præfato, Britanniam tribus longis navibus advehitur, & in orientali parte insulæ, jubente eodem rege, locum manendi, quasi pro patria pugnatura, re autem vera hanc expugnatura, suscepit. Inito ergo certamine cum hostibus, qui ab aquilone ad aciem venerant, victoriam sumpserunt Saxones. Quod ubi domi nuntiatum est, simul & insulæ fertilitas, ac segnitia Britonum; mittitur confestim illo classis prolixior, armatorum ferens manum fortiolem, quæ præmissæ adjuncta cohorti invincibilem fecit exercitum. Susceperunt ergo qui advenerant, donantibus Britannis, locum habitationis inter eos, ea conditione, ut hi pro patriæ pace & salute contra adversarios militarent, illi militantibus debita stipendia ferrent. Advenerant autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id est, Saxonibus, Anglis, & Vitis. De Vitarum origine sunt Cantuarii; & Wiſtuarii, hoc est, ea gens quæ Vectam tenet insulam, & ea quæ usque hodie in provincia Occidentalium Saxonum, Vitarum natio nominatur, posita contra ipsam insulam Vectam. De Saxonibus, i. e. ea regione quæ nunc antiquorum Saxonum cognominatur, venere Orientales Saxones, Meridiani Saxones, Occidui Saxones. Porro de Anglis, hoc est, de illa patria quæ *a* Angulus dicitur, & ab eo

*
tempore usque hodie manere desertus inter provincias Vitarum & Saxonum perhibetur, Orientales Angli, Mediterranei Angli, Merce, tota Northanumbrorum progenies, i. e. illarum gentium, quæ ad boream Humbri flu. inhabitabant, ceterique Anglorum populi sunt orti. Duces fuisse perhibentur eorum primi Hengist & Horſa; è quibus Horſa postea occisus in bello à Britonibus, hætenus in Orientalibus Cantia partibus monumentum habet suo nomine insigne. Erant autem filii Wiſtgilli, cujus pater Wiſta, cujus pater Weſta, cujus pater Woden, de cujus stirpe multarum provinciarum *b* regum genus originem duxit. Non mora ergo, confluentibus certatim in insulam gentium memoratarum catervis, grandescere populus coepit advenarum, ita ut ipsis quoque, qui eos advocaverant, indigenis essent terrori. Tum subito inito ad tempus fœdere cum Piſtis, quos longius jam bellando propulerant, in socios arma vertere incipiunt. Et primum quidem annonas sibi eos adfluentius ministrare cogunt, quærentesque occa-

a Lineola ducitur sub hac voce, & asteriscus in margine collocatur. Utrumque est à manu Lelandi. *b* Regnum MS.

Pag. 124. fionem divortii, protestantur, nisi profusior sibi alimentorum copia daretur, se cuncta insulæ loca, rupto fœdere, vastaturos. Neque aliquanto segnius minas effectibus a profecuntur. Siquidem, ut breviter dicam, accensus manibus Paganorum ignis iustas de sceleribus populi dei ultiones expetiit, non illius impar, qui quondam à Chaldæis succensus Hierosolymæ mœnia, immo ædificia, cuncta consumpsit. Sic enim & hic, agente impio victore, imo disponente iusto iudice, proximas quasque civitates, agrosque depopulans, ab orientali mare usque ad occidentale, nullo prohibente, suum continuavit incendium, totamque prope insulæ pereuntis superficiem obtexit. Ruebant ædificia publica, simul & privata; passim sacerdotēs intra altaria trucidabantur; præfules cum populis, sine ullo respectu honoris, ferro pariter & flammis absumebantur: nec erat qui crudeliter interemptos sepulturæ traderet. Itaque non nulli de miserandis reliquiis in montibus comprehensi acervatim jugulabantur: alii fame confecti procedentes manus hostibus dabant, pro accipiendis alimentorum subsidii æternum subituri servitium; si tamen non continuo trucidarentur: alii perstantes in patria trepidi pauperem vitam in montibus, sylvis, vel rupibus arduis, suspecta semper mente agebant.

Cap. 16^m.

At ubi hostilis exercitus, exterminatis dispersisque insulæ indigenis, domum reversus est, cœperunt & illi paulatim vires animosque resumere, emergentes de latibulis, quibus abditi fuerant, & unanimi consensu auxilium cœleste precantes, ne usque ad internecionem usquequaque delerentur. Utebantur eo tempore duce Ambrosio Aureliano, viro modesto, qui solus forte Romanæ gentis præfatæ tempestatum superfuera, occisis in eadem parentibus, regium nomen & insigne ferentibus. Hoc ergo duce vires capebant Britones, & victores provocantes ad proelium, victoriam ipsi, deo favente, suscipiunt. Et eo tempore nunc cives, nunc hostes, vincebant, usque ad annum obsessionis Badonici montis, quando non minimas eisdem hostibus strages dabant, quadagesimo circiter & 4°. anno adventus eorum in Britanniam. Sed hæc postmodum.

Ex cap. 17°.

Ante paucos sane adventus eorum annos hæresis Pelagiana, per Agricolam inlata, Severiani episcopi Pelagiani filium, fidem Britannorum fœda peste commaculaverat. Verum Britanni cum neque suscipere dogma perversum, gratiam Christi blasphemando, ullatenus vellent, neque versutiam ne-
phariæ persuasionis refutare verbis certando sufficerent, in-

a Sic.

veniunt

veniunt salubre consilium, ut à Gallicanis ^a antestitutibus auxilium belli spiritualis inquirant.

Lelandus.

Ex hoc capite, & aliquot subsequētibz, apparet, Eiri-^{s. Germa-} cum usum fuisse sola Bedæ autoritate in vita S. Germani, ^{nus.} quam ad Carolum Mag. carmine scripsit.

Ex cap. 20.

Interea Saxones Pictique bellum adversus Britones junctis viribus susceperunt, quos eadem necessitas in castra contraxerat: & cum trepidi partes suas pene impares judicarent, sanctorum antistitum auxilium petierunt.

Ex cap.º. XXIº. de reditu S. Germani in Britan:

Namque, adjuncto sibi Severo, totius sanctitatis viro, (qui erat discipulus patris Lupi, Trecafenorum episcopi, & tunc Treveris ordinatus episcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum prædicabat) mare conscendit.

Cap. 22^m.

Tag. 125.

Interea ^b Britannia cessatum quidem est parumper ab externis, sed non à civilibus, bellis. Manebant exterminia civitatum ab hoste dirutarum ac desertarum. Pugnabant contra invicem qui hostem evaserant cives. Attamen recente adhuc memoria calamitatis & cladis inflictæ, servabant ut-cunque reges, sacerdotes, privati, & optimates suum quique ordinem. At illis ^c decedentibus, cum successisset ætas tempestatis illius nescia, & præsentis solum serenitatis statum experta, ita cuncta veritatis ac justitiæ moderamina concussa

ac subversa sunt, ut earum non dicam vestigium, sed ne memoria quidem, præter in paucis, & valde paucis, ulla appareret. ^d Qui, inter alia inenarrabilium scelerum facta, quæ historicus eorum Gildas flebili ^e sermone describit, & hoc addebant, ut nunquam genti Saxonum, sive Anglorum, secum Britanniam incolenti, verbum fidei prædicando committerent. Sed non tamen divina pietas plebem suam, quam præscivit, deseruit, ^f qui multo digniores genti memoratæ præcones veritatis, per quos crederet, destinavit.

Ex cap. 23º.

S. Gregorius [Aº. 7º. alii Aº. 10.]

[alii 17. Mauricii Aº. D. 600.]

[Mahometes nascitur

Qui divino admonitus instinctu, anno decimo 4. [597.]

14. Mauricii

Mauricii Aug.

A 597. D.]

eiusdem principis, adventus vero Anglorum in Britanniam

^a Sic in MS. Convenitque hac ratio scribendi cum Etymologia regalis. Infra tamen antistitum. ^b Britannia MS. ^c Decedentibus al. ^d Quin al. ^e Ex impress. ^f Quin al.

Tom. 2.

R

anno

anno circiter CL^o. misit, servum dei, Augustinum, & alios plures cum eo monachos, timentes deum, prædicare verbum dei genti Anglorum.

Ex cap. 25°.

Thanatos
insula.

Erat eodem tempore rex Ethelberht in Cantia potentissimus, qui ad confinium usque Humbri flu. maximi, quo meridiani & septentrionales Anglorum populi dirimuntur, fines imperii tendenderat. Est autem ad orientalem Cantia^e plagam Thanatos insula non modica, i. e. magnitudinis, juxta consuetudinem æstimationis Anglorum, familiarum sexcentarum, quam à continenti terra secernit flu: Wantfinu, qui est latitudinis circiter trium stadiorum, & duobus tantum in locis est transieabilis. Utrumque enim caput in mare protendit. In hac ergo applicuit servus domini Augustinus, & focii ejus viri, ut ferunt, ferme quadraginta.

Ibidem.

Nam & antea fama ad eum Christianæ Religionis pervenerat, utpote qui & uxorem habebat Christianam de gente Francorum ^a regia, vocabulo Berctham; quam ea conditione à parentibus acceperat, ut ritum fidei ac religionis suæ cum episcopo, quem ei adiutorem fidei dederant, nomine Liudhardo, ^b inviolatum servare licentiam haberet.

Pag. 116.

Ibidem.

Dedit ergo eis ^c mansionem in civitate Dorubernensi, quæ imperii sui totius erat metropolis.

Ex cap. 26°.

Erat autem prope ipsam civitatem ad orientem ecclesia, in honorem S. Martini antiquitus facta, dum adhuc Romani Britanniam incolerent, in qua regina, quam Christianam fuisse prædiximus, orare consueverat. In hac ergo & ipsi primo convenire, & psallere, orare, missas facere, prædicare, & baptizare cœperunt.

Ibidem.

Nec distulit, quin etiam ipsis doctoribus suis locum sedis, eorum gradui congruum, in Doruvernensi metropoli sua donaret, simul & necessarias in diversis speciebus possessiones conferret.

Ex cap. 29°.

Misit cum præfatis legatariis suis plures cooperatores, ac verbi ministros; in quibus præcipui, & primi, erant, Mellitus, Justus, Paulinus, Rufinianus.

^a Regiam MS. cum asterisco sub m. ^b Inviolatam al. ^c Sic.

Ex

*Ex xxx. cap.º. quod tantum continet epistolam
Gregorii ad Mellitum.*

Quia fana idolorum destrui in eadem gente minime debeant; sed ipsa, quæ in eis sunt, idola destruantur.

Fana idolorum in ecclesias consecrata.

Ibidem.

Et quia boves solent in sacrificio demonum multos occidere, debet etiam eis hac de re aliqua solennitas immutari; ut die dedicationis, vel a nataliciis Sanctorum martyrum, quorum illic reliquæ ponuntur, tabernacula sibi circa easdem ecclesias, quæ ex fanis commutatæ sunt, de ramis arborum faciant, & religiosiis conviviis solemnitatem celebrent. Nec diabolo jam animalia occidant; & dominatori omnium de fâ-tietate sua gratias referant.

Ex 33.º. cap.

At Augustinus in regia sedem episcopalem, ut prædiximus, accepit, recuperavit in ea, regio fultus adminiculo, ecclesiam, quam inibi antiquorum Romanorum fidelium opera factam fuisse didicerat, & eam in nomine S. Salvatoris dei & domini nostri Jesu Christi sacrauit, atque ibidem sibi habitationem statuit, & cunctis successoribus suis. Fecit autem & monasterium non longe ab ipsa civitate ad orientem, in quo, ejus hortatu, Ethelberht ecclesiam beatorum apostolorum Petri & Pauli a fundamentis construxit, ac diversis donis ditavit, in qua ipsius Augustini, & omnium episcoporum Dorobernensium, simul & regum Cantix, poni corpora possent. Quam tamen ecclesiam non ipse Augustinus, sed successor ejus Laurentius, consecravat. Primus autem ejusdem monasterii abbas Petrus presbyter fuit.

Ex cap. 34.º.

Hisdem temporibus regno Northanumbrorum præfuit rex fortiss: & gloriæ cupidiss: Ethelfrid, qui plus omnibus Anglorum primatibus gentem vastabat Britonum.

Lelandus.
Hic Aidanum, regem Scottorum, bello vicit.

Ex 2.º. cap. 21.º. libri.

Pag. 127.

Interea Augustinus, adjutorio usus Edelberhti regis, convocavit ad suum colloquium episcopos, sive doctores, maximæ & proximæ Britonum provinciæ, in loco ^d ubi usque hodie lingua Anglorum *Augustines oke*, id est, robur Augustini, in confinio Wicciorum & occidentalium Saxonum, appellatur. Cœpitque eis fraterna admonitione suadere, ut, pace catholica secum habita, communem evangelizandi gentibus pro domino laborem susciperent.

Prima synodus Augustini & Britannonum.

^a Natalicii MS. ^b At Augustinus, ubi in regia civitate sedem episcopalem, al. ^c Antiquo MS. cum asterisco sub o. ^d Qui usque al.

R 2

Ibidem.

Ibidem.

Secunda
synodus.
[A^o. Di. 600.
& plus.]

Quod cum esset statutum, venerunt, ut perhibent, VII. Britonum episcopi, & plures viri doctissimi, maxime de nobilissimo eorum monasterio, quod vocatur lingua Anglorum Bencornaburg, cui tempore illo Dinoth abbas præfuisse narratur.

Ibidem.

Rex Anglorum fortissimus Ethelfrid, collecto grandi exercitu ad civitatem Legionum, quæ à gente Anglorum Legacestre, à Britonibus autem rectius Caerlegion appellatur, maximam perfidæ gentis stragem dedit. Cumque bellum acturus videret sacerdotes eorum, qui ad exorandum deum pro milite bellum agente convenerunt, seorsum in tutiore loco consistere, sciscitabatur qui essent hii, quidve acturi con-

venissent? Erant autem plurimi eorum de monasterio Bancor, in quo tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut, cum in septem portiones esset cum præpositis sibi rectoribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum suarum vivere solebant.

Ibidem.

Itaque in hos primum arma verti jubet, & sic ceteras nefandæ militiæ copias, non sine magno exercitus sui damno, delevit. Extinctos in ea pugna ^a feruntur de his, qui ad orandum venerunt, viros circiter mille ducentos, & solum quinquaginta fuga esse lapsos. Brocmail ad primum hostium adventum cum suis terga vertens, eos, quos defendere debu-erat, inermes ac nudos ferientibus gladiis reliquit.

Ex cap. 3°. de Mellito & Justo, in episcopos ordinatis.

Mellitum ^b quidem ad prædicandum provinciæ Orientalium Saxonum, qui Tamenfi flu: dirimuntur à Cantia, & ipsi orientali mari contigui, quorum metropolis Londonia civitas est, supra ripam præfati flu: posita, & ipsa multorum emporium populorum terra marique venientium est: in qua videlicet gente tunc temporis Seberht, nepos Ethelbercti ex sorore Rricula, regnabat, quamvis sub potestate ejusdem positus Ethelbercti.

Ibidem.

Ubi vero & hæc provincia verbum veritatis, prædicante Mellito, accepit, fecit rex Ethelberct in civitate Lundoniæ ecclesiam S. Pauli apostoli, in qua locum sedis episcopalis

^a Ferunt al. ^b S. ordinavit.

&

& ipse & successores ejus haberent. Justum vero in ipsa Cantia Augustinus episcopum ordinavit in civitate, quam gens Anglorum à primario quodam illius, qui dicebatur Hrof, Hrofescester cognominat. Distat autem à Duroverni milibus passuum fere 24^{or}. ad occidentem, in qua rex Ethelberct ecclesiam S. Andreæ apostoli fecit. Pag. 128.

Ex cap^o. 5°.

Ethelberct, rex Cant: post regnum temporale, quod 56^a. annis gloriosissime tenuerat, æterna regni cœlestis gaudia subiit.

Ibidem de Edwino rege Northumbrorum loquens:

Nec non & Mevanias, Britonum insulas, quæ inter Hiberniam & Britanniam sitæ sunt, Anglorum subjecit imperio.

Ibidem.

Qui inter cetera bona, quæ genti suæ consulendo conferebat, etiam decreta illi judiciorum, juxta exemplum Romanorum, cum consilio sapientum constituit; quæ conscripta Anglorum sermone hæcenus habentur, & observantur ab ^o ea.

[Edwini
leges.]

Ibidem.

Erat autem Ethelberct filius Ermenrici, cujus pater Octa, cujus pater Oerit, cog: Oisc, invitatus à Vortigerno Britanniam primus intravit.

Ex cap. 7°. Quomodo flamma cesserit precibus Melliti,

London:

archiepiscopi Cantuar:

Tempore quodam civitas Doruvernensis, per culpam incuriæ, igni correpta, crebrescentibus coepit flammis consumi; quibus cum nullo aquarum injectu posset aliquis obfistere, jamque civitatis pars esset vastata non minima, atque ad episcopium furens se flamma dilataret, confidens episcopus in divinum, ubi humanum deerat, auxilium, ^b jussit, sævientibus huc illucque volantibus ignium globis, efferri &c.

Ex cap. nono. Successus Eadwini, Northumbrorum regis, post acceptam à Paulino fidem.

Quin & Mevanias insulas (sicut & supra docuimus) imperio subjugavit Anglorum; quarum prior, quæ ad ^c austrum, ^{insulæ.} & situ amplior, & frugum proventu atque ubertate felicior, nongentarum sexaginta familiarum mensuram, juxta æstimationem Anglorum, secunda trecentarum & ultra spatium tenet.

^a Sic in Cod. nostro. Ea tamen est vera lectio. ^b Jussit se obviam sævientibus, & huc &c. al. ^c Austrum est, & al.

Ex eodem cap. de Eumero sicario.

Pervenit autem ad regem primo die juxta amnem Doruentionem, ubi tunc erat villa regalis.

Ex cap. 12. de cede Edelfridi regis per Edwinum regem Northum:

Occidit in finibus gentis Merciorum ad orientalem plagam amnis qui vocatur Idle, in quo certamine & filius Readwaldi, vocabulo Regenhere, occisus est.

Ex cap. 13. de Cephi paganorum pontifice, & fano idolorum ab eodem destructo.

Ostenditur autem ille locus quondam idolorum non longe ab Eboraco ad orientem, ultra amnem Doruentionem, & vocatur Godmundingham, ubi pontifex ipse, inspirante deo vero, [NuncGod- manham.] polluit ac destruxit eas quas ipse sacraverat aras.

Pag. 129.

Ex cap. 14.

Baptizatus est autem ^a Eburaci die sancto Paschæ, pridie Iduum Aprilium, in ecclesia S. Petri apostoli, quam ibidem ipse de ligno cum catechizaretur, atque ad percipiendum baptismi imbueretur, citato opere construxit.

[Catechizatio ante baptismum.]

Ibidem.

Curavit, docente eodem Paulino, majorem ipso in loco & augustiorem de lapide fabricare basilicam, in cujus medio ipsum, quod prius fecerat, oratorium includeretur. Præparatis ergo fundamentis in giro prioris oratorii, per quadrum incepit ædificare basilicam. Sed priusquam altitudo parietis esset^b consummata rex ipse impia nece occisus^c est, opus idem successori suo Oswaldo perficiendum reliquit.

Ibidem.

Quodam tempore Paulinus veniens cum rege & regina in villam regiam, quæ vocatur ^c ad Gefrin, 30^a. diebus ibidem cum eis catechizandi & baptizandi officio deditus moraretur: quibus diebus cunctis à mane ad vesperam nihil aliud ageret, quam confluentem eo de cunctis viculis ac locis plebem Christi verbo salutis instruere, atque instructam in flu. Glein, qui proximus erat, lavachro remissionis abluere. Hæc villa tempore sequentium regum deserta, & alia pro illa est facta in loco qui dicitur Melmin. Hæc quidem in provincia Berniciorum, sed & in provincia Deirorum, ubi sæpius manere cum rege solebat, baptizabat in flu: Suala, qui vicum ^d Cataractam præterfluit. Non dum enim oratoria,

^a Eaduinus sc. ^b Omittunt alii. ^c Sic in MS. Adgefirin al. ^d Juxta Cataractam al. Et sic infra cap. 19. l. 2.

vel baptisteria, in ipso exordio nascentis ibi ecclesiæ poterant ædificari. Attamen in Campodono, ubi tunc etiam villa regia erat, fecit basilicam, quam postmodum pagani, à quibus Eadwine rex occisus est, cum tota villa eadem succenderunt; pro qua reges posteriores fecere sibi villam in regione, quæ vocatur Loidis. Evafit autem ignem altare quia lapideum erat, & servatur in monasterio reverentissimi abbatis, & presbyteri, Triduulphi, quod est in sylva Elmete.

Campodunum à Ced-ualla, rege Britonum, & Penda devastatum.

Ibidem.

Erat autem præfatus rex Redwald natu nobilis, quamlibet actu * ignobilis, filius Tytili, cujus pater fuit Uuffa, à quo reges Orientalium Anglorum Wffingas appellant.

* Quia recesserat à fide.

Ibidem laus Sigberhti, regis orientalium Anglorum, & fratris Eorpuualdi, regis ejusdem provincie.

Sigebrecht, vir per omnia Christianiss: ac doctiss: qui vivente ad huc fratre, cum exularet in Gallia fidei sacramentis imbutus est.

Lelandus.

Felix Burgundus, annuente Sigebrecht, Orientalibus Anglis fidem prædicavit.

Ibidem de Felice.

Accepitque sedem episcopatus in civitate Dommoc.

Ex capº. 15º.

Pag. 130.

Prædicabat autem Paulinus verbum etiam provincie Lindissi, quæ est prima ad meridianam Humbre flu: ripam, pertingens usque ad mare, præfectumque Lindocolinæ civitatis, cui nomen erat Blecca, primum cum domo sua convertit ad dominum. In qua videlicet civitate & ecclesiam operis egregii de lapide fecit, cujus tecto, vel longa incuria, vel hostili manu, dejecto, parietes hæcenus stare videntur.

Ibidem.

De hujus fide provincie narravit mihi presbyter & abbas

Ber d

vir quidam veraciss: de monasterio Pearteneig, vocabulo Deda, retulisse sibi quendam a Seniorum, baptizatum se fuisse die media à Paulino episcopo, præfente rege Eadwino, & multam populi turbam, in flu: Treantæ, juxta civitatem, quæ lingua Anglorum Tiouulfingacestre vocatur.

Ibidem de Edwino rege.

Nec non & incedente illo ubilibet per plateas, illud genus vexilli, quod Romani Tufam, Angli vero appellant Thuuf, ante eum ferri solebat.

a Seniore al.

Ex

Ex cap. 19º. de cæde Edwini facta per Ceaduallam regem Britonum, & Pendam regem Merciorum.

Et conferto gravi prælio in campo qui vocatur Hedefeld, occisus est Edwine die 4º. Id. Octob. anno dominicæ incarnationis: 633º. cum esset annorum quadraginta & a VII.

Ibidem.

At vero Ceadualla, quamvis nomen & professionem haberet Christiani, adeo tamen erat animo ac moribus barbarus, ut ne sexui quidem muliebri, vel innocuæ parvulorum parceret ætati.

Ibidem.

Allatum est autem caput Edwini regis Eboracum, & inlatum postea in ecclesiam beati apostoli Petri quam ipse cœpit.

Ibidem de Jacobo Diacono, cantore perito.

Cujus nomine vicus, in quo maxime solebat habitare, juxta Cataractam, usque hodie cognominatur.

Ex I. capº. 3º. libri de loco, in quo Oswaldus rex de Ceadwala triumphavit.

Vocatur autem locus ille lingua Anglorum Hevenfeld, quod dici potest Latine coelestis campus.

Ibidem.

Est autem locus juxta murum illum, ad aquilonem, quo Romani quondam, ob arcendos barbarorum impetus, totam à mari ad mare præcinxere Britanniam.

Lelandus.

Non longe abest hic locus ab Hagustalduno, ut ibidem Beda refert.

Ex cap. 2º.

Aidano Oswaldus

Venienti igitur ad se episcopo rex locum sedis episcopalis in insula Lindisfarnensi, ubi ipse petebat, tribuit; qui videlicet locus, accedente & recedente reumate, bis quotidie instat insulæ maris circumluitur undis, bis, renudato littore, contiguus terræ creditur.

Ex capº. 3º.

Pag. 131.

Ninianus
episcopus
Candidæ
casæ in di-
tione regni
Bernicio-
rum,

Namque ipsi australes Picti, qui intra eosdem montes habent sedes multo ante tempore, ut perhibent, relicto errore idolatriæ, fidem veritatis acceperunt, prædicante eis verbum Ninia episcopo reverentissimo & sanctissimo viro de natione Britonum, qui erat Romæ regulariter fide & mysterio veritatis edoctus.

a VIII. al.

Ibidem.

Ibidem.

Unde & præfatam insulam ab eis in possessionem monasterii faciendi accepit: neque enim magna est, sed quasi familiarum quinque, juxta ætimationem Anglorum.

Hi insula à septentrio-
nalibus Pi-
ctis Colum-
bæ data.

Ibidem.

In quibus omnibus idem monasterium Insulanum, in quo
S. Columba
ipse requiescit corpore, principatum tenet.

Ibidem.

At tunc veniente ad eos reverentissimo & sanctissi-
& facerdote Ecgberto, de natione Anglorum, qui in Hyber-
nia diutius exulaverat pro Christo, eratque & doctissimus in
scripturis, & longæva vitæ perfectione eximius, correcti sunt
per eum, & ad verum canonicumque Paschæ diem translati.

Ecgbertus
corrector
Paschalis
erroris.

Ex cap. 4º.

S. Osuualdo.

Nam cum, interfecto illo in pugna, manus cum brachio à
cetero essent corpore refecata, contigit ut hætenus incor-
rupta perdurent. Denique in urbe regia, quæ à regina "qua-
dam" vocabulo Bebbæ cognominatur, loculo inclusæ argen-
teo in ecclesia S. Petri servantur.

Ex cap. 5º.

Eo tempore gens Occidentalium Saxonum, qui antiquitus
Geuissæ vocabantur, regnante Cynegilfo, fidem Christi susce-
perunt, prædicante illis verbum Birino episcopo.

Ibidem.

Donaverunt autem ambo reges eidem episcopo civitatem,
quæ vocatur Dorcinga, ad faciendam inibi sedem episcopa-
lem; ubi factis ecclesiis dedicatisque, multis ad dominum pio
ejus labore populis advocatis, migravit ad dominum, sepul-
tusque est in eadem civitate, & post multos annos, Hedda
episcopatum agente, translatus inde in Ventam civitatem.

Oswaldus;
rex North-
umbro-
rum,
aderat ibi id
temporis.

Ibidem.

Tandem rex, qui Saxonum tantum linguam noverat, per-
non intellexit linguam Birini.
tæsus barbaræ loquelæ, subintroduxit in provinciam aliam
sue linguæ episcopum vocabulo Wyne, & ipsum in Gallia
ordinatum; dividensque in duas parochias provinciam, huic
in civitate Venta, quæ à gente Saxonum Wintancestre appel-
latur, sedem episcopalem tribuit.

quia

a Quondam al.

Tom. 2.

S

Ex

Ex cap. 6°.

Earcconberhtus rex Cantii.

Hic primus regum Anglorum in toto regno suo idola relinqui ac destrui, simul & jejunium quadraginta dierum observari principali autoritate præcepit.

Ex cap. 8.

Oswaldi
cædes per
Pendæm.

Occisus est commissio gravi proelio ab eadem pagana gente paganoque rege Merciorum, à quo & prædecessor ejus Edwine peremptus fuerat, in loco qui lingua Anglorum nuncupatur Maferfeld.

Pag. 132.

Ex cap. 10°. de Translatione corporis S. Oswaldi per Ostritham reg: Merc:

Est monasterium nobile in provincia Lindissi nomine Bear-

Ostritha

daneg, quod eadem regina cum viro suo Edelredo multum diligebat, venerabatur, excolebat, in quo desiderabat honoranda patris sui ossa recondere.

Ibidem.

Ostritha

Denique tempore sequente, cum præfata regina in eodem monasterio moraretur, venit ad salutandam eam abbatissa quædam venerabilis, quæ usque hodie superest, vocabulo Edelhild, soror virorum sanctorum Edelwini & Aldwini, quorum prior episcopus in Lindissi provincia, secundus erat ab-

d

Bearteneig
canobium.

bas in monasterio quod vocatur Bearteneig, à quo non longe & illa monasterium habebat.

Ex cap. 11°.

& manus

cum

Porro caput, cum manibus & brachiis à corpore præcis^a, jussit rex, qui occiderat, in stipitibus suspendi. Quo post annum deveniens cum exercitu successor regni ejus Oswin, abstrulit ea, & caput quidem in cimiterio Lindisfarnensis ecclesiæ, in regia vero civitate manus cum brachiis condidit.

Ibidem.

Acca Ro-
mam petiit.

Denique reverentissimus antistes Acca solet referre, quia cum Romam vadens apud Sanctiss: Fresonum gentis archiepiscopum Wilbrordum cum suo antestite Wilfrido moraretur.

Ex cap. 13°.

S. Paulini.

Ithamar
episcopus
Rosenlis.

In cujus locum Honorius archiepiscopus ordinavit Ithamar, oriundum quidem de gente Cantuariorum, sed vita & eruditione antecessoribus suis æquandum.

Ibidem.

Ibidem.

Remisit ergo exercitum quem congregavit, ac singulos domum redire præcepit à loco qui vocatur Wilfarefdune, i. e. mons Wilfari, & est à vico Cataractone decem ferme milibus passuum contra solstitialem occasum secretus.

Ex cap. 15°.

Nam tempore episcopatus ejus hostilis Merciorum exercitus, Penda duce, Nortdanhumbro-^arum regiones impia clade longe lateque devastans, pervenit ad urbem usque regiam, quæ ex Bebbæ quondam reginæ vocabulo cognominatur, eamque, ^a quam neque armis, neque oblidione capere poterat, flammis absumere conatus est. Descissisque viculis, quos in vicinia urbis invenit, advexit illo plurimam congeriem trabium, tignor^aum, parietum, virgeorum, & tecti fenei, & his urbem in magna altitudine circumdedit à parte ^b qua terræ est contigua: & dum ventum oportu-^cm cerneret, inlato igne urbem comburere ^c visum est. Quo tempore reverentissi: ^d antecesses Aidan in insula Farne, quæ duobus ferme milibus passuum ab urbe procul abest, morabatur. Illo enim sæpius, secretæ orationis & silentii causa, secedere consueverat. Denique usque hodie locum sedis illius solitariae in eadem insula solent ostendere. Qui cum ventis ferentibus

globos ignis, ac fumum supra muros urbis exaltari conspiceret, fertur, ad coelum elevatis oculis manibusque, cum lacrimis dixisse: "Vide, domine, quanta mala facit Penda." Quo dicto, statim mutati ab urbe venti in eos, qui accenderant, flammarum incendia retorserunt. Ita ut aliquot læsi, omnes terri-^eti impugnare ultra urbem cessarent.

Ex cap. decimo 7°.

Mox ea, quæ in Galliis bene disposita vidit, imitari cupiens, instituit scholam in qua pueri litteris erudirentur, juvante se episcopo Felice, quem de Cantia acceperat, eisque prædagogos, ac magistros, juxta morem Cantuariorum, præbente.

Pag. 133.
Schola à
Sigeberth
instituta apud
Orientales Anglos.
[Quæ Cantabrigia?]]

Ex cap. 18°. de monasterio Fursei Scotti Hiberniensis apud Orientales Anglos fundato tempore Sigeberthi regis.

Erat autem monasterium, sylvarum & maris vicinitate amœnum, constructum in castro quodam quod lingua Anglorum Cnobheresburg, i. e. urbs Cnobheri, vocatur. Quod deinde rex provinciae illius Anna, ac nobiles quique augustioribus ædificiis ac donariis adornarunt.

[None
Burgh-
castel.]

^a Quia pro quam habent alii. ^b Quæ al. ^c Nisus est al. ^d Vid. sup. p. 134.

Ibidem.

Reliquit monasterium & animarum curam fratri suo Fulano, & presbyteris Golbano & Dicullo.

Ex cap^o. 20.

His temporibus Middelengle, i. e. Mediterranei Angli, sub principe Peada, filio Pendan regis, fidem & sacramenta veritatis perceperunt.

Ibidem.

Baptizatus ^a est à Finano episcopo, cum omnibus qui secum venerunt comitibus ac militibus, eorumque famulis universis,

f. Oswig Northumbr.

in vico regis inlustri, qui vocatur ^b Ad murum. Et acceptis quatuor presbyteris, qui ad docendam baptizandamque gentem illius & eruditione & ^c [vita] videbantur idonei, multo cum gaudio reversus est. Erant autem presbyteri Cedd, & Adda, & Betti, & Diuma, quorum ultimus natione Scottus, ceteri fuere de Anglis. Adda autem erat frater Uttan, ^d presbyteri inlustri, & abbatis monasterii quod vocatur Ad Capræ caput.

Fit mentio
de Urta
quodam
cap^o. 14°.
Capræ ca-
put.
[Gatthead.]

Ibidem de Diuma Scotto, episcopo Mediter: Anglorum.

Defunctus est apud Mediterraneos Anglos in regione quæ
^D
vocatur In Feppingum.

*Ibidem de Sigeberti, Orient: Saxonum regis, baptismo,
qui successit Sigeberto cog: Parvo.*

Baptizatus est cum eis à Finano episcopo in villa regia, cujus supra meminimus, qui vocatur Ad murum. Est enim juxta murum, quo olim Romani Britanniam insulam præcinxere, duodecim milibus passuum à mari orientali secreta.

Ibidem de Cedd electo Orient: Saxonum episcopo.

Qui, accepto gradu episcopatus, rediit ad provinciam, & majori autoritate coeptum opus explens, fecit per loca ecclesias, presbyteros & diaconos ordinavit, qui se in verbo fidei & ministerio baptizandi adjuvarent, maxime in civitate, quæ lingua Saxonum Ithamcester appellatur; sed & in illa, quæ Tilaburg cognominatur: quorum prior locus est in ripa Pentæ amnis, secunda in ripa Tamenfis.

[Nunc, ut
nonnulli
existimant,
Froshwel
vocatur.]
[Nunc Til-
bury.]

^a Scilicet, Peada. ^b Æt Valle in versione Anglo-Saxonica Ælfrediana. Ad murum retinet in versione sua Anglica cl. Stapletonus. At in ora libri **by Warwick** habet, prope Berovicum fuisse subindicant. Eadem item verba paullo inferius repetit. ^c Ex impressis. ^d Presbyteris MS.

Ibidem.

Ibidem.

Successit autem Sigeberhto in regnum Sydhelme, filius Sexbaldi, qui baptizatus est ab ipso Cedde in provincia Orient: Anglorum, in vico regio, qui dicitur Rendesham, i. e. mansio Rendeli. Rendesham a 2. or 3. Miles from Wilebrige versus Dunwich.

Ibidem ex cap. 22. de Ceddo, episcopo Orient: Saxonum. Pag. 134.

Cui cum ille libenter adquiesceret, expleto studio jejuniorum & orationis, fecit ibi monasterium, quod nunc Lestingei vocatur, & religiosi moribus, juxta ritum Lindisfarnensium, ubi educatus erat, instituit. Lestingei monasterium in regno Deirorum constructum favore Ædeluualdi regis, filii Oswaldi.

Ibidem de morte Ceddo, & sœva per totum cœnobium peste.

Casu contigit, ut ad ipsum monasterium tempore mortalitatis adveniens, tactus ibidem infirmitate corporis, obiret. Qui primo quidem foris sepultus est; tempore autem procedente in eodem monasterio ecclesia est ^a in honore dei & beatæ genitricis de lapide facta, & in illa corpus ipsius ad dexteram altaris reconditum. Pestis.

Ibidem.

Quatuor siquidem hii, quos diximus, germani fratres, Ceddo, Cymbil, Ceulm, & Ceadda, quod raro invenitur, omnes sacerdotes domini fuerunt præclari, & duo ex eis etiam summi sacerdotii gradu ^b functi sunt.

Ex cap. xxiii. de clara victoria Oswig regis Northumb: contra Pendam, regem Merciorum.

Inito ergo certamine fugati & cæsi sunt pagani duces regis triginta, ^c [&] qui ad auxilium venerant pene omnes interfecti: in quibus Ædelhere, frater Annæ, regis Orientalium Anglorum, qui post eum regnavit, autor ipse belli, perditis militibus sive auxiliis, interemptus est. Et quia prope flu. Uinwed pugnatum est, qui tunc, præ inundantia pluviarum, Uinwed flu. late alveum suum, immo omnes ripas suas, transierat, contigit, ut multo plures aqua fugientes, quam bellantes perderet ensis.

Ibidem de Ælfleda virgine deo dicata.

Intravit autem præfata regis Oswig filia, deo dicata, monasterium, quod nuncupatur Heortei, i. e. insula cervi, cui tunc

^a In honorem beatæ Dei Genitricis al. ^b Facti MS. ^c Ex impress.

Hild abbatissa præsuit. Quæ post biennium comparata possessione decem familiarum in loco qui dicitur Streoneþhalc, ibi construxit monasterium; in quo memorata regis filia primo discipula vitæ regularis, deinde etiam magistra extitit.

Ibidem.

In quo monasterio & ipsa, & pater ejus Oſwig, & mater ejus Æanſled, & pater matris ejus Ædwine, & multi alii nobiles in ecclesia S. Petri apostoli ſepulti ſunt.

Ibidem de victoria Oſwig contra exercitum Pendæ.

Ledis
regio.

Hoc autem bellum rex Oſwig in regione Ledis, 13°. regni ejus anno, 17^a. die Cal. Decemb. cum magna utriusque populi utilitate confecit.

Ibidem.

Idem autem rex Oſwig tribus annis post occiſionem Pendæ regis Merc: a genti, necnon & ceteris australium provinciarum populis præsuit: qui etiam gentem Pictorum maxima ex parte regno Anglorum ſubjecit.

Ex cap^o. 24°. de ecclesia per Finanum episcopum Scottum facta.

Finanus
aus. episcopus
Lindisfar:

Qui in insula Lindisfar: fecit ecclesiam episcopali ſedi congruam; quam tamen more Scottorum, non de lapide, ſed de robore ſecto totam composuit, atque arundine contexuit, quam tempore ſequenti reverentiſſi archiepiscopus Theodorus in honore beati Petri apostoli dedicavit. Sed & episcopus loci Eadberth, ablata arundine, plumbi laminis eam totam, hoc eſt, & tectum, & ipſos quoque parietes ejus, cooperire curavit.

Ibidem de Alchfridi, filii Oſwigis, munificentia in præceptorem ſuum Wilfridum.

Wilfridus
abbas Ripensis.

Unde etiam ei donaverat monasterium quadraginta familiarum in loco qui dicitur In Rhipu; quem videlicet locum paulo ante eis, qui Scottos ſequabantur, in poſſeſſionem monasterii dederat. Sed quia illi poſtmodum, data ſibi optione, ei magis loco cedere, quam ſuam mutare conſuetudinem volebant, dedit eum illi, qui dignam loco & doctrinam haberet, & vitam.

Pag. 135.

Ibidem de Synodo pro obſervatione Paſchali.

De obſervatione Paſchali.

Mota ergo ibi quæſtione de Paſcha, vel tonſura, vel aliis rebus eccleſiaſticis, diſpoſitum eſt, ut in monasterio, quod dicitur Streoneþhalc, ſinus phari quod & interpretatur, cui tunc abbatissa Hild deo devota femina præsuit, Synodus fieri, & hæc quæſtio terminari deberet. Veneruntque reges ambo

a Gentis MS.

illuc,

illuc, pater scilicet & filius: episcopus Colman cum clericis ^{3us, Lindisfar:} Oswig. Alchfred.

occident: Sax: episcopus.
fuis de Scottia, Agilberhtus cum Agathone & Wilfrido presbyteris. Jacobus & Romanus in horum parte erant: Hild abbatissa cum suis in parte Scottorum, in qua etiam erat venerabilis episcopus Cedd, jam dudum ordinatus à Scottis, ut supra docuimus, qui & interpret in eo consilio vigilantiss: utriusque partis extitit.

Disputatio Wilfridi ibidem de observatione Paschæ, quæ sic incipit, "Pascha quod facimus", &c.

Ex cap. 25º.

Facta est autem hæc quæstio anno dominicæ incarnationis 664º. qui fuit annus Oswig regis vigesimus 2us. episcopatus autem Scottorum, a quem gesserunt in provincia Anglorum, annus 30us. Siquidem Aidan 17. annis, Finan 10. Colman tribus episcopatum tenuere.

Ibidem.

Porro fratribus, qui in Lindisfarnensi ecclesia, Scottis abentibus, remanere maluerunt, præpositus est abbas jure reverentiss: ac mansuetiss: Eata, qui erat abbas in monasterio quod vocatur Mailros: quod aiunt Colmannum abiturum petisse & impetrasse à rege Oswige, eo quod esset idem Eata unus ex duodecim 'pueris' Aidani, quos primo episcopatus sui tempore de natione Anglorum erudiendos in Christo accepit.

Ibidem.

Ipse est Eata, qui non multo post eidem ecclesiæ Lindisfarnensi episcopus factus est.

Ex cap. 26º.

Quo etiam anno subita pestilentia lues, depopulatis prius australibus Britannia plagis, Nordanhumborum quoque provinciam corripuit, atque acerba clade diutius longe lateque desæviens, magnam hominum multitudinem stravit. Quæ ^{Tudæ episcopi Lindisfar: meminit Beda capº. hujus libri 25º.} plaga præfatus sacerdos domini Tuda raptus est de mundo, & in monasterio, quod vocatur 'Vegnalech, honorifice sepultus. Hæc autem plaga Hiberniam quoque insulam pari clade premebat.

Ibidem de Anglis studendi gratia ad Scottos profectus.

Erant inter hos duo juvenes magnæ indolis, de nobilibus Anglorum, Edelhun & Ecgeberht, quorum prior frater fuit Edelwini, viri æque deo dilecti.

a Quam MS. b Ex impress. c Pegnalech, vel Pegnaleth, alii. Et Pegnalech quidem in versione Anglo-Sax. Ælfrediana.

Ibidem.

Ibidem.

Hi ergo cum essent in monasterio; quod Scottorum lingua Rithmelige ^a appellatur; & omnes focii ipsorum vel mortalitate de seculo rapti, vel per alia loca essent dispersi, correpti sunt ambo morbo ejusdem mortalitatis, & gravissime afflicti.

Ibidem.

Quid multa? ipse Edelhun proxima nocte defunctus est. At vero Ecgberht, decussa molestia ægritudinis, convaluit.

Ex cap. 27°.

S. Eadhedus, presbyter Alchfridi regis.

Qui postea, regnante Ecgfrido, Hripensis ecclesiæ præful factus est.

Pag. 136.

Ex cap. 2°. 4i. libri, ubi loquitur de Theodoro Cilice archiepiscopo Cant. & Adriano abbate S. Augustini Cantii.

Et quia litteris sacris simul & secularibus, ut diximus, habundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterva, scientiæ salutaris quotidie flumina in rigandis eorum cordibus emanabant; ita ut etiam ^b metricæ artis, ^c Astronomiæ, & ^d Arithmeticiæ ecclesiæ inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est, quod hodie supersunt de eorum discipulis qui Latinam Græcamque linguam, æque ut propriam in qua nati sunt, norunt. Nec unquam prorsus, ex quo Angli Britanniam petierunt, feliciora fuerunt tempora; dum & fortiss. Christianosque habentes reges cunctis barbaris nationibus essent terrori, & omnium vota ad nuper audita coelestis regni gaudia penderent, & quicumque lectionibus sacris cuperent erudiri, haberent magistros in promptu qui docerent.

Ex cap. 3°.

Susceptum itaque episcopatum gentis Merciorum, simul & Lindisfarorum, Ceadda, juxta exempla patrum antiquorum, in magna vitæ perfectione administrare curavit. Cui etiam Merciorum rex Wulphere donavit terram L. familiarum ad construendum monasterium in loco qui dicitur ^e At Barne, i. e. Ad nemos,

^a Ex impress. ^b Musicæ artis in nonnullis exemplarib. si sequamur Stapletoni versionem Anglicam. ^c Astronomicæ & Arithmeticiæ ecclesiasticæ al. ^d Pro Arithmeticiæ, sive, ut in nostro effertur Codice, Arithmeticiæ, in nonnullis vet. Codd. Grammaticæ legitur. Sic enim in versione Anglo-Sax. Ælfrediana: 7 hi betpýh halige bec. 7 cýpelicne ðeodscipe on Mæter cpræfte. 7 on Tungol cpræfte. 7 on Gnamatisc cpræfte týðan 7 læpðan: ^e Adbearue, vel Adbarue, al. Et quidem Ætbeapre in vers. Anglo-Sax. Ælfr. Nec absurde. Beapupe enim, vel Beappe, est nemos. Vide Somneri Lex.

in

in provincia Lindissi, in quo usque hodie instituta ab ipso regularis vitæ vestigia permanent. Habuit autem sedem episcopalem in loco qui dicitur Licestfeld, in quo & defunctus, & sepultus est.

Ibidem.

Obiit autem Ceadda 6^a. die No. Mart. & sepultus est primo quidem juxta ecclesiam S. Mariæ; sed postmodum constructa ibidem ecclesia beatiss. apostolorum principis Petri, in eandem sunt ossa translata.

Ibidem de Uinfrido, Ceaddæ successore.

Qui, sicut prædecessores ejus, provinciis Merciorum, & Mediterraneorum Anglorum, & Lindisfarorum episcopatus officio præesset.

Ex 4°. cap^o. de Colmanno, qui fuerat episcopus Lindisfarne: & sedem reliquerat.

Deinde secessit ad insulam quandam parvam, quæ ad occidentalem plagam ab Hibernia procul secreta, sermone Scot-

tico ^f Inisbouinde, i. e. insula vitulæ albæ, nuncupatur. In hanc ergo perveniens, construxit monast: & monachos inibi, quos de utraque natione collectos adduxerat, collocavit. Qui cum invicem concordare non possent, eo quod Scotti tempore æstatis, quo fruges erant colligendæ, relicto monasterio, per nota sibi loca dispersi vagarentur; at vero succedente hyeme redirent, & his, quæ Angli præparaverant, communiter uti ^b desiderabant.

Ibidem de monachis Anglis translatis de insula vitulæ albæ per Colmannum.

Invenit locum in Hibernia insula aptum monasterio construendo, qui lingua Scottorum Mageo nominatur.

Ibidem.

Quod videlicet monaster. usque hodie ab Anglis tenetur in-
colis. Ipsum namque est quod nunc grande de modico ef-
fectum ^c Mugeo consueve vocatur. Alias, in ju-
geo, & ju-
geto.

Ibidem de synodo congregata per Theodorum archiepiscopum Cant:

Anno regni regis Ecgridi 30.

Convenimus autem die 24°. mensis Septembris, Indictione prima, in loco qui dicitur Heorutford.

Ibidem.

Putta episcopus castelli Cantuariorum, quod dicitur Hrofescetre.

^a Inij bofinde *Verf. Ang. Sax. Alf. recte, ut è MS. Cott. notat el. whelocus.* ^b Desiderarent al. ^c Mageo in aliq. Codd antiq. quos consului. At à prima manu Muigeo, vel Maigeo, ut è vestigiis veteris scriptura constet.

Pag. 137.

Ibidem quo modo provincia Orientalium Anglorum, Bisepiscopo ægrotante, in duas parochias fuit divisa à Theodoro archiepiscopo.

Duo sunt pro illo Æcci & Baduine electi & consecrati episcopi, ex quo usque hodie provincia illa duos habere solet episcopos.

Ex cap. 6º.

Hic a sane, priusquam episcopus factus esset, duo præclara monasteria, unum sibi, alterum forori suæ Ædelburgæ construxit, quod utrumque regularibus disciplinis optime instituerat. Sibi quidem in regione Sudriona, juxta flu. Tamensem, in loco qui dicitur Cerotesei, i. e. Ceroti insula; forori autem in Orient: Sax: provincia, b in loco qui dicitur In Berecingum.

Ibidem capº. 6º. de Uinfrido episcopo Mer: deposito.

Et in loco ejus ordinavit Sexuulphum, qui erat constructor & abbas monasterii quod dicitur Medehamsted. Valdhære episcopus successit in regione Girviorum Erconwaldo.

Ex cap. 11º. de Sebbi, rege Orient: Sax: monacho facto per Ualdberum episcopum Lond:

Et per ejus benedictionem habitum religionis, quem diu desiderabat, accepit.

Ibidem de sepultura Sebbæ Londini.

Conditus est autem in ecclesia beati doctoris gentium.

Ex capº. 12º.

Rosa per Ædelredum, regem Merciorum, depopulata.

Civitatem quoque Hrofi, in qua erat Putta episcopus, quamvis eo tempore absens, communi clade absumpsit.

Ex capº. 13º. de Wilfrido episcopatu pulso per Ecgbertum regem Northumbr: anno Domini 678º.

Et duo in loco ejus substituti episcopi, qui Northanhumbrorum genti præessent, Bosfa videlicet, qui Deirorum, & Eata, qui Berniciorum provinciam gubernaret: hic in civitate Eboraci, ille in Haugustaldensi, sive in Lindisfarnensi, ecclesia cathedram habens episcopalem. Cum quibus & Headhed in provinciam Lindisfarorum, quam nuperr: rex Ecgfrid, superato in bello, & fugato Wulpher, obtinuerat, ordinatur episcopus.

Ibidem.

S. Theodorus.

Horum numero duos addidit antistites, Trumberctum ad

a Erconwaldus sc. Orientalium Saxonum episcopus. b *At the place that is called Berching in versione Angl. Stapletoniana. Quin & in margine Berching in Essex habet Stapletonus.* ecclesiam

ecclesiam Haugustaldensem, remanente Eata ad Lindisfar-nensem, & Trumwine ad provinciam Piëtorum, quæ tunc temporis Anglorum erat imperio subiecta. Eadhedum de Lindissi reversum, eo quod Edelred provinciam recepisset, Hripenfi ecclesiæ præfecit.

Ex cap. 14°. de adventu Wilfridi ad Australes Saxones.

Erat autem rex gentis ipsius Edelwalch, non multo ante baptizatus in provincia Merc: præsentē ac suggerente rege Wulphere, à quo etiam egressus de fonte loco filii susceptus est: in cuius signum adoptionis duas illi provincias donavit, Vectam insulam, & Meanuarorum provinciam, in gente Occidentaliū Saxonum. Itaque episcopus, concedente, imo multum gaudente, rege, primos provinciæ duces ac milites sacrosancto fonte abluebat.

Ibidem.

Erat autem ibi monachus quidam de natione Scottorum, vocabulo Dicul, habens monasteriolum permodicum in loco qui

vocatur Bosenham, sylvis & mari circumdatum, & in eo fratres quinque, aut sex, & humili & paupere vita deo famulantes. Sed provincialium nullus eorum vel vitam æmulari, vel prædicationem curabat audire.

Ibidem.

Quo tempore rex Edelwalch donavit reverentiff: antistiti

Wilfrido terram octuaginta septem familiarum, ubi * suos ho-
mines, qui exules vagabantur, recipere posset, vocabulo Seolesey, quod dicitur Latine Insula vituli marini. Est etenim locus undique mari circumdatus, præter ab occidente, unde
habet ingressum amplitudinis quasi fundæ jactus: qualis locus à Latinis Peninsula, à Græcis solet Cherfonesus vocari. Hunc ergo locum cum accepisset episcopus Wilfrid, fundavit ibi monasterium, ac regulari vita instituit, maxime ex his quos secum adduxerat fratribus.

Ibidem de peste in monasterium Selesense sæviēte.

Pag. 138.

Quæ cum præfatum quoque monasterium, cui tunc regendo religiosissimus Christi sacerdos, vocabulo Eappa, præfuit, nutu divinæ dispensationis attingeret, &c.

Cap. 15^m.

i. e. Occident: Saxonum.

Postquam ergo Ceadualla regno potitus est Geuiforum, cepit & insulam Vectam, quæ eatenus erat tota idolatriæ dedicata, ac tragica cæde omnes indigenas exterminare, ac suæ provinciæ homines pro his substituere contendit, voto se ob-

T 2

ligans,

ligans, quamvis nec dum regeneratus (ut ferunt) in Christo, quia, si cepisset insulam, quartam partem ejus simul & prædæ domino daret. Quod ita solvit, ut hanc Wilfrido episcopo, qui tunc forte de gente sua superveniens aderat, utendam pro domino offerret. Est autem mensura ejusdem insulæ, juxta æstimationem Anglorum, mille ducentarum familiarum; unde data est episcopo possessio terræ trecentarum familiarum. At ipse partem, quam acceperat, commendavit cuidam de clericis, cui erat nomen Beornuine, (& erat filius sororis ejus) dans illi presbyterum nomine Hildila, qui omnibus, qui salvari vellent, verbum ac lavacrum vitæ ministraret. Ubi silentio prætereundum esse non reor, quod, in primitias eorum qui de eadem insula credendo salvati sunt, duo regii pueri, fratres videlicet Arualdi regis insulæ, speciali sunt Dei gratia coronati. Siquidem, imminentibus insulæ hostibus, fuga lapsi sunt de insula, & ^a proximam ^b Vitorum provinciam translati. Ubi cum delati in locum qui vocatur ^c Ad lapidem occultandos se à facie regis victoris credidissent, proditi sunt, atque ^d occisi iussi. Quod cum audisset abbas quidam & presbyter, vocabulo Cineberth, habens non longe ab inde monaster: in loco, qui vocatur Reodforde, i. e. va-

Vectæ magnitudo.

Arualdus rex Vectæ inf: Vitæ.

Reodforde.

Ceduallam

[Purgatory to seke in those Daies.]

Vectæ situs.

Hamelea flu. Hamelrife, brachium aut sinus portus Avonæ.

dum arundinis, venit ad regem, qui tunc eisdem in partibus occultus curabatur à vulneribus, quæ ei inflicta fuerunt prælianti in insula Vecta; postulavitque ab eo, ut, si necesse esset pueros interfici, prius eos liceret fidei Christianæ sacramentis imbui. Concessit rex, & ipse instructos eos verbo veritatis, ac fonte salvatoris ablutos, de ingressu regni æterni certos reddidit. Moxque illi instante carnifice mortem læti subiere temporalem, per quam se ad vitam animæ perpetuam non dubitant esse transituros. Hoc ergo ordine postquam omnes Britanniarum provinciæ fidem susceperant, suscepit & insula Vecta. In qua tamen, ob ærumnam externæ subjectionis, nemo gaudium ministerii ac sedis episcopalis ante Danielelem, qui nunc Occid: Saxonum est episcopus, accepit. Sita est autem hæc insula contra medium Australium Sax: & Geuiforum, interposito pelago latitudinis trium milium, quod vocatur Solente. In quo videlicet pelago bini æstus oceani, qui circum Britanniam ex infinito oceano Septentrionali erumpunt, sibimet invicem quotidie compugnantes occurrunt, ultra hostium flu. Hamelea, quod per terras Vitarum, quæ ad regionem Geuiforum pertinent, præfatum pelagus ^e intrat; finitoque conflictu, in oceanum refusi, unde venerant, redeunt.

^a In proximam al. ^b The Wites inhabited Hampshire, as the Saxons Suffex inquit Scapletonus in margine versionis. ^c Ætæytane vers. A. Sax. Ælf. ^d Occidi al. ^e Intrant MS.

Ex

Ex cap. 17.

Cum enim idem Benedictus construxisset monasterium Britanniae, in honore beatissimi apostolorum principis, juxta hostium flu. Wiri, venit Romam cum cooperatore ac socio ejusdem operis Ceolfrido, qui post ipsum ejusdem monasterii abbas fuit.

Biscop, cog:
Benedictus,
conditor
Wirenfis
monast:

Ex cap. 18. de Etheldrida, filia Annae, & uxore Ecgfridi regis.

Intravit monasterium Ebbæ abbatissæ, quæ erat amita regis Ecgfridi, positum in loco quem Coludi urbem nominant, accepto velamine sanctimonialis habitus à præfato antistite Wilfrido. Post annum vero ipsa facta est abbatissa in regione quæ vocatur Elge; ubi constructo monasterio virginum, deo devotarum, per plurimum mater virgo, & exemplis vitæ celestis esse coepit, & monitis.

Coludi
urbs.
Pag. 139.

Ibidem de obitu Etheldridæ ex peste, & quo modo Sexburga, soror ejus, olim uxor Earcomberti regis Cant. facta sit abbas ibidem.

Ibidem de translatione Ethelfridæ per Sexburgam.

Justitque quosdam à fratribus quærere lapidem, de quo locum in hoc facere possent. Qui ascensa navi (ipsa enim regio Elge a undique aquis ac paludibus circumdata, neque lapides majores habet) venerunt ad civitatulam quandam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorum Grantacestre vocatur: & mox invenerunt juxta muros civitatis locum de marmore albo pulcherrime factum, operculo quoque similis lapidis aptissime tectum.

[Elge Elie.]
Grantacestre.

Ibidem.

Est autem Elge in provincia Anglorum Orientalium regio familiarum circiter sexcentarum, in similitudinem insulæ, vel paludibus (ut diximus) circumdata, vel aquis: unde & à copia anguillarum, quæ in eisdem paludibus capiuntur, nomen accepit.

Anguillaria.

Ex 20. de Imma milite, qui vinculis detineri non potuit.

Nec tamen vinciri potuit. Nam mox ut abire coeperunt, qui vincierant, eadem ejus sunt vincula soluta. Habebat enim germanum fratrem, cui nomen erat Tunna, presbyterum & abbatem monasterii in civitate, quæ hætenus ab ejus nomine Tunnacester cognominatur.

Imma miles fratris Ecgfridi, regis Northumb.

Tunnacester unde. Vide num Cunacestre legi possit. Est enim Cunecestre inter Durnelmum & Novum castrum.

a Undique est aquis al.

Caput vicesimum 1^m. continet genus & vitam Hildæ abba: quæ fuit filia Hererici & Birthsuidæ.

Ibidem.

Lelandus. Deinde ab Aidano episcopo patriam * revocata, accepit
 * A Cale, monasterio Galliz. Monasterium Hildæ juxta Worum. Heorutei. Bega. Calcaria.
 locum unius familiæ ad septentrionalem plagam Wiri fluvii, ubi æque uno anno monasticam cum perpaucis sociis vitam agebat. Post hæc facta est abbatissa in monasterio, quod vocatur Heorutei; quod videlicet monasterium factum erat non multo ante à religiosa Christi famula Bega, ^a quæ prima fertur in provincia Northumbrorum propositum vestemque sanctimonialis habitus, consecrante Aidano episcopo, suscepisse. Sed illa, post non multum tempus facti monasterii, secessit in civitatem Calcariam, quæ à gente Anglorum ^b Caelcæstre appellatur, ibique sibi mansionem instituit.

Ibidem.

¶ Streone-
shalch.
Cum ergo aliquot annos huic monasterio, regularis vitæ institutioni multum intenta, præesset, contigit eam suscipere etiam construendum, sive ordinandum, monasterium in loco qui vocatur Streoneshalch.

Ibidem de literatis & illustribus viris in Streoneshalch.

Exercitium
literarum
in Streone-
shalch.
Denique quinque ex eodem monasterio postea episcopos vidimus, & hos omnes singularis meriti, ac sanctitatis viros, quorum hæc sunt nomina: Bosca, Etlæ, Ostfor, Joannes, & Wilfrid. De primo supra diximus, quod Eboraci fuerit consecratus antistes. De secundo breviter intimandum, quod in episcopatum Dorcestre ordinatus. De ultimis infra dicendum est, quod eorum primus Hagustaldensis, secundus Eboracensis ecclesiæ sit ordinatus episcopus. De * medio nunc dicamus, &c.

¶ * Ostphorum significat, cujus vitam ibidem breviter perstringit.

Ibidem de Tatfrido de Streoneshalch, viro eruditissimo, electo in episcopum Wiccorum.

Ibidem de obitu Hildæ.

Hacanos
[Hack-
neys.]
Quæ videlicet nocte dominus omnipotens obitum ipsius in alio longius posito monasterio, quod ipsa eodem anno construxerat, & app: Hacanos, manifesta revelatione, vel visione, revelare dignatus est.

Ibidem de Streoneshalch & Hacanos.

Distant autem inter se monasteria hæc tredecim ferme milibus passuum.

¶ Cedmon
poeta.

Caput 22^m. continet vitam Cedmonis poetæ.

Ex cap. 23°.

Colding-
ham.

His temporibus monasterium virginum, quod Coludi urbem

^a Quæ prima feminarum fertur al. ^b Colchester in marg. vers. Stapletonianæ.
^a cognos-

^a cognominant", cujus supra meminimus, per culpam incuriae flammis absumptum est.

Ex cap^o. 24°. cades Ecgfridi regis Northumb. per Pictos.

Pag. 140.

Simulantibus fugam hostibus in angustias inaccesorum montium ^b introductus", cum maxima parte copiarum, quas secum adduxerat, extinctus est.

Lelandus.
Cum Ecgerhto cœperunt res Anglorum retrofluere.

Ibidem de fuga Trumwini Angli, episcopi Candidæ Casæ.

Recessit cum suis, qui erant in monasterio Ebbercurnig, posito quidem in regione Anglorum, sed in vicinia freti quod Anglorum terras Pictorumque determinat; ^c eosque, ubicunque poterat, amicis per monasteria commendans, ipse in prædicto famulorum famularumque dei monasterio, quod vocatur Streonefhalc, locum mansionis elegit. *Ibidem.* Ubi etiam defunctus, in ecclesia beati Petri apost: juxta honorem, & vita, & gradu ejus condignum conditus est. Præerat quidem tunc eidem monasterio regio virgo Ælfled, una cum matre Eanfleda.

Ibidem.

Successit autem Ecgfrido in regnum Aldfrid vir in scripturis doctiss: qui frater ejus, & filius Oswiges regis esse dicebatur; destructumque regni statum, quamvis intra fines angustiores, nobiliter recuperavit.

Caput 25^m. & 26^m. continent vitam Cuthberti episcopi.

Ex cap. 25.

Cuthbertus

Qui in insula permodica, quæ appellatur Farne, & ab Farne.

S. ecclesia Lindis:

eadem ecclesia novem ferme milibus passuum in oceano procul abest, vitam solitariam per annos plures &c. duxerat.

Ibidem.

Siquidem à temporibus antiquis ibidem & episcopus cum clero, & abbas solebat manere cum monachis; qui tamen & ipsi ad curam episcopi familiariter pertinerent.

Clerici & monachi in Lindisfarne.

Ex cap^o. 26.

Erat autem locus & aquæ prorsus, & frugis, & arboris inops; sed & spirituum malignorum frequentia humanæ habitationi minus accommodus.

Ibidem de fontis eruptione.

Erat autem tellus durissima, & saxosa, cui nulla omnino spes venæ fontanæ videretur inesse: &c.

Fons in Farne per preces Cuthberti.

^a Ex impress. ^b Ex impress. ^c Eoque MS.

Ibidem

*Ibidem quo modo Cuthbertus in synodo electus in episcopum
Haugst: sed Eata reverso ad Haugst: Lindisf. factus est.*

Contigit autem, ut, congregata synodo non parva sub præsentia regis Ecgridi, juxta flu: Alne, in loco qui dicitur At Twiford, quod sig: ad duplex vadum, cui beatæ memoriæ Theodorus archiepiscopus præsidebat, &c.

Ex capº. 27º. de Hereberhto heremita, & amico Cuthberti.

Doruentiono
flu:

Qui in insula stagni illius prægrandis, de qua Doruentionis flu: primordia erumpunt, vitam ducens solitariam, annis singulis cum visitare, &c. solebat.

Ibidem de eodem Hereberhto.

Cuthbertum

Lugubalia.

Hic cum audiret eum ad civitatem Lugubaliam devenisse, venit ex more cupiens salutaribus ejus exhortationibus ad superna desideria magis magisque accendi.

Obiit Cuthbertus in Farne, sed sepultus in Lindisf.

Ex capº. 30º.

Dacore flu:

Est autem factum in monasterio, quod juxta amnem Dacore constructum ab eo cog: accepit, cui tunc vir religiosus Suideberht abbatis jure præfuit.

Ex 1º. capº. 5. libri, de Edelwado presbytero Hripensi.

Successit autem viro dei Cuthberto in exercenda vita solitaria, quam in insula Ferne ante episcopatus sui tempora gerebat, vir venerabilis Edelwado.

Ibidem de Edelwado.

Manfit autem idem vir dei in insula Farne duodecim annis, ibidemque defunctus est. Sed in insula Lindisfarnensi &c. sepultus est.

Caput 2m. 3. 4. & 5. vitam Joannis, qui primo erat episcopus Hagustaldensis, postea archiepiscopus Eboræ: a complectuntur.

Ex 2. cap.

Berththun quondam diaconus ejus, nunc autem abbas monasterii quod vocatur ^b In Derwalde, i. e. sylva Deirorum. ^a Deirosylva. ^b Beverle.

Ibidem.

Est mansio quædam secretior, nemore raro & vallo circumdata, non longe ab Hagustaldenti ecclesia, i. e. unius ferme miliarii & dimidii spatio, interfluente Tino amne, separata, habens cœmeterium S. Michaëlis archangeli, in qua vir dei sæpius, ubi oportunitas arridebat temporis, & maxime in Quadragesima, manere cum paucis, atque orationibus & lectioni quietus operam dare consueverat.

^a Hanc vocem adjeci. ^b Inderavuda, vel Indeirawada, al. & quidem Ondýpapuda in vers. Angl. S. Alfr.

Ex

Ex capº. 3º.

Ipse a tempore quodam [*b* venit] ad monasterium virginum in loco qui vocatur Vetadune, cui tunc Hereburh abbatissa præfuit.

Mors Joannis archiepiscopi ex capº. viº.

Manfit in episcopatu annis 33^{bus}, & sic cœlestia conscendens regna, sepultus est in silva Deirorum.

Ex capº. 7º.

Pag. 141.

Anno autem regni Alfridi 3º. Cedualla, rex Occident: Saxorum, cum genti suæ duobus annis strenuissime præflet, relicto imperio propter dominum, regnumque perpetuum, venit Romam, hoc sibi gloriæ singularis desiderans adipisci, ut ad limina apostolorum fonte baptismatis ablueretur, &c.

Ex capº. 8º.

Successit autem Theodoro in episcopatum Berthwald, qui erat abbas in monasterio, quod juxta ostium fluvii Genglade positum, ² Raculfe nominatur, vir & ipse scientia scripturarum imbutus, sed & ecclesiasticis disciplinis, simul ac monasterialibus, summe instructus, tamen prædecessori suo minime comparandus.

Berthwaldus archiepiscopus Cantuariæ electus regnante ibidem Witredo.

¹ Glin flu:² Raculf cœnobium.*Ibidem de Tobia episcopo Rosensi, qui Gebmundo successit.*

Tobiam pro illo consecravit, virum Latina, Græca, & Saxonica lingua atque eruditione multipliciter instructum.

Ex fine 9ⁱ. capi. de Vihtberto Anglo, qui, relicta Scotia, in qua peregrinus fuit, Frieslandi adiit.

Ascendit navem, & Frieslandi perveniens, duobus annis continuè genti illi, ac regi ejus Rathbedo, verbum salutis prædicabat, neque aliquem tanti laboris fructum apud barbaros invenit auditores. Tum reversus ad dilectæ peregrinationis locum, &c.

Ex capº. 10º. de Ecgeberht Scotto.

Ut autem vir domini vidit Ecgeberht, quia nec ipse ad prædicandum gentibus venire permittebatur, (retentus ob aliam sanctæ ecclesiæ utilitatem, de qua oraculo fuerat præmonitus) nec Vihtberht illas deveniens in partes quicquam proficiebat; tentavit ad huc in opus verbi mittere viros sanctos, & industrios, in quibus eximius Wilbrord presbyterii gradu & merito præfulgebat. Qui cum illo advenissent, (erant autem numero 12^m.) divertentes ad Pipinum, ducem Francorum, gratanter ab illo suscepti sunt: & quia nuper citeriorem

a Sc. Joannes. b Adjeci.

Tom. 2.

U

Frieslandi,

Fresiam, expulso inde Rathbedo rege, ceperat, illo eos^a ad prædicandum misit; ipse quoque imperiali autoritate juvans, ne quis prædicantibus quidquam molestiæ inferret, multisque eos, qui fidem suscipere vellent, beneficiis attollens. Unde factum est, opitulante gratia divina, ut multos in brevi ab idolatria ad fidem converterent Christi.

Ibidem.

Heuualdi. Horum secuti exempla duo^a quidam presbyteri^b de^c natione Anglorum, qui in Hibernia multo tempore pro æterna patria exulaverant, venerunt ad provinciam antiquorum Saxonum, si forte aliquos ibidem prædicando Christo acquirere possent. Erant autem unius ambo sicut devotionis, sic etiam vocabuli. Namque^e uterque^d eorum appellabatur Heuuald; ea tamen distinctione, ut, pro diversa capillorum specie, unus niger Heuuald, alter albus Heuuald diceretur. quorum uterque pietate religionis imbutus erat. Sed niger Heuuald magis sacrarum litterarum scientia erat institutus, &c. Ibidem de eorum martyrio.

Ibidem.

Denique gloriosissi dux Francorum Pippin, ubi hæc comperit, misit, & adducta ad se eorum corpora condidit cum multa gloria in ecclesia Colonia civitatis.

Wilbrordus
à Sergio
dictus Cle-
mens.

Caput 11^m. monstrat quo modo Wilbrordus Romæ à Sergio Pontifice factus sit Fresonum episcopus, dictusque Clemens.

Ibidem.

Donavit ei Pippin locum cathedræ episcopalis in castello suo inlustri, quod antiquo gentium illarum verbo Wiltaburg, i. e. oppidum Wiltorum, lingua autem Gallica Trajectum^d vocatur."

Ibidem.

Ipse autem Wilbrod, cog. Clemens, ad huc superest, longa jam venerabilis ætate, utpote 36^m. in episcopatu habens annum.

Pag. 141.
Cuneningum.

Caput duodecimum continet visiones Drithelmi vitæ restituti.

Erat pater-familias in regione Nordanhumbrorum, quæ vocatur^e In Cuneningum.

Ibidem, quo modo Drithelmus factus monachus.

Mailros.

Nec multo post seculi curis absolutus, ad monasterium Mailros, quod Tuidi flu: circumflexu maxima ex parte clauditur, pervenit.

^a Quidam MS. ^b Ne MS. ^c Uter MS. ^d Ex impressi: ^e Incuneningum al. Sed on Cuneningum, vel on Cunungum, in vers. Ang. Sax. Ælf. Et divisim in opt: Codd. MS.

Ibidem.

Ibidem.

Narrabat visiones suas Aldfrido regi, viro undecunque doctissimo.

Ex cap. 16. de libro Adamnani abbatis Huenfis de locis sanctis.

Porrexit autem librum hunc Adamnan Aldfrido regi, ac per ejus largitionem etiam minoribus ad legendum contraditus. Scriptor quoque ipse multis ab eo muneribus donatus, a patriam remissus est.

Adamnani
Scotti liber
de locis
sanctis.

Ex cap. 17.

Plura voluminis illius si quis scire delectat, vel in ipso illo volumine, vel in eo, quod de illo dudum strictim excerptimus, epitomate requirat.

Bedæ epi-
tome de lo-
cis sanctis.

Ex cap. 18.

Anno dominicæ incarnat: septingentesimo quinto Alfridus, rex Nordanhumborum, defunctus est, anno regni sui 20. nec dum completo; cui succedens in imperium filius suus Osfred, puer circiter octo annorum, regnavit annis 11.

Alfridi re-
gis mors.

Ibidem.

S. Hedda episcopo Occid: Sax:

Quo defuncto, episcopatus provincie illius *b* in duas partes parochie divisus est. Una data est Danieli, quam usque hodie regit; altera Aldhelmo, cui quatuor annis strenuissime præfuit; ambo & in rebus ecclesiasticis, & in scientia scripturarum sufficienter instructi. Denique Aldhelm, cum adhuc esset presbyter, & abbas monasterii quod Maldubi urbem nuncupant, scripsit, jubente synodo, sue gentis librum egregium adversus errorem Britonum, quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura ecclesiasticæ castitati & paci contraria gerunt, multosque eorum, qui occidentalibus Sax: subditi erant, Britones ad catholicam dominicæ Paschæ celebrationem hujus lectione perduxit. Scripsit & de virginitate librum eximium, quem in exemplum Sedulii geminato opere, & versibus hexametris, & prosa composuit. Scripsit & alia nonnulla, utpote vir undecunque doctiss. Nam & sermone nitidus, & scripturarum (ut dixi) tam liberalium quam ecclesiasticarum erat eruditione mirandus. Quo defuncto pontificatum pro eo suscepit Fordhere, qui usque hodie superest, vir & ipse in scripturis sanctis multum eruditus. Quibus episcopatum administrantibus statutum est synodali decreto, ut provincia Australium Sax. quæ eatenus ad civitatis Ventanæ, cui tunc Daniel præerat, parochiam pertinebat, & ipsa sedem episcopalem, & proprium haberet episcopum: consecratusque est eis primus antistes Eadberct, qui erat abbas monasterii beatæ memoriæ Wilfridi episcopi, quod dicitur

Aldhelm.

Maildul-
phi urbs.

[Pascha quo
tempore.]

Fordherus
episcopus
Shirebur-
nensis.

[Parochia
civitatis.]

a In patriam *al.* *b* In duas parochias div. *c. al.*

U 2

Seolefige.

Seolesige. Quo defuncto, ^a Eolla suscepit officium pontificatus. Ipso autem ante aliquot annos ex hac luce substracto, episcopatus usque hodie cessavit.

Ex capº. XIXº. anno 4º. Ofredi regis Northumbr:

Antistes eximius Wilfride, post quadraginta & quinque annos accepti episcopatus, diem clausit extremum in provincia, quæ vocatur ^b In Undalum; corpusque ejus loculo inditum, perlatum est in monasterium ipsius, quod dicitur In Hripum, &c.

Vita Wilfridi.

Ibidem Beda universam vitam Wilfridi recenset.

* Pag. 143.

* Ibidem de munificentia Alchfridi regis in Wilfridum.

In provinc:
Ebor:
Stanford.
Ripun.

Unde & ^c illi, quia catholicum eum esse comperiit, mox donavit terram decem familiarum in loco, qui dicitur Stanford, & non multo post monasterium triginta familiarum in loco, qui dicitur In Hripum.

Ibidem apparet Accam presbyterum, qui postea fuit Hagustaldensis episcopus, fuisse Romæ cum Wilfrido.

Ibidem.

S. Alfridi.

Unde factum est, ut, regnante Ofredo, filio ejus, mox synodo facta juxta flu. Nidd, post aliquantum utriusque partis conflictum, tandem, cunctis faventibus, in præsulatum sit

I. e. in sedem Hagustal.

Wilfridus *

suæ receptus ^d provinciae.

Ex capº. 20º.

S. Adriani.

Laus Albin.

Cujus doctrinæ simul & Theodori, inter alia, testimonium perhibet, quod Albinus discipulus ejus, qui monasterio ipsius in regimine successit, in tantum studiis scripturarum institutus est, ut Græcam quidem linguam non parva ex parte, Latinam vero non minus quam Anglorum, quæ sibi naturalis est, noverit.

Ibidem per totum caput vita Accæ episcopi Hagustal.

Ecclesiæ Hagustaldensis magnificencia.

Qui & ipsius ecclesiæ suæ, quæ in beati Andrei apostoli honorem consecrata est, ædificium multifario decore, ac mirificis ampliavit operibus.

Bibliotheca Hagustaldensis.

Sed & historias passionis eorum, una cum ceteris ecclesiasticis voluminibus, summa industria ^e congregatis, amplissimam ibi ac nobilissimam bibliothecam fecit.

Ex capº. 21º. de Naitano, rege Pictorum.

Ceolfridus abbas.

Siquidem misit legatarios ad virum venerabilem Ceolfridum, abbatem monasterii beatiss: apostolorum Petri & Pauli,

Monasterium Petri.

^a Ceolla al. ^b Inundalum, & mox infra Inhrypum, al. ^c Ille MS.

Monasteium Pauli.

^d Ecclesiæ al. ^e Potius congregans, ut in impressis.

quod

quod est ad ostium Wiri amnis, & juxta amnem Tinam in loco, qui vocatur In Girvum, cui ipse post Benedictum, de quo supra diximus, gloriosissime præfuit.

Ibidem Ceolfredi literæ ad Naitanum, regem Pictorum, de observatione Paschali, & ecclesiastica tonsura, libelli instar, quæ sic incipiunt:] Catholicam sanctæ Paschæ &c.

Doctissima
epistola,
sive libellus,
Ceolfredi.

Ibidem in fine cap. ejusdem, quod, Ceolfredo autore, Picti canonicum tandem Pascha, & tonsuram acceperint.

Ex cap. 23. de * morte Withredi regis Cant. & morte Tobie Rofensis episcopi.

* Anno
Dni 7250.

Anno post quem proximo Tobias, Rofensis ecclesiæ præful, defunctus est, vir, ut supra meminimus, doctiss: Erat enim discipulus beatæ memoriæ magistrorum, Theodori archiepiscopi, & Adriani abbatis; unde (ut dictum est) cum eruditione literarum vel ecclesiasticarum, vel generalium, ita Græcam quoque cum Latina didicit linguam, ut tam notas ac familiares sibi eas, quam nativitatæ suæ loquelam haberet, &c. Ibidem de sepultura ejus.

Ibidem.

Cantuar:

Anno dominicæ incarnat. 731°. Berchthuald archiepiscopus, longa a consumptus ætate, defunctus est die 5°. Id. Januar: qui sedit annos 37^m. menses sex, dies quatuordecim.

Ex Bedæ libello de vita S. Cuthberti ad Eadfridum episcopum. Pag. 144.

Ex 3°. cap.

Est denique monasterium non longe ab ostio Tini flu: ad meridiem situm, tunc quidem virorum, nunc autem mutato, ut solet, per tempora rerum statu, virginum, Christo servitium, nobili examine pollens.

Ex 7°. cap.

Cumque post aliquot annos regi Alhfrido placeret pro redemptione animæ suæ locum quandam regni sui, qui vocatur In Hripum, ad construendum ibi-

Ripæ.

dem monasterium Eatan abbati donare; tollens idem abbas quosdam è fratribus secum, in quibus & Cuthbertum, condidit ibi, quod petebatur, monasterium.

Eata monachus Mailrosensis.
Cuthbertus præpositus hospitum in Ripensi monasterio.

Ex cap. 8°.

Morbo pestilentia, quo tunc plurimi per Britanniam longe lateque deficiebant, correptus est.

Cuthbertus
famosa peste
tactus.

Ibidem.

Ut Boisil presbyter, vir sanctus & integer, peste eadem occubuerit.

a Consummatus MS.

Ex

Ex cap. 15.

Erat præfectus Ecgfridi regis Hildemer, vir religiosus cum omni domo sua deditus operibus, ideoque à beato Cuthberto specialiter dilectus.

Ex cap. 16.

Neque aliquis miretur, quod in eadem insula Lindisfarnea, cum permodica sit, & supra episcopi, & nunc abbatis & monachorum ^a esse locum" dixerimus. Re vera enim ita est. Namque una eademque fervorum dei habitatio utrosque simul tenet, &c. Quo modo episcopi Lindisfarnen: monachi erant, & monachicam cum diaconibus & clericis suis vitam ducebant.

Farne dicitur insula medio in mari posita, quæ non, sicut Lindisfarnensium incolarum regio, bis quotidie, accedente æstu oceani, quem reuma vocant Græci, fit insula, bis renudatis, abeunte reumate, littoribus contigua terræ redditur, sed aliquot milibus passuum ab hac semiinsula distans, quæ & hinc altissimo, & inde infinito clauditur oceano.

Ibidem.

Qui videlicet miles Christi, ut, devicta tyrannorum acie, monarchus terræ, quam adierat, factus est, condidit civitatem suo aptam imperio, & domos in hac æque civitati congruas erexit. Est autem ædificium situ pene rotundum, à muro usque ad murum mensura 4^{or}. ferme, five quinque, periticarum distentum, murus ipse deforis altior longitudine stantis hominis. Nam intrinsecus ^b imam cædendo rupem multo illum fecit altiore, quatenus ad cohibendam oculorum simul & cogitationum lasciviam, ad erigendam in superna desideria totam mentis intentionem, pius incola nil de sua mansione præter cælum posset intueri. Quem videlicet murum non ^c secto lapide, vel latere, & cæmento, sed impolitus prorsus lapidibus & cespice, quem de medio loci fodiendo tulerat, composuit.

Pag. 145.

Duas in mansione habebat domos, oratorium scilicet, & aliud ad communes usus aptum habitaculum; quorum parietes quidem de naturali terra multum intus forisque circumfodiendo five cedendo confecit. Culmina vero de lignis informibus & fœno superposuit. Porro ad portum insulæ major erat domus, in qua visitantes eum fratres suscipi & quiescere possent. Nec longe ab ea fons eorundem usibus accommodus.

Ex cap. 24.

Cuthbertus Coquedam venit, ubi Ælfledam, Ecgfridi regis sororem, convenit.

Qui, ascensa cum fratribus navi, venit ad insulam, quæ Coquedi flu. ostio præjacens, ab eodem accepit cognomen, & ipsa monachorum coetibus insignis.

^a Ex impress. ^b Vivam al. ^c De secto al.*Ibidem.*

Ibidem.

S. Ælfæda.

Intellexit ergo, quia de Alfrido diceret, qui ferebatur filius ^{Prophetia} fuisset patris illius, & tunc in insulis Scottorum ob studium ^{Cuthberti} literarum exulabat. Sciebat autem, quia proponeret Ecgfridus ^{de regno} eum constituere episcopum. ^{Alfridi.}

Ibidem.

Ecgfridus post annum Pictorum gladio trucidatur, & Alfridus frater ejus nothus substituitur.

Ex cap. 27. de Ecgfrido.

Venit ad Lugubaliam civitatem, quæ à populis Anglorum corrupte Luel vocatur, ut alloqueretur reginam, quæ ibidem in monasterio suæ sororis eventum belli expectare disposuit. Postera autem die deducuntibus eum civibus, ut videret moenia civitatis, fontemque in ea miro quondam Romanorum opere extructum.

Ex cap. 33.

Eodem tempore pestilentia subito exorta illis in partibus gravissima necē incubuit, ita ut a magnis quondam refertisque habitatoribus villis ac possessionibus vix parvæ raræque reliquæ, & interdum nullæ, residerent.

Ex cap. XLV.

Unde abbas ipse, sciens in monasterio Lindisfarnensium medicos esse peritissimos, misit eum illo, rogans ut si quid possent curationis conferrent.

Est autem factum in monasterio, quod juxta amnem ^{Dacor fluv.} ^{Dacor monasterium.} ^{Cuthbertus abbas alius à S. Cuthberto.} cor constructum ab eo cognomen accepit, cui tunc vir religiosus Cuthbert abbatis jure præfuit.

Ex Bedæ libello carmine scripto de vita S. Cuthberti ad Joannem presbyterum.

Est locus insignis fluv: super ostia Tini, Eximio jam tunc monachorum examine pollens.

Cuthbertus fit socius monachorum.

Fit monachis socius, quos Lindisfarnea glauci

Insula clara maris refluus circumluit undis.

Tandem Farne petit senior, cupitisque potitus

Sedibus, indigenas patria fugat impiger atros.

i. e. spiritibus

Illa prius nam horrens larvalibus insula flabris

Arcebat humana minis consortia cæcis.

f. ut

Quam domini mox servus adit, cruce territus atrox

Turbo fugit, vagi quasi per mare portio fumi.

a In magnis al.

Pag. 146.
Cuthbertus
Farne petit.

Ille

JOANNIS LÉLANDI

Ille serena tenens pereunte tyrannide regna
Terrestri ætheream sacer aggere condidit urbem,
Atque humiles cellis statuit sub mœnibus ædes.

*E Bedæ libello de vitis Benedicti, Ceolfridi, Easterwini,
Sigfridi, ac Huberti abbatum.*

Terram octo familiarum juxta flu: Fresca ab Alfrido rege,
in scripturis doctissi: in possessionem monasterii S. Pauli apo-
stoli comparavit.

Verum pro hac terra postmodum, regnante Ofredo, Ceolfrido addito pretio digno, terram viginti familiarum in loco, qui incolarum lingua Ad villam Sambuce vocatur, quia hæc vicinior eidem monasterio videbatur, accepit.

E libello de vita Bedæ, ab incerto autore edito.

Beda natus 7. anno Ecfridi, regis Northumbrorum.
Tunbertus unus ex præceptoribus Bedæ in sacris literis.

Pag. 147.

*E libro Bedæ de natura rerum, in quo, veluti in his sequen-
tibus, de ratione temporum tractat.*

Cæsar Germanos & Gallos capit, & Britannos quoque, qui-
bus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum fu-
erat, victos obsidibus acceptis * stipendarios fecit.

* Quarto Claudii anno.

Eodem anno ipse Britanniam adiens, quam neque ante
Julium Cæsarem, neque post eum, quisquam attingere ausus
fuerat, sine ullo proelio, ac sanguine, intra paucissimos dies
plurimam insulæ partem in ditionem recepit. Orcadas etiam
insulas Ro. adjecit imperio, ac sexto quam profectus erat
mense Ro. rediit.

Vespasianus, inter alia magnorum operum, in privata ad-
huc vita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio
missus tricies & bis cum hoste confluxit, duas validiss. gentes,
xx. oppida, insulam Vectam, Britanniae proximam, imperio
Ro. adjecit.

Tempore Antonini Commodi.

Lucius Britan: rex, missa ad Eleutherium, Ro. episcopum,
epistola, ut Christianus efficeretur impetrat.

Severus in Britann: bellum transfert, ubi, ut receptas pro-
vincias ab incursione barbarica faceret securiores, mag. fos-
sam, firmiss.que vallum, crebris insuper turribus communi-
tum, per cxxxii. millia pass. à mari ad mare duxit, & Ebo-
raci obiit.

Tempore Diocletiani.

Carausius sumpta purpura Britannias occupat.

Post decem annos per Asclepiodotum præfectum prætorio
Britanniae receptæ.

Constantius

Constantius 16. imperii anno, summæ mansuetudinis & civilitatis vir, in Britannia diem obiit Eboraci.

Maximus (vir quidem strenuus & probus, atque Augusto dignus, nisi, contra sacramenti fidem, per tyrannidem emerisset in Britanniam) invitus propemodum ab exercitu imperator creatus in Galliam transiit, ibique Gratianum, dolis circumventum, apud Lugdunum occidit, fratremque ejus Valentinianum Italia expulit.

In Theodosio.

Qui ^a quoniam Britanniam omni pene armata ^b juventute spoliaverat, quæ tyrannidis ejus vestigia secuta in Gallias, nunquam ultra domum rediere. Videntes transmarinæ gentes sævis: Scotorum à Circio, Pictorum ab Aquilone, destitutam milite ac defensore insulam adveniunt, & vastatam direptamque eam multos per annos opprimunt.

Tempore Arcadii.

Pelagius Brito dei gratiam impugnat.

Tempore Honorii & Theodosii Minoris.

Britanni, Scottorum Pictorumque infestationem non ferentes, Ro. mittunt, & sui subjectione promissa, contra hostem auxilia flagitant, quibus statim missa legio magnam barbarorum multitudinem sternit, ceteros Britanniae finibus pellit, ac domum reverfura præcepit fociis ad arcendos hostes murum trans insulam inter duo maria statuere, qui absque artifice magistro magis cespite quam lapide factus nil operantibus profuit. Nam mox ut discessere Romani, advectus navibus prior hostis, quasi maturam segetem obvia quæque sibi cædit, calcat, devorat. Iterum petiti auxilia Romani advolant, & cæsum hostem trans maria fugant, conjunctisque sibi Britannis murum, non terra ut ante pulvereum, sed saxo solidum inter civitates, quæ ibidem ob hostium metum fuerant factæ, à mari usque ad mare collocant. Sed & in littore meridiano maris, quia & inde hostis timebatur, turres per intervalla ad prospectum maris statuunt. Sic valedicunt fociis, tanquam ultra non reversuri.

Pag. 148.

Ad Scottos, in Christum credentes, ordinatus à Papa Celestino Palladius primus episcopus mittitur.

Anno Theodosii octavo, recedente à Britan: Ro: exercitu, cognita Scoti & Picti reditus denegatione, redeunt ipsi, & totam ab Aquilone insulam pro indigenis muro tenuis capefunt. Nec mora, cæsis, captis, fugatis custodibus muri, & ipso interrupto ^c jam intra illum crudelis prædo grassatur. Mittitur epistola, lachrymis ærumnisque referta, ad Ro: po-

^a Id est, Maximus tyrannus. ^b Juventute, copiisque militaribus spoliaverat, quæ tyrannidis ejus vestigia secuta in Gallias, &c. al. ^c Etiam al. Tom. 2. X testatis

testatis virum Aëtium ter consulem 23. Theodosii principis anno, petens auxilium, nec ^a imperat. Interea fames dira ac famosiss. profugos infestat, qua coacti quidam hostibus dedere manus. Alii de montibus, speluncis, ac saltibus strenue repugnabant, ac strages hostibus dabant. Revertuntur Scoti domum, post non multum tempus reverfuri. Picti extremam insulæ partem tum primum & deinceps inhabitaturi detinent. Famem præfatam mag. frugum opulentia, opulentiam luxuria & neglegentia, neglegentiam lues acerr: & acrior mox hostium novorum, id est, Anglorum, plaga secuta est, quos illi unanimi consilio cum rege suo Vertegerno quasi defensores patriæ ad se invitandos elegerunt; sed exceptos mox impugnatores atque expugnatores senserunt.

Tempore Martiani & Valentiniani.

Gens Anglorum five Saxonum Britanniam tribus longis navibus advehitur, quibus dum iter prosperatum domi fama referret, mittitur exercitus fortior, qui junctus prioribus, primo hostes, quos petebat, abegit; deinde in socios arma vertens, totam prope insulam ab orientali ejus plaga usque ad occidentalem igni vel ense subegit, confecta occasione, quod pro se militantibus Britones minus sufficienter stipendia darent.

Hæresis Pelagiana Britannorum turbat fidem, qui à Gallicanis episcopis auxilia quærentes, Germanum, Altisiodorensis ecclesiæ episcopum, & Lupum Trecaſenum æque apostolicæ gratiæ antistitem, fidei defensores, accipiunt. Confirmant antistites fidem verbo veritatis simul & miraculorum signis. Sed & bellum Saxonum Pictorumque adversus Britones eo tempore junctis viribus susceptum divina virtute retundunt. Cum Germanus ipse dux belli factus, non tubæ clangore ^b alleuiæ totius exercitus voce ad fidera levato, hostes in fugam vertit immanes.

Fig. 149.

Tempore Zenonis.

Britones, duce Ambrosio Aureliano, viro modesto, qui solus forte Ro. gentis Saxonum cædi superfuerat, occisis in eadem parentibus purpura indutis, victricem eorum gentem provocantes ad proelium, vincunt, & ex eo tempore nunc hii, nunc illi palmam habuere, donec advena potentior tota per longum potiretur insula.

Tempore Mauritii imper.

Idem, missis Britanniam Melito, Augustino, & Joanne, & aliis pluribus cum eis monachis, timentibus deum, ad Christum Anglos convertit. Et quidem Ethelbertus mox ad Christi gratiam conversus cum gente Cantuariorum, cui præerat, proximisque provinciis, etiam episcopum doctoremque

^a impetrat al. ^b Alleluia al.

suum

suum Augustinum, sed & ceteros sacros antistites episcopali sede donabat. Porro gentes Anglorum, ab aquilone Umbri fluminis sub regibus Aelle & Aëdilfrido sitæ, nec dum verbum vitæ audierant. Gregorius 18. anno Mauriti, Indictione 4^a. scribens Augustino, Londini quoque & Eboraci episcopis, accepto à sede apostolica pallio Metropolitanos esse debere decernit. [Metropolitani i. Angl.]

Anno regni Heraclii xvi. Indictione xv. Aeduuius excellentiss. rex Anglorum in Britannia transfumbranæ gentis ad aquilonem, prædicante Paulino episcopo, quem miserat de Cantia venerabilis archiepiscopus Justus, verbum salutis cum sua gente suscepit, anno regni sui 11°. advenit autem Anglorum in Britanniam plus minus an: 180. eique Paulino sedem episcopatus Eboraci* donavit; cui profecto rei, in auspiciis venturæ fidei & regni cœlestis, potestas quoque terreni ^a creaverat regni, ita ut universos Britanniae fines, quod nemo Anglorum ante eum, qua vel ipsorum vel Britonum gentes habitabant, sub ditione ^b acciperent.

Theodorus archiepiscopus, & Adrianus abbas, vir æque doctiss. à Vitaliano missi Britanniam plurimas ecclesias Anglorum doctrinæ ecclesiasticæ fruge fecundaverunt.

^c Sancta, perpetua virgo Christi Edilthruda, filia Annæ, regis Anglorum, & primo alteri viro permagnifico, & post Ecfrido regi conjux data, postquam 12. annos thorum incorrupta ^d servavit maritalem, post reginam sumpto velamine sacro virgo sanctimonialis efficitur. Nec mora etiam virginum mater & nutrix pia sanctarum, accepto in construendum monasterium loco, quem Eylege vocant; cujus merita vivacia testatur etiam mortua caro, quæ, post 17. annos sepulturæ, cum veste, qua involuta est, incorrupta reperitur.

Papa Sergius ordinavit venerabilem virum Uuilibrordum, cognomine Clementem, Fresonum genti episcopum, in qua usque hodie pro æterna patria peregrinus (est enim de Britannia gentis Anglorum) innumera quotidie diabolo detrimenta & Christianæ fidei facit augmenta.

Ecberchtus, vir sanctus de gente Anglorum, & sacerdotium monachica vita etiam pro cœlesti patria peregrinus exornans, plurimas Scoticæ gentis provincias ad canonicam paschalis temporis observantiam, à qua aberraverant, pia prædicatione convertit anno D. 716.

His temporibus multi Anglorum gentis nobiles & ignobiles, viri & feminae, duces & privati, divini amoris instinctu, de Britannia Romam venire consueverant. Inter Pag. 150.

^a Sic, cum duob. punctis sub a. ^b Acciperet al. ^c Sancta & perpetua al. ^d Sic, cum duob. punctis sub it.

quos etiam reverendiss. abba meus Ceolfrius, annos natus 74. cum esset presbyter annis 47. abbas annis 35. ubi Lingonas pervenit, ibi defunctus, atque in ecclesia beatorum geminorum martyrum sepultus est; qui, inter alia donaria, quæ adferre disposuerat, misit ecclesiæ S. Petri Pandectam, à beato Hieronymo in Latinum ex Hebræo, vel Græco fonte translatum.

Pag. 151.

Tatvinus
episcopus.
Briodun
monast.

a Ibidem.

Pro quo ^b anno eodem factus est archiepiscopus vocabulo Tatwine, de provincia Merciorum, cum fuisset presbyter in monasterio, quod vocatur Briodun.

Ex cap^o. 24°. quod est tanquam epitome historiæ Bedæ.

Ingens pe-
stis per to-
tam Britan:

Anno domini DCLXIII^o. pestilentia venit.

Caput 25^m. continet educationem Bedæ, & catalogum librorum ejus.

Pag. 152.

Ex vita Sexburgæ, filiæ Annæ regis, cujus esse autor videtur Gotcelinus.

Ercomber-
tus.

Nupsit Ercomberto, Cantuar: regi.

Primusque solenne quadragesimalis observantiæ jejunium inter omnes Anglorum reges generali sanxivit edicto.

[Lent
Faste.]

Anno ab incarnatione Domini 667. sui autem imperii 24. pridie Id. Jul. Ercombertus obiit.

Middleton.

A Cantix meditullio Middeltona fortitur vocabulum, ad cu-
sup. Sexburga.

jus ecclesiæ portum de mundi hujus naufragio nuda evasit.

Wihardus
presbyter.

Ibidem de Wihardo presbytero, ab Egberto, Cant. rege, ad Vitalianum misso, ut in archiepiscopum Cant: inungeretur, utque Romæ ^c obiiierit.

Vicina prædicto Middeltonæ oppido insula suberat, cujus Anglice etymologia à balantum nomine Scæpeia est sortita vocabulum. Illhuc virago domini votum suum dirigit novum sanctis virginibus construere habitaculum.

Hæc etenim insula, ab occidentali plaga Cantuariæ sita, septem miliarium protrahit longitudinem, tribusque miliaribus in latum extenditur. Fluvius autem ille, qui vulgo Tamesia

^a Qua sequuntur usque ad Fragmenta vitæ Sexburgæ sunt ex Hist. Ecclesiæ Bericulusdæ scilicet. ^c Sic.

dicitur,

dicitur, duo flu. ex se divisa in oceanum porrigit, & eandem insulam, undis hinc inde alluentibus, cingit. Hic sibi paradisum, hic novam ædificat Hierusalem, quia & a curis seculi erat remotior, & secretiorem orationi situm eundem natura reddiderat.

Filiam meam præterea Ermenildam vobis matrem constituo.

Ego vero Orientalem Angliam invifere gloriosæ sororis meæ Etheldrithæ magisterio informanda, & regularibus ejusdem * iniicienda doctrinis.

^{sup.} Etheldrithæ.

Cui in monasterii-regimine pretiosa virago Sexburga successit.

Ex libro de vita S. Fredisuidæ.

Didanus pater Frediswidæ.

Algeva Fredisuidæ in litteris magistra.

Algarus importunus Fredisuidæ amator.

Manfit autem 3. fere annis in præfati nemoris solitudine, sed non incolis ignota.

Fuit, ut videtur, illud nemo in provincia Oxon:

Ex vita Edburgæ virginis.

Thunor, jubente vel connivente Ec-brighto, Cantiorum rege, Ethelredum atque Ethelbrightum regios juvenes, & veros Cantia heredes, interfecit apud Estriam. Lelandus. Estria, meo iudicio, sonat * Eststir.

* Twaites, vir ex nobilitate Cant: habitat apud Eststure, locum hereditatis suæ, distatque à Cantuar: quinque passuum millibus, vergitque ad Sowth-West.

Ut Ecbertus rex Domnevam, interfectis ejus fratribus, placare studuerit.

Hujus ergo rei gratia tradidit illi ruris regii apud Tanetam insulam octoginta aratorum jugera, ut plenius mœstæ germanæ mœrorem mitigaret.

Basilicam in præfato condidit agro, regio etiam bene adjuta suffragio, quam etiam dei genitrici Mariæ consecravat.

Domneva Milthrudem filiam suam in Gallias erudiendam misit, posteaque domum rediens à Theodoro archiepiscopo sacrum velamen accepit una cum aliis septuaginta virginibus. Pag. 153.

Post discessum vero venerandæ matris beata virgo Milthrudis in ovile dominici gregis pastoralis cura successit.

Post S. Milthrudis obitum beata virgo Eadburgis familiam caussa regiminis accepit.

Ethelbertus Anglorum vocabulo interpretatur nobile lumen.

Bertha vero interpretatur clara, vel serena.

Fuit autem Eadburgis, beatæ Milthrudis proavia, filia quidem Ethelberti & Berthæ.

Eadburgis beata civitas interpretatur.

a Sic.

Eadburga

Eadburga novam ecclesiam & monasterium apud Limege in gratiam Mildruthæ construxit, in quo & neptis suæ, beatæ videlicet Milthrudæ, sacratæ virginis, decenter exanimis re-conderet artus.

Olim paganorum infesta sævitia totam ferme Cantiam, exigentibus populorum peccatis, populata est, excepto hujus sanctæ præscriptæ virginis loco, quem deus sponsæ suæ meritis ab omni furentium infestatione tutavit, quousque omnes Limbiensis ecclesiæ clerici, congregata suorum phalange, egressi sunt, ultro se paganis objicientes, viriliterque egisse cupientes, ut postmodum rei probavit eventus. Occurrentes ergo hostibus valida manu, peremerunt ex eis mille ducentos quadraginta, sed & ipsi omnes interempti perierunt, excepto prædicti loci presbytero.

Ex vita S. Botulphi.

Sancti fratres Adulfus & Botulfus nobilibus orti natalibus. Profecti sunt in Germaniam studendi gratia.

Adulphus factus episcopus Trajectensis.

Botulfus domum reversus petiit ab Ethelmundo rege locum condendo monasterio aptum.

Tandem Ikanno placuit, & locus ei datus est.

Sepultus fuit à fratribus suis in Ikanno 15. Cal. Jul.

Ex Odonis vita.

Francorum prosapia extitit oriundus.

Ufus est Parisiis præceptore Remigio.

Tandem factus erat abbas Cluniacensis.

Redegit moralia Gregorii in compendium.

Excerptum epistolæ domini Osberni Prioris in vitam S. Edouardi Conf: ad Albericum legatum Innocentii pontif:

Vita & miracula S. Edouardi Conf: abbreviata ex tractatu domini Osberni Prioris.

Osbernus
Westmona-
steriensis
scriptor.

Pag. 154. *Ex vita Withburgæ, filie Annæ, regis Orientalium Anglorum.*

Est in provincia Nordfolca villa, quæ dicitur Dereham, ubi sylva & flu: loci habitationem fecit apricam.

Hic monasterium condere satagebat.

^a Sepelitur in cœmeterio ecclesiæ Dirhamensis.

Illud virginale monasterium in Derham irruptione paganorum, ac tempestate bellorum, fugato choro sacrarum virginum in ^b vulgarem^a parochiam, est destitutum.

Ut Edewoldus, episcopus Ventanus, curaverit Withburgæ corpus transferendum ad monasterium Eliense.

Inter alia vero magnifica expetitur à rege Ædgaro monasterium Dereham, cum pretiosissimo thesauro suo, With-

^a Sepelitur MS. ^b Omitunt alii.

burga

[With-
burga.]

burga adjecit; cui nimirum in omnibus his gratia transfere-
endi parabatur.

^{sup. à Derham.}

Excursus ergo xx. miliaris per undam usque ad Tidbrighte-
sege, hoc est, ad Tidbrighti insulam.

Nam hic colliculus, qui dicitur Roueshil, paululum emi-
nentior cetera campi planicie, quantum ipsius feretrum occu-
pabat æterno ac viridiori gramine vernat.

<sup>Roueshil
prope Hely.</sup>

Elegantissimus & liberalissimus pater Eligenfis familiæ novo
monasterio à fronte consummato, & cet:

^{sup: interfuit translationi.}

Nicolaus archidiaconus Lincolnæ inter eruditos præclarus.

Anno D. 798. corpus S. Withburgæ sine corruptione in-
ventum est post annos fere 55. in Dereham.

*Ex libello de vita S. Wulfildæ, quem Gocelinus mo-
nachus S. Bertini scripsit.*

Quem rex catholice baptizatum appellavit patria lingua à
nido Nestingum.

Lelandus.

Gocelinus scripsit de translatione Ethelburgæ, Wulfildæ, &
Hildelithæ.

^{fororis S. Erkenwaldi}

<sup>Puellus va-
giens ab Al-
fredo Mag.
in nido in-
ventus, à
quo S. Wul-
filda origi-
nem duxit.</sup>

Ex libro de vita S. Werburgæ, autore, ut arbitror, Gotcelino.

Werburga in civitate Legecestra requiescit.

Ethelbrightus ex Berta regina, filia regis Francorum, Ead-
baldum cum Ethelburga filia procreavit, quem suæ pietatis
& regni heredem reliquit. Ethelburga vero regina, post pii
regis Northumbriorum Eadwini interfectionem, reversa ad
Eadbaldum fratrem, in villa Liminga monasterium ædificavit,
in quo cum S. Eadburga requiescit. Eadbaldus quoque ex
alterius Francorum regis filia Emma Ermenredum atque Er-
kenbertum principes, S.que virginem Eanswitham, quæ apud
Folcheftan deposita veneratur, propagavit. Ermenredo
autem ex inclyta conjuge Oslava nati sunt Ethelredus atque
Ethelbrightus, quos innocenter jugulatos splendida lucis co-
lumna de cælo prodidit Christi martyres. Quatuor quoque
ibi filia, sanctæ Domneva, Ermenberga, Ermenberga, & Er-
mengitha velut paradisi fontis quadrifariam emicuerunt flu-
mina. Fratri vero ejus Erkemberto regi Annæ regis filia Sex-
burga, soror perpetuæ virginis Etheldrithæ, legaliter con-
juncta, peperit Ecbrightum ac Lotharium reges, cæloque di-
gnas Ermenhildam atque Ermengodam reginas. Ermenhilda
Wulthero, regi Merciorum, Pendæ regis filio, tradita, splen-
didissimam Werburgam, cui hæc parentalis purpura infloratur,
generavit. Beatissima vero matertera ejus Ercongoda, amore
sacræ

Pag. 155.

sacræ religionis peregrinata trans mare requiescit, ubi se à Domino susceptam tanquam advenam suam multis virtutibus ostendit. At beata & regia Domneva, regio Wulferi germano Merwale conjugata, ad Summæ Trinitatis gloriam triplicem virginitatis protulit lauream, sanctissimas scilicet sorores Mildburgam, Mildretham, ac Mildgytham, quæ distinctis monasteriorum suorum lampadibus irradiant patriam. Natus est ei & Merwin filius, qui ad sanctos innocentes à baptismo raptus est parvulus. Almisuæ quoque Werburgæ generositatem ac sanctimoniam proximius exornant sanctissimæ amitæ suæ Pendæ regis filiæ, Kineburga & Kincswitha, quæ cum propinqua sua beatiffi Tibba Burgensem a supernæ janitoris Petri illustrant ecclesiam.

sup. Werburga.

Cum in ipsius Wedunæ mansionem moraretur virgo.

In Weduna autem regio patrimonio suo, quod est in Hamptuna provincia, & septem fere leugis distat ab Hamtuno oppido.

Alnothus
Werburgæ
armentarius.

Vir autem domini memoratus jacet ad Stouam, una leugia à Bucchesburch, quem in sylva anachoriticam vitam ducentem latrunculi martyrizaverunt.

Elegit tamen divina præscientia & voluntate Heanburgæ monasterio quiescere corpore.

Werburga
obiit Tri-
kinghami,
& statim
Hamburgum trans-
lata est.

Deposita itaque in cœnobio, quod Triccengeham appellatur, per languorem & mortem corporis ad immortalia solennia ab angelicis choris assumitur.

Post novem siquidem annos ejus sepulturæ, suggerentibus Eanburgenfibus, placuit regi Ceolredo, qui tunc regnabat

ipsius

Merciis, quatenus sacrosancta ejus gleba de tumulo levaretur.

H b

Ex vita S. Ermenildæ, à Gotcelino, ut conjectura ducor, edita.

Extemplo ad præcellentissimum Ely cœnobium confugit, ubi genitrix sua sanctissima choris virginum, ut luna inter sydera, præluxit; ubi filia ipsius Werburga ut monile aureum virginitatis emicuit.

Pag. 156. *Ex libro Gotcelini de vita S. Eadgithæ b filiæ Wulfrudis.*

Apostrophe ad Edouardum martyrem, fratrem Eadgithæ.

Prior æthre puer ortus
Puerum te sacrat c aſtris.
Tua regna perimunt te,
Sua regna refovent te :
Tibi sceptrum braviumque
Meliori vice reddit.

a Superni al. b Filia MS. c Supra hanc vocem asteriscus ponitur in Cod. MS.

Puer

Puer ibas, seniorum
 Procerumque moderator,
 Amor & flos populorum.
 Magis acta nece regnas.
 Cruor haustus lavat, ornat,
 Cui luna rosa vernat,
 Soror almis sacra nymphis
 Comitata paradisi
 Tibi flores & odores,
 Violasque casiasque,
 Tibi nardos, & amomum
 Calathis fert in eburnis,
 Animasque choreasque
 Speciosas tibi ducit.
 Niveus grex utriusque
 Duce juncto domus una est.
 Soror & tu comitantes
 Agitote super altra.

Ex libro Gotcelini de vita S. Milburgæ.

Inclutus rex Ethelbright virginis Milburgæ fuit abavus. Ermenredus, i. e. lingua scilicet Anglica, miserorum confilium. Domneva quidem, sanctæ posteritatis spes & specula, traditur in matrimonium Merwale, regi Westhanorum, hesperiarum partis Merciorum. Conregnabant autem ipse natu tertius & frater ejus Wulferus natu secundus. Fuerant enim filii Pendæ, strenuissimi regis, cui successerant, quasi ^a Diarchæ regni natalis, quibus erant duo germani fratres, quorum alter primogenitus, alter erat ultimus, Peada scilicet & Edelredus. Peada, deo charus & angelis, rex extitit Mediterraneis Anglis. Ethelredus vero, vir summæ devotionis, successor fuit fratris sui Wulferi regis, qui, transactis in regno 29. annis, de rege fit monachus, ipse fastu pompæ regalis. Quorum eximiarum sorores, Kineburga & Kineswitha, meritis spectabiles, fulgent, tanquam sydus geminum, in Burgenfi ecclesia, cum beatissima sua parentali proxima.

Eadfridus è Northumbria apostolus missus ad Merwalam, regem Merc:

Ubi ergo regis conversio per leonem, ut dictum est, viro dei divinitus præfagitur, locus fundandæ domus regio liberatori, regni cœlestis janitori, eligitur. Unde locus ipse postea vertitur in leonis monasterium.

Lelandus.

Apparuerat leo Eadfrido apud Mercios cœnanti, cui cum panem manu porrexisset, mitis accepit. Leo autem ad Mer-

^a Sic.

Tom. 2.

Y

walam

walam alludit, qui paganus ferox, adveniente Eadfrido, mitis per fidem factus est.

Pag. 157.
Monasterium Leonis.

Domus autem fundata regaliter a soliatu, rebusque & opibus regis opulenter ditatur. Cui beatus præficitur Eadfridus, cujus doctrina veræ lucis gratia primo refulsit.

Merwalam Domnevam

Ferunt autem utrumque regem & regiam comitem glorioso regi, & martyri, Oswaldo Glawecestre construxisse monasterium, quod ab utroque non solum magnis possessionibus dilatatur, sed & tantis ornatibus decoratur, ut præ abundantia ornatum à vulgo vocetur aureum.

A conjugio soluta Domneva, venit in Cantiam ad Eg-brightum regem, patruelem suum.

Suscipit ergo Domneva venerabilis à prædicto rege locum amoenæ mansionis. Distat non eminus ab urbe Cantuaria grandis, quæ Tanetum appellatur, insula, arridens bona rerum copia, regni flos & thalamus, amoenitatis gratia, in qua, tanquam in quodam elysio, datur ei duodecies quatuor aratorum possessio, &c. Ut ibidem monasterium virginum condiderit, & D. Mariæ virgini dedicaverit per Theodorum archiepiscopum.

Mildritha,
Domneva
filia.

Cui soboles egregia, Christi virgo, Myldritha cum 70. virginibus, Deo consecratis à memorato primatè Dorobernensi antistite, feliciter vice materna successit.

Inclyta quoque virgo Milgitha junior, beatæ matris Domneva filia, sanctæ conversationis vitam duxit in terminis Northumbrorum.

Mertualæ,
regis Merc:
sepultura.

Corpore pausans (ut fertur) Reopedune, ⁶ monasterium olim satis nobile conversationibus virorum insignium, & sanctimonialium feminarum. Qui locus secundum ejus etymologiam non tacere videtur regis excellentiam. Sonat enim manipulus montis.

Milburga
abbas Vento-
locensis.

Loco, qui Wimnias antiquitus nuncupatur, cœlesti conversatione feliciter illustratur, beata dormitione, & perpetua mansionem glorificatur.

Ubi constructo venerabili monasterio præfuit ipsa mater angelica.

Corf flu:
non procul
à Vento-
loco.

Erat quidam amnis obuius, Corf ab incolis nominatus, vado meabilis, alveo mediocris.

Quatuor enim regum Merciorum, sibi per ordinem in regno succedentium, tempora transegit. Quorum primus rex Wulferus 17. annis, secundus, frater ejus, rex Etheredus bis tribus lustris, tertius Kirredus quinque annis, quartus Ceolredus septem annis nobiliter imperavit. Circiter ergo duo-

decim annorum lustris decursis in vitæ stadio transeuntis &c.
De morte Milburgæ.

Gleba vero virginei corporis cultu celebri reconditur ante majus altare in ecclesia S. Trinitatis.

Florent autem in Wallia gloriosæ virginis Milburgæ mi-
racula loco, qui ejus nomine, eo quod sui juris aliquando fu-
erat, Landmylien Wallice dicitur, quod in terram Milburgæ
Latino sermone vertitur.

*Ex Historia Rogeri Hoveduni, qui
opus suum inchoavit ubi Beda
finem historiae fecit.*

Pag. 158.

Hovedunus in historia sua
maxime secutus est Symeo-
nem monachum Dunelmens-
sem.

Anno Domini DCCXL.

Reverendæ memoriæ Acca episco-
pus sublevatus in regionem viventium,
peractis in episcopatu Angustaldensis
ecclesiæ annis 24^{or}. ad cujus ecclesiæ
partem orientalem corpus ejus hono-
rifice conditum est. Ac deinde, peractis à depositione sua
plus quam ccc. annis, à quodam presbytero divina revela-
tione translatus est, ac in ecclesia intra feretrum condigno
honore positus.

Accæ mors.

Numeri annorum per ex-
emplaria multis in locis dis-
crepant.

Accæ trans-
latio.

DCCXLI^o.

Monasterium in Eboraca civitate succensum est.

Monasteri-
um Ebor-
corruptum
igne.

DCCLIII.

Bonifacius archiepiscopus, qui & Winfridus, Francorum
martyrio coronatus est cum L. tribus.

Winfridi,
cog: Boni-
facii, marty:

Anno DCCLVI^o.

De Eadberto rege North: qui successit Ceoluulpho.

Eadbert rex 15°. anno regni sui, & Unnust rex Pictorum

duxerunt exercitum ad Alcluit, ibique Britones tamen con-
ditionem receperunt prima die mens. Aug. Decima autem
die mensis ejusdem interit exercitus pene omnis, quem duxit

Alcluit.

de Onoma ad Niwamburg, i. e. ad novam civitatem.

Anno DCCLVIII^o.

De urbibus repentino igne correptis.

Stre

D

Sterburg, Venta, Homuic, Londonia, Eboraca, Donace-
stre, aliaque multa loca illa plaga concussit.

Y 2

DCCLXII^o.

DCCLXII^o.

qui & Moll:

Ethelwald rex præfatus acceperit reginam Etheldritam Cataracta, lendis Novembris in Cataracta.

Eodem anno.

Ceolwulphus rex, & postea monachus, cœlesti regno militavit. Cujus corpus postea delatum in ecclesiam Northam multis ibidem, ut fertur ab habitatoribus, miraculis claruit. Hoc rege, jam monacho factò, efficiente, data est Lindisfarnensis ecclesiæ monachis "licentia" bibendi vinum vel cerevisiam. Ante enim non nisi lac & aquam bibere solebant.

DCCLXIX^o.

Cataracta à Bearnredo tyranno succensa est. Et ipse infelix eodem anno incendio periit dei judicio.

Anno DCCLXXIII.

Bebba urbis & situs. Bebbæ vero civitas urbs est munitissima, non admodum magna, sed quasi duorum, vel trium, agrorum spatium, habens unum introitum cavarum, & gradibus miro modo exaltatum. Habet in summitate montis ecclesiam perpulchre factam, in qua est scrinium pretiosum, in quo involuta pallio jacet dextera manus S. Oswaldi regis incorrupta, sicut docet Beda, historiographus hujus gentis. Est in occidente, & in summitate ipsius civitatis fons miro cavarum opere, dulcis ad potandum, & purissimus ad videndum.

DCCLXXXVIII^o.

A

Elwaldi cades. Elwaldus rex, conjuratione facta, ab ejus patritio, Sigga nomine, miserabili occisus est morte ix^o Cal. Octob. in loco, qui dicitur Scyltecester, juxta murum. Corpus vero eximii regis ad Haugustaldensem ecclesiam cum magnis monachorum cuneis & cantilenis perlatum est, & in ecclesia S. Andrei apostoli honorifice sepultum est.

DCCXGII^o.

Albini epistola de adorandis imaginibus.

Lelandus.

* Quem Carolus Magnus, ad se missum à Constantinopoli, ad Britannos misit. Et erat de non adorandis imaginibus.

Contra quod scripsit Albinus epistolam, ex autoritate divinarum scripturarum mirabiliter adfirmatam, illamque cum eodem * libro ex persona episcoporum & principum nostrorum regi Francorum attulit.

Eodem anno de Ofredo, rege Northumbriorum, regno privato, & postea

Eboraci detonso.

Ofredus de exilio, sacramentis & fide quorundam princi-

a Ex impress.

pum,

pum, clam de Eufania venit, ibique deficientibus ab eo suis militibus, captus est à rege præfato Ethelred, atque, eo iubente, occisus in loco, qui dicitur Dingburch, 18°. Cal. Octob. corpus vero ejus ad ostium Tini fl. perlatum est, & in basilica ejusdem eximii cœnobii sepultum.

* Eodem anno Ethelred rex accepit reginam Elfredam, filiam Offæ, regis Merciorum, 11°. Cal. Octob. apud Cataractam.

Osredi cædes & sepultura.
Dinburg.
Symeon legit Aynburg.
* Pag. 159.
Cataracta.

DCCXCIII^o. Hæc eadem fere ad verbum in historia Symeonis.

Sigga dux, qui interfecit Elfwaldum regem, interiit propria nece, cujus corpus ad insulam Lindisfarnen: perlatum est 19°. Cal. Maii.

Lindisfarnensis insula magna est, per ambitum, verbi gratia, octo, vel amplius, milliariis se extendens: in qua est nobile monasterium, quo eximius Cuthbertus antistes positus erat, cum aliis præfulibus, qui ejus successores dignissimi extiterant, de quibus convenienter dici potest, quod canitur, "Corpora sanctorum" in p. f. f." Lindisfarnen: dicitur flumen, quod in mare excurrit, duorum pedum latitudinem habens, quando Ledon fuerit, id est, minor æstus, & videri potest. Quando vero Malina fuerit, id est, major æstus maris, tum nequit Lindis videri. Farne autem insula est, in qua beatissimus Cuthbertus heremiticam vitam duxit. Non tanta est Lindisfarne, sed est posita in mare, magnis exturbata fluctibus diebus & noctibus. Eodem sane anno pagani ab aquilonali climate navali exercitu, ut aculeati crabrones, Britanniam venientes, hac illacque, ut dirissimi lupi, currentes, prædantes, mordentes, interficientes non solum jumenta, boves & oves, verum etiam sacerdotes, Levitas, choros monachorum, atque sanctimonialium. Veniunt, ut præfati sumus, ad Lindisfarnensem ecclesiam, miserabili prædatione, vastant cuncta, calcant sancta pollutis vestigiis, altaria suffodiunt, & omnia thesauraria sanctæ ecclesiæ rapiunt. Quosdam è fratribus interficiunt, nonnullos secum vinctos assumunt, per plurimos, & opprobriis vexatos, nudos projiciunt, aliquos in mare demergunt, quibus illud recte aptari potest:

"Lubrica versat
"Fortuna vices, premit infontes
"Debita sceleris noxia poena.
"At perversi resident cello
"d Mores folio, sanctaque calcant

^a Id est, in pace sepulta sunt. ^b Ut Lindisfarne al. ^c Sic. ^d More al.

"Injusta

"Injusta vice colla nocentes.

"Latet obscuris condita virtus

"Clara tenebris, ^a justusque tulit

"Crimen iniqui."

Hovedune de 4^a. plaga Britanniae per Dacos illata.

Hæc siquidem longe immanior, longe crudelior ceteris fuit. Romani siquidem Britanniam brevi sibi subjugaverunt, & lege dominantium splendide rexerunt. Picti vero & Scotti crebras irruptiones ex boreali parte Britanniae faciebant. Sed nec eam ex omni parte aggrediebantur, & nonnunquam pernicione repulsi, tempore non parvo ab invasione cessabant. Saxones autem pro viribus paulatim terram bello capefcentes, captam obtinebant, obtentam ædificabant, ædificatam legibus regebant. Nec non & Nortmanni, cito & breviter terram subdentes sibi, victis vitam, & libertatem legesque antiquas regni jure concesserunt. Dani in terram undique creberrime ac diutissime affilientes, eam non obtinere, sed prædari & perdere studebant, omnia destruere, non dominari cupiebant. Quod si quando vincerentur, nihil proficiebant, cum alibi classis & exercitus prior ex improviso insurgeret: &c.

DCCXCIII.

¹ Portus Ecgridi, forsan finis de Garaw, ubi monaster: Bedæ.

Prædicti Pagani ¹ portum. Ecgridi

Donus flu.

regis vastantes, monasterium ² Doni

² Id est, Tini, quemadmodum est in exemplari Ventano.

qui per Garaw, vel potius per Dancafter, in amnis prædaverunt. [Tinam descendit.

DCCXCVI^o.

forfan Corbrige.

Cobre. Ethelred rex occisus est apud Cobre.

Eodem anno.

^{Æt Lete.} Anbaldus archiepiscopus Ebor: obiit in monasterio, quod Edete monasterium. Symeoni ^{Æt Lete.} dicitur Edete.

Ibidem Lelandus.

Hovedune videtur Sowtburg pro Sowthwel ponere.

DCCXCVIII^o.

Londonia igne consumpta.

Londonia igne repentino, cum magna hominum multitudine, consumpta est, Hathuberto existente episcopo.

DCCC.

Heardred Hagustald: præsul anno 39. episcopatus sui obiit. Cui Panbricht successit. Lelandus. Hic fuit, quantum adhuc colligere possum, episcoporum Hagustaldensium ultimus. Gul. Meld. post hunc Tidfridum ponit, cujus tempore, Hagustalduno à Danis depopulato, sedes episcopalis cessavit.

^a Justosque al.

DCCCII^o.

DCCCII^o.

Briðthric, Occidentalium Saxonum rex, qui eidem genti
xvii. annis nobilissime præfuit, obiit.

Ibidem.

Briðthric acceperat sibi in matrimonium Eadburgam, quæ
erat filia regis Merciorum nomine Offa, qui magnum vallum ^{Vallum}
inter Britanniam & Merciam, id est, de mari ad mare, fieri ^{Offa.}
iussit.

Lelandus.

Pag. 160.

Hovedune ibidem scribit Eadbur- Eadburgæ, filiæ Offæ, &
gam, mortuo ex potione marito, fugisse uxoris Briðthrici, regis Occid.
ad Carolum Magnum cum maximis Sax. fuga ad Carolum Mag.
thesauris, & tandem, post multa flagitia
incontinentis vitæ designata, eo penuriæ pervenisse, ut stipem
passim per vicos peteret, misereque Paviæ periret.

^A
Hovedune in genealogia Elfredi regis.

Cuthredus West Sax: 1

Occurrit * ei cum regionibus vexillatis apud Bereford. E- Bereford.
thelbaldu hoc proelio devictus. * Ethelbal-
do regi Mer-
ciorum.

Hovedune in Sigeberto, rege Westfax:

Sigebertus vero impius fugatus à suis, & debitam nequitia Sigeberti
suæ mortem metuens, in sylvam magnam, quæ vocatur An- cades.
dredeswald, fugiens, se abscondit. Ubi quidam porcarius Andredef-
Cumbri comitis, nequiter, ut diximus, interfecti, regem abs- wald.
conditum invenit, inventum cognovit, cognitum domini sui
vindex occidit.

Chinewulp, rex Westfax: à Kineard, fratre Sigeberti, oc-
ciscus, sepultus est Wincestriæ. Juvenis vero, id est, Kineard,
apud Acsenminstre.] Vide num Acleminstre legi possit, vel
Axminstre?

Hovedune in 14°. anno Briðthrici regis Westfax:

Hoc in tempore fuit magnum proelium in Northumbre
apud Welhare, in quo periit Alricus, filius Herberti, & alii
multi cum eo.

Reges Westfax:

Cerdic quindecim annis.

Cen

Kinricus, filius ejus, xxvi.

Cheulingus xxxi.

Ceaulin.

Cel

(1) Chelricus sex annis.

Ceol

Chelwulphus xiiii. alias Quichelmus.

Polydorus.

(1) Cerol

Polyd: scribit Celricum &
Ceoluolphum regnum West-
fax: inter se divisisse, & pari
lance gubernasse.

Chiniglis

- gils Cynegillus
 Chiniglis Chritianus, & baptizatus à S. Birino.
 Cenoualchius
 Coinwalc. Chenwallinus, filius ejus, xxxi.
 Sexburga regina uno anno.
 Censuf, vel Esfwinus. Elcwinus Polydoro.
 Polyd: teste Beda, adfirmat, Elcwine duobus annis.
 Escuinum & Centuinum non Chentwine ix.
 junctim, sed diviso inter se Cedwalla duobus annis, & Romæ
 imperio, regnasse. obiit in albis.
 nas
 Ine xxxvi, & Romæ obiit.
 Ethelardus
 Edelhardus. Adelardus xiii.
 Cuthredus xvi.
 ber
 Sigebritus crudelis uno anno, & expulſus eſt.
 Chinewulphus xxvi. annis, & poſtea occiſus eſt.
 Briſtrichus xvi. Dani primi venerunt.
 Leland. Athelſtanus, ut Alu- Egbertus xxxv. Hic fuit monarcha
 redus bene colligit, fuit pri- totius Angliæ.
 mus monarcha.
 Alias Atul- Adelwulphus xviii. Huntingdunenſis plures annos numerat.
 fuſ. Hic miſit Wulfradum conſulem cum parte exercitus ad
 debellandum Dacos, qui cum xxxiii. navibus apud Ham-
 tonam appulerant. Ibi, magna ſtrage hoſtium patrata,
 clariffime triumphavit.
 Hic Adelbaldus ſepultus fuit Ethel
 apud Shirburne. Adelbaldus quinque annis.
 Ethelbertus quinque
 Adelbrichtus ſex annis. — In diebus Adelbrichti venit
 navalis exercitus, & ingredientiſ deftruxerunt Win-
 ceſtriam. Sic “urbs antiqua ruit multos dominata
 “per annos.”
 Venta à
 Danis de-
 populata.
 Alias Ethelredus.
 Lelandus. Adelredus, frater ejus, quinque annis.
 Hic à qui- Aluredus litteratus xxix.
 buſſam El- Edwardus viginti quatuor annis.
 fredus, & filius
 Alfredus vocatur, Adelſtanus, frater ejus, 16. annis.
 Edmundus ſex annis, & dim:
 Edredus 9. annis, & dim:
 Edwius. Edwinus tribus annis, & 9. menſ:
 Edgarus Juſtus xvi.
 Edwardus martyr iiii.

Ethelredus,

Ethelredus, frater ejus, xxxviii.

Edmundus Irenfyde novem mensibus.

Cnut Danus xix. Huntendun 20.

Haroldus, filius ejus, quinque annis. Huntendune 4. annis,
& sexdecim hebdomadis.

Hardecnut duobus annis.

Edwardus Justus xxiiii.

Haroldus novem mensibus, diebus etiam totidem, teste
Aluredo.

Gulielmus Bastard xxi.

Gulielmus Rufus xiii.

Henricus leo justiciæ xxxv. & tribus mensi-

Lelandus.

Miror quid sit in causâ, quod Stephani, Henrici patris,
Ricardi regis, filii Henrici, nomina supprimat, cum exemplar
historiæ, quod ego titulo Hoveduni habeo, contineat inte-
gram historiam Ricardi, atque etiam Joannis primos tres
annos attingat.

DCCCLXIX^o.

Angulfaxonum rex A
Elfredus in illa
plaga, quæ dicitur Berokeslhyre, nascitur.

Pag. 161.
Adelwulphus pater, Osburch
mater Elfredi.
Bareokeslhyre à Berroke syl-
va, in qua buxus nascitur.

DCCCLI^o.

Quod audiens bellipotens Ethelwul-
phus, congregato exercitu, cum filio suo
Ethelbaldo in loco, qui dicitur Akelea,

Cheorl, Domnanix comes,
pugnavit contra Danos.
Akelea.

Danos

conferto proelio, paganos superans, inaudita cæde mactavit.

DCCCLIII^o.

Alther comes cum Cantuariis & Wada cum Suthtis in in-
sula Tenet contra paganos acriter pugnaverunt, & in primo
congressu vincentes, tandem, plurimis utrinque cadentibus,
utrique duces occubuerunt. ^{Thanatos.}

DCCCLV^o.

Magnus paganorum exercitus tota hyeme in insula Scea-
pege hyemaverunt. <sup>{ Scea pege,
Ovinaria.</sup>

DCCCLXVII^o.

Paganorum exercitus de Orientalibus Anglis ad Eboracam
civitatem migravit, omnia vastando usque ad Tinemutam.

Et ibidem.

Sed advenientibus paganis, pro com-
muni utilitate aliquatenus sedata discor-
dia, Osbricthus & Ella, viribus aduna-
Tom. 2.

Acta hæc sunt ix^o. Cal. A-
prils feria 6. ante Dominicam
Palmarum.

Z

tis,

Graviter
pugnatum
Eboraci.

tis, & exercitu congregato, Eboracum adeunt. Quibus advenientibus mox pagani in urbem refugiant, & intra mœnia se defendere procurant. Quorum fugam & pavorem Christiani cernentes, * & intra urbis mœnia eos persequi & murum frangere coeperunt. Cumque jam, fracto muro, multi Christianorum in civitatem simul cum paganis introissent, pagani, dolore & necessitate percussi, super eos atrociter irrumpunt, cædunt, fugant, prosternunt intus & extra. Illic maxima parte omnes Northumbrensiū cæsi, occisis duobus

* Osbrichto
& Ella.

* regibus, occubuerunt. Reliqui vero, qui evaserunt, pacem cum Danis fecerunt.

DCCCLXVIII^o.

Snoting-
ham.

Paganorum exercitus Northumbros relinquens Snotingham adiit, & in eodem loco hyemaverunt.

DCCCLXX^o.

Congregata sunt Danorum multa millia, quorum duces

alias Iwar

Angerus.
Ubbo.
Teotford.
Eadmundi
martyr:

fuerunt Inguar & Hubba, qui ad orientales Anglos venientes, apud Teotford hyemaverunt. Ea tempestate rex Eadmundus super omnia regna orientalium regnabat, vir sanctus & justus per omnia, quique eodem anno contra præfatum exercitum atrociter & viriliter cum suis pugnavit. Sed quia dominus eum martyrio coronandum præviderat, ibidem gloriose occubuit.

DCCCLXXI^o.

Prædictus paganorum exercitus Occidentales Saxones adiens Radingum venit in meridiana Tamesis flu: ripa, in illa plaga quæ dicitur Bearclhyre. tertioque adventus sui die duo comites eorum cum magna multitudine in prædam equitaverunt, aliis interim vallum facientibus inter duo flumina Tamesin & Cineram à dextra parte ejusdem regiæ villæ. Quibus Ethelwulphus, Barocensis plagæ comes, cum suis in loco, qui dicitur Englafeld, i. e. campus Anglorum, obviavit. Ubi animose pugnatum est ex utraque parte, quousque, altero paganorum comite occiso, & maxima exercitus parte deleta, ceterisque fuga lapsis, Christiani victoria potirentur. Post 4^{or}. vero dies Etheredus rex, & Elfredus frater ejus, congregato exercitu, Redingum venerunt, cædendo & prosterendo usque ad portam arcis quoscunque de paganis invenire extra arcem poterant. Tandem pagani totis portis erumpentes totis viribus bellum perquirunt. Ibique diu & atrociter ex utraque parte pugnatum est, ac demum, Christianis terga vertentibus, victoria cessit paganis.

Castellum
Rading-
ense.

* Etiam intra al.

DCCCLXXII.

DCCCLXXII.

Huic ^a germanus suus Elfredus in regnum successit. Hic ^f Alfredus.
poëtarum Saxonorum peritissimus, in Dei servitio vigilan-
tissimus, & in exequendis judiciis erat discretissimus, cui re-
gina sua Elfwida duos filios, Edwardum & Egelwardum, & ^f Elfwida
tres filias, Egelsedam, Merciorum dominam, Ethelgevam ^{regina.}
sanctimonialem, & Etheldritam peperit. ^b Expleto uno re- ^{Agelwar-}
gnare cœpit in monte, qui dicitur Wilton, contra paganos ^{duus, Alfredi}
cum paucis acerrime pugnavit; sed, pro dolor! hostes victo- ^{filius,}
ria potiuntur. Nil enim mirandum, quod Christiani parvum ^{Vilodunum.}
in proelio numerum habebant. Erant enim in uno anno ^{Pugnatum}
octies præliis contra paganos attriti. ^{contra Da-}
^{cōs octies}
^{uno anno.}

DCCCLXXII.

Defuncto Wicciorum episcopo Alchuno, sanctæ Wigor- ^f Uirefridus
nenfis ecclesiæ nutritius, & in divinis scripturis doctissimus, ^{episcopus}
Wirefrithus ^{7º}. Idus Jun: die Pentecostes ab Etheredo, Do- ^{Wiccio-}
roberniæ archiepiscopo, antistes est ordinatus, qui jussu regis ^{rum.}
Elfredi libros dialogorum beati Gregorii papæ de Latinitate in
Saxonicam linguam transtulit.

DCCCLXXIII.

Paganorum exercitus hyemavit in ^a ^{provincia} paga, quæ dicitur Lin- ^{Torkefei.}
deseye, apud Torkesey.

DCCCLXXIIIº.

Exercitus paganorum Lindisse deferens ^c Merciam adiit, &
hyemavit in loco, qui dicitur Reopandun. ^{Reopan-}
^{dune.}

DCCCLXXVº.

Paganorum exercitus Reopandun deferens, in duas se di- ^{Northum-}
visit turmas, cujus altera pars cum Alfdano in regionem ^{bria audi-}
Northumbrorum perrexit, & totam Northumbrorum regio- ^{ens Dano.}
nem dominio suo subdidit. Tunc Erdulphus, episcopus Lin- ^{Monachi}
disfarnensis, & Edredus abbas, corpus Sancti Cuthberti de ^{vagantes}
insula Lindisfarnensi tollentes, septem annos passim vagaban- ^{cum reli-}
tur. Altera autem pars exercitus cum Gudero, Oskitello, & ^{quis Cuth-}
berti.
Amundo tribus regibus apud Grantebrige hyemavit.

DCCCLXXVIº.

Præfatus exercitus nocte de Grantebrige exiens, castellum, ^{Granta.}
quod dicitur Wereham, intravit. Quorum subitum adven- ^{Werham}
tum rex Saxonum cognoscens, foedus cum eis pepigit, ea ^{castel.}
conditione, ut ab ejus regno decederent acceptis oblidibus.

^a Scilicet, Ethelredo. ^b L. ex impressi: expleto uno anno, quo regnare
cœpit, in monte, &c. ^c Ita ex impressi: Sed DCCCLXII. in MS. ^d Plaga
^{al.} ^e Morrecciam, & in Orrerciam ^{al.}

Caer-
wisc.
Isca Da-
monio-
rum.
Pag. 163.

Ipsi vero more solito obfides & juramenta non servantes, nocte quadam, foedere dirupto, ad Exancester diverterunt, quod Britannice dicitur Caerwisc.

DCCCLXXVII^o.

Cyppan-
ham.

Angerus.
Haldenus.
Demetica
regio.

Tinwith
Castel.

Exercitus prædictus Exancester derelinquens, Cyppannam, regiam villam, adiit, ibique hyemavit. Elfredus vero rex his diebus magnas sustinuit tribulationes, & inquietam vitam agebat. Eodem denique anno Inguar & Haldenus, cum viginti & tribus navibus, de Demetica regione, in qua hyemaverant, egressi, ut lupi feroces, post multas ibi Christianorum strages patratas, post combustiones cœnobiorum, ad Domnoniam enavigaverunt, & ibi à ministris regis Elfredi fortissimis, cum mille ducentis viris, occisi sunt ante arcem Tynwith, in qua se prædicti regis ministri refugii causa concluserant.

DCCCLXXVIII^o.

Cirencestre.

Danorum

Exercitus de Chippanham, ut promiserat, Cirencestre adiit, ibique uno permansit anno.

Eodem vero anno immensus venit paganorum exercitus de transmarinis partibus in Tamefin flu: & prædicto se cuneo fociavit.

DCCCLXXX^o.

Daci Nort-
uolgiam
occupant.

Paganorum exercitus de Cirencestre egressus, ad orientales Anglos accessit, ipsamque regionem dividentes inhabitare cœperunt.

DCCCLXXXII^o.

S. Cuthbertus abbati Edredo per visionem assistens præcepit, ut episcopo, & omni exercitui Anglorum & Dacorum diceret, quatenus Guthredum, filium

Guthredus Dacus, rex North-
umbriorum.

Uuittingham in Cukedale
apon Aile River 7. Miles a-
bove Alnewik.

Sedes epis-
copalis in
Cunecace-
stre.
Asylum.

Donatio
Guthredi
& Elfredi
regum.

Hardecnut, quem Dani vendiderant in servum cuidam viduæ apud Wittingham, dato redemptionis pretio redimerent, & redemptum sibi in regem leverent. Quod factum est 13°. anno Elfredi regis. Gutredo itaque in regem promotus sedes episcopalis, quæ prius erat in Lindisfarnensi insula, instauratur in Cestre (quæ antiquitus dicebatur Cunecacestre) post septem annos transmigrationis ex insula Lindisfarnensi. Tunc & legem pacis, quam & ipse S. Cuthbertus per prædictum abbatem mandaverat, ut scilicet, quicumque ad corpus illius fugerit, pacem à nullo perfringendam per xxxvii. dies habeat, tam rex Guthredus quam Elfredus perpetuo conservandam censuerunt. Ad hoc, in augmentum prioris episcopatus, totam terram inter Teine & Teifeam præfati

præfati duo reges, omnium consensu, S. Cuthberto perpetuo possidendam addiderunt. Jam enim multo ante defecerat episcopus Hagustaldensis ecclesiæ. Sane ad episcopatum Lindisfarnensem pertinebant antiquitus Lugubalia, i. e. Luel, & Norham. Omnes quoque ecclesiæ ab aqua, quæ vocatur Tueda, usque ad Tinam Australem, & ultra desertum usque ad occidentem, pertinebant illo tempore ad præfatam ecclesiam. Et hæc mansiones Carnham & Culterham, & duæ

Luel, }
Lugubalia. }
Magnitudo }
provinciæ }
episcopi }
Lindisfarn: }
Carneham.

alias Temet.

Gedwide ad australem plagam flu: Teyuete, quas Ecgre-
dus episcopus condidit, & Meilros, &

*Tygbre, & Tynningham, & Colyng^{dingham}ham,
& Bricgham, & Tyllemuth, & Northam
supradictam, quæ antiquitus Ub-

Alias, Tigbrethingham.
Meilros, nunc Meurus, super
Tuesim.

Ubbanford. }
Northam. }

banforde dicebatur. Wercwrde quoque
ipsum ecclesiæ possessio erat, donante
rege Ceolwulpho, cum omnibus ap-
pendiciis suis. Hanc enim mansionem
ipse rex abrenuntians seculo secum Lin-
disfarnensi ecclesiæ contulit, in qua
monachus factus cœlesti regno mi-
litavit.

Donatio Ceolulphi regis.

*Symeon monachus in sua
historia, unde hæc desumpta,
sic: "Tigbrethingham & Eo-
riercorn ad occidentalem
partem Edwinesburch, &
"Defferham, & Aldham."

Et paulo inferius ibidem:

Pag. 164.

Præterea memoratus episcopus egregius ædificans eccle-
siam in loco, qui dicitur Geinford, donavit (1) eam S. Cuth-
berto. Condidit etiam Billingham in Heorternesfe, & duas
alias villas, Vetclif & Wigclif, ad australem partem flu:
Teise, quas S. Cuthberto ad victum ei servientium dedit.

Erdulphus.
(1) Villæ ab
Eduolpho
episcopo
conditæ.

Similiter & Wdecestre, & Shwitingham, & Edulphingham,
& Egwlingham, donante rege Ceolwulpho, fuerant antiqui-
tus S. Cuthberti.

Wude-
cestre.
Donatio Ce-
olulphi.

De Joanne Scotto, inter alia multa de ejus moribus, vita,
& eruditione, hæc ibidem inserta sunt.

Propter hanc ergo infamiam tæduit eum Franciæ, venitque
ad regem Elfredum, cujus munificentia illectus, & magisterio
ejus (ut ex scriptis regis intelligitur) Melduni resedit. Ubi
post aliquot annos à pueris, quos docebat, graphiis foratus,
animam exuit tormento gravi, & acerbo, ut, dum iniquitas
valida, & manus infirma, sæpe frustraretur, & sæpe inpe-
teret, amaram mortem obiret. Jacuit aliquandiu inhonora-
sepultura in beata Laurentii ecclesia, quæ fuerat infandæ
cædis

Joannes
Scottus.
Meldunum.
Joannes
Scottus oc-
census gra-
phiis scho-
lasticorum.

Bullingerus
simile quid-
dam citat
in libro.

cædis conscia. Sed ubi divinus favor multis noctibus super eum lucem indulsit igneam, admoniti monachi in majorem transtulerunt ecclesiam, & ad sinistram altaris posuerunt.

DCCCLXXXIII^o.

Rosa obfesa à Dacis.

Supradictus paganorum exercitus in duas se turmas divisit, una in orientalem Franciam secessit, altera rediens in Cantiam civitatem Roucestre obsedit. Sed viriliter repugnantibus civibus, superveniens rex Elfredus cum exercitu paganos ab obsidione compulit ad naves, relicta ibi arce, quam ante portas extruxerant prædictæ urbis, nec non & præda sua cum hominibus & equis, quos secum ex Francia addux-

Stur flu:

erant, quo anno classis ab Elfredorege directæ ad defensionem locorum circa Estangliam. Cum venissent ad ostium flu: Stur, invenerunt ibi xvi. naves piratarum, quas omnes comprehenderunt, interfectis omnibus, qui in eis erant.

Et paulo inferius ibidem :

Londinum
ab Alfrede
restaura-
tum.

Elfredus rex, post incendia urbium, stragesque populorum, Lundoniam honorifice restauravit, & habitalem fecit, quam & Ethelredo, Merciorum comiti, commendavit servandam.

DCCCLXXXVIII^o.

Ethelingei,
id est, insula
nobilium.
Joannes
presbyter.
Septonienfe
monaste-
rium.

Inter innumera bona, quæ rex Elfredus gessit, duo nobilissima construxit monasteria; unum monachorum in loco, qui dicitur Ethelingege, i. e. nobilium insula, ubi diversi generis adunatis monachis primitus Joannem presbyterum, genere a Ealdfaxonum, abbatem constituit. Aliud quoque monasterium juxta orientalem portam Scafbrig habitationi Sanctimonialium nobile construxit, in quo propriam filiam Ethelgeofam, devotam deo virginem, abbatissam constituit.

Pag. 165.

DCCCXCIII^o.

Lugia flu:
apud Strat-
ford.

Pagani naves suas per flu: Tamensem, & postmodum per amnem Ligeam, fursum traxerunt, sibi que munitionem prope ipsum amnem 20. miliaris à Lundonia ædificare cœperunt.

DCCCXCV.

Ætatis tempore magna pars civium Londonensium, & de vicinis locis quamplures, munitionem, quam sibi pagani construxerant, destruere moliebantur. Sed illis fortiter resistentibus, Christiani in fugam vertuntur, quatuorque de ministris Elfredi regis occiduntur.

DCCCXIII^o.

Marianum
monasteri-
um Ventæ.

Religiosa Christi famula regina Elhwitha, mater regis Edwardi, vita decessit, quæ sanctimonialium monasterium Wintoniæ construxit.

a Ealdfaxonem al.

DCCCXV^o.

DCCCCV^o.

Civitas, quæ Caerlegeon Britannice,
& Legacestre dicitur Saxonice, jussu
Ethelredi ducis, & Egelfledæ restau-
rata est.

{ Caerlegion.
Civitas legionum restau-
Cestre. [rata.

DCCCCVI^o.

Ossa S. Oswaldi translata de Bardenege in Merciam.

Translatio
Oswaldi in
Claudiam.

DCCCCVII^o.

In provincia Steffordenſi in loco, qui dicitur Totenhale, Totenhale.
inter Anglos & Danos inſigne proelium actum eſt. Sed An-
gli potiti ſunt victoria.

DCCCCVIII^o.

Ethelredus, ſubregulus Merciorum, vir magnæ probitatis, d
vita deceſſit. Poſt cujus mortem uxor illius Egelfleda, regis Ægelfleda
Elfredi filia, regnum Merciorum, exceptis Londonia & Ox- nunquam
enforda, quas ſuus germanus rex Edwardus ſibi retinuit, non fatis laudata
breui tempore ſtrenuiſſime rexit. dux Merc:

DCCCCIX^o.

Egelfleda, Merciorum domina, i^o. No. Maii cum exercitu Caſtellum
in loco, qui Sceargete dicitur, venit, ibidemque arcem mu- poſitum a-
nitam conſtruxit; dehinc in occidentali parte Sabrinæ flu: pud Scear-
in loco, qui dicitur Brige, aliam. gete.
Brigenſe
caſtellum.

DCCCCX^o.

Æſtatis tempore in initio Ægelfleda, Merciorum domina, Tame-
cum Mercenſibus ad Tamneting perrexit, ipſamque urbem worth urbs.
reſtauravit.

DCCCCXI^o.

Werefrithus, Wicciorum epiſcopus, vir magnæ ſcien- werefridi
tiæ, obiit. epiſcopi
mors.

Eodem anno.

Egelfleda urbem condidit, a quæ^d b Ealesbirig dicitur, & in Eilesbiri,
fine autumni alteram, quæ Waruic nominatur. Gauro-
vicum.

DCCCCXII^o.

Rex invictiſſimus Edwardus ante feſtivitatem S. Martini
Bedefordiam adiit, & eam cum habitatoribus ejus in deditio- Bedefordia
nem accepit. Ibidemque per triginta dies moratus, urbem aucta.
in aſtrali plaga Uſæ amnis condi præcepit. Uſa flu:

DCCCCXIII.

Pag. 166.

Ægelfleda, Merciorum domina, in terram Britonum ad ex- Bricena-
pugnandam c arcem^a apud Bricenamere miſit exercitum. mere.

a Ex impreſſ. b Sic, cum duob. punctis ſub l. c Ex impreſſ.

Qui

Qui expugnata arce uxorem regis Britonum cum xxxiiii. hominibus & quos captivos in Merciam adduxerunt.

DCCCCXIII^o.

Derby.
Doruenta
expugnata.

Ægelfleda, Merciorum domina, ante Cal. Aug. Dorbeiam infringendo expugnavit, ipsamque provinciam obtinuit. Cujus ministri quatuor de charioribus, in porta urbis fortiter pugnantes, occisi sunt.

DCCCCXV^o.

Ægelfleda
Claudie
sepulta.

Ægelfleda, Merciorum domina insignis, & justicie virtutisque eximie femina, viii^o. anno, ex quo sola regnum Merciorum strenuo moderamine rexit, xix^o. Cal. Jun. obiit, & unicam filiam suam Elfwinam, ex Ethelredo subregulo susceptam, heredem regni reliquit. Cujus corpus Glovornam delatum, in ecclesia S. Petri est honorifice tumulatum.

DCCCCXVI^o.

Mancestre.
Lelandus.

Miror cur Mancestre ponat in Northumbria, cum sit oppidum Lunensis provincie.
Elfwinam, Ægelfledæ filia, ab Eduardo Mercia spoliata.

Rex Edwardus misit in Northumbriam Merciorum exercitum, ut urbem Mamcestrie instaurarent, & in ea fortes milites collocarent. Post hæc Elfwinæ nepti suæ potestatem regni Merciorum penitus ademittit, & in Westsaxoniam duci præcepit.

DCCCCXIX^o.

Eduardus
Senior
Ventæ sepultus.

Edwardus Senior anno regni sui 24°. in regia villa de Fearndun ex hac vita transiens, Athelstano, filio suo, regni gubernacula reliquit. Cujus corpus Wintoniam delatum in novo monasterio sepelitur.

Ibidem.

Regia Tamelina.

Athelstanus vero in Kingestun, i. e. in regia villa, in regem levatur.

Anno DCCCCXX^o.

Glademutha constructa.

Rex Edwardus construxit Glademutham.

DCCCCXXI^o.

Victorie
Athelstani
regis.

Omnes etiam reges totius Albionis, regem scilicet Occidentalium Britonum Huwaldum, dehinc regem Scottorum Constantinum, regemque Wentorum Wuer prælio vicit, & fugavit.

DCCCCXL^o.

Ethelstanus
sepultus
Melduni.

Æthelstanus anno 16. regni sui, 6°. Cal. Novemb. apud Glavorniam vita decessit, & ad Maildulphi urbem delatus honorifice est tumulatus. Cui frater suus Edmundus xviii^o. anno ætatis suæ in regnum successit.

a Delend. Et quidem deest in impress. b Julii al. c Ex impress.

DCCCCXLI^o.

DCCCCXLI^o.

O
Anlaph, vastata ecclesia S. Baltheri, & incensa Tinning-
ham, mox periit. Inde Eboracenses Lindisfarnem insulam
vastantes multos occiderunt.

Analaphus.
Lindisfarna
depopulata,

DCCCCXLII^o.

Rex Anglorum Edmundus quinque civitates, Lindicolniam,
Snotingham, Deorbeiam, Leogrecetrium, & Stanfordiam, ma-
nibus Danorum penitus extorlit.

Pag. 167.
Civitates à
manibus
Dacorum
extortæ.

DCCCCXLVI^o.

alias Widechirche.

Edmundus rex apud Pulcrekirche occisus, v. annis & se-
ptem mensibus regni peractis, & Glasconiam delatus à beato
Dunstano abbate sepelitur.

Edmundus
rex sepul-
tus Glesfo-
burgi.

DCCCCXLVIII^o. alias DCCCC^o.

Pro infidelitate Northumbrensi-
um rex Anglorum Edredus totam
Northumbriam devastat, in qua de-
vastatione monasterium, quod dici-
tur In Ripum, à S. Wilfrido quon-
dam episcopo constructum, igne est
combustum.

Lelandus.

Nam erexerant in regem
quendam Eiricum ex stirpe
Danica, qui ultimus fuit re-
gum Northumbrensi-
um Ripæ conflagrant.

DCCCCLIII^o.

Wulfstano, episcopo Eboracensi, à custodia soluto, episco-
palis honor apud Dorcestre restituitur.

Dorca-
stre.

Sequitur ibidem genealogia comitum Northumbren-
sium bellissime scripta.

Ibidem de Cospatricko, comite Northumbrensi.

Terminans vitam apud Ubbanford, quod est Norham,
in ipso ecclesiæ exitu sepultus est.

{ Ubbanford.
Norham.

DCCCCLV.

Edredus decimo anno regni sui obiit, & in veteri mona-
sterio Wintoniæ sepelitur. Cujus a fratrius Clito Edwinus,
regis scilicet Edmundi & sanctæ Elginæ reginæ filius, monar-
chiam imperii suscepit, & eodem anno in Kingestun ab
Odone archiepiscopo rex consecratus est.

Regia Ta-
mesina, ubi
coronatus
Edwinus.

DCCCCLIX^o.

Rex Westfaxonum Edwinus, quatuor annis regni sui per-
actis, defunctus in novo monasterio est sepultus.

Eduuini se-
pultura.

In Eadgaro rege.

Monachorum & sanctimonialium catervas aggregavit, &
plus quam XL^a. monasteria tum eis constitui præcepit.

Restauratio
monasteri-
orum per
Edgarum.

a Fratruus al.

Tom. 2.

A a

DCCCCXLIII^o.

DCCCCLXIII^o.

Novum
monaster:
Ventæ.
Mediodu-
nense mo-
naster:

Edgarus

Rex monachos in novo monasterio, & in Mideltun col-
locavit, & illis Ethelgarum, & istis Kinewardum abbates
constituit.

DCCCCLXVII^o.

Monaste-
rium Ra-
mesia.
Meruina
vestalis.

Edgarus in monasterio Ramesia, quod avus suus rex Ed-
wardus Senior construxerat, sanctimoniales collocavit, san-
ctam ^a [que] Merwinam super eas ^b abbatissam constituit.

DCCCCLXVIII^o.

alias { Cunacestre, &
Conkeestre.

Cunecacester 5e. à Dunelmo
miliaribus, 7. à Novocastro.

Aldredus episcopus apud Sanctum
Cuthbertum in Cunecacester obiit.

Pag. 168.

DCCCCLXIX^o.

Edgarus S. Dunstano Dorobern: & beato Oswaldo Wi-
gorn: & Sancto Ethelwaldo Winton: ecclesie episcopis præ-
cepit, ut, expulsis clericis, in majoribus monasteriis, per Mer-
ciam constructis, monachos collocarent. Unde S. Oswaldus

Monachorum pietas in expel-
lendis clericis è suis ecclesiis.

Wincinus abbas Wiccenfis
monast:

fui voti compos effectus, clericos Wi-
gorn: ecclesie, monachalem habitum
inscipere renuentes, de monasterio ex-
pulsit; consentientesque vero hoc anno
ipse monachizavit, eisque Winfinum,
magnæ religionis virum, loco Decani
præfecit.

DCCCCLXXI^o.

Clito Edmundus sepultus Ra-
mesia.

Orgarus dux Damonia.

Clito Edmundus, Edgari filius, obiit,

& in monasterio Ramesie honorifice
est sepultus. Non multo post Orgarus,
Dux Domnania, focer regis Edgari,

decessit, & in Exancestre sepultus est.

DCCCCLXXII^o.

Dedicatio
novi mo-
nast: Ventæ.

Edgarus novi monasterii ecclesiam, à patre suo rege Ed-
mundo inceptam, à se vero perfectam, honorifice dedicari
fecit.

DCCCCLXXIII^o.

Leyland. Ex historia Alu-
redi desumptum.

{ Aquæ calidæ.
{ Athamania.

Edgarus anno ætatis suæ xxx. v. Id.
Maii, die Pentecostes, à præsulibus
Dunstano & Osualdo, & à ceteris to-
tius Angliæ antistitibus in civitate Atta-
manni benedicitur, & maximo honore
consecratur, & in regem inungitur. In-

^a Ex impress. ^b Abbatissimam MS. ^c T³ que delend.

terjecto

terjecto deinde tempore, ille cum ingenti classe, septentrio-
 nali Britannia circumnavigata, ad Legionum civitatem ap-
 plicuit. Cui subreguli ejus octo, ^{Chinor} Rinath scilicet rex Scotto-
 rum, Malcolmus rex Cumbriorum, Macchus plurimarum rex

Classis Ed-
 gari.
 Ædgarus in
 urbe Legi-
 onum.

insularum, & alii quinque, scilicet Dufnal, & Sifrethus, Hue-
^u

waldus, Jacobus & Inchillus, ut mandarant, occurrerunt, &

quod sibi fideles, & terra marique cooperatores esse vellent,
 juraverunt, cum quibus die quadam scapham conscendit, il-
 lisque ad remos locatis ipse clavum gubernaculi arripiens, ^{Superba}
 eam per cursum flu: perite gubernavit, omnique turba pro-
 cerum & ducum simili navigio comitante, a palatio ad mo-
 nasterium S. Joannis Baptistæ navigavit. Ubi, facta oratione,
 eadem pompa ad palatium remeavit. Quod dum intraret
 optimatibus fertur dixisse, "tunc demum quemque suorum
 "successorum se gloriari posse regem Anglorum fore, cum,
 "tot regibus sibi obsequentibus, potiretur pompa talium ho-
 "norum."

Ibidem.

Totam insulam omni æstate a circumnavigare consueverat, ^{Edgari clas-}
 viriliter hoc agens ad defensionem contra externos regni sui. ^{sis maxima}

DCCCCLXXVIII^o.

Rex Anglorum Edwardus jussu novercæ Elfdrithæ reginæ ^{Cædes Edo-}
 in loco, qui dicitur Coruesgate, à suis injuste perimitur, & ^{uardi regis}
 apud Werham non regio more sepelitur. Cujus frater Egel-
 redus Clito egregius, moribus elegans, pulcher vultu, deco-
 rus aspectu, viii^o. Cal. Maii à sanctis archiepiscopis Dun-
 stano & Oswaldo, & decem episcopis, Kingestune ad regni ^{Regia Ta-}
 fastigium est consecratus. ^{mesina.}

DCCCCLXXIX^o.

Dux Merciorum Elpherus cum multitudine populi Wer-
 ham venit, sanctumque corpus pretiosi regis & martyris Ed-
 wardi de tumultu sublevare præcepit, ubi miracula facta fue-
 rant: quod dum esset nudatum, sanum atque incolume ab
 omni clade & contagione inventum est. Lotum deinde, no-
 visque vestimentis indutum, ad Scaftesbirig est delatum, &
 honorifice tumulatum. ^{Transfertur}
^{Edwardi}
^{corpus So-}
^{pheniam.}

DCCCCLXXX^o.

Suthampton à Danicis piratis devastatur, & ejus cives ^{Avona ma-}
 omnes fere vel occisi, vel capti ^{ritima à} ^{Dacis de-} abducti sunt. Nec multo ^{vastata.}

a Circumnavigavere MS. b Obducti MS.

A a 2

post

Thanatos insula deprædata.
Civitas Legionum à piratis
depopulata.

post Tenetlandiam insulam idem de-
vastavit exercitus. Quo & anno civi-
tatis Legionum provincia à Norwegen-
sibus piratis devastatur.

DCCCCLXXXI^o.

Monasteri-
um S. Pe-
troci spo-
liatum.

S. Petroci confessoris monasterium in Cornubia devastatum
est à piratis, qui anno præterito Suthamtoniam vastaverunt.
Qui deinde ^a de Domnonia, & in ipsa Cornubia circa ripas
maris frequenter prædas agebant.

DCCCLXXXII^o.

Portland
inf.
Londinum
conflagra-
vit.

Ad provincias ^b Dorsetensium tres naves piratarum appli-
cuerunt, & Portland devastaverunt. Civitas Londonia igne
cremata est.

DCCCCLXXXIII^o.

Deorhirst
monast:

S. Ethelwoldo, Winton: episcopo, successit Batonicus ab-
bas Ælphagus. Hic in monasterio, cui Deorhirst vocabulum
est, religionis habitum suscepit.

DCCCCLXXXVI^o.

Rosa ob-
fessa.

Rex Egelredus propter quasdam dissensiones civitatem Rosi
obsedit, & visa capiendi illam difficultate, iratus discessit, &
terras S. Andreæ apostoli devastavit.

DCCCCLXXXVIII^o.

Weccederport.

Godæ,
Strennuoldi

} cædēs.

Weccederport à Danicis piratis deva-
statur, à quibus & satrapa Domnaniæ
Goda nomine, & miles fortissimus Stren-
woldus, cum aliis nonnullis perimuntur.

DCCCXCXI^o.

Gippewi-
cum depræ-
datum.
Justinus.
Guthmun-
dus.
Meldunum.
Pag. 170.
Bebba spo-
liata.

Gippeswic à Danis depopulatur. Horum duces fuerunt Jus-
tinus, & Guthmundus, filius Steitani, cum quibus non multo
post strenuus dux Orientalium Sax: Brichtnotus juxta Mel-
dunum proelium commisit; sed, utrinque multitudine occisa,
ipse dux occubuit, Danica vero fortuna vicit.

DCCCXCIII^o.

Prædictus exercitus Danorum Bebbanburg infregit, & omnia,
quæ in ea reperta sunt, secum asportavit.

DCCCXCIII^o.

Anlaphus, rex Noreganorum, & Swanus, rex Danorum,

Londinum
à Dacis ob-
fessum.

die nativitatis S. Mariæ cum ^{remi} xciiii^{or}. trieribus Londoniam
advehuntur. Quam mox infringere, & incendere, conantur;
sed dei suæque genitricis Mariæ juvamine, non sine parvo sui
exercitus detrimento, à civibus repelluntur.

^a In Domnania al. ^b Sic, cum o supra sc.

DCCCXCVII^o.

DCCCCXCVII^o.

Deinde Penwithsteort regirato in ostium flu: Tamaræ,

Domniam & Cornubiam sequestratis navibus deVectus pro-
 filivit, nulloque prohibente usque ad Lidefordam suum con-
 tinuavit incendium, & cades hominum reiteravit. Ad hæc
 etiam Ordulphi primatis monasterium, quod Tavestoke di-
 citur, combussit, ingentique præda onustus ad naves re-
 pedavit.

exercitus

Penwith-
streat.Tamaræ flu:
limes Dan-
monia &

Cor:

Lideford.

Tavense

monast:

conflagra-

vit.

DCCCCXCVIII^o.

Memoratus exercitus paganorum hostium flu: quod di-
 citur Frome, appulsus, Dorsetianam repetiit, ac more solito
 prædæ institit.

From flu:

DCCCCXCIX^o.

Exercitus paganorum ostium flu: Tamenis ingressus, per
 flu: Meodewege Roveestre advehitur, eamque paucis die-
 bus obsidione cinxit.

Medwege

flu:

Rosa ob-

fessa.

Anno Domini M.

Egelredus rex terram Cumborum depopulatus est. Hic
 fuzæ classi mandavit, ut, circumnavigata septentrionali Britan-
 nia, in loco constituto sibi occurrerent. Sed vi ventorum
 præpedita non potuit. Insulam tamen, quæ Monege dici-
 tur, devastavit.

Anno MII^o.

Rex Ædelred uxorem duxit Emmam, Anglice Elgivam
 vocatam.

MIII^o.

Rex Danorum Swein per incuriam & prodicionem Nor-
 mannici comitis Hugonis, quem regina Emma Domnaniæ
 præfecit, civitatem Excestriam infregit, spoliavit, murum ab
 orientali usque ad occidentalem portam destruxit, & cum in-
 genti præda naves repetiit.

Ibidem.

Swein autem videns Anglorum inconstantiam, ad civita-
 tem Wiltoniam suam duxit exercitum, eamque devastavit &
 incendit. Simili quoque modo Serbiriā consumpsit, & post
 suas naves repetiit.

Vilodunum

à Suenone

devastatum.

Severia de-

prædata.

MIII^o.

Rex Danorum Swein cum sua classe Norwic adVectus, il-
 lam devastavit & incendit.

Nordovi-

cum,

Ibidem.

Tertia post hæc hebdomada cum copiis suis latenter è na-
 vibus proficiens Teotfordam invasit, devastavit, nocte una in
 ea mansit, diluculo incendit.

Teotforda.

MVI^o.

MVI^o.Portus Am-
monis.

Mense Julio Danorum classis innumera Angliam adveſta, Sandwicum ſubiit, & cæde & incendio quæque conſumens, modo in Cantia, modo in Sowthſaxonia prædam egit.

Pag. 171.

Ibidem.

Dani

Daci in
Veſta inſ:

Quo ^a demum, imminente hyeme, domum redeunte, illi cum enormi præda Veſtam inſulam adiere, & ibidem uſque ad nativitatem Domini manſere. Qua adveniente, quia rex tunc temporis in Scrobesbirienſi provincia morabatur, per Suthamtunenſem provinciam ad Barerukeſhyre venerunt, & Ridin-
gum, & ^b Walingfordiam Ceoleſiam, vicofque quamplures combuſterunt.

Waling-
ford.
Ceoleſia.MIX^o.Turkillus
Danus.Hemmin-
gus Dacus.

Danicus comes Turkillus cum ſua claſſe ad Angliam venit. Exinde menſe Aug: alia claſſis Danorum innumerabilis, cui præerant duces Hemmingus & Ailaphus, ad Tenetlandiam inſulam applicuit, & prædictæ claſſi ſine dilatione ſe junxit. Deinde ambæ Sandicum portum ſubeunt, & è navibus proſilientes civitatem Cantuariam hoſtiliter adeunt, eamque in-
fringere cœperunt. A quibus mox cives Cantuarienſes cum Orientalibus Cantuariis dextras petentes acceperunt, & eis tria librarum milia pro firma pace dederunt.

MX^o.Teotforda.
Granta.

Exinde Teotford & Grantebrige devaſtantes cremaverunt.

MXI^o.Miſerabilis
Cantii ur-
bis depræ-
datio.

Danorum exercitus, vaſtata magna parte Angliæ, ad ulti-
mum, inter nativitatem S. Mariæ & S. Michaelis feſtivity-
tem, Cantuariam circumvallantes obſederunt. Viceſimo au-
tem obſidionis die, per inſidias Elmeri archidiaconi, quem S.
Elphegus, ne morti traderetur, prius eripuit, pars civitatis
incenditur, exercitus ingreditur, urbs capitur. Alii ^c vero "
jugulantur, alii flammis conſumuntur, plures quoque de muris
præcipites dantur, nonnulli per verenda ſuſpenſi deficiunt,
matronæ crinibus per plateas civitatis diſtractæ demum flam-
mis injectæ moriuntur, parvuli à matrum uberibus avulſi aut
lanceis excipiuntur, aut ſuperacto carro minutatim conte-
runtur. Interea archiepiſcopus Elphegus capitur, vincitur,
tenetur, & variis modis adfligitur. Almarus, abbas monaſterii S.
Auguſtini, abire permittitur. Capiuntur Godwinus, Roſenſis e-
piſcopus, Leofrina, abbaſſiſſa monaſterii S. Mildrithæ, Elfregus,
regis præpoſitus, monachi quoque & clerici, ^d populus "
innumerabilis utriuſque ſexus, ^e & in "
eccleſia Chriſti ſpoliata

^a Id eſt, Egelredo rege. ^b Ita in MS. noſtro. Neque diſtinctionem aliquam poſt Walingfordiam habent impreſſ. ^c Ferro al. ^d Populusque al. ^e F. & inde. Nam vice harum vocum exinde legitur in impreſſ.

comburitur.

comburitur. Grex monachilis, & turba virilis, sed & muliebris, nec non infantilis, decimatur. ^aDecimus vitæ reservatur. Quatuor monachis & dccc. viris decimatorum numerus perficitur. Populo cæso, urbe spoliata, & tota cremata, archipræsul Ælphagus vinctus extrahitur, ^bimpellitur, graviter fauciatur, hinc ad classẽ ducitur, post in carcerem truditur, ibique septem mensibus adfligitur. Interim ira dei in homicidam populum defæviens, ex eis duo milia ^cperditos tormentorum cruciatus prostravit. Ceteri quoque simili modo perculsi, à fidelibus ^dcommonentur, ut pontifici satisfaciant, sed differunt. Prævalebat interim clades, & nunc denos, nunc vicanos, nunc plures insimul absumebat.

Pag. 172.
Festis.

Et paulo post :

Et quia prohibuerat ^ene quis pro sua redemptione quidquam daret eis, proinde carcere educitur, & ad eorum consilium protrahitur. Quo viso, mox illi de sedibus prosiliunt, averfis securibus illum dejiciunt, lapidibus, ^fossibus bovinis caput obruunt. Ad ultimum quidam Trum nomine, quem confirmarat pridie, impia motus pietate, securim capiti illius infixit, qui statim in domino, xiii^o. Cal. Maii, obdormivit ; cujus corpus die sequenti Londoniam defertur, à civibus honorifice suscipitur, & in ecclesia S. Pauli sepelitur.

Ælphagi
marty:

MXIII^o.

Menſe Julio rex Dacorum Swanus cum valida classe ad Sandwicum portum est appulſus, ibique paucis diebus moratus diſceſſit, & Eſtanglia circumnavigata, oſtium Humbre flu: intravit, de quo, in Trentam ingreſſus, ad Gainesburg navigavit, ubi & caſtra poſuit. Cui ſine cunctatione Uthredus comes, & Northumbrenſes, & Lindinienſes primitus, deinde Fitburgenſes, mox & omnis populus, qui habitabat in ſeptentrionali plaga Wathelingſtreat, i. e. ſtrata, quam filii Werhle regis ab orientali mare uſque ad occident. per Angliam ſtraverunt, deditionem obtulerunt.

Gaines-
burg.
Fitbur-
genſes.
Watheling-
ſtreat, i. e.
ſtratam
Wethlæ.

Eodem anno.

Sueno ſ. à Londinenſibus.

Qui repulſus, primo Walingfordam, deinde Batham, obvia quæque more ſolito rapiendo & demoliendo, adiit, ibique exercitum ſuum recreando conſtituit.

Aquæ ca-
lidæ.

MXV^o.

Canutus rex Danorum cum magna claſſe ad Sandwicum portum venit, & mox, Cantia circumnavigata, hoſtium Frome

From flu:

^a Novem trucidantur, decimus vitæ reſ. al. ^b Vi impellitur al. ^c Per diros internorum cruciatus proſtravit in impreſſis. reſtius. ^d Commoventur al. ^e Ælphagus ſc. archipræſul. ^f Oſſibus bovinis, capitibus obruunt al. flu:

flu: introivit, & in Dorsetania, & Sumerfetania, Wintonien-
sique provincia magnam prædam egit.

Hæc, quæ sequuntur, acta sunt in principio regni
Edmundi Irenside.

Fossa à Danis facta Lon-
dini, in Suburbio, ut ego ar-
bitror, Egidiano.

civibus, illis viriliter resistentibus, procul à moenibus re-
pelluntur.

Deinde urbem alta lataque fossa, &
obsidione cingentes, ingressum & egres-
sum cunctis interclusere, ac eam fre-
quenter expugnare moliti sunt, sed à

Ibidem.

Dani vero Londoniam repetunt, obsidione illam cingunt,
& omni ex parte expugnant, sed, Deo juvante, nil omnino
proficiunt. Ob quam rem cum sua classe recedentes, inde
Arew flu: amnem, quæ Arew dicitur, intrant, & navibus exilientes præ-
datum in Merciam pergunt.

Ibidem.

Ottanford. Ac juxta Ottanfordam cum Danis pugnam a iniit. At illi
non ferentes impetum ejus, terga verterunt, & cum suis equis
in Scepege. in Scepege fugerunt.

Pag. 173.

Ibidem.

Quos rex Anglorum Eadmundus, cog: ferreum latus, cum
Lelandus. exercitu, quem de tota Anglia extrax-
erat, insecutus, in monte, qui Assen-
dun, id est, mons asini, nuncupatur, ab-
euntes consequutus est.

MXXO.

Consilium Rex Canutus Angliam rediit, & in Paschali festivitate apud
Cirence- Cirencester magnum consilium habuit.
stræ.

MXXXVº.

Canutus se- Canutus rex obiit secundu: Id. Novemb. apud Sceaſtebu-
pultus riam; sed Wintoniæ, in veteri monasterio, satis honorifice
Ventæ. tumulatur.

MXXXVIº.

Goduinus comes

Hic quidem Alfredum, cum versus Londoniam ad regis Ha-
raldi colloquium, ut ei mandarar, pro-
peraret, retinuit, & arctam in custodiam
posuit. Sociorum vero illius quosdam
disturbavit, quosdam catenavit & postea
cæcavit, nonnullos, cute capitis abstracta,
cruciavit, & manibus ac pedibus am-

Adventus filiorum Ædel-
redi regis & Emmæ ad Haral-
dum. Fuit hæc Emma etiam
Hardecanuti regis mater ex
Canuto, rege Angliæ.

a Edmundus nempe Irenside.

putatis

putatis multavit. Multos etiam venundari fecit, & mortibus variis ac miserabilibus apud Geldefordam sexcentos viros occidit.

Ibidem.

Quo audito, regina Emma filium suum Edwardum, qui secum remanserat, cum magna festinatione a Normanniam remisit. Deinde Goduini, & quorundam aliorum iussione, ad insulam Elig Clito Elfridus strictissime vinculus ducitur. Sed ut ad terram navis applicuit, in ipsa mox abstraxerunt oculos ejus cruentissime, & sic ad monasterium ductus monachis traditur custodiendus, ubi brevi post tempore ex hac migravit luce. Et in australi porticu, in occidentali parte ecclesiae, corpus ejus sepelitur.

Alfredus, Edelredi filius, exoculatus in Anguillaria.

MXLI^o. ubi scribit de seditione orta Wigorniae ob exactionem tributi ab Hardecanuto.

Rom Magefetenium comes.

{ Magefetes, Herefordenses.

Ibidem.

Quinta igitur die civitate cremata unusquisque cum magna praeda rediit in sua, & sic ira quievit.

Civitas Wicciorum conflagravit.

Mors b Canuti cog: fortis.

Dum in convivio, in quo Osgodus Clapa, magnae vir potentiae, filiam suam Gytham Danico & praepotenti viro Tonio, Prudan cog: in loco, qui dicitur Lamuth, magna cum laetitia tradebat nuptui, laetus, sospes, & hylaris cum sponsa praedicta, & quibusdam viris, bibens staret, repente, inter bibendum, miserabili casu ad terram corruit, & sic mutus permansit. Id. Jul. expiravit, & Wintoniam delatus juxta patrem suum Canutum est tumultatus.

Canutus subita correptus apoplexia.

MLIII^o. De morte comitis Goduini.

Pag. 174.

Dum secunda Paschalis festivitatis celebraretur feria, Wintoniae Goduino comiti, c solito regem ad mensam assidenti, suprema calamitas evenit. Gravi etenim morbo ex improvviso percussus, mutus in ipsa sede permansit, vel declinavit. Quod filii ejus comes Haraldus, Tofti, & Girth videntes, illum in cameram regis portaverunt, sperantes eum post modicum de infirmitate convalescere. Sed ille expers virium quinta post haec feria, xiiii^o. Cal. Maii, vita decessit, & in veteri monasterio sepultus est.

Goduinus correptus apoplexia.

Haraldus, Toftius, Girth.

MLV^o.

Non multo post rex Edwardus, habito Londoniae consilio, Algarum, Leofrici comitis filium, sine culpa exlegavit. Qui mox Hiberniam petiit, &, decem & octo piraticis navibus

Algarus comes exulat.

a In Normanniam al. b Contigit anno 1042. ut in Codd. Hoveduni impressis legitur. c L. ex impress. ex solito regi ad &c.

Tom. 2.

B b

adqui-

Ferulega
deprædata à
Griphino
& Algaro.

Ecclesia Herefordensis
opus Athelstani episcopi.

Haraldi
profectio in
Cambros.

Stradle, forsan
Stretondale, in
provincia
Sallapiae.

Ferulega ab
Haraldo re-
parata.

adquisitis, rediit, & Griphinum, regem Walensium, adiit, cumque petivit, ut contra regem Edwardum sibi esset in auxilium. Ille autem statim de toto regno suo copiosum exercitum congregans, Algaro præcepit, ut loco constituto sibi & exercitui cum suis copiis occurreret. Quibus in unum convenientibus, fines Anglorum depopulaturi Herefordensem provinciam intraverunt; contra quos timidus dux Rodolphus, regis Edwardi fororis filius, exercitum congregans, & duobus miliaris à civitate Hereforda ix^o. Calen: Novemb: illis ^a occurrens, Anglos contra morem in equis pugnare iussit. Sed cum proelium essent commissuri, comes cum suis Francis & Nortmannis fugam capeffit. Quod videntes Angli, ducem suum fugiendo sequuntur. Quos adversarii fere omnes interfecuti, cccc, vel quingentos viros ex eis peremerunt, multos [^b que] vulneraverunt. Deinde victoria potiti, rex Griphinus & comes Algarus Herefordam intraverunt, & septem canonicis, qui valvas ecclesiae principalis defenderant, occisis, ac monasterio, quod verus Christicola Athelstanus construxerat, cum omnibus ornamentis, & reliquiis Sancti Agelberhti regis, & martyris, aliorumque sanctorum combusto, & nonnullis è civibus necatis, multisque captivatis, civitate ^c & spoliata & cremata, praeda ubertate ^d ditati. Mox Anglia exercitum congregari iussit, cui Glavorniae congregato strenuum ducem Haraldum præfecit, qui eos persequitur, finesque Walanorum audacter ingressus, ultra Stradle castra ^e metatus. Sed illi, qui virum fortem & bellicosum ^f ipsum sciebant, cum eo committere bellum non audebant, in Sowth-walloniam fugerunt. Quo comperto, majorem exercitus partem ibi dimisit, mandans eis, ut suis adversariis, si res posceret, viriliter resisterent. Cum cetera vero multitudine Herefordam rediens, vallo alto illam cinxit, portis & feris munivit.

MLXI^o.

Lindisfar-
na.
Pag. 175.

Scotorum rex Malcolinus sui conjurati fratris Tostii comitatum, i. e. Northumbriam, fortiter depopulatur, violata pace S. Cuthberti in Eiland.

MLXIII^o.

Rudlandia. Strenuus dux Westsaxonum Haraldus, jussu regis Edwardi, post nativitatem Domini, equitatu non multo secum assumpto, de Glavorna, ubi tunc rex morabatur, ad Rudland multa cum festinatione profectus est, ut Griphinum, regem Walanorum, propter frequentes depopulationes, quas in Anglorum finibus agebat, ac verecundias, quas domino suo regi

^a Ex impress. ^b Ex impress. ^c Etiam al. ^d Sunt ditati al. ^e Metatus est al. ^f Imperatorem al.

Edwardo sæpe faciebat, occideret. At ille, ejus adventu præcognito, cum suis fugam iniit, navem conscendit, & vix evalit. Haraldus vero, ut eum fugisse comperit, palatium ejus incendit, & naves ejus cum armamentis combussit, eodemque die rediit. Sed circa Rogationes de Brightstow classica manu profectus, magna ex parte terram Walanorum circumnavigabat.

Cui frater suus Tostius comes cum equestri, ut rex mandarât, occurrit exercitu, & viribus simul junctis eam depopulari cœperunt. Unde Walani coacti, datis obfidibus, sese dederunt, & se tributum illi duros promiserunt, regemque suum Griphinum exlegantes abjecerunt.

Hæc fuit maxima depopulatio Cambriæ, ut apparet apud Giraldum Cambrensem.

Griphinus
rex exulat.

MLXIII.

Rex Walanorum Griphinus Nonis Augusti à suis interficitur, & caput ejus, caputque navis ipsius cum ornatu comiti Haraldo mittitur.

Cædes Griphini.

MLXV.

Agelwinus, Dunelmensis episcopus, S. Oswini, regis quondam Berniciorum, ossa in monasterio, quod ad ostium Tini flui: situm est, è tumulo levavit, transactis à sepultura ejus cccc. & quindecim annis, & in scrinio cum magno honore locavit.

Translatio
S. Oswini.

De morte Edwardi regis.

In nativitate vero Domini curiam suam, ut potuit, tenuit, & ecclesiam, quam ipse à fundamentis contruxerat, die Sanctorum Innocentium in honorem S. Petri dedicari fecit.

Mors Edwardi.

Non multo post Tostius comes de Flandria rediens ad Vectam insulam applicuit, & postquam insulanos sibi tributum & stipendium solvere coëgerat, decessit.

Hic fuit
frater Haraldus.
Veclia.

Ibidem.

Hovedunus ingentem Haraldus victoriam apud Stanfordbrige contra Noreganos, & Haraldum Haruager, & Tostium comitem, commemorat.

alius locus à Stanford op:

Haraldi
victoria.

Gulielmi regis victoria contra Devonios.

Deinde in Domniam profectus, hostiliter civitatem Excestram, quam cives & non nulli Anglici ministri contra illum retinebant, obsedit, & cito infregit. Githa vero comitissa, mater Haroldi, regis Angliæ, ac soror Swani, regis Danorum, cum multis de civitate fugiens, Flandriam petiit. Cives autem, dextris acceptis, regi se dedebant.

Polyd.
Thira.

Githa Haraldus mater.

Rex autem Gulielmus cum exercitu suo Snotingham venit, ubi castello firmato Eboracum perrexit, ibidemque duobus ca-

Præsidium
impositum
castello
Ebor.

* Adjeci.

B b 2

stellis

stellis firmatis, quingentos milites in eis posuit. Et in civitate Lincolnia, aliisque locis, castella firmari præcepit.

Pag. 176.

MLXIX^o. Conjuratio Northumbrensiū in Robertum Comin, qui à Gulielmo Notho illis invitis comes datus fuit.

Nortman-
norum ex-
des facta
Dunel:

At Northumbri, tota nocte festinantes, Dunelmum summa vi diluculo per portas irrumpunt, & socios comitis imparatos ubique locorum interficiunt. Atrociter nimis res geritur. Prostratis per domos & plateas militibus, domum episcopi, in quam comes susceptus fuerat, aggrediuntur pugnantes. Sed cum non ferrent jacula defendentium, domum cum inhabitantibus concremarunt. Tanta fuit interfectorum multitudo, ut omnia pene urbis replerentur cruore. Nam de septingentis hominibus nemo præter unum evasit. Hæc cædes hominum facta est v^o. Cal. Febr.

Eodem anno de adventu Haraldi, filii Swani, regis Danorum in Angliam.

Classis Da-
norum.

Quo anno, ante nativitatem S. Mariæ, Swani, Danorum regis, ^a filius^h Haroldus, Canutus, & eorum patruus comes Osbernus, & episcopus eorum Christianus, comes quoque Turkillus CCXL. navibus de Danemarchia venientes, in ostio Umbre flui: applicuerunt; ubi eis Clito Edgarus, comes Waldevus, & Marleswine, multique alii cum classe, quam paraverant, occurrerunt. Adfuit & Cospatricius comes cum totis viribus Northumbrorum, unanimiter omnes contra Normannos congregati.

Ibidem.

XIII°. Cal. 6 Septemb: sabbato Normanni, qui castella custodiebant, timentes, ne domus, quæ prope castella erant, adjumenta Danis ad implendas fossas castellorum essent, igne

Ruina Eboraci.

Hæc clades deturpavit, aut potius penitus abrasit, quicquid erat monumentorum, aut antiquæ nobilitatis, à Romanis relictæ Eboraci.

eas succendere inceperunt, qui nimis excrescens totam civitatem invasit, & monasterium S. Petri cum ipsa combustum. Sed ultione divina citissime in eis vindicatum est gravissime. Nam priusquam tota civitas esset combusta, Danica classis supervenit feria 2^a. & hinc

Gulielmus
Mallet.

Dani, illinc Northumbrani castella eadem die infregerunt, & (plus tribus milibus ex Normannis trucidatis) Gulielmo Malet, qui tunc vicecomitatum gerebat, cum sua conjuge, & duobus liberis, & Giliberto de Gant, aliisque perpaucis vitæ reservatis, naves Dani cum innumeris manibus, suasque sedes repetiere Northumbri.

^a Filii ^{et}. 6 Octobr: ^{et}.

North-

Northumbria à Gulielmo rege tota depopulata.

&

Omnibus extinctis vel gladio vel fame, vel propter famem paternum solum relinquentibus. Ita, terra cultore destituta, lata ubique solitudo patebat per novem annos. Inter Eboracum & Dunelmum nusquam villa inhabitata, bestiarum tantum & latronum latibula magno itinerantibus fuere timori. Cum hæc Eboraci circumquaque ageret rex, Egelwinus, Dunelmensis episcopus, & optimates populi, timentes ne, propter occisionem comitis Dunelmi, & Normannorum apud Eboracum, gladius regis innocentes æque, ut nocentes, pari

Pag. 177.

clade involveret, unanimi consilio tol-
lentes sacrum & incorruptum beati
Cuthberti corpus, fugam ineunt iii.
Id. Decemb: feria 6^a. Primam mansio-
nem habuerunt in Girwi, secundam in
Bethlingtune, tertiam in Tuggehal, quartam in Ealand.

Cuthberti corpus in sacram
insulam relatum.

Tughal 3. supra Alnewik
milliaribus ad D. Percium
spectabat.

Ibidem.

Interea regis exercitus, etiam per loca quæque inter Tei-
sam & Tyne diffusus, vacuis ubique domibus, solam invenit
solitudinem, indigenis fugæ prælidium quærentibus vel per
sylvas, vel per abrupta montium latitantibus. Tunc etiam
ecclesia S. Pauli apostoli in Girwi flammis consumpta. Du-
nelmenfis ecclesia omni custodia & ecclesiastico officio
destituta.

Girovicense
monast:
flammis
consum-
prum.

Ibidem.

Instante namque verno tempore, redeunte ad Suthumbriam
rege, Egelwinus episcopus cum omni populo, transactis in
Ealand tribus mensibus & aliquot diebus, cum thesauro sacri
corporis Dunelmum reversus est.

Cuthberti
reliquiæ
Dunelmum
reductæ.

Ibidem paulo post:

Ubi autem ventum est ad locum,
qui Anglice dicitur a Hundredeskel, i.e.
Latine centum fontes.

Lelandus.
Est hic locus inter Maldunum
& Shironodunum.

Ibidem de crudelitate exercitus Guli. Aluredus
Malcolino Scotto adscribit.

Tunc etiam ecclesiam Petri apostoli in Wiremuta flamma
suorum, ipso inspectante, consumpsit.

Wirense
monast:
conflagra-
vit.

Ibidem quo modo Cospatricius comes Northumb:

b firmato præsidio arcis de Bebbanburg, de quo
sæpius erumpens Malcolini Scotti vires debilitavit.

Comes Pa-
tricius Bebban
obfir-
mat.

a Hundredesfelde al. b F. firmavit præsidium arcis de Bebbanburg, de
qua sæpius etc.

Ibidem

Ibidem de præda Malcolini regis.

Angli dari in prædam Scottis. Repleta est ergo Scottia servis & ancillis Anglici generis, ita ut etiam usque hodie nulla non dico villula, sed nec domuncula sine his valeat inveniri.

Anno Domini MLXXI^o.

Rebelles Anguillariam occupant. Morkarus & Hereuardus vir strenuiffi cum multis aliis Ely insulam navigio petierunt, in ea hyemare volentes. Egelwinus quoque, Dunelmenfis episcopus, & Siuardus, cognatus Barn, de Scotia renavigantes illo advenerant. Sed, hoc au-

Guli: plaga
Pons in Anguillaria à Gulielmo factus. dito, rex in orientali parte insulæ omnem illis exitum obstruxit, & pontem in occidentali plaga duum miliariorum longum fieri iussit. At illi, ubi se viderunt sic esse inclusos, repugnare destiterunt, & omnes, excepto Hereuardo, qui per paludes cum paucis evasit, regi se dederunt.

Anno domini MLXXII^o.

Scottus Anglo fidem dat. [homag.] Sed ubi rex Anglorum Scotiam intraverat, rex Malcolinus occurrit ei in loco, qui dicitur Abernithi, & homo suus devenit.

Ibidem.

Eodem tempore, scilicet quo rex reversus de Scotia fuerat, in Dunelmo castellum condidit, ubi se episcopus cum suis tute ab incurfantibus habere posset.

Anno MLXXIII^o. Hæc pene ad verbum ex Historia Symeonis monachi.

Monasteria in provincia Eboracensi & Northumbria reparata.

Pag. 178.

{ Munckestre :
{ Novum castellum.

pellatur, qui nunc Novum castellum nominatur. Quo perducti venientes, ad tempus ibidem morati, cum nullum antiquum servorum Christi ibi reperissent vestigium, diverterunt ad Girvum, ubi ruinis vix ostendentibus quid antiquitus fuerint, monachorum cum semirutis ecclesiis visebantur ædificia multa, episcopo Walkero summa congratulatione illos suscipiente, & necessaria præbente. Horum nomina fuerunt: prior eorum ætate & moribus erat Aldwinus; secundus vero Elfwinus; tertius Remifridus. Ex his tribus tria in regione Northumbrorum instaurata sunt monasteria. unum Dunelmi apud patris Cuthberti sacrum corpus & incorruptum

Girovicum reparatum.

Monachi Dunelmi.

^a Id est, Hevesham al. ^b Fuerit al.

in honorem Sanctæ Mariæ virginis; aliud Eboraci in honorem ejusdem Dei genitricis Mariæ, (ubi factum nobile cœnobium primum habuit abbatem Stephanum, secundum Ricardum, tertium Gaufredum, quartum, qui & in præfenti, Severinum;) tertium autem in loco, qui quondam Streoneshalc, i. e. Sinus Phari, nunc Withby appellatur, hodie habet Benedictum abbatem.

Cœnobium Marianum.

Monast: Sinus Phari reparatum.

Anno MLXXX^o.

Walkerus, Dunelmensis episcopus, genere Lotharingus, moribus insignis, in loco, qui dicitur Getelhed, i. e. capræ caput, pridie Id. Maii, feria 5^a. à Northumbrensis innotenter est occisus, in ultionem scilicet necis Liwulphi, nobilis generosique ministri.

Capræ caput vicus est, solo ponte Tinenfi a Novo Castello divisus.

Ibidem.

Quo anno idem rex Gulielmus Autumnali tempore Robertum filium suum Scotiam contra Malcolinum misit. Sed cum pervenisset ad Egelbereth, infecto negotio, reversus, Castellum Novum super flumen Tine condidit.

Castellum Novum super Tinam: à Roberto, Gulielmi filio, conditum.

Anno MLXXXIII^o.

Monachi in Dunelmum convenerunt, jubente rege Gulielmo majore, 7°. Cal. Jun. feria 6^a.

Ibidem.

Gulielmo interim, Dunelmense episcopo, de sede apostolica litteras Gregorii papæ 7ⁱ. ad Gulielmi regis consilium apud Westmonasterium deferente, canonicos de ecclesia sua amovere, & monachos substituere, omnium consensu, impetravit.

Monachi, expulsi canonicis, Dunelmensem ecclesiam occupant.

Anno Domini MLXXXVI^o.

Gulielmus rex fecit describi omnem Angliam.

Descriptio Angliæ.

Ibidem de sorore Edgari Clitonis.

Cujus germana virgo Christiana monasterium, quod Rumesfi vocatur, intravit. Christiana, soror Edgari Clitonis, fit virgo vestalis.

Anno MLXXXVII^o.

Gulielmus Nothus obiit in Nortmannia.

Gulielmi mag: mors.

Anno MLXXXVIII^o. conspiratio nobilium Nortman: in Gulielmum Rufum, qui præferebant Robertum.

Godefridus, episcopus Constantiensis, & Robertus de Moubray iverunt Bristow, ubi habebant castrum fortissimum.

Ibidem.

Rogerus Bigot intravit castrum de Norwic, & omnes vicinavit in malum.

Nordovicense castrum.

Anno

Anno MXCI^o.Vincelo-
comum.

Iidibus Octobris, feria 4^a. turrin Winchelcumbensis eccle-
siæ vehemens ictus fulminis concutiens, parietem juxta cul-
men ample perforavit, unam de trabibus defecit, &c.

Londinum
conflagra-
vit.Anno MXCII^o.

Civitas Londonia maxima ex parte incendio conflagravit.

Ibidem.

Ecclesia ab
Osmundo
Severin
constructa.

Osmundus, Saresbirienfis episcopus, ecclesiam, quam Sa-
resbirin in castro construxerat, &c. dedicavit.

Eodem anno.

Pag. 179.

Lugubalia à
Gulielmo
Rufo repa-
rata.

His actis, rex in Northumbriam profectus civitatem, quæ
Britann: Caerluel, Latine Lugubalia vocatur, restauravit, &
in ea castellum ædificavit. Hæc etenim civitas, ut illis in
partibus aliæ nonnullæ, à Danis paganis ante ccos. annos di-
ruta, & usque ad id tempus mansit deserta.

Anno MXCIII^o.Tinent
monasteri-
um à mo-
nacho Alba-
nensi vi oc-
cupatum.
Basilica no-
va Dunel-
menfis.

Hoc anno Paulinus, abbas S. Albani, obiit, qui, contra in-
terdictum monachorum Dunelmens: ecclesiam de Tine-
muth, quam ipsi possederant, per violentiam comitis Roberti
ingressus est.

Ecclesia nova Dunelmi est incepta 3°. a Cal. Augusti feria
quinta episcopo Gulielmo, Malcolino rege Scottorum, &
Turgoto priore, ipso die ponentibus primos in fundamento
lapides.

Ibidem de cæde Malcolini, qui quinquies Northumb:
depopulaverat.

Cædes Mal-
colini regis
& Edouar-
di.

Rex Scottorum Malcolinus, & primogenitus filius ejus
Eadwardus cum exercitibus suis in Northumbria die festivi-
tatis Sancti Bricii à militibus Roberti comitis Northumbro-
rum occisi sunt.

Ibidem.

Morellus, a-
lias Morkel-
lus, miles.
Alne flu:

Sed juxta Alne flu: perimitur à Morello, milite strenuissimo,
cum primogenito suo Edwardo, quem heredem regni post se
disposuerat. Exercitus illius vel ^b gladio confoditur, vel, qui
gladios fugerunt, inundatione fluminum, quæ tunc pluviis
hyemalibus plus solito excreverant, absorpti sunt. Corpus
vero regis cruentissimi carnificis, cum nullus suorum rema-
neret, qui terra illud cooperiret, duo ex indigenis carro im-
positum in Tinemuth sepelierunt.

Malcolinus
rex sepultus
in cænobio
Tinenti.Anno MXCIII^o.Cambro-
rum victo-
ria.

Ad hæc primitus Northwalani, & Suthwalani servitutis

a Idus al. b Gladiis al. c Deinde al.

jugo,

jugo, quo diu premebantur, excusso, a cervice erecta, libertatem sibi vindicare laborabant. Unde collecta multitudine, castella, quæ in Westwalania firmata erant, fregerunt, & in Cestrensi, & Scrobesbiriensi, & Herefordensi provinciis frequenter villas cremabant, prædas agebant, & multos ex Anglis & Nortmannis interficiebant. Fregerunt & castellum in Mevania insula, eamque suæ ditioni subiciebant.

Anno M^oXC^oVII^o.

Interea Hugo, comes Scrobesbiriensis, Mevaniam insulam, quæ consuevit dicitur Anglesege, & cum eo Hugo, comes de Cestria, cum exercitu adierunt, & multos Walanorum, quos in ea ceperant, occiderunt. Quosdam etiam manibus vel pedibus truncatis, testiculisque abscisis excæcaverunt. Quendam etiam provectæ ætatis presbyterum, nomine Chenredum, à quo Walani in his, quæ agebant, consilium accipiebant, de ecclesia extraxerunt, & ejus testiculos ^b abscisis, & uno oculo eruto linguam illius absciderunt. Sed die 3^a. miseratione divina illi reddita est loquela. Eo tempore rex Noreganorum Magnus, filius regis Oslai, filii regis Haraldi Haruagri, Orcadas & Mevanias insulas cum suo adjecisset imperio, paucis navibus advectus illuc venit. At cum rates ad terram appellere vellet Hugo, comes Scrobesbiriensis, cum multis armatis militibus in ipsa maris ripa illi occurrit, & ut fertur, mox ab ipso rege Magno sagitta percussus die 7°. quo crudelitatem in præfatum exercuerat presbyterum, interiit.

Hugo de Belesmo.

Hugo comes Scrobesbir:

Mevaniam corrupte pro Mona ponit, secutus errorem Bedæ, qui Monam & Mevaniam eodem nomine appellat, nempe Mevanias insulas. De Monæ insulæ receptione aliquanto planius & fusius scribit in suo itinerario Giraldus Cambrensis.

Mors Hugonis comitis Shrobbesbiriensis.

Anno Domini M^oCO.

Rex Anglorum Gulielmus junior, dum in Nova Foresta, quæ lingua Anglorum Ytene dicitur, venatu esset occupatus, à quodam Waltero Franco, cognomento Tyrello, sagitta, incaute directâ, percussus obiit.

Anno M^oCI^o.

Pag. 180.

Ea tempestate Robertus de Belesmo, comes Scrobesbiriensis, filius Rogeri comitis, arcem (quam in occidentali Sabrine flu: plaga, in loco, qui dicitur Brige, Ægellæda, quondam Merciorum domina, construxerat, fratre suo Edwardo seniore regnante) contra regem Henricum (ut rei probavit

Brigense castellum reparatum.

^a Et cervice al. Nec secus in Cod. nostro Lelandus primum scripserat; qui tamen postea ^a & expunxit. ^b Ex impressis.

exitus) muro lato & alto restaurare cœpit. Cœpit etiam ædificare in Walonia aliam in loco, qui Carrocoue dicitur.

Anno MCII^o.

Roberti de
Belesmo
conspiratio.

Supradictus comes Robertus de Belesmo, qui comitatum etiam Pontinenſis pagi rexit eo tempore, ac in Normannia castella poſſedit quam plurima, civitatem Scrobesbiriæ, & castellum in ea situm, castella quoque Arundel & Tikil alimentis, machinis, armis, militibus, ac peditibus contra regem Henricum fortiter munivit. Muros quoque, ac turres, castellorum videlicet Brige, & Carocoue, diu noctuque operando, perficere modis omnibus festinavit. Walanos quoque suos homines, ut promptiores, sibi que fideliores, atque paratiores essent, ad id faciendum, quod volebat, honoribus, terris, equis, armis incitavit, variisque muneribus donavit. Sed conatus illius, & opera nimis cito sunt impedita. &c.

Keresburg
in Nor-
mannia.

Henricus rex comitem Robertum de Belesmo in custodia posuit in Keresburg.

Anno MCIX^o.

Anguillaria
facta sedes
episcopalis.

Rex Henricus abbatiam Eliensem ad episcopalem mutavit sedem, & Herveum, Bancornensem episcopum, eidem ecclesiæ præfecit. [regis 9.]

Anno MCX^o.

Treantz
curſus ad
octo horas
ceſſavit.

Fluvius, qui Treanta dicitur, apud Nottingham à mane usque ad horam diei 3^{am}. spatio unius miliarii exſiccatus est, ita ut homines sicco vestigio incederent per alveum. [regis x.]

Anno MCXI^o.

Flandrenſium translatio in
Cambriam.

Rosina vallis.

Translatio novi monasterii
Ventani ad Hidam.

Rex Anglorum Henricus Flandrenſes, qui Northumbriam incolebant, cum tota suppellectili sua in Waloniam tranſtulit, & terram, quæ nominatur Ros, incolere præcepit. Novum autem monasterium, quod infra murum Wintoniæ

constructum erat, agente Gulielmo Wintonienſi episcopo, rex extra murum construï jussit. [regis xi.]

Anno MCXIII^o.

Civitas
Wicciorum
conflagra-
vit.

Civitas Wigornia cum principali ecclesia, & omnibus aliis, nec non & b castella, xiii^o. Cal. Julii igne concremata sunt. De monachis unus utilis: monasterio cum duobus servantibus, & quindecim de civibus igne conflagraverunt.

Anno Domini MCXIII^o.

Ciceſtra
conflagra-
vit.

Civitas Ciceſtra cum principali monasterio per culpam incuriæ iii^o. Non. Maii feria 3^a. flammis consumpta est. [regis xiii.]

a Die al. b Castello al.

Ibidem

Ibidem.

Similem quoque aquarum defectum ipso die apud Gernemuth, &c. Garienum.
Gernemuth.

Anno MCXV^o.

Wilfridus episcopus de S. Davide in Walonia ^{f. obiit} similiter, & usque ad illum episcopi extitere Britonici. Cui Bernardus, cancel: reginæ, succcessit.

Bernardus primus Anglicæ ditionis episcopus in sede Menvenfi.

Anno MCXVII^o.

Apud Cirecestre, ^{Henrici} secundum regis præceptum, novum opus est inceptum. Translatio Canonorum Secularium ad Canonicos Regulares Cirecestriæ.

Anno MCXXI^o.

Edmerus, Cantuariensis ecclesiæ monachus, præcedenti anno electus ad episcopatum S. Andreæ in Scotia, deposita intentione regendi episcopatum, revertitur ad locum suum. Edmerus electus in episcopum S. Andreæ.

Ibidem de Cambris Aquilonalibus per Henricum regem repressis.

Unde rex Henricus indignatus, de tota Anglia producto exercitu infinito, [a ad devastandam Waloniam intendit.] Sed cum ad Snowdune pervenisset, rex Walanorum, muneribus & obsidibus oblatis, regi Anglorum placato reconciliatur. [regis XXI.]

Cregeriri:
Snoudune.

Ibidem.

Pag. 181.

Eadem tempestate rex Henricus, facto, longa terræ incisione, fossato à Torkefei usque Lincolniam per derivationem Trentæ flu: fecit iter navium. Ranulphus quoque Dunelmensis episcopus castellum incepit apud Norham super ripam Twedæ. At in vigilia natalis domini ventus insolitus non solum domos, sed & turres dejecit lapideas. [XXI. regis.]

Torkefei.
Derivatio
Trentæ flu:
Fossa nunc
appellatur.
Castellum
Norham.

Anno MCXXVI^o. de manu S. Jacobi apostoli allata ad Henricum per Matildem imperatricem, filiam suam.

Rex vero Anglorum Henricus, præ gaudio manus beati Jacobi apostoli, fundavit nobilem abbatiam de Redinges, & eam bonis multis ditavit, & in ea manum beati Jacobi apostoli posuit. [regis XXVI.]

Manus Jacobi apostoli.
Radigenle
coenobium
opus Henrici I.

Anno MCXXX.

Fecit & rex novum episcopatum apud Caerluil, & dedit illud Aiulpho, priori S. Oswaldi. [regis XXX.]

[Caerliel.]
Lugubalia
facta sedes
episcopalis.

Anno MCXXXVI^o.

Tandem reliquiæ regalis cadaveris allatæ sunt in Angliam, & sepultæ sunt infra 12^m. dies natalis apud abbatiam de Radinges.

a Ex impress.

C c 2

Anno

Anno MCXXXVII^o. de prodicione nobilium in Stephanum.
 Conspiratio nobilium in Stephanum. Quidam namque proditorum nomine Talebot tenuit contra regem Herefordiam in Walia, &c. Robertus consul, filius Henrici regis nothus, tenuit contra eum fortissimum castellum, quod dicitur Bristow, & aliud, quod vocatur Slede; Gulielmus Luuel tenuit castellum de Cari; Paganellus tenuit
 Slede. Mohun
 Cari. castellum de Ludelaue; Gulielmus de Moum tenuit castellum
 Ludelaue. de Dunestor; Robertus de Nicol tenuit castellum de Waram;
 Dunestor. Eutachius, filius Joannis luscus, & proditor nequam, tenuit
 Waram. Ro: castellum de Maltona; Gulielmus, filius Alani, tenuit castel-
 de Lincoln. lum de Salopesbiri, quod rex quidem cepit armis, captorum-
 Malton. que nonnullos suspendit. Quod audiens Walkelinus, qui tenebat castrum de Doure, reginæ, se obsidenti, reddidit illud.
 Dover Ma-
 rildem re-
 cipit.

Ibidem de eruptione Davidis, regis Scottorum, in Angliam.

Contra quem proceres a Angliæ, cum Gulielmo, insigni
 Scotti casti b comite Albemariæ, admonitione & jussu Truistini, archi-
 & fugari episcopi Ebor: restiterunt, fixo Standar, i. e. regio insigni,
 apud Alvertun in Cutunemoore.
 Coutonmore

Anno MCXXXIX^o. de Rogero Saresbirienfi episcopo.

Violentia Stephani. Episcopum vero Saresbiriensem secum duxit ad castellum
 Veiz for- ejusdem, quod vocatur Divise, quo non erat aliud splendi-
 fan. dius intra fines Europæ. Angariavit igitur eum jejunii tor-
 mento, & collum filii ejus, qui cancellarius fuerat regius, la-
 queo circumnectens ut suspenderetur. Tali modo castellum
 igitur extorsit.

Ibidem.

Shirebur- Similiter Syresburnam c cepit, quod parum Divisis decore
 nense castel: cædebat.

Ibidem.

Lincol:

Rex inde rediens Alexandrum episcopum, quem dimiserat
 in captione apud Oxenfordiam, duxit secum ad Newarcam.
 Castrum de Neuwerk, Ibi quidem construxerat idem episcopus castellum super flu-
 opus Alex- men Trentæ fortissimum & florentissimum. Indixit rex epif-
 andri epif- copo jejunium non legitimum, astringens, fide data, eum omni
 copi Lin- cibo cariturum, donec redderetur castellum.
 colniensis.

Ibidem.

Slefordense Similiter redditum est aliud castellum ejus quod vocatur
 castel: Sleford, neque forma, neque situ à prædicto d secundum.

a Borealis Angliæ al. b Comiti MS. c Ex impress: d Ex impress:
 Ibidem

Ibidem de Matilde imperatrice, à Stephano obfessa.

Quam cum rex Stephanus obfediſſet apud Arundel, vel Aruntii
vallis. perfida credens confilia, vel quia caſtrum videbat inexpugnabile, ire permittit ad Briſtow.

Anno MCXL.

Pag. 182.

Eodem anno rex Stephanus dedit Northumbriam Henrico, filio Davidis, regis Scot:

Anno MCXLI^o. qui fuit 6. annus regni regis Stephani.

Rex obſedit infra natale civitatem Lincolniae, cujus muniones Ranulphus, comes Ceſtrenſis, fraudulenter ceperat. Lindenſe
caſtrum à
Stephano
obſeſſum.

Ibidem de Stephano capto.

Capto rege &c. civitas hoſtili lege direpta eſt, & rex in Lindum
direptum. eam miſerabiliter introductus eſt.

Ibidem.

Ducitur ad imperatricem, & in turri de Briſtow captivus Stephanus
Oderæ in
vinculis. ponitur.

Ibidem de fuga imperatricis Matildis.

Captus eſt & Robertus, frater imperatricis, in cujus turri rex captivus erat, cujus ſola captione rex liberari poterat. Robertus,
frater Ma-
tildæ im-
peratricis,
captus. Igitur abſolutus eſt uterque. Caſtrum
Ventæ con-
ſtruſum.

Anno MCXLII.

Rex conſtruxit caſtrum apud Wintoniam.

Eodem anno rex obſedit imperatricem apud Oxenfordam poſt feſtum S. Michaëlis uſque ad adventum Domini, & parum ante natale fugit imperatrix per Tameſim glaciata, circumamicta veſtibus albis, reverberatione nivis & ſimilitudine fallendi oculos obſidentium. Fugit autem ad caſtellum de Strategema
Matildis
fugientis. Walingford, & ſic tandem Oxenford regi reddita eſt.

Anno MCXLV^o. de Ferundun caſtello à Stephano capto.

Robertus conſul, & omnis inimicorum regalium coetus Ferendune. caſtellum conſtruxerunt apud Ferundun, &c.

Ibidem de Alexandro epifcopo Lincoln.

Eccleſiam Lincolnienſem, quæ incendio deturpata fuerat, Baſilica
Lindenſis
reſtaurata. miro artificio ſic reformavit, ut pulchrior appareret, quam cum primum nova facta fuerat.

Anno MCXLVI^o.

Qui erat annus I^{us}. Stephani, qui magnum congregans exercitum caſtellum conſtruxit inexpugnabile, ſitum contra Walingford, ubi Ranulphus comes Ceſtrenſis, jam regi con- waling-
ford. cordia conjunctus, cum magnis interfuit a copiis. Dehinc vero conſul ipſe cum ad regis curiam pacifice veniſſet, apud

a Ex impreſſi:

North-

Ranulphus Northampton, nihil tale metuentem, rex cepit eum, & in
Castrensis carcerem intravit, donec redderet ei clarissimum Lincol-
comes in ca- castrum, quod ab eo dolose ceperat, & cetera quæcunque
custodia. fuerant ditionis suæ castella.

Anno MCXLVII^o.

Ranulphus Post discessum vero regis venit consul Cestrensis Lincoln:
Castrensis cum militaribus copiis, ut assiliret eam. Dux igitur ejus, vir
comes à ca- fortiss: & invictiss: in introitu portæ borealis occisus est, &
stellanis ipse consul, pluribus a amissis, fugere compulsus est.
Lindenfibz repulsus.

Anno MCXLVIII^o.

Henricus Henricus autem, filius Matildis imperatricis, jam sexdecim
donatus annorum juvenis, nutritus in curia Davidis, regis Scottorum,
cingulo avi matris suæ, factus est miles ab eodem rege Davide in ci-
militari. vitate Carleoli, prius dato sacramento, quod, si ipse rex
Angliæ fieret, redderet ei Novum Castellum, & totam North-
umbriam, & permetteret illum, & heredes suos in pace sine
Scotti vio- calumnia in perpetuum possidere totam terram, quæ est à flu:
lenta pe- Twedæ usque ad flu: Tine.
titio.

Anno MCXLIX^o. de Henrico filio Matild: b duce Normann:

Moneta no- Et fecit monetam novam, quam vocabant monetam ducis ;
bilium An- & non tantum ipse, sed omnes potentes, tam episcopi, quam
glorum. comites & barones, suam faciebant monetam.
[Coynage.]

Anno MCLIII^o.

Rex Stephanus multa obsedit castella, & obtinuit, &
Deax in E- multa ex illis prostravit, inter quæ fuit fere ultimum castel-
bor: pro- lum de Dreax, & paulo post obiit, sepultusque est in abbazia
vintia. de Feverham.
Farentham.

Pag. 184.

Anno MCLVIII.

Henricus 205
secundo Henricus secundo fecit se coronari apud Lincolniam extra
coronatus muros civitatis in Wikeford.
Lindi.

Werk ca- Eodem anno iterum firmatum est castellum de Werk
stellum re- præcepto regis.
paratum.

Anno MCLXVII.

Sepultura Obiit Matildis quondam imperatrix, & sepulta est Rotho-
Matildis magi in abbazia S. Mariæ de pratis.
imperatri-
cis.

Anno MCLXX^o.

Comes Stri- Ricardus comes de Striguil, magno congregato exercitu,
gulæ inva- invasit Hiberniam, & maximam illius partem sibi subjugavit,
sic Hiber- auxiliante ei Milone de Cogham, viro bellicoso.
niam.

a Ex impress. b Ducis MS.

Anno

Anno MCLXXI^o. de interfectores Thomæ Cant:

Alexandrum Romanum pontificem adierunt, & accepta Percussiores Thomæ Cantuar: Hierosolymis sepulti.
ab eo pœnitentia, Hierosolymam profecti sunt, & ex præcepto papæ in monte nigro pœnitentiam agentes obierunt, & sunt Hierosolymis sepulti ante fores templi.

Anno MCLXXIII^o.

Interim Rogerus de Moubrai firmavit castellum apud Kinard-ferie in Axholme.

Kinard.
Axholm.

Et Hugo Dunelmenfis firmavit castellum apud Alverton.

Ibidem.

Deinde rex Scottorum misit David fratrem usque Leycestre ad succurrendum militibus comitis Leicestriæ; sed, antequam illuc veniret, Reginaldus, comes Cornubiæ, & Ricardus de Luci, iusticiarius Angliæ, combusserunt villam de Leicestre totam cum ecclesiis, & ædificiis, excepto castello.

Leicestre incendio consumptum.

Ibidem.

Robertus autem, comes de Ferers, una cum militibus Leicestriæ venit diluculo ad Nottingham, villam regis, quam Reginaldus de Luci custodivit; quam cepit, combussit, & prædavit, & Burgenses captivos secum duxit. Eo tempore Gaufridus Lincon: electus Henrici regis filius cepit castellum de Kinard-feri, & subvertit.

Snotingham igne deturpatum.
Kinardense castell: dirutum.

Ibidem.

Item comes Hugo Bigot infregit civitatem de Norwic, & combussit.

Item Galfredus Lincon: electus una cum Rogero Ebor: archiepiscopo obsedit Malefart castellum Rogeri de Moubrai, & cepit, &c.

Malefart castell:

Et antequam recederet firmavit castellum apud Topclif, quod & tradidit Guli. de Stuteville in custodia.

Topclif.

Eodem anno.

Ricardus Luci obsedit castellum de Huntendune; milites vero castelli villam combusserunt. Et Ricardus de Luci novum castellum firmavit ante portas castelli supradicti, & tradidit illud comiti Simoni.

Venantodunum conflagravit.

Interea Gulielmus, rex Scottorum, obsedit Carleolum, quod Robertus de Wals in custodia habuit, & dimissa parte exercitus sui, perambulavit Northumbriam, terram regis & Baronum suorum devastans, & cepit castellum de Lidel, & castellum de Burgo, de Applebi, de Wercword, & Yreboth.

Lugubalia à Scotto obsessa.

Lidel.
Burgus.
Applebi.

Humfrevile

Wercworth.

quod Odonellus de Wimframvile tenuit, & postea rediit ad obsidionem Carleoli. &c. Rex vero procedens inde obsedit Prudehou, castellum Odonelli de Wimframvile, sed illud capere

Prudehou.
Humfrevile.

 Alan-
novicum
obfessum.

pere non potuit. &c. Quorum adventu cognito, rex Scotiae
i. e. de Prudehou.

inde recedens obsedit Alnewic, castellum Gulielmi de Vesci, &c.
Ibidem.

Gulielmus, rex Scotorum, Captus est Gulielmus rex Scotorum
captus Alnovici. apud Alnewic.

Pag. 185.

Ibidem de Henrico Patre rege.

Castellum Profectus est Huntendoniam, & castellum obsedit, quod
Venantodunen- traditum est ei die dominica proximo sequenti, &c.

Frameling- Et statim perrexit inde cum exercitu suo Fremingham,
ham. castellum comitis Hugonis Bigot, ubi comes ipse cum magna
Flandrensi multitudine fuit. Et cum rex prope Fremyng-
ham venisset, fixit tentoria sua in loco, qui dicitur Seleham,
& ibi nocte illa mansit. In crastino venit ad eum comes
Hugo Bigot, &, facta cum eo pace, reddidit ei castellum de
Fremingham, & castellum de Bungei.

Bungei. Rex recessit de Selham, & perrexit Northamptoniam, quo
Scotus in cum venisset, adductus est ei Gulielmus, rex Scotorum, sub
vinculis. ventre equi compeditus.

* Tresk.

Duffeldense castellum positum erat prope oppidum ejusdem nominis, distabatque a Doruenta, sive Darbeia, celebri emporio, tribus passuum millibus, cujus nunc ne ruinæ quidem cernuntur. adeo fere præter monticulum & fossulam sunt omnia complanata. Distat etiam 1500. passibus a ruinis castelli de Horstone, in rupe positi, cujus muri ex lapide quadrato adhuc cernuntur. Mansitque ibi aliquando Aleonora regina.

(1) Leyrcestre. (2) Mountforel.
(3) Grobi.

Venit etiam ibidem ad regem Rogerus de Mowbrai, & reddidit ei castellum de

* Tresk. Et comes de Ferrers reddidit ei castellum Tutesbiri.
de Tutesbiri, & de Duffeld.
Duffeld. Et Anketil-
lus Mallore, & Gulielmus de Diue, constabularii comitis Leyrcestriae, reddiderunt ei castellum de (1) Leycestria, & de (2) Mountforel, & de (3) Grobi.

Anno MCLXXVII^o.

Joannes Se-
verianus.

Dedicatio
Cirence-
strensis ec-
clesiae.

Magister Joannes Saresbiriensis quondam clericus, & familiaris Thomæ Cantuar. factus est episcopus Carnotensis.

Eodem anno dedicata est ecclesia canonicorum regularium Cirencestriae in honore beatæ dei genitricis Mariæ à Barptolemæo, Exoniensi episcopo, xvi^o. Cal. Novembris die dominica, præsentem domino rege, qui eidem ecclesiæ magnos redditus in dedicatione sua dedit.

Translatio
canonicorum in
Waltham.

Ibidem de consilio Northamptoniæ habito.

Eodem consilio Guido Decanus resignavit in manu Ricardi, Cant. archiepiscopi, decanatum suum de Waltham, & totum

totum jus, quod habuit in ecclesia de Waltham, quietum clamavit simpliciter, & absolute. Similiter fecerunt canonici seculares de Waltham.

Dein dominus rex, autoritate domini papæ, instituit in eadem ecclesia de Waltham canonicos regulares, de diversis domibus Angliæ sumptos, & constituit Walterum de Gaunt canonicum, sumptum de ecclesia de Ofenei, abbatem primum super congregationem illam.

Eodem anno idem rex, expulsis sanctimonialibus de abbatia Ambresbiri, propter incontinentiam suam, & per alias domos religiosas in arctiori custodia distributis, ipsam abbatiam de Ambresbiri dedit abbatissæ & domui de Fontebrardi ad in perpetuum possidendam, & misso ad Fontebrard pro uno conventu sanctimonialium, Ricardus, Cantuar: archiepiscopus, introduxit eas in abbatiam de Ambresbiri xi^o. Cal. Jul. præfente domino rege patre &c.

Eodem anno rex dedit licentiam Judæis terræ suæ habendi coemiterium in unaquaque civitate extra muros in Anglia. Prius enim omnes Judæi, qui moriebantur in Anglia, Londoniis sepeliendi deferebantur.

Eodem anno rex Angliæ pater tradidit in custodia Rogero, archiepiscopo Eboracensi, castellum de Scartheburg.

Eodem anno 13°. Cal. Julii pluit sanguineus imber in insula Vectæ per duas fere horas integras.

Eodem anno reliquiæ S. Amphibali, sociorumque ejus, divina revelatione inventæ sunt, & usque S. Albanum translatae vii. Cal. Jul. sabbato.

Eodem anno Martinus, canonicus regularis ecclesiæ de Bomine, furtive asportavit corpus S. Petroci, & fugiens secum detulit in Britanniam ad abbatiam S. Meuenni. Quo comperto Rogerus, prior ecclesiæ de Bodmine, cum saniori parte capituli sui adiit regem Angliæ patrem, & tantum effecit erga regem, ut præcipiendo mandaret abbati & conventui S. Meuenni, ut, sine dilatione, redderet corpus S. Petroci Rogero, priori de Bodmine, & nisi fecerint, præcepit rex Rolando de Dinant, justiciario Britanniae, ut sanctum corpus attolleret, & prædicto priori de Bodmine traderet, &c. Ibidem de restitutione S. corporis.

Anno MCLXXIX^o.

Pag. 186.

Eodem anno post Pascha Ricardus de Luci, justiciarius Angliæ, relicta justiciaria potestate, factus est canonicus regularis in abbazia sua de Lenis, quam ipse in fundo suo fecerat, & bonis multis ditaverat, qui paulo post ibidem obiit.

Eodem anno obiit Gulielmus, comes Albemariæ, & sepultus est in abbazia de Thorntune.

Tom. 2.

D d

Anno

Translatio
sacrarum
virginum
de Fonte e-
brardi ad
Ambrosiam.

Cœmeteri-
um Judæ-
orum.

Scarbur-
gus.
Imber san-
guineus.

Reliquiæ
Amphibali.

Bosluenna.
Bodman.
Reliquiæ S.
Petroci ab-
ductæ in Ar-
moricam.

Spinodu-
nense mo-
nast.

Anno MCLXXXIII^o. qui erat 30us. annus regis Henrici patris.

Gleffoburgus confla-
gravit.

Combusta est abbatia de Glastringbiri.

Anno MCLXXXV^o.

Robertus de
S. Albano
duxit ne-
ptem Sul-
tani Baby-
lonii in ux-
orem.

Quidam frater templi, natione Anglicus, nomine Robertus de S. Albano, relicta lege Christiana, abiit ad Saladinum, regem Babiloniæ, & promisit ei traditurum civitatem Hierosolymam; & facta inde securitate, Saladinus dedit ei neptem suam in uxorem, & tradidit ei exercitum magnum, & constituit eum principem & ducem exercitus sui, &c. Ibi de quo pacto Robertus à militibus Hierosolymitanis cum suo exercitu fit profligatus & fugatus.

Anno MCLXXXVII^o.

Cicestre
pontificalis,
vit.

Combusta est fere tota civitas Cicestriæ cum ecclesia sedis pontificalis, & domibus episcopi & canonicorum.

Anno MCLXXXVIII^o.

In vigilia S. Matthæi apostoli & evangelistæ tota fere villa de Beverlaco, cum nobili ecclesia beati Joannis archiepiscopi, combusta est.

Gilibertus
Sempring-
ham.

Eodem anno Gilebertus de Sempringham obiit, & in ecclesia sua de Sempringham inter velatas sepultus est.

Anno MCLXXXIX^o.

in Gallia.

Coronatio
Ricardi.

Henricus rex, filius Matildis, obiit apud Chinonem. Eodem anno celeberrima fuit coronatio regis Richardi.

Lelandus.

Hanc Hovedunus belle admodum depingit, usque adeo, ut facile putes te interesse, atque etiam non sine magna voluptate videre.

Eodem anno.

Balduinus

Lelandus.

Postea cum Ricardo rege Massiliam navigavit, deinde cum aliquot nobilibus ad Acon, ubi anno Domini MCXC. mortuus est.

Archiepiscopus interim construxit ecclesiam apud Lamhith ex opposito Westmonasterii, & a præbendas, quas assignaverat in capella, quam fecerat in Suburbio civitatis Cantuariæ, assignavit in illa ecclesia nova, quam construxit apud Lamhive.

Anno MCXC^o. de insolenti & superbo imperio Gulielmi, episcopi Elyensis, peregrinante Ricardo rege.

Insolens &
superbum
Gulielmi,
episcopi
Elyensis,
imperium.

Et rex misit in Angliam Gulielmum, Elyensem episcopum, cancellarium suum, ad præparandum sibi & itineri suo necessaria; & volens exaltare illum super omnes, tam clericos quam laicos, regni sui, misit nuntios suos ad Clementem papam,

a Præbendis MS.

papam, & efficit adversus eum, quod ille commisit præfato cancellario legatiam totius Angliæ & Scotiæ. Cumque cancellarius illè in Angliam veniret, fecit turrim Londoniarum circumdari fossato profundissimo, sperans quod Tamesis flu: perinde transiret &c. De ejus exactionibus.

Anno MCXCI^o.

Perfectis igitur omnibus, misit rex Angliæ imperatorem cum custodibus suis Tripolim, & tradidit insulam de Cypre rege suo, Ricardo de Camvile, & Roberto de Thornham in custodia. i.e. regem Cypri. Cypros insula, devicto rege suo, Ricardi imperium agnovit.

Ibidem.

Ricardo Reuel castellum de Oxenford & de LLanftaphandune. {
de Eia. { Stephanium.

Ibidem.

Hugo Conventrensis episcopus expulit monachos ejusdem ab ecclesia cathedrali, & instituit in ea monachos seculares. { Insula. Eie. Monachi Conventrenses claustro suo expulsi. Pag. 187.

Anno MCXCVIII^o.

Gaufridus, filius Petri, justiciarius Angliæ, magno congregato exercitu, profectus est in Walliam ad succurrendum ho-

minibus Gulielmi de Branse, quos Wenhumwin, frater Caduallani, obsederat in castello Matildis, &c. Castellum Matildis.

Anno MCXCIX^o.

Eodem die coronationis suæ rex accinxit Gulielmum Marecallum gladio comitatus de Strigoil. Gulielmus Marecallus, comes Strigulienfis.

Eodem anno extitit in Anglia & in finibus ejus tanta aquarum inundatio, quod pontes, & molendini, & domus asportabantur. Ponte autem de Berwic asportato, cum, ex præcepto Gulielmi, regis Scottorum, comes Patricius, cultos de Berwic, & tunc temporis justitarius totius regni Scottorum, pontem illum de Berwic reædificare vellet, prohibitum est ei ex parte Philippi, Dunelmensis episcopi, ne pontem illum in terra sua firmaret. Pons ille fieri non potuit, nisi firmaretur in terra Dunelmensis episcopi, sicut prius erat. Tandem vero episcopus, consilio Gulielmi de Sutevile, permisit pontem fieri. Pons Bero-vicensis.

Ibidem de Suffraganeis archiepiscopi Menevensis.

Et de S. Paterno in Caerdigan, quæ sedes, quia parochiani pastorem suum interfecerunt, obsolevit, & Menevensi diœcesi est adunata.

{ LLan Batern Vaur.
Paternum sedes episcopalis.

D d 2

Eodem

Roraldus, princeps Gallo-
vidiæ, sepultus Avonæ Me-
diterraneæ.

Eodem anno mense Decembri Ro-
raldus, princeps Galweix, obiit in Angl.
apud Northampton, & ibi sepultus in
abbatia S. Andreæ.

Anno MCCI^o. de Joanne rege.

Hagustal-
dunum.
Corbrige.
Vana spes
thesauri.

Cumque venisset ad Exildesham, & audisset, quod apud
Corbrige esset thesaurus absconditus, fecit ibi fodere, sed
nihil inventum est præter lapides, signatos ære, ferro, &
plumbo.

Lelandus.

Hactenus Hovedunus attingens 3um. annum Joannis regis,
nisi quis putet, quod in recensendis Westsaxonum regum
nominibus, ad quos monarchia Angliæ devenit, tantum ad
Henricum primum descendat, ideo historiam Stephani, Hen-
rici 2ⁱ. patris, & filii Ricardi, & Joannis regum ab eo non
esse scriptam, sed à recentiori quopiam annexam. Quod
nullo modo verisimile. Nam phrasis & dictio arguit esse
Hoveduni opus.

*Ex Annalibus incerti auctoris, sed conjunctis cuidam ab-
breviationi Hoveduni in Mailrosensi codice.*

Dunoca-
strum fun-
ditus igne
combustum
Pag. 188.

Anno Domini MCCIII. Danecastria in vigilia Paschæ fun-
ditus combusta est.

Ex antiquo de legibus Saxonum libro.

Cirlus, id est, rusticus.

Folchemote, id est, populi placitum.

Wita, id est, forisfactura.

E consilio Alfredi & Guthormi Daci.

In primis de nostris Landimeris sursum in Tamisiam, & tunc
superius in Lygan, & tunc in longum usque ad exortum ejus,
tunc in rectum ad Budefordium, tunc sursum in Ufa ad
Yetelingastreat.

Gasulland, i. e. terra censa.

Geneat, id est, villanus.

Lahslite.

Cherisceat, jus in decimis ecclesiæ solvendis.

Æthelstani decretum plane severum de decimis solvendis.

Aliud ibidem capitulum de Æthelstani eleemosinis.

Portreve.

Ex Decretis Æthelstani.

In Cantuaria septem ^a monetaria sint, regis quatuor, epif-
copi duo, abbatis unum. In Rouecestris tres, regis duo,

^a Monetarii potius legendum. Ita enim in impressis. Quid quod & tres ha-
beamus mox infra?

episcopi

episcopi unum. In Lundonia octo. In Wintonia vi. In Lewis duo. In Haltingecestre i. In Cicestra i. In Hamtune ii. In Warham ii. In Dorcestre i. In Scaftesbiry ii. In Exonia ii. In aliis Burgis i.

Gemotum, id est, placitum.

Fliman, id est, fugitivus.

Notum est hoc institutum in magna synodo apud Grateleiam, cui archiepiscopus Wulthelmes interfuit, & omnes sapientes quos Æthelstanus rex congregare potuit.

Est ibidem capm. de officio episcopi.

Cynedom, i. e. regia dignitas.

Cheorlman.

Æthelstanus rex conciliorum decreta sanxit Exoniæ, Fauresham, & Junresfeld.

Si libera mulier sit, præcipitur de clivo, vel submergatur. Pœna furti.

Si servus homo sit, eant LXXX. servi & lapident eum.

Bocland, id est, terra testamentalis.

Ultimum cap. legum Æthelstani est de Ordalio.

Leyland.

Pœna Ordalii erat, ut calcando ferrum ignitum se purgarent.

Ex legibus Canuti Daci, Ang. regis.

Vadat ad iudicium, quod Anglice dicitur Corfned.

Capm. 16. est de solvendis decimis.

Mundbreche, id est, infractio pacis.

Hamfocna, id est, invasio mansionis.

Forestal, id est, prohibitio itineris.

Schiremote, id est, conventus totius comitatus.

Strecman, id est, potens, vel fortis vir.

Tihla, id est, accusatio.

Papa pro episcopo.

Et ipsa perdat etiam nasum & aures.

Cpydeleas, id est, intestatus.

Bonda, id est, pater-familias.

Leges Canuticæ postea ab Edouardo, easdem confirmante, Edouardinæ dictæ.

Erant etiam in eodem codice leges Henricianæ.

Centuria.

Decania.

Alia enim est Westsexia, alia "enim" Merchena, alia Triplex Denelaga.

Interiunt episcopi, comites, vicedomini, vicarii, centenarii, aldremanni, præfecti, præpositi, barones, vavasores, tungrevi.

a Delend.

a Chronicon

Pœna sacerdotis.

Pag. 189.

Pœna adulterii.

Triplex lex.

Qui debeant publicis totius regni consiliis interesse.

Anno CCCCLV^o. bellum apud Cantiam in loco, qui dicitur

^o Ægeletherp, contra Britones, & regem Britonum Vortegirnum, in quo cecidit Horfa, & frater ejus Hengiftus regnum suscepit cum filio Oisc apud Cantuarios.

Baptizatus est apud Dorcacestram à S. Birino episcopo, suscepitque eum de sacro fonte S Ofuualdus, Northumbrorum rex.

Anno Domini DCLIII^o. S. Botolphus abbas fabricavit monasterium apud Icanno.

Anno DCCXXVI^o. Ine, rex Occidentalium Saxonum, xxxviii^o. anno regni sui ^b post " monasterium constructum atque dedicatum apud Glasconiam regnum reliquit, Romam perrexit, & ibi vitam præsentem honorifice finiens, cœlestem patriam cum Christo regnaturus adiit.

Tempore Brichtrici, regis Westfax.

* Id est, Dacorum.

Anno DCLXXXVI^o. primum tres naves * Normannorum applicuerunt in insula, quæ dicitur Portland.

Anno DCCCL^o. primum hyemaverunt pagani in insula, quæ vocatur Scepeige.

Ibidem.

Et Lundoniam civitatem, quæ est sita in aquilonali ripa Tamenfis flu. in confinio Estfaxum & Middelfaxum, sed tamen ad Eastfaxum illa civitas pertinet, ^c depopulati sunt".

Gens namque Occidentalium Saxonum reginam juxta regem sedere non patitur, nec etiam reginam appellare, ^d sed regis conjugem, permittit.

Quod à domino meo Ælfredo, Angulo-Saxonum ^e rege veridico, etiam sæpe mihi referente audivi.

Formidolosus rex, nomine Offa, qui vallum magnum inter Britanniam & Merciam de mari usque ad mare facere imperavit, &c. De Eadburga, Offæ filia, quæ nupsit Beorthrico, Westfax: regi, quæ cum nobilem quendam veneno interfecisset, quia conjugis ter charus erat, etiam maritum, qui casu

a Ita vocat ipse Lelandus. Primum autem scripserat, Ex libro annalium auctoris Asferionis

toris incerti nominis, sed quem constat familiarem fuisse Alfredo, five Aluredo, regi, litteratorum omnium Mecenati. Quas quidem voces postea expunxit. Quin & Asferionis, quam supra lineam locatam videmus, est atramenti paullo pallidioris, à propria tamen Lelandi manu. Atqui recte se habebat Asferionis. Nam Fragmenta hæc sunt re vera pars ejus Annalium, sicut nos alibi monuimus. Vide Not. ad Ælfredi vitam Spelmannianam, pag. 52. Neque aliter cl. Galeus, qui istos Annales edidit e MS. in nonnullis à Lelandiano discrepante. ^b Ad'eci, cum cl. Galeo, in cuius etiam desiderabatur Codice. ^c Ex impressi: ^d De hac consuetudine vide, si lubet, quæ paullo fufius concessimus in notis ad Ælfredi vitam Spelmannianam, pag. 24. ^e Regem MS.

ex eodem poculo biberat, sustulit indigna morte. Hinc illa servitus & ignominia uxorū regum Westsaxoniarū. Hinc odiosum Westfax: reginæ nomen. Hæc Eadburga postea ad Carolū Mag: cum maximo thesauro fugiens, profudit omnia; dehinc monacha facta, sed impudica; denique, abjecta religione, stipem passim cum amatore, aut servo, petens, Papiæ misere obiit.

Anno DCCCLVI^o. Humberchtus, Orientalium Anglorum episcopus, unxit oleo, consecravique in regem Eadmundum gloriosissimum, cum gaudio magno & honore maximo, in villa regia, quæ dicitur Burna, quia tunc temporis regalis sedes erat.

Anno DCCCLVII^o. Adelwulphus, rex Occidentalium Saxo-

Athelwol-
phus rex
sepultus
Steningi.

num, quievit in pace, & sepultus est apud Stenigam. Regnavit filius ejus Adelbaldus post eum, sed, contra Deum & Christianorum dignitatem, nec non & omnium paganorum consuetudinem, a thorū patris sui ascendens, Juditham, Caroli, Francorum regis, filiam, cum magna ab omnibus audientibus infamia, in uxorem duxit.

Anno DCCCLX^o. Adelbaldus, Occidentalium Saxonum rex, defunctus est, & in Shireburna sepultus est.

pag. 191.
Æthelbal-
dus rex se-
pultus in
Shirburn.

Tempore Adelbrichti regis, fratris Adelbaldi.

Magnus paganorum exercitus de mari adveniens, Wintaniam civitatem hostiliter invadens, depopulatus est.

Anno DCCCLXVI^o. Æthelbrichtus obiit, & in Shireburna juxta fratrem suum honorabiliter sepultus requiescit. Cui successit Adheredus, frater ejus.

De S. Ædmondo martyre.

Qui morabatur eo tempore ab urbe longius in villa, quæ lingua eorum Hegilefdune dicitur, à qua & sylva vicina eodem nomine vocatur.

Alias Egil-
dun, quod
Latine lo-
nat Aquila-
dunum.

Anno DCCCLXXI^o. Adheredus, rex Occid. Sax. viam universitatis adiens, in Winburnan monasterio sepultus est.

De Alfredo, qui successit Adheredo fratri.

Cumque regnaret quasi invitatus, uno mense non jam impleto, divino fultus auxilio, contra universum paganorum exercitum in loco, qui dicitur Wiltune (qui est in meridiana ripa Wili fl. de quo flu: tota illa paga nominatur) cum paucis, & nimium inæquali numero, acerrime belligeravit, & cer. Ut paganos primum in fugam verterit, qui, contempta paucitate Alfredini exercitus, ipsum postea ad fugam egerint.

[Juxta Sa-
lesburie.]
[Wiltun.]

Anno DCCCLXXVI^o. paganorum exercitus, nocte clam de Grantebrig exiens, castellum, quod dicitur Waerham, intravit.

a Thropum in Ed. Galeana.

Eodem

Eodem anno.

Equestris
exercitus
Dacorum
Iscam petit.

Nocte quadam, foedere dirupto, omnes equites, ^a quos habebat, occidentem versus in Domniam, ad locum, qui dicitur Anglice Exancetre (quæ civitas in orientali ripa flus sita est) prope mare meridianum, ibique hyemavit.

Anno DCCCLXXVII^o. exercitus paganorum Werham deferens, partim equitando, partim navigando, pervenerunt ad locum, qui dicitur ^b Snaauic.

Anno DCCCLXXVIII^o. magnus paganorum exercitus, post Theophaniam, latenter Cippanham, villam regiam, adiit, quæ est sita in sinistrali parte pagæ Wiltunenlis, in orientali ripa flus Avon, & ibi hyemavit.

Eodem anno frater Inguari & Healsdene, cum 23^s. navibus, de Demetica regione, in qua hyemaverat, post multas ibi Christianorum strages factas, ad Domniam enavigavit, & ibi à ministris regis cum mille ducentis perperam agens

alias Tinwith.

Tinwic.

occisus est ante arcem Cynuit, in qua arce multi ministri regis se concluderant confugii causa.

Diluculo super paganos ex improviso irrumpunt, & prima hora hostes hostiliter, cum rege suo, maxima ex parte, paucis ad naves per fugam elapsis, prosterunt, ibique acceperunt spolia non minima. In quo etiam acceperunt illud vexillum, quod Reaven nominant, &c. Ut sorores Hynguari hoc vexillum texuerunt.

Raven vexillum
Dacorum.

Pag. 192.

Anno eodem post Pascha Ælfredus rex cum paucis adiutoribus fecit arcem in loco, qui dicitur Ethelingaeige, & de ipsa arce semper cum nobilibus vassalis Sumerletensis pagæ contra paganos infatigabiliter rebellavit. Iterumque in hebdomada 7^a. post Pascha ad petram Ecgberti, quæ est in ori-

entali parte saltus, qui dicitur ^{el} Salwud, Latine autem Sylva magna, ^c equitavit, ibique obviaverunt illi omnes accolæ Hamptunenlis pagi.

Exinde castra commovens, venit ad locum, qui dicitur Iglea, & ibi una nocte castra meratus est.

Nocte illa, cum se sopori dedisset, apparuit ei quædam effigies, spetie S. Neoti, quondam ejus familiaris amici, ac propinqui, admonuitque, ut omnem terrorem & metum barbarorum abjiceret.

Mane illucescente vexilla commovens inde, ad locum, qui dicitur Æthandune, &c. Quo modo paganorum exercitum

^a Quos rex habebat, occidit, indeque versus &c. in Ed. Gal. restius. Profectus est ramen subintelligi debent. Ne plura hic loci dicam effecit nota nostra ad Ælfredi vitam Spelmannianam, pag. 49. quam videbis. ^b Vide notam nostram ad vitam prædictam pag. 52. ^c Ex Ed. Galeana.

fuderit,

fuderit, fugaveritque ad arcem; quam tamen non per nomen vocat, ita ut dubium sit an arx illa apud Ætandun fuerit; utque pagani obsessi in arce tales pacis conditiones Ælfredo obtulerint, quales ille optasset.

Nam post tres hebdomadas Gutran, paganorum rex, cum 30^a. electiss: de suo exercitu viris ad Ælfredum regem prope Æthelingeie in loco, qui dicitur Alre, pervenit, quem Ælfredus rex in filium adoptionis sibi suscipiens de fonte sacro baptismatis elevavit. Cujus chrismatis solutio octavo die in villa regia, quæ dicitur Wedmore, fuit.

Alre.

Eodem anno ^a præfatus paganorum exercitus de Cyppen- ham, ut promiserat, confurgens, Cyrencestria adit, quæ est in meridiana parte Wicciorum sita. Cypenham.

Eodem anno mag. paganorum exercitus de ultra-marinis partibus venit navigans in Tamensem flu: & adunatus est superiori exercitui, sed hyemavit in loco qui dicitur Fullanham.

Anno DCCCLXXX^o. paganorum exercitus Cirencestre deserens, ad orientales Anglos perrexit, ipsamque regionem dividens cœpit inhabitare.

Anno DCCCLXXXVI^o. Ælfredus rex, post incendia urbium, stragesque populorum, Londoniam honorifice restauravit, & ^b habitalem fecit, quam genero suo Adheredo, Merciorum comiti, commendavit servandam.

Anno DCCCXC^o. Guthran, rex paganorum, qui & Athelstanus, nomen in baptismo suscepit. Qui primus apud Orientales Anglos regnavit post passionem S. Eadmundi, ipsamque regionem divisit, coluit, & primus inhabitavit. Mortuus est itaque anno 14°. postquam baptismum suscepit, mausolea- tusque in villa regia, quæ vocatur Headlege, apud Orientales Anglos. Polyd: per- negat Gu- thran re- gnasse apud Orient: An- glos. Guthran sepultus a- pud Head- lege.

Anno DCCCXCI^o. magnus paganorum exercitus venit de ori- entali regno Francorum usque ad Bononiam, indeque cum alias CCL.

CCCL. navibus in ostium Limene flu: & ibi non longe à flu: in loco, qui dicitur Apuldran, fecerunt castellum firmissimum. Limene flumen currit de Sylva magna, quæ vocata est Andreadeswalde, quæ sylva habet spatium in longitudine ab oriente in occidentem milliaria cxx. & eo amplius, in lati- tudine triginta. Limen flu: Andreades- uald sylva.

Eodem anno Hastings venit cum LXXX. navibus in ostium Tamen- sis flu: fecitque sibi firmissimum oppidum apud Mid- deltonam, in australi ripa Tamen- sis flu: Non multo post fecit aliud in aquilonari parte Tamen- sis, in loco qui dicitur Beanfear. Pag. 193. Hastings adventus. Mediodu- num. Beanfear.

^a Anno videlicet DCCCLXXIX^o. ^b Habitabilem in Ed. Gal.

Hoc anno Alfredus rex pugnavit contra Nortmannos in Fearnham. loco qui dicitur Fearnham, qui eos occidit, & regem eorum fauciavit atque fugavit.

Interea, ex præcepto regis Alfredi, Adhered, comes Merciorum, una cum civibus Londoniæ, & aliis innumeris bellatoribus prudentissimis, venit usque Beanfletam, munitionemque paganorum obsedit, fregit, atque innumera ibidem spolia accepit. In quibus etiam uxor Hastingi cum duobus filiis ad uxorem captam. Londoniam eit adducta, & regi Alfredo præsentata.

Post autem Hastings iterum veniens Beanfletam, reparavit ibidem castellum, quod fractum fuerat. Denique perrexit ad Scobrige, & ibi construxit munitionem validissimam, conjunctusque est ei exercitus ille, qui apud Apuldran sedit, &c. Quo pacto Dani prædas egerint usque ad ripam Sabrinæ.

^{din} Buttingo-
dunum. Ibi apud Buttingatunam munitissimum oppidum fecerunt.

Dani vero in fugam versi sunt. Nam fame coacti, relicto oppido, pugnabant. Ad Eitfexiam redierunt, unde venerunt.

Anno DCCCXCIII^o. præfatus exercitus paganorum hyemavit in insula, quæ vocata est Merefige.

Anno Domini DCCCC. Alfredus veridicus, vir in bello per omnia strenuissimus, rex occidentalium Saxonum nobilissimus, prudens vero & religiosus, atque sapientissimus, cum magno suorum dolore viam universitatis adiit die 4^a septima Cal. Novembris, anno regni sui XXIX°, & dimidio; anno vero ætatis suæ LI°. Indictione 3^a. Qui apud Wintoniam, civitatem regalem, decenter & regali honore est sepultus, in ecclesia S. Petri, mausolæumque ipsius constat factum de marmore porphyretico pretiosissimo.

Duo monasteria construere imperavit, unum monachorum in loco, qui dicitur Ethelingei, in quo constituit Joannem abbatem, religiosum virum de genere antiquorum Saxonum.

Aliud quoque monasterium juxta orientalem portam Sceaphtesburch, habitationi monialium habile, idem rex ædificare imperavit, in quo propriam filiam suam Æthelgevam, devotam deo virginem, abbatissam constituit.

Libros ante se die & nocte, quandocunque ullam haberet licentiam, Anglicos imperabat recitare, in quibus iussu regis præfati fuerunt scripta iuxta judicia inter potentes & impotentes, & alia multa utilia tam clero quam plebi.

^a Quinta al. De morte Alfredi vide notas nostras ad Spelmannianam vitam Elfr. pag. 216.

Eodem

Eodem anno filius ejus Eaduardus unctus est in regem. Eaduardus, Alfredi filius, rex.

Anno dccccir^o. S. Grimbaldus sacerdos transit.

Anno dcccciir^o. Alchfuitha regina, mater regis Eaduardi, decessit. Grimbaldus. Alchfuitha, Eaduardi mater.

Anno dccccx^o. bellum apud Wodnesfeldam, in quo ceciderunt Eouuilsus & Healfdena, reges paganorum, & multi alii primates paganorum.

Anno dccccxii^o. Eaduardus rex iussit ædificare urbem aquilonarem apud Heorthfordam inter flumina, quæ nuncupata sunt Memeran, & Beneficiam, & Lygean, circa festivitatem S. Martini. Pag. 194. Lygan flu:

Circa quoque festivitatem S. Joannis Baptistæ præcepit construere urbem apud Wittham. Item ipso anno apud Heorthfordam in australi parte Lugean flu:

Ex Chronico quodam Vilodunensi, Anglicis rithmis scripto, incerto tamen autore, hæc quæ sequuntur, me interprete, decerpta sunt. Pag. 195.

Ecbertus, rex Westfaxonum, frequenter egit a Severiæ.

S. Alburga, soror Ecberti regis, nata Viloduni.

Atwulphus rex, Ecberti filius secundus, fundator Vilodunensis monasterii.

Atwulphus rex, salutata Roma, per Galliam domum rediens, filiam Caroli in uxorem accepit.

Ethelbald, Atwulphi filius, Shiroburnæ sepultus.

Ethelbright rex sepultus apud Twinburne, & hic fuit 3^s. fundator Vilodunensis monasterii.

Wulstanus, comes Vilodunensis, contra Ethelmund, regem Merciorum, pugnans vicit, graviss: tamen vulneribus acceptis, ex quibus ante annum periit. Hic quandam antiquam ecclesiam S. Mariæ Viloduni reparavit, antea per Danos tantum non destructam, instituitque in ea collegium sacerdotum, qui preces & pro Alquimondo patre suo, crudeliter ab Ethel-mundo, Merciorum rege, interfecto, & pro se assidue funderent. Mortuo postea Wulstano comite, uxor ejus Alburga, soror Ecberti, ^b regis Visifaxonum, obtinuit à fratre, ut monasterium ibidem fieret sacrarum virginum, cujus primus fundator idem Ecbertus dictus. Prope hoc monasterium erant Wulstani comitis ædes, regioque civitatis, in qua monasterium conditum fuit, Kinggesbyri dicebatur, quod nomen vel hodie servat. Fundatum vero fuit monasterium anno D. 8co. erantque duodecim sacræ virgines, præter præsidem.

^a Sic, cum inductionis nota, verbum unum aut alterum (vitam forsân, aut quid simile) desiderari indicante. ^b Regi MS.

Alfredus vicit Danos cruentiffi pugna, quingentis à Viloduno passibus, in loco, vulgo Wascheorne dicto.

Ælfled, puellula trium annorum, temere a nutrice in balneo relicta, quæ fugerat propter metum & strepitum pugnantium, periit, & sepulta fuit in monasterio S. Mariæ Viloduni.

Alfredus rex, devictis Danis, motu uxoris suæ Egwinæ condidit novum monasterium Viloduni, eo loco, ubi ipse prius habitaverat, & duodecim sacras virgines curæ Radegundis abbatis tradidit, transtulitque tredecim virgines monasterii S. Mariæ in suum. Ita erant numero viginti & sex. Absolvit ecclesiam novam cum officinis duobus annis, quam dedicavit D. Mariæ, & Sancto Barptolemæo.

Alfredus condidit monasterium de Scestesbyri in gratiam Ethelgaræ, filiæ suæ.

Edgarus rex nomine filiæ suæ Edithæ, ex Wultrilde concubina genitæ, auxit monasterium Vilodunense.

Hæc cum adolevisset, curante patre, gubernationem accipit trium monasteriorum, scilicet Vilodunensis, Berecingensis,

^{Simenorum}
& Mariani quod est Ventæ Belgarum.

Pag. 196.

Ex primo libro Eadmeri, monachi Cantuar:

Hic ergo Lanfrancus, cum Cantuariam primo venisset, & ecclesiam Salvatoris, quam regere susceperat, incendio atque ruinis pene nihilactam invenisset, mente consternatus est. Sed cum magnitudo mali illum cogeret desperare, rediit in se, animique fortitudine fretus, sua commoditate posthabita, domos ad opus monachorum necessarias citato opere consummavit, quibus per plures annos usi sunt: ^a adaucto eorum conventu, parvæ admodum visæ sunt. Destructis itaque illis, alias, decore & magnitudine prioribus multum præstantes, ædificavit. Ædificavit & curiam sibi; ecclesiam præterea, quam spatio septem annorum à fundamentis ferme totam perfectam reddidit.

Quid referam de abbazia S. Albani, quam, intus & extra ad nihilum fere devolutam, ipse, ut suam, instituto ei bonæ memoriæ Paulo abbate, à fundamentis reædificavit, & intus magna religione, foris multarum rerum donatione, auxit, honestavit, ditavit?

In episcopatu Rofensi non multo plures quam quattuor Canonicos, & ipsos ærumnosam vitam agentes sub Siuuordo episcopo, reperit, qui episcopus ubi cum Ernusto, quem ei successorem Lanfrancus statuerat, præsentī vitæ sublatus est, monachus piæ recordationis, Gundulphus nomine, ab eodem

^a An, at aucto?

ibi

ibi subrogatus episcopus est. Per hunc vetustam episcopatus ecclesiam cum fabrica adjacente subvertit, & nova quæque extruxit. Clericos, qui illhic, sicut diximus, agebant, aut in eodem loco ad religionis culmen erexit, aut, datis aliis rebus, de quibus abundantius solito victum & vestitum haberent, in alia loca mutavit. Sedem etenim episcopalem monachici ordinis cultu instituit, ac delegatis terris & aliis, quæ sustentationi illhic fervientium deo competeabant, divitem de paupere, sublimem de humili, sicut in præsentī habetur, effecit.

Sed quod de pauperibus ^a foris muros civitatis Cantuariæ fecit, prætermittendum mihi in hoc opere fore non arbitror. Extra aquilonalem denique portam urbis illius lapideam domum decentem & amplam construxit, & ei pro diversis necessitudinibus hominum & commoditatibus ^b habitacula plura cum spatiosa curte adjecit. Hoc palatium in duo divisit; viros videlicet, variis infirmitatum qualitatibus pressos, uni, parti vero alteri feminas, se male habentes, instituens. Ordinavit etiam eis de suo vestitum & victum quotidianum, ministris quoque ac custodes.

Ex altera vero parte viæ ecclesiam in honorem beati Gregorii papæ composuit; in qua Canonicos posuit, qui regulariter viverent, & præfatis infirmis, quæ salutis animarum suarum congruerent, cum sepultura ministrarent.

Remotius vero quam à boreali ab occidentali porta civitatis Pag. 197. ligneas domus in devexo montis latere fabricans, eas ad opus leproforum delegavit.

^{i. e.} ut privilegiorum chartas repararet.

Qui eo quidem magis in istis laboravit, quod antiqua ipsius ecclesiæ privilegia in ea conflagratione, quæ eandem ecclesiam 3° ante sui introitus annum consumpsit, pene omnia interierant.

Ecclesia S. Salvatoris ter ante tempora Lanfranci conflagravit. Conventus principum pro querelis, à Lanfranco de jure eccl: suæ adductis.

Disposito itaque apud Pindene conventu principum, &c.

Nam mox, ut alia, quæ perperam gessit, ^c omittam, ipsam totius Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ, necne adjacentium insu-

sub: Gul. Rufus.

larum ^d matrem, ecclesiam scilicet Cantuar: invasit.

Quarto inter hæc anno Hugo, comes Cestrensis, volens in f. a quadam ecclesia monachorum abbatiam instituere, missis Beccum nuntiis, rogavit abbatem Anselmum Angliam venire, locum inspicere, eumque per monachos suos regulari conversatione informare.

Profectus igitur mare transit, & Dofris appulsus est.

^a Foras al. ^b Ex Ed: Seldeniana. ^c Ex Ed: Seld. ^d Ex Ed: Seld.

Anselmi
adventus.
Dofris por-
tus.

E libro

E libro 2.

Samuel monachus in episcopum Dublin: electus.

Pontifex Ro. Anselmi exulis opem contra Gracos petit.

Hic, defuncto bonæ memoriæ Donato, Dublinæ civitatis episcopo, à rege Hiberniæ, Murierdach nomine, necne à clero & populo in episcopum civitatis electus est, atque ad Anselmum, juxta morem antiquum, sacrandus cum communi decreto directus.

“Ascende usque ad nos, & pugnans pro matre tua & nostra adjuva nos, cui suam vides integritatem Gracos istos conari adimere, & nos in id ipsum nefas, si facultas eis tribuitur, præcipitare. Succurre igitur, quasi vere pro hoc à deo missus huc.”

Recordatus sum verborum, quæ puer à senioribus nostræ ecclesiæ, Eduuio scilicet magnifico viro, Blachemanno, atque Farmanno, aliisque non nullis olim audieram.

Pontifex Be-neventanus brachium S. Barptole-mæi apostoli in Bri-tanniam adduxit.

Veniens igitur Cantuariam, cum brachio ipso, prout

Canutus Emma rex & regina dictaverant, decenter susceptus.

i. e. 2^a. Aug.

Siquidem illa die mane pransus in sylvam venatum a iuit, ibique sagitta in corde percussus.

E libro tertio.

Mathildis, filia Malcholmi, nobiliss: regis Scotorum, & Margaritæ, quæ scitur exorta de semine regum Anglorum, nupsit Henrico, regi Anglorum.

Verba Mathildis.

Mathildis coacta velum induit Viloduni.

“Isto, nec alio modo, teste conscientia mea, velata fui.”

Eodem anno venit in Angliam Guido, archiepiscopus Viennen-sis, functus, ut dicebat, legatione totius Britan: ex præcepto & autoritate, ut dicebat, apostolicæ sedis, quod per Angliam auditum omnibus in admirationem venit. Inauditum scilicet in Britan: cuncti scientes, quemlibet hominem super se vices apostolicas gerere, nisi solum archiepiscopum Cantuar:

Pag. 198.

Quapropter sicut venit, ita reversus est, à nemine pro legato susceptus, nec in aliquo legati officio functus.

E libro 4.

In consilio Londonien-si societas mulierum, ut in superioribus diximus, omnibus presbyteris & canonicis Angliæ interdicta est.

Archiepiscopus Cantuar: primas est totius Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, & insularum adjacentium.

Lelandus.

Anselmus Henrico regi obstitit, ne nova sedes episcopalis fieret in Hely insula sine consensu episcopi Ro.

a Gulielmus nempe Rufus.

In

In majori ecclesia ad caput venerandæ memoriæ Lanfranci prædecefforis fui honorifice fepultus.

Sepultura
Anfelmi.

E libro 5.

Si Anglus erat, nulla virtus, ut honore aliquo dignus judicaretur, eum poterat adjuvare.

Angli à
Nortman-
nis con-
tempti.

Lelandus.

Narrat de miro aquarum defectu in Tamefi prope Londinum, in Medeuuege prope Rofam, & in flu: de Gernemuth, & in aliis flu: per Angliam.

Defuncta liquidem eft apud Westmonafterium Cal: Maii, & in ipfo monafterio decenter fepulta.

Obitus &
fepultura
Mathildis,
Angl: re-
ginæ.

E libro 6. quem vix ad numerum quinque pagellarum produxit.

Radulphus, archiepifcopus Cantuar: obiit 13. Cal. Novembr: & in medio aulæ majoris ecclefiæ decenter fepultus.

E prologo hiftoriæ Aluredi, theſaurarii Beverlacenſis ecclefiæ.

Pag. 199.

Aggreſſus ſum itaque laborem, mihi quidem difficilem, faſtidioſis fortasſe deſpicabilem, ſed ſtudioſo, ut reor, non inutilem. Quia, quæ ſparſim in plurimorum leguntur ſcriptis, à prima habitatione Britanniæ uſque ad Normannorum tempora, per annos amplius quam duo millia, in hoc opusculo, quaſi in brevi tabella, depicſta, ſtudioſus lector agnoſcere, & diverſorum temporum geſta, lectione capitulatim diſtincta, poterit invenire. Lelandus. Atque hîc quidem finis prologi erat.

Civitas apparet, quæ dicitur Portus Rutupi.

[Sand-
wich.]

Man vero, vel Euboniam, ſive Mevanias inſulas, quæ in umbilico maris inter Hiberniam & Britanniam fitæ ſunt, Edwinus, primus Northumbrorum rex Chriſtianus, Anglorum ſubjecit imperio.

Antiquitus in proverbio dicebatur, quando de regibus &

judicibus Britanniæ ſermo fiebat: "Judicabat Britannia cum tribus inſulis."

Hetichus philoſophus gentem Britannicam imperitiſſimam appellavit, horroris nimii, ſectantes artes multas ex ingenio maximo. Terrarum metalla ibi inveniri narrat, auri, argenti, aurichalci, ſtanni magnitudinem ac ferri, multasque alias ad- inventiones, quæ inveſtigabiles ſunt aliis gentibus.

Lelandus.

Nomina civitatum, quæ Aluredus Britanniæ citat, adeo conſpirant cum catalogo Henrici Huntingdunenſis, ut veriſimile fit, Henricum ab Aluredo mutuo ſumpſiſſe.

Additur his & noſtro tempore ſexta natio, id eſt, Flan- drenſes, qui de patria ſua venientes, in regione Mailros, in confinio

confinio Gualliarum, jubente rege Henrico, habitationem acceperunt, qui hucusque in insulam catervatim confluentes, nec minus quam indigenæ armis & militia potentes, magnam sibi jam in ^a ea partem sub Normannis militantes acquisiverunt: quorum crebra in insulam confluentia, & inter Normannos habitatio, quousque procedat, sequens ætas videbit.

Lelandus.

Omnia, quæ fere scribit Aluredus de regibus Britan: usque ad Saxonum adventum, è Galfredi historia, suppressio tamen omnino ejus nomine, desumpta sunt.

In capº. de Dunuallone hæc de 4. viis pub. quæ in Galfredo non comparent, scribit.

Via publica.

Primus callis est ab oriente in occidentem, & vocatur Ycenild. Secundus est ab austro in aquilonem, & vocatur Ermingestreate. Tertius est ex transverso à Dorobernia in Cestrum, scilicet ab Euroaustro in Zephyrum septentrionalem, & vocatur Wadelingstreate. Quartus major ceteris incipit in Cateneffe, & desinit in Toteneffe, scilicet à principio Cornwalliæ usque in finem Scotiæ; & hic callis vadit ex transverso à Zephyro australi in Eurum septentrionalem, & vocatur Fossa, tenditque per Lincolniam.

Pag. 100.

In peroratione historiæ regum Britan: sic scribit:

^{sup: regibus}

Arturius.

De quibus non parva parvitatem meam meditatio vexat, quid causæ extiterit, quod de inclyto rege Arturo nihil Romana, nihil Anglorum historia meminerit.

Et post eum filius suus Oeric, cog. Oesc, à quo reges Cantuar: Oeschingæ dicti sunt.

Ab Anglis Anglia nomen sumpsit.

Limene.

Et eorum filia fuit S. Ethelberga, S. Edwini, regis Northumbriæ, regina, quæ monasterium in loco, qui dicitur Ly-mene, construxit, & ibi requiescit.

^{sup: Edelbaldo}

Emma, regis Francorum filia, genuit ei S. Enswidam, quæ in Folcheftane requiescit; & regulum Eormenredum, patrem S. Eormenburgæ, reginæ Westanglorum; & S. Ermenburgam, S. Etheldridam, S. Ermengidam; & sanctos martyres Ethelredum atque Ethelbertum, quos Thunor præpositus martyrizavit.

^{sup: Ercomberti.}

Shepege monaster:

Hujus regina S. Sexburga, Annæ, regis Orientalium Anglorum, filia, monasterium in Scepege construxit.

Cui frater suus Uuicthredus succedens ecclesiam S. Martini in Dovera construxit.

^a Eam MS. cum asterisco scilicet sub m.

Nomina

Nomina regum Cantianorum.

Edelbertus, Edelbaldus, Erconbertus, Ecbrictus, Lotherus, Edricus (a),
^{ber} ^{qui & Pren.}
 Uuiethredus, Edelbrictus, Edbertus, Cuthredus, Baldredus. Polydorus ad-
 jecit Ethelwolpnum regem ultimum.
 (a) Huntendunus hic addit Aidredum
 & Wibehardum.

*De regibus Orientalium Anglorum
proximis à Cantianis.*

Refert genus Reodwaldi ad Woden
 usque.

^{sup:} Annas rex.

Qui de regina sua Erefwida, sorore S.
 Hildæ abbatissæ, duos filios genuit, A-
^a
 dulphum & Alfwoldum.

Nomina regum Orientalium Anglorum.

filii Tricla C Erualdus

Reodwaldus, Eorpwaldus, Sigbertus,

^{nas}

^a

Egricus, Anna, Adelherus, Adelwoldus,

^{Poly:} Elwoldus

^{nas}

Aldulphus, Alfwoldus, Beorna, (1) E-

^{alias} Athelbertus.

thelredus, Egelbrictus, (a) Edmundus,

^{qui & Athelstan.}

(b) Guthurn, (2) Eoric.

(a) Interregnum Orient: Angl.

(b) Polyd. fol. 101. addita nescio qua
 causâ Guthran expungit.

De regibus Orientalium Saxonum.

Quorum reges aliis fere semper pare-
 bant regibus; frequentius tamen ac di-
 utius regibus Mercensibus.

Repetit Saberti genus ab Woden, de-
 inde regum Orientalium Sax: nomina
 recenset.

Polydorus.

Hengistus 1.

Ofca 2.

Otha 3.

Chronicon Cantuar:

Rex Cantuar: Ermenricus 4^s.
 cui successit Ethelbertus.

Polydorus numerat,

Edbertum,

Ethelbertum,

Alricum, filios Uuiethredi,
 quos adfirmat omnes post pa-
 trem regnasse. Quare igitur
 num Edbertus præcesserit E-
 thelbertum, & num Alricus
 regnarit? Addit Alrico Ed-
 bertum, sive Ethelbertum, &
 sic numerat octodecim reges
 Cantiorum.

Wlfa. Chron. Cantuar.

Uffa primus rex Estangliæ,
 cui successit Ticla, alias Ti-
 culus.

(1) Maritus S. Leofrunæ.

(2) Chron. Cant.

Post Guthran Hasteine re-
 gnavit in Ettanglia. Quo
 mortuo Eoricus regnum in-
 vasisit.

Chron: Cantuar:

Orientalium Saxonum pri-

^E Erchenwinus

mus rex fuit Arkwinus, secun-

^a
 dus Sleda, 3^s. Sabertus.

(1) Cog. Parvus, Seuardi filius.

(2) Chron. Cant.

Sebbi regnavit una cum Sigher, quo mortuo Sebbi solus regnavit.

(3) Chron. Cant.

Post quem filii ejus Sighardus & Suefredus regnaverunt. Post quorum mortem Offa, Sigheri regis filius.

(4) Poly: Colredus.

Sexredus
Sewardus
Sigbertus

} filii Saberti.

Poly: Serredius

Sabertus, Sexredus, vel Sewardus,

Sigebertus, (1) Sigebertus, Swithelmus,

(2) Sebbi, & Sighere; Sebbi, (3) Sig-

hardus, Offa, (4) Selredus, Swictredus,

Sigericus, Segeredus, Guthrun.

De regibus Merciorum, ubi Penda genus repetit ab Woden, superaddens regum Merc: nomina.

Hic primus Merciorum regum lavachrum regenerationis accepit, & filiam Ercomberti, regis Cantuar: ac reginæ illius S. Sexburgæ, S. Ermenildam in conjugem accepit, & ex illa genuit Cenredum, & Wereburgam virginem sanctiss: Germanus vero ipse Westanhethanorum rex Sanctus Merewaldus filiam Ermenredi regis, fratris ejusdem Ercomberti regis, S. Ermenburgam matrimonio sibi copulavit; & ex ea tres filias, S. videlicet Milburgam, S. Mildridam, S. Mildgidam, & unum filium Sanctum Merewinum, genuit.

Quorum sororem Chineburgam rex Northumbrorum Alfrid duxit uxorem, quæ, connubio carnalis copulæ pro dei amore relicto, in monasterio, quod fratres sui Wulpherus & Edelredus construxerunt, & ab ipsius nomine Chineburgæ castrum vocatur, monialis efficitur.

Pag. 201.

De Burheredo, rege Merciorum.

Qui mox Romam adiit, ubi non diu vivens defunctus est, & in schola Saxonum in ecclesia S. Mariæ sepultus requiescit.

Polyd.

Nomina regum Merciorum.

avus.

pater.

Crida. Vibbas. Cearlus.

(1) Polydorus Peadam, filiorum Penda natus: substituit, sed tanquam beneficium Meridionalium Merciorum.

(a) Construxit monast: Croyland.

(2) Kenulphus genus suum ad Pendam referebat.

Penda, quorundam iudicio, i. e. Merc: rex, Penda (1), Wulferus, Ethelredus,

Vibba filius

Chenredus, Ceolredus, (a) Edelbaldus,

alias Egbertus & Egfredus.

Beornredus, Offa, Regferthus, (2) Kenulphus, Kenelmus, Ceolwulphus,

Bernulphus. Poly: Ludicenus.

Beornwulfus, Ludecan, Wiglafus, Be-

Poly: Bertulphus. thredus.

orctulfus, Burheredus, Ceolwulfus.

De

De regibus Northumbrorum, & primo de regibus Berniciorum.

Repetit Idæ genus ab Woden.

Sup: Edelfrido.

Cui regina sua Acha, regis Ellæ filia, peperit sex filios, Eanfridum, Ollaf, Ollac, S. Oſwaldum regem, Oſſam, Oſwidum, & filiam unam S. Ebbam abbatiffam.

Quærenda certiora de regibus Berniciorum.

Nomina regum.

Ida filius Eopæ reg: annis 12.

Ida (a), Adda, Clappa,

alias Fretulfus.

Teodulphus, Freodulfus, Theodericus, (b) Edelricus, Ethelfridus.

De regibus Deirorum.

Repetit Ellæ genus ab Woden.

Qui anno regni sui nono, relicto imperio, monachus factus, & regni regimen patrueli suo Eadberto, Eatæ filio, relinquens, Lindisfarnensium extitit episcopus.

Sed & Eadbertus anno 19. regni sui monachus efficitur.

Nomina regum Deirorum.

filius Yffi.

Elle, Edelric, Edelfrid, Edwinus (c),

Ethelfridi filius

Oswaldus, Oſwius, Ecfridus, Alfridus, Oſfredus, Chenredus, Ofricus, Ceolwul-

Egbertus. Oſulphus.

phus, Eadbertus, Oſwulfus, Mol, qui & Edelwoldus, Alcredus, Edelredus, qui & Ethelbriktus, Alwoldus, Oſfredus,

idem cum priore.

Edelbrikt (d), Osbaldus, Eardulfus, Of-

Dani fuerunt.

brikt, & Elle, Aldene & Eowils,

Pegnoldus.

Raghaldus, Siðricus, Guthfertus.

Polyd: numerat Eanfridum inter reges Berniciorum; sed ejus regnum breve fuit.

(a) Henr: Huntingdon ponit Ellam 2. loco.

(b) Ex Chronico Cantuar: monaster: Christi.

Ethelricus duobus vivente Ella; quo mortuo, & filio ejus Edwino 3. anno suæ ætatis regno expulso ad Orient: Angl: regem Redoualdum, idem Athelricus super ambas provincias quinque annis regnavit.

(c) Chron: Cantuar:

Edwino in regnum successit Ofricus patruelis suus, quem etiam interfecit Cedwalla, cui successit Oswaldus, frater ejus. Post mortem S. Oswaldi Ofwine de femine regio suscepit regimen regni Deirorum, qui jussione regis Ofwi interfecit, cui successit Oideuvald filius.

(d) Hic recepit reg:

Lelandus.

Paulo inferius in eodem Chron: Ecfridus filius Ofwi rex designatur.

De regibus Westsaxonum.

Repetit genus Cerdicii ab Woden.

^{Sup: Cedwallam}

Post illum regnavit S. Ine, qui Glesconiam condidit.

Nomina & numerus regum Westsaxonum fere conveniunt cum catalogo Hoveduni, qui multa in suam ex Aluredo historiam transtulit.

Ethelbaldus rex Shireburnæ sepultus.

Ethelbertus rex Shireburnæ sepultus.

^{Sup: Alfridus.}

Hic magno nobilium numero constipatus à patre suo Atulpho Romam mittitur.

Cui regina sua Alfwida duos filios, Edwardum & Agelwardum, & tres filias, Agelfledam, Merciorum dominam, Adelgevam sanctimonialem, & Alfridam peperit.

Lincolnshire, cujus caput est Nicolia.

Anno D. 813.

Inde recedentes Anno sequenti, portum Ecfridi regis vastantes, monasterium ad ostium Doni amnis prædaverunt, sed non impune.

Anno D. 854.

Alcher, comes Cantia.

Alcher comes cum Cantuar: & Wada dux cum Sudreis

^{Danos}

acre bellum inierunt contra paganos in insula Thenet. Lelandus. Uterque Angl: dux ibi periit.

^{sup: Dani.}

In Scepege, i. e. in ins: ovium, hyemaverunt.

Vallum à Danis prope Radingum factum.

Aliis vallum inter duo flu: Tamefin & Kenetam facientibus.

Edredus rex apud Wynburnhamminstre sepultus.

Pag. 202.

Rex autem Merc: Bugredus Romam perrexit, ibique moriens, sepultus est in ecclesia S. Mariæ apud Englishch scholam.

^{sup: Daciorum.}

* : Anno vero sequenti exercitus trium regum venit ad castellum Warham, & intravit in illud.

Sceafesbyri ex fundatione Alfredi.

Anno D. 896. pagani naves suas per Tamenfem & Lygeam sursum traxerunt.

: In Northumbriam quoque exercitum Merciorum misit, ut urbem Mancestriam restaurarent, & fortes milites in ea collocarent.

Egbertus, & qui secuti sunt ad tempora Ethelstani, quasi metatores & paratores monarchiæ erant.

a Sic, cum colo, tam ad hunc locum, quam ad locum paullo inferiorem.

Edredus

Edredus à beato Dunstano Wintoniæ sepultus.

Edwius rex, alias Edwinus, Wintoniæ sepultus.

Autor mentionem facit de superbo Edgari remigio, quem Hovedunus secutus est.

Item mentionem facit de monasteriis ab Edgario conditis & reparatis.

Circiter 4. annum Gul. Mag. Tunc & ecclesiam S. Petri in Wermuthe flamma a suorum ipso inspectante consumpsit.

Ecclesia S. Pauli in Girwi flammis consumpta.

Ecclesia S. Petri in Wermuth à Malcolino Scotto flammis tradita.

Bedæ monasterium violentia Gul. Mag. conflavit.

Robertus, Gul. Mag. filius.

Reverſus, Castellum Novum super Tine condidit.

Anno 6. regni sui Gul. Rufus civitatem, quæ Britannice vocatur Cairluel, Latine Lugubalia, restauravit, & in ea castellum condidit. Lelandus. Ducentis annis post calamitatem à Danis acceptam deserta mansit Mevania, quæ consuevit vocatur Man.

Richardus junior natus, & Gul. Rufus fratres perierunt in nova foresta, & alter etiam Richardus, Rodberti, Normannorum comitis, filius, ibidem periit.

Anno 21. Henrici primi.

Hoc anno rex Henricus, Northumbranas intrans regiones, ab Eboraco divertit ad mare occidentale, consideraturus civitatem antiquam, quæ Britannice dicitur Cairluel, Latine Lugubalia, quam, data pecunia, castello & turribus præcepit muniri.

Hæc pugnant cum prioribus.

Lelandus. Autor multa & eleganter scribit de comitibus Northumbriæ in Gul. Notho, quæ forsitan Hovedunus in suam transtulit historiam.

Nomina comitum Northumbriæ è Gul. Notho Aluredi.

Ofulphus (1), Walthevus, Uctredus, Edulfus-Cudel, Aldredus, Edulphus, Si-

* partem tantum tenuit Northumbr: wardus, Toſti, Morcharus, * Ofulphus, Copſius, Cospatrius, Walthevus, Walcherus episcopus, Albricus, Rodbertus de Mulbreio, quo capto, cessavit comitatus administrari à comitibus, & ex tunc in manu regum, scilicet Gul: Mag: Gul: Junioris, & Henrici mansit.

Aluredus deduxit historiam suam usque ad 29^m. annum Henrici primi.

(1) Hovedunus addit Oslacum socium in comitatu Ofulpho.

Hovedunus in Cospatrio facit mentionem Roberti Cumin, comitis Northumbr:

Pag. 203. *Joannes Severianus scripsit octo libros de nugis curialium, & vestigiis philosophorum. Titulus librorum est Polycraticus.*

Ex carminibus quæ primo Polycratici libro præfixit.

Hinc suspicor, dedicatum fuisse opus Thomæ Beketo, qui postea archiepiscopus Cant: fuit.

Quæsitus regni tibi cancellarius Angli
Primus sollicita mente petendus erit.

Ex prologo primi libri.

Dum tamen Tolosam cingitis ista aggressus sum, & me curialibus nugis ademi.

Ex 6°. cap^o. 6ⁱ. libri.

Nivicollini Britones irruunt, & jam protendunt terminos suos.

Haraldi laus ibidem.

Laus Haraldi.

Vir quidem armis strenuus, & laudabilium operum fulgens insignibus, & qui tam suam, quam suorum, posset apud posteros gloriam dilatare, nisi meritorum titulos, nequitiam patris imitans, perfide præsumpto regno decoloraret.

Cum ergo gentis ^a cognosceret levitatem, quasi pari certamine militiam eligens expeditam, cum eis censuit congregiendum, levem exercens armaturam, perornatus incedens, fasciis pectus, & præduro tectus corio, missilibus eorum leva objectans ancilia, & in eos contorquens nunc spicula, nunc mucronem exercens, sic fugientium vestigiis inhæsit, ut premeretur pede pes, & cuspide cuspis, & umbo umbone repelleretur.

Vallum Offaicum.

Nivium itaque collem ingressus, vastavit omnia, & expeditione in biennium prorogata, reges cepit, & ^b capita² eorum regi, qui eum miserat, præsentavit, & usque ad miserationem parvulorum omnem masculum, qui inveniri potuit, interficiens, in ore gladii pacavit provinciam: ^c legem statuit, ut quicumque Britonum exinde citra terminum, quem eis præscripsit, fossam scilicet Offæ, cum telo inveniretur, ei ab officialibus regni manus dextera præcideretur.

Ex 16°. cap^o. 6ⁱ. libri.

Dum hoc faciunt milites gloriosi, Nivicollinus indomitus insolescit, inermes Britones intumescunt, ipsosque, qui dicuntur Palatini comites, & regum sanguine gloriantur, fere ad deditionem compellunt, & tributarios faciunt.

Brennus natione Britannus.

Ex 17°. cap^o. 6ⁱ. libri.

Britannia non dicta Anglia ab adventu Sax: sed longo post tempore, regnante Ecgberto primo Sax: monarcha.

Hunc, inquam, tradunt, de Majori Britannia, quæ ab adventu Saxonum in insulam appellatur Anglia, oriundum.

^a Ex impress: ^b Ex impress: ^c Et legem in impress:

Ex

Ex cap. 18º. 6i. libri.

(a) Enudus quanta virtute Anglorum Dacos Danosque fre-
gerit, motusque compescuerit Noricorum, vel ex eo perspi-
cium est, quod, ob egregiæ virtutis meritum, quam ibidem
potenter exercuit, Cantia nostra primæ cohortis honorem, &
primos congressus hostium usque in hodiernum diem in omni-
bus proeliis, obtinet.

(a) Corrupte
forfan pro
Edmundo
Yrenside.

Provincia quoque Severiana, quæ moderno usu & nomine
ab incolis Wilteshira vocatur, eodem jure sibi vindicat co-
hortem subsidiariam, adjecta sibi Devoniam & Cornubiam.

Ibidem.

f. Eustachii, filii Stephani.

Ne tamen obitus ejus gloriæ ducis nostri quicquam detra-
heret, deditionem Craumeriæ, in cujus subsidium cum patre
venerat in valida manu, & numero ampliori, vivus armatus,
militum instructus copia, sustinuit præfens & vidit.

Ex 19. capº. 6i. libri.

Quid moror in commendatione gentis, quam de natura
constat esse laudabilem? Beatus Eugenius eam ad quæcunque
vellet applicari, dixit esse idoneam, & præferendam aliis,
nisi levitas impediret.

Ex capº. 25º. 6i. libri.

Pag. 204.

Ex eo quidem majestatis dicitur crimen, quod persequitur
illius imaginem, qui solus, sicut illustris comes Legecestriæ
R. modestè proconsulatum gerens apud Britannias, dicere
confuevit, veræ & ingenuæ majestatis retinet veritatem.

Ex 19º. capº. 7i. libri.

Robertus, natione Anglicus, Rogeri Siculi cancellarius.

Ex 7º. capº. 8i. libri.

Assumpto namque regni diademate, & pace composita, le-
gatos misit ad exterarum nationes, ut à ^a præclaris, aut omnium
domibus, quicquid eis mirificum, aut magnificum videretur,
^b adferrent. Defluxit igitur in ^c insulam ^o opulentam, & quæ
fere sola bonis suis est in orbe contenta, quicquid magnifi-
centiæ, imò luxuriæ potuit inveniri. Laudabile quidem fuit
magni viri propositum, qui virtutes omnium orbi suo vole-
bat infundere. Sed in eo arbitrato laudabilius extitisset, si in
gentem, quam armis vicerat, & quam luxuriæ prævicerat
magnitudo, legem temperantiæ promulgasset.

Ibidem. Lelandus. Fuit hic Joannes in Italia Joanni
Severiano familiaris.

^a Præclaris omnium domibus, al. ^b Auferrent al. ^c Ex impræss.

Joannes thesaurarius Eboracensis, postea à papa factus episcopus Pictavenſis, ut apparet in historia Radulphi de

Vir singularis eloquii, & qui omnibus, quos viderim, trium linguarum gratia præstat. Is quidem est Joannes thesaurarius Eboraci.

^u
Diceto.

Ex capº. 18º. 8i. libri de Caio Caligula imper:

Ociosisque viribus Germaniam Galliamque percurrens, in ora Oceani circa prospectum Britanniae subsistit, Romamque reversus est, belli deficiente materia, & nullo expleto negotio, nisi quod Belinum, Britannorum regis filium, quem pater expulerat, cum paucis in deditionem accepit.

Ex capº. 19. 8i. libri.

Sed quia in catalogum imperatorum ille, à quo genti meae nomen est, Severus ^a occurrit, qui adversus Christi nomen tyrannidem gravem exercuit, illum adhuc solum adjiciam, ne Severiae, vel Saresbiriæ, nostrae parcere videar.

Ibidem.

Eboracensis
urbis magnificientia.

Præfatum vero oppidum in id virium & temeritatis temporis processu excrevit, ut urbibus antiquis audeat se conferre. Hoc ei forte tanti imperatoris ^b contulit sepultura.

Ex capº. 21º. 8i. libri.

Cum enim Suanus Britanniae insulam, quam ex magna parte occupaverat, vastaret, spoliaret, & membra Christi persecutionibus multis adfligeret, indictione census, quem Angli Danegildum nominant, provinciam oneravit, præcepitque possessiones memorati martyris conferre in censum. Supplicatumque est ei: contemplit preces. Missus à martyre religiosus frater, sub interminatione inhibuit, ne ecclesiam Christi, domum martyris, & liberam familiam ejus, tyrannus indebita premeret servitute. Sed impietas ad preces obscuruit, intumuit ad prohibitionem, ad minas induruit, & conviciis & injuriis adficiens humilem nuntium, dei ulticem acceleravit manum, flagellum provocavit, & patientia dei contempta, temeritate cæcus ^c incurrit in mortem.

Lelandus.

Sueno id temporis castra (nisi fallor) habebat apud Gagnesburg, oppidum Lindesiae, ubi tum consilium celebrabat, ut apparet in annalibus Gualteri Conventuensis.

sia beati Edmundi à præfata indictione fisci mansit immunis.

Nec mora inter milites agens in castris, solus, sicut ipse confessus est, cum telo videt adesse beatum Edmundum, increpantem eum durissime, & cadentem ad mortem. Nam tyrannus è vestigio expiravit. Et ab ea quidem die, licet insula graves tyrannos habuerit, ecclesia

^a Ex impressi: ^b Severi scilicet. ^c Ex impressi:

Nostros tamen temporibus Eustachius, filius Stephani, qui in ecclesiam Dei favere decreverat, cum omnia pro viribus depopulatus esset, & terram beati Edmundi, cui omnes prædones detulerant, videret opulentam, sibi non esset, consumptis opibus regni, unde semel & secundo militibus æra procederent, jam enim defecerant donativa, præsidia jam dictæ ecclesiæ depopulatus est, &c. Ut brevi postea expiraverit, i. e. post octo dies.

Ex cap. 22. 8. libri.

Tempore regis Stephani à regno expulsæ sunt leges Romanæ, quas in Britanniam domus venerabilis patris Theobaldi, Britanniarum patris, adsciverat. Ne quis etiam libros retineret, edicto regio prohibitum est, & vacatio nostro indictum silentium; sed, Deo faciente, eo magis legis virtus invaluit, quo eam amplius nitebatur impietas infirmare.

Ex cap. 23. 8. libri.

Adeo quidem, ut, nisi servierit, aut expontificem aut ex-romanum esse necesse sit. Quis ergo eum servum servorum esse ambigit? Dominum Adrianum, cujus tempora felicia faciatur deus, hujus rei testem invoco, quia Romanus pontifex nemo miserabilior est, conditione ejus nulla miserior.

Adrianus
Anglus
papa.

Lelandus.

Ex libris Joannis Severiani passim apparet, eum in Italia bene versatum fuisse. Tum ex vigesimo quarto capite sexti libri conjectura est, notum fuisse Eugenio papæ, & ex 23. capite octavi libri liquet, familiarem fuisse Adriano, pontifici Romano. Denique ex multis locis constat, eum fuisse cardinalibus & curiæ Romanæ cognitissimum.

Ex Eutetico Jo: Sarisbiriensis, quod opus carmine hexametro & pentametro scriptum, dedicavit Thomæ Becketto, Angliæ cancellario. Laudat autem philosophiam & virtutem, vitia insectatur, idque satyrice.

Invenies lætum Britonem, si caseus adsit;
Plus tamen interdum gaudet adesse libris.
Nam quantum patitur Britonis natura, vel ordo,
Indulget studiis, carminibusque vacat.
Dispensanda domus illi commissa resurgit,
Atque mali a specties hoc veniente fugit.
Non amat hunc Balathus, non Danus; Pamphilus odit,
Cui nihil est gravius quam residere domi.

Librum al-
loquitur
Brito.

Tom. 2.

a Sic.

G g

Ibidem.

*Ibidem.*Odo, alias
Woody.

Odo libris totus incumbit, sed tamen illis,
 Qui Christum redolent, gratia major ineft.
 Hic gravis Eumolpis; Encolpius hunc, & Adonis
 Cum Gittone cavent, & Venus ipsa timet.
 Cauta manus Britonis, Odonis & aurea lingua
 Dum Christum loquitur, plenus uterque fide.
 Hi tibi sint comites, illis tua cuncta revela:
 Nam Brito quod ludis, quod sapis Odo probat.

Pag. 206.

Lelandus.

Gul. Meldunensis dedicavit
 quinque libros de regibus Rod-
 berto comiti Claudiocensi, fi-
 lio notho Henrici primi regis.

*Ex prologo primi libri Gulielmi Mel-
 dunensis de regibus Anglorum ab
 Horfo & Hengisto usque ad tempora
 Henrici primi.*

Ealfuardus
historio-
graphus.

Nam de Eduuardo, illustri & magni-
 fico viro, qui chronica illa aggressus est digerere, ^a præstat
 filere; cujus mihi esset intentio animo, si non essent verba
 fastidio. Lelandus. Hunc in fine prologi, nisi vitium sit li-
 brarii, Ealfuardum appellat.

Ibidem.

Nec vero nostram effugit conscientiam domini Eadmeri so-
 bria sermonis festiuitate elucubratum opus, in quo à rege Ead-
 garo orfus usque ad Gulielmum primum raptim tempora per-
 stringit, & inde licentius evagatus usque ad obitum An-
 selmi Archiepiscopi diffusam & necessariam historiam studi-
 osis exhibuit.

*Ex 4°. cap^o. primi libri.*Horfus &
Hengistus
abnepotes
Othoni.
Frigga ux-
or Othoni.

Erant enim abnepotes illius antiquissi: Woden, de quo om-
 nium pene barbararum gentium regum genus lineam trahit,
 quemque gentes Anglorum deum esse delirantes, ei 4^m. diem
 septimanæ, & 6^m. uxori suæ Freæ, perpetuo ad hoc tempus
 consecravere sacrilegio.

Pag. 207.

*Ex cap^o. 5°. libri primi de regibus, ubi scribit Hengistum
 omnem fere Britannia nobilitatem convivio accepisse.]*

Vortegir-
nus captus.

Primum ad jurgia, mox ad arma ventum. Ita Britones ad
 unum omnes jugulati inter vina animas vomuere. Rex ipse
 captus, datis tribus provinciis, libertatem redemit.

Ex cap^o. 16°. primi libri. de reg:

Quod à quodam Meildulpho (ut ajunt) natione Scoto, eru-
 ditione philosopho, professione monacho, adeo angustis sum-
 ptibus elaboratum, ut inhabitantes ægre cottidianum victum
 expedirent.

^a Tacere præstat filere MS.

Lelandus.

Lelandus.

Postea scribit hoc monasterium magna incrementa suscepisse per Eleutherium episcopum, qui ibidem Aldelmum instituit abbatem.

Ex cap. 17. primi lib. de reg.

Actum publice juxta flumen Bladun.

Ex cap. xxii.

Vicus est modo ignobilis, tunc temporis insignis, in quo frequens virginum chorus, terrenis desideriis castratis, superos^e suspirabat amores.

Lelandus.

Ibidem scribit ut Cuthburga, Inæ soror, constructo apud Twinburn virginum monasterio, abbas ibidem fuerit.

Twinburn:
Interam-
nium.

Ex cap. xxvi. de Briethrico, rege Westfax.

S. Ecgberto.

Illo igitur expulso, securo coeperat resolvi otio, cum gens Danorum piratica, rapto vivere assueta, occulte tribus navibus advecta, pacem provinciae confudit.

Eodem cap.

Post Briethricum, qui apud Warham jacet, Ecgbertus thronum conscendit.

Briethricus
rex sepultus
Verhami.

Ex cap. xxx. de bellis Ethelfridi, regis Northumb.

Testis est horum Degfa lapis in illis regionibus percelebris.

Ex eodem cap.

Siquidem germanus Ethelfridi Tedbaldus, caput periculis objectans eo studiosius, quo operam fratri ostentare adfectabat impensius, lucuosam victoriam reliquit, cum omnibus manipularibus suis desideratus. Testis est Legionum civitas, quæ nunc Cestra vocatur, ^a ad id temporis à Britannis possessa, contumacis in regem populi alebat superbiam; ad cujus oppugnationem cum intendisset animum, oppidani, qui omnia perpeti quam obsidionem mallent, simul & numero confisi, effuse in bellum ruunt, quos ille insidiis exceptos fudit fugavitque, prius in monachos debacchatus, qui pro salute exercitus supplicaturi frequentes convenerant. Quorum incredibilem nostra ætate numerum fuisse ^b inditio sunt in vicino cœnobio tot semiruti ecclesiarum parietes, tot anfractus porticum, tanta turba rudum, quantam vix alibi cernas. Vocatur locus ille Bancor, tunc monachorum famosum ^c receptaculum, nunc mutatus in episcopium.

Ex cap. 31. de Eadwino rege, Alæ regis filio.

Interea & devotioni regis serenus deitatis favor ardebat,

^a Quæque ad &c. al. ^b Sic. ^c Ex impress.

G g 2

adco

adeo ut non solum Britanniae gentes, Angli, Scotti, Picti, sed & Insulae Orchardum, & Mevaniarum, quas nunc Anglesey, i. e. Anglorum insulas, dicunt, & arma ejus metuerent, & potestatem adorarent.

Ex cap. 37.

Laus Benedi-
dicti, cog:
Episcopi,
abbatis Wi-
rensis.

Hujus industriam & patientiam mirabitur, qui leget librum, quem Beda de ejus vita & reliquorum abbatum suorum composuit. Industriam, quod copiam librorum advexerit; quod artifices lapidearum aedium & vitrearum fenestrarum primus omnium Angliam asciverit. Quippe, studio advehendi cognatis aliquod insolitum, amor patriae & voluptas elegantiae asperos fallebant labores. Neque ante Benedictum lapidei tabulatus domus in Britannia, nisi raro, videbatur, neque perspicuitate vitri penetrata lucem aedibus solaris jaciebat radius.

Lelandus.

Ibidem scribit, hunc Benedictum primo fuisse abbatem monasterii S. Aug. Doroberniae, sed jussu Theodori archiepiscopi cessisse Adriano abbati, deinde transiisse ad Transhumbranos.

Ibidem.

Scribit Bedam concessisse naturae 4°. anno Ceolulphi regis, anno Domini 734°. anno aetatis suae 59°.

Ex cap. 48.

Flaccus Al-
binus lega-
tus ad Ca-
rolum.
Bibliotheca
insignis
Ebor:

Hic omnium liberalium artium armarium, ut ita dicam, & sacrarium fuit, nobilissimeque bibliothecam Eboraci constituit. Cujus rei testem idoneum advoco Alcuinum, qui à regibus Angliae pro pace missus ad Carolum Mag: imperatorem, & benigne apud eum fatus hospitio, &c. Ibidem etiam de nobili bibliotheca Ebor: per Egbertum episcopum constructa.

Ex cap. 49.

Doctrina Albini.

Ex cap. 51.

Filii regum Anglorum à patribus patronimica sumpserunt, ut filius Edgari Edgaring, filius Edmundi Edmunding vocentur. Communiter vero Ethelingi dicuntur.

Erat enim omnium Anglorum, quos quidem legerim, post Aldhelmum & Bedam, doctiss: multisque libris ingenii periculum fecit.

Lelandus.

Et cap. 52°. scribit Albinum à Carolo Mag: constitutum fuisse abbatem monasterii S. Martini.

Ex cap. 61.

Huic Ethelbaldo Bonifacius, archiepiscopus Moguntiacensis, natione Anglus, qui postea martyrio coronatus est, misit epistolam.

Lelandus.

Lelandus.

Fuit hic Bonifacius legatus Germanicus. Ita enim se scribit in epistolæ initio. Et cap. 63°. ponit ejusdem Bonifacii epistolam ad Cuthbertum, archiepiscopum (si recte memini) Cantuariorum.

Ex capite 76°. de Guthredo, rege Merciorum.

Pag. 208.

^a Guthredus, accepta ^b Ethelfinda, filia regis Athulphi, filii Ecgbirhti, affinitate illius & vectigalium pensionem, & hostium ^c deprædationem consolatus est. Sed post 22. annos ab eisdem patria deturbatus, Romam aufugit, ibique apud Scholam Anglorum in ecclesia S. Mariæ tumulatus est.

Gul. Meld. cap°. 77°.

Scribit Sigebertum regem apud Orientales Anglos scholas literarum disposuisse.

Scholæ Orientalium Anglorum.

Ex cap°. 1°. 2i. libri.

Prima virium documenta in Britannos, qui eam inf. partem inhabitant, quod Cornugalliæ dicitur, dedit. Leland: Ecgbertum signif:

Cornugalliæ.

Ex cap°. 2°. libri 2i. de regibus, de Ethelulpho rege loquens.

Ibi ergo anno integro moratus scholam Anglorum, quæ, ut fertur, ab Offa, ^d rege Merciorum, primitus instituta, proximo anno conflagraverat, reparavit egregie.

Et eodem libo. cap°. 9°. de schola Ang: loquitur.

Romam, composito regno, abiit, ibique tributum, quod hodie Anglia pensitat, S. Petro obtulit coram 4°. Leone papa, qui etiam antea Elfredum, ejus filium, ad se missum honorifice susceperat, & in regem inunxerat.

Ex cap°. 11°.

Memorabilis præ ceteris pugna fuit, quam apud Eshedune fecit.

Cap°. 14°.

Afferit, Etheluardum, Eduardi regis filium, habitum fuisse pro eruditissimo, de quo plura in 18°. cap°. hujus libi.

Etheluardus, Edouardi senioris filius, vir doctiss:

Erat alter eruditus Æthelwardus, filius Alfredi regis.

Ex cap°. 15°.

Evocavit ex Mercia Wicciorum episcopum Werefrithum, qui jussu regis dialogorum libros in Anglicum sermonem convertit.

¶ Uuerefridus, episcopus Wicciorum.

^a Burrehdus in impress: ^b Ethelsuida al. ^c Deprecationem MS. ^d Regiorum MS.

Ibidem.

*Ibidem.*Joannes
Scottus.

Hoc tempore creditur fuisse Joannes Scotus, vir perspicacis ingenii, & multæ facundiæ, qui dudum, concrepantibus belli fragoribus, in Franciam ad Carolum Calvum tranfierat, cujus rogatu hierarchiam Dionysii Areopagitæ in Latinum de Græco, verbum de verbo, transtulit. Composuit etiam librum, quem de naturæ divisione intitulavit.

Lelandus.

Scribit ibidem, Joannem Scottum, illectum munificenti Ælfredi, venisse, & postea Melduni graphiis discipulorum suorum interfectum fuisse.

*Ibidem.*Libri Latini
in linguam
Saxoniam
translati.Enchiridi-
on Ælfredi.

Denique plurimam partem Romanæ bibliothecæ Anglorum auribus dedit, opimam prædam peregrinarum mentium civium usibus convectans. Cujus præcipui sunt libri Orosius, Pastoralis Gregorii, Gesta Anglorum Bedæ, Boëtius de consolatione Philosophiæ, liber proprius, quem patria lingua Enchiridion, i. e. manualem librum, vocavit.

Lelandus.

Fuit hic Ælfredus, ut ibidem refert, causa magni literarum in Anglia incrementi, eoque ad literas promovendas impendio animatum scribit, quod bibliothecæ Anglorum pro maxima parte, sævientibus Dacis, una cum monasteriis conflagrassent. Porro doctos familiares habuit, Pleimundum archiepiscopum Cantuar: Afferionem, Grimbaldum, & Joannem Scottum.

Ex eodem libro cap. xxiii.

Itaque magno consensu optimatum ibidem Ethelstanus electus apud regiam villam, quæ vocatur Kingesdune, coronatus est.

Pag. 209.

Ex cap. 23. de bello, quod Æthelstanus gessit cum Analano, Siberberti filio.

Cui tandem magnis artibus ducum, magnis viribus militum apud Bruneford occurrit.

Lelandus.

Scribit eodem cap. ut Æthelstani gladius, qui eodem bello vagina exciderat, implorata ope S. Aldelmi, vaginæ fit restitutus, & postea pro miraculo in thesauro regum servatus sit.

Ex cap. xxiiii. de Ethelstano loquens.

Quamquam litteras illum scisse pauci admodum dies sunt quod didicerim in quodam sane volumine vetusto, in quo scriptor cum difficultate materiæ luctabatur, judicium animi sui non valens pro voto proferre.

Ex

Ex capº. 25º.

Rex Eaduardus, post multa in bello & in toga nobiliter consummata, paucis ante obitum diebus urbem Legionum, fiducia Britonum rebellantem, à contumacia compescuit. Ibique ^{Ferendun-} præsidio militum imposito apud Ferendunam villam tactus in-^{num.} valetudine vitam finivit, Wintoniæ sepultus.

Ex capº. XXVIIº. de Æthelstano.

Illosque impigre adorsus, ab Excestre, quam ad id temporis æquo cum Anglis jure inhabitabant, cedere compulit, terminum provinciæ suæ citra Tamaram flu: constituens, sicut aquilonaribus Britannis amnem Walam limitem posuerat.

Ex capº. 28º. de muneribus quæ rex Francorum ad Æthelstanum misit.

Ensem Constantini Mag: in quo litteris aureis nomen antiqui possessoris legebatur. In capulo quoque super crassas auri laminas clavum ferreum adfixum cerneret, unum ex quatuor quos Judaica factio dominici corporis aptarat supplicio.

Ex capº. 39º. de Dunstano. a ✕

Ipse artium liberalium in tota insula, post regem Ælfredum, reparator munificus.

Ibidem de Æthelwoldo, alias Ethelwulpho, episcopo.

Hujus vitam Uulstanus quidam, cantor Wintoniensis, discipulus ejus scilicet & alumnus, composuit stilo mediocri. ^{Uulstanus} ^{autor.} Fe- cit & aliud opus de tonorum armonia, eruditi Angli judicium, homo vitæ bonæ & eloquentiæ castigatæ.

Ibidem. ✕

Et tunc quidem sine honore apud Werham sepeliri jussè- ^{Eduardus} ^{martyr se-} runt, invidentes scilicet mortuo cespitem ecclesiasticum, cui ^{pultus Ua-} ^{rami.} vivo invidebant decus regium.

Ex capº. 42º. de Ædgari edicto.

Iduallonique, Gualensium regi, edictum imposuerit, ut sibi quotannis tributum trecentorum luporum penitaret.

Ex capº. 44º.

In sylvam Warwelle, quæ vocatur Hareuuode.

Ex capº. XLVIIIº. de optimatibus Anglorum, tecti ruina in Calnensi consilio oppressis.

Solarium totum repente cum axibus & trabibus dissiluit, & ^{Calna vi-} ^{-cus.} concidit, omnibus ad terram elisis, solus Dunstanus stans su- per unam trabem, quæ superstes erat, probe evasit. Reliqui vel exanimati, vel perpetui langoris compede detenti.

a Hujusmodi signum tum hîc, tum paullo inferius.

Ex

Ex capº. LVº.

Tunc ægre salvatus ^a, & in altum cum reliquis provectus, ab oriente in austrum, mari Britanniae circuito, ad Sanduicum appulit. Ibi, humano & divino jure contempto, ob-

Pag. 210.

fides, quot habebat, magnæ nobilitatis & elegantiae pueros, ^b manibus & auribus truncatos, quosdam eviravit. Sic in infantes grassatus, & magnum quid egisse gloriatus, patriam petiit.

Ex capº. LXVIº. de Eadmundo rege.

f. Danos

Subsecutus est eos è vestigio, &, transito vado quod Brentford dicitur, victoriosa strage delevit.

Ex capº. LXXIIº.

Apud Menefordam Haroldus mense Aprili defunctus.

Ibidem.[Lam-
hithe.]

Hardecanutus biennio præter decem dies regnans spiritum inter pocula apud Lamuderam juxta Londoniam amisit, & Wintoniae juxta patrem sepultus est.

Ibidem de Hardecanuto.

Haroldi cadavere defosso, caput truncari, &, miserando mortalibus exemplo, in Tamesin projici ^c jussit. Id à quodam piscatore exceptum sagena in cimiterio Danorum Londoniae tumulatur.

Ex capº. 72.

Quod ^d dum importune per Angliam exigitur, duo infestius hoc munus exequentes à Guigorniae civibus extincti sunt. Quapropter comites suos ultus, urbe incensa & depopulata, fortunisque civium abrafis, contumeliam famæ, & amoris suo detrimentum ingessit.

Capº. 88º.

Mira sunt quæ scribit de quadam venefica saga, & incantatrice, quæ manebat in Bercheleia.

Capº. 96º.

Facit mentionem de Psalterio Quindredæ, quæ cum hunc Psalmum "Deus laudem" inter precandum diceret, & veniret ad hunc versiculum, "Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Deum, & qui loquuntur mala adversus animam meam", oculis in librum effluentibus versiculum polluit.

Capº. 190º.

Facit mentionem de palatio regis Edouardi confesi: apud Windeleshore. Et 3º. de regibus capº. 73º. In villa regia quæ vocatur Windeleshore.

^a Suanus scilicet. ^b Naribus al. ^c Supple, Hardecanutus. ^d Tributum sc. quod imposuit Hardecanutus.

Capº. ultimo 21. libri.

filii Goduini

De Haroldi regis victoria contra regem Noricorum apud Stanfordbrig.

Ex 12º. 31. libri.

Angli enim superius labrum pilis incessanter fruticantibus Angli de more Britan-
 intonsum dimittunt; quod etiam gentilitium antiquis Britoni-
 bus fuisse Julius Cæsar adfirmat in libro belli Gallici. tannorum
 barbas ra-
 debant.

Ibidem.

Scribit, Gulielmum Nothum, in Anglum venientem, milites
 exposuisse in terram Hastings, & bellum, quod cum Haroldo
 gessit, Hastingsense appellat. Hastingsen-
 se bellum.

Ex capº. 20º.

Corpus Haroldi matri repetenti sine pretio misit, licet illa Sepultura
 per legatos multum obtulisset, acceptumque apud Waltham Haraldi.
 sepelivit, quam ipse ecclesiam ex proprio constructam in ho-
 nore Sanctæ Crucis canonicis impleverat.

Ex capº. 21º. de Gulielmo Notho.

Exoniam rebellantem leviter subegit.

Isca à Gu-
 lielmo sub-
 acta.

Ex capº. 23º.

Pag. 211.

Nec multo post, dum fidei immemor superbius provinciam
 inquietaret, à Roberto de Molbreia, a comite" Nordhumbriae,
 cum filio cæsus b est, humatusque multis annis apud Tine-
 muthe. Nuper ab Alexandro filio Scotiam ad Dumfermelin
 portatus est.

Ex capº. 61º.

Tunc in provincia Walanorum, quæ Ros vocatur, inven-
 tum est sepulchrum Walwein, qui fuit haud degener Arturi
 ex forore nepos. Regnavitque in ea parte Britannia, quæ
 adhuc Walweitha vocatur, miles nominatissimus virtute, sed à
 fratre & nepote Hastengii, de quibus in primo libro dixi, regno
 expulsus, prius multo eorum detrimento exilium compensans
 suum. Communicans merito laudi avunculi, quod ruentis pa-
 triæ casum in plures annos distulerit. Sed Arcturi sepulchrum
 nusquam visitur. Unde antiquitas næniarum ad huc eum
 venturum fabulatur. Ceterum alterius bustum, ut præmisi,
 tempore Gulielmi regis repertum est super oram maris 14^m.
 pedes longum, ubi à quibusdam asseritur ab hostibus vulne-
 ratus, & naufragio ejectus. A quibusdam dicitur à civibus in
 publico epulo interfectus.

Ex capº. 2º. libri 41. de regibus.

Castella patru sui Tunebrige & Pevenesfel c effregit.

a Ex impress: In Cod. nostro est lacuna. b Malcolmus nemp. c Robertus
 nimirum comes Normannia.

Tom. 2.

Hh

Eodem

Eodem libro

Facit gloriosam mentionem de Hardingō quodam à puero Shireburnæ monacho, qui postea in transmarinis regionibus religionem Cisterciensis ordinis instituit.

Ex 3. cap. 51. libri.

David Scōtus, Bancornensis episcopus, exposuit, magis in regis gratiam, quam historicum deceret, acclivis.

Pag. 212.

Genus, educatio, & studium Gulielmi Meldunensis, ex prologo 21. & 31. libri de regibus Ang.

Ex prologo 21. libri.

Diu est quod & parentum cura, & meapte diligentia libris infuevi. Hæc me voluptas jam inde à pueritia cepit. Hæc illecebra mecum parilibus adolevit annis. Nam & ita à patre institutus eram, ut, si ad diversa declinarem studia, esset animæ dispendium, & famæ periculum. Quocirca memor sententiæ, "cupias quodcunque necesse est", extorsi juventuti meæ, ut libenter vellem, quod non velle honeste non possem. Et multis quidem litteris impendi operam, sed aliis aliam. Logicam enim, quæ armat eloquium, solo libavi auditu. Physicam, quæ medetur valetudini corporis, aliquanto prefertius concepi. Jam vero Ethicæ partes medullitus rimatus, illius majestati affurgo, quod per se studentibus pateat, & animos ad bene vivendum componat: Historiam præcipue, quæ jucunda quadam gestorum notitia mores condiens, ad bona sequenda, vel mala cavenda, legentes exemplis irritat. Itaque cum domesticis sumptibus non nullos exterarum gentium historicos conflassem, familiari otio quærere perrexī, si quid de nostra gente memorabile posteris possēt reperiri. Hinc est, quod, ab antiquo scriptis non contentus, ipse quoque scriptitare incepi. Non ut scientiam meam, quæ pene nulla est, proponerem, sed ut res absconditas, quæ in strue veritatis latebant, convellerem in lucem.

*Ex prologo libri 3. de regibus.*Genus Gul.
Meldunen-
sis.

Ego autem, qui utriusque gentis sanguinem traho. Lelandus. Significat autem his verbis se genus duxisse non solum ex Anglico, sed & Nortmannico sanguine.

Pag. 213.

De rebus memorabilibus urbis Londinensis hæc, quæ sequuntur, ex libris Gulielmi Meldunensis, quos de regibus scripsit, decerpta sunt.

Ex primo libro de regibus.

Ea enim urbs ad Orientales Saxones spectat.

Lelandus.

Et postea in eodem cap. scribit, Londinum (eversa, ut videtur, Orientalium Saxonum gloria) regibus Merciorum paruisse.

Ex

Ex 2°. cap^o. 21. libri de regibus.

Dani piratæ subitis & inopinatis incurſibus multa mala intulere, Londonia, & omni pene Cantia, ſpoliata.] Lelandus. Hæc clades contigit Atheluulphi, regis Weſtſax; filii Ecgberti, tempore.

Cap^o. 14°. 21. libri.

Appellat Londinum caput regni Merciorum.

Ex cap^o. 52°. 21. libri de Londino urbe obſeſſa, regnante Ædelredo, Ædg. filio.

Londonia obſeſſa, ſed à civibus probe deſenſa. Quocirca obſeſſores adſtricti, & deſperantes, poſſe civitatem capi, diſceſſere, totamque provinciam ab oriente vaſtantes, regem ad pecuniam ſexdecim millium librarum ſolvendam cœgere.

Ex cap^o. LXVI°. libri 21. de reg.

Æthelredus rex ſepultus apud S. Paulum Londini.

Ex eodem cap^o. de expeditione Edmundi in Canutum.

S. Edmundus.

Ipſe Londoniam contendit, ut bene meritos cives liberaret, quos pars hoſtium ſtatim poſt diſceſſum ſuum incluſerat. Foſſa etiam urbem, qua flu: Tamenſi non alluitur, foris totam cinxerat, multaue vulnera fecerat & acceperat.

Ex 13°. cap^o. 41. libri de regibus.

Judæi, qui Londoniæ habitabant, quos Gulielmus pater è Rothomago illuc traduxerat.

Ex cap^o. 17°. 41. libri.] Anno 4°. Gulielmi Ruſi.

Diſcordia ventorum inter ſe diſſidentium ab Euroaſtro veniens xvi. Cal. Novemb. Londoniæ plus quam ſexcentas domos effregit. Cumulabantur eccleſiæ cum domibus, materiæ cum parietibus, &c.

Ex prologo libri primi Gulielmi Melduneniſis de pontificibus. Pag. 214.

Ea urbs ^a eſt Angliæ, nec adeo magna, nec exiliter parva, quæ & poſitione terræ, quippe ſoli affinis maxima ubertate, & integro ambitu murorum, licet multoties Martias fortunas experta, cives ſuos fover, multorum ſanctorum cineribus copioſa, patrociniis glorioſa, nec fluminis irriguo, nec nemorum oportunitate indiga, &c.

Ex primo libro de pontificibus.

S. Auguſt. & Laurent.

Horum igitur virtutes, quantum veterum relatione addiſcere potuit, Gocelinus quidam, de quo alibi dixi, ſcripſit.

1. Offa rex.

Regnum Merciorum archiepiſcopatu inſignire adſectans, epi-

^a Hoc eſt, Cantuaria.

H h 2

ſtolis

stolis apud Adrianum papam, & fortassis muneribus, egit, ut pallio Lichefeldensem episcopum contra morem veterum efferret, omnesque Merciorum pontifices ei subjugaret, quorum hæc fuere nomina: Denebertus Wigornensis, Wenbertus Legecestrensis, Edulphus Sidnacestrensis, Wulferd Herefordensis, & duos Orientalium Anglorum episcopos, Alchard Helmanensem, Ticfrid Damucensem. Vocabatur autem episcopus Lechefeldensis Aldulphus. Plures enim episcopatus Offa pro potentia sua in Mercii fecerat, & Orientales Anglos, occiso rege eorum Æthelberto, invaserat. Episcopatum vero quidam alias translati, ut Helmanensis in Norwicensem; quidam alteris uniti, ut Dammucensis in eundem: quidam non omnino extant, ut Legacestrensis & Sidnacestrensis. Remanserant autem quatuor episcopi archiepiscopo Cantuariensi: Londoniensis, Wintoniensis, Rosenfis, Selesienfis. Stetit hæc perversitas toto præfulatus Lambriti tempore, &c. Ut Æthelardus, archiepiscopus Cantuar. qui Lambrito successit, tempore Kenulphi regis pristinum honorem recuperaverit, manente tantum episcopi, non archiepiscopi, nomine Lichefeldensi ecclesiæ.

Sideneice-
stre.

Lambritus
archiepif-
copus Can-
tuar:

de ge. Danico.

Tunc Odo, ^a secundus Wiltunensium episcopus, in archiepiscopum 201. annis emicuit. Siquidem, præter illos quinque Westsaxoniarum episcopos, quos Edwardi Senioris tempore Pleimundum consecrasse nescio quotiens dixi, non multo post additus est sextus, qui haberet sedem in Ramesbiri, diocesim in Wiltunensi pago, permanente episcopo in Shireburna, salvaque Parochia Dorsetensis & Beruchenfis pagi.

Origo epif-
copatus Ra-
mesbirien-
fis.

Odonis profectio ad Transhumbranos cum Eadmundo & Edredo.

Quin immo cum illis in Nordanhumbros profectus est, non ut proelia faceret, sed ut sanctorum sacros cineres, quorum illa humus olim ferax fuerat, efferret. Unde factum est, ut præcellentiffi: patris Wilfridi dirutam per Danos apud ^b Ripum ecclesiam dolenter conspicatus, ruinis super mausolæum eruderatis, reliquias Cantuariam reverenter transferret. Et, ^c ut clarius patriæ jubar produceret in speculam, heroïco metro vitam illius texi præcepit. Executus est id munus Fridegodus versibus non ita improbandis, nisi quia, Latinitatem perosus, Græcitatem amat, ^d Græcitatem frequentat.

¶ Fridego-
dus scri-
ptor.

Pag. 215.

De Odone, archiepiscopo Cantuar.

Quantulum autem est testimonium, quod ei perhibet Of-

^a Sanctus pro secundus in Edit. Savil. male. ^b Ripensem al. ^c Clarissimum Ed. Sav. Nec secus in optimo Cod. MS. quem Eibl. Bodlejana dono dedit doctiss. Abed. Sellerus. ^d Græcula verba frequentat Ed. Sav & MS. Sell.

bernus, qui eum dicit pro sanctitate & industria sua ab omni Anglorum orbe semper defendendum, nisi Dunstano successisset?

Guliel. lib^o. de reg. 2°. cap^o. 3°. quo de Dunstano loquens,

Plura, & non contemnenda, de viro volentem dicere revocat Osbernus, Cantuar. cantor, qui ejus vitam Romana elegantia composuit, nulli nostro tempore stilo secundus, musica certe omnium sine controversia primus.

Dunstano successit anno uno Æthelgarus, qui primus in novo monasterio abbas à beato Ethelwoldo Wintoniæ factus.

De Ælphago, archiepiscopo Cantuar.

Cujus vitam scripsit Osbernus, plenam virtutibus & miraculis.

Loquitur de rebus gestis ab Anselmo.

Prono favore domino Ædmero cedens, qui omnia ita lucide exposuit, ut ea quodammodo subjecisse nostris oculis videatur.

Hic Ædmerus scripsit historiam, in qua perbelle depingit vitam Anselmi Cantuar.

Causa adventus Anselmi in Angliam.

Ut abbatiam apud Cestrum^a firmaret, quam ejusdem civitatis comes Hugo monachis, potissimum Beccensibus, implere volebat.

De Anselmo.

Obedientiæ pertinax custos, cum archiepiscopus liberæ potestatis esset, rogavit Urbanum papam, ut sibi alium^a proponeret, cujus jussis vitam disponderet. Is Edmerum exhibuit, cujus Anselmus jussu tanti faciebat, ut, cum eum cubili locasset, non solum sine ejus præcepto non surgeret, sed nec in latum verteret.

Rosa est oppidum situ nimium angustum, ^a sed quia in eo locatum flu: violentiff: alluitur, hostibus sine periculo non accessibile.

Laus Ithamari, 3ⁱ. Rosensium episcopi. Nam primus fuit Justus, 2us. Paulinus.

Anglus quidem ortu, sed in quo ^b nihil^c perfectæ sancti-^{Ithamarus eruditus.}tatis, quantum ad vitam, nihil elegantiae Romanæ, quantum ad scientiam, desiderares.

Clades Rosensis episcopatus.

Æthelredus, rex Merciorum, nescio quo insolenti^c Can-

^a Non aliter etiam in MS. Seleriano. In Ed. autem Savil: sed quod in edito locatum flu: violentissimo alluitur, &c. ^b Ex Ed. Savil. & MS. Seler: ^c Ita & MS. Seler: Sed Cantuariæ in Ed. Savil.

tuaritæ regis responso incensus, totam Cantiam ferro & flamma premebat, omnesque terras Rosensis episcopatus abolitioni addixerat. Hanc Putta patienti animo complexus ærumnam, ad Sexuulphum, Merciorum episcopum, secessit.

Quo pacto Siuuardus, episcopus Rosensis, ecclesiam suam tantum non desolatam reliquerit, moriens paulo post Nortmannorum adventum in Angliam.

Derelicta ecclesia miserabili & vacua, omnium rerum indigentia intus & extra. Vix enim quatuor canonici erant, qui victu exili, & ipso ad horam vel prece vel pretio comparato, & indumento plebeio vitam tolerarent. Has miseras corrigere volens sapientissimus Lanfrancus archiepiscopus, Arnostum quendam monachum pontificem loco dedit. Sed, eo veloci morte prærepto, Gundulphum æque monachum induxit. Sub eo res ecclesiæ auctæ magnifice, monachi plus quinquaginta facti.

Gundulphus, monachus Cadomenfis, fit episcopus Rosensis.

Monachi inducti in ecclesiam Rosensem.

Ex 2º. libro de pontificibus.

[Ecclesiam Pauli apostoli Londoniæ fecit Ethelbertus, rex Cantia.]

Episcopus ordinatus habuit sedem in Pauli apostoli ecclesia, quam Ethelbertus, rex Cantia, fecerat Lundoniæ. Ejus enim inclinabatur imperio rex

Orientalium Saxonum Sebirtus, ejusdem ex sorore Ricula nepos, ad quem Lundonia spectabat. Antiquitus enim Orientales & Australes Saxones, & Orientales Angli, Cantuariarum ^a parebant regi, ^b quia illas provincias a Vortegirno, rege Britonum, Hengistus, primus apud Cantiam rex, non bello, sed dolo obtinuit. Post Ethelbertum vero Australes Occidentalium Saxonum ditioni subiecti sunt. Alteris Merciorum reges principabantur, donec & hos & illos Westsaxonum occupavit & subjecit imperium.

Tag. 216.

Qui ^c, ampliori ibidem conventu monachorum adunato, ecclesiam ædificationis genere novo fecit. Nec minus, sed & multo ^d magis rex Gulielmus extulit locum magnis redditibus prædiorum, quia ibi regni suscepit insignia.

Ceddus 2us. Londinensium episcopus.

Lestingei coenobium Northumbriae.

Ceortesei monasterii origo.

Is fuit secundus Londoniensium episcopus, sed in Northumbria apud Lestingeie, monasterium suum, sepultus.

^f. Erkenuualdus episcopus.

Quod, per adminiculum cujusdam Fritheuuoldi, qui sub Wulpherio sub-

^a Ex Cod. Sellar. & Ed. Savil. ^b Sic emendavi. Adstipulanturque MS. Sellar. & Ed. Savil. Codex autem noster habet qui. ^c Rex Edwardus sc. ultimus. ^d Majus MS. male.

regulum

regulum agebat, opulentia rerum & monachis implevit.

Magnanimitatis ipsius certe est ^a inditium basilica beati Pauli, quam inchoavit Lundeniæ.

Locus est in diœcesi Londonienſi apud Orientales Saxones, Chic gentili vocabulo dictus, ubi est beatæ Oſithæ, in miraculis famoſæ virginis, requies. Hunc vir * ille ali-

Mauritius episcopus inchoavit superiorem partem basilicæ Paulinæ.

Chic cœnobium, quod nunc Fanum Oſithæ dicitur.

*Richardus episcopus London:

quantis terris & regularibus implevit canonicis. Hujus loci fuit primus prior Gulielmus de Corbuil, qui, defuncto Radulpho, Cantuar: archiepiscopo, in illum honorem evectus est, quem, quamvis monachi trepidassent accipere, quod clericus esset, nihil tamen poenitendum fecit.

Primus Orientalium Anglorum episcopus fuit Felix, natione Burgundus.

Decursa vitæ meta post xvii. annos episcopatus sepultus est in Dunuic fede, inde translatus ad Seham, quæ est villa juxta stagnum, quod volentibus ire in Ely quondam periculofum navibus, nunc, facta via per palustre harundinetum, transitur pedibus. Sunt ibi ^b inditia dirutæ & à Danis incensæ ecclesiæ.

{ Seham, nunc Some.
Salhamum Felix translatus.

Corpus vero Sancti multo post quæsitum, & repertum in Rameſienſi monasterio humatum est.

Tum Biſi, vir venerabilis, à Theodoro archiepiscopo creatus episcopus, quoad ^c propria valetudo permisit, sine crimine vitam duxit. Sed adverso morbo correptus duobus locum dedit.

Biſi episcopus Dunovicensis.

Rexerunt ergo duo episcopi semper provinciam illam usque ad tempus Ecgberti, regis Westsaxonum, quorum unus sedebat in Dunuic, alter apud Helmham.

{ Helmham.
Ulmetum sedes episcop:

Tempore Ludecanii, regis Merciorum, incurſantis Orientales Anglos.

Cessarunt episcopatus, & ex duobus unus factus sedem apud Helmham, villam non adeo magnam, accepit.

Post Ethelmerum fuit Helmanenſis episcopus Herfastus, qui, ne nihil fecisse videretur, ut sunt Normanni famæ in futurum studiosissimi, episcopatum de Helmham tranſtulit ad Tethfordum.

Herfastus episcopus Ulmetenſis tempore Gulielmi regis.

Post hunc diebus Gulielmi Junioris emit episcopatum Tethfordenſem Herbertus, cog. Loſinga.

Ita Herbertus domum reverſus sedem episcopalem tranſportavit ad, insignem mercimoniis & populorum frequentia, vicum, nomine Norwic. Ibi monachorum congregationem, numero & religione percelebrem, instituit.

^a Sic. ^b Sic. ^c Prospera in MS. Seller: & Ed. Savil. rectius.

Præterea

Præterea apud Tethford monachos Cluniacenses instituit.
Hinguar & Hubba Nordanhumborum & Orientalium Anglorum depopulaturi provincias venere.

[Nunc Soham.] Tunc & sedes episcopalis apud Seham, ut supra dixi, & monasterium Helienſe, ſanctimonialibus effugatis, incenſa, & ſolo complanata.

Pag. 217. Foſſatum Cnuto rex fieri præcepit, patris ſui Suani miſerabili fine ad bonum edoctus, &c. Ut S. Edmundus Suam vel ad mortem percuſſerit.

Sciebat hæc Cnuto, ideoque nihil non effecit ut Sancto blandiretur. Præter foſſatum, quod prælibavi, quod terras Sancti ab omni inquietudine defenderet, denique baſilicam animoſitate regia, quantum illius temporis uſus flagitabat, ſuper venerabile corpus conſtruxit, abbatem & monachos intituit, prædia & multa & magna contulit.

ſup: S. Edmundi

Jacent in eccleſia duo Sancti, Germinus & Botolphus, quorum geſta nec ibi, nec alibi haberi memini, niſi quod primus frater S. Etheldridæ, ſecundus episcopus fuiſſe aſſeritur.

Primum, pro ratione propoſiti, offerunt ſe Weſſaxones, quibus primo fuit episcopus unus in Dorceſtra: mox duo, unus in Wintonia, alter in Shireburna. Duobus tempore regis Edwardi tres additi, Wellenſis, Cridienſis, Cornubienſis. Nec multo poſt ſextus in Rameſbiria.

Cinegillus, rex Weſſax:
Oſuualdus, rex Northumb.
Birinus episcopus Dorcaſtrenſis.

Angilbertus primus episcopus Ventanus.

Wine episcopus Vent.

Angilbertus Galliam repetiit.

Reges igitur ambo dederunt prædicatori ſuo ad ſedem episcopalem Dorceſtram, tunc urbem, modo villam, quam tempore illo reges Weſſax: habebant, ſed ſequenti pontifices Merciorum.

Post eum Angilbertus, natione Gallus, provinciæ præſulatum accepit.

Subintroducitur in episcopatum Wintoniæ Wine vocabulo, homine Anglo,

f. Angilbertus.

ſed apud Gallos ordinato, inſenſus abiit.

Hedda plus 30^a. annis in episcopatu floruit.

De Hedda, 4°. episcopo Ventanorum, qui floruit tempore Theodori archiepiscopi Cant:

Epistolæ
Hedda.
Aldelmi
ſcripta ad
Heddam.

Hunc Beda dicit officium exercuiſſe magis inſito ſibi amore virtutum, quam ullius literaturæ doctrina præditum. Unde non parvo moveor ſcrupulo, quippe qui legerim illius formales epistolæ, non nimis indocte compoſitas, & Aldelmi ad eum ſcripta, maximam vim eloquentiæ & ſcientiæ redolentia.

Ipo defuncto, quia diocæſis ejus ab uno nequibat gubernari

nari idonee ^a pro cinctus spatiositate, divisa est in duas; Aldhelmus
i e. Venta. primus e-
una data Danieli, altera Aldhelmo. piscopus
Shirebur-
nensis.

Gul. libro de reg. 1°. cap^o. 17°.

Adelmus ab Eleutherio, episcopo Ventano, abbas de Mal-
mesb: designatus.

Eodem libro cap^o. 22°.

Aldelmus ab Ina factus episcopus, quatuor annos supervixit.

De Adeluoldo, episcopo Ventano, qui floruit sub Ædgaro.

Datur ei cœnobium perexile, Abbendoniam dictum, ubi vires
prudentiæ ^b suæ experiretur.

Clerici episcopatus simul, & alterius ecclesiæ, quæ juxta
erat, quam Novum monasterium vocabant, data optione, ut
aut vitam mutarent, aut loco cederent, molliorem partem
eligentes, exturbati, monachis introductis.

In eadem urbe sanctimonialium fundatum & factum mo-
nasterium.

Nova ergo ecclesia, ut diu desideraverat, ^c fabricata ^d ædi-
ficata, sublatum est mundo.

Cœnobium, quæ fecerat, post ejus obitum multa diruta,
cuncta minorata.

De Ælphago.

Adolescens alteravit habitum apud Derherst, tunc exiguum
cœnobium, nunc antiquitatis inane simulachrum.

Est in eadem civitate monasterium, quod quondam rex ^A El-
fredus ædificaverat, & in eo canonicos posuerat, Grimbaldo
quodam Flandrensi suadente, qui ibidem magna gloria hu-
matus, sanctus prædicatur. Sed beatæ memoriæ Adelwoldus,
canonicis expulsis, monachos posuit, præficiens eis abbatem
Ethelgarum nomine.

Et erant ambæ ecclesiæ sic vicinæ, parietibus contiguæ, ut
voces canentium aliæ aliis obstreperent, &c. Quo pacto vici-
nitas illa causa jurgii & odiorum fuerit.

Quapropter nuper illud cœnobium extra urbem translatum Pag. 218.
sanius incolitur, liberius insignitur.

Præterea construxit in eadem urbe sanctimonialium cœ-
nobium Adeluoldus, quibus præposuit Etheldritham virginem
anum. Fuerat ibi ante hoc monasterium, in quo Ædburga,
regis Edwardi Senioris filia, conversata & defuncta fuerat, sed
tunc pene destructum.

^a Pro circuitus spatiositate in MS. Seller: & Ed. Savil. Et quidem rectius.
^b E MS. Seller: & Ed. Savil. ^c Delend. Desst enim in Cod. Seller: & in Ed.
Savil. ^d Alfredus mente conceperat, & Edwardus filius ejus ædificaverat,
MS. Seller. & Ed. Savil.

In ejusdem episcopatus dioecesi tria sunt monasteria, Certesei, Rumesie, Weruuelle; sed de Certesienfi dictum.

De Weruella scitur, quod Elfrith, uxor regis Ædgari, "ædificaverit" illud in honore sanctæ Crucis, compuncta privigni sui Edwardi nece indigna, cujus ipsa conscia & autor fuit.

Apud Rumesiam, quod cœnobium præcellentissimus rex Ædgarus instituit, novi jacere duarum virginum corpora, Merwinnæ & Elfredæ.

In divisione Westsaxonici episcopatus hoc observatum palam est, ut qui Wintoniæ federet, ^b haberet tres pagos, Amtunensem . . . & Sudreiensem: alter, qui Shireburnæ, haberet Wiltunensem, Dorfatensem, Berruchenensem, Sumersetensem, Domnoniensem, Cornub:

Shireburn est viculus, nec habitantium frequentia, nec positionis gratia, suavis, in quo mirandum, & pene pudendum, sedem episcopalem per tot durasse secula.

De Afferio, episcopo Shireburn:

† Afferio.

Afferio ex S. Dewi evocatus non usquequaque contemnendæ scientiæ fuit, qui librum Boëtii de consolatione philosophiæ planioribus verbis elucidavit, illis diebus labore necessario, nostris ridiculo. Sed enim jussu regis factum est, ut levius ab eodem in Anglicum transferretur sermonem.

Postmodum vero Pleimundus archiepiscopus, & rex Edwardus, filius Elfredi, minis & edictis Formosi papæ coacti, quinque episcopos pro duobus fecere; Athelimum ad Welensem ecclesiam, Edulphum ad Cridiensem, Adelstanum ad Cornubiensem, Frithelstanum ad Wintoniensem, Werstanum ad Shireburnensem. Habebat ergo Athelmus Sumersetam, Edulphus Domnoniam, Athelstanus Cornubiam. Verstano relictæ sunt pagi tres, Dorfatensis, Berchenensis, Wiltenensis. Verum non multo post, vivente eodem rege in Wiltenfi pago, proprius factus episcopus Ethelstanus nomine sedem habuit in Ramesbiria.

Uuulffinus episcopus Shireburnensis, ante abbas Westmonasteriensis.

Institutio monachorum Westmonast:

Monachi per Wulffinum episcopum Shireburnam occupant.

Hunc Dunstanus archiepiscopus, cum esset Londoniæ episcopus, abbatem apud Westmonasterium fecerat, instructo ad duodecim monachos cœnobiolo, in loco, ubi quondam Mellitus ecclesiam S. Petro fecerat.

Qui confestim in sede episcopali monachos, clericis ejectis, instituit, ne, in tanta contemporaneorum episcoporum sedulitate, dormire videretur.

^a Addidi è Cod. Sellar. & Ed. Savil. ^b Ita in MS. nostro, cum lacuna. Atqui legendum otius, è Cod. Sellar. & Ed. Savil. haberet duos pagos, Hamptunensem & Suthreiensem: &c.

Inter profusissimos conviviorum apparatus, qui tunc in Anglia à Danorum tempore exhibebantur, &c.

Convivia
Danorum.

Post cujus obitum iterum episcopus

non à Wiloduno opp: sed provincia, sic dicto.

Wiltoniensis cum Shireburnensi unitus est.

Proinde Meldunense cœnobium sibi ad faciendam sedem concederet, abbatem oportuno sibi casu proxime obiisse. Id rex pro (1) simplicitate, cui priorior quam prudentiæ

semper erat, legitime concedendum ratus, tertio ab hinc die (2) dissolvit, &c.

Ut per Goduinum comitem episcopatu

Ramesb: ceciderit, episcopique sedes ibidem ab illo cessaverit, utque postea monachus apud S. Bertinum factus cœpti pœnituerit, in Angliamque redierit, meliore fortuna electus episcopus Shirebur:

Accepit ergo Hermannus Shireburnensem episcopatum in-

confessi:

tegrum cum tribus pagis, Eduuardo rege dante.

S. Gulielmo Mag:

Sub quo cum, ex canonum decreto, edictum esset, ut sedes episcoporum ex villis ad urbes migrarent, tribunal suum transfudit à Shireburna Saresburiam, quod est vice civitatis castellum locatum in edito, muro vallatum non exiguo, ceteris commeatibus utcunque valens, aquæ penuria laborans adeo, ut miserabili ibi commertio aqua veneat. Illic inchoata novi operis basilica, morte senili tempus dedicationis prævenit. Veruntamen, succedente sibi Osmundo, viro probatissimo, ecclesia ad summam deducta est, & cetera, quæ competeabant, adaucta. Clerici undecunque litteris insignes venientes, non solum libenter retenti, sed & liberaliter coacti ut remanerent.

Commigra-
tio episco-
porum ex
villis ad
urbes.

Librorum copia conquisita cum episcopus ipse nec scribere, nec libros ligare fastidiret.

In Dorsetensi pago sunt abbatia Cerneliensis, Mideltunensis, virorum; Sceftonienfis feminarum: præter aliquas, quæ vel omnino destructæ, vel multum imminutæ sunt.

De injuriis in S. Augustinum prædicatorem multa præfatus, hæc subdit,

Eventus vel potius verbum loco indidit vocabulum, ut vocaretur Cernel ex duobus verbis, Hebraico & Latino. Quod Hel Deus dicatur Hebraice, dixit Augustinus se cernere Deum.

Cernelii ri-
dicula in-
terpretatio.

* Sic.

I i 2

Ibi

Ibi succedentibus annis Edeluuoldus, frater Edmundi regis & marty: vitam heremiticam solo pane cibario & aqua trivit.

S. Edeluuoldus cernelii sepultus.

Dedit occasionem posteriori tempore Etheluardo prædixi, ut cœnobium eo loco S. Petro construeret.

Mideltunensem ecclesiam fecit rex Ethelstanus pro anima fratris sui Eduuini, quem pravo corruptus consilio Anglia eiecit. Ibi multas Sanctorum reliquias, ex Britannia transmarina emptas, reposuit. Inter quas eminent præcipue beatiss: Sampsonis ossa, Dolensis quondam archiepiscopi.

Sceastefbyri.

Scestonia est vicus modo, quondam urbs, locus in prærupto montium situs. Vetustatis a inditium dat lapis, in capitulo sanctimonialium insculptus ita, + à vetustissimi muri ruinis illuc translatus.

Inscriptio.

Anno dominicæ incarnationis Ælfredus rex fecit hanc urbem ^b DCCC. 80°. regni sui octavo.

Elfgina autor Sophoniensis monaster:

Lelandus.

Potuit augere, vel reparare. Ælfredus tamen, rex Westfax: primum posuit.

Ibi Elfgina, uxor Edmundi, qui fuit pronepos hujus Ælfredi, monasterium sanctimonialium fecit, ibidemque carnis exuvias post fatum deposuit.

Eo loci jacet, vel potius jacuit, S. Eduardus, hujus Sanctæ ex filio Ædgarno nepos, quem novercali fraude inno-

center cæsum cœlum excepit. Et prima quidem sepultura illi apud Werham fuit, quod non longe à loco, in quo occisus fuit, qui Corf vocatur, imminet mari. Jacuit ibi ergo triennio, invidentibus inimicis mortuo cespitem ecclesiasticum, cui vivo inuidebant decus regium.

Pag. 220.

alias Lef:

* Forlan, Leonis monasterium.

Posteriori tempore pars corporis ^{alias Lef:} Lesmonasterium, pars Abendoniam, deportata est.

In Wiltenfi pago sunt cœnobio, Malmesbiriæ virorum, Wiltoniæ & Ambresbiriæ feminarum. De Malmesbir: alias loqui sedit animo. De Ambresbiriensi nihil aliud notitiam nostram attigit, nisi quod ab Elfrida, S. Eduuardi interfectrice, & illud & Weruwellense causâ pœnitentiæ facta sint. Jacet ibi S. Melorus, cujus profapia, cujusve sanctimoniæ, incertum mihi.

Wiltunenſe cœnobium beata Editha, filia Ædgari, sedem ossium fuorum, dulcibus exuviis ornat, amore fovet.

Wiltuna est vicus non exiguus supra Wile flu: positus, tantæ celebritatis, ut totus pagus ab eo vocetur.

f. Wiltunenſi sup: Edithæ.

Jacet autem in eadem ecclesia Wlfrith, mater ejus.

^a Sic. ^b DCCCCLXXX. in Cod. Sellar. perperam. ^c Ista cœnobio: Malmesbiriæ MS. Sellar. & Ed. Savil.

In Berruchenſi pago ſunt monaſteria duo, Abbendonienſe & Radingenſe, virorum utrumque. Abbendonix a fundaverat cœnobium Ciffa, pater Inæ, mox ipſe Ina, rex Occidentaliſum Saxonum, multique ab origine reges. Sed Elfredi regis tempore, cum barbarica ubique Dani diſcurſarent petulantia, ædificia loci ad ſolum complanata. Tum rex, malorum præventus conſiliis, terras, quæcunque appendices eſſent, in ſuos ſuorumque uſus redegit. At vero rex Edredus, Elfredi nepos, loci miſeratus ſolitudinem, cuncta reſtituit, &c. Tantumque amoris aſſumpſit in eccleſiam, ut per ſe loca ædificiorum metaretur, & fundamenta jactaret. &c. Ut morte præventus imperfectum opus reliquerit.

Inſtitit tamen Atheluuoldus cœptis, ſed antequam ſummam manum rebus imponeret ad epiſcopatum Wintonix raptus eſt.

Complevit magiſtri molimina Ordgarus, ab eo in abbatiam ſubſtitutus, ditatusque eſt locus, & immane quantum exaltatus, &c.

Atheluuoldus abbas Abboduneniſis. Ordgarus abbas Abbodun:

Ibidem de Faritio, qui ex monacho Meldunenſi factus eſt abbas Abbodunenſis circa tempora Gul. Meld.

Thuſcus genere, arte medicus, ^b civis Aretinus, noſter proſecto noſter monachus; cujus laudes effigiare, quia ſucceſſit animo, non quod ipſe comminiſcar, ſed ſodalis mei Petri monachi verſus ap-
ponam, quibus laudabilis abbatis virtus eniteſcet.] “Vir probus & prudens”, &c.

Verſus Petri Meldunenſis de laude Faritii, abbatis Abbodun: Lelandus.

Vide num hic ſit Petrus Biturix, qui fuit abbas Meldun: ut apparet in Itinerario Gulielmi Meld:

S. Petri

Erit ergo hoc experimentum ejus eloquentiæ duntaxat exiguum. Ceterum ipſe alias in pluribus aſſecutus eſt famam altioris gloriæ.

Tertius Weſtſaxonum epiſcopatus fuit apud Wellas, villam in Sumerſetenſi pago, pro copia fonticulorum, ibi ebullientium, ita dictam.

Cum vero ſucceſſiſſet eis Joannes, natione Turonicus, profeſſione medicus, qui non minimum quæſtum illo conſlaverat artificio, minoris gloriæ putans, ſi in villa reſideret inglorius, transferre thronum in Bathoniam intendit. Sed cum id inaniter vivente Gulielmo patre cogitaſſet, tempore Gulielmi filii effecit. Nec eo contentus, totam etiam civitatem in ſuos uſus, & ſucceſſorum uſus, tranſtulit, ab Henrico rege quingentis libris argenti mercatus urbem, in qua balnearum calida-

^a Fundaverunt MS. Sellar. & Ed. Savil. ^b Potius, ut in MS. Sellar. aliſque vet. Codd. civis Aretinus, noſter proſecto monachus.

Error Gulielmi Mel: rum latex emergens autorem Julium Cæsarem habuisse creditur.

Pag. 221. Salubres sunt aquæ illæ lavantibus, sed odore sulphuris primo advenientibus ^a gravis, donec consuetudo sensus horrorem compescat.

Ibi rex Offa monasterium posuerat, & Ædgarus, sicut pleaque alia, more suo auxerat, delectatus loci magnificentia, & quod ibi coronam regni susceperat.

episcopus Wellensis

Hanc ergo abbatiam Joannes à rege non gravate obtinuit.

Multa ibi per eum nobiliter incepta & consummata.

Sepultus est in ecclesia S. Petri, quam à fundamentis erexerat magno & elaborato parietum ambitu.

Omnis tractus episcopatus illius in solo Sumerfetenfi pago jacet, habet ^b [que] tres abbatias virorum, Glasconiensem, Athelingsensem, Michelneiensem.

Glasconia est villa in quodam recessu palustri posita, quæ tamen & equo & pede aditur, nec situ nec amoenitate delectabilis. Ibi primus rex Ina, consilio beatiss. Aldhelmi, monasterium ædificavit.

Splenduit locus usque ad Danorum sub Elfredo rege adventum. Tunc enim, ut cetera, desolatus, aliquantis annis notos desideravit incolas. Porro, quicquid turbo bellorum obriverat, reparavit egregie Dunstanus, qui prius eo loci vitam solitariam monachus actitaret. Postmodum vero liberalitate regis Edmundi omnia quodammodo appenditia, & his multo plura nactus, abbatiam composuit, qualis nusquam in Anglia sit, fueritve.

Jacet ibi Patritius, si credere dignum, natione Britto, beati Germani Antisiodorensis discipulus, &c.

Subsecuti sunt magistrum Indractus, Hibernienfis ^c reguli filius (cujus indole nihil dulcius, nihil sanctius) & septem comites illius terræ spectabiles: quos ibidem, irruentibus latrunculis, cæcos, in martyres credula consecravat antiquitas.

f. sanctos.

Multos illuc rex Edmundus misit in expeditione aquilonari compertos, & de terra levatos; inter quos Hildam, abbatissam cœnobii de Streneshalch, Ceolfridum, abbatem Wirensis monasterii. Eum in extrema ætate, dum Romam tenderet, apud Lingonas morte præoccupatum, & sepultum, sed postmodum constat relatum: partem ^d ossium Aidani, Lindisfarn. episcopi primi.

^a Vel graves legend. ut in MS. Sellar. vel olor pro odore reponend. ex Edit. Savil. ^b T; que è MS. Sellar. & Ed. Savil. adjeci. ^c Regis in MS. Sellar. & Ed. Savil. ^d Ita & in MS. Sellar. Ossium in Ed. Sav.

Prædicatur ibi Benignus confessor, qui non longe hinc anachorita fuit.

Sepulti sunt in eo monasterio reges Edmundus, loci instaurator, & Edgarus, filius ejus.

Adelingeæ est non maris insula, sed ita stagnorum refusionibus & paludibus inaccessa, ut nullo modo, nisi navigio, adiri queat. Alnetum permaximum in ea cervos, & capreas, multasque id generis bestias continet. Terra solida, vix duobus jugeribus lata, monasteriolum & monachorum officinas habet. Ejus contructor fuit rex Elfredus, qui quondam à Danis pulsus provincia, tutas illic aliquamdiu latebras confoverat. Fecitque ecclesiam, firu quidem, pro angustia spatii, modicam, sed novo ædificandi modo compactam. Quatuor enim postes solo infixi totam suspendunt machinam, quatuor cancellis opere sperico in circuitu ductis. Pag. 221.

Illum fratrem regis Westfax: Kenwalh fuisse, & generis S. Egeluini magnitudinem sanctitatis indole inaltasse perseverans est opinio. nus, monachorum Adelingen- sium patro-

Autor Miceleniensis cœnobii idem qui Mideltunensis, ubi eadem illectus causa similia contulit & villarum & reliquiarum xenia.

septem

Cridia est villula Domnoniæ duodecim millibus ab Exonia.

*

Livingus, ex monacho Wintoniensi, & abbate Tavistokenfi, episcopus Cridienfis, magnæ familiaritatis & potentie apud Cnutonem regem habitus est.

S. Canuam mag:

Eo apud illum gratiæ processit, ut, defuncto avunculo suo Brithuoldo, qui erat episcopus Cornubiensis, ambos arbitratu suo uniret episcopatus.

Humatus est Tavistochiæ, quo loci multa & spectabilia contulerat.

S: Livingo.

Huic tempore Eduuardi successit Lefricus, apud Lotharingos altus & doctus, qui sedem episcopalem transtulit in civitatem, quæ propter flu: Exam, qui muros lapsu suo allambit, vocatur Exaceltra.

Hanc urbem primus rex Æthelstanus, in potestatem Anglorum, effugatis Britonibus, redactam, turribus munivit, muro ex quadratis lapidibus cinxit.

Hic Lefricus, ejectis sanctimonialibus à S. Petri monasterio, episcopatum & canonicos statuit, qui contra morem Anglorum ad formam Lotharingorum uno triclinio comederent, uno cubiculo cubitarent.

Unio Cridienfis & Cornubiensis episcopus. Livingus in Tavenfi monasterio sepultus.

Cœnobium sacrarum virginum Iſcæ à canonicis occupatum.

Est cupatum.

Tavenfis
monasterii
origo.
Ordgarus
comes.

Est in Domnonia cœnobium monachorum juxta Tavi flu. quod Tavistoke vocatur, quod per Ordgarum, comitem Domnoniensem, patrem Elfdridæ, quæ fuit uxor regis Edgari, surgendi exordium, per Livingum episcopum crescendi accepit auspitium, locus amœnus oportunitate nemorum, captura copiosa piscium. Rumonus ibi sanctus prædicatur, & jacet episcopus.

Cernitur in eodem monasterio sepulchrum Ordgari.

Spectaculoque ducitur enormitas mausolei filii ejus. Edulphus is vocatus est, giganteæ molis, & immanis roboris, &c. Ut apud Iscam civitatem ingentis fortitudinis exempla coram

confel:

Edwardo rege ostenderit.

Horodu-
nense mo-
nasterium
ab Edulpho
conditum.

Est præterea in Dorseta nemus juxta Hortunam, quæ modo destructa, tunc ejus liberalitate inter abbatias numerabatur. Ibi mirandæ fortitudinis dabat spectaculum, si quando remissis curis advocaretur in otium. Rivulus juxta saltum, venationis feracem, labitur, ab una ripa in alteram decem pedum spatio. Ille divaricatis pedibus utramque ^a continuabat, parvoque cultro ferarum, ad se actarum, capita levibus & pene irritis ictibus in amnem decuriebat. Sed enim tantus talisque, adhuc ætatis calore præfervidus, cessit morti, jussitque se apud Hortunam sepeliri. Veruntamen quia secum quædam ecclesiæ danda demandaverat, prævenit abbatis Sitricii violentia, datorem pariter & data in sua transferens. Sitricius postea sub rege Gulielmo piraticam aggressus, religionem polluit, ecclesiam fœdavit.

Pag. 223.

Cornubiensium sane pontificum succiduum ^b numerum nec scio, nec appono, nisi quod apud S. Petrocum confessoris fuerit episcopatus sedes. Locus est apud aquilonales Britones supra mare juxta flu: quod dicitur Hegelmithune.

Quidam dicunt fuisse ad S. Germanum juxta flu: Liner supra mare in australi parte.

De episcopis Australium Saxonum.

Is Edelluward, suadente rege Wulpherio, baptizatus in Mercia beatiss: Wilfridum, à sede sua exulantem, benigno dignatus hospitio, episcopatus etiam sede extulerat in loco, qui Selefige dicitur, nec nisi uno introitu potest adiri, mari undique

f. à Cadwaladro.

circumgiratus. Veruntamen rege (ut dixi) occiso, & Wilfrido, qui ibidem monasterium ædificaverat, domum, reddita pace, regresso, multis annis episcopatus vacavit, spectabatque interim pontificatus administratio ad Wintoniensem antistitem.

^a Continuebat MS. ^b Ordinem in Cod. Sellar: & Ed. Sav.

Postmodum vero à Nothelmo archiepiscopo factus est ibi episcopus Edbricht, cui successit Ella.

alius fuit à Stigando, archiepiscopo Cant:

Hic Stigandus, à Gulielmo rege ibi factus episcopus, mutavit sedem in Cicestram, diocesis suæ civitatem prope mare, ubi antiquitus S. Petri monasterium & congregatio fuerat sanctimonialium.

Denique ecclesiam suam, quam à novo fecerat, cum fortuitus ignis (ut dixi) pessumdedisset, liberalitate potissimum regis brevi refecit.

Radulphus
episcopus
refecit Ci-
cestrensem
basilicam.

In ejus diocesi sunt duo duntaxat cœnobìa è novo facta.

S. Martini de bello, quod rex Gulielmus fundavit, & proxit in loco, ubi Angliam debellaverat.

S. Pancratii de Lewes, quod, autore Gulielmo comite de Warenna, Lanzo quidam Cluniacensis monachus in supremo religionis cacumine locavit.

Ex prologo libri 3i. de gestis pontificum Anglorum.

Est Eboracum urbs ampla & metropolis, elegantiae Romanæ præferens ^a inditium, à duabus partibus Hufæ flu: ædificata, ^b includit in " medio sinu sui naves, à Germania & Hibernia venientes: furori aquilonalium gentium prima semper obnoxia, barbaricos Danorum motus toto tempore, quo dominati sunt ^c Angli, excepit, & ingemuit. Quapropter multis ruinis quassata, ultima peste sub Gulielmo rege concidit; qui urbanis iratus, quod Danis adventantibus receptui & consultui fuissent, prius inedia, mox flamma civitatem confecit. Regionis etiam totius vicos & agros corrupti, fructus & fruges igne vel aqua labefactari iussit. Ita provinciae, quondam fertilis, nervi præda, incendio, sanguine fucifi. Humus per ^d quadraginta & eo amplius milliaria omnifariam inculta, nudum omnium solum ad hoc usque tempus. Urbes, olim præclaras, turres, proceritate sua in cœlum minantes, agros, lætos pascuis, irriguos fluviis, si quis modo videt peregrinus, ingemit; si vetus incola, non agnoscit. In aliquibus tamen parietum ruinis, qui semirutì remansere, videas mira Romanorum artificia. Ut est in Lugubalia civitate [Cairleil.] triclinium, lapideis fornicibus concameratum, quod nulla unquam tempestatum contumelia, quin etiam nec appositis lignis & succensis valuit labefactari. Cumbreland vocatur regio, & Cumbri vocantur homines, scripturaque legitur in fronte triclinii, MARIi VICTORIÆ. Quod quid sit hæsito, nisi forte pars Cumbriorum olim his locis infederit, cum fuissent à Mario Italia pulsi.

pag. 224.

^a Sic. ^b EMS. Sellar. & Ed. Savil. ^c Ita & MS. Sellar. ^d Malim tamen Angliæ ex Ed. Sav. ^e Sic etiam exhibet Cqd. Sellar. At 60. in Ed. Sav.

Et, quæ Stephanus presbyter de Wilfrido magno verborum agmine egit, in compendium coarctabo.

Ex libro 3º. Gul. Meld. de gestis pontif. Ang.

Basilica Eboracensis ab Wilfrido episcopo consummata.

Adeluualdus ab Wilfrido vitæ restitutus.

Basilica, quondam ab Edwino rege, monitu beati Paulini, in Eboraco facta, tecto vacabat. Parietes semirutæ, & ruinam plenam minantes, solis nidis avium serviebant. Pro indignitate rei pontifex interno dolore commotus, maceriem solidavit, culmen levavit, levatum plumbeis laminis ab injuria procellarum munivit.

Vocatus est puer Adeluualdus, & in Ripis postea monachus factus, miraculorum Wilfridi non leve testimonium videbatur.

Verba Wilfridi episcopi.

tamen

Ego tantum monasteria duo, in ea provincia posita, Ripis & Hagustaldeiæ, quæ fundavi, non omitam.

Expulso primitus, ut dictum est, Wilfrido, qui totius Northumbrorum regionis erat episcopus, duo pro eo constituti sunt, in Eboraco Bosa, in Hagustalduno Eata, defunctoque Eata, Joannes pro eo ordinatur. Tempore vero Alfridi regis rediit in episcopatum totum Wilfridus quinque annis, expulsis Joanne de Hagustalduno, & Bosa de Eboraco. Post quinque annos Wilfrido iterum ab Alfrido expulso, illi suis sedibus restituti sunt. Defuncto vero Alfrido, Wilfridus, in concordiam receptus, sedem apud Hagustaldune habuit, Jo-

f. de Beverlaco.
anne in Eboracum migrante, quia jam Bosa defunctus erat. Ei successit in Eboraco Wilfridus presbyter suus, qui transcendit tempora Bedæ. Nam eum illo anno, quo obiit, fuisse in Eboraco episcopum asseverat. Quocirca lis inextricabilis in Cantuarienses & Eboracenses versatur, quia Cantuarienses dicunt, se habere Wilfridum seniore. Contra hæc Eboracenses contendunt, hunc juniorem Wilfridum ab Odone

f. Uuifrido.

archiepiscopo Cantiam translatus. Hoc defuncto, emicuit in pontificale speculum Ecgbertus, frater Ecgberti, ejusdem provinciæ regis.

Hic omnium liberalium artium armarium (ut ita dicam) fuit, & nobilissimam bibliothecam Eboraci constituit, cujus rei testem idoneum advoco Alcuinum, qui dixit in epistola ad Carolum Aug. "Date mihi exquisitores eruditionis scho-
"lasticæ libellos, quales in patria habui per bonam & devo-
"tissimam magistræ mei Ecgberti archiepiscopi industriam.
"Et, si placet excellentiæ vestræ, remittam aliquos ex pueris
"nostris, qui excipiant inde, & revehant in Franciam flores
"Britanniæ."

Albinus.

a Ita & Cod. Selsey. Sed malim exquisitores, ut in Ed. Sav.

Sepultus

Sepultus est in una porticu cum fratre suo apud Eboracum, post 36. annos episcopatus.

Sepultura
Egberti archiepiscopi.

Hujus a successor senex b substitutus est Eanbaldus, præfati Albini discipulus industrius.

sup. archiepiscopus Ebor:

Elfricus tempore Canuti & Hardecanuti fuit, habeturque in hoc detestabilis, quod Hardecanutus, ejus consilio, fratris sui Haroldi cadavere defosso, caput truncari, & infami mortalibus exemplo, in Tamensem projici jussit.

Indignum facinus.

Quin & Wigorniensibus pro repulsa episcopatus infensus, autor Hardecanuto fuit, ut, quia b pertinacius illi exactoribus regionum vectigalium obstiterant, urbem incenderet, fortunas civium abraderet.

Pag. 225.
Pessimum consilium
Elfrici, archiepiscopi
Ebor:

Inventa sunt noviter, & in eminentiam elata, Sanctorum corpora Trumwini episcopi, Oswii regis, & Elfredæ, filiae ejus, quæ eidem monasterio post Hildam præfuit, nec non & illius monachi, quem divino munere scientiam cantus accepisse Beda refert.

Cedmonis
cantoris sepulchrum.

Hengstaldeun vocatur locus quindecim ab Eboraco millibus disparatus. Fisco regio famulabatur, quando eum beatæ memoriæ Wilfridus à beatissima Etheldritha pro aliis possessionibus commutavit. Ibi ædificia, minaci altitudine murorum erecta, & diversis anfractibus per cocleas circumducta, mirabile quantum expolivit; arbitrato quidem multa proprio, sed & cementariorum, quos ex Roma spes munificentiae attraxerat, magisterio. Ferebaturque tunc in populo celebre, scriptisque etiam est inditum, nusquam citra Alpes tale esse ædificium. Nunc qui Roma veniunt idem allegant, ut, qui Hagustaldensem fabricam vident, ambitionem Romanam se imaginari jurent. Adeo tot temporum & bellorum injuriæ vetustatem ædificiis non tulere. Primus ibi fuit episcopus Wilfrid.

At vero, Wilfrido reverso, & post receptionem sedis defuncto, successit Acca, vir in primis industrius & sanctus.

Veruntamen non prosperiori fortuna usum quam magistrum ex chronicis accepi, pulsumque post obitum Bedæ triennio à sede sua, incertum an regressum.

Exercitus enim Danorum, qui jam tempore Albini metuebatur, ut alias diximus & dicemus, veniens, habitatoribus extinctis vel effugatis, habitaculorum tecta succendit, & secreta coelo exposuit. Nunc est Hengsteldeham villa archiepiscopi Ebor:

Hagustaldunum funditus depopulatum sub Tidfrido, qui ultimus fuit episcoporum Hagustald:

Candida Casa vocatur locus in ex-

a Sic edidi auctoritate MS. Sellar. & Ed. Savil. non successor cene, ut in Cod. Lelandiano.

b Sic.

tremis Angliæ juxta Scottiam finibus, ubi beatus Ninianus confessor requiescit, natione Britto, qui prius ibidem Christi prædicationem evangelizavit. Nomen loco ex opere inditum, quod ecclesiam ex lapide polito miraculum Britonibus fecerit.

Thomas, ex canonico Bajocensi archiepiscopus Ebor: tempore Guli: regis basilicam Ebor: renovavit.

Ibi, sub extremo Bedæ tempore, primus factus est episcopus Pehthelmus. Ecclesiam à fundamentis inchoatam consummavit.

Turstanus archiepiscopus Ebor:

[Nunc
Ponfreit.] Obiit sanctissime, post exactum quadriennium mortis Henrici regis, abrenuntians prius episcopatu, & monachus factus apud Pontem fractum, cellam Cluniaci.

De episcopis Dunelmi.

Ex omnibus episcopatibus, qui quondam in Northumbria positi principatum Eboracensem fuscipiebant, solus ille, qui apud Lindisfarne fuit, remansit.

Quocirca cum honore debito sacrum corpus ^a apud ^b Ubbensford, incertum an episcopatus sedem, deposuere juxta amnem Twede.

Jacuit ibi multis annis usque ad ad-

Error Guli: Meld.

Edmundus episcopus Cononacastrensis, regnante rege Ædelredo, transtulit corpus S. Cuthberti Dunelmum.

Basilica Dunelmi posita.

^{pro Alfredi} ventum Ethelredi regis.

Sub eo enim præfule ^c multum in modum ecclesiæ promovit prosperitas. Corpus sanctum Dunelmum delatum, basilica ibidem à fundamentis consummata. Multa præterea, quæ nullo un-

quam apud cives ævo fallax consumet oblivio.
Pag. 226. Dunelmum est collis, ab una vallis planitie paulatim, & molli clivo turgescens in cumulum; & licet situ edito & prærupto rupium omnem aditum excludat hostium, tamen ibi moderni collibus imposuerunt castellum. Ad radices pedis castelli defluit amnis piscosus.

Gulielmus episcopus tempore Gul. Rufi monachos in Dunelmum induxit.

Gul: episcopus novam basilicam Dunelmi inchoavit.

Ranulphus episcopus transtulit corpus S. Cuthberti in novam basilicam.

S. Uualcherio.

Successit ei Gulielmus ex abbate S.

^e Karilephi, qui monachos potens in sæculo in Dunelmo posuit.

Cumque confidentes episcopi judicassent, ut in ecclesia Dunelmi, quam ipse magnifice inchoaverat, sepeliretur, &c.

Extulit ergo ejus famam sacri corporis elatio, quod è mausoleo levatum

^a Cuthberti scil. ^b Bubbedford, vel Bubedford, sive Bulbeford al. ^c Eadmundo nempe. cunctis

cunctis volentibus fecit conspicuum, & palam illibatum protulit. Vestes quoque omnes recenti splendore nitentes, calix super pectus, cujus superior pars aurea, inferior onychina esset, facies tam stricte obvoluta sudario, ut nullo abbatis nisu dissolvi possent. Caput Ofuualdi regis & marty: inter brachia ejus inventum.

Caput Ofuualdi.

Offa Sanctorum Bedæ & Ceoluulphi regis, qui apud Lindisarnum monachus, & sanctus fuerat, in singulis fassis lineis reperta.

Offa Bedæ & Ceoluulphi regis.

Ex libro 4°. Gul. Meld. de gestis pontificum.

* Provincia Merciorum quinque modo habet episcopatus, olim forsitan plures.

De episcopis Wigorniensibus. Lelandus. Hic Gul. Meld. viginti 4^{or}. episcoporum nomina nuda recenset à Bosâ, primo Wicciorum episcopo, ad Wulstanum 24^m. de quo multa scribit.

S. Wulstano.

Aldwinus erat quidam ab eo factus monachus, isque in vastissimo illo saltu, quod Malvernum vocatur, heremiticam vitam cum Guidone socio exercebat.

Alduinus, qui postea autor fuit Malvernensis monasterii. Westbiria.

De Sampson, Wicciorum episcopo, qui successit Wulstano.

Innoxius ad monachos, nisi quod eis Westbiriâ abstulit, ubi Wulstanus monachos posuerat, & privilegio sanctitatis suæ munierat.

Dioecesis Wigorniensis habet pagos Glocestrensem, Wigorniensem, Waruicentsem dimidium.

Glocester est civitas super flumen Sabrinam posita, putaturque à Claudio nominata, qui secundus Ro: imperatorum post Julium Cæsarem Britanniam adiit. Denique Britannice vocatur Caerclau. Meminit quoque Seneca in libello de morte Claudii, barbaros in Britannia eum pro deo colere, & in honore ipsius civitatem ædificare. Ab ea civitate tota regio vallis Glocestriæ vocatur.

Terra omnis frugum opima, fructuum ferax, hic sola naturæ gratia, illic culturæ solertia; ut quævis rædiosum per socordiam provocet ad laboris illecebram, ubi centuplicato fœnore responsura sit copia. Cernas tramites publicos pomiferis vestitos arboribus, non a insitivæ manus industria, sed ipsius b humi natæ. Ipsa se terra sponte subrigit in fructus, eosque sapore & specie ceteris plurimum præstantes, quorum plures ante annum marcescere nesciant, ut dominis usque ad novos successores præstent officium. Regio plus quam aliæ Angliæ provinciæ vinearum frequentia densior, proventu

a Insitiva MS. Seller: & Ed. Savil. b Humus MS. Lel. Soli Cod. Seller.

uberior,

Pag. 227. uberior, sapore jucundior. Vina ipsa bibentium ora tristi non torquent acredine, quippe quæ parum debeant Gallicis dulcedine. Villæ innumerabiles, abbatia præstantes, vici frequentes; quibus omnibus accedit ad gloriam flu: Sabrina, quo nullus in hac terra alveo latior, gurgite rapacior, ^a arte piscosior. In eo quotidianus aquarum furor, quod ^b vel voraginem vel vertiginem undarum dicam nescio, fundo ab imo verrens harenas, & conglobans in cumulum cum impetu venit, nec ultra pontem pertendit. Nonnunquam & ripas transcendit, ^c & magna parte circuita terræ victor regreditur. Infelix navis, si quam è latere attigerit. Nautæ certe gnari cum vident illam Higram (sic enim Anglice vocant) venire, navem obvertunt, & per medium secantes violentiam ejus elidunt.

In eadem valle est vicus celeberrimus, Bristou nomine, in quo est portus, ab Hibernia, & Noregia, ceterisque transmarinis terris venientium receptaculum, ^d ne scilicet genitalibus divitiis tam fortunata regio peregrinarum opum fraudaretur commercio.

Aldredus, archiepiscopus Ebor: autor monasterii S. Petri Claudiae.

Fuit hic Aldredus monachus Ventanus, deinde episcopus Wicciorum, qua sede retenta, confessi:

simplicitate Eduuardi factus est archiepiscopus Ebor:

Fanum Osualdi.

Thomas ex canonico Bajocensi factus fuit archiepiscopus sub Gul. rege.

Est ergo in ipsa civitate Glocestria S. Petri monasterium, quod ibi Aldredum archiepiscopum incepisse non semel dixi. Paucos ibi, & non plus quam tres monachos invenit abbas Serlo, à rege Gulielmo Seniore donum exile adeptus. Sed quantum dei gratia cum illius conspirans industria locum extulerit illum, quis congrua explicet facundia?

Fremunt de S. Osuualdo canonici, quod terras, quæ suæ deberent famulari ecclesiae, Thomas archiepiscopus monachis dederit.

In eadem enim urbe tempore regis Ælfredi filia ejus Ælfeda cum conjugē suo Edelredo monasterium ædificaverant, nulla parsimonia sumptuum, nulla inopia victualium: illucque ex

sup: Osualdi.

Berdeneg. Bardanio reliquias regis transtulerant, quod omnis Mercia eorum pareret imperio. Floruit id cœnobium ad tempus Danorum. Sed, monachis vi hostilitatis dilapsis, cum archiepiscopi Ebor: occasione Wigorniensis episcopatus monaste-

^a Ita è Cod. Sellar. & Ed. Sav. At in MS. Lelandiano amne legitur. ^b Ita etiam in MS. Sellar. Sed in Ed. Sav. utrum voraginem vel &c. ^c Non aliter etiam in Cod. Sellar. Sed & magna vi parte &c. in Ed. Sav. ^d Ita MS. Sell. & Ed. Sav. non, ut in Cod. Lelandiano, ne se scilicet.

rium illud habuissent, canonicos recepit, præcipuamque ibi

Ebor:

Turstanus archiepiscopus exhibuit diligentiam, & in scrinio Sancti renovando, & in ecclesia dilatanda. Ubi cum, veteribus fundamentis deturbatis, nova jacerentur, inventa sunt amborum conjugum in porticu australi sepulchra, & corpora antiquam reverentiam prætendentia.

Elfredæ, &
Ethelredæ,
comitis
Mercio-
rum, sepul-
chrum.

In eodem pago est Winchelcumbense monasterium, quod Kenulphus, rex Merciorum, construxit ingenti, & nostris temporibus incredibili, munificentia, fecitque dedicari ecclesiam à XIII. episcopis, quorum princeps erat Wulfredus, archiepiscopus Cant:

Ibi in illa dedicationis pompa in decem ducum conventu manumisit ad altare regem Cantuaritarum, quem nuper belli jure ceperat captivum, &c. Ibidem de insigni liberalitate & donativo Chenulphi erga omnis generis homines.

Hoc monasterium, ut semper labuntur mortalia in decursum, cum tempore regis Ædgari solo fere nomine staret, per beatum Ofsualdum non nihil resuscitatum est. Factus ibi Germanus abbas, quem de Floriaco secum adduxerat, magno fuit adjumento & religioni, & restaurationi ecclesiæ.

Pag. 228.

Ibi requiescit pater Chenulphus cum filio Kenelmo, quem genitor septennem Quendridæ sorori alendum reliquerat. Sed illa falso cupiditati suæ regnum pollicita, fraterculum tol-

lendum è medio satelliti, qui alumnus erat, commendavit. Is infontem quasi venatum ducens inter a frutecta obtruncatum occuluit.

Ubi loquitur de funerali pompa, qua ductus fuit Kenelmus Winchelcomum.

Ita clericorum vocali cantu, & laïcorum b plausu, parrida femina commota, è fenestra cœnaculi, in quo stabat, caput extulit, & forte Psalmum cantabat, "Deus laudem meam," quem à fine nescio quo præstigio c retrograde ducens, nitebatur lætitiâ cantantium infirmare. Tum vero vi divina lumina veneficæ cavis orbibus evulsa cruore versum polluerunt. "Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud deum, & qui loquuntur mala adversus animam meam." Cruoris signa extant hodie, immanitatem mulierculæ & ultionem spirantia.

Est & monasterium Theokesbiri, quod noviter Robertus, filius Haimonis, favore suo provexit, nec facile memoratu quantum exaltavit.

a Sic etiam in Cod. Sellar. Nec aliter apud Plinium. Sed in Ed. Sav. fruticeta.
b Alacri plausu MS. Sellar. & Ed. Sav. c Ita etiam MS. Sell. Retrogradum Ed. Sav.

Fuerat illud primitus apud Craneburnam, sed abbatis Giral-
 di provisione, pro vicini flu: oportunitate, & dominica-
 rum contiguo terrarum, Theokesbiriam aptius locari visum.
 Simul & videbatur voluntati religiosæ nomen applaudere,
 quod & Theokesbiria dicatur, quasi Theotocosbiria, i. e. dei
 genitricis curia, vocabulo ex Græco & Latino composito.

Bella scilicet
 notatio.

Increvit & nostris diebus in eadem provincia Malvernense
 coenobium, quod mihi videtur per antiphrasin sortitum esse
 "vocabulum". Non enim ibi male, sed bene & pulcher-
 rime vernat religio.

Habet & Wigorniensis provincia abbatias Evelhamensem,
 Perforensem.

Eveshamum.

Eveshamum fundavit beatus Egwinus episcopus. De quo
 quid miraculi sit quod Beda tacuerit, nondum per me potui
 advertere, vel per alios addiscere.

Constat eum ^{3um}. Wigorniensem præfulem fuisse, locum
 illum, quo nunc coenobium visitur, peculiariter amasse, in-
 cultum ante & spinetis horridum, sed ecclesiolam ex antiquo
 habentem, ex opere forsitan Britannorum.

Wistanus
 puer re-
 gius.

Implebis & tu laude tua hujus paginulæ ^b partem", qui
 coenobium idem illustras, felix puer Wistane, fili Wimundi,
 filii Wiclafii, regis Merciorum, & Elfredæ, filiæ Celuulphi,
 qui fuit patruus Kenelmi. Te, inquam, non tacebo, quem
 Berfertus cognatus nefarie interemit.

Berfertus
 tyrannus.
 Wistanus
 primo se-
 pulchro Reo-
 panduni.
 Wistanus
 Eveshamum trans-
 latus.

Quapropter venerandæ reliquiæ levatæ parentum obsequio
 Rapendune locatæ sunt, tunc temporis famoso monasterio.
 Nunc est villa comitis Cestrensis, cujus gloria pro situ vetu-
 statis exoletæ, modo Eveshamum (ut dixi) inhabitat.

Perfore fundavit & perfecit monasterium tempore ^{Pag. 229.}
 regis Ædgari Ægeluuardus, dux Dorsetensis.

Verum & illud, ut cetera, quanto succubuerit detrimento
 miserabile, plus sui medietate diminutum.

Majusculam portionem reges Eduardus & Gulielmus con-
 tulere Westmonasterio.

Habentur hîc aliquanta felicitis Edburgæ ossa.

De episcopis Herefordensibus.

Trans Sabrinam pene collimitatur Walensibus civitas Here-
 ford, non grandis, quæ tamen fossatorum præruptorum ruinis
 ostendat se aliquid magnum fuisse.

a E Cod. Sellar. & Ed. Sav. b E MS. Sellar. & Ed. Sav.

Hujus à principio hi fuere episcopi,
Putta, ^a Tirlhel, Torhtere, Walstod,
Cuthbert, postea Cantuar: archiepiscopus.

Sed & versus isti, nuper mihi visi,
^{i. e. Cuthberti episcopi.}
antiquitatem viri, quantumque antecessores suos honorificaverit, insinuabunt, & si quid, ab eis ad ornatum domus dei ceptum, ipse studio suo perfecerit.

Hæc veneranda crucis Christi vexilla sacratæ

Coeparat antistes venerandus, nomine Uallstod,

Argenti atque auri fabricare monilibus amplis.

Sed quia cuncta cadunt mortalia tempore certo,

Ipse opere in medio moriens è carne recessit.

Ast ego præfati successor præfatus ipse, Pontificis, tribuente deo, qui munere fungor,

Quique gero certum Cuthbert de luce vocamen,

(1) Ocyus implevi omissum hoc opus ordine ceptum.

Item super sepulchrum antecessorum:

Qui quondam extiterant famosi, late per orbem,
^{altique}

^b Corpora senu tenet ^c horum, ^d hic marmor obumbrans.

Tumbaque mirifico præfens fabricata decore

Desuper exsculpto cohibet cum culmine testæ.

Hos ego Cuthbertus, sacri successor honoris, *

Inclusi tumulis, exornavique sepulchris

^e Pontifices. Ex his ternos sacra infula cinxit,

Nomina sunt quorum, Uualstodus, Torhtere, Tirhtel.

Regulus est quartus Milfrith cum conjuge pulchra

Cuenburga; extitit è senis hæc ordine quinta.

Sextus præterea est ^f Oshelmi filius Osfrith.

Lelandus.

Hic Cuthbertus successit Nothelino, archiepiscopo Cant: coëgitque mag: synodum, consilio Winfridi, cog. Bonifacii, archiepiscopi Mogunt: & ope Ethelbaldi, regis Merc. Cujus decreta postea Bonifacio arch: per Kinebertum diac: suum misit.

Hos versus, sed corruptos, alias legi in vetustissimo codice sacrorum carminum Melduni, sed sine autoris nomine. Ego tamen non possum non attribuere Cuthberto, Hereford. episcopo.

(1) Gul. Meld: sic legit, Omissum implevi quod coeparat ordine pulchro.

^a Tirtel Ed. Sav. Tirhtel Cod. Seller. ^b Asteriscus ponitur sub hac voce, uti etiam sub testæ paullo inferius. ^c Ita etiam in MS. Seller. Sed hominum pro horum in Ed. Sav. ^d Huid secus in MS. Seller. & Ed. Sav. Sed signum quoddam sub hic posuit Lelandus, qui forsan hoc maluit. ^e Colon mox post sepulchris posuit Savil. neque ullam distinctionem habet post pontifices. Atque ita in Cod. Sell. ^f Ita quoque in Cod. Sell. Oselini in Ed. Sav.

Leonegari
episcopi
cædes.
Herefordia
conflagra-
vit.

confeſſ:
Hunc tempore regis Eduuardi Grifin, rex Walenſium, urbe
cremata, expulſit ſede & vita.

Tempore Gulielmi Mag:

Robertus
Lotharin-
gus autor
novæ baſi-
licæ Here-
ford:
Robertus
Lotharin-
gus omni-
um artium
peritiſſ:
Robertus
Lotharin-
gus redegit
Mariani hi-
ſtoriam in
epitomen.
Pag. 230.

Non multo poſt accepit ſedem illam Robertus Lotharin-
gus, qui ibi eccleſiam tereti ædificavit ſcemate, Aqueſem ba-
ſilicam pro modo imitatus ſuo, omnium liberalium artium
peritiſſimus, abacum præcipue, & lunarem compotum, &
cœleſtium curſum aſtrorum rimatus.] Lelandus. Sunt duo
pulcherrima, juxta ac doctiſſima, volumina in monaſterio
Ædmundoburgenſi Roberti Melundinenſis, epiſcopi Here-
fordenſis, ſuper ſententias, ſive de ſacramentis veteris teſta-
menti. Hunc ego eſſe arbitror quem hîc Gul. Meld. Ro-
bertum Lotharingum vocat, eſtque Melundunum forſan op:
Lotharingæ. Hic Rob. Lothar. ut Gul. in hoc libro ſcribit,
redegit Mariani Scotti hiſtoriam in epitomen.

f. Hereford.

Ornat epiſcopalem ſedem reliquiis ſuis rex & martyr E-
thelbrichtus, apud Orientales Anglos natus & principatus.
Hunc rex Merciorum Offa pro confirmatione (ut putabat) &
provectu regni nullis extantibus cauſis peremit, nefariam rem
in procum filiæ machinatus. Invaſitque continuo, eo mortuo,
regnum orientale.

f. Hereford:

In diceceſi præſulatus ſunt duo cœnobîa, apud Scrobesbi-
riam & Weneloch.

Scrobesbirienſe recens eſt omnino à Rogero, comite de
Monte Gomerico, conſtitutum. Ibi monachos locavit ex Sa-
gio, anguſto proriſus victu & amictu.

Rogerus de
Monte Go-
merico re-
ſtaurator
Wenlo-
chenſis mo-
naſterii.

Apud Weneloch fuit antiquiſſima ſanctimonialium habita-
tio, ibique beatiſſi Milburga, ſoror ſanctæ Mildridæ, neptis
Pendæ, regis Merciorum, ex filio, vitam tranſegit, & ſita eſt.
Sed locum omnino deſertum prædictus comes monachis Clu-
niacenſibus implevit.

Sepulchrum virginis clam erat novis advenis, omnibus vide-
licet vetuſtatis monumentis violentia hoſtium & temporum
deletis. Noviter vero, dum, inchoata novi templi fabrica,
quidam puer per pavimenta concitatius curſitaret, effracta
mauſolæi fovea, propalam corpus virginis fecit.

De epiſcopis Litchfeldenſibus.

Lichesfeld eſt villa exigua in pago Statfordenſi longe à fre-
quentia urbium. Nemoroſa circa regio: rivulus aquæ pro-
pter fluit. Eccleſia anguſto ſitu erat, antiquorum virorum me-
diocritatem & abſtinentiam præferens.

Ibi ſanctiſſi Cedda & ſedit & obiit.

Nam,

Wigorn: & Hereford:

Nam, præter duos episcopatus Merciorum, quos supra recensui, tota reliqua provincia Merciorum & Lindisfarnorum primis annis Christianitatis unum habuit episcopum, singulos singulis succedentes, quorum hæc sunt nomina: Duuma, Cellah, ambo de Scotia. Post hos Trumhere, natione Anglus, Jaruman, Cedda.

Tempore Theodori, archiepiscopi Cantuar:

Sexuulpho duo successerunt, Hedda apud Lichesfeld, Wilfrid apud Legrecestriam. [Leicestr: episcopatus.]

Wilfrido vi hostilitatis ejecto, ambas tenuit parochias Hedda, & post eum Aldwine. Quo defuncto, tres facti sunt episcopi in illa Diocesi, Witta Licesfeldensis, Totta Legrecestrensis, Ethead Dorcestrensis.

Aldulph, qui tempore Offæ regis accepit pallium.

Aldulphus,
archiepiscopus Licesfelden-

Petrus. hic tempore regis Gul. Senioris, derelicta Lichesfeld, migravit in Cestram, quæ abest ab eo loco v. & xx. millibus. Cestra Legionum civitas dicitur, quod ibi emeriti Julianarum legio-

legionum refedere. ^a Collimitatur aquilonalibus Britannis.

Regio, farris, & maxime tritici, ut pleraque aquilonalium, jejuna & inops, pecorum & piscium ferax. Incolæ lac & butyrum delicias habent, qui ditiores sunt carnibus vivunt. Panem ordeaceum & filigineum pro magno amplectuntur. ^{pag. 231.}

Transmittitur à Cestra Hiberniam, ^b revehantur civitati necessaria, ut, quod minus natura soli habet, labor negotiantium apportet.

In urbe fuit ex antiquo sanctimonialium monasterium, nunc per Hugonem, comitem Cestrensem, monachis repletum.

Prædicatur ibi Werburga virgo, filia Wulpherii, regis Merciorum, & Ermenildæ, filia Sexburgæ, quæ fuit filia Annæ, regis Orientalium & Anglorum, & uxor Erconberti, regis Cantuar: Werburga.

Werburga cœlibatum professâ in illa civitate plurimo temporum curriculo bonis emicuit virtutibus.

In eadem civitate (ut dixi) fecit Petrus episcopus sedem in ecclesia S. ^d Petri, positus pauculis canonicis.

At vero successor ejus Robertus iterum sedem in Coventreiam ^e migravit. Erat ^f id in Diocesi Cestrensi cœnobium à magnificentiss. comite Leofrico & ex uxore Godiva constructum, tanto auri & argenti spectaculo, ut angusti videren-

^a Collimitur MS. ^b Revehanturque Cod. Sellar. & Ed. Sav. ^c E Cod. Sell. & Ed. Sav. ^d Ita etiam in Ed. Sav. At in Cod. Sell. pro Petri legitur Johannis, cum voce notandum in margine, ab eadem manu, scripta. ^e Non aliter quoque in Ed. Sav. Migrare fecit Cod. Sell: ^f Sic etiam in Cod. Sell. T^o id omittit Ed. Sav. ^g Ex pro & in MS. Lelandiano.

Robertus
episcopus
Conventu-
ensem ec-
clesiam or-
namentis
spoliavit.

Robertus
episcopus
Conventi
sepultus.
Sepultura
Leofrici &
Godiva.

[Leicestriae
episcopi.]

UnioLegrace-
cestrensis &
Dorcestren-
sis episco-
patus.

Cœnobii
Stouensis
origo.

Eardenei
cœnobium
renovatum.

Translati
monachi
Stouenses
Egnesha-
mum.

tur ipsi parietes ecclesiarum thesaurorum receptaculis, miraculo porro visentium oculis.

Ex una enim trabe quingentas marcas argenti corrasit, &c. Ibidem de ejus rapinis.

Coventreia habetur brachium Augustini magni, theca inclusum argentea, cernunturque in cœlatura hujusmodi literæ: "Hoc brachium S. Augustini Egelnodus archiepiscopus rediens à Roma emit centum talentis argenti, & talento auri."

Ibi ergo jacet Robertus episcopus non ita infamis in omnibus. Nam & a jucundus & daphilis, & magnarum apud Licesfeld ædificationum inchoator exitit.

In ambabus porticibus Coventreiajacent ædificatores loci præcellentissimi conjuges.

De episcopis Legracestrensis.

Legracestre est civitas antiqua in mediterraneis ^b Anglis, cujus episcoporum solum nomina ponam, quia de ipsis nihil aliud ad nos manavit. Totta, Edbertus, Unwona, Werenbert, Rethun, Aldred, Celred, Lewine. Hic tempore regis Edgari conjunxit episcopatus Lindisfarnorum, qui nunc dicitur Lincolnienfis & Legracestrenfium.

Tempore Gul. Mag.

Ille ^d primis annis egregia meditatus apud Dorecestram, & aliqua facere ingressus, novissime curam omnem & sedem transtulit ad Lindocolniam civitatem unam ex populosis Angliæ, emporium hominum terra marique venientium.

Ibi Remigius in honore dominæ matris fundatam ecclesiam multis canonicis implevit.

Remigius in provinc. Lindenfi.

Cœnobium monachorum apud S. Mariam de Stow ex novo fecit.

Remigius.

Alterum apud Bardeney ex veteri favore suo innovavit. Quod eo jucundius erat, quia ipse pro exiguitate corporis pene portentum hominis videbatur.

Robertus Bloet, Remigii successor.

Monachos enim, qui apud Stow fuerunt, vivens Egneshamum transmigraverat.

Fuit antiquitus in Oxenfordensi civitate monasterium sanctimonialium, in quo requiescit Fridesuvida, virgo sacratissima. Regis filia regis thoros despexit, integritatem suam domino Christo professâ.

Pag. 232.

Ibi ergo femina, virginei triumphii compos, statuit mona-

^a Ita etiam Cod. Sell. Jucundus dicitur & delapsis [pro daphilis] Ed. Sav. ^b Hand secus quoque in Cod. Sell: Angliæ in Ed. Sav. ^c Rechum MS. Seller: Betrum Ed. Sav. ^d Remigius sc. episcopus Dorcestrensis.

sterium, & ibidem diebus suis, sponso vocante, subivit fatum.

Tempore vero regis Egelredi, cum Dani, neci adjudicati, in monasterium illud confugissent, pariter cum domibus insatiabili ira Anglorum absumpti sunt.

Sed mox regis pœnitentia purgatum sacrarium, restitutum monasterium.

Nostro tempore paucissimis ibi clericis, qui pro libito viverent, residuis, locus ille datur à Rogero, Saresbiriensi episcopo, Guimundo, excellentis literaturæ, & non aspernandæ religionis canonico. Qui non inoperoſe commisso insudans muneri, multos ibi canonicos regulariter victuros deo exhibuit.

Pagus Bedefordenſis continet abbatiam S. Albani.

Corpus ſacraſſimum, quod diu in terræ pulvere jacuerat, rex Offa in ſcrinio collocatum erexit in lumina, basilica pulcherrimi operis, & monachorum numeroſitate honoravit.

Id cœnobium nunquam omnino ruinæ patuit, ſed noſtra ætate per Paulum abbatem, agente Lanfranco archiepiscopo, in ſummum auſpiciū religionis evaſit.

In Huntrendunenſi pago ſunt Burch, & Ramſey, & Croiland.

Burch olim ^b Medehaſtede dicebatur. Sed poſtquam Kenulphus abbas locum muro ^c cinxit, à ſimilitudine urbis Burch vocatus eſt. Hic beatiffimus Adeluoldus monaſterium conſtruxit, adeo elaboratis ſumptibus & ampliatis poſſeſſionibus, ut pene tota circa regio illi ſubjaceat.

[Nunc Peterburch.]

Colunt & ſovent reliquias in eo corporum ſuorum virgines eximie, Kinedrida & Kineſuuida, Pendæ regis filie. Ambæ ab infantia deo dicatæ nobile propoſitum ^d triverunt ad ſenium.

Sed junior non ſolius ſui contenta ſalute, etiam Offam ſponſum cœlibatui conſecravit. Is fuit rex Orientalium Anglorum.

Kineſuuidæ, cujus nuptias ſpreverat, monitu ^e edoctrus amores mutare in melius, Romam cum Kenredo, rege Merciorum, & Egwino, Wiſtiorum antiſtite, ivit, ubi attonſus in monachum, terrenis ſuo tempore valefecit.

^f Rex ſanctus Oſuualdus, cujus ibi brachium haberi dicunt nervis, cute, carne integrum, ab antiqua requietionis ſede furtim ſublaturum.

Rameſienſis abbatie fuit ædificator S. Oſwaldus, archiepif-

^a Ita Cod. Sell. & Ed. Sav. non reſiduis, ut in MS. Lelandiano. ^b Lege Medehamſtede. Sic enim alibi. Nec aliter in Cod. Sell. & Ed. Sav. ^c Erexit MS. Sell. & Ed. Sav. non adeo recte, ut videtur. ^d Haud aliter quoque in Cod. Sell. At in Ed. Sav. tenuerunt. ^e Offa ſcilicet. ^f Ornat ſodalitatem virginum (ut prædicant) rex ſanctus &c. Cod. Sell. & Ed. Sav.

copus Ebor: cooperante Egelwino quodam, Orientalium Anglorum comite.

Sancto ergo favore propensus cœnobium illud opulentissime ^a construxit in palustri quadam uligine situm.

[Nunc So-
ham.]

Felix ibi, Orientalium Anglorum episcopus primus, de Seham, jussu comitis, asportatus, jacet. Sed & duo germani, Egelredus & Egelbrichtus, quos filios patris sui Egbritus, rex Cantuariorum, in spem regni adolescere metuens, aliquandiu circa se habitos tandem ab aulæ frequentia removit, contuitum suum eis invidens, &c. Ut à Thunre, ministro Egberti regis, pugione confossi fuerint.

pag. 233.

Ipse rex pœnitens cædis, sorori puerorum partem prægrandem Thanati ad monasterium delegavit ædificandum pro piaculo interfectoris & interfectorum.

Locus erat sepulchri sanctorum in Orientali Anglia, cujus nomen ^b excidit. Quapropter comes provinciae Egelwinus de obscura levatos ecclesia celebri pompa Ramesiam perduxit.

Jacet Ivo Perfa episcopus. Is quondam pertæsus delictarum, quas illi amplissimus episcopatus administrabat, reliquit clam suis omnia, peregrinationem longissimam, tribus tantum sociis comitantibus, aggressus. Multorum ergo annorum ^c iter permenfus, & rusticum se esse habitu pannoso videntibus ementitus, Angliam tandem adnavigavit. Delectatusque admodum ignotæ linguæ barbarie, quod quasi fatuus ab omnibus rideretur, in lutosâ provincia substitit, ibique vitam suam, quanta fuit, exegit, &c. Ut S. Ivo cuidam rustico in somnis locum sepulchri sui ostenderit.

Perrectum est igitur, & sepulchrum quæsitum, inventum, apertum, &c. Quo modo fons ibidem in loco mausolei eruperit.

Croyland est una insularum jacentium in illo tractu orientalium stagnorum, quæ à meditullio terræ orientia, & per centum & eo amplius milia fluentia in mare cum multis & magnis ^d fluminibus impetu suo præcipitantur.

Hic Guthlacus, non dejecta stirpe oriundus, ephœbus, spreto armorum usu, quo pollebat, cum esset xxv. annorum, solitariam vitam ingressus, xv. ^e deguit annis.

Meritis quoque ejus datur, quod, ad corpus ejus ædificato monasterio, inter tot bellorum turbines, inter tot temporum volubilitates, nullam ærumnam, vel detrimentum sui locus ille perferent.

Corpus S.
Neoti Cro-
landiam
translatum.

Accessit & novus hospes, sed vetus, apud ^f deum patronus S. Neotus, qui quondam beatissimi Erconwaldi discipulus

^a E MS. Sell. & Ed. Sav. ^b Ita etiam in Cod. Sell. Sed Eastreia pro excidit in Ed. Sav. ^c E Cod. Sell. & Ed. Sav. ^d E MS. Seller: & Ed. Sav. ^e Ita etiam Cod. Sell. & Ed. Sav. Notantque aliquot Grammatici. ^f Dominum Ed. Sav.

apud

apud Einulphesbiri maxima semper veneratione habitus est. Sed illinc pro Danorum incurfione sublatus & deportatus, ut ego accepi, Croilandiam.

Waldephus is est amplæ profapiæ comes, filius Siuardi, magnificentissimi Northumbrorum comitis. Hic ab Gulielmo Seniore pro cuiusdam conspirationis in se factæ suspitione comprehensus, diuque in vinculis tentus, ultimo capite spoliatus est, & apud Croland sepultus.

Valdephus comes pro martyre habitus.

Heli, stagnensium insularum maxima, ab anguillarum copia ita dicta.

Denique & illorum & omnis pene amnicorum piscium generis tanta est copia, ut sit advenis miraculo, indigenis pro illorum admiratione ludibrio. Nec minor aquaticarum volucrum vilitas, ut pro uno asse de utroque cibo quinque homines, & eo amplius, non solum famem pellant, sed & satietatem expleant.

Ibi felicissima domina Etheldrida prima monasterium statuit ancillarum dei. Post eam Sexburga, soror ejus, uxor Ercomberti, regis Cantuar: & mater sanctiss: virginis Ercongotæ, in eodem loco sub religione & nomine abbatissæ consenuit.

Illi successit in regimine altera ejus filia Ermenilda, quæ fuit uxor Wulpherii, regis Merciorum, & mater Werburgæ virginis. Hæ tres continuatis successione abbatissæ fuerunt, habueruntque successivis temporibus multas & regiminis & religionis imitatrices usque ad tempora Danorum, qui & in ipsas paludes irruentes, habitatricibus effugatis, habitacula subruerunt.

Pag. 234.

Sed non diu solitudo loci sacratissimi duravit, annitentibus & rege Angliæ & provincialibus.

Positi ergo ad tempus clerici, qui sacra divina frequentarent.

Adeluuoldus episcopus sanctus, extrusis clericis, monachos induxit, contulitque ibi magna, & quanta quis miretur prædia, omnia ex suo mercatus.

Brithnodus, ibi ab Ethelwoldo abbas constitutus, transtulit ad cœnobium corpus Witburgæ, sororis Sanctæ Etheldridæ. Jacebat ad hoc tempus illa in rure ignobili, in quo ipsa pluribus annis coelebs, & ciborum continens, vitam transegerat.

Non enim insula tunc nisi navigio adiri poterat. Sed non-
stra ætas solentior vicit naturam, aggeribusque jactis in pa-
ludem tramitem terrestrem præbuit, & insulam pedibus accessi-
bilem fecit.

Terrestris hæc semita facta circa tempora Gulielmi r.

Habuit ergo hoc cœnobium abbates usque ad nonum annum Henrici regis. Tunc enim, quia Lincolnienfis episcopatus dice-

cessis nimium protendebatur, consilium habitum est, ut apud

* Aquaticum MS.

Heli

Heli constitueretur episcopus, haberetque pagum Grantebrigensem.

Ego accepi, Et, ne Lincolnienſis ſumptus ſuos imminutos quereretur, episcopum dedit regia liberalitas ex alieno villam Helienſem, Spallinges Lincolnienſem dona- vocatam, quæ episcopi damnum farciret.

rum fuiſſe à Intronizatus eſt ergo ibi Herveus quidam, qui fuerat Ban- rege mane- cornenſis episcopus, dimiſeratque a ſedem'' ſpe majorum ruiſ de Buk- divitiarum, cauſatus quod ſibi & Walenſibus b vicinis non den & conveniret.

Spaldwelle. In ejus (Helienſis dico episcopi) parochia eſt Thorney coenobium. Thorneia ulterius ſcripto, & contractior ſpatio, ſed prior laudum titulo, paradifi ſimulachrum, quod amcenitate jam coelos ipſos imaginetur.

Thorney propter condenſitatem dumorum vocata.

At vero Ethelwoldus vepres extirpari, ſpinas farciri juſſit, jam à principio episcopatus meditatſ, omnibus mundi omiſſis, heremiticam exercere ibi vitam. Libabatque, ut poterat, futuræ vitæ primitias diebus quadraginta in remotiſſima, quam ipſe conſtruxerat, eccleſia, ſolus Deo vacans.

Corpora vero Sanctorum, qui olim in illa heremo diverſati fuiſſent, nec non & aliorum per Angliam, tot advexit, ut omnes anguli pene eccleſiæ pleni ſint. Quorum nomina ſcribere ultro refugio, quia barbarum quiddam ſtridunt.

Benedictus, cog. Biſcop, abbas Wi- renſis, Spi- nariam tranſlatus. Pag. 235.

Solum Benedictum propalare auſim, qui Bedæ nutritius & abbas fuit. Hujus ergo corpus, magno coemptum pretio, Æthelwoldus Thorneiam advexit, & obſcurioribus ſanctis luciſſimum jubar invexit.

Ex prologo Itinerarii, quod ſcripſit Gul. Meldunſis, de laborioſa Joannis abbatis Meldun: profectione verſus Romam.

Jam vero in Novella Hiſtoria diligenter ad hoc noſtra viſilavit oratio.

Ingenuarum mentium (niſi me nimius mei amor fallit) experimento, ut ſocio noſtro cederemus in abbatia ſuſcipienda, qua levi negotio plus quam ſemel potiri potuiſſemus.

Ex Itinerario.

Ad portum, qui Scoram appellatur, decem milliariis à S.

Lewis Scoram portus.

Pancratio navem ingreſſi.

Lelandus. Gul. Meldun. non fuit in hoc itinere comes natione Biturix

Joannis abbatis, ſed quidam Petrus, monachus ejusdem coenobii, & poſt Joannem abbas, à quo Gul. inſtructus itinerarium ſcripſit, multis plane rebus memorabilibus refertum.

a Deſt in Cod. Sell. & Ed. Sav. b Non aliter etiam in Cod. Sell. Deſt autem vicinis in Ed. Sav.

*Ex primo libro Gulielmi Meldunensis,
quem de vita S. Patritii ad mona-
chos Glessoburgenses scripsit.*

Pag. 236.

Hunc librum inveni apud
canonicos Christicolas de
Twinham, sive Medimnenses,
in provincia Avoniæ littora-

Avus ejus Potitus presbyter, pater
Calpurnius diaconus Romanorum mo-
rem, qui tunc temporis in Britannia potentes erant, in voca-
bolorum decore tenuere. Mater porro Conches, filia Ocmis,

ui

Patrit.

& soror Liupida barbariem Britan: sonant. Nec minus ipse,
Succet cog: à patriæ appellationis more degenerare potuit.
Natus haud procul à mari, per quod in Hiberniam transmi-
titur. Locus exortus Banauen vicus in Taberniæ campo, ex
metatione tabernaculorum Romanorum, ut constans, nec à
vero dissimilis, fama est, tale nomen sortito. Ostenditur lapis
puerperii conscius, in quo connixa mater sobolem effudit in
lucem. Magna in diem modernum accolarum circa lapidem
frequentia.

Jam vero in sortem Christi regenerandus puerulus exhibitus
est viro sancto, cui Gornias nomen.

De basilica loquens fabricata eo loco, ubi baptizatus
erat S. Patritius.

Aiunt, qui viderunt, ad altaris partem dexteram fontem
esse quadratum, in crucis modum vitreis undis perlucidum,
cujus haustu nihil jucundius intuitu, ni-
hil purius.

Nantchor.

In Banauen igitur vico, qui & Nenchor,
educatus sanctiss: ut par erat, disciplina,
& in ephebum, ævo crescente, provectus, religioni parentum
non defuit.

Fons miraculo ortus, in quo
Patritius baptizatus fuit.

Banauen vicus, alias Nen-
chor dictus.

Affistit ipse sermoni meo astipulator
idoneus his verbis in confessione sua.

Gul: Meld. frequenter ci-
tat librum Patritii de confes-
sione, in quo res à se gestas,
& vitam suam scripsit.

Habebat sororem, ut ante dixi, Lupi-
dam, venerabilium posthæc meritorum
feminam, cujus nunc reliquæ pausant in
Ardmacha, urbe Hiber: præcipua.

Patritius à Scottis Hiber-
nienfibus, qui littus Britan-
niæ à Circio infestabant, ca-
ptus.

Cum enim Hiberniensium classis,
prædæ allecta facilitate, Britanniam,
more suo, adnavigasset, inter ceteros
captivos & Patritium, jam xvi^m. annorum adolescentulum,
abduxit.

Ipse certe in confessione causam captivitatis adscribit pec-
catis populi & suis.

Latrunculorum ergo præda factus Patritius venit in ser-
vum, trans aquilonares remotioris Hiberniæ partes distractus.

Tom. 2.

M m

Com-

alias Miluc. Comparavit regionis illius regulus Milcu, filius Boin, pro paucorum nummorum commercio ingenuo potitus, & superbus spolio. Denique, ut splendorem natalium ejus obfuscaret, subulcum instituit.

Ut invento thezauro Patritius se à servitute redemerit.

f. Miluc.

Patritius
manumif-
sus.

Patritii re-
ditus in
Britan:

Ille, metalli fulgore perstrictus oculos, simul & pondere captus, se exorabilem præbuit, & adolescentem manumissum servituti emancipavit.

Felicibus ergo ventis in altum provecti, post triduum continentem attingebant, &c. De erroribus Patritii per desertæ loca.

Octavo ergo & xx^o. postquam appulerat die post errores multivagos, quos devius secutus inciderat, Patritius terram habitalem vidit. Sed nec longum visu lætatus est, paulo post iterum à prædonibus interceptus, & abductus.

Sexagesimus postea dies vidit Patritium ab omni captivitatis injuria exemptum.

Ita mag. laboribus perfunctus, tandem in patriam, tandem in domum paternam receptui cecinit.

Patritius
Sancti Ger-
mani disci-
pulus.

Cujus disciplinatus duobus de viginti annis non segniter insud . . . scripturarum divinarum lectione quicquid deerat plenitudini . . . scientiæ.

Germano

Patritius,
Segetio co-
mitatus,
Romam
petit.

Missus cum eo ab episcopo Segetius presbyter spetiosiores fecit com . . .

Invenit gratiam in conspectu domini Papæ. Is erat Cælestinus . . . incarnat. ccccxii^o. papatum ingressus. Ab eo Patritius Hiberniam . . . gelii missus, datus est illis gentibus doctor & apostolus.

Pag. 237.

Idem sane Cælestinus paulo ante Palladium quendam Hiberniam ad prædicandum miserat; ut vero autor est Beda anno domini ccccxix^o. &c. ut Palladius, pertæsus barbarici, reversus sit in Britanniam, ubi mortuus est.

Unde colligitur, Patritium eodem anno, quo Palladium, vel certe sequenti, Hiberniam missum, quia non ultra novem annos Cælestinus protendit pontificatum.

sup. Hiberniæ.

Et hæc Gul.
Meld. ex li-
bro Confe-
sionis Patri-
tiid excerpt.
Patritius in
vinculis.

Nec non & præmia dabam regibus, & filiis eorum, qui, propter securitatem meam, mecum ambulabant. Sed tamen ipsi me avidissime volebant interficere, & quicquid invenirent nobiscum rapuerunt, & me ferro vinxerunt. Quartodecimo autem die absolvit me dominus de potestate eorum.

Ex 2°. libro de vita Patritii.

De puero Hunna nomine, in Temoria, regione Hiberniæ, in qua regnum erat Loëgarii, qui nullo modo à Patritio abesse voluit.

Eum

Eum & dignatus est lecto, & insignivit Benigni vocabulo. Hic est Benignus, qui sepultus est Glesfoburgi.
Jussit ergo baptizatum in currum suum levare, pronuntians illum futurum heredem regni sui.

Unus erat id temporis ex Britannorum regibus, dubium an adhuc paganus, certe ferocitate deterrimus, nomine Cereticus. Is animum sancti multis conficiebat angoribus hac, quæ sequitur, causa. Crebris enim, ut supra dixi, conflictibus Britanni & Scotti summa vi utrinque decertabant, & ut sunt incerta bellorum, modo illis, modo his vincentibus, prædæ insignes agebantur. Hinc fiebat, ut Hiberni captivi, qui cecidissent in sortem Ceretici, miseris excruciatu modis, anticiparent mortem supplicii. Hanc cum in omnes exerceret carnificinam, tum maxime in eos, quos Patritius baptizasset, totam fatigabat sævitiam, sæpius infrendens, quod homo Britannus Britannorum inimicis prædicaret verba salutis &c. Ut Patritius Cereticum tantæ crudelitatis admonuerit.

De Magulio quodam potenti homine Hiberniæ, ad fidem converso prædicatione & miraculis Patritii.

Magulius autem, involucris mundi expeditus, ad mare contendit. Ibi, ut jussum erat, navi conscensa, regente obedientia, cui parebat, felicibus auris in Mevaniam insulam e-
vectus, duos episcopos, assidentes littori, miraculo sui perculit.

f. episcopi

Qui mirati simul & miserati hominem, marinis jactatum periculis, simul & compeditum, de profundo levatum asciscunt, mensæ participant hospitio, ubi & eorum charitate confotus, & dei gratia adjutus, ita in bonum brevi convaluit, ut

f. à compedibus.

non solum divinitus expeditus, sed & episcopus factus, religiosam sui memoriam usque hodie insulani reliquerit.

Rex Britonum, Munessam nomine, filiam unicam, cui ætatis maturitas, & spetiositas formæ suffragabatur, nuptum dare volebat, &c. Ut illa nullis minis adduci potuerit ad nuptias, quamvis adhuc pagana, utque parentes Patricium de hac re consuluerint, qui statim puellam baptizavit. Quo facto, paulo post obiit virgo.

De talibus quippe (signis & miraculis) sexaginta sex libros compegit antiquitas, sicut ea exercebat per singulas regiones.

Finis 2ⁱ. libri.

Nunc ad ejus in patriam gratiosum reditum, & ad cælum gloriosum transitum, dirigam mentem & stilum.

Lelandus.

Pollicetur hic Gulielmus scripturum se de reditu Patritii in Britanniam. Sed hætenus in nullo exemplari de reditu scriptum aliquid vidi, nescio an quod ille opus forsitan imperfectum

fectum reliquerit, an quod codices, in quos incidi, mutili fuerint, quorum duos Glesfoburgi inveni, ubi Patritium prædicant monachi sepultum esse, reclamante hoc disticho, ex Bedæ (nisi fallor) epigrammatibus desumpto:

“Calpurnius genuit istum, alma Britannia misit,
“Gallia nutrit, tenet artus Scottia felix.”

Pag. 238.

Arbitror hinc numerum annorum à capite ad calcem confusum & male certum esse. quia vetus codex in unoquoque capite treis numeros diversos referebat, è quibus unus per litteras scriptus erat more apud doctos usitato.

Ex Chronico Mariani Scotti, quod sic incipit: “In principio Olympiadis centesima nonagesima prima.”

Anno D. 394. S. Patritius nascitur in Britannia ex patre Calprun nomine, qui presbyter fuit, filius diaconi nomine Fodit. Mater autem erat Patricii Conches, foror S. Martini de Gallia. Patritius in

baptismo dictus est Sucat, à S. Germano Magonius, à Cælestino papa Patritius, id est, pater civium.

Anno D. 477.

Hengst & Hors cum Virtigerno, Britonum rege, in loco, qui dicitur Egelesthorp, pugnare, & licet in ea pugna Hors occisus esset, Hengst victoriam habuit, & post hæc cum filio suo Æsc regnare cœpit.

Anno D. 479. Hengst & Hetse in loco, qui dicitur Creanford, cum Britonibus prælium committere, & ex eis 4 milia virorum in ore gladii peremere; reliqui Cantiam penitus dimisere, & cum magno metu Londoniam fugere.

Anno D. 487. Hengst & Æsc cum Britonibus prope Wippedesfleot, i. e. Wippidi tranatorium, pugnaverunt, & 12 duces exercitus cum multis aliis occiderunt; cum unus tantum miles, cui nomen Wipped erat, ex suis in acie corruit.

Anno D. 499. Elle, & ejus tres filii Cymen, Pleucing, & Cissa, cum tribus navibus in Britanniam venere, & in loco, qui vocatur Chimenesfora, suas naves appulere, ibique Britones multos occidere, & ceteros in sylvam, quæ Andredefige nominatur, fugavere.

Andredefige
ualde sylva.

Anno D. 507. Elle cum Britonibus prope Mearcredeshurman, hoc est, rivum Mearcredi, pugnans, multos ex eis occidit, & ceteros fugavit.

Anno D. 510. Hengst, postquam regnum Cantuar: xxxiiii. annis strenuissime rexisset, vitæ finem fecit, cui successit Ælca filius suus, & xxiiii. annis regnavit.

Anno D. 513. S. Patritius, Hiberniæ archiepiscopus, annorum 122^m. beatiff. fine quievit.

Ælle & Cissa, filius suus, Andredecestre post longam obfessionem

feffionem frugerunt, & ejus habitatores à parvo usque ad minimum peremerunt.

Anno D. 530. Cerdic & suus filius Kinrik regem Brittonum Natanleod, & quinque milia virorum, in ore gladii peremerunt, à cujus nomine illa regio usque ad Cherdicesford Natanleod ^a transit vocabulum.

Anno D. 549. Cerdic ^b & Kinric quarta vice in loco, qui dicitur Cerdicesleage, pugnaverunt cum Britonibus.

Anno D. 566. Withgar, nepos Cerdici, regis Occidentaliū Sax. mortem obiit, & in Withgarebrig, i. e. in civitate Withgari, sepultus est.

Hic ^c ex regnis sex filios, Addam, Bælicum, Theodricum, Æthelricum, Theodherum, Osmerum, & sex habuit ex pelli-
cibus, Occ, Alricum, Eccam, Ofwold, Sogor, Sogetherum.

Pag. 239.
Cerdicii
numerosa
proles.

Anno D. 574. Kinric, rex Occident: Sax: in loco, qui Serasbirig nominatur, cum Brittonibus dimicavit, eosque Serasbirig fugavit.

Anno D. 578. Kinric & Ceaulin apud Beranbirig Britonibus bellum intulerunt, & eos fugaverunt.

Anno D. 590. Ethelbrig, rex Cantuar: dum regi Occidentaliū Saxonum Ceaulino, & Cuthæ, ejus filio, bellum inferret, ab eis in Cantiam est fugatus, duobus ejus ducibus, Ollauo & Cnebbano, in Wippandune trucidatis.

Anno D. 599. rex Occidenta: Sax: Ceaulin & filius suus Cuthwine in loco, qui vocatur Deorham, cum Brittonibus pugnaverunt, & eorum tres reges, Conmaiel, Condidan, & Farnmeil, cum multis aliis, trucidavere; illisque tres civitates, videlicet Gleaucester, Cirencester, & Bathancester, abstulerunt.

Anno D. 606. in loco, qui dicitur Fethanleah, Ceaulin, rex Occid. Sax: & filius ejus Cutha cum Britonibus certavere. In quo certamine inter confertissimos Cutha fortiter dimicans ruit. Rex autem Ceaulin victoriam habuit.

Cuthæ
cades.

sup. Augustinus

Anno 620. Qui regio fultus adminiculo ecclesiam, inibi antiquo Ro. fidelium factam opere, recuperavit, & in nomine S. Salvatoris sacravit.

Anno D. 635. Kinegils & filius suus Cuuichelin in Beandune aciem contra Britones direxere, & pugnantes duo M. 46. ex eis interemere.

^a Lege traxit ex præstantissimo codice Mariani Scotti in Bibl. Bodl. NE. F. 10. 5. Nec aliter apud Florentium Wigorniensem, qui pleraque sua è Mariano surripuit. ^b E MS. Bodl. & Flor. Wigorn: ^c Hac non de Cerdicio, sed de Ida (qui anno 569. in provincia Berniciorum regnum suscepit, & 12. annis regnavit) intelligenda, si sequamur MS. Bodl. & Flor. Wig. Et quidem in utroque sub anno 569. occurrunt, nec dubito quin ita se habuerint in Cod. Lelandiano.

Anno D. 651. Westfaxonum reges Kinegils & Cwichelin suos filius cum rege Merciorum Penda juxta Cirencestre pugnare, & postea facta pace discessere.

Anno D. 658. Cuichelin, regis Kynegilfi filius, in civitate Dorcic à Birino episcopo baptizatur, & eodem anno defungitur.

Anno D. 660. Birinus episcopus Cuthredum, Cuithelini regis filium, baptizavit in civitate Dorcic.

Eodem anno Felix accepit episcopalem sedem in Dunwic.

Anno D. 697. Wulthere, rex Merciorum, & Eswine, rex Westfax: in loco, qui dicitur Byndanheafð, pugnaverunt.

Anno eodem. Offensus autem ^a Wilfrido, Merciorum episcopo, per meritum cujusdam inobedientiæ Theodorus archiepiscopus, eum de episcopatu deposuit, & in loco ejus Saxuulfum episcopum ordinavit, constructorem & abbatem monasterii, quod dicitur Burg, in regione Girviorum. Depositus vero Wilfrith ad monasterium suum Bearuwe rediit, ibique in opt. vitam conversatione finivit.

Forſan
Winfrid
legendum.

sup. Ceaddæ, episcopo Merc.

Pag. 240. De Bearuwe sic scribit in anno 691. Cui rex etiam Wulthere terram quinquaginta familiarum ad construendum monasterium in loco, qui dicitur Ad Bearuwe, donavit.

Hic ^b fecit duo monasteria, unum sibi, alterum forori. Suum Certesey dicitur, quod adminiculo Fridewoldi subreguli opulentia rerum & monachis implevit.

Anno D. 702. & anno 6. Ethelredi, regis Merc. Ofhere subregulus, licentia præstantiff. regis Merc. domini sui Æthelredi, terram triginta manentium in loco, qui dicitur Rippel, Frithuualdo, monacho Winfridi episcopi, cujus supra meminimus, dedit, ut ibidem ecclesiasticæ conversationis normam exerceret.

Anno D. 719. Rippandune monasterium adiit, ibique sub abbatiſſa, nomine Alſtrytha, tonsuram, & clericalem habitum, suscepit.

Anno D. 727. Alchfrid, rex Nordanhumbrorum, in Driſelda XIX. Cal. Januar. defunctus est, anno regni sui 20º. nec dum impleto.

Anno D. 731. S. Aldelmus obiit.

Anno D. 759. episcopus Scireburnensis ecclesiæ Fortherus, & Frithogytha, Occidentalium Sax. regina, Romam perrexerunt.

Anno D. 776. Dorubernia igne consumpta est.

^a Winfrido MS. Bodl. & Flor. Wig. Nec aliter paullo inferius. Recte proinde Winfrid conjecit Lelandus in notula sua marginali. ^b Erkenwaldus sc. Orientalium Saxonum episcopus.

Anno D. 796. Mercii & Cantuarienses pugnaverunt apud ^{Ottanforda.} Ottanford.

Anno D. 800. Kynewulfus, rex Westfax. & Offa, rex Merc. propter Benefingun grave gesserunt prælium; sed Offa victor exiitens, eandem villam cepit, & possedit.

Anno D. 801. Higbaldus pro Kineulfo apud Soccabirig Lindisfarnæ episcopus consecratur.

Anno D. 807. In loco, qui lingua Anglorum Cealchyce dicitur, litigiosa facta est synodus, & idcirco modicam portionem suæ parochiæ archiepiscopus amisit ^a Jambertus.

Anno D. 810. Synodus apud Pincanhale in Nordanhum-bria 4. No. Septembr: celebratur.

Anno D. 816. Rex Northumbrorum Æthelredus 3. Cal. ^{Edboldus} Maii à suis interficitur, unde Ceolwulfus, Lindisfarnensis ^{episcopus.} episcopus, & Edboldus ^b antistes de regno illo exierunt.

Anno D. 834. ^c Wulfredus, Doruvernensis archiepiscopus, & Wibertus, Scireburn: ecclesiæ præsul, Ro: perrexerunt.

Anno D. 835. Ecbertus, rex Westfax: Occidentales Britones ab orientali eorum termino ad occidentalem devastavit.

Anno D. 845. Britones in loco, qui dicitur Gavelford, à Gavelforde. Domnaniensibus cæsi sunt.

In anno 849. Cui ^d etiam rex Ecbrigtus filium suum commendavit Athelwulfum literis sacris erudiendum.

Anno D. 854. Danici piratæ inhiatores prædæ Scepege de- ^{Pag. 241.} prædati sunt.

Anno D. 855. Ecbrigtus, rex Westfax. apud Carrum cum xxxv. navibus piratarum pugnavit, sed, strage mag. facta, Dani potiti sunt victoria.

^e * Anno D. 862. Athulfus, rex Occident: Sax: apud Car- ^{Carrum.} rum cum triginta quinque navibus Danorum commisit prælium; sed Sax: Danica vicit fortuna.

Anno D. 867. Dux Eanulfus cum Sumerfetenfibus, & Ealhstanus episcopus Scireburnensis, & dux Osfricus cum Dorsetenfibus, ad ostium flu: Pedridan, cum Danico exercitu pu- ^{Pedridan} gnantes, & ex eis non modicam stragem dantes, victoriæ pal- ^{flu:} mam sunt adepti.

Anno D. 871. Angulfaxonum rex Alfredus in illo pago, ^e qui nominatur Barrocshire, nascitur.

Ibidem. Mater quoque ejusdem Osburh nominabatur, religiosa nimirum femina, nobilis ingenio, nobilis & genere,

^a Jainbertus in MS. Bodl. & Flor. Wig. ^b Ita & MS. Bodl. non antistes, ut apud Flor. Wig. ^c Sic, cum duob. punctis sub u. Et quidem sine u in MS. Bodl. Flor. tamen Wig. u retinet. ^d Id est, Helmstano, præsulis Wintoniensis ecclesiæ. ^e Asteriscus iste est à manu Lelandi.

quæ erat filia Oflac, famosi pincernæ regis Adelwulfi. qui Oflac Gothus erat natione. Ortus enim erat de Gothis & Jutis, de femine fcilicet Stuf & Withgar, duorum fratrum, & etiam comitum, qui, accepta potestate Vectæ insulæ ab avunculo suo Cerdic rege, & Cynric filio suo, consobrino eorum, paucos Britones ejusdem insulæ accolæ, quos in ea invenire potuerunt, in loco, qui dicitur Withgaraburh, occiderunt. Ceteri enim accolæ ejusdem insulæ ante aut occisi sunt, aut exules aufugerant.

Anno D. 873. Ceorl, Domnaniæ comes, contra paganos pugnavit in loco, qui dicitur Wicganberh, & Christiani victoriam habuerunt.

Eodem anno Ethelwulfus, Westfax. rex, & filius suus Ethelbaldus cum omni exercitu in loco, qui dicitur Aclea, i. e. in campulo quercus, diutissime pugnaverunt, &c. Ut Sax. inauditam Danorum stragem fecerint.

Anno 875. Alhere comes cum Cantuar. & a Huda cum Suthregiis contra paganorum exercitum in insula, quæ Saxonicè dicitur Teneit, Britannice Ruim, animosè & acriter beligeraverunt, &c. Ut tandem uterque comes occubuerit.

sup: Æthelsuidam.

Eodem anno. Athelwulfus rex post pascha filiam suam Burhredo, regi Merc: in villa regia, quæ dicitur Cippanham, nuptiis regaler factis, ad reginam dedit.

Anno D. 890. Venerabilis rex Alfredus, ^b secundarii tamen tunc ordine fretus, uxorem de Mercia, nobilem scilicet genere, filiam Ethelredi, Gainorum comitis, qui cognominabatur Mucil, ^c subaravit & duxit. Cujus feminæ mater Eadburh nominabatur de regali genere Merc: regis.

Pag. 242.

Eodem anno. Prædictus Paganorum exercitus Nordamhumbros relinquens, in Merciam venit, & Snotingaham adiit, quod Britannice Tygguocobauc interpretatur, Latine autem speluncarum domus, & in illo loco eodem anno hyemaverunt.

Ibidem de Alfredo, in quadam Cornubiæ ecclesia orante.] In qua S. Gueriir requiescit, S. etiam Neotus pausat.

Ibidem. Erant enim Saxones maxima ex parte in uno anno octo contra paganos præliis populariter attriti.

Ibidem de Alfredo rege. Contra universum paganorum in monte, qui dicitur Wiltune, qui est in meridiana ripa fluminis

^a Ita cum duob. punctis sub u in Autographo Lelandiano. Huda tamen in MS. Bodl. & Flor. wg: ^b Secundarius, qui secundum obtinet locum. Alfredus nempe licet puer in Regem unctus à Leone PP. fratribus tamen ejus natu majoribus adhuc superstitiis imperare noluerat, secundo post fratrem pro tempore regnantem loco contentus. Videſſ: Du-Fresnii Gloss. voc. SECUNDARIUS. ^c Id est, arrha-tione ſibi deſponſavit. Rectius proinde ſubarravit, ut plane legitur in MS. Bedleſe.

Guilou, de quo flu. tota illa paga nominatur, cum paucis, & nimium inæquali numero, acerrime belligeravit.

Anno D. 898. Paganorum exercitus nocte de Grantebrige exiens, castellum, quod dicitur Waram, intravit. Ubi monasterium Sanctimonialium inter duo flumina Frauii & Trentæ, & in paga, quæ Sax: dicitur « Dornseta, tutissimo situ terrarum situm est, nisi ab occidentali parte tantummodo, ubi contigua terra.

Ibidem de paganorum exercitu. Versusque inde alium locum, qui Sax. Exancestre, Latine civitas Exæ, dicitur, quæ in orientali ripa flu. ejusdem sita est prope mare meridianum, quod interluit Galliam Britanniamque, inopinate adiit.

Anno D. 900. Frater Hynguari & Haldene cum 23. navibus de Demetica regione, in qua hyemaverat, post multas ibi Christianorum strages factas, ad Domnaniam enavigavit, ibique à ministris regis cum mille ducentis infelici exitu perperam agens occisus est ante arcem Tinuit, quia in eadem arce multi ministri regis cum suis se concluderant confugii causa. Verum pagani cum arcem imparatam, atque omnino immunitam, nisi quod mœnia nostro more erecta solummodo haberet, cernerent, (nec enim effringere moliebantur, quia ille locus situ terrarum tutissimus est ab omni parte nisi orientali) obsidere eam coeperunt, putantes homines illos manus cito duros, fame, siti, & oblidione coactos, quia nulla aqua illi arci contigua est: quod non ita ut putabant evenit. Nam Christiani antequam talem penuriam omnino subire paterentur, divinitus instigati, multoque melius judicantes, aut mortem aut victoriam mereri, diluculo super paganos ex improvviso irrumpunt, & à primo tempore hostes hostiliter cum rege suo c maxima parte, paucis ad naves per fugam elapsis, prosternunt.

Tinewic.

Anno D. 911. Soror regis Ethelsuitha, Burhredi, Merciorum regis, regina, est defuncta, & apud Ticinum sepulta.

alias filia sup: Alfredi.

Pag. 243.

i. e. à Bononia.

Anno D. 915. Indeque simul cum suis equis ccl. navibus

sup. exercitus Danorum.

Cantiā transvectus, in ostio amnis Limene, qui de sylva mag. Andred nominata, decurrit, applicuit. A cujus ostio 4. milliariis in eandem sylvam naves sursum traxit, ubi quandam arcem semistructam, quam pauci inhabitabant villani, diruerunt, aliamque sibi firmiorem in loco, qui dicitur Apul-treo, construxerunt.

^a Recte Dornseta. Et ita MS. Bodl. non Dornseta, ut Flor. Wig. impress.
^b Ita etiam MS. Bodl. Deest autem subire in Flor. Wig. ^c Maxima ex parte MS. Bodl. & Flor. Wig.

Mersey
insula.

Anno D. 916. in insulam quandam, intra meatum Colne

sup. Dani.
amnis sitam, fugerunt, &c. Ut ibidem inter hyemandum
ab Alfredo obselli fuerint.

Beanflor.
Sceobirig.

Eodem anno. Interea paganorum exercitus de Beanflor, ut
diximus, fugatus, urbem, quæ lingua Anglorum Sceobirig, in
Easfloxonia sitam, adeunt, firmamque sibi munitionem ibidem
construunt.

Butting-
dune.

Ibidem de Ætheredo, Athelmo, & Athelnoro, ducibus Al-
fredi, quos præter Saxones sequebantur etiam Walli, accolæ
occidentalis ripæ Sabrinæ flu. Conglobati itaque in unum,
hostem vadunt insecutum, quem apud Buttingtun, in ripa
Sabrinæ flu: situm, comprehenderunt, & mox, in quam fuge-
rant, munitionem ex utraque parte amnis obsidere coeperunt,
&c. Ut Christiani vicerint Danos.

Merefige.

Anno D. 917. Modicam quandam insulam, Merefige di-
ctam, & in orientali plaga Eastfax. in mari sitam, adeunt.

Ibidem ^a. Nec mora, ex utraque parte amnis obstructuram
fieri mandat. Quod ubi pagani innotuit, uxoribus in East-
anglia denuo commendatis, navibusque relictis, locum, qui
Quatebrygge dicitur, pedestres celeri fuga petunt, constructa-
que sibi munitione, hyemem ibidem exigunt.

Holme.

Anno D. 926. Cantuarienses cum multitudine Danicorum
piratarum in loco, qui Holm dicitur, pugnauerunt, & victores
extiterunt.

In anno 927. Ealswitha regina, mater regis Edwardi, vita
decessit, quæ sanctimonialium monasterium Wintoniæ con-
struxit.

Tettenhale. Anno D. 933. In provincia Stafordensi in loco, qui dicitur
Trottanhele, inter Anglos & Danos insigne prælium actum
est; sed Angli potiti sunt victoria.

Lygea flu: Anno D. 935. circa festivitatem S. Martini, jussu regis Ed-
wardi, apud Heortfordam inter amnes Meneram, Ficceam,
& Lygeam in plaga septentrionali urbs conditur.

Pag. 244.

Anno D. 936. Relictis quibusdam ad ædificationem urbis
in australi plaga Lygiæ amnis, rex Edwardus post Rogationes
cum majori parte exercitus Eastfaxoniam profectus, in Meal-
dune castra posuit, ubi tam diu moratus est, donec apud
Wicham. Huitham urbs ædificaretur, & ædificata firmaretur.

Mealdune.
Wicham.

Eodem anno. Æstatis initio Ægelfleda, Merc. domina,
cum Merc. ad Tamwortham perrexit, deque auxilio ipsam
urbem restauravit. Dein Stafordam tendit, & in septentrio-
nali plaga Souuæ amnis arcem construxit.

Souu flu:

Anno D. 937. Ætatis initio Ægelfleda, Merc: domina, urbem condidit, quæ Eadsbirig vocatur, & in fine autumnus alteram, quæ Warwic nominatur.

Ibidem. Captum quoque in campo, Yrcenefeld nuncupato, Britonicum episcopum Cymelgeac lætantes non modicum,

ad naves deducunt secum; quem non multo post 40^l. libris argenti rex redemit Edwardus.

Ibidem. Verum illi nocturno sub tempore in plaga orientali Weced, & rursus in loco, qui Portlocon dicitur, relictis in littore navibus, furtivam prædam agunt. Hinc tanta clade oppressi, quandam insulam, quæ Reoric nominatur, perierunt, ubi tam diu aresiderunt, quousque plures illorum essent fame consumpti.

Anno D. 938. Egelfleda, Merc: domina, post nativitatem domini, duas urbes, Cyricbirig videlicet, & Weadbirig, & 3^{am}. Runcofan, ante nativitatem ædificavit.

Anno D. 939. Ante nativitatem Jo: Baptistæ rex invictiss: Edwardus Mældunam usque perrexit, ubi urbem reædificavit, nec prius, quam illam militum custodia munivisset, recessit.

Ex præcepto ^b regis Edwardi civitas, quæ Touceestre dicitur, ante pascha, & altera post pascha circa Rogationes ^c conditur.

Anno D. 940. Pagani de Northampton & Legerecestre, statuta pace violata, Touceestram adeunt, quam per totam diem impugnantes expugnare moliantur; sed illis, qui intus erant, summis viribus resistentibus, sibi in auxilium vicinis accurrentibus, omnes in fugam verterunt.

Deinde frequenter in provincia Buringamenfi noctu super imparatos irruentes, non solum de hominibus, sed & de jumentis prædam agunt, multosque inter Brynþa & Egelbirig interficiunt. Eodem tempore paganorum exercitus, qui East-angliam & Huntandun inhabitabant, relicta munitione, quam in Huntandun firmaverant, in loco, qui dicitur Temesforda, firmiorem sibi construxere.

Pagani conglobati urbem, quæ Wiganmere dicitur, adeunt, & per totam fere diem impugnare non desinunt. Sed qui intus erant illam viriliter defendebant, hostesque abigebant.

Eodem anno populus, undecunque collectus, Temesfordam pergunt, eamque obsident, impugnant, expugnant, incidunt, diruunt, regem paganorum ducemque ^d Toleas cum

^a Sic. ^b Hac sub anno 940. non sub anno 939. in MS. Bodl. & Flor. Wig. collocantur. ^c Apud Wiggiam mere conditur MS. Bodl. & Flor. Wig. ^d Ita etiam MS. Bodl. Sed Togleam Flor. Wig.

filio suo, comite videlicet Mannano, fratrem quoque illius, & omnesque, se defendere volentes, interficiunt, reliquos capiunt, & quaecunque reperiunt, tollunt.

Ibidem de expugnatione Dorbeia per Ægelfledæ exercitum.

Ibidem. Non parva multitudo populi, in unum congregati, unanimiter Colecestam adiit, quam obsidione cingentes

sup. Angli.

tamdiu impugnant, donec expugnent.

Mealdunum.

Ibidem. Ut Dani frustra Mealdunum, Eastfax. oppidum, aliquamdiu obsederint.

Passanham.

Ibidem. Non multo post invictiss. rex Edwardus, Westfax. causa, expeditionem ad Passanham duxit, & tamdiu eam obsedit, donec urbs Toucecastra lapideo cingeretur muro.

Toucecestre.

Ibidem. Aliumque exercitum ad Huntandun è vestigio misit, ut civitatem refarcirent, & renovarent, & in ea custodes ponerent.

Ibidem. Paucis post interjectis diebus, Westfaxonico coadunato exercitu, Colecestam rex adiit, & murum redintegravit, in ea bellicosos cum stipendio posuit.

Anno D. 941. Ægelfleda, Merc: domina, in principio anni cum auxilio dei Legrecestram pacifice acquisivit, & exercitum Danorum, qui ad illam pertinebat, ferme totum in deditiōnem accepit.

Stanforde.

Ibidem. Post Rogationes cum exercitu Stanfordam pro-

sup: rex.

fectus est, firmamque in australi parte amnis Welund arcem munivit, & non solum Danos, qui in septentrionali plaga ejusdem amnis arcem tenebant, sed & omnes, qui ad illam pertinebant, in deditiōnem accepit.

Ibidem. Processu vero temporis prius Mercenses omnes, & Danos Merciam inhabitantes, dein tres reges Britonum, videlicet Howel, Clituic, & Luthuual cum suis populis in deditiōnem sui accepit.

Anno D. 942. Autumnali tempore rex invictiss. Edwardus ad Tealwale profectus est, & ad ejus præsidium fortiss. quosque de exercitu suo reliquit.

Mancestre.

Ibidem de Mancestria jussu regis reparata, utque Elfwinæ, filia Ægelfledæ, Merc. regnum ademerit.

Snotingham.

Anno D. 943. Edwardus Senior ante nativitatem Jo. Baptistæ cum expeditione Snotingham adiit, & in australi parte flu. Treante urbem contra urbem, quæ in altera ripa sita erat, ædificavit, & inter utramque firmum pontem fieri mandavit.

Bedecanwel.

Inde cum exercitu ad Bedecanwellan profectus non longe ab ea urbem construxit, & in illa milites, viribus robustos, posuit.

^a Et omnesque Autographon Leland. contra fidem MS. Bodl. & Flor. Wig.

Anno

sup. obitum Edwardi. sup. Edwardi regis.
Anno D. 947. ^a Non multo post filius ejus Ælfwardus apud Ealfwardus
Oxenofordam decessit, & sepultus est. obiit Oxonii.

Anno D. 948. Aldredum quoque, filium Eadulfi, de regia sup. Ethelstanus.
urbe, quæ lingua Anglorum Bebbanbirig nominatur, expulit. Pag. 246.

Anno D. 974. Edredus rex Ebor. archiepiscopum Wulstanum in Luthanbirig arctam posuit in custodiam, quia frequenter apud eum certis de causis accusabatur. Jussit etiam cives Luthanbirig.
Thetfordenses quam plures occidere, in ultionem abbatis Aldelmi, injuste ab eis occisi.

Anno D. 986. Rex ^b monachos in novo monasterio, & in Middletun collocavit, & illis Ethelgarum, istis Cynewardum abbates constituit.

Anno D. 990. Edgarus monachis in Exancestre congregatis, virum religiosum Sidemannum illis abbatis jure præfecit.

Anno D. 992. Osulfus, Wiltoniensis præsul, obiit, & in Wiltunia sepultus est.

Anno D. 993. Clito Edmundus, regis Edgari filius, obiit, & in monasterio Rumesige honorifice est sepultus.

Eodem anno Ælphagus, Suthamptunensium dux, obiit, & Glesconia tumulatus est.

Non multo post Ordgarus, dux Domnania, socer regis Edgari, decessit, & in Exancestre sepultus est.

Anno D. 999. In Eastanglia apud villam, quæ Kyrding nominatur, max. synodus celebratur. Kyrding

Deinde alia apud Calne, regiam villam.

Tertia apud Ambresbyri.

Anno D. 1015. Danorum exercitus Bebbanburg infregit, & omnia, quæ in ea sunt reperta, secum asportaverunt.

In anno D. 1017. ubi loquitur de translatione reliquiarum D. Cuthberti. Tempore namque Bedæ nulla erat cognitio Dunhelmi.

sup. exercitus Ethelredi.
Anno D. 1022. Insulam tamen, quæ Monege dicitur, devastavit. Monege.

Anno D. 1023. Quare Domnanienses & Sumerfetenenses in unum congregati, in loco, qui dicitur Penho, certamen cum Penho. eis ineunt.

Anno D. 1032. per saltum, qui dicitur Chiltern, Oxenofordiam adeunt, eamque devastantes incendunt. Chilterne.

sup. Dani.
Ibidem. Post Pascha Eastangliam advecti, & propter Gipefwic navibus egressi, ad locum, qui Ringmer dicitur, ubi ducem Ultketelum cognovere cum exercitu confedisse, per-

^a Sub an. 946. collocant MS. Bodl. & Flor. Wig. ^b Edgarus sc.

rexerunt,

rexerunt, & durum cum eo praelium commiserunt, &c. Ut Eastangli primo à Danis, deinde & Grantabrigienfes fugati fint.

^{sup. Canuto. sup. Edmundus Yrenside.}

Pugna apud
Scearftan.

Anno D. 1038. Cui occurrit in Wiccia in loco, qui Scearftan nominatur.

Eodem anno rex Edmundus Ferreum latus circa feftivitatem S. Andreae deceffit Londoniæ, fed cum avo fuo rege pacifico Edgardo feptus eft Glefconia.

Pag. 247.

Anno D. 1050. Natus eft ^a Hibernienfis probabilis Scottus, cujus ftudio & labore hæc Chronica præcellens eft de diverfis libris coadunata.

Anno D. 1051. Danicum comitem Hacun, qui nobilem matronam Gunnildam, fororis fuæ & Wirtegeorni, regis Winidorum, filiam, in matrimonio habuit, quali legationis cauffa

^{sup. Canutus}

in exilium mifit. Timebat enim ab illo vel vita privari, vel regno expelli.

In anno 1053. ponit epiftolam Canuti ad primates Angliæ, de rebus à fe Romæ geftis.

Anno 1057. oftendit, Suanum, Hardecanutum, & Haroldum afferuiffe, fe filios fuiſſe Canuti regis & Northamptonenſis Alfgivæ ^b filios; vix tamen à quibusdam illud credidum fuiſſe. Alfgiva filia fuit Althelmi ducis & Wulfrunæ.

Alfgivæ re-
ginæ genus.

^{sup. Animchadi Scotti.}

In anno 1065. Super cujus fepulchrum Marianus, hujus Chronicæ autor, decem annis ad pedes ejus ftans inclufus, miſſam cantavit.

^{sup. Suanus, Goduini filius.}

Bofanham.

Anno D. 1070. At ille ad Bofanham, ubi naves ejus erant,

^{sup. Beorn comitem, & confobrinum fuum.}

eum duxit, & in navem introductum duris mox loribus vinciri juſſit, &c. Ut eum in oftio Dertæ flu: interfeceret.

Anno D. 1073. Reginam vero Edgytham ^c rex, propter iram, quam adverſus Godwinum, patrem ejus, habuerat, re-

^{warwelle.}

pudiavit, & cum una pedifequa ad Waverleiam eam ſine honore miſit, & abbatiffæ cuſtodiendam commendavit.

Anno D. 1074. Marianus Chronographus ſeculum reliquit, i. e. factus eft monachus. At poſtea attribuit anno D. 1078.

Ibidem Algiſtha Emme, conjunx regum Ægelredi & Canuti, ii. No. Martii Wintoniæ obiit, & ibi ſepulta eft.

Anno D. 1075. Griphini, regis Auſtraliſium Walenſium, frater, Res nomine, propter frequentes prædas, quas egit, in

^a Ita etiam in Florentio Wig. Rectius autem, meo judicio, in MS. Bodlejano, Marianus Hibernienſis probabilis Scottus. ^b Delend. ^c Edwardus nempe.

loco, qui Bulendun dicitur, iussu regis Edwardi, occiditur.

Eodem anno Wintoniæ Godwino comiti, a solito ad mensam regi assidenti, suprema evenit calamitas. Gravi etenim morbo ex improvise percussus, mutus in ipsa sede declinavit, & paulo ibidem inferius in veteri monasterio sepultus est.

Anno D. 1077. Siwardus, dux Northanumbrorum, Eboraci^b decessit, & in monasterio Galmanhæ, quod ipse construxerat, sepultus est.

Reamnesbirig, Hermannii sedes episcopalis.

Reamesbyri.

sup: Leovegarus.

Qui anno 1078. xvi. Cal. Julii, à Grifino, Walanorum rege, in loco, qui Claftebyri vocatur, cum clericis suis, & vicecomite Agelnotho, & multis aliis, occisus est.

Clestebyri.
Glaftebyri.

filius sororis S. Edwardi.

Anno D. 1079. Radulfus comes xii. Januar: decessit, & in abbacia, quæ Burn vocatur, tumulatus est.

Pag. 248.
Burne monaster.

Anno D. 1087. strenuus dux Westsax: Haroldus in terra Wallanorum, in loco, qui Portascith nominatur, mense Julio, magnum ædificare iussit ædificium, &c. Ut Cradoc, filius Grifini, regis Sowthwalanorum, ædificium deturbaverit, custodesque interfecerit.

Anno D. 1088. Et in loco, qui Pevenesfea dicitur, suam classem appulisse.

Pevenessey.
Gulielmus
Nothus.

Anno D. 1089. Gytha comitissa, mater scilicet Haroldi, regis Anglorum, ac soror Suani, regis Danorum, cum multis

sup: Exancestra.

de civitate fugiens, evasit, & Flandriam petiit.

Anno D. 1091. Duo d * Haroldi filii circa nativitatem Jo: Baptiste denuo cum LXIII. navibus de Hibernia venientes, in ostio flu. Tau applicuerunt, & cum Breona, Bryttonico comite, grave proelium commiserunt. Quo confecto, unde venerant rediere.

Tau flu:
Breona
comes.

Ibidem. Normannis Angliam vastantibus, in Northumbria, & quibusdam aliis provinciis, anno præcedenti, sed & præfenti, & subsequenti, fere per totam Angliam, maxime per Northumbriam, & per contiguas illi provincias, adeo fames prævaluit, ut homines equinam, caninam, cattinam, & carnem comederent humanam.

Anno D. 1092. In qua synodo Agelricus, Sowthfax: pontifex, non canonice degradatur, quem rex sine culpa mox apud Mearlesburge in custodia posuit.

Mearlesburg.

Ibidem. Et in consilio, in loco, qui Pedreda vocatur, celebrato, coram rege, ac Doroberniæ archiepiscopo Lanfranco,

^a Ita quoque in MS. Bodl. Sed more solito in Flor. Wig. ^b E MS. Bodl. & Flor. Wig. ^c Ædificari in MS. Bodl. & Flor. Wig. ^d Asteriscus est ab ipso Lelando. Nulla tamen discrepantia vel in MS. Bodl. vel in Flor. Wig.

episcopis,

episcopis, abbatibus, comitibus, & primatibus totius Angliæ,
^{sup: querela Wulfstani.}
 dei gratia adminiculante, est terminata.

Bigor.

Anno D. 1096. Herefordensis comes Rogerus, filius Wilhelmi, ejusdem pagæ comitis, Eastanglorum comiti Radulfo, contra præceptum regis Wilhelmi, sororem suam conjugem tradidit, nuptialque permagnificas cum plurima multitudine optimatum in Grantebrigenli provincia, in loco, qui Yxninga dicitur, celebrantes, magnam conjurationem, plurimis consentientibus, contra regem Wilhelmum ibi fecerunt.

Edgytha, eodem anno, regis Haroldi germana, quondam Anglorum regina, Decembr: mense decessit Wintoniæ, cujus corpus, regis jussu, Lundoniam delatum, juxta corpus domini sui regis Edwardi est Westmonasterii tumulatum.

Anno D. 1102. Dunholmenfis episcopus Walterus, genere Lotharingus, in loco, qui dicitur Ad caput capræ, ii. Idus Maii, feria quinta, à Northumbr. est occisus, in ultionem necis Liulfi, nobilis ministri.

Pag. 249.

Anno D. 1105. Regina Matilda 4. No. Novembr. feria 5a. decessit in Normannia, & Cadomi est sepulta.

Fratres uterini, Odo comes Cantuarii, Robertus comes Moridunensis. Gilbertus filius Richardi.

Anno D. 1110. ubi scribit de conjuratione in Gul. Rufum. Hujus execrandæ rei principes fuerunt Odo episcopus Baiocensis, (qui & comes Cantuar: erat) Robertus etiam, frater ejus, comes Moritunensis; & hic uterque frater fuerat Wilhelmi regis Senioris, sed tantum de matre.

Ibidem. Hinc signa movens, ^a coeptumque aggrediens iter, Tunebrigiam, cui præerat Gilebertus, filius Richardi, contrarium sibi invenit, obsedit, in biduo expugnavit, vulneratum Gilebertum, cum castello, ad deditionem coëgit.

Ibidem. Cum paucis adiit ^b castrum fratris sui Roberti, Moritunensis comitis, quod Pevenessefey dicitur.

Ibidem. Accelerat, machinas parat, patrum utrumque obsidet. Locus ^c erat munitiss: ad expugnationem indies laborat.

^{sup. Rodbertus Mulbraius.}

Ibidem. Qui, congregato exercitu, invasit Bathoniam, civitatem regiam, igne succendit eam, & illa deprædata, transiit in Wilteshire, villasque depopulans, multorumque hominum strage facta, tandem adiit ^d Giluecestram, obsedit, expugnare disposuit, &c. Ut inglorius recesserit.

Forfan, Ivelcestre, quæ nunc Ilchestre.

Ibidem. Wilhelmus de Oue Glavorniensem invadit comitatum.

Anno D. 1115. Rex Scottorum Malcolinus, & primoge-

^a Gul. sc. Rufus. ^b Odo sc. Baiocensis episcopus. ^c Pevenessefey nimirum. ^d Giluecestram in MS. Bodl. & Flor. Wig.

nitus filius ejus Edwardus, cum multis aliis, in Northumbria, die festivitatis S. Britii, à militibus Roberti, Northumbr: comitis, occisi sunt.

regis Scottorum.

sup: Alexander, frater Edgari. i.e. revelationi corporis S. Cuthberti.

In anno 1126. Hic, quia tam sanctæ rei sibi licuit interesse, datis quam plurimis marcis auri & argenti, parari fecit scrinium, in quo sanctum corpus, novis indutum vestimentis, honorifice est reconditum.

Anno D. 1133. Rex Anglorum Henricus Flandrenses, qui Northumbriam incolebant, cum tota supellectile sua in Walloniam transtulit, & terram, quæ Ros nominatur, incolere præcepit.

Anno D. 1135. Comitem Robertum de Belesmo, de Normannia ductum, apud Waram in arctiss: posuit custodia. Wigornia eodem anno conflagravit.

Anno D. 1136. Civitas Cicestra cum principali monasterio per culpam incuriæ III. No. Maii flammis consumpta est.

Anno D. 1139. Secundum regis Henrici præceptum Cirencestre novum opus est inceptum.

Anno D. 1140. Nonis Jul. obiit dominus Florentius Wigorniensis monachus. Cujus subtili scientia, & studiosi laboris industria, præeminet cunctis hæc chronicarum chronica.

Lelandus.

Hoc Chronicon, quod in Corinienfi bibliotheca reperi, deductum fuit ad annum a D. 1153.

Ex primo libro Henrici Huntingdunensis archidiaconi.

Pag. 250.

Cum autem plurimas insulas habeat Britannia, tres majores habet: Orcadas, de quibus dictum est; aliam Man, vel Eboniam, quæ in umbilico maris inter Hiberniam & Britanniam sita; tertiam Wight, quæ australis, & vergit contra Normanos & Armoricos, qui nunc Britanni dicuntur, sicut in proverbio dicebatur antiquo, quando de judicibus & regibus sermo fiebat: "Judicabit Britannia cum tribus insulis" Erat autem & civitatibus quondam viginti & octo nobilissimis insignita. Civitatum autem nomina hæc erant:

Caer Ebranc, i. e. Eboracum, Caer Kent, i. e. Cantuaria, Caer Gorangon, i. e. Wigornia, Caer Lud, i. e. Lundo-
nia, Caer Lirion, i. e. Leicestria, Caer Collon, i. e. Colcestria, Caer Glou, i. e. Gloucestria, Caer Cei, i. e. Cicestria,

Lelandus.

Civitatum nomina sunt hic confuse & obscure posita, multa vetera prætermissa, recentiora aliquot adscripta.

a Ad quem annum pertingit etiam Codex Bodlejanus. Quod vero de Florentio notat, de Continuatione Mariani intelligi debet, qui ante annos aliquamultos ultimum diem obiit.

Tom. 2.

O O

Caes

Lelandus.

Oder deerat in omnibus exemplaribus, quæ ego hætenus vidi. Cambri tamen sua lingua ita vocant.

caer Oder Nant Bathon
Caer Oder, i. e. Bristou, Caer Ceri, i. e. Cirecestria, Caer Guent, i. e. Wincestria, Caer Grant, i. e. Grantecestria, quæ modo dicitur Grantebrigia, Caer Luel, i. e. Carlile, Caer Dauri, i. e. Dorecestria, Caer Dorm, i. e. Dormecestria, quæ sita in Huntendunensi provincia super flu: quod vocatur Nen, penitus destructa est. Caer Lidcoit, i. e. Lincolnia, Caer Merlin, quæ nunc quoque sic vocatur. Caer Guorcon, Caer Cucerat, Caer Guortegern, Caer Uruac, Caer Celemion,

Monachi Tinenses dicunt, civitatem fuisse in ulteriore ripa ostii Tinæ flu: Caerurfe nomine, ubi natus erat rex Ofwi.

¹ Segontium non est situm super Tamefin.

Caer Meguaid, Caer Licilitd, Caer Peris, i. e. Porcefter, Caer Legion, in qua fuit archiepiscopus tempore Britonum. Nunc autem vix moenia ejus comparent, ubi Usca cadit in Sabrinam. Caer

Draico, Caer Mercipit, Caer ¹ Segent, quæ fuit super Tamefin, non longe à Redinge, & nunc vocatur Silcestre. Hæc erant civitatum nomina ^a tempore Romanorum & Britannorum.

De septem Anglorum regnis loquens,

Vilodunum caput regni Westfaxonum.

Tertium Westfaxe, cujus caput erat Wiltonia, nunc sanctimonialibus data.

De 4^{or}. publicis stratis.

Lelandus.

Ego potius dicerem Ventam fuisse caput. Quamquam & Vilodunum à regibus Westfax: celebratum fuit.

Primum est ab Oriente in Occidentem, & vocatur Ichenild.

Secundum est ab Austro in Aquilonem, & vocatur Erningstrete.

Tertium est ex transverso à Dorobernia ad Cestriam, & vocatur Watlingstrete.

Quartum, majus ceteris, incipit in Catenes, & definit in Totenes, scilicet à principio Cornu-Galliæ in finem Scotiæ, & hic callis vadit ex transverso à Zephиро Australi in Eurum Septentrionalem, & vocatur Fossa, tenditque per Lincolniam.

Magnitudo Vectæ.

Quæ habet ab oriente in occasum xxx. millia circiter passuum, ab Austro in Boream duodecim, in orientalibus sui partibus mari sex millium, in occidentali trium, à meridiano littore distans.

Verolamium, Werlamecestre, Wadlingecestre, [Nunc St. Albans.]

Passus est autem juxta Verolamium, i. e. Werlamecestre, five Wadlingeceastre.

^a Nomina nimirum 29. adhibuit. Huntingdunensis etiam exemplaria impressa 29. recensent, licet jam antea 28. solummodo commemorassent. Sed si, ut ista inter se invicem conciliantur, forte cupias, adis: Usserii celeberrimi Antiq. Brit. Eccl. p. 33. Edr. fol.

Idem Drepanam, civitatem Bithiniæ, in honorem martyris Luciani, ibi conditi, instaurans, ex vocabulo matris suæ Helenopolim vocavit.

Ibidem. Helena vero, Britanniae nobilis alumna, Lundeniam muro, qui adhuc superest, cinxisse ^a fertur, & Colecestriam mœnibus adornasse.

Laus Constantini Mag. ex sacris scriniis.

Pag. 151.

Vir primo imperii tempore optimis principibus, ultimo mediis comparandus. Innumeræ in eo animi corporisque virtutes claruerunt. Militari gloria summus, fortuna par & industria: civilibus artibus & studiis liberalibus deditus. Adfectator iusti amoris, in amicos egregius. Verum insolentia rerum secundarum aliquantum ex illa favorabilis animi docilitate tandem mutatus est.

Anno 8º. adventus Sax: in Britan:

Hengistus igitur & Esc, filius suus, acceptis auxiliis à pa-

Vortimeri

tria sua, & morte juvenis freti, bello se præparant apud Creganford, &c. de cæde & fuga Britannorum.

Creganford locus Cantii, ut ibidem liquet.

Exinde regnavit Hengist, & Esc, filius suus, in Cantia.

Regnum igitur Cantiae incepit viiiº. anno adventus Anglorum.

Initium regni Cantiorum.

Quo in loco innumeram hominum turbam eadem die convertit ad dominum.

Germanus, Verolamii fidem prædicans, multos ad Christum convertit, vel potius ab erroribus revocavit. Nam id temporis Britan: Christiani erant.

Erant autem filii Widgils, filii Uuita, filii Vecta, filii Woden, filii Frealof, filii Fredulph, filii Fin, filii Flotwald, filii Geræ, quem dixerunt filium dei, i. e. alicujus idoli.

Pugnatum est diu & acriter, donec Hengistus duodecim principes cuneorum prostravit, & vexillis eorum dejectis, & manipulis deturbatis, in fugam coëgit.

Ipse autem multos principum suorum, & gentis, amisit, & quendam magnum principem, qui vocabatur Wipped, ex cuius nomine locum belli illius prædicto nomine vocavit.

In primis dux Ælle venit, & tres filii sui, Cymen, Plenting, & Sciffa.

Ælla, primus rex Sudfax:

Igitur dux Ælle cum filiis suis, & classe militaribus copiis instructissima, in Britannia ad Cymeneshore appulerunt.

Ciffa hic forsitan nomen dedit Cicestre, quæ olim caput fuit Sudfax. Hic Ciffa Ællæ successit in regno Sudsaxonum.

Ælla victoria, & initium regni Sudfax:

Fugati ¹ sunt igitur Britanni usque ad proximum nemus, quod vocatur ² Andredeslege.

¹ Fuga Britannorum.

² Andredeslege sylvæ.

^a Ex impress.

O o 2

Con-

Convenere reges & tyranni Britonum apud Mecredesburn, & pugnare contra Ælle, & filios suos, & fere dubia fuit victoria.

f. ex Germania venientibus.

Andredef-
cestre urbs
obsessa.

Virtus An-
dredoca-
strensum.

Pag. 252.

Andredef-
cestre urbs
solo com-
planata.

Fretus igitur copiis ingentibus, obsedit Andredefcestre, urbem munitissimam. Congregati sunt igitur Britanni quasi apes, & die expugnabant obfidentes infidiis, & nocte incur-
sibus. Nullus dies, nulla nox erat, quibus sinistri & recentes
nuntii Saxonum animos non acerbarent. Inde tamen arden-
tiores effecti, continuis insultibus urbem infestabant. Semper
vero dum assilirent, instabant eis à tergo Britones cum viris
sagittariis, & amentatis telorum missilibus. Dimissis igitur
moenibus, gressus & arma in eos dirigebant pagani. Tunc
Britones, eis celeritate præstantiores, sylvas cursu petebant.
Tendentibusque ad moenia rursum à tergo aderant. Hac arte
Saxones diu fatigati sunt, & innumera strages eorum fiebat,
donec in duas partes exercitum diviserunt, ut, dum una pars
urbem expugnarent, esset eis à tergo contra Britonum excu-
sus bellatorum acies ordinata. Tunc vero cives diuturna
fame contriti, cum jam pondus infestantium perferre nequi-
rent, omnes ore gladii devorati sunt cum mulieribus & par-
vulis, ita quod nec unus solus evasit.

Et quia tot ibi damna toleraverant extranei, ita urbem de-
struxerunt, quod nunquam postea reædificata est.

Locus tantum quasi nobilissimæ urbis transeuntibus osten-
ditur desolatus.

Origo regni Westfax: per
Certicium, anno adventus
Anglorum 71°. anno Domini
519°.

Port,
Beda, } filii Port.
Megla, }

Victoria Saxonum.

Lelandus.

Portesimuth à Port Saxone
nomen non sumpsit.

Anno 48°. adventus Anglorum Certic
& Kinric filius suus cum quinque pup-
pibus venerunt ad Ceticeleshore &c. ut
Britannos aperto Marte vicerint.

Septimo anno post adventum Cirtici,
venit Port, & duo filii ejus Beda &
Megla, cum duabus navibus maximis,
apud Portesimuth.

Duce igitur & populo perempto vel
fugato, victoria potiti sunt Port, de
quo dicta est Portesimutha, & duo fi-
lii ejus.

Bellum scripturus sum, quod Nazo-
leod, rex max: Britannorum, egit contra Certic, & Kinric,
filium ejus, sexagesimo anno adventus Anglorum.

Certicef-
ford.

Nasoleod vero magni nominis erat, & magnæ superbix,
à quo regio illa Nasoleoi dicta est, quæ modo dicitur
Certicesford, &c. Ut Certic & Kenric, auxilio Eske, regis
Cantiorum,

Cantiorum, & Ællæ, regis Sudfax: Nafoleod vicerint.

Arturii victoria.

Arturii
ith victoria.

Decimum vero gessit in littore flu. quod nos vocamus Tracte Heuroit.

Loquitur de bellis duodecim Arturii, quibus Sax: attrivit.

Hæc autem bella & loca bellorum narrat quidam historiographus; quæ tamen omnia loca nostræ ætati incognita sunt.

Ignorantia
Henricianæ
ætatis.

Regnum Estfaxe, i. e. Orientalium Saxonum, incepit, quod primus, ut putatur, tenuit Erchenwin, secundum quod ex veteris scripturis conicere possumus, qui fuit filius Offæ.

Regnum
Eastfaxo-
num.

Post Erchenwin vero Slede, filius ejus, qui ducens filiam Ermenrici, regis Cant: sororem scilicet Ethelberhti, genuit ex ea Sebrichtum, qui primus regum Estfaxe conversus est ad fidem.

Certic namque & Cinric, filius ejus, congregatis ingentibus copiis, apud Withland proeliati sunt, belloque devictam insulam ceperunt, & innumerabilem hostium stragem fecerunt apud Witgaresbrige xiii^o. anno regni sui.

Eandem autem insulam, quæ scilicet Latine Vecta dicitur, dederunt 4°. post hunc anno duobus nepotibus suis, Stuf & Witgar.

Vecta data
Stufo &
Witgato.

sup. Kinrici.

Decimo autem regni ejus obiit Witgar, & sepultus est apud Witgaresbrige, quæ sic ab eo vocatur.

Sepultura
Witgari.
Witgares-
brige unde.

Regnum Nordhumborum incepit xiii^o. anno regni Kinrici. Cum enim procures Anglorum patriam illam multis & magnis proeliis sibi subjugassent, Idam quendam, juvenem nobilissimum, sibi regem constituerunt, qui fuit filius Eoppæ.

Construxit autem Bebbanburg, & circumdedit eam prius sepe, postea muro.

Ida, rex
Nordhum-
brorum,
Bebbam
construxit.

Kinric & Cheulin, filius ejus, xxii^o. anno regni sui, pugnaverunt contra Britannos, dubio Marte.

Britanni, quasi vindicaturi confusionem belli, quam circa

quinquennium pertulerant, congregatis viris bellicosis, armis & numero munitis, acies ordinaverunt apud Beranburi.

Ella post eum regnavit xxx. annis, quamvis iste non fuisset filius Idæ, sed filius Iffæ.

Pag. 253.
Ella secun-
dus rex
Nordhum-
brorum.

^a F. veteribus scripturis, vel veterum scripturis, sive, ut in impress. veterum scriptis.

Cheuling

Prima pugna, quam Saxonum reges in Britannia inter se gessere. Wippandunc.

rex Westfax:

Cheuling nono anno regni ejus, & Cutha frater ejus, viri audaciff. cauffis variis compellentibus, pugnaverunt contra Edelbricht, quoniam regnum eorum viribus superbis introierat. Ingressi vero proelium apud Wippandunc duos consules ejus, scilicet Ollaf & Cneban, & innumeram multitudinem cum eis, bello fulminantes occiderunt, &c. De fuga Ethelberti, regis Cantiorum.

Cheulingi anno duodecimo pugnavit Cutha frater ejus cum Britannis apud Bedeanford, quæ modo dicitur Bedeforda, & est modo caput provinciæ circumjacentis.

S. Cutha.

Pugnavit igitur, & vicit cepitque armorum effectū qua-

Legen

tuor castra munita, scilicet Lienberig, Ælesburi, Benefing-

* alias Evelham.

tune, & Ægnesham.

Regnum Orientalium Anglorum. Uffa rex Orient: Anglorum, à quo Uffingæ.

Regnum Estangle incepit, quod continet Norfolk & Sudfolk. Hoc autem regnum primus tenuit Uffa, à quo reges Orientalium Anglorum Uffingas appellant.

rex Westfax:

Cheuling & Cuthwine, filius ejus, xviii. anno regni ejus pugnaverunt contra Britones. Tres autem reges eorum, Comagil, Candidan, & Farnimagil acies in eos confertas & splendoris proelii legibus distinxerunt apud Deorham, &c. De Britannorum fuga.

Claudia, Cirencestre, Balnea,

} à Sax: captæ.

Saxones vero, horribiles eis facti, inter sequendum eos tres urbes excellentissimas sibi ceperunt, Gloucestre, Cirencestre, & Bathecestre.

Fedhanlea. Cuthuini cædes. Victores victi. Regnum Merciorum. Crida rex.

Cheuling 25.º anno regni sui & Cuthwine pugnaverunt cum Britannis apud Fedhanlea.

Cuthwine, gravi multitudine oppressus, prostratus & occisus est. Victi igitur sunt Angli, & fugæ dati, &c. Ut Cheuling, reparato exercitu, Britannos vicerit.

Regnum Merche incepit, quod Crida, ut ex scriptis con-jicere possumus, primus obtinuit.

Pugna inter Edelfridum, regem Nordhumbr: & Rewoldum, regem Estanglorum.

Pugnatum est igitur in finibus Merciorum ad orientalem plagam amnis, qui vocatur Idle, &c. De cæde Reineri, filii Redwaldi, deque cæde Edelfridi, & fuga Northumbrorum.

Genus vexilli, quod Romani Tuffam, Angli vero Tuf appellant.

Decimo

Decimo nono anno Kinegilli, regis Westfax:

fratres.

Chinigils & Chichelm pugnauerunt contra Pendam apud Cirancestre, &c. Ut post grave proelium ibidem facti sint concordēs.

Percussus est vero per Ofwium regem apud amnem Winued. Pendæ, re- unde dicitur, "In Winwede amne vindicata est cædes Annæ." ^{gis Mercio- rum, cædes.}

Pugna inter Chenwalh, regem Westfax: & Britannos, 17°. anno reg: ejus.

Et fugati sunt à Pennun usque ad Pedredan, & facta est su- Pennun. Pedredan.

per progeniem Bruti plaga insanabilis in illa die. Et insulam Withe ultra positam de- Vecta ab Wulphero, Mer- bellavit & obtinuit. ciorum rege, capta; sed prius

Vecta data ab Wulphero Ædeluuol- fugato Chenuallo, Westfax: do, regi Sudfax: rege.

Cui, de lavacro suscepto, dedit in signum adoptionis in-
sulam With. Et, ut eandem insulam ad fidem Christi con-
verteret, misit ilico Epam presbyterum ad prædicandum. Illa
tamen nec dum converti potuit.

archiepiscopus Cant. Tempore Lotharii, regis Cantiorum.

Synodus a-
pud Teor-
ford.

Tenuit Theodorus consilium apud Tedford.

Et gens regni Merche, quæ etiam vocatur Middelengle, i. Pag. 254.
e. Mediterrania Anglia.

Tempore Lotharii regis Cantiaæ.

Ædelred igitur, rex Merchenfis, urbem Rosensem deltruxit,
provinciam Kentensem transmeavit, prædam innumerabi-
lem reduxit.

Ex tertio libro.

Unde dicitur, a "Cedwallensium" Denisburn, i.e. rivus Denisi.
"Denisi cursus cohercuit," qui locus in Nonus liber Historiæ Hen-
rici Hunting. est de miraculis
Sanctorum Anglorum.

Thanatos, juxta æstimationem Anglorum, familiarum sex-
centarum.

Successit autem Sigeberto Swithelm, baptizatus à Cedd in
Estanglia in Rendlesham, i. e. mansio Rendli.

Vecta insula est mille & ducentarum familiarum.

Ex 4°. libro.

S. Cedwallam.

Ine regnavit post hunc super Westfaxe xxxviii. annis. Ine Genus Inæ.
fuit filius Chenred, filii Ceoluuold. Cheolwold fuit frater
Chinewold, fueruntque ambo filii Cuthwin, filii Cheauling,
filii Chenric, filii Certic.

a Pro Cedwallensium, lege, cædes Cedwallæ, è Codd. impress.

Anno

Ædelred,
rex Mercio-
rum, fit
monachus.

Anno domini DCC. Ædelred, filius Pendæ, rex Merche, omnipotentis benignitate visitatus, fit monachus xxix^o. anno regni ejus, & sepultus est apud Bardenei.] Merchi, qui dicuntur etiam Sudhumbri.

Chinredus,
rex Mercio-
rum, fit
monachus.

Cui successit Chinred, cognatus ejus, similis virtute & felicitate. Cum enim quinque annis regnum nobiliter tenuisset, nobilius multo regni sceptrum reliquit. Veniens namque Romam, & monachus ibi factus, Constantino pontificante, usque ad diem permansit ultimum.

Offa, Sig-
heri regis
filius, fit
monachus.

Cum quo etiam Offa, filius Sigeri, regis Orientalium Saxonum, rex, si remansisset, futurus, pari ductus devotione Romam ivit, & monachatum suscepit.

Alfredus, rex Northumbro-
rum, periit Drifeldæ, cujus ibi
sepulchrum etiam nunc extat.

Vindicata cædes Ecgfridi,
regis Northumbr:
Brechtus comes.

Periit apud Drifeld anno regni sui
xx^o. nec dum completo. Lelandus. Drif-
feld est op. Eboracensis provinciæ, me-
dia fere via inter Vattodunum & Brid-
lingodunum.

Tunc etiam Berfrid consul restitit su-
perbiæ Pictorum, dimicans inter Heu-
& Cere. Ubi multitudine magna Picto-

rum strata ultor extitit regis Ecgfridi & consulis Brekti.

Ine 26°. anno regni sui pugnavit contra Cheolred, regem
Merche, filium Ædelredi regis, apud Wonebirih.

Ceolredus,
rex Mercio-
rum, sepul-
tus Lichef-
feldæ.

Anno vero sequente idem rex Merche Ceolred mundo exiit,
& sepultus est apud Lichesfeld.

Circa annum 27^m. reg: Inæ.

Circa hoc tempus Cuthburg, soror Cuneburg, constituit ab-
batiam apud Twinburn, quæ data Ecgfrido, regi Northumbr:
sed eo vivente separata.

Thonodu-
nense ca-
strum opus
Inæ regis:

Ine 36°. anno regni ejus exercitum in Sudsaxe promovit,
pugnavitque contra Sudsexas potenter & victorioso, & inter-
fecit eodem proelio Ealdbright, quem prius fugaverat à castro
quod vocatur Tantune. Quod quidem Ine construxerat. Sed
quia juvenis prædictus Ealdbright castrum introierat, qui regius
hostis erat, Edelburg regina, uxor Inæ, castrum cepit armis,
captumque destruxit, & eum fugere compulit in Sudrei &
Sudsaxe.

Virtus Edel-
burgæ reg:

Pag. 255.

Ine rex potens & felix relinquens Adelardo, cognato suo,
regnum, Romam petiit, & ibi peregrinans in terris, stipendia
promeruit in cælis.

Adelardi, regis Westsax: anno quinto.

Tadwinus.

Brightwoldus archiepiscopus pene 38°. annis obiit, & Tad-
winus, qui fuerat presbyter apud Bredune in Merche factus
archiepiscopus.

Sumertoun,
Antonino
Moridu-
num.

Post biennium Adelbold, rex Merche fortissi: congregato ter-
ribili exercitu obsedit Sumertune castris depositis per gyrum.
Cumque

Cumque non esset, qui inclusis auxilium ferret, vel includen-
tibus resistere posset, eam recepit in suam.

Somori-
dum ob-
sessum.

Adelbald igitur, rex Merchenis, maxima virtute super reges
coetaneos provectus est, omnes provincias Angliæ usque ad
Humbrum flu: cum suis regibus sibi subjectas esse voluit,
& fecit.

Latum im-
perium A-
delbaldi.

Octavo anno Adelardi, regis Westfax:

d Cantuar:

Tatwinus archiepiscopus, vir religione & prudentia in-
signis, sacris quoque litteris nobiliter instructus, hominibus
ultra non apparuit.

Qui committens proelium erga do-
minum suum apud Edwines Clive, jure
gentium spreto, jure dei occisus est.

Clivus Eduuini. Pugna in-
ter Molle, regem Northum-
brorum, & Oluinum ducem.
Aclea in Sudereia.

Circa hoc tempus concilium fuit a-
pud Acle.

Chineardus sepultus in A-
clensi monasterio.

Chineuulphus volens relegare Kineardum, ab
Chineuulpho igitur xxxi^o. regni fe-
ipso apud Moreton, dum concubinam peteret, oc-
census est apud Winchestre. [census est.

Alias Ascenmistre, cor-
rupte forsan pro Axemistre in
Devonia.

Kineard, frater Sigebrichti, regis Westfax: à milicibus Chineuulphi reg:
Juvenis autem apud Aclenminster sepultus est.

Ea tempestate Ossa, rex Merche, præcepit amputare caput
S. Ædelbrichti.

Gens vero pagana prædaverunt Northumbre, & monaste-
rium Ecgridi ipoliaverunt apud Dunemuth.

Ecgberti regis anno xxxiii^o. redierunt in Angliam. Pri-
mum igitur prædaverunt Scepege.

Ex quinto libro.

Ingredientesque Suduriam, regalibus cuneis apud Haclea
obviaverunt. Hoc bello vicit Adelwolph Danos.

Aclea.

Misit rex Adelulphus Aluredum filium suum Leoni Papæ
Romam.

Alfredus
Romam
missus.

Postea vero cum magno honore Romam perrexit, & ibi
uno anno conversatus est. Et inde rediens, filiam Caroli
Calvi, regis Franciæ, assumpsit in uxorem, & eam secum in
hanc patriam adduxit, & cum duobus annis eam tenuisset,
hominibus adeptus est, & sepultus apud Wincestre.

Hic primum fuerat episcopus apud Wincestre, sed, Ecg-
brito patre suo defuncto, factus est rex, & uxore ducta, qua-
tuor filios genuit, qui omnes post eum reges fuerunt.

Adelwol-
phus è mo-
nacho Ven-
tano rex
factus.

Ex historia Scribæ Alfredi desumpta.

Postea rediit in Angliam ille magnus exercitus cum omni-
bus rebus suis ad portum Limene cum ccl. navibus. Qui

Tom. 2.

P p

portus

portus est in orientali parte Kent, juxta magnum nemus Andredeslege, quod cxx. millia in longitudine, xxx. in latitudine

Apledre.

continet. Egredi vero construxerunt

Awldre castrum, alias Apuldran, in historia, à quodam Alfredi regis familiari scripta.

castrum apud Auldre.

Alfredi regis anno 23°. Daci, qui erant in Legecestria, iverunt circum per

Nortwales & Northumbre ad Merefige, insulam Estfexe, & post in hyeme traxerunt puppes suas per Tamesim in flu: Luie.

Pag. 256.

Anno vero sequente exercitus, qui erat in Luie, fecit juxta idem flu. castrum quoddam viginti millibus à Londonia.

Venerunt igitur Londonienses ad castrum illud, & cum Dacis pugnantes, quatuor ex ducibus eorum occiderunt, & victoriam in tempore oportuno dedit suis dominus omnipotens. Cum ergo fugissent Daci ad castrum, fecit rex aquam

Luye findi in tria brachia, ne puppes suas per eam reducere possent. Quod Daci comperientes, relictis puppibus, perrexerunt ad Quatbruge juxta Savernam, & ibi castrum fecerunt & hyemaverunt, commendatis uxoribus suis in Estangle.

Rex vero, cum omni exercitu profecutus est eos.

At Londonienses puppes Dacorum relictas, quasdam ad Londoniam duxerunt, quasdam combusserunt.

Alfredi laudes.

Alfredus rex cum regnasset xxviii^o. annis & dimidio super totam Angliam, præter illas partes, quæ subditæ erant Dacis, mortis sensit aculeum, de cujus regimine laborioso & intricabili vexatione versifice proloqui dignum duximus:

Nobilitas innata tibi probitatis honorem
(Armipotens Alfrede) dedit; probitasque laborem
Perpetuumque labor nomen, cui mixta dolori
Gaudia semper erant, spes semper mixta timori.

Si modo victor eras, ad craftina bella pavebas.
Si modo victus eras, ad craftina bella parabas.
Cui vestes sudore jugi, cui fica cruore
Tincta jugi. quantum sit a onus regnare, probarunt.
Non fuit in inmensi quisquam per climata mundi,
Cui tot in adversis vel respirare liceret.
Nec tamen aut ferro contritus ponere ferrum,

Aut gladio potuit vitæ finire dolores.

Jam post exactos vitæ regnique dolores,
Christus ei sit vera quies, sceptrumque perhenne.

a Honos MS. Vide autem quid de hisce versibus observaverim in notis ad pag. 217. Vita Spelmanniana Alfredi magni. Re.

Rebellio Edelwoldi adversus Eduardum regem,
fratrem suum.

alias Ethelwardus.

f. sanctimoniale.

Edeluoldus vero, frater suus junior, accepit uxorem, & fa-
savit Winburnam, sine voluntate tam regis quam nobilium
regni. Quapropter ivit rex Eduardus cum exercitu suo ad
Bathan juxta Winburnam. Edeluuoldus autem cum homi-
nibus suis in Winburna permanens, januis clausis, dicebar,
quia ibidem perfliteret, aut occumberet. Nocte tamen inde

S. Dacorum.

recedens, ivit ad exercitum, qui erat in Northumbre.

Eduardus rex anno quinto regni sui constituit inducias
cum Estanglis & Northumbris apud Itingesford.

Eduardus anno nono regni sui construxit Hertfordiam cas-
trum non immensum, sed pulcherrimum, inter Beneficiam, Mi-
meram, & Luie, flumina non profunda, sed clarissima. Eo-
Luie flu:

dem anno construxit Burgum quendam & Witham in Essex.
Et interea manebat apud Maldon.

Eduardi regis anno undecimo venit mag. navalis exercitus
ab austro ex Lidwicum.

Lidwike.

Anno undecimo Eduardi regis.

pag. 257.

Rex autem fecit custodiri littora Sabrinae ex australi parte
à Uallia usque ad Avenam.

S. Daci.

Ipsi tamen bis furtim exierunt, una vice ex orientali parte
Weced.

Alia vice apud Pordacan.

Et utraque vice pauci evaserunt, qui occisi non essent,
præter illos, qui poterant nare ad pup-
pes, & tunc manserunt in insula Stepen
cum magna miseria, ita quod cibus eis

{ Stepeholm,
{ Præruptaria, inf:
{ Sabrinaici maris.

defecit, & multi fame mortui sunt, quia cibum conquerere
nequibant. Tunc recefferunt ipsi in Diomedum, & inde in
Hiberniam.

Eodemque anno rex Eduardus ivit cum exercitu suo ad
Bukinge ham, ubi mansit quatuor ebdomadis, fecitque vallum
ex utraque parte aquæ, antequam inde recederet.

Anno 12°. Edwardi.

Fuisse proelium apud Holm inter Kentenses & Dacos ve-
terum scripturæ dicunt.

Decimo 4°. anno Eduardi.

Legecestria renovata est.

15°. anno Ed.

Corpus S. Ofuualdi à Bardenei translatus est.

P p 2

16°.

16°. anno Ed.

Angli & Daci pugnaverunt apud Totenhale, & Angli vicerunt.

Eodem anno Edelfled domina, quæ Merche regebat, construxit burgum Brunesburg.

Error Henrici Huntingdunensis.

Ælfleda filia fuit Alfredi regis, & soror Eduuardi Senioris, uxor vero Ethelredi, Merciorum subreguli, quo mortuo ipsa sola regnavit.

Eduuardi regis anno 18°. mortuus est Ethelred, dominus Merche, pater Edelfledæ, qui diu fuerat infirmus, & dedit terram filiæ suæ, quia nullum filium habebat.

Secundo ab hoc anno Edelfled, domina Merche, construxit burgum apud

Scoriate, & eodem anno burgum

apud Bruge.

Tertio anno Edelfled, domina Merche, construxit burgum Tameworth in principio ætatis, & ante Augustum illum apud Staford.

Staforda.
Alias Edel-
birch.

Guerovium
reparatum.

Ciresburch.
Wardeburch.
apud Runcouen.

Brechenau-
mere.

Derby.

Quarto Edelfled, domina Merche, construxit burgum Edelfbirith in principio ætatis, & in fine Augusti illud apud Weringewic.

Quinto construxit burgum apud Ciresburch post natale, & illum apud Wardeburch in ætate, & eodem anno illum apud Runcouen.

Sexto misit exercitum in Walliam, Wallensibusque victis, fregit Brechannemere, in qua cepit uxorem regis Walensis cum 33. hominibus.

Septimo adquisivit Derebi cum provincia ei appendicia. Cum autem multitudo hostium, intra Derebi conclusa, egredi contra eam non auderet, castellum acerrime invasit, & in ipso portæ introitu prælii maxima vis exarsit, ubi quatuor duces fortissimi Edelfledæ cæsi sunt. Sed sui nihillominus portam & muros fregerunt.

[Leicester.]

Octavo conquisivit Legeceastre, & major pars exercitus, qui ibi erat, sibi subdita est. Eboracensesque illi promiserant, & quidam eorum fidem dederant, quidam vero juraverant, quod forent in auxilium ejus. Post illam autem conventionem ipsa obiit apud Tameworth octo annis ex quo obtinuit dominium Merche, & sepulta est apud Glouceastre in porticu S. Petri.

Tame-
worth.

[Pag. 258.]

Versus Henrici Huntingdun de laude Elfredæ.

O Elfreda potens, ô terror virgo virorum,

Victrix naturæ, nomine digna viri.

• Tu quo splendidior fieres, natura puellam,

Te probitas fecit nomen habere viri.

• Te quoque spl. f. n. puella MS.

Te

Te mutare ^a decet, sed ^b solum nomina sexus,

Tu regina potens, rexque trophæa parans.

Jam nec Cæsarii tantum meruere triumphi,

Cæsare splendor virgo virago vale.

Rex Adelstan anno 4°. regni sui Adelstanus, Eduuardi Senioris filius.
commisit prœlium apud Brunenburg, oris filius.
prœliorum maximum, contra Anlaf, Brunenburg nunc Seton dicitur prope Axminstre in Devoniam. Quære certius.
regem Hiberniæ.

Edmundus filius Adelstani.

Rex ducens exercitum in illam partem Merche, quæ diu paganis subdita fuerat, usque ad altissimum flu: Humbre belli sorte Dacos vicit, & v. urbes victoriosus cepit, Lincolniam, Legeceastrum, & Stanfordiam, & [Leic:] Snotingham, & Derebi.

Expediitio Edredi regis, fratris Edmundi, sed jam mortui, in Northumb: & Scottos.

Northumbros, jugum dominationis suæ ferre nolentes, cum valida armatorum manu petiit, totamque sibi conquiſiuit.

Inde vero in Scotiam vexilla direxit. Scoti igitur nimio terrore percussis sine bello subdiderunt se regi.

filius Ædgari.

Rex autem Ædelred crudeliter destruxerat episcopatum Roueceastre. Ædelredi regis anno xiii^o.

à Danis prædata.

Exinde Bebbanburg fracta est & spoliata.

Æderedi regis anno 19°. Daci circa Cornugalliam perrexerunt in Savernam, prædantes in Dauen & Sudwales, egredientes ad Wechport cum ferro & flamma inde reversi sunt juxta Penwithstrete ex australi parte, venientesque in Tamremuth, & inde ad Lidford, fascibus & flammis omnia commendabant, & monasterium Ordulphi apud Elingestoke combusserunt. His transactis, perrexerunt hostes in Frommudam.

Weche-
porte.

Tamer-
mouth.

Elinge-
stoke.
Tave-
stoke.

Finis regni Cantiorum.

Ecgbrightus, rex Westfex, Baldredo Adelstane } filii Ecgbrighti
fugato, regnum Cantia cum ^e in "dominio suo tenuisset, Adelstano filio suo illud moriens reliquit. Adelstano vero defuncto, ad fratrem Edeluulphum, regem Westfexe, regnum illud rediit, quod cum hereditario jure Adelbrichto, filio suo, reliquisset, & alius filius ejus Edelbaldus, rex Westfexe, post v. annos periisset, regnum utrumque Adelbrichto subditum est.

Edeluulphus } monarchæ.
Adelstanus, Ecgbrighti, regis Westfax. filius, rex Cantiorum, fuit etiam, ut in ultimo anno Ecgbrighti apparet, rex Sudfexe & Effexe.

Ethelbaldus rex.

^a Docet MS. ^b Solam in impress. ^c Circa in impress. ^d Ex impress. ^e Ex impress.

*Ex sexto libro.*Anno domini MIII^o.^{sup. ex Dacis.}

Exancestre.

Quidam Exacestram venerunt, & urbem totam funditus destruxerunt, & omnia spolia secum, cineribus tantum relictis, deportaverunt.

Anno domini MIIII^o.

Northwik.

Suein, vir fortissimus, cui deus regnum Angliæ destinaverat, cum navibus multis venit ad Norwic, & eam prædatus est, & combussit.

Theorforde.

Exercitus furtim perrexit ad Tedford, & eam prædatam combussit.

Pag. 259.

Hida quid.

Hida autem Anglice vocatur terra, unius aratri culturæ sufficiens per annum.

Anno MIX^o.

Oxenforde.

Perrexerunt per Chiltern ad Oxenford, qua combusta, &c.

Anno MX^o.

Ad festum vero S. Andreae diverterunt ad Northampton.

Anno MXIII^o.

Swein, rex Dacorum, venit per Humbram usque Geinefburg, statimque subditus est ei Uthred, dux Northumbræ: & tota gens illa.

Ædelred cum regnasset 37^m. annis post multos labores & anxietates vitæ suæ decessit in Londonia.

Bella ab Edmundo Yrenside, Ædelredi filio, contra Dacos gesta.

Primum apud Peoman juxta Gilinges.

Secundum contra Cnut regem apud Sceorftane.

Tertium Londoniæ, urbe ab obsidione liberata.

Quartum apud Brentford.

Quintum in Cantia.

Sextum in Essex apud Essendune, ubi proditione Edrici, ducis Merciorum, facta est maxima strages Anglorum.

Septimum in Gloceterlhyre, ubi tandem in Olney, insula Sabrinæ, fuit singulare certamen inter Edmundum & Canutum.

Edmundus post paucos ex hinc dies proditione occisus est apud Oxenford.

Ubi filius Edrici, in fovea secretaria, consilio patris, delitescens, regem inter celanda bis acuto cultello percussit, & inter viscera ferrum fugiens reliquit.

Cnut rex cum viginti annis regnasset vivere destituit apud Sceafesbiri, & sepultus est Wincestre in veteri monasterio.

Haraldus rex mortem a sensu apud Oxenford, & sepultus fuit Westmonasterii.

^{exul.}Anno XI°. Eduuard.

Godwinus autem consul, & Swein, filius ejus, currentes, velis

^{a Sic.}

velis extensis, à Flandria ad insulam Wight, ^a prædatus est eam : prædatus est quoque Portland.

Haraldus vero veniens ab Hibernia prædatus est in Porda-

^{S. Goduuinum.}

can, & veniens ad patrem suum in With perrexerunt in Pevenese, & inde ad Nefse, & Rumene, & Hith, & in Folcestane, & in Doure, & in Sandwic, & in Shepei, ^b ubique accipientes obfides & puppes. Quidam vero exeuntes Middelton, villam regis, combusserunt.

De Gulielmo Notho versus incerti auctoris.

"Cæsariem, Cæsar, tibi si natura negavit,
"Hanc, Gulielme, tibi stella cometa dedit."

Ex septimo libro.

De Gulielmo Rufo.

^{sup. Roberti}

Inde vero castellum Tinemuth conquiſiuit, & fratrem comitis Northumbr:
fulis in eo.

Gulielmus junior x^o. anno reg: sui.

Videns igitur eos plus inexpugnabiles situ terræ quam viribus & armis, fecit parare castella juxta fines Walliæ, & rediit in Angliam.

Sed provincias intolerabiliter vexabat in tributis, quæ nunquam cessabant, in opere aulæ regalis apud Westminster, in opere muri circa turrin Londoniæ. Pag. 260.

Eodem anno Nicolaus, pater illius, qui hanc historiam ^{Nicolaus.} scripsit, mortis legibus concessit, & sepultus est apud Lincolniam, de quo dictum est :

"Stella cadit cleri, splendor marcet Nicholai,

"Stella cadens cleri splendeat arce dei."

^{sup. Henricus 1s.}

^{sup. Robertum}

Rediensque anno sequenti in Angliam posuit eum in carcere Belesme.

cerem perhennem apud Werham.

Inde ivit rex ad Woddestoke ad locum insignem, ubi rex cohabitationem hominum & ferarum fecerat.

De quo Walo verificator.

Octavus liber continet tres epistolas, sed bene longas; unam ad Henricum primum, regem Angliæ, de principibus potentiss: totius orbis usque ad Conradum imper: Alteram de origine regum Britannorum, quæ Epitomen continet Galfredi Monumetensis. Tertiam ad Gualterum, consortem suum, de contemptu mundi.

^{Werham.}

^{Woodstoke}

^{ædificatum}

^{ab Henrico}

^{primo.}

^{Walo poeta}

^{Epistola}

^{Henrici ad}

^{Guarinum}

^{Britonem}

^{de regibus}

^{Britannicis.}

^a Rectius, ut in impress. prædati sunt eam : prædati sunt quoque Portland. ^b Ubi MS.

Ex prologo epistolæ ad Guarinum de regibus Britannicis.

Henricus Huntingdu: Romæ, Hoc tamen anno cum Romam pro-
forſan cum Alexandro, epif- ficiferer, apud Beccenſem abbatiam
copo Lincol: cui familiaris ſcripta rerum prædictarum ſtupens in-
erat. veni.

Ex epiftola ad Guarinum.

Succellit ei Marius, à quo Weſtmaria, Romanis ſerviens.
Hic Ceſtriam ædificavit.

In fine ejuſdem epiftolæ.

Quorum ſi prolixitatem deſideras, librum grandem Galfridi
Arthuri, quem apud Beccum inveni, requiras.

Ex epiftola Henrici Huntingdu: de contemptu mundi.

Laus Gil-
berti, epif-
copi Lon-
don:

Quid memorem Gilebertum, cog: univerſalem, episcopum
Londonienſem? Non fuit aduſque Romam par ei ſcientia.
Artibus erat eruditiffimus; Theorica ſingularis & unicus;
fama igitur celebris & ſplendidus. Quapropter, cum ſcholas
regeret Nivernis in Gallia, ad ſummum Londoniæ ſacerdo-
tium vocatus eſt, & exoratus conceſſit.

In fine ejuſdem epiftolæ ad Walterum conſ:
epiſtolam dedicavit.

Poëmata
Henrici.

Henrici tibi ſerta gerens, epigrammata primum,
Proelia mox, Veneris gramina deinde tuli.

Liber nonus eſt de miraculis Sanctorum Anglorum, qui
ad verbum fere ex Bedæ hiſtoria tranſlatus eſt, præ-
terquam quod in fine adjiciat aliquot recentiorum
Sanctorum vitas.

Ex libro de miraculis.

Simeon ab-
bas ince-
ptor novæ
baſilicæ
Helienſis.

Temporibus autem noſtris cum ibidem Simeon abbas ec-
cleſiam mundi operis incepiſſet, tranſtulit ejus corpus ſanctiſſi:
in novam eccleſiam Ricardus, ſucceſſor ejus, ultimus abbas
ejuſdem loci. Exinde enim ſtatuti ſunt ibi epifcopi.

Pag. 161.

Ex libro nono, qui de miraculis Sanctorum Anglorum.

Rumaldi vitam videbis admirandam apud Buchingham ſu-
per flu. Uſæ.

S. Ivo.

Inventio
corporis
S. Ivonis.

Luſtris poſt obitum ejus multis tempore regis longævi Æ-
delredi, qui xxxvii. annis regnavit.

Sancta vero Wulfilda, filia regis Edgari, Berchingæ fuit ab-
batiffa, & ibidem ſepulta.

1. Kineburgæ & Kineſwidæ.

Tibba Bur-
gi ſepulta.

Tibba vero, prædictarum ſanctarum cognata, ibidem ſepulta.
Sancta Edgitha, filia regis Edgari, Wiltoniæ paſat.

Ex

Venit enim sine mora Stephanus, Thedbaldi, Blesensis con-^o Stephani
fulis, frater, junior eo, vir magnæ strenuitatis, & audaciæ, & genus.
quamvis jurasset sacramentum fidelitatis Anglici regni filiæ
regis Henrici, fretus tamen vigore & impudentia regni dia-^{Stephani}
dema deum tentans invasit. tyrannis.

Occurrens igitur ei David circa Dunelmiam concordatus est ei, reddens ei Novum castellum.

Caerloil vero retinuit Scottus concessione regis Stephani.

Filius autem regis David Henricus regis Stephani effectus est, deditque ei rex Stephanus burgum, quod vocatur Huntendoniam, in augmentum.

Novum castellum, à Scotto dolo captum, Stephano redditum est.

Lugubalia in potestate Scotti.

Henricus, Scotti filius, fidem dans Stephano, fit comes Huntingdunensis.

Stephanus 3°. anno regni sui.

Advolavit ad Bedefordam, & in vigilia natalis domini, & Buda à Stephano ob-
in toto natali obsedit eam. fessa.

Reddita autem ei Bedefordia, in Scotiam promovit exercitum.

Episcopum Saresbiriensem secum duxit ad castellum ejusdem Divise, quo non erat aliud splendidius intra fines Europæ.

Stephanus 7°. anno regni.

Construxit castrum apud Wilton in Hereford provincia.

Octavo anno regni sui Stephanus cepit Gaufridum de Magna Villa apud S. Albanum.

{ Gaufridus de Magna villa.
Mandevilla.

Igitur ut rex liberaret eum reddidit ei turrim Londoniæ, & castellum de Waledene, & illud de Plaifseiz.

Suspikor Mandevillam id temporis comitem fuisse Oxtrofaxonum.

Possessionibus igitur carens consul prædictus invasit abbatiam de Ramefei, & monachis expulsi, raptos immisit, & ecclesiam dei speluncam fecit latronum.

Castel: Vallodunense.

Castellum de Plaifseiz.

Gaufridus vi occupat cœnobium Ramefienfe.

Joannes Saresbir: nisi codex sit mendosus, Marimonem appellat.

Marimo.

Robertus Marmiun, vir bellicosus, hoc in ecclesia de Co-
ventre perversus exegerat.

Cœnobium Conventuense occupatum à Roberto Marmione.

Ernulphus, Roberti filius, qui ecclesiam incastellatam post mortem patris retinebat, captus est & exoculatus.

Ernulphus, Roberti filius, exoculatus.

Dum autem ecclesia illa pro castello teneretur, ebullivit sanguis à parietibus ecclesiæ, & claustris adjacentis, quod multi quidem & ego ipse oculis meis inspexi.

Sanguis è muris Conventuensis ecclesiæ ebullivit. Oculatus testis.

Tom. 2.

Q q

Decimo

Decimo anno Stephani.

Sed in ætate Robertus consul, & omnis inimicorum regaliū cœtus castellum construxerant apud Ferendon, &c. Ibidem, ut captum sit à Stephano, ope Londonienſium.

Pag. 262.

Lelandus.

Sunt ruinæ (nisi nomen fallit) Sinodunenſis caſtelli non longe ab Walingford. Adjacent & caſtro de Walingford neſcio quæ magnorum operum ruinæ.

Alexander episcopus renovavit teſtudinem baſilicæ Lindeniſis, igne conſumptam.

Undecimo rex Stephanus anno mag. congregans exercitum caſtellum conſtruxit, inexpugnabile ſitu, contra Walingford, ubi Ranulphus, comes Ceſtrenſis, jam regi concordia conjunctus, cum mag. interfuit copiis.

Eccleſiam vero ſuam, quæ combuſtione deturpata fuerat, ſubtili artificio ſic reformavit, ut pulchrior quam in ipſa ſui novitate compareret, nec ullius ædificii ſtructuræ intra fines Angliæ cederet.

Anno 13°. Stephani.

Robertus de Querceto ſucceſſit Alexandro in ſede Lindeniſi.

Robertus, cog. de Querceto, archidiaconus Legreſceſtrenſis, juvenis omni laude dignus, electus eſt in episcopum Lincolnienſem.

Lelandus.

Hic Robertus finem dat decimo libro, qui & ultimus eſt, hitoriæ Henrici archidiaconi Huntingdunenſis, niſi exemplar mancum ſit, quod ego mutuo ſumpſi à Canonicis Sudovicaniſ, non longe à Portceſtre.

Ex hiſtoriola de regibus Saxoniciſ incerto autore.

Sup. Bertwulfo

Atulphus, qui & Ethelwolpſus.

Cui Burhredus ſuccedens, filiam Athulfi, regis Weſtſaxonum, Athelſwitham duxit uxorem.

Ibidem de eodem.

Qui mox Romam adiit, ubi non diu vivens deſunctus eſt, & in ſchola Saxonum in eccleſia S. Mariæ ſepultus requieſcit.

Huic exuli de Quenburga, filia Creode, regis Merciorum, nati ſunt duo filii, Osfrith & Eanfrith, cujus filius extitit Herericus, qui de Bertſwith genuit S. Hildam abbatiffam, conſtruçtricem monaſterii quod vocatur Streoneſhalh, ac S. Hereſwitham, Eſtanglorum reginam.

ſup. Ethelſtan

Totius Angliæ monarchiam primus Angulſaxonum obtinuit Qui poſt relicto imperio monachus factus Lindiſfarnenſium extitit episcopus.

ſup. Edward 10.

Cui regina ſua Edgyva Edwinum, Edmundum, Edredum & S. Edburgam, & tres alias peperit filias; quarum unam in conjugem habuit Otto, imperator Ro. alteram Carolus, rex Occidentalium Francorum, tertiam Sithricus, rex Northumbrorum.

Ceoluulphus rannum monachus, non episcopus Lindiſfarnenſis.

brorum. Ethelstanum autem filium primogenitum de Egwina, nobilissima femina, habuit.

Cui comes Haroldus, filius Godwini, Westfaxonum ducis, & Githæ, sororis regis Danorum Suani, patris S. Canuti marty: successit, qui de regina Algiva, comitis Alfari filia, habuit filium Haroldum.

Hic de regina Matilda tres filios habuit, Robertum, Wilhelmum, & Henricum. Gul. Con-
questor.

In eodem exemplari

Ponit Sunnugnensem ecclesiam, nisi vitium sit librarii, pro Uuiltonensi. At Magefetensem recte pro Herfordensi scribit.

*Ex præfatione primi libri Alredi, abbatis Rievallensis, qui est de vita Davidis, regis Scottorum, ad Henricum, ejus ap-
pellationis secundum, regem Anglorum.* Pag. 263.

S. Davidis

Unde divina providentia actum existimo, ut illius mundifi- Henricus
secundus
baltheo mi-
litari à Da-
vide Scottor
cinctus.

Ex primo Alredi libro.

Nam cum ipse in toto Scottorum regno tres aut 4or. tantum invenerit episcopos, ecclesiis ceteris sine pastoribus tam morum quam rerum dispendio fluctuantibus, ipse tam de antiquis, quas reparavit, quam de novis, quas ipse erexit, decedens novem reliquit.

Tu quondam ceterarum mendica terrarum, cespite duro famem incolis ingerebas, nunc ceteris mollior atque fecundior, ex tua abundanti vicinarum regionum inopiam sublevas. Ipse te castellis & urbibus decoravit. Ipse te excelsis turribus extulit. Ipse portus tuos peregrinis mercibus fecundavit, & aliorum regnorum divitias tuis delitiis aggregavit. Ipse pretiosis vestibus pallia tua villosa mutavit, & antiquam nuditatem tuam bysso & purpura texit. Ipse barbaros mores tuos Christiana religione composuit, &c.

Ex secundo libro Alredi, qui est de genealogia Davidis, regis Scottorum, quam ut altius repetat, perstringit vitas regum Anglorum ab Edeluulpho, Alfredi mag. patre, usque ad Stephanum.

Tu igitur, vir optime, filius es gloriosissimæ imperatricis Matildis, cujus mater fuit Christianiss: excellentiss: Anglorum regina Matildis, filia sanctiss: feminæ & reginæ Scottorum Margaretæ, quæ nominis sui splendorem morum sanctitate præferebat. Hujus pater Edwardus, qui fuit filius Edmundi invictiss: regis &c. Ibidem genus ducens Henrici ad Ceordic, primum regem Westfaxonum.

Genealogia Henrici 2i.

Matildis Henrici primi uxor.

Henricus 2s. materno sanguine genus de regibus Saxonicis duxit.

Confes:

Geuiffi un-
de dicti, quo
nomine o-
lim West-
faxones in
Anglia
dicti.

sup. Ceordic.

Alfredus.

u

Qui fuit Elefa, qui fuit Elfa, qui fuit Genuis. Iste fuit caput gentis fuæ, à quo tota illa gens nomen accepit.

Qui tantæ fuit probitatis, ut univerfam Angliam ex australi parte Humbre flu: quæ pluribus regibus eatenus divisa sub-
jacuerat, suo subjugaret imperio, & ita primus omnium mo-
narcha Angliæ diceretur.

Alfredus, à patre Æthel-
wulpho Romam missus, unctus
est à Leone pontifice Ro.

Cum in eo præsentiam divinæ ma-
jestatis scintillantium virtutum inditiis
persensisset, tempus & ætatem regnandi
regiæ unctionis sacramento præveniens,
sicut quondam Sanctus Samuel puerum

David, ita eum in regem sanctissimus præsul devotissime
consecravit.

Alfredus
20. Romæ
cum patre.

Verum postmodum cum patre Romam repetens, paterno-
rum bonorum in omnibus cooperator & adiutor esse promeruit.
Quod quia demonico instinctu corvina effigie deturpave-
rant, Raven vocabant.

Parabolæ
Alfredi.

Pag. 264.
Sup. Cuth-
berti.

Extant parabolæ ejus plurimum habentes ædificationis, sed
venustatis, sed jucunditatis.

Qualiter autem sui meminerit † peregrini Dunelmensis ec-
clesiæ libertas & possessio hodieque demonstrat.

Lelandus.

Devolutio
regni An-
gliæ ad Al-
fredum.

Alfredus minimus natu fuit quatuor filiorum Ethelwulphi,
qui, mortuo patre Ecgbriht, rege Westfaxonum, & Angliæ
primo monarcha, ex episcopo Ventano, cogente necessitate,
nam prius monachus fuerat.

fit rex, & quatuor genuit filios, Etheluuoldum, Ethelbrich-
tum, Ædelredum, & Alfredum. Ethelwulphus vero moriens
Etheluuoldo regnum Westfaxonum hereditarium reliquit:
Ædelbriht regnum Cantix, Sudsexe & Effexe. Mortuo post
quinque annos Etheluuoldo, Æthelbrihtus, natu proximus,
ei in Westfaxonum imperio successit. Hic cum quinque etiam
annos Westfaxes gubernasset, & decem annos Cantios,
Sudfaxes, & Estfaxes, mortuus est: post quem regnavit
tertius natu Ædelredus; & hic quinque etiam annis in regno
completis obiit, deditque locum Alfredo natu minimo.

Alfredus in Eduardo Seniore.

Laus Ælfe-
dæ, sororis
Eduardi.

Adjecit etiam decoris plurimum soror regis Ælfeda, sexu
quidem a femina, & animo & virtute plus viro.

Ibidem.

Eduardus
auctor novi
monasterii
Ventæ.

Ipse novum monasterium Wintoniæ fundavit, & mater ejus
Elfwitha monasterium virginum in eadem civitate.

a Ita è lib. impress. apud X. Script. & è Cod. MS. Laudiano, (in Biol. Bodl.)
F. 15. non femina, ut in autographo Lelandiano.

Alfredus

Alredus in Ethelstano.

Protractum è vagina cultellum sacris imposuit altaribus. "Ecce, inquit, beatissime Joannes, sponsonis vadium, ut cum auxilio tuo subactis hostibus, cum prosperitate rediero, digno illud pretio redimam."

post domitos Scottos.

Inde tendens Beverlacum, cultellum suum multarum possessionum, maximæque libertatis, largitione redemit.

Alredus in Edmundo Seniore.

Nimis ægre ferens paganorum reliquias cultura idolorum regni sui fecundare decorem, quinque nobilissimas civitates, ^{Edmundi victoriæ de Dacis.} Lincolniam, Leicestram, Stanfordiam, Snotingham, Derebiam, quas eatenus incoluerant, de manibus eorum extorsit.

Hic Glaftengesbiri beato Dunstano, ut in monachorum habitationem fundaretur, commisit.

Alredus in Edgardo.

Wintoniæ ecclesiam in novo monasterio, quam pater ejus incepit, quam & ipse perfecit, cum maximo honore dedicari fecit.

Alredus ibidem in Edgardo ponit orationem, sive admonitionem, Edgari bene asperam & aculeatam in vitam & mores ecclesiasticorum.

Ipse cum octo regibus sibi subditis navem unam intravit. Ad octo autem regibus totidem collocatis, ipse in puppe residens gubernatoris fungebatur officio. Lelandus. Usus est hac pompa Ædgarus in civitate Legionum, quam nunc Castrum vocamus.

Superbum Ædgarum remigium.

Æthelstanus, profecturus in Scottos, Joannis Beverolacensis sepulchrum invisit.

Liberalitas Æthelstani erga Beverolacenses.

Cura reparandi Glesfoburgense monasterium Dunstano ab Edmundo Seniore data.

Dedicatio ecclesiæ novi monasterii: Ventæ.

Oratio aculeata Edgari regis in dissolutam ecclesiasticorum vitam.

Superbum Ædgarum remigium.

Alredus in Ædelredo.

Tunc rex, missis in Normanniam nuntiis, Emmam, filiam Ricardi ducis, sibi in uxorem dari & petiit & obtinuit, cum jam de filia Thoreti, nobilissimi comitis, filium suscepisset Edmundum. Ex Emma deinde duos filios habuit, Ælfredum & Edwardum. Tunc rex fortior solito omnes per Angliam Dacos una die, eademque hora, missis epistolis, jussit interfici. Quod Daci transmarini audientes, in furorem versi, duce Swano, cum innumerabili exercitu Angliam intrantes, diffusi sunt per provincias, & dispersi, non ordini, non sexui, non ætati parcentes.

Pag. 165.

Alredus

Singulare
certamen
inter Ed-
mundum &
Canutum.
Edmundus
Yrenside
Gleßoburgi
sepultus.
Eduuardus
coronatus
Ventæ.

Alredus in Edmundo Juniori belle admodum depingit
singulare certamen, quod cum Canuto in Olnei, Sa-
brinæ insula, gessit.

Mortuus est rex Edmundus, & Glestingebiri cum avo suo
Edgaro sepultus.

Alredus in Eduuardo Juniori.

Wintoniæ die sancto Paschæ ab archiepiscopis Cantuar: &
Eboracensi, cunctisque fere regni episcopis, in regem ungi-
tur & consecratur.

Alredus in Gulielmo primo.

sup: Henrico, Davidis, Scotiæ regis, filio.

Alredi edu-
cacio.

Cum quo ego pene ab ipsis incunabulis vixi, & puer cum
puero crevi, cujus etiam adolescentiam adolescens agnovi,
quem, juventutis flores pulsanter, dilexi &c.

Lelandus.

Henrici se-
cundigenus
ab Edmun-
do Juniore
repetitum.

Edmundus Yrenside, filius Ædelredi infortunati regis, &
filix Thoreti comitis, moriens habebat duos fratres, Alfredum
& Edwardum simplicem, quorum mater erat Emma, Ricardi,
Nortmanniæ ducis, filia. Alfredus, consilio Goduini exocula-
tus, Anguillariæ periit. Eduuardus autem postea rex factus,
sine liberis mortuus est. Erant porro Edmundo Yrenside duo
filii, Edmundus & Eduuardus, quos Canutus regi Suanorum
necandos transmisit. Ille autem immanitatem abhorrens, Sa-
lomoni, Hungarorum regi, nutriendos misit. Salomon postea
Edmundo filiam suam in uxorem dedit, Eduuardo autem fi-

S. Agatham

liam germani Henrici imperatoris. Edmundus brevi post nu-
ptias sine liberis mortuus est. Jamque Eduuardus simplex in
senium vergens, & de herede, quoniam liberis carebat, soli-
citus, ad Henricum imperatorem nuntios mittit, qui petant
Edwardum ab eo, tanquam regem Angliæ futurum. Imperator
lætus Eduuardum cum uxore sua Agatha, germani sui filia,
liberisque ejus Edgaro Etheling, Margareta, & Christina, misit.
Eduuardus statim post adventum in Angliam non longum su-
pervixit, & statim Eduuardi simplicis regis mors subsecuta est,
& Edgarus Etheling, nepos regis, junior visus quam ut regno
conveniret, maxime Haroldo regnum omnibus modis am-
biente. Unde factum, ut Edgarus, paratis navibus, reditum
una cum sororibus ad imperatorem Henricum maturaret. Sed
naves tempestate jactatæ sunt in littus Scotticum, ubi è na-
vibus egressi talem cum Malcolino, Scottorum rege, amicit-
tiam inierunt, ut Malcolino nupserit Margareta, Edgari foror,

Rumesiensis

Christina vero fit sacra virgo, & velata est. Margareta deinde
peperit Malcolino sex filios, & duas filias. Filiorum tres in

Scotia

Scotia reges fuere, Ædgarus, Alexander, & David. Horum soror Matildis nupsit Henrico primo Anglorum regi. Soror porro Matildis Maria Eustathio, comiti Bolonienſi, nupsit. Deinde ex Matilde regina & uxore Henrici primi nata est Matildis, quæ primum data fuit conjux Romano imperatori, secundo nupsit Gaufrido, Andegavenſium comiti. De Maria orta est Matildis, quæ in virum accepit Stephanum, comitem Moritonix, qui poſtea regnum Angliæ contra datum juramentum invaſit. Ex Matilde tandem & Gaufrido Andegavenſi ortus est Henricus, qui Stephano vivo una cum matre jus ſuum in regnum Angliæ etiam armis vendicavit, & poſt Stephani mortem cum gratia obtinuit.

Ex Prologo hiftoriæ Gulielmi Parvi, canonici Novoburgenfis cænobii, quam E. abbatî Rievallenſi, dedicavit. Pag. 266.

Galfredus hic dictus est, agnomen habens Arturii.

Qui divinationum illarum nænias ex Britan: tranſtulit, quibus, ut non fruſtra creditur, ex proprio figmento multa adjecit.

His quoque addit Iſlandiam, quæ ultima Tyle, ſecundum quosdam, dicitur.

Nec unum quidem archiepiſcopum unquam habuerunt Britones.

Falleris, tu quidem Gulielme.

Liquet, à mendacibus eſſe conficta, quæcunque de Arturo & Merlino ad paſcendam minus prudentium curioſitatem homo ille ſcribendo vulgavit. Lelandus. In ſumma Galfredum pro mendaciſſimo habet, etiam in hiftoria regum Britan. qui ante Cæſarem natum fuerunt. Sed quantum Galfredo derogat, tantum Bedæ tribuit.

In primo libro leviter perſtringit Gul. Mag. Gul. Ruſi, & Henrici 1. facta. In Stephano utcunque plenam aggre-ditur narrationem.

E primo libro.

Cumque optimates, qui aderant, ſuaderent, ut regem proſtratum erigeret, "finite, inquit, illum jacere ad pedes Petri."

Gul. Mag. humilitas.

Rogerus epiſcopus Sarisbir:

Duo enim nobilia ſumptuoſi: opere caſtella, ſcilicet de Viſas & Shireburnam, conſtruxit.

Aluredi, archiepiſcopi Ebor: ſeveritas.

Sequenti autem anno rex Stephanus, apud Wiltonam munitionem conſtruens, repentina hoſtium irruptione contritus, & plurimis ſuorum amiſſis, in fugam actus eſt.

Wiltonenſis munitionis.

Quidam Eboracenſes monachi, numero 12. vel 13. ſerventes

Benedictini

ſpiritu, &c. Tandem in loco Paſcue collocavit, & vocatur locus ille Fontes.

Truſtinus archiepiſcopus Ebor: facti Cister-tienſes.

Sane paulo ante à nobili viro Waltero de Eſpec invitati, & à felicis memoriæ abbate Bernardo directi, monachi Clare-vallenſes

vallenses in Ebor: provinciam venerant, & in loco, qui nunc dicitur Rievallis, tunc erat locus horroris & vastæ solitudinis, mansionem acceperant. Lelandus. Autor ibidem scribit integrum caput de origine Bellolandensis monasterii per quosdam monachos Saviniacenses, utque quarto ibidem nacta commoditate locum mutaverint, favente Rogero de Moubrai, qui & Nuburgense cœnobium fundavit. Subsequitur aliud caput integrum de origine Sempringamiensis sectæ. Ibidem extat cap. de quodam Wimundo, Furnesienfi monacho, postea Mevanix episcopo facto, qui se ad facinora piratica contra Scottos contulit, utque tandem erutis oculis & excetis testiculis vitam Bellolandix finiverit.

cap. 26.

Pueri virides, qui edocti loqui dicebant, se natos in terra S. Martini: sed rogati, ubi illa esset, nesciebant. Color autem una cum annis evanuit.

Ibidem de masculo & femina viridibus pueris, è terra subito exilientibus,

luporum

vel saltem in fossa visis, utque mas cito perierit, femella autem edocta loqui cuidam apud Linnam nupserit.

Lupinæ
fossæ.
Wophe-
pitte.

Vicus est in Estanglia, 4. vel 5. ut dicitur, milliariis distans à nobili monasterio beati regis & martyris Edmundi, juxta quem vicum antiquissimæ fossæ videntur, quæ sermone Anglico Wulfes-pittes, id est, luporum fossæ, dicuntur, & vico, cui adjacent, suum nomen indiderunt.

Aliud ibidem caput de prodigiis, id est, de canibus in lapibus

busone

dicina repertis, & saxo obvolutis. Insuper de rana saxo inclusa, in cujus collo erat cathena aurea. Et ibidem de scipho, furtim ex antro raptō. Ex canibus autem alterum habuit Henricus episcopus Winton:

Pag. 267.
Vipse
streames.

Est vicus, aliquot à mari orientali milliariis distans, juxta quem famosæ illæ aquæ, quas vulgo Vipse vocant, numerosa scaturigine è terra profiliunt, non quidem jugiter, sed annis interpositis, &, facto torrente non modico, per loca humiliora in mare labuntur.

Ex 3. cap. 2. libri.

Situs castelli de Scarburg è 2. libro.

Scarburgus.

Rupes stupendæ altitudinis simul & amplitudinis, & præruptis fere ex omni parte scopulis inaccessa in mare irrumpit, quo tota ambitur, exceptis tanquam faucium quarundam angustis, quas aperit ad occidentem, habens in summo planitiem spetiosam & herbidam, spatiosam autem tanquam sexaginta jugerum vel eo amplius: fonticulum quoque aquæ vivæ è saxo profluentem. In ipsis autem faucibus, ad quas sine labore non ascenditur, turris regia sita est: & sub eisdem faucibus

faucibus urbis initium, in austrum & aquilonem utrumque
latus spargentis, frontem vero ad occidentem habentis, & à
fronte quidem proprio muro, ab oriente vero rupe castelli
munitur. Sane hunc locum memora-
tus comes Gulielmus cum in Eboracensi
provincia plurimum posset, castro con-
struendo idoneum contemplatus, sum-
ptuoso opere naturam juvans, totam
rupis planitiem muro amplexus est, &
turrim in faucium angustis fabricavit:
qua processu temporis collapsa, arcem magnam & præclaram
rex ibidem ædificari præcepit.

Gulielmus, comes Albemar-
liæ, quem Stephanus rex trans-
humbranis partibus præfece-
rat, dedit se & castellum de
Scarburg Henrico 2°.

Henricus
secundus.

Hugo de Mortuo mari rebellis castrum regis apud
Brugenorth detinuit.

Rex enim, celeriter congregato exercitu, Brigiam obsedit,
quam post dies non multos fortiter oppugnatam in dedi-
tionem accepit.

Brich-
north.

Leylandus.

Scribit Gul. integrum caput de vita Nicolai Breksper, a-
lias Adriani 4ⁱ. Aliud ibidem cap^m. de hæreticis, è Gasconia
in Angliam venientibus. Sequitur & tertium de Godrico &
Ketello heremitis.

E libro 3.

Anno regis Henrici 2ⁱ. 27. forma monetæ pub. à falsariis
corruptæ, in Anglia mutata est.

Lelandus.

Scribit Gul: causam dissidii inter Henricum patrem & fi-
lium ortam fuisse, quod pater secundo & tertio genitum in gu-
bernatione Gallicarum provinciarum prætulisset primogenito.

Natus est ei ex Britannici comitis fi-
lia unica filius Posthumus, cui cum rex
avus ejus nomen suum imponi jussisset,
contradictum est à Britonibus, & so-
lenni acclamatione in sacro baptismo
Arturus dictus est.

Galfredus, filius Henrici 2ⁱ.
duxit Britannicæ comitis fi-
liam in uxorem.

Arturus Posthumus.

Gulielmus scribit integrum caput de
vitiis & virtutibus Henrici 2ⁱ.

Virtutes & vitia Hen-
rici 2ⁱ.

E 4°. libro.

Liberalitas Richardi regis in Joannem
fratrem magnæ postea discordiæ causâ
inter illos fuit.

Causa discordiæ inter Ri-
chardum & Joannem.

Cæsi sunt aliquot ex Judæis, ceteri
vero intra castellum recepti ægre eva-
serunt.

Judæi male multati confu-
gerunt ad Staunfordense ca-
stellum.

Castelli
Snotinga-
mienfis .

Pag. 268.

Est autem idem castellum natura & manu ita munitum, ut sola inedia, si defensores idoneos habeat, inexpugnabile videatur.

In 1°. cap^o. quinti libri.

Scribit ut Richardus rex emunxerit episcopum Dunelmensem comitatu, quem ei vendiderat.

Gulielmus Parvus deduxit historiam suam ad annum D. 1197^m.

Ex primo libro annalium Gualteri Hemingburgi, canonici Gisoburnensis cœnobii.

Lelandus. Exorditus est historiam à Gul. Magno, & usque ad tempora Joannis regis fidem Gul. Parvi sequitur, è cujus opere, suppresso autoris nomine, multa fere ad verbum desumpsit. In hoc tamen Gul. Parvo superior, quod operi causam præposuerit, cur Gul. Mag. in Angliam cum exercitu venerit, & præsertim contra Haraldum regem, qui, vivente Edwardo rege, Eustachium, comitem Bononiensem, Dovari male tractaverat, cum tamen Edwardi regis sororem in con-

sup: Eustachius.

jugem accepisset.

Anno D. 1072. Reversus est Gul. rex usque Dunelmum, Gul. Mag. ubi castellum de novo construxit.

Robertus, Gul: Mag: In festoque negotio rediens super flu. Tine Castellum novum fabricavit.

filius, No- Animati ergo Wallenses propter recessum regis, castellum de Montgomery obsederunt ad tempus, & viris, qui in eo fuerant, peremptis, tandem illud demoliendo fregerunt.

lun condi- Anno D. 1111°. civitas Cicestriæ cum monasterio igni succensa est.

Congressus Post modicum vero temporis venit Calixtus papa Gisfortium, ubi occurrit ei rex Henricus, & impetravit à papa, ut neminem aliquando legatum in Angliam mitteret, nec officio legati fungi permetteret, nisi hoc postularet ipse.

Ro: & Hen- Anno D. 1129. Fundata fuit domus de Giseburne per Robertum de Bruis ex consensu Calixti papæ, & Thurstini archiepiscopi Eboracensis, & etiam ipsius regis Henrici.

Ne legatus unquam in Angliam sine regis consensu veniret. Anno D. 1133. Adeluphus, prior S. Oswaldi, primus episcopus Carleolensis factus fuit.

Malmesbiry Aucltus igitur ingentibus copiis, confestim munitionem Malmesbiriensem, ubi regis Stephani præsidium erat, obsedit.

oblecta ab Henrico 2°.

E libro 2°. cap^o. de morte Richardi primi.

Audeley Declinavitque ad manerium suum de Audeleye, quod situm est ex opposito ejusdem castri, ab interjecto flu: sic nominato ubi, & unde dictum. Castellum de Audeley.

Gaylard constructum à Richardo è regione Audeley.

Gualterus

Gualterus scribit, ut Joannes ex piris intoxicatis, quæ comederat apud Swineshed monasterium, obierit.

Anno D. 1281. 3°. Cal. Aug. combusta fuit magna pars S. Botolphi.

Ceperuntque Wallenses ad castrum de Flynt D. Rogerium de Clifford, quem rex Angliæ ibidem præfecerat.

Anno D. 1289. sept. Cal. Junii ecclesiam nostram Giseburnensem cum multis libris theologiæ, & pretiosissimis novem calicibus, vestimentis, imaginibusque sumptuosis ferox flamma consumpsit.

Anno D. 1290. obiit regina Angliæ Alienora, & honorifice sepulta est apud Westmynster Londonii. In cujus honorem spiritualem rex ipse duas pulcherrimas cruces marmoreas Londini erexit, unam apud Charing, & alteram in Westchepe.

Anno D. 1296. In terra sua valle Anandiæ apud Lochmaban. Maban obiit ille nobilis vir, D. Robertus de Bruys, in coena Domini, qui, ut superius tactum est, circa successionem regni

Scotiæ cum Joanne Bailliolo eorum rege Anglorum discepavit, & ut vivens ipse jussisset, sepultus est in domo nostra Giseburna juxta patrem suum.

In anno etiam D. 1296. Gualterus scribit, ut, Scottis Carleolum obsidentibus, quidam Patritius Scotus explorator in carcere detentus vincula ruperit, carcerique ignem injecerit, unde bona pars urbis conflavit, utque tandem Scoti obsidionem solverint, & Patritius poenas dederit.

Anno D. 1296. captum est oppidum de Berwike per Edwardum.

Multa scribit Gualterus de procurfione Scottorum in Northumbriam, utque Auguftaldunense monasterium incenderint, & loca vicina depopulaverint.

Gualterus Hemingburg annales suos perduxit usque ad annum D. 1297. & volumen, in quod ego incidi, divisum fuit in trecenta fere capitula.

Ex annalibus Fratris Walteri Coventrensis, quos vel ab ipso Pag. 270.

Bruto inchoans deduxit usque ad primos annos Henrici 3i. tantum fere defloratoris usus officio. Maxime tamen secutus est Galfredum Monumetensem, Henricum Huntingdunensem, Marianum Scottum, & Hovedunum. Titulum autem operi addidit MEMORIALE.

Codex erat aliquot locis mancus, & annorum numerus male cohærebat. Tum hæc, quæ sequuntur, non ad ordinem, sed ad scribentis usum decerpta.

Mordredus, associatis sibi Saxonibus, Pictis, & Scottis usque ad 700. millia obiit Arthuro ad portum Ripe. Ibi occisus est optimus Wallahus.

Ripe corrupte pro Repta-cester, ubi nunc Richeborow prope Sandwic.

R r 2

Et

Gulielmus, rex Scotiæ.

Et quia filiam suam comiti Bononiæ præter Joannis regis assensum desponderat, venit Joannes rex Berwicum, & construxit contra eum castrum Berwici, & patriam devastavit. Tunc dedit Gulielmus, rex Scotiæ, Joanni regi duas filias suas obfides, & sic Joannes recessit.

Tempore cujus fuerunt duo bella in Anglia inter regem & Barones, primum apud Lewes, secundum apud Evesham.

Isti Henrico fecit homagium Alexander, rex Scotiæ, in die S. Stephani apud Eboracum.

Leucium.

Henricus 3us. bello captus, postea per Edwardum filium regno restitutus.

Hujus pater cum esset captus in bello de Lewes per Simonem montis fortis, & regnum amiserat, ipse tamen Eduardus cum adjutorio comitis Gloverniæ regnum adquisivit in bello de Evesham, ubi nobilis comes Leircestriæ cum nobilioribus regni occisus fuerat.

Alexander Scottus Londini fidem dedit Eduardo primo.

Ibique recepit homagium Alexandri, regis Scotiæ, coram omni populo.

Sudregia.

Concilium apud Geagneshurc à Suano rege celebratum.

Denique imminente vespera diei, qua in generali placito, quod apud Geagneshurc sup. Sueno.

tenuerat, hæc eadem ^r minitans iteravit.

¹Suenonis in S. Edmundum maledicentia.

Inde amnem, quæ Atew dicitur, intrant, & navibus exilientes prædatum in Merciam pergunt.

Edricus Streona proditor.

Magesetes, qui nunc Herfordenses.

Cum Magefetenfibus, & exercitus parte, cui præerat, fugam cepescit.

Lelandus. Effendune in Effexia est.

Ecclesia à Canuto in Assenduno constructa, ubi ingens bellum fuit inter ipsum & Edmundum Juniorem.

Ecclesia, quam rex Canutus & comes Turkillus in monte, qui dicitur Assendune, construxerant, illis præsentibus, ab Wulstano, archiepiscopo Ebor. & multis aliis episcopis, cum magno honore dedicata est.] Lelandus. Guliel-

mus Meldunensis libro de regibus 2°. cap^o. LXVII. de Assendunensi ecclesia loquens sic scribit: "Nunc (ut ferunt) modo dica est ecclesia, presbytero parochiano delegata."

Concilium Cirencestriæ à Canuto mag: celebratum.

Canutus rex Angliam rediit, & in Paschæ festivitate apud Cirencestre magnum consilium habuit.

Triremis magnificentissima à Goduino dono data Canuto regi, cog. Forti.

Goduinus autem regi pro sua amicitia dedit triremem fabrefactam, rostrum deauratum habentem, armamentis optimis

mis instructam, decoris armis, electisque octoginta militibus decoratam. Quorum unusquisque habebat in suis brachiis duas aureas armillas, sexdecim uncias pendentes; lorica trilecem indutam; in capite cassidem ex parte deauratam; gladium deauratis capulis renibus succinctum; Danicam securim, auro argentoque redimitam, in sinistro humero pendentem. In sinistra . . . . clypeum, cujus umbo clavique erant deaurati. Pag. 271.

In dextra lanceam, quæ lingua Anglorum Acegar appellatur. Insuper etiam non sui consilii nec voluntatis fuisse, quod ¹ fra- Alfredus
ter ejus cæcatus fuisset, sed dominum suum Haraldum illum ex matre
facere, quod fecit, jussisse, regi juravit. Emma fra-
ter Canuti.

Rom comes Magefetenfium.

Fuga Wicciorum ab urbe sua.

Fuga Wicciorum.

Civium vero multitudo in quandam modicam insulam, in medio Sabrinæ flu. sitam, quæ Beverege nuncupatur, confugerant, & munitione facta, tam diu se viriliter adversus suos inimicos defenderant, quoad, pace recuperata, libere domum liceret eis redire. Beverege
insula Sa-
brinæ.

De hac re Marianus scribit.

Interea Suanus comes, Goduini comitis & Sichæ filius, qui, Leonense relicta prius Anglia, eo quod Egivam, Leonensis monasterii monastere abbatisam, quam corruerat, in matrimonium habere non li- rium.
cuerit, Danemarchiam adierat, navibus octo rediit.

^{f. naves piraticæ.} exulum Anglorum & Danorum.

Aliæ vero, Estsaxoniam navigantes, præda circa promon-

^Ctorium Eadulphi rapta non modica redibant. — Marianus de hac re fusius.

Siuardus Dorobernenfis archiepiscopi corepiscopus.

Corepiscopus.

Brictowham portus.

Leofrici comitis & Godivæ liberalitas.

Leonense etiam & Wenlocanense cœnobium, S. q; Joannis baptistæ ac S. Wereburgæ monasteria in Legeceastra sita, & ecclesiam, quam Lindocolnienfis præsul Ednotus in loco famoso, qui Sanctæ Mariæ Stow Anglice, Latine vero S. Mariæ locus, appellatur, pretiosis ditaverunt ornamentis.

^{sup. Griphinum.}

Haraldus vero, ut eum fugisse comperit, palatium incendere, & naves ejus cum armamentis jussit comburere. Castellum
de Rudland
ab Haraldo,
qui postea

Urfus vicecomes Wicciorum.

rex fuit, in-
censum.

Odo, episcopus Baiocensis, frater Guliel. senioris, in Gul. Rufum conspirat. Relinquens Roucestriam cum paucis adiit castellum fratris sui Roberti Moretunensis comitis, quod Pevenesei dicitur. Locus erat munitissimus.

Tempore

Tempore Gul: Rufi.

Robertus de Moubrai invasit Bathoniam, & igne succendit eam.

Idem Robertus.

Tandem adiit Gilnelcestriam, & eam obsedit, & expugnare disposuit.

Westwalani & Southwal.

Tempore Guli: Rufi.

Castrum
Monense à
Cambris vi
captum.

Fregerunt & castellum in Mevania insula, suæque ditioni subiacebant.

Gul. Rufus.

Castellum comitis Roberti Moubrai, ad ostium Tini flui: situm, per duos menses obsedit, & tandem expugnavit.

Gul. R. tempore.

Interea Wallenses castellum Muntgumri fregerunt, & Hugonis, Scrobesbiriæ comitis, homines in illo non nullos occiderunt. In nova foresta, quæ lingua Anglorum Icenea vocatur.

Anno MCI^o.

Keresburg
op: Nort-
manniæ.

Civitas Glovornia cum principali monasterio conflavit. Rex Angliæ Henricus comitem Robertum de Belesmo in Keresburga in custodia posuit.

Anno Domini ^a MCXVIII^o. regnante Henrico primo.

Florentii historiographi mors.

Pag. 272.

Nonis Julii obiit dominus Florentius Wigornienfis monachus.

Gulielmus & Richardus filii Henrici primi naufragio perierunt.

nothus

Quem Gulielmus, filius ejus, sequi gestiens, navem ingreditur, copiosa nobilium militum, puerorum, ac feminarum multitudine comitatus. Hi portu maris evecti, mira aëris serenitate freti,

freto elapsi, in modico navis, qua vehebantur, rupem incurrens, elisa est, & omnes, qui in ea residebant, excepto rustico uno, marinis fluctibus sunt absorpti.

Anno MCXXX^o,

Nonis Maii civitas Rosensis conflavit.

Rex Stephanus agminibus congregatis urbem Wicestriæ pulcherrimam affilivit, & captam deturpavit. Castellum tamen, quod urbi inerat, capere non potuit.

Henricus filius Matildis Augustæ.

Jordanus
Stephani
capitaneus.

Castellum de Malmesbiri obsedit, moxque cepit. Expugnata tamen urbe, turris excellentissima Jordani, quam regali conservabat imperio, sola fame domabilis remansit.

^a Atqui supra (pag. 289.) notatur, eum defunctum fuisse anno 1140. Rectius tamen 1118. si Baleum aliosque audiamus.

Henricus

Henricus filius Matildis.

Tertiam obsidionem congeffit circa caſtellum de Stanford,
quod tandem ei redditum eſt.

Stephanus.

Rex autem obſederat caſtellum de Gepeſwic, quod Hugo
Bigot contra eum tenebat &c. Ut tandem ſit ei redditum.

Henricus.

Notingham petiit, & ſtatim cepit urbem. Illi vero, qui
caſtello urbis inerant, urbem ipſam combuſſerunt.

Brachium cujuſdam clerici, qui dicebatur Edwardus Grim-
fere, abſcidit, & ipſum pariter archiepiſcopum in capite
vulneravit.

Eduardus
Grimfere
in cæde
Thomæ

Ricardus Luci & Humfrede de Boun, anno MCLXXIII^o. Henr. 1°. reg. vulneratus.

Combuſſerunt Berwic, villam regis Scotiæ.

Anno MCLXXIII^o.

Vehemens ignis invaſit villam Cantuar: & eam combuſſit,
& fere omnes eccleſias villæ illius, & eccleſiam S. Trinitatis,
quæ in ea eſt, penitus combuſſit.

Anno MCLXXV^o. Henricus 2us.

Et inde rex miſit unum de clericis Rogerum de Hovedune
nomine ad eccleſiam Norwicenſem, quæ tunc vacabat, de-
functo paſtore ſuo, & ad abbatias, quæ tunc vacabant per
Angliam.

Ibidem.

Monafterium de Ulmo.

S. Gulielmus.

Et in primis ipſe rex Scotiæ, & Da-
vid, frater ejus, ibidem devenerunt ho-
mines prædicti regis de omnibus tene-
mentis ſuis.

Anno MCLXXVI^o.

Joannes Saresbirienſis, qui erat cle-
ricus & familiaris Thomæ Cantuar: e-
lectus & conſecratus eſt in epiſcopum
Carnotenſis eccleſiæ.

Eodem anno dominus rex tradidit
Joannam filiam ſuam nuntiis Gulielmi,
regis Siciliæ.

Eodem anno Ricardus, comes de Strigul, quem rex fecerat
juſtitiarium Hiberniæ, obiit.

Eodem anno fecit dominus rex funditus ſternere caſtellum
Leirceſtriæ, & mœnia urbis.

Eodem anno fecit rex ſternere caſtella Rogeri de Moubrai,
f. caſtella de Treſk & Maleſard.

Mowbray.
Treſk.
Maleſarte.

Et

Ulmenſe monaſterium in
Norvolgia, quod nunc Fa-
num Benedicti.

Scottus Henrico 2°. fidem
dat Eboraci.

Joannes Severianus fit epiſ-
copus Carnotenſis.

Joanna, filia Henrici 2ⁱ.
data eſt uxor Gulielmo, regi
Siciliæ.

Bigot. Fremelingham
Bungey.

Et castella Hugonis Bigot, f. de Fremelingham, & Bungey.

Anno MCLXXVII^o.

Vivianus
cardinalis
in Mevania.

Vivianus, cardinalis tituli S. Stephani, & apostolicæ sedis legatus, naves ascendit in Galweia apud civitatem Wittern, & applicuit in insula, quæ vocatur Man, & ibi per quindécim moram fecit, familiariter & honorifice susceptus à rege illius insulæ. Et circa Epiphaniam transnavit inde in Hiberniam.

Rex Mev-
nienſis.

Pag. 273.
Pluit fan-
guinem in
Veſta.

Eodem anno sanguineus imber cecidit in insula de Wight per duas horas integras.

Anno MCLXXVIII^o.

Civitas Eboracensis combusta.

Anno MCLXXXIII^o.

Henricus &
Gaufredus,
filii Hen-
rici 2ⁱ, mo-
riuntur.

Obiit Henricus rex filius suus, & deinde Gaufredus filius suus comes Britannia.

Anno MCLXXXIII^o.

Combusta est abbatia de Glaſtinbiri.

✱

Eodem anno.

Baldewinus, episcopus Wigorn: electus in archiepiscopum Cantuar:

Anno MCLXXXV^o.

Data potestas Henr: 2°. ut quem vellet filiorum regem Hibernia faceret.

Et in argumentum voluntatis & suæ confirmationis misit ei coronam de penna pavonis, auro intextam.

Anno MCLXXXVI^o.

Robertus de S. Albano Anglus duxit neptem Saladini, regis Babylonie.

Monasterium S. Germani de Sellebi.

Anno MCXCI^o.

Berengaria, filia regis Navarræ, nupsit Richardo, regi Anglorum, in insula de Cipre apud Limeſzun.

Anno MCXCI^o.

S. Hugo, episcopus Lincoln. exhumavit corpus Rosamundæ, concubinæ Henrici 2ⁱ. quod erat sepultum in ecclesia monasterii de Godſtow cum magna funeris pompa, & jussit in publico cœmeterio plebeio more sepeliri.

Anno MCXCII^o.

Gaufredus, Ebor: archiepiscopus, dedit, & charta sua confirmavit abbatia de Godeſtow prioratum S. Clementis in Eboraco. Sed moniales S. Clementis, quæ semper ab ipsis ecclesiæ suæ fundamentis liberæ extiterant, noluerunt obedire abbatia de Godſtou.

a Asteriscus est à manu ipsius Lelandi.

Anno

Anno MCXCIII^o. qui annus 4us. fuit Ricard. reg:

Castella reddita ante adventum Richardi regis.

Comes David, frater regis Scotiæ, & Ranulphus, comes Cestræ, & comes de Ferreres, cum magno exercitu obfedit Marle-

Davidi comiti.

berg, quod infra paucos dies redditum est ei, salvis membris & vita inclusorum. Similiter redditum est ei castellum de Leancastre, quod Theobaldus Gualterus, frater ejus, custodierat ex parte comitis Joannis. Et mons S. Michaëlis in Cornubia redditus est ei. Lancastre.

Castella reddita eodem anno post adventum

Ricardi regis.

i. e. Dunelmensi episcopo.

Tradiderunt ei ad opus regis castellum de Tikhil.

Castellum de Tikhil redditum à Roberto de la Mare in usum Richardi.

Eodem anno.

Vicesima 8^a. die Marcii, præfente Ricardo rege, post maximum insultus, universi, qui in castro erant, tradiderunt ei castellum. Snotingham redditum Ricard. regi.

Distichon de morte Richardi.

Istius in morte perimit formica leonem.

Prò dolor! in tanto funere mundus obit.

Lelandus.

[Sic Thos Rudburn Wintoniensis.]

Hactenus ex Hoveduno multa desumpsit Walterus Conventusis. Nam Hovedunus deduxit annales usque ad annum domini MCC^m. Sed à quibus desumpserit reliquam annalium partem, an ipse Gualterus, sua autoritate usus, scripserit, nondum cognitum habeo.

Anno Domini MCCVI^o.

Stephanus cardinalis presbyter ad titulum S. Chrisogoni, Anglicus natione, sed à domino papa ad ecclesiam Romanam¹, ubi præbendatus erat, & theologiam docebat, accitus, Romæ ad Cantuar: archiepiscopatum &c. Ut, diu expectato Joannis regis consensu, & non transmissio, per litteras, tandem, non consentiente, immo omnibus modis rege reclamante, papa Stephanum in archiepiscopum Romæ consecraverit. Pag. 274.
Stephanus Longodunus.
Hic deest.
Repono, à Parisiis.

Anno MCCXI^o.

Accensa enim ex australi parte Tamesis civitate, & ecclesia beatæ Mariæ canonicorum de Southwerk, cum ad extinctionem incendii multitudo max: pontem transisset, subito pars aquilonaris austro flante corripitur, ^b volentique populo, qui pontem transierat, redire, obstitit ignis, factumque est, ut, illis moram nectentibus, altera etiam pars pontis igne corripetur. Sicque inter duos ignes positi, comprimebant se ad

^a Sextus potius. ^b Violentique MS.

invicem, nihil nisi mortem expectantes. Venientibus autem ad eorum succursum navibus nonnullis, tot se indiscrete ingesserunt, ut, submersis navigiis, universi perierint. Dicuntur tum incendio tum naufragio tria milia periisse.

Anno MCCXII°. De fuga Roberti, filii Walteri, in Franciam, & fuga aliorum nobilium, vel propter odium, vel metum Joannis regis.

Quorum bonis confiscatis, & castello Roberti, filii Gualteri, apud London nominatissimo, cui nomen castellum Bainardi, cum aliis municipiis demolito, cœpit se rex civilius ad suos habere.

Anno MCCXII°.

Petrus de Wakefeld pseudovates suspensus.

Anno MCCXIII°.

Stephanus, episcopus Cantuar: cum gratia Joannis regis venit in Angliam.

Anno MCCXIII°.

Capti sunt in Anglia pisces insolitæ formæ. Erant quippe scutati & galeati.

Anno MCCXV°.

Orto tumultu in Northampton, trucidati sunt ab oppidanis plurimi regalium, qui ad præsidii tuitionem ibi stationem habebant. Et post paucos dies in eorum ultionem mag: pars oppidi igne combusta est.

Eodem anno.

Castellum
Rosenfense à
Joanne rege
vi captum.

Post gravem & longam obsidionem castellum Rosenfense vi cepit.

f. munitum à quibusdam Ang. proceribus.

Eodem anno.

Joannes rex
in castro
Neuuarci
ex dysente-
ria obiit.

Ibi igitur morbo invalescente diem clausit extremum.

nam id temporis bellum gessit,

Funus ejus ad Wigorniam detulerunt, sicut armati erant. & milites ad manum erant.

Intestina tamen ejus, eo quod corpulentior esset, in domo Præmonstratenfis ordinis, quæ Croxton vocatur, condita sunt.

Anno MCCXVI°.

sup: Barones.

Extat etiam nunc prope monaster: Helienfense moles terræ cgestæ, ubi olim erat turris specularis, inditium majoris operis, sed jam collapsi.

Occupaverunt interim insulam de Heli, excepta munitione quadam, ubi regales se incluserant.

Anno MCCXVII°. Mount Sorel castellum comitis Saeri.

Comes autem Cestriæ, adjunctis sibi multis ex majoribus partibus illius, obsedit castellum, cui nomen est Mount Sorel, juxta Leyrcestriam, &c. Ut ad tempus recesserit, impeditus à Roberto, filio Gualteri.

Comes

Comes Cestriæ ad castellum de Mountforel cum suis reversus illud cepit, & solo tenuis prostravit.

Mountforel juxta Leircester solo æquatum.

Anno MCCXVIII.

Stephanus, archiepiscopus Cantuar: in Angliam est reversus, qui post generale consilium usque nunc temporis in partibus Romanis est moratus.

Stephanus Cantuar: interfuit generali consilio, quod Innocentius celebravit.

Eodem anno.

Pag. 275.

Ludovicus, filius regis Franciæ, absolutus ab anathemate

Tames

per Sualonem legatum apud Kingeston, quod infestarat regnum Henrici 3ⁱ. juvenis regis contra censuram Ro: Pontificis.

Anno MCCXX.

Stephanus, Cantuar: archiepiscopus, propter quædam negotia Anglicanæ ecclesiæ Romam profectus est, & quia reliquias Thomæ secum detulit, à domino Honorio & cardinalibus honorifice susceptus est.

Stephanus
Cantuar:
3°. Romæ.
Stephanus
translulit
Thomam.

MCCXXII^o.

Ductus est ad consilium, à Stephano Cantuar: Oxonii celebratum, pseudochristus, qui se crucifigi permisit, & cum eo Speudomaria. Lelandus. Postea vivi muro inclusi.

MCCXXIII^o.

Joannes de Brechnes, rex Hierosolymorum, applicuit in Angliam.

Anno MCCXXIII^o.

Castellum de Bedeford, quod erat in custodia cujusdam Falcasii, ab Henrico 3°. obsessum, quia Henricum de Braibroke, Justiciarium regis, illic in vinculis posuerat Gulielmus de

nt

Breauce, frater Falcasii, qui nomine fratris castello præfuerat.

Sed nec sic ira regis deferbuit, quin castrum dirutum terra æquaret.

Lelandus.

Gualterus deduxit annales suos ab anno Domini MCCI^o. in quo Hovedunus historiæ suæ finem facit, usque ad annum MCCXXV^m. quem inchoat, sic ut Hoveduni annalibus, quos defloravit, res gestas viginti quatuor annorum superaddat. Ex his conjectura ducor, Gualterum Conventuensem tempore Henrici 3ⁱ. floruisse.

E libro E. monachi Eveshamensis cænobii, de vita

Thomæ Beket, episcopi Cantuar:

In ipsa Præfatione sic scribit: "Quatuor præcipui erant "autores, videlicet Joannes episcopus Carnotensis, Alanus "abbas Theokesbiriensis, Gulielmus Supprior Cantuar: & Mr.

^a L. Pseudomaria.

S f 2

"Here-

"Herebertus de Boseham. Benedictus enim, abbas Burgi, de
"fine tantum, & de his, quæ post finem contigerant, scripsit."

*Ibidem è Catalogo, quem scripsit de viris eruditis
Thomæ Becheto familiaribus.*

Hæc compara-
rent in li-
bro, typis
excuso, de
vita Thomæ
Becheti.

Joannes cog: de Saresbiria natione Anglus.

Robertus cog. Filioth natione Anglus, tunc archilevita
Oxon. Hic propter ipsius clara merita in Herefordensem
episcopum promotus est.

Reginaldus natione Anglus, sed sicut educatione ita & cog.
Lumbardus, ab aula ad ecclesiam assumptus in Batoniensem
episcopum promotus est.

Giraldus, cog. Puella, natione Anglus, suæ scientiæ meritis
in Coventrensem episcopum electus est.

Gilbertus de Glanvilla, natione Anglus, in episcopum Ro-
fensem assumptus est.

Pag. 276.

Radulphus de Serra, natione Anglus, ob præclara merita
Remensis ecclesiæ decanus factus est.

Jordanus de Milborn, natione Anglicus, tunc Cicestrensis
archilevita, & ejusdem ecclesiæ postea decanus.

Matthæus Anglus, sicut natione & cog. Cicestrensis, vicens
ingenio, acer, probus, & industrius, postmodum Cicestrensis
decanus factus.

Gervasius similiter, sicut natione, ita & cog. Cicestrensis,
juvenis certe tunc sicut in moribus, ita & in literarum scien-
tia commendabilis. Verum iste cum nec vocaretur patriam
egressus est cum Thoma archiepiscopo.

Joannes de Tillebiria, vir habens multum pectoris & oris,
scriba doctus & velox, corpore jam gravis & annosus.

Philippus de Canne, qui corporis & mentis vires in hu-
mani juris studio jam exhausterat plurimum.

Herveus cog. de London, unde & oriundus.

LL

Alexander lingua patria Tuelin, sicut natione, ita & cogno-
mento Gualensis, edoctus quidem in litteris, jucundus in verbis.
Mr. Herebertus natione Angl. cog. de Boseham.

s

Edwardus cog. Grim, natione Anglus.

Pag. 278.

*Ex Chronico incerti autoris, quod inveni in cœnobio Canoni-
corum Barnwellensium, non procul à Granta.*

Athelmus ^{ius.} episcopus Fontanensis.

Aldhelmi
laus,

Sanctus Aldhelmus, Inæ, regis Westsaxonum, propinquus,
citharcedus erat optimus, Saxonicus atque Latinus poëta facun-
dissimus, cantor peritiss: doctor egregius, sermone nitidus,
scripturarum tam liberalium quam ecclesiasticarum eruditione
mirandus. Extitit enim primo docti viri Maildulphi, deinde
archi-

archiepiscopi Theodori, & ejus cooperatoris Adriani abbatis discipulus. Hic cum esset Maildulphi urbis abbas, scripsit egregium librum adversus errorem Britonum, cujus lectione multos eorum ad catholicam dominicæ Paschæ celebrationem perduxit. Scripsit & alia multa, utpote vir undecunque doctissimus.

Sexuulphus constitutus episcopus in Sexuulphus episcopus Le-
Leyrcester. ogeræ.
civitate Leogera.

Higebaldi episcopi tempore Dani depopulati sunt Lindisfarnensem insulam, Lindisfarna à Dacis depopulata.
ut nec sacro-sanctis parcerent altaribus. Cuthebertus mag. translatus
Tunc corpus Sancti Cuthberti quidam ad Hubbenforde.
Hubbenford deposuere juxta amnem Tuedam, ubi jacuit
multis annis usque ad adventum Edredi regis.

Cadwaladrus dictus à Beda Ceadwalla juvenis.

Cadwallo dictus à Beda Ceduwalla senior.

{ Nant Gallon Britannice.

{ Gallebroke Saxonice.

Ceadualla
senior.
Ceadualla
junior.
Nant Gal-
lon.

Germani Britanniam, peste vacuum, repetebant.

Ex altera historia ejusdem cœnobii incerto autore.

Ethelbaldus, rex Merciorum, insulam Croylandiæ, palis quercinis, quindecim vel eo amplius pedum, in paludem de-
fixis, & terra desuper congesta, fratribus deo & S. Guthlaco
ibidem servituris locum illum, sicut finibus distinguitur, cum
aliis donavit.

Ædificatio
Croylan-
denſis mo-
nasterii.

Offa, rex Merciorum, Malmesbiriense cœnobium diripuit. Meldunense
Cornewalenses. Lelandus. "Quasi" ac si vocares Cori- cœnobium
neientes Wallos. ab Offa di-
reptum.

Anno Domini M^CIII^o. fundatio cœnobioli sex canonicorum in ecclesia S. Ægidii Cantabrigiæ per Picotum & Hugelinam
ejus uxorem, postea translata Barnewelliam. Canonici
S. Ægidii
translati
ad Barne-
welle.

Anno D. 1174. Cantuaria cum cathedrali ecclesia con-
flagravit.

Anno 1176. tempore Henrici 2. moenia Leircestriæ cum
castro demolita sunt.

Anno 1180. Balduinus, abbas de Forda, fit episcopus Wigorn:

Anno 1206. Stephanus Langton, presbyter cardinalis titulo
S. Chrysoconi, Angl. natione, sed à domino papa ad eccle-
siam à Parisiis, ubi præbendatus erat, & theologiam docuerat,
accitus, Romæ in archiepiscopum eligitur Cantuar:

Anno 1212. pons Londinensis igne correptus, flante vento, Pag. 279.
per incendium suburbii de Southwerk.

Eodem anno castellum nominatiffi Roberti, filii Gualteri,

quod fuit Londini, vocatum castellum Bainardi, demolitum est.

a. Dele.

Petrus

Petrus de Wakefeld, qui vaticinabatur de morte Joann: regis, fufpenfus est una cum filio.

Pandulphus legatus electus episcopus Norwicensis anno 1215. Intestina Joannis regis sepulta apud Croxton.

Stephanus Langton transfudit corpus Thomæ Beketi.

Anno 1222. Christus fictitius in Anglia cum Maria sua muris inclusi.

Castrum Bedfordiæ dirutum per Henricum 3. in odium Falcaſii, ejusdem caſtri capitanei.

Pag. 280.

Ex historia Nicolai Tripodis, alias Trivet, quam à Stephano inchoavit, & usque ad mortem Edwardi, filii Henrici tertii, deduxit.

Ex prologo Tripodis in historiam Stephani.

Trivet studuit Parisiis.

Ex Triveti de Stephano historia, quæ sic incipit.] Ut autem commodius.

Gilbertus de Sempringham Anglus, à quo ordo Sempringamensis.

Ex Henrico secundo.

Nicolaus Brekspere.

Natus fuit apud abbat: Langlei, viculum 3^{bus}. ut meminimus, passuum millibus à Fano S. Albani.

Electus est in papam Nicolaus, episcopus Albanensis, vocatus Adrianus quartus. Hic natione Anglicus de urbe S. Albani oriundus, cum esset abbas canonicorum regularium S. Rufi in Provincia, ob eximiam religionem ab

Eugenio papa factus est S. Romanæ ecclesiæ cardinalis; qui legatione functus in Norwegiam pro verbi Dei prædicatione, gentem illam barbaram in lege divina diligenter instruxit, Romamque reversus sublimatur in papam.

Henricus 2us. castellum etiam in villa, quæ dicitur Amandi villa, super flu: Wyre firmavit.

[17. H. 2.] Anno Domini MCLXX^o. ossa cujusdam gigantis alluvione maris detecta sunt, cujus (ut ferunt) quinquaginta pedum erat corporis longitudo.

Joannes Saresbiriensis episcopus obiit anno Domini MCLXXXI.

Ex Ricardo.

Richardus primus Ricardus, canonicus S. Trinitatis Londini, Itinerarium Ricardi regis prosa & metro scripsit.

Metreta, vulgo a galon.

Ex Joanne.

Galfredi de Vino salvo liber de arte eloquentiæ ad Innocentium papam.

Elinandus in territorio Beluacensi monachus scripsit historiam ab initio mundi ad sua tempora.

Abbatie

Abbatizæ de Bello loco & de ¹ Gode-
stow fundatæ à Joanne rege.

Ex Henrico 3°.

Joannes de S. Egidio & Alexander
de Hales, doctores in sacra Theologia
ambo, & Anglici natione. Quorum
Joannes in domo fratrum Prædicatorum
sermonem faciens ad clerum, cum sua-

fisset paupertatem voluntariam, ut verba suo exemplo con-
firmaret, descendens de Ambone habitum fratrum recepit,
& in eodem reversus ad pulpitum sermonem explevit. Occa-
sione ejus fratres habuerunt duas scholas infra septa sua, re-
sumente eo lectiones suas post ordinis ingressum ad importu-
nam instantiam. Suaviss: quippe moralizator erat, ut satis
considerare poterit, qui libros ejus inspexerit, propria manu
emendatos. Fuit etiam non minus in arte medicinæ exper-
tus, utpote qui tam Parisiis quam in monte Pessulano rexerat
in eadem, de cujus curis & prognosticationibus referuntur
plurima admiranda.

Alexander vero, qui fratrum Minorum ordinem ingressus
est, Summam Theologiæ illis temporibus perutilem conscrip-
serat cum diligentia maxima & labore.

Stephanus Cantuariensis super totam bibliam fecit Postillas, Pag. 281.
& eam per capitula, quibus nunc utuntur moderni, distinxit;
qui dum Parisiis in Theologia regeret, factus est tituli S. Chry-
sogoni presbyter cardinalis.

Alexander, Cestrensis episcopus, scripsit Postillas super
Psalterium.

Robertus Bacon frater Prædicator fuit socius S. Edmundi
Cantuariensis in scholis Oxoniæ. Iste Bacon legebat in scholis
S. Eduardi Oxoniæ.

Frater Ricardus Fizaker Exoniensis diocesis, comes Baconis,
super Sententias scriptum suis temporibus perutile composuit,
& super Psalterium usque ad Psalmum septuagesimum Postil-
las edidit pulcherrimas, moralitatibus suavissimis intermixtas.

Radulphus, frater Prædicator, scripsit vitam S. Ricardi, e-
piscopi Cicestrensis. Radulphus
scriptor.

Robertus Grostest excellentis vir sapientiæ fuit, ac lucidif-
simæ doctrinæ, totiusque exemplar virtutis. Qui licet de sua
^a Sudfolchia Norwicensis diocesis originem traxerit, tamen
bonam naturæ indolem præceptis scripturarum exercens pro-
duxit animum generosum; qui cum esset magister in artibus,
super libros Posteriorum compendiosè scripsit, tractatus etiam
de Spera, & de arte compoti, multaque alia in Philosophia
utilia ^b edidit, doctor vero in Theologia, in triplici lingua

^a Sudfolchiæ MS. ^b Edit MS.

eruditus,

Origo monaster: de Bello
loco.

¹ Gualterus Conventuensis
videtur significare, Henricum
^{2m}. vel condidisse, vel auxisse,
hoc monaster: in Rosamundæ
suæ gratiam.

eruditus, multa de glossis Hebræorum extraxit, & de Græco multum transferri fecit, ut puta testamenta duodecim prophetarum, & libros Dionysii, quorum novam translationem perlucide commentavit. Præ ceteris autem familiarem habuit fratrem Adam de Marisco, Bathoniensis a dececesis, ordinis Minorum, in sacra Theologia doctorem eximium & famosum, ob cujus adfectionem libros suos omnes conventui Fratrum Minorum Oxoniæ legavit.

Frater Robertus de Kilwardeby, episcopus Cantuar. Extant ejus tractatus de tempore, de universali, & de ortu scientiarum curiosus utilisque libellus.

Thomas Trivet miles, Justiciarius itineris de corona, fuit pater fratris Nicolai Trivet.

Ex Edwardo.

✕ Frater Joannes de Derlington ordinis Prædicatorum, confessor quondam regis Henrici 3i. autoritate papali in regno Angliæ collector efficitur decimarum, cujus studio & industria editæ sunt concordantiæ magnæ, quæ Anglicanæ vocantur.

Anno Domini MCCLXXVII^o.

Castellum de Abreost-
with prope
Lanpeder. Rex apud Lanpaderuale castrum contra insultus Walen-
sium ædificavit.

Anno 7°. Eduardi 1i.

Frater Joannes de Pecham, Ciceritrensis diocesis, de ordine
alias videlicet in Anglia.

Minorum, venit in Angliam, à domino papa in Cantuar: episcopum consecratus. Hic Parisiis & Oxoniæ lectiones suas resumpserat. Deinde minister Provincialis Angliæ, ac tandem lector palatii in Ro: curia factus fuit, qui ordinis sui zelator præcipuus, carminum dictator egregius, affatusque pompatici, mentis tamen benignæ & admodum liberalis.

Pag. 282.

Anno septimo Eduardi 1i.

✕ Frater Joannes Derlington ex collatione papali factus est Dublinienfis archiepiscopus. Obiit anno 12°. ejusdem Edwardi.

Anno Domini MCCLXXVIII^o.

Rex Angliæ filiam comitis Leicestriæ, apud insulas Sillui-
ras captam, principi Walliæ uxorem dedit.

Castrum in insula, quæ Anglethey dicitur, Bellum marif-
cum voluit appellari.

Anno Domini MCCXCV^o.

Scotti prioratum Hagustaldensem cum tota villa incendio destruxerunt.

Edwardus cathedram regalem Scottiæ Westmonasterium transtulit, ut illic esset sedes missam celebrantium.

Nautæ Gernemutenfes.

a Sic.

Ex

*Ex annalibus¹ Jo: abbatis de B. quem à domino
Monjoio mutuo sumpsi.*

Pag. 283.

Anno Domini **CLXXXV^o**. subversum est templum Apollinis¹ apud Westmonasterium, quod tunc Thorney vocabatur, & coepit ædificari ecclesia S. Petri.] Lelandus. Id temporis Thorney non vocabatur. Est enim Thornei vocabulum Saxon: Saxones vero ea ætate Britanniae erant ignoti.

¹ Joannes
abbas forlan
de Burgo.

Chronicon, cui titulus Flores historiarum, autore fratre Matthæo.

Matthæus
scripsit Flo-
res histor:

Anno **DCLX**. defuncto Cuthberto, Cantuar: archiepiscopo, Berenguinus successit, vir prudens, & in literali scientia eruditus.

Gulielmus Meld: libro de pontificibus primo.

Huic Breguinus tribus annis substitutus.

Anno **MCCXXXV^o**. obiit Hugo, episcopus Lincoln: cui successit Robertus Grostest.

Anno **MCCXLII^o**. Robertus Grostest, episcopus Lincolnienfis, vir in Latino & Græco idiomate peritissimus, testamenta duodecim patriarcharum fidei interpretatione de Græco transtulit in Latinum, quæ per multa tempora incognita & abscondita per invidiam Judæorum fuerunt.

Anno **MCCLIII^o**. Grostest apud Bukedene obiit.

Mors Ro-
berti Gro-
test.
Bugdene.

Anno **MCCLIIII^o**. cogitavit papa Innocentius^{4us}. in vita sua (ut generaliter fertur) ossa Roberti, Lincoln: episcopi, extumulasse, & extra ecclesiam projecisse. Nocte sequente apparuit illi idem episcopus pontifical: redimitus, vultuque sereno, & intuitu austero, voceque terribili ipsum papam sic affatur, pungens illum in latere cuspide baculi pastoralis:

Innocentius
4us. Syne-
baldus antea
vocatus.

“Senebalde papa, proposuistine ossa mea, in mei & ecclesiae
“Lincoln: opprobrium, extra ecclesiam projicere? Unde
“hæc tibi temeritas? Nullam potestatem in me habere te
“dominus amodo patietur. Scripsi tibi in spiritu humilitatis,
“ut errores tuos corrigeres, sed tu monita salubria contem-
“plisti. Væ igitur, qui spernis, nonne & tu spernêris? Et
“sic recedens ipsum papam quasi lancea transverberatum de-
“reliquit cum suspiriis gemiscentem.”

Placina tan-
tum scribit,
mortuum
fuisse Nea-
poli.

Franciscanus. Mors Ro-

Anno **MCCXLVIII^o**. & anno regis Henrici 3ⁱ. Robertus Bacon & Robertus Fizaker, fratres Prædicatores, & clerici, in finibus Christianorum, ut creditur, non habentes pares, ab hoc seculo transferunt.

Mors Ro-
berti, alias
Ricardi Fi-
acrii.

Anno **MCCLI^o**. comitissa de Arundel fundavit ecclesiam san-

Linne

ctimonialium prope Leunce, quæ Marham appellatur.

Haftenus de episcopis & viris eruditis.

Tom. 2.

T t

Ex

Ex annalibus Joannis, abbatis de B. de regibus.

Scotti unde. Primo Sottes, postea Scottes dicti.
Dicti Scotti, quasi ex diversis gentibus compacti. Scot
enim illud dicitur, quod ex diversis rebus in unum acervum
congeritur.

Galfredum
Monemur-
ten: circum-
loquitur.

Brutus scriptor chronicorum Gallicorum.

Woden Mercurius. Frea Venus.

Genorium oppidum in Cambria, ubi Vortegirnus delituit.
Mos deferendi draconem pro insigne belli apud Britannos
ab Uthero rege defluxit, cui cog. Pendragon.

Cissa filius Ællæ, regis Australium Sax. de cujus nomine Ci-
cestria, quam ipse fundavit, nomen sortita est.

Occultavit se rex Arturus moribundus, ne casui tanto insul-
tarent inimici, amique confusi molestantur.

Pag. 284. Gaufridus, episcopus S. Asaph, historiam Britonum, quam ab
excidio Trojæ inchoavit, terminavit hoc modo.

Offa sepultus Budæ, quan-
quam probabilius est in pere-
grinatione Romæ periisse.
Shepei.

Anno DCCXCVII^o. obiit Offa, rex Mer-
ciorum, & sepultus est Bedefordiae in
quadam capella extra urbem super ri-
pam flu. Ulsæ.

Shepeei, i. e. ovium insula.

Suanewic.
Kinwic
arx.

Marino in loco, qui dicitur Suanewic.

Hinguar & Hubba perempti ante arcem Kinwic.
Stura flu. in Estanglia.

Wirehal forsan legendum.

Ad Legecestriam, quæ Anglice Wihal dicitur, confugerunt.
In portu flu. nomine Uthermare.

Ligeria ab Henrico secundo
diruta anno domini MCLXXIII^o.
Clarius hæc scribit Hovedu-
nus in anno 1174°.

Domus Converforum Lon-
dini.

Leyrcestre.
Nobilis civitas Legecestriae, cujus
muri indissolubiles videbantur, per re-
gem Henricum funditus est destructa.

Anno MCCXXXIII^o. Henricus 3us.
domum Converforum Londini ædifi-
cavit.

Anno MCCXLV^o.

Charta Joannis regis de tributo combusta Lugduni in cu-
biculo Papæ.

Castrum. Anno MCCXLV. Henricus 3us. castrum de Gannoch con-
struxit in Anglesei ad reprimendos insultus Wallensium.
Castrum Wiggeniorum.

Radulphus Baldochius, cujus
Chronicon extat in Fano Pau-
li Londini.

Anno MCCXCII^o. facit mentionem
De Chronicis Radulphi de Baldoke.

Lelandus

Lelandus.

Non possum certo adfirmare, mihi tamen per suspensionem visus est codex historiæ Joannis, abbatis de B. uno mancus quaternione. Quare quo tempore floruerit non dum percognitum habeo.

E libello incerti auctoris de vita Ethelberti marty.

Æthelredus pater Ethelberti, genitrix Leofruna.

Symbritha ex Australi Saxonia oblata in matrimonium Ethelberto.

Oswaldus quidam persuasit Ethelberto, ut filiam Offæ, regis Merciorum, in uxorem acciperet.

At non casu fortuito, sed sic præordinante domino, in loco,

sup. Ethelberti.

qui Luda dicitur, caput carro cecidit.

Regia dehinc munificentia ad construendum ibidem monasterium locum eundem dicat.

Erat, ut præfati sumus, idem locus olim temporis à terræ incolis Fernallege dictus. Posterius nomen mutaverunt, & eundem locum Hereforde mystica significatione nuncupaverunt. Siquidem Hereforde patria lingua exercitus vadum sonat Latina.

Ex libellulo incerti auctoris de recentioribus aliquot archiepiscopis Cantuar. quem à Monjoio mutuo accepi. Pag. 285.

Anno MCCXCV°.

Robertus de Winchelsei, magnus theologus, electus episcopus Cantuar. Fuerat archidiaconus Estaxonie, studueratque Parisiis & Oxoniæ. Robertus Winchelseus.

Simon de Mephram, doctor Theologiæ, ex canonico Cisteriæ Cantuariensis archiepiscopus, scripsit statuta provincialia. Simon Mephram.

Obiit anno domini MCCCXXXIII°.

Thomas Bredwardine, mag. theologus, oriundus ex parochia de Hertfeld, Cicerstrensis diocesis, electus in Cantuariensem archiepiscopum. Fuit regi à confessionibus. Bredwardinus archiepiscopus Cant.

Lelandus.

Irreperunt etiam in hunc de pontificibus libellulum hæc, quæ de Flacco Albino sequuntur.

Orationes missales composuit, & feria 1^a. de Trinitate, secunda de sapientia, 3^a. de Spiritu Sancto, 4^a. de charitate, 5^a. de apostolis, 6^a. de cruce, sabbato de S. Maria celebrare instituit.

Ex tabula annalium Osneiensis cœnobii.

Anno D. 1071°.

Ædificatum est castellum Oxonii per Robertum de Olleio primum, qui venit de Normannia in Angliam cum Gulielmo Bastard.

Anno D. 1074. fundata est capella S. Georgii in castro Oxon.

T t 2

Anno

Anno D. 1129. fundata est ecclesia S. Mariæ in insula Ofeney per D. Robertum de Olleio secundum, cui primus Prior Radulfus præfuit.

Robertus de Olleio primus obiit anno D. ^a 1149.

Robertus de Olleio secundus sepultus est, ut ante voverat, apud Einifham.

Capella S. Georgii in castro Oxon. data est canonicis Ofeneiæ.

Wigodus primus abbas Ofeneiæ obiit.

Henricus de Olleio primus, filius & heres Roberti secundi.

D. Henricus de Olleio secundus obiit anno D. 1232. & sepultus est apud Ofeney ante mag. altare.

Anno D. 1235. Richardus, canonicus Ofenensis, factus est abbas Dorkecestriæ, & Ricardus, cantor Ofenensis, abbas Hoholuestre.

Anno D. 1472. D. Thomas Tredington, canonicus de Tredington, electus est per D. Lincoln: ad prioratum de Torkesey.

Anno D. 1485. Thomas Banbury electus fuit in priorem de Burcestre.

Ordo Nigrorum canonicorum sub beato Auguftino incepit anno D. ^c 395.

Ordo Nigrorum monachorum incepit anno D. ^d 590.

Ordo Cartusienfis incepit anno D. ^e 186.

Ordo Præmonstratenfis, videlicet Alborum canonicorum, incepit anno D. 1119.

Pag. 286. Ordo fratrum Prædicatorum sub beato Dominico 1198.

Ordo fratrum Minorum sub D. Francisco 1206.

Ordo Cisterciensium monachorum anno D. 1094.

Edmundus, comes Cornubiæ, fundavit domum de Afsheruge anno D. 1283.

Edmundus, comes Cornubiæ, fundavit abbatiam Regalis loci in Northofeney anno D. 1281.

Anno D. ^f 143. bellum Salapiæ commissum inter regem Henricum quartum & Henricum Percey, comitem Northumbriæ, vincente rege.

^g 1157. A nativitate Sereniff. regis Richardi, dicti cor Leonis, in palatio regis apud Oxon.

^a Sic, cum signo sub 4. ^b Sic, cum signo sub Hoholuestre. ^c Sic, cum signo. ^d Sic, cum signo sub 9. An rescribend. 595, vel 596? ^e Sic, cum signo sub numero. An 1080, vel 1086? Non aliter sane quam 1186. legend. si fides Apographo Galeano. Sed scriba pro arbitrio mutavit. ^f Sic in Cod. nostro. Reposend. 1403. Hæc sectio non inclusa est in Apographo Galeano. Nescio quam ob causam. ^g Ita in MS. nostro, cum signo. Vide quid de Richardi nativitate notavit Hist. & Antiq. Oxon. Auctor, lib. I. p. 53. Anno

Anno D. 1138. commissum est grave bellum in Mora de Cowton juxta Northalreton, ubi multa millia Scottorum interfecta à paucis.

Anno D. 1263. rex Henricus intravit Oxoniam.

1267. à discumfitura facta apud Cestrefelde in comitatu Derbiæ.

Anno D. 1300. Ela comitissa de Warwike obiit, & Osneia sepelitur.

Petrus Gaveston fugiens è custodia comitis Penbroke, per Guidonem, comitem Warwike, apud Dadington capitur, & usque castrum Warwik ducitur, & in loco, qui dicitur Gaverislich, in præsentia nobilium decollatur.

Paganus de Tipetost interfectus in bello de Striveline in Scotia, fugiente Edwardo 2º.

Thomas, comes Lancastriæ, per Andream de Herkeley accusatus, captus fuit apud Borowbrige, & juxta Pontfreyt decollatus.

Thomas Colepeper tractus & suspensus apud Winchelsey. Joannes Mautravers.

Anno D. 1326. Hugo Dispensator, comes Wintoniæ, apud Bristoliam, & Hugo Dispensator filius apud . . . cum Simone de Radingo tracti erant & suspensi.

Edmundus, comes de Arundel, apud Salapiam captus, & apud Herford decollatus.

Edwardus secundus coronam resignavit Edwardo filio suo apud Kenelworth, & eodem anno 20. die Septembris obiit apud Berkeley.

Pag. 287. vacat.

Ex epistola Rogeri Baconis ad Clementem pont: Ro:

Pag. 288.

Quod probare potestis per sapientes famosiores Christianos, quorum unus est frater Albertus de ordine Prædicatorum; alius est Wilhelmus de Shirwoode, thesaurarius Lincoln: ecclesiæ in Anglia, longe sapientior Alberto.

Gul. Shirwoode.

Sed solus unus scivit scientias ut Lincoln: episcopus.

Robertus Capito.

Non sunt enim nisi duo perfecti, scilicet Mr. Joannes London, & Mr. Petrus de Macharii curia Picardus.

Leylandus.

In hac epistola mentionem subinde facit majoris & minoris operis sui.

Nam per duos annos, quibus specialiter laboravi in studio sapientiæ, neglecto censu vulgi, plus quam duo milia librorum ego posui in his propter libros secretos, experientias varias, & linguas, & instrumenta, & tabulas, & alia, tum ad quærendum amicitias sapientum, tum propter instruendos auditores.

a Vide *ibid.* pag. 111, 112, 113.

Et

¶
Joannes
Londoni-
ensis. Hic
erat nuntius
Baconis ad
Clementem
pont: Ro:

Et propter hoc consideravi unum adolescentem, quem quinque aut sex instrui feci in linguis, & mathematicis, & perspectivis, in quibus est tota difficultas earum quæ mitto.

Nam procul dubio nullus est inter Latinos, qui in omnibus, quæ scribo, possit ad tot respondere, propter modum quem teneo, & quia eum instruxi.

Quamvis viginti annorum, aut 21. ad plus.

Non remansit unus Parisiis, qui plus novit de philosophiæ radicibus, quamvis flores & fructus non dum produxerit propter juvenilem ætatem.

Juvenis 15. annorum venit ad me, & pauper non habens unde viveret.

Lelandus.

¶ Multa ibidem scribit Bacon de continenti vita Joannis Londinensis.

Adam de
Marisco.

Et paulo post ibidem obiter laudat Adamum de Marisco Franciscanum.

Robertus
Capito.

¶ Nullus scientias, nisi dominus Robertus episcopus Lincoln: per longitudinem vitæ & experientiæ, & studiositatem, & diligentiam, quia scivit mathematicam & perspectivam, & potuit omnia scire simul cum hoc, quod tantum scivit de linguis, quod potuit intelligere sanctos, & philosophos, & sapientes antiquos. Sed non bene scivit linguas ut transferret, nisi circa ultimum vitæ suæ, quando vocavit Græcos, & fecit libros Grammaticæ Græcæ de Græcia & aliis congregari.

Pag. 289.

Aluredus
Angl:
Joannes
Londinius.

¶ Alii vero, qui infinita in Latinum converterunt, ut Gerardus Cremonensis, Michaël Scotus, Aluredus Anglicus, Hermannus Alemannus.

¶ Puer vero Joannes portavit crystallum sphericum ad experiendum, & instruxi eum in demonstratione & figuratione rei occultæ. Nec est aliquis in tota Italia, aut Parisiis duo qui possunt dare causam sufficientem in hac parte.

E libello Rogerii Baconis de descriptione locorum.

¶ Ptolemæus in Almagesto de plana erravit de situ Britannia Majoris & Minoris, sicut est manifestum cuilibet.

¶ Sequar fratrem prædictum, quem rex Franc: Ludovicus misit ad Tartaros anno D. 1253. qui perlustravit regiones orientis & aquilonis, & loca in medio mundi his annexa.

¶ Mauri barbare pro Medis.

¶ Unde ad Pelusium una pars sup. Nili descendit, & ad Memphim, quæ est Damietta, recurrit.

E libro Baconis de utilitate linguarum (sic enim inscriptum inveni) qui alius est ab epistola longa quam ad Clementem Ro. scripsit. Mibi tamen, ut è lectione collegi, potius esse videtur

videtur ejus liber de studio sapientiæ. Liber autem sic incipit: "Quatuor sunt consideranda circa sapientiam."

Secundum principale, quod est in causa erroris in studio sapientiæ his temporibus, est, quod à 40. annis surrexerunt quidam de studio, qui seipsos creaverunt in magistros & doctores studii theologiæ & philosophiæ, cum tamen nunquam didicerunt aliquid dignum, nec volunt nec possunt propter statum suum.

Totaliter dimiserunt vias antiquorum sapientum, quorum aliquos vidimus nostri temporis, scilicet D. Robertum quondam episcopum Lincoln: D. Thomam episcopum S. David in Wallia, & fratrem Adam de Marisco, & magistrum Robertum de Marisco, & Mr. ^a Lu & Gul. de Shirwoode, & alios.

Solus dominus Robertus, propter longitudinem vitæ suæ, & vias mirabiles, quibus usus est præ aliis hominibus, scivit scientias, non quia Græcum & Hebræum scivit sufficienter, ut per se transferret, sed habuit multos adjuutores: omnes alii ignoraverunt scientias.

Dormit igitur ecclesia, quia nihil facit in hac parte, nec aliquis à 70. annis fecit, nisi quod dominus Robertus, episcopus Lincoln: tradidit Latinis de libris Bti. Dionysii & Damasceni, & aliquibus aliis doctoribus sacris. Mirum est de negligentia ecclesiæ, quia à tempore Damasi papæ non fuit aliquis summus pontifex, nec aliquis alius inferior, qui sollicitus fuit de pro . . . . ecclesiæ per translationes, nisi dictus D. Robertus.

Ex annalibus Matthæi Parisiensis, monachi S. Albani.

Pag. 290.

Et ¹ inventa sunt plusquam nongenta millia librarum in auro & argento præter lapides pretiosos.

Regina Alienor, quæ per annos se-decim à thoro patris separata sub arcta carceris tenebatur custodia, &c.

Confestim manavit sanguis ex naribus regis defuncti.

Judæi Eboraci incolentes miseris modis se interficiunt.

Anno D. 1190. facit mentionem Radulphi de Diceto.

Eodem anno.

Fecit turrim Londoniarum fossato profundissimo circumcingi, sperans se posse Tamisæ fluentia in orbem ducere.

Radulphus de alta ripa archidiaconus Colecestrensis.

a Sic, cum lacuna & duobus punctis sub u.

Lelandus.

Ultimus annus regni Henrici 2. Matthæo initium est historiæ.

¹ Thesaurus Henrici 2i.

Richardus rex matrem e carcere liberat.

Adveniente Richardo nares defuncti Henr: sanguinem emiserunt.

Gulielmus
episcopus
Elieus
cancel: Ang.

Anno

Anno D. 1191.

Inventum
Arturii se-
pulchrum.Lelandus.
Inscriptio
crucis à
Matthæo
vitiataWalingford
cella forsan
S. Albani.

Inventa sunt apud Glasconiam ossa famosiss: regis Britan: Arthuri, in quodam vetustissimo recondita sarcophago, circa quod duæ antiquiss: pyramides stabant erectæ, in quibus literæ exaratæ erant, sed ob nimiam barbariem & deformitatem legi non potuerunt. Inventa sunt autem hac occasione. Dum enim ibi effoderent, ut quendam monachum sepelirent, qui hunc locum sepulturæ vehementi desiderio in vita præoptaverat, quoddam reperiunt sarcophagum, cui crux plumbea supposita fuerat, in qua exaratum erat: "Hic jacet inclytus Britonum rex Arthurus in insula Avallonis sepultus." Locus autem ille paludibus undique inclusus olim insula Avalonis, id est, pomorum insula, est vocatus.

Magister Joannes de Cella Prior Cellæ de Walingford. Apologus de mercatore Veneto, è spelunca una cum leone & dracone per rusticum liberato.

Anno 1199.

Ecclesia de
Lamhithe
solo com-
planata.

Hubertus, Cantuar: archiepiscopus, ecclesiam de Lemheia, quam Balduinus prædecessor suus in honorem S. Thomæ martyris fundaverat, & ipse fere consummaverat, procurantibus monachis Cantuar: summoque pontifice imperante, propriis sumptibus ad sui & multorum ignominiam complanavit.

Anno 1200.

Quinque
lunæ.

Paulo ante nativitatem dominicam apparuerunt de nocte quinque lunæ.

Guldeford.

Collitrigium, a Pyllory.

Pag. 291.

Electio Stephani de Langton in episcopum Cantuar: causâ discordiæ inter Joannem & pontificem Ro.

Anno 1211º.

Rex apud album monasterium magno exercitu congregato profectus est in Walliam.

Anno 1213.

Cades Petri
heremita.

Petrum præfatum, qui in castello de Corf in vinculis tenebatur, iussit rex caudis equorum alligatum ad villam de Warham per plateas trahi, & ibidem cum filio ejusdem Petri patibulo suspendi.

In anno D. 1214.

Recitat nomina viginti & duorum abbatum sui cœnobii, videlicet ab Willegodo, primo abbate, ad Gulielmum, cujus tempore annales scripsit.

Brienus de insula. Lelandus. Forfan ponit insulam simpliciter pro Vecta.

Eboracenses, sed frustra, elegerunt Simonem Langtunc in suum archiepiscopum.

Elegerunt magistrum Simonem de Langtunc, fratrem archiepiscopi Cantuar:

Anno

Anno 1216°.^{sup. Jo. rex.}

Wilelmo, * comiti Albemariæ, tradidit castra de Rokingham, de Sauueia, & castellum Wilelmi de Colevile, quod Biham appellatur.

Eodem anno.

Cepit itaque homagium & fidelitatem ab omnibus baronibus.

Barones Ang. jurant in verba Ludovici, filii regis Galliarum.

Eodem anno.

Deinde ad Odiham, municipium episcopi Winton: Ludovicus se conferens, turrim obfedit.

Eodem anno.

^{alias Leadford.}

Ad castellum de Laford hospitaturus perrexit, ubi maxima corporis peregrinatus molestia in crastino vix ad castellum de Newark equo vehente pervenit.

Ibidem.

Abbas canonicorum Croxtoniæ, peritiss. in phisica, medicus regis.

^{Sup. Henr. rex. sup. Gul. de Albeneio.}

Tradidit ei castellum de Lidford ad custodiendum.

Lidford.

Anno 1221°.

Loëlinus, rex Walliæ, cum exercitu copioso castellum, quod Buet appellatur, obfedit.

Bowelth.
Buet castellum.

Eodem anno.

Castellum montis Gomerici reparatum & firmatum.

Mons Gomericus.

Anno 1223.

Quo pacto crux de Bromeholm delata sit in Britanniam. Est autem Rupella portus in Pictavia.

Anno 1224.

Castellum quoque illud fecit rex complanari.

Castellum.
Bedefordense concidit.

Ibidem.

Falscius enim, proditor cruentus, ecclesiam S. Pauli Bedefordiæ diruerat ad sui castri structuram & munimen.

Anno 1225.

Pag. 292.

In urbe Legrecestrensi obiit quædam puelle inclusa religiosa, quæ per septennium ante obitum nullum omnino gustaverat cibum, nisi quod diebus dominicis corporis & sanguinis domini communionem accepit.

Inedia.

Anno 1228.

^{inter Arundel & Chichester.}

Stephanus, Cantuar: archiepiscopus, apud Slindonam, manerium suum, vii^o. Idus Jul. diem clausit extremum.

Obitus Stephani Londoni, archiepiscopi Cantuar:

Eodem anno.

Venit ad quoddam habitaculum albi ordinis Cridia vocatum, quod Wallensibus erat receptaculum, sicut regi fuerat Tom. 2.

Cridia monasterium conflagravit.

Uu

* Comitiss. MS.

intivit.

Castellum intimatum. Injecto igitur ad iussionem regis igne in ædificiis illis omnia in favillas redegerunt, &c. Ut Hubertus, regis iusticiarius, ibidem castellum firmaverit, quod postea ab Wallensibus solo complanatum fuit.

Hubert.

Anno 1229.

Refert ut, orta seditione inter scholasticos, Alanus de Beccles, Nicolaus de Fernham, Joannes Blundus, Radulphus de Maideston, Gulielmus de Dunne, omnes Angli, iidemque doctissimi, Lutetiam Parisiorum reliquerint.

Religio.

Miles hosti pepercit crucem ulnis amplectenti.

Malo enim rex fatuus reputari ac remissus, quam crudelis tyrannus ac vir sanguinum in eum, qui diu mihi meisque antecessoribus in multis servivit periculis.

Clementia
Henrici 3.
erga Hu-
bertum de
Burgo.

Anno 1233.

Cassatus est Joannes Blundus electus Cantuar.

Eodem tempore.

Joannes
Blundus
canonicus
Ebor:

Ro. Bacon regem in concionibus libere admonuit, ut malos consiliarios excluderet.

Eodem anno.

Ad castellum de Grosmund cum exercitu suo divertit, &c. Quo pacto Wallenses Henricianos rebus fere omnibus in belli usum comparatis spoliaverint.

Eodem anno.

Domus Converforum Londini, & Hospitale prope pontem Oxonii ab Henrico 3. fundata sunt.

Anno 1235.

Mortuo Hugone Robertus Grostest in episcopum Lincolniensem electus fuit, & Radingi 3. No. Junii ab Edmundo Cantuar. episcopo consecratus.

Anno 1238.

Fama Roberti heremitæ apud Knareburc claruit.

Anno 1239.

Pag. 293.
Nicolas
Fernham
oblatum
Castræ e-
piscopatum
reculavit.

Elegerunt igitur magistrum Nicolaum de Fernham, virum optime literatum, &c, quod pluris est, multiplici virtutum gratia decoratum, statura elegantem, discreto sermone facundum, vultu & gestu maturum & modestum, &c. Ibidem ut episcopatum oblatum prorsus refutaverit.

Anno 1240.

Ubi Balduinum de Ripariis, juvenem elegantem, scilicet die natalis domini, baltheo cinxit militari, & comitatu Vectæ investivit.

Eodem anno.

Balenæ circiter undecim, præter alias belluas marinas, in littore maris Angl: contermino mortuæ, & quasi aliquo certamine læfæ.

Anno

Anno 1241.

Magistrum Nicolaum de Fernham, virum moribus & scientia commendabilem, in episcopum & pastorem animarum ^{sup: elegerunt.}

suarum. Rexerat autem ipse dictus N. in artibus Parisiis per plures annos. Deinde de arte medicinæ Bononiæ, in qua claruit, graciosus & peritus excellenter, &c. Ut postea ad Theologiam se transfunderet, & tandem ut, suadente Othone, Ro. sedis legato, accitus fuerit ab Henrico rege in familiaritatem & consilii partes.

Nicolaus
Fernham
volens no-
lens sic epis-
copus Du-
nelmensis.

Eodem anno.

Rex Henricus unum feretrum ex auro purissimo & gemmis pretiosis fecit ab electis aurifabris Londini, ut in ipso reliquiæ beati Edwardi reponerentur.

Anno 1242.

^{sup. testamenta 12. patriarcharum.}

Transiit à Græco de verbo ad verbum in Latinum, coadjuvante magistro Nicolao Græco, clerico abbatis S. Albani.

Groffest.
Testamenta
duodecim
patriarch: à
Græca inLa-
tinam lin-
guam versa.

Anno 1244.

Grifinus è turri Londinensi evadere cupiens, fracta cervice expiravit.

Nicolaus
Græcus.

Eodem anno.

Angli sero consilium inibant de excutiendo jugo papistico.

Anno 1245.

Rex cum exercitu suo moram facit apud Gannoc ad quoddam castrum firmandum, quod jam ibidem firmatur fortissimum.

Et ibidem.

Est autem quoddam marinum brachium parvum, ascendens & descendens sub castro prædicto, ubi nos manemus, tanquam portus, ubi naves sæpe venerunt in mora nostra victualia deferentes de Hibernia & de Cestria.

Situs ca-
stelli de
Gannoc.

Ibidem.

Ut Ricardus, comes Cornub: Davida Wallensem nimium familiariter in castro suo nomine Tintagoil acceperit.

Tintagoil
castellum.

Anno 1247.

Particula sanguinis Christi à magistro Templi è terra sancta ad Henricum 3. missa, quam ille Westmonasterii reposuit.

Pag. 294.
Sanguis
Christi.

Anno 1248.

Simon de Langton, archid: Cantuar: Stephani, Cantuar: archiepiscopi, frater, obiit.

Obiit quoque anno sub eodem Jo: Blundus, cancellarius ecclesiæ Ebor:

Eodem anno.

Ut frater Matthæus Parisiensis, jubente Innocentio, pontif. Ro: Norwegiam petierit, utque ibidem monasterium S. Benedi-

U u 2

dicti

dicti de Holm, opus Canuti regis, qui & in Anglia aliud ejusdem nominis condidit, ad veram religionis normam reduxit.

Anno 1249.

Petrus de Vineis, apud Fredericum veneficii convictus, exoculatus fuit, tandemque in carcere se ipse interfecit.

Anno 1250.

Monachus quidam Armeniæ, Georgius nomine, apud S. I. vonem in Angl. obiit & sepultus.

Anno 1251.

Quibus ædificatum impensis monasterium de Hayles, quod tempestate in mari jactatus voto se facturum promiserat.

Castrum de Walingford reparatum.

Mihi autem Matthæo Parisiensi super hæc edoceri cupienti, ne falsa huic libro infererem, sub indubitata certitudine comes significavit, quod omnibus sumptibus computatis in ipsius ecclesiæ constructione decem millia marcharum exposuerit, addens quoddam verbum memorabile, immo & commendabile: "Utinam deo complaceret, ut omnia, quæ in castro de Walingford expendi, tam sapienter & tam salubriter expendissem."

Abbas de Bokle & abbas de Begeham.

Anno 1252.

Joannes Basingus studuit Athenis.

Magister Joannes de Basingestoke, archidiaconus Legrecetriæ, vir quidem in trivio & quadrvio experientissimus, Græcis ac Latinis literis ad plenam eruditus, viam universæ carnis ingressus est, &c. Ut Robertus Grostest ab eodem didicerit testamenta duodecim patriarcharum inter Græcos extare, id quod ab ipsis audiverat Græcis cum Athenis studeret.

Ibidem.

Memoratus insuper Joannes quoddam scriptum transtulit de Græco in Latinum, in quo artificiose & compendiose tota vis Grammaticæ continetur, quod idem magister Donatum Græcorum appellavit. Item aliud composuit, in quo particulæ sententiarum per distinctiones dividantur, quod sic incipit: "Templum dei, quod est perutile." Item aliud scriptum ab Atheniensibus habuit. Et paulo post in illo scripto probatur ordo evangeliorum. Nec prætereundum quod mihi, hæc scripturo, familiariter consuevit enarrare. Quædam puella, filia archiepiscopi Atheniensis, nomine Constantina, non dum vigesimum agens annum, virtutibus prædita, omnem trivii & quadrvii noverat difficultatem. Et paulo infra ibidem: Hæc magistra fuit magistri Jo: & quicquid boni scivit in scientia, ut sæpe asseruit, licet Parisiis diu studisset & legisset, ab ea mendicaverat. Hæc puella pestilentias, tonitrua, eclypsim, &, quod mirabilius fuit, terræ-motum prædicens, omnes auditores infallibiliter præmunivit.

Anno

Anno 1252.

sup: Wintoniæ.

Obiit autem ipsa comitissa 13°. Cal. Novembr: & sepulta est apud Brakele, ubi & alia ejusdem comitis uxor est intumulata. Ipsa nempe domus ab antecessoribus suis fundata est. Brakeley.

Anno 1253.

Ut Matthæus Parisiensis, edoctus à Richardo de Wiche & Roberto Bacon Prædicatore, vitam S. Edmundi, archiepiscopi Cantuar: scripserit.

Lelandus.

Matthæus Parisiensis passim per annales mentionem facit libri Additamentorum à se editi.

Matthæi Parisiensis liber Additamentorum.

Lelandus.

Matthæus in annalibus suis mentionem non facit historiæ à se scriptæ de abbatibus & rebus Albanensis cœnobii.

Matthæi liber de rebus gestis Fani Albani.

Eodem anno.

Cum dies caniculares suam exercuissent malitiam episcopus Lincoln: Robertus apud Buggedunam, manerium suum, decubuit graviter infirmatus. Vocavit igitur ad se quendam fratrem de ordine Præd. Mag. Joannem de S. Ægidio, in arte peritum medicinali, & in theologia lectorem eleganter eruditum, & erudientem, ut ab eo corporis & animæ reciperet consolationem, &c.

Ibidem.

Obiit S. Lincoln: episcopus Robertus apud Bukedonam in nocte S. Dionysii, domini papæ & regis redargutor manifestus.

Lelandus.

Explicit Chronicon Matthæi Parisiensis in anno D. 1253, qui fuit xxxviii. annus regni regis Henrici 3ⁱ.

Ex Chronico cujusdam Thome Franciscani ad Simonem de Esseby Franciscanum de rebus à sua secta, & præcipue in Anglia, gestis. Pag. 296.

Ordo Minorum incepit anno D. 1206.

Anno D. 1224. anno 8. Henrici 3ⁱ. venerunt Minores in Angliam, quatuor scilicet clerici, & quinque laici. Clerici fuerunt frater Agnellus Pisanus diaconus; 2°. frater Richardus de Kingesthorp, natione Anglicus, sacerdos & prædicator, ætate provectior, qui primus extitit qui citra montes populo prædicavit in ordine; 3°. Richardus Devonienfis, natione Anglus, ordine acolitus; 4°. Gulielmus Esseby novitius, Anglus etiam.

Conduxerunt sibi domum Londini in Cornehul, & construxerunt sibi cellas.

Frater Richardus Ingerwilde & Richardus Devonienfis con-

S. Alba.

conduxerunt sibi domum Oxonii in parochia S. Albæ.

Jactis fundamentis religionis iidem profecti Northamptonam conduxerunt domum in parochia S. Egidii.

Thomas de Hispania.

Primus Gardianus Oxonii Wilhelmus Esseby adhuc novitius. Cantabrigiæ primus Gardianus frater Thomas de Hispania. Frater Joannes de Gernemuta, vir mag. sanctitatis, qui postea obiit Notinghamiæ, & sepultus est inter canonicos Selfordiæ.

Adam de Exonia post ingressum profectus est ad papam Gregorium 9. à quo missus est ad prædicandum inter Saracenos, sed apud Barlete obiit.

Intravit autem Adam de Marisco apud Wigorniam.

Post hos intravit frater Jo: de Reading, abbas scilicet Osneie.

Post hunc Mr. Richardus Rufus, tam Oxon. quam Paris. fama clarissimus.

Primo receperunt ^a Cantabriæ fratres villæ Burgenfes, assignantes eis veterem synagogam, quæ erat contigua carceri.

Apud Salisbury dedit aream fratribus D. rex Henricus, ecclesiam vero ædificavit quidam Burgenfis, nomine Richardus

^s Pude. Post per cives introducti sunt in villam, ubi nunc sunt.⁺⁺ Frater Hugo de Baldok, Philippus de London, Wilhelmus de Esseby, primi ex Minoribus prædicabant in Anglia.Promovit autem plurimum Prædicantes adventus fratris Haymonis de Faverham, qui cum 3^s. aliis magistris apud S. Dionysium famosus prædicator intravit.Primo custos fuit Parisiis, postea lector: ^s ⁺⁺ conu positus estBononiæ & Paduæ. In legatione quoque in Græciam ad ^d natacm principem à piæ memoriæ Gregorio missus est.⁺⁺ Venit autem in Angliam cum fratre Haymone frater Wilhelmus de Colevylle senior, cujus germana postmodum in ecclesia cathedrali Cicestræ pro castitate observanda sævisime jugulata est.

Pag. 297.

Richardus Rufus cum Haymone profectus est in Franciam, & ad curiam contra Helyam turbatorem ordinis.

Venit & tunc temporis Radulphus de Rosa, magnus Prædicator & familiariss. Henrico, postea Gregorii papæ pœnitentiarius. Obit in curia plenus dierum.

Venit & tunc frater Henricus de Resesby, qui postea datus

^a Sic in Autographo Lelandiano. Sed Cantabrigiæ in Apogr. Galeano. ^b Sic, cum S supra P, & signo sub u. ^c Sic, cum s supra u, & signo sub linea. ^d Sic, cum virgula supra lin, & signo infra.

fuit in Ministrum Scotiæ cum esset vicarius custodis Oxon: sed præventus fuit morte. Mortuus est Leyrcestriæ, cui successit Joannes de Kechene, Gardianus de London.

Sub fratre Haymone in nonnullis locis facta est arearum ampliatio.

Sub fratre Wilhelmo de Abyngdon mutatus est locus Ebor: locus Bristol: locus de Brugewater, locus de Grymmesby, & locus Oxon:

Frater Agnellus fecit scholam honestam ædificari in usum fratrum Oxon. ubi legebatur Grostest, postea episcopus Lincoln. Cui successit in lectione Mr. Petrus, postea episcopus in Scotia. Deinde Mr. Jo. de Weseham, qui postea decanus fuit Lincoln: & episcopus Coventrensis. Post quem legit magister Thomas Walleus, postea episcopus S. Davidis.

Unde minister gener: Helias misit pro Philippo Wallensi, & fratre Adam de Eboraco ut Lugduni legerent.

Fratrem quoque Vincentium de Coventre frater Albertus in adventu suo lectorem London: germanumque fratrem suum Henricum Cantuar: lectorem constituit. Et sic paulatim per diversa loca positi sunt lectores, scilicet frater Wilhelmus de Leycestria Herfordiæ, frater Gregorius de Bosel Leycestriæ, frater Gilbertus de Cranford Bristollia, frater Joannes de Weston Cantabrigiæ, frater Adam de Marisco Oxoniæ.

Ita ut ante absolutionem fratris Wilhelmi de Notingham essent in Anglia 30^a. lectores.

Anno D. 1308. legit Oxoniæ primus fratrum Adam de Marisco. 2^s. frater Radulphus de Coleburg, qui prius Parisiis laudabiliter rexerat. 3^s. frater Eustachius de Normanvyle, prius Mr. artium, doctor decretorum, & cancellarius Oxon. 4^s. Thomas de Eboraco. 5^s. frater Richardus Rufus Cornubiensis, qui eo tempore, quo frater Helias turbavit religionem Parisiis, ingressus est. Postea legit cursorie Sententias Parisiis, ubi mag. & mirabilis philosophus judicatus est. 6^s. frater Jo: Walleus. 7^s. frater Thomas Dokking. 8^s. frater Henricus Brisingham. 9^s. frater Wilhelmus de Heddele. 10^s. frater Thomas de Bungey. 11^s. frater Joannes Peccham, qui incepit Parisiis, & resumpsit Oxoniæ, tandem episcopus Cantuar:

Legerunt Cantabrigiæ frater Vincentius de Coventre, frater Jo. de Weston: frater Wilhelmus Pictavenfis, frater Humfredus. Pag. 298.

Frater Haymo, Anglicus, sextus ab Helia fuit minister generalis. Lelandus. i. e. totius ordinis Franciscani.

Haymo Romæ commendatus papæ per Richardum Somerton Cardinalem.

Romæ in cap^o. quo depositus fuit frater Helias, minister generalis.

generalis. Haymo electus fuit in ministrum totius Angliæ. Lelandus. Postea electus fuit in ministrum generalem.

Mortuus est Haymo senex Anagninæ, ad quem visitandum dignatus est venire Innocentius 4us.

Floruit Gul. de Notingham Oxon: tempore Joannis de Parma, 8. ministri generalis, cui successit Bonaventura, mag. ille theologus.

Consueverunt in ipso die ingressus, si vellent, profiteri. Sicque fecit frater piæ memoriæ Rogerus Bacon.

Frater Gul. de Notingham & frater Petrus de Twokesbyri ostenderunt D. Papæ Innocentio quæ suus statuerat prædecessor.

Frater Haymo per unum annum ministravit in Anglia, & postea in generalem electus est. Successit autem ei vicarius suus frater Gul. de Notingham.

Nicolaus
Anglus, e-
piscopus
Assisienfis.

Frater Nicolaus, qui, cum laicus esset, literas didicit in Anglia, postea confessor Innocentii 4ⁱ. & episcopus Assisii factus est. Lelandus. Si recte memini, S. Franciscus natus fuit Assisii.

Frater Eustachius de Merc, vir famosæ religionis.

Frater Robertus de Turnham, gardianus Linnæ, tanquam signifer cum cruce signatis in terram sanctam profectus est.

Augustinus
Notingham
episcopus
Laodicensis.

Frater Augustinus Gul. de Notingham Germanus Innocentio 4°. familiaris, postea episcopus Laodicensis.

Gul. No-
tingham o-
biit Genuæ.

Igitur postquam circiter quatuordecim annos idem Wilhelmus provinciam Angliæ rexisset, in cap. Metensi absolutus est, pauloque post Januæ ex peste obiit.

Pag. 199.

Decerpta è chronico cujusdam, ut videtur, defloratoris Matthæi Parisiensis, sed incerti nominis, qui

Lelandus.

tamen multa interserit, quæ nusquam in Matthæo comparent.

Orditur historiam ab ipsa Richardi 1ⁱ. coronatione.

Anno D. 1221.

Albeneius
comes A-
rundel.

Obiit Wilhelmus de Albineto comes de Arundel in partibus transmarinis à Damietta rediens, & corpus ejus per Thomam monachum S. Albani in Angliam transportatur apud Wilmundelham, cujus ipse patronus fuit, tumulandum.

Ibidem.

Mons Go-
mericus
castrum.

Rex Henricus, propter loci oportunitatem, castrum munitiss. firmavit, & ipsum à situ loci montem Gomericum nominavit.

Anno 1229.

Robertus de Bingham electus Sarum apud Septoniam munus consecrationis suscepit, qui fabricam ecclesiæ suæ non segniter profecutus ipsam feliciter consummavit.

Joannes Prior de Hertford, videlicet cujusdam cellæ ad ecclesiā S. Albani pertinentis.

Anno

Anno 1237.

Richardus, Dunelmensis episcopus, migravit ad Dominum, apud Tharentam in Wiltshire, ecclesiam monialium, nam prius fuerat episcopus Sarum.

quam fundaverat, accipiens sepulturam.

Alencefter, Leland. Nunc Alceter à vulgo vocatur.

Anno 1241.

Obiit magister Robertus de Somercote Cardinalis.

Anno 1242.

erat hæc giganteæ molis mulier.

Comitissa de Biard cum filio suo Gafcone, accepto stipendio, militavit sub Henrico rege.

Anno 1244.

David, princeps Walliæ, ad alas papalis protectionis confugere proponens, terram suam obtulit ei ab ipso tenere, reddendo inde sibi unam certæ pecuniæ summam, marchas scilicet quingentas. Cui perhibetur dominus papa favorem præbuisse, in magnum regni Ang. præjudicium & jacturam.

Anno 1245.

David cum suis complicitibus castrum, quod Mouchant dicitur, occupavit, & ipsis, quos invenit, trucidatis, solo tenuis complanavit.

Anno 1248.

frater Stephani, archiepiscopi Cantuar.

Obierunt Robertus Bacon, Richardus Fizaker, Simon de Langeron, & Joannes Blundus.

Anno 1250.

alias Senchiæ.

Edmundus, Cinciæ, & Richardi, comitis Cornubiæ, filius, natus est apud Berkhamstede.

Anno 1251.

Comitissa de Arundel fundavit unam ecclesiam sanctimoniali-

Leune

lium non procul à Len, quæ Marcham dicitur.

Anno 1254.

Helias Judæorum, qui fuerunt Londini, episcopus, cum suis omnibus Angliam non rediturus reliquit.

Ibidem.

Papa per literas obtulit regi Henrico regnum Siciliae & Apuliæ in usum Edmundi sui. Lelandus. Dolus hic fuit papisticus, ut Conradum regem debilitaret.

Anno 1262.

Bona pars palatii Westmonasteriensis conflagravit.

Anno 1264.

sup. de Lewis.

Nudius 3us. ante bellum maxima pars London in Westchepe proditorie incensa est.

Tom. 2.

X x

Anno

Pag. 302.
Marcham
cenobi-
olum
sacrarum
virginum
uno supra
Pentenev
milliario.

Anno 1255.

sup. multi nobiles, ab Henrico exheredati.

Insulam de Axholm occupaverunt.

Hundeslau.

Planities de Hundeslau.

Anno 1283.

Rex Edwardus apud Aberconwey ad pedes montis Snoudoniæ fecit erigi castrum forte.

Ibidem.

Portio dominicæ crucis magna, quæ lingua Wallensium Croizneth dicebatur, domino regi Angliæ cum multis famolis reliquiis tradebatur.

Ibidem.

Constantini
sepul-
chrum.

Apud Caier Naruan corpus maximi principis patris imperatoris nobilis Constantini erat inventum, & rege jubente, in ecclesia honorifice collocatum. Corona quondam famosi regis Britonum Arthuri regi Angliæ cum aliis jocalibus reddebatur. Sic ad Anglicos gloria Wallensium, invite Anglorum legibus subditorum, per dei providentiam est translata.

Anno 1286.

Alienora, Edwardi regis mater, facta monialis de Ambresbiri, servata tamen dote integra.

Anno 1287.

Apmere du

Wallenses, instigante quodam D. Rees Ameduc, rebellare coeperunt &c. Ut multi ex Anglis, dum cuniculos effoderent, ruina muri castelli de Drossan oppressi fuerint.

Anno 1313.

Buttelef-
den [Com:
Buck:]

Magister Wilhelmus de Boys, qui vivens nobilitatem suam probis moribus decoravit, in morte quoque sua infra domum religiosorum apud Buttelefden, ubi sepulturam selegerat, crebris claruit miraculis.

Lelandus.

Adam Mu-
remuten-
sis
historio-
graphus.

Ab anno D. 1325. usque ad annum 1346. defloravit Adamum Muremutensem, canonicum S. Pauli Londin: deinde nititur autoritate cujusdam fratris J. de R. monachi Westmonasteriensis, cujus chronicon desinit anno D. 1367.

Pag. 301.

Symeon, monachus & Præcentor Dunelmensis ecclesiæ, scripsit compendiolum, instar epistolæ, de archiepiscopis Eboracensibus, ad Hugonem, Eboræ ecclesiæ decanum.

Dunelmum
obitum
anno D.
969.

Symeon scripsit libellulum de obsidione Dunholmi per Malcolmum, Scottorum regem, tempore Ethelredi regis, filii Edgari, & de comitibus Northumbriæ.

Waltheof, qui comes fuerat Northanhumborum, sese in Bebbanburc incluserat, &c. Ut Uéthredus, ejus filius, loco patris, senio confecti, Malcolmum regem fugaverit, multis prius ex Scottis interfectis.

Pro

Pro merito suæ strenuitatis dedit ei comitatum patris sui, Liberalitas
adjungens etiam Eboracensium comitatum. Ethelredi
Lelande. Uthredum.

Hic Uthredus primum duxit in uxorem Ecgfridam, filiam Alduni, episcopi Dunholmenfis, quæ postea ab illo dimissa monialis facta est, & Dunolhmi diem obiens sepulta est in

coemeterio. Ex hac genuerat Alfredum, qui post Eadulfum,

cog. Cudel, patrum suum, comes fuit, & Turebrandum interfecit. Postea duxit in uxorem Sigen, filiam Styr. Tertio Ælgivam, filiam Ethelredi regis, ex qua habuit filiam Aldgitham.

Die statuto cum intrasset ad regem de pace locuturus, per insidias cujusdam potentis, nomine Turebrant, cognomento Hold, milites regis, qui post velum extensum per tranversum domus absconditi fuerant, subito proficientes loricati in Wiheaul comitem cum suis XL. viris principalibus, qui se-

cum intraverant, obtruncaverunt.

Quo occiso, frater ipsius Eadulf, cog. Cudel, ignavus & valde timidus, ei successit in comitatum. Timens autem ne Scotti mortem suorum, quos frater ejus, ut supradictum est, occiderat, in se vindicarent, totum Lodoneium ob satisfactionem & firmam concordiam eis donavit. Hoc modo Lodoneium adjectum est regno Scottorum.

Carl magnifice satis & accurate comitem suscepit in domum suam, sed post exhibita convivium dum eum, nihil suspicantem, quasi honoris gratia deduceret in sylvam, quæ Rife-wud vocatur, interfecit, ubi usque hodie locum occisionis parvula de lapide crux ostendit.

Erant nanque filii Carl convivantes in domo fratris sui majoris in Seterington non longe ab Eboraco, quos inopi-

nate qui missi fuerant præoccupantes, sæva clade simul peremerunt præter Cnutonem, cui pro insita illi bonitate vitam permiserunt. Sumerlede, qui usque hodie superest, ibi non aderat. Deletis filiis & nepotibus Carli, reversi sunt, multa in variis speciebus spolia reportantes.

ubi Radulphus Bigotus habitabat.

++ Leland. Seterington distat aliquot passuum millibus à Malduno.

Ex historia Symeonis monachi, Præcentoris Dunholmenfis ecclesie, quam scripsit de regibus Anglorum & Danorum à tempore Bedæ usque ad ultimos annos Henrici primi, regis Angliæ; ita tamen ut ante præscriptam historiæ inchoationem incipiat à genealogia regum Cantianorum, & vitam

a Sic, cum duob. punctis sub u.

XX 2

Ethelberti

Cades Uthredi per Canutum regem & Turebrandum.

Eadulf frater Uthredi comitis. Lodoneia contigua Marissa Merissa Tuesi. Carl, filius Turebrandi, occiso Al-

fredo comite, vindicavit necem patris sui. Comes Waltheof, qui fuit filius filie Aldredi, interfecit progeniem Carli.

pag. 302.

*Ethelberti & Ethelredi martyrum, & filiorum Eormenredi, qui fuit filius Eadbaldi, & frater Erconberti regum Cantiae, scribat, ac praeterea adsuat genealogiam regum Northanhumbro-
rum, multa interserens de abbatibus cum Werenutensis tum Girovicensis cœnobii, ac etiam de Beda.*

Ex vita S. Ethelberti & Ethelredi.

Talia gerebantur in villa regali, quæ vulgari dicitur Easte-
rige pronuntiatione.

Tandem salubri reperto consilio, ut ad famosissimum gesta-
rentur monasterium Watrinense vocitatum.

Eormenbarga, alias Domneva.

Thanatos S. mulier humili responsione subinfert, ut tantum terræ illi
insula pene sup. Ecgbertus, rex Cantiae.
tota à cerva concederet, quantum cerva, quam sibi nutriverat, in una die
circumgi- divino instinctu pede perageret.
rata,

Continuo suscipitur cum armis equoque Dunor novo terræ
hiatu.

Qui locus à transeuntibus Dunerhleage vocatur.

Origo mo-
nasterii S.
Mariæ in
Thanato.

In hac insula ecclesiam almæ dei genitricis Mariæ, perpe-
tuæ virginis, in memoria innocentum Christi martyrum fra-
trum suorum constituit, filiamque suam, bonæ indolis virgi-
nem, Mildrytham appellatam, ecclesiasticis in transmarinis
partibus disciplinis eruditam, postmodum ibi constituit cum
septuaginta sanctimonialibus, à sancto archiepiscopo Deus dedit
consecratis, inibique congregavit.

*E genealogia regum Northanhumbro-
rum.*

Ida rex annis regnavit undecim. Glappa uno regnavit an-
no. Adda octo annis. Æthelric septem annis. Theodoricus

quatuor. Friþupold septem. Hussa septem. Ethelfride, for-
tissimus regum, viginti & octo. Eaduuinus Christianus &
martyr xvii. Oswaldus Christianissimus 8. Oswius viginti &
8. Ecgtridus quindecim. Alfridus novemdecim. Osfredus
undecim. Coenredus duobus. Osfricus undecim. Ceoluul-
phus octo annis.

Monasteri-
um Petri.

Ecgfridi regis anno quarto constructum est quoddam no-
bile monasterium in Wiremuth.

Monasteri-
um Pauli.

Sed & aliud est cœnobium constructum in loco, qui di-
citur At gyrum.

Easteruvinus, abbas monasterii S. Petri, patruelis erat Be-
nedicti abbatis.

Leland.

Quæ scripsit Symeon de vitis Benedicti, Ceolfridi, & Easter-
uini, excerpta sunt è Beda, qui illorum vitas scripsit.

Mortuo

Mortuo Benedicto, & Easteruino, Ceolfridus utrique monasterio præfuit.

Sexto decimo postquam monasterium fundaverat anno, quievit in domino pridie Id. Januar:

Ceolfridus.

Jubente pariter & juvante Benedicto, monasterium S. Pauli fundavit, perfecit, rexit, ac deinde utrique monasterio viginti & octo annis solerti regimine præfuit.

sup. Ceolfridus.

Tres bibliothecas acquisivit, duas utrique monasterio reliquit.

Novus abbas, jubente Ceolfrido, electus est antequam Romam versus proficisceretur.

Eligitur ergo Hætbyrtus, vir bonus & justus, qui erat discipulus Sigfridi abbatis, ad cujus consecrationem Acca episcopus invitatus est.

Pervenit autem Lingonas miles emeritus circa horam diei tertiam, vii. Cal. Octob. applicavitque in pratis ejusdem civitatis. Contigit autem, dei dispositione, ut ipso die circa horam decimam migraret ad dominum, cujus beatum corpus sepultum est in ecclesia sanctorum martyrum Speusippi & Eleusippi.

Hæc quæ a secuntur adfuta historiæ Bedæ, tanquam continuatio temporum.

Anno D. 732. Acca episcopus de sua sede est fugatus.

Anno D. 734. ordinatus est Friothuberht Haugustaldensis ecclesiæ episcopus.

Anno D. 740. Acca episcopus obiit xiiii. Cal. Novembr. Corpus vero ejus ad orientalem plagam extra parietem Haugustald: ecclesiæ sepultum est. Duæque cruces lapideæ, mirabili cælatura decoratæ, positæ sunt, una ad caput, alia ad pedes, ejus, in quarum una, quæ scilicet ad caput est, literis insculptum est, quod in eodem loco sepultus sit.

In translatione reliquiarum Accæ episcopi.

Inventa est etiam super pectus ejus tabula lignea, in modum altaris, facta ex duobus lignis, clavis argenteis conjuncta, sculptaque est in illa hæc scriptura: "Almæ Trinitati, agiæ Sophiae, Sanctæ Mariæ."

Cum ipse ad huc esset adolescens, nutrireturque in domo fratris sui cujusdam presbyteri, qui sæpe fatam Haugustald: regebat ecclesiam, antequam donatione venerabilis memoriæ Thomæ 2i. Ebor. archiepiscopi, canonicis regularibus, qui ibidem usque hodie deo serviunt, tradita esset.

Edricus, qui illuc primus canonicorum à viro venerabili Thoma archiepiscopo missus est.

* Sic, uti etiam alibi, ut sapius notavimus.

De

De quo cum aliquam partem fodisset, ^{sup. Edricus.} reperit thecam ligneam non admodum magnam, quam aperiens invenit duo figilla plumbea, insculptis litteris, quid intus continerent, intimantia. In quorum altero scriptum erat, quod de sancto Acca reliquiæ intro haberentur.

Malcholmus, rex Scottorum, dum totam depopularetur Nordanhumbriam, pepercit Haugustaldensi ecclesiæ.

Anno D. 740. Arwine, filius Eadulphi, occisus est.

Hunbeanna
& Alberht
reges Ori-
ent: Angl.

Anno D. 749. Ælfwald, rex Orientalium Anglorum, defunctus est, regnumque Hunbeanna & Alberht sibi diviserunt.

Anno D. 750. Æadberht rex Kiniwulfum episcopum in urbem Bebban captivum adduxit, basilicamque beati Petri obfidebat.

Anno D. 756. Æadberht rex xviii. anno regni sui, & Unust, rex Pictorum, duxerunt exercitum ad urbem Alclwith,

Fig. 307.

ibique Britones in ^{con}ditionem receperunt prima die mensis Aug. Decima autem die ejusdem mensis interiit exercitus pene omnis quem ^a [duxit] de Ouama ad Niwanbirig, i. e. ad novam civitatem.

Eodem anno Balthere anachorita obiit.

Eildon hilles veri notable
yet about Menros.

Eldunum fecus Melros, ut
super annotatum erat in ve-
teri codice.

Anno D. 759. Ethelwald, qui & Mol dictus erat, regnare incipit. Cujus tertio anno inchoante graviss: juxta Eldunum gestum est bellum 8. Id. Aug. in quo cecidit Oswine post triduum feria prima.

Anno 764. Multæ urbes, monasteriaque, atque villæ per diversa loca, nec non & regna repentino igne vastatæ sunt; verbi gratia Stretburg, Venta civitas, Homwic, Lundonia, Eboraca, Donacestre, aliaque multa loca illa plaga concussit.

Hoc anno obiit Ceolwulf monachus, antea rex.

Anno D. 765. Ethelwald regnum Nordanhumborum amisit in Wynkanheale 3. Cal. Novembr. Cui Alcred, profapia Idæ regis exortus, ut quidam dicunt, successit.

Anno 766. Frithuberht, episcopus Haugustaldensis, obiit x. Cal. Januar: episcopatus sui anno xxxii^o. cui Alchmund successit.

Cragus.

Anno 767. Etha anachoreta obiit in Cric, qui locus distat ab Ebor: civitate x. milliariis.

Keteric
bridge.

Anno D. 769. Ceteractæ succensa est ab Eanredo tyranno, & ipse infelix eodem anno incendio periit.

Anno 773. Hadwinus, Migensis ecclesiæ antistes, & Lenthfrith pro eo est surrogatus.

Eodem anno Wulthaeth, abbas Beverlacenſis, obiit.

^a Ex imp-^o.

Anno

Anno 774. Alcredus rex, à suis destitutus, exulavit in Bebbanburc, postea apud Cynoht, regem Pictorum.

Anno D. 780. Osbald & Ethelheard congregato exercitu^u Bearn, patrum^F Elfwaldi regis, in Seletune succenderunt x. Cal. Januar:

Anno D. 781. Alchmundus, episcopus Haugustal: cum XIII. annis rexisset ecclesiam, obiit, & sepultus est propter Accam in cœmiterio.

Translatæ fuerunt ejus reliquiæ post ducentos quinquaginta annos in ecclesiam Haugustaldensem per Alfredum, presbyterum Dunelmensem.

Anno D. 786. Botwine, abbas Ripensis ecclesiæ, obiit.

Anno D. 788. Ælfwaldus rex a Sicgan patritio occisus est 9. Cal. Octobr. in loco, qui dicitur Scythlecestre. Cutlecestre
ad vallum
Severia-
num.

Cujus anno 20. Eardulf dux captus est, & ad Ripum perductus, ibique occisus, & cetera. Ut die postero in ecclesia vivus inventus sit.

Anno 790. Ethelred factus episcopus Haugustaldensis.

Anno D. 791. filii Elfwaldi regis ab Eboraca civitate vi extracti, & de ecclesia principali per promissa fallaciæ abducti, miserabiliter sunt perempti ab Ethelredo rege in Wonwaldremere, quorum nomina fuerunt Celf & Celwine. Celf
Celwine } filii Elfwaldi.

Eodem anno abbas Ethelherdus Hludensis monasterii ad eandem sedem electus. Ethelherdus abbas Hluden-
sis successit Lamberhto in epis-
copatu Cantuar:

Anno D. 797. Ethelbertus, episcopus Hagustal: obiit 17. Cal. Novembr. in loco, qui dicitur Barton; corpus vero ejus ad Hestaldesige perlatum est, & à fratribus sui cœnobii sepultum. Electus est pro eo Headred in episcopum. Pag. 305.

Anno D. 798. conjuratione facta ab intersectoribus Ethelredi regis, Wada dux in illa conjuratione cum eis bellum inivit contra Eardwlfum regem in loco, qui appellatur ab Anglis Billingham, juxta Walalege, & ex utraque parte plurimis interfectis, Wada dux cum suis in fugam versus est. Billingham
prope Sege-
feld in Du-
nelmia.

Eodem anno, qui est tertius Cenwlfi prædicti regis, synodus congregata est in loco, qui appellatur Pincanhalth, præsidente Eanbaldo, archiepiscopo Ebor: Synodus a-
pud Trans-
humbr-
nos.

Anno 799. Beorda, princeps Merciorum, qui & Hildegils vocabatur, defunctus est. Beorda.

Eodem anno. Moll quoque dux paulo post, jussione urgente Eardulfi regis, occisus est.

Anno D. 800. Heardred, episcopus Haugustald: anno 3. episcopatus sui obiit, pro quo Eanbright electus est & ordinatus episcopus in loco, qui dicitur Apud Tettingaham. Tetting-
ham.

Eodem

Eodem anno Alchmund, filius Alcredi regis, ut dicunt quidam, à tutoribus Eardulfi regis est apprehensus, ejusque jussione cum suis profugis occisus.

Anno D. 801. Edwine, qui & Eda dictus est, quondam dux Nordanhumborum, tunc vero per gratiam Salvatoris mundi abbas, in dei servitio roboratus, velut miles emeritus, diem clausit ultimum. Sepultus est quoque in monasterio suo, quod appellatur *Æt Gegenforde*, honorifice in ecclesia.

Gegenforde
monaster:

Eodem anno post exercitus congregatos concordia facta inter Eardulfum, regem Nordanhumborum, & Kenulfum, regem Merc:

Eodem anno Hathuberth, episcopus London: obiit.

sup: Ossa

Vallum
Ossa.

Qui vallum magnum inter Britanniam atque Merciam, & de mari usque ad mare, facere imperavit.

sup: Westsaxonum.

Mater vero Alfredi regis Osburg appellata est,

Dani anno D. 849. hyemaverunt in insula, quæ dicitur Scepge, i. e. insula ovium.

In insula, quæ Saxonice Thenet, Britannico sermone Ruim, appellatur.

Mancusa in se continet 30. denarios. Lelandus. Hoc adscriptum erat in margine vetusti codicis.

Anno D. 867. Ealhstan, Scireburnen: ecclesiæ episcopus, viam & vitam deseruit temporalis seculi, postquam episcopatum per annos 40. honorabiliter rexerat, qui in pace ecclesiæ requiescit, sepultus decenter in sede sui episcopatus.

Snoting-
ham unde.

Anno D. 868. paganorum exercitus Nordanhumbros reliquit, Snotingham pessimo adventu visitavit & adiit, quæ civitas Britannico sermone Tignocebanc dicitur, Latina interpretatione speluncarum domus.

Anno D. 876. ad Exancestre diverterunt, quod Britannie dicitur Cairwifce, Latine Civitas aquarum.

sup. Alfredus, rex Westsax:

Pag. 306.
Petra Ec-
berti ubi.
Coit maur.
Celwoode.

Anno D. 877. venit ad Petram Ecgberti, quæ est in orientali parte saltus, qui Anglico eloquio dicitur Mucel pudu, Latine vero magna sylva, Britannico more Coit maur. Post tertium diem venit cum magno exercitu ad locum, qui dicitur Eððandune, &c. De victoria Alfredi contra Danos.

sup. Danorum exercitus.

Anno D. 879. Cirencestre adiit, quæ Britannico appellatur

K

elogio Cair Ceri.

Æthelstane.
Werwulph.

Æthelstanum quoque & Ferwlfum sacerdotes insignes de Mercia ad se invitarat, eo quod hi præstantius atque profusius in divinæ legis eruditione pollebant. Eadward

Eadward & Ethelward, Æthelfled, Ethelgive & Elfhride.

Ethelward itaque, junior filius ejus, ludis literariæ disciplinæ subditus, emicuit cum plurimis militum puerulis, nobilibus scilicet & ignobilibus.

Hæc ex Aferione historiogr: desumpta.

In anno D. 938. Pace itaque facta, terminus utriusque regni erat Wetlingatrete. Edmundus ad australem plagam, Onlaf ad aquilonalem regnum tenuerunt.

Anno D. 948. Edmundus rex occisus, & frater ejus Edredus, cultor iustitiæ, regnum suscepit.

Anno D. 949. Wulfstanus, Ebor. archiepiscopus, procereſque Northumbrenſes, omnes in villa, quæ dicitur Taddenes ſcylf, egregio regi Anglorum Edredo fidelitatem juravere, ſed non diu tenuerunt. Lelandus. Adſcriptum erat in margine, "Taddenes ſcylf tunc erat villa regia, quæ nunc vocatur Romanæ Pontfract, Anglice Kirkeby."

Tadneſclif. Pontefract. Kirkeby.

Ibidem è recapitulatione annorum regis Alfreði.

Cuneceſtre ſex millibus paſſuum diſtans à Dunelmo.

Ex continuatione temporum per eundem Symeonem.

ſup. Eduardo. ſup. Dani.

Pacem cum eo faciunt anno D. 906. in loco, qui lingua Anglorum Ytingaforde dicitur.

Ytingaforde. Stefford.

Deinde Steffordam tetendit, & in ſeptentrionali plaga

ſup. Ægelfleda.

Stouuæ amnis arcem conſtruxit. Urbem condidit quæ Warauic nominatur.

Stouue flu.

Edredus rex anno D. 950. totam Northumbriam deſtaſtat, in qua deſtaſtatione monaſter. quod dicitur In Hripun, à S. Wilfrido epiſcopo quondam conſtructum, igne eſt combuſtum.

Anno D. 952. Eadredus Wulfſtanum, archiepiscopum Ebor: in Suthanbirig arctam poſuit in cuſtodiam.

Anno D. 971. Ordgarus, dux Domnaniæ, ſocer regis Eadgari, deceſſit, & in Exanceſtre eſt ſepultus.

Anno D. 977. In Eaſtanglia apud villam, quæ Cirtling nominatur, max. ſynodus celebratur.

Anno D. 993. Exercitus Danorum Bebbanburc infregit, & omnia, quæ in ea ſunt reperta, ſecum aſportavit.

Anno D. 997. Deinde, Penwithſtrete regirato, in oſtium

ſup. Dani.

flu: Tamaræ, Domnaniam & Cornubiam ſequeſtrantis, deuectis navibus proſiliunt, nulloque prohibente uſque ad Lidefordam ſuum incendium continuant.

Anno D. 1001. Domnaniens ſes & Sumerſetenſes à Danis victi in loco, qui dicitur Penho.

Anno D. 1013. Suanus, pater Canuti, ab Anglis in regem ſuſceptus eſt. pag. 307.

Tom. 2.

Y y

Anno

Anno D. 1016. Ægelredus XIII. Indictione IX. Cal. Maii,

xxxvii. regni sui anno.

feria 2^a. Londoniæ defunctus est.

Bella inter
Edmundum
Ferream & currit, & in loco, qui Pennum appellatur, juxta Gillingham
Canutum.
sup. Danis.

cum eis conflixit.

Pennum
juxta Gil-
lingham
Forest &
opp.

Tertium bellum cum Danis habuit prope Brentford.

Quartum prope Otanforde, quo bello fugati sunt Dani, qui Scepege petierunt.

Quintum apud Effendune in Eastfloxonia.

Deorhurste. Ambo reges ad locum, qui Deorhirst nominatur, in unum convenerunt. Eadmundus cum suis in occidentali ripa Sabrinæ, Canutus vero in orientali cum suis. Deinde uterque rex in insulam, quæ Olanegæ appellatur, & est in ipsius fluminis medio sita, trabariis advehitur. Ubi pace, amicitia, fraternitate & pacto & sacramentis confirmata, regnum dividitur. Dein armis a mutuatis & vestibus, tributoque, quod classicæ

++

manui penderetur, statuto, ab invicem discesserunt. Lelandus. Sunt qui scribunt, duellum commissum fuisse in Olnege inter Eadmundum & Canutum.

Post hæc rex Eadmundus Ferream latus circa festivitatem Andreæ apostoli xv. Indictione decessit Londoniæ, sed cum avo suo rege pacifico Eadgaro sepultus est Glesconia.

Anno D. 1018. ingens bellum apud Carrum gestum est inter Scottos & Anglos inter Hutredum, filium Waldef, comitem Northumbrorum, & Malchholm, filium Cyneth, cum quo fuit in bello Eugenius Calvus, rex Clutinenfium.

Clutinen-
fes.

++

Anno D. 1035. Canutus, rex Anglorum, ante suum obitum super Noreganos Suanum filium suum regem constituit, super Danos vero Hardecanutum suum & Emmæ reginæ filium regem locavit; Haroldum vero filium suum ex Hamtunenfi Ælgiva regem Anglorum constituit, & postea hoc anno ii. Idus Novembris feria 4^a. apud Sceftesbiriam vita decessit, & Wintoniæ in veteri monasterio satis honorifice sepelitur.

Rom Magefetenfium comes.

Beverge, insula Sabrinæ fluminis præsidium civium è Vigornia fugientium.

Anno D. 1053. Grifini, regis Australium Walensium, frater, Res nomine, propter frequentes prædas, quas egit in loco,

a Sic, cum signo sub voce. Mutuatis tamen etiam in impressis. b Sic, cum signo sub u. Clutinenfium in impressis.

qui

qui Bulendune dicitur, jussu regis Edwardi occiditur, & Glavorniam caput ejus ad regem in Epiphania domini est allatum.

Anno D. 1055. Siuuardus, dux Northumbrorum, Eboraci decessit, & in monasterio Galmanho, quod ipse construxerat, sepultus est.

Anno D. 1056. magnæ vir sanctitatis Herefordensis episcopus Ethelstanus 4. Id. Febr. in episcopali villa, quæ Bosanbirig vocatur, decessit. Cujus corpus Herefordam delatum in ecclesia, quam ipse à fundamentis construxerat, est tumulatum. Pag. 308.

Anno 1058. Aldredus, Wigorniensis episcopus, ecclesiam, quam in civitate Glavornia à fundamentis construxit, in honore principis apostolorum Petri honorifice dedicavit, & postea regis licentia Wulstanum Wigornensem monachum à se ordinatum abbatem constituit ibidem.

Anno D. 1065. strenuus dux Westsaxonum Haroldus in terra Britonum in loco, qui Portascith nominatur, mense Julio magnum ædificari jussit ædificium, &c. Ut Caradocus, filius Grifini, regis Southwallanorum ædificium demolitus sit. Portascith.

Anno D. 1069. Misit rex Gulielmus Northumbris ad aquilonalem plagam Tinæ comitem Rodbertum, cog. Cumin, 3° regni sui anno.

Eodem anno. Cœnobium S. Germani de Seleby fumpsit exordium.

Anno D. 1070. Infinita Scottorum multitudo, ducente Malcolm rege, per Cumbreland traducta est versus orientem, divertens universam Tesedale, & ejus finitima loca ultra citraque feroci vastavit depopulatione. Ubi autem ventum est ad locum, qui dicitur Anglice Hundredefskelle, Latine autem Centum fontes, trucidatis ibidem quibusdam gentis Anglicæ nobilibus, rex, parte exercitus retenta, partem per viam, quam venerant, cum infinita præda domum remisit. &c. Ut terram S. Cutberti vastaverit una cum parte Cliveland.

Cuminus quidam duo ferarum septa lapideis muris cinxit, Wannop, alter: nomen mihi excidit. Murorum vestigia adhuc extant. Ædificavit etiam castrum in ostiis Tarseti amnis, ubi cadit in Tinam. Crux Cumini ex lapide quadrato 2. p. m. ab Hexham. Hic interim notandum, & Cuminios celebres fuisse etiam inter Scottos. Quare cum Cumini Normanni, præfecti Gul: ducis, apud Northumbr: breve fuerit imperium, notandum, an hæc Cuminiis Scottis attribuenda sint.

Tunc & ecclesiam S. Petri in Weremuth flamma suorum, sup. Malcolm.

ipso inspectante, consumpsit.

Cospatritius comes strenuus Cumbreland invadit. Erat enim eo tempore Cumbreland sub regis Malcolm dominio, non jure possessa, sed violenter subjugata.

Malcolmus, offensus prædatione Cospatricii, iussit a Scottis, ut nulli gentis Anglicæ parcerent. Unde incredibili immanitate multi à Scottis interfecti.

Anno D. 1072. Gul. rex, habens in comitatu suo Edricum, cog. Sylvaticum, cum navali & terrestri exercitu in Scotiam profectus est. Sed ubi rex Angl. Scotiam intraverat, rex Malcolmus in loco, qui dicitur Abernithi, occurrit ei, & homo ligius suus devenit.

Sequitur in veteri codice

Integrum caput de genealogia comitum Northumbriæ.

Anno D. 1080. Dunholmenfis episcopus Walcherus, genere Lotharingus, in loco, qui dicitur Ad Capræ caput, occisus est à Northumbrensis.

Eodem anno.

Sed cum pervenisset ad Eggesburch, nullo confecto negotio reversus, Castellum novum super Tine flu: condidit.

Robertus,
Gul. Mag. fi-
lius, condi-
dit Novum
castellum.
Pag. 309.

E vita S. Edithæ ab incerto autore edita.

Editha nata in Kemefinthia Cantia.

Radbodo Remensis & Benna Treverensis præceptores Edithæ.

Editha locata inter sacerdotes Vilodunenses.

Eadgitha, Edgari germana, abbas de Tameworth in provincia Stafordenfi.

ⁿ
Ælfgiva avia Edithæ.

Wultrudis, Edithæ mater, Vilodunensi monasterio sepulta in mausoleo marmoreo.

S. Editha ibidem sepulta.

Canutus rex feretrum, in quo reliquiae S. Edithæ nunc servantur, auro & gemmis ornavit.

Anno ^b D. 1092. Civitas Londoniæ maxima ex parte incendio conflagravit.

Eodem anno. His actis, rex in Northumbriam profectus, civitatem, quæ Britannice Carleil, Latine Lugubalia vocatur, restauravit, & in ea castellum ædificavit. Hæc enim civitas, ut illis in partibus aliæ nonnullæ, à Danis paganis anteducetos annos diruta fuit, & ad id tempus mansit deserta.

Anno D. 1093. Ecclesia nova Dunelmi est incepta.

Eodem anno obiit Paulus, abbas S. Albani. Ille Paulus, contra interdictum monachorum Dunelmensium, ecclesiam de Tinemuth, quam ipsi possederant, per violentiam Roberti comitis ingressus est.

^a Scottos MS. ^b Recurrit Symeon Dunelmensis.

Eodem

Eodem anno rex Scottorum Malcholmus, & primogenitus ejus filius Edwardus, cum multis aliis in Northumbria die S. Bricii à militibus Rodberti Mulbrai, Northumbrorum comitis, occisi sunt juxta Alne fluvium.

Corpus vero regis, cum fuorum nullus remaneret, qui terra illud cooperiret, duo ex indigenis carro impositum in Tine-muthe sepelierunt.

^{sup. Westwallani.}

Anno D. 1094. Fregerunt & castellum in Mevania insula, eamque suæ ditioni subiciebant.

^{sup. Gul. Rufus.}

Anno D. 1100. In loco, quo rex occubuit, priscis temporibus ecclesia fuerat constructa.

Nova foresta, quæ lingua Anglorum Ytene nuncupatur.

Anno D. 1117. Secundum regis Henrici præceptum apud Cirencestram novum opus est inceptum.

Anno D. 1121. Henricus rex facta longa terræ incisione fossato à Torkesey usque Lincolniam per derivationem Trentæ flu: fecit iter navium.

Eodem anno Radulphus, Dunelmensis episcopus, murum incepit à boreali parte cancelli ecclesiæ, & perduxit usque ad arcem castelli.

Eodem anno castellum apud Northam incepit super ripam Twede in loco, qui Ethamesford dicitur.

Northam.
Ethames-
forde.

Anno 1122. Sibylla, regina Scottorum, filia Henrici regis, subita morte decessit III. Id. Jul.

Sibylla, fi-
lia Henr-
regis.

Eodem anno Henricus post festum S. Michaëlis, Northumbranas intrans regiones, ab Eboraco divertit versus mare occidentale, consideraturus civitatem antiquam, quæ lingua Britonum Cairleil dicitur, Latine vero Lugubalia appellatur, quam data pecunia castello & turribus præcepit muniri.

Pag. 310.

^uWoodeftoc, id est, sylvarum locus.

Adscriptum in margine Codicis.

* Stephanus, comes Bononiensis, postea rex Angliæ, dedit abbati Gaufrido Saviniensi villam, scilicet Tulket, in provincia, quæ vocatur Acmundernes, super ripam flu. Ribble, ad abbatiam construendam ordinis sui, & ibi fere per tres annos permanerunt.

Origo ab-
batia de
Furnesse.
Acmun-
dernes.

Anno 1123. rex Henricus transfretavit in Normanniam, ubi si quid adversi per Gulielmum, fratris sui filium, oboriretur, sicut jam futurum ei nuntiabatur, ipse regia reprimeret virtute.

^a Asteriscus est ab ipso Lelando. Hac autem in textu occurrit apud X. Scriptores.

Gul.deCur-
bellio, ar-
chiepisco-
pusCantuar:

Chic, nunc
Fanum Ofi-
thæ in Of-
faxonia.

sup. monachi elegerunt.

Gul. de Curbellio, quem modestæ vitæ virum ac litteris bene eruditum familiarem habuerant, utpote cum venerandæ memoriæ archiepiscopo Anselmo sæpissime ac familiariter conversatum. Fuerat autem primo Dunelmensis ecclesiæ episcopi Ranulfi clericus, postea meliorandæ vitæ gratia apud Cice regularis canonicus effectus, tandem ad archiepisco-

patum Cantuar: promovetur.

Apud flu. Twedam, qui Northumbriam & Loidam dividit. Anno D. 1129. Rex Henricus venit Wintoniam, ibique filio sororis suæ Henrico, qui apud Cluniacum ab infantia nutritus erat monachus, Wintoniensis ecclesiæ dedit episcopatum, adjuncta ei in augmentum honoris abbatia Glasconiæ.

Hæc, quæ secuntur, subscripta erant historiæ Symeonis monachi, quæ finem fecit anno D. 1129.

Explicit historia suavis & sanctæ memoriæ Symeonis, monachi & præcentoris ecclesiæ S. Cuthberti Dunelmi, annorum ccccxxix. & mensium quatuor.

Continuatio historiæ xxv. annorum per Joannem, Priorem Haugstaldensem.

Anno D. 1130. Aschetillus, primus Prior ecclesiæ Haugstaldensis, obiit 15. Cal. Aprilis. In quem pro urbana morum elegantia & honestate tam clericorum quam laicorum confluerant vota. Qui & eundem locum, sub vastitate hostili in solitudinem redactum, operosis officinis, canonicos suos rebus necessariis, claustrum quoque honestis institutis plene procuraverat. Robertus Biseth, canonicus ejusdem loci, successit.

Anno D. 1132. Gualterus Espec, vir magnus & potens in conspectu regis & totius regni, monachos Cistertienfis observantiæ, directos à Barnardo, abbate Clarævallis, recepit, & posuit in solitudine Blachomour, secus aquam Riæ, à qua cœnobium eorum Riævallis dicitur. Cum quibus missus est Gulielmus, primus abbas eorum, vir consummatæ virtutis, & excellentis memoriæ.

Pag. 311.

Horum æmulantes arduum propositum insolitæ conversationis Richardus, Prior cœnobii S. Mariæ Eboraci, & seniores ejusdem loci cum eo, non sine seditiosa contradictione sui abbatis Galfridi & conventus, egressi sunt eodem anno 2. Cal. Januar. & construxerunt cœnobium de Fontibus juxta Hripun, dante eis possessionem Trustino, archiepiscopo Ebor: in quo præfuit primus eorum abbas, prædictus Prior Richardus, vir in ecclesiasticis negotiis experientissimus.

a Cum tribus punctis sub c.

Anno

S. Ofwaldo.

Anno D. 1133. Aldulfus, Prior de "Noſtla, ad urbem ^{Nunc Noſtil.} Carleol, quam rex Henricus initiavit ad ſedem epiſcopalem, datis ſibi eccleſiis de Cumbreland & Weſtmarilande, quæ adjacuerunt archidiaconatui Ebor: Dedit etiam ſimul rex epiſcopatum de Hely Nigello, nepoti Rogeri epiſcopi de Saresbiri.

Anno 1136. Stephanus, comes Bononienſis, filius ſororis ^{Alizæ} Henrici regis, frater Theobaldi, comitis de Blauio, & Henrici, epiſcopi Wintoniæ, ſumpſit infulas regni Cal. Januar:

Eodem anno David, rex Scotiæ, non immemor ſacramenti, quod Henrico, filio Matildis imperatricis, juraverat, munitiones Cumbrelandiæ & Northumbriæ optinuit præter Bebbanburch.

Henricus, filius Davidis, regis Scotiæ, homagium fecit regi Stephano Eboraci, in augmentum honoris de Huntingdon, datis ei Dunecaſtre & Carleol. Ceteras munitiones & terras, ^{Dunecaſtre.} quas occupavit rex David, reſtituit. Rex autem David receptum filium ſuum noluit ad Stephanum remittere.

Anno 1138. Veneruntque legati regis Scotiæ ad Stephanum, poſtulantes Northumbriam dari filio ejus Henrico. Quod abnuente rege Stephano, indutiæ ſolutæ ſunt.

David, rex Scotiæ, obſedit Werc.

Jordanus de Buſſey, nepos Walteri Eſpec, capitaneus opp. de Werc, ſprevit obſidionem Davidis.

Wilhelmus, filius Dunethan, nepos Davidis regis, cum parte ^{Waredon mil. ab Hex-} exercitus præmiſſus, in villa Waredon, quæ eſt contermina ^{ham paſſibus, ubi} locis Hauguſtaldenſibus, conſedit.

Subſecutus eſt rex David cum filio & copiis, & in Chorbrige uſque poſt Purificationem S. Mariæ conſiſtens res provincię perturbare non omiſit. ^{brachiorum confluentia.}

Adjacet autem baſilica hæc eccleſiæ Hauguſtaldenſi.

Perſecuti ſunt trans Tinam provinciales, qui confugerant ad ſolitudines, & in loco, qui dicitur Tamefeld, irruentes in multitudinem totius provincię quietam & ſecuram, omnes trucidaverunt, & copioſam prædam abduxerunt.

David rex iterum Northumbriam repetit.

Northam, caſtrum epiſcopi Dunelmenſis, obſideri fecit, & citius oppidanos ad deditionem compulſit, ipſumque oppidum ſubui præcepit.

Hoc bellum factum eſt inter Anglos, Pictos, & Scotos a Cliderhou. ^{Cliderhou.} pud Cliderhou die 15. ante nativitatem S. Joannis Baptiſtæ, in quo Wilhelmus, filius Dunechan, victor fuit.

a Sic, cum duobus punctis ſub l. Noſtla habent alia exemplaria.

Pag. 312.

Eodem anno fundata & facta est illa inclyta abbatia S. Mariz de Bechlenda à nobiliss. viro Rogero de Molbreio, qui eam prædiis & possessionibus, magnisque pasturis & sylvis optime fundavit.

Eodem anno Werc oppidum per conditiones Scotto tra-

David

ditum ab Anglis. Eos rex, xxiiii. caballis donatos, cum armis suis dimisit liberos, oppidum funditus evertens.

David, Scottorum rex, invadit provinciam Eboracensem.

Adjunxit se illi commilitonem cum sua militari manu Eustachius, filius Joannis, cui rex Stephanus Bahanburch abstulerat.

Eustachius.

Habuit autem idem in Northumbria castrum munitiss. Alnewic, & aliud in Eboraciscia, scilicet Malton.

archiepiscopus Ebor:

Truistinus animavit Anglos ut cum Scottis confingerent.

Fuerunt autem hi principes Anglorum, qui contra Scottos in bello Standardico pugnaverunt.

Wilhelmus de Alba Marla comes; Gualterus de Gaunt; Rodbertus de Brus; Rogerus de Mulbray; Gualterus Espec; Wilhelmus de Percy; Bernardus de Baillol; Richardus de

Stute

Gil

Curceio; Wilhelmus Fossard; Rodbertus de Stuthavilla; Il-

bertus de Lesceio. hunc ipsum, & patrem ipsius Rodbertum de Lesceio Henricus rex eiecit è regno Angliæ. Mortuo

Gul: Trans-
versus oc-
cupat Pon-
tem fra-
ctum.

rege, Wilhelmum Transversum, qui ex datione regis honori, s. Pontifraccto, præfedit, miles quidam Paganus de honore illo occidit, & iste Ilbertus honorem jure patrimonii possedit. Adfuit & cum suis copiis de Notinghamscira Wilhelmus Pevel, & Robertus de Ferris de Derbiscira, Galfridus Halfalin.

Qui omnes procedentes versus Alverton in campo quodam de feudo S. Cutberti Standart, id est, malum navis, erexerunt vexillum S. Petri, & S. Joannis de Beverlac, & S. Wilfridi Ripun in eo suspendentes, & corpus Domini superimponentes, ut esset signifer & dux proelii illorum.

sup. Scotti.

Qui omnes à campo dilapsi farcinas suas à se rejicientes, in ignominiam hujus rei locus ille Baggamor vocatus est.

H

Comes Hol-
dernes.
Comes
Derby.

Rex Stephanus lætatus super his successibus Wilhelmum de Albamarla comitem in Eboraciscia fecit, & Rodbertum de Ferres comitem in Derbiscira.

Sequitur in veteri codice carmen rithmicum Serlonis monachi, fratris Radulphi abbatis de Parcho, de bello Standartico.

Sequitur

Sequitur ibidem libellus Alredi Rievallenſis abbatis de bello Standardico, data opera à Joanne Priore Haugutaldenſi ſuæ Hiſtoriæ inſertus, ex quo (ſup. libello Alredi) hæc quæ ſecuntur exſcripta ſunt.

Adſuit & Walterus Eſpec, vir ſenex, & plenus dierum, acer ingenio, in conſiliis prudens, in pace modeſtus, in bello providus, amicitiam lociſ, fidem ſemper regibus ſervans. Erat ei ſtatura ingens, membra omnia tantæ magnitudinis, ut modum excederent, & tantæ proceritati congruerent. ^{Tag. 313.} Capilli nigri, barba prolixa, frons patens & libera, oculi grandes & perſpicaces, facies ampliſſima, tractitia tamen, vox tubæ ſimilis ſacundiam, quæ ei facilis erat, quadam ſoni majeſtate componens. Erat præterea nobilis carne, ſed Chriſtiana pietate nobilior, nempe cum liberis careret heredibus, licet ei ſtrenui nepotes non deeſſent, de optimis tamen quibuſque poſſeſſionibus ſuis Chriſtum fecit heredem. Nam in loco amœniſſimo, Kircham nomine, monaſterium Regularium con- ^{Qualis Eſpec.} didit clericorum, multis illud donariis ornans & ditans poſſeſſionibus. Inſuper & palatia ſua, thalamos ſuos, cellaria ſua in ſervorum Chriſti habitacula commutans. Ciftertienſem quoque ordinem, cujus vix famam audiverat Anglia, favente ſibi glorioſo rege Henrico, in has partes advexit, ſuſcipiens ^{Origo monaſterii de Kircham.} fratres de monaſterio nobiliſſimo Clarevallenſi per manum à deo dilecti abbatis Bernardi. Qui venientes in Angliam anno D. 1132. naſti locum in valle profundiffima ſuper ripam Riæ flu: unde ipſum monaſterium Riævallis nomen accepit, multos ſuæ religionis fama ad optimam æmulationem incitaverunt. Unde in brevi multiplicati ſuper numerum, plurima in regno utroque, Angliæ ſcilicet & Scotiæ, cœnobيا condiderunt. Nam prædictus Walterus, non dum tantis ſatiatus beneficiis, in territorio Wardunenſi famoſiſſimum per ^{Origo Riævallenſis monaſterii.} eosdem fratres fundavit monaſterium. Waverlenſes quoque fratres, qui hætenus quaſi in Angulo latuerunt, cognito, quod ejuſdem eſſent ordinis, Ciftertienſium monaſteriorum ^{Verodunum. Fratres Waverlenſes.} auxerunt numerum. Ita alii ab ipſis Riævallenſibus procreati, alii eorum exemplo provocati multis cœnobiis inſulam clariorem reddiderunt. Unde nec immerito cœnobium Riævalenſe ceteris, quæ in Anglia ſunt ejuſdem ordinis, fama & religione præcellit.

Ibidem eſt oratio Gualteri Eſpec ad Anglos pugnatu-
ros, artis & omnium adfectuum pleniffima.

Oratio ibidem Rodberti de Brus ad David, regem Scottorum.

Quæ ſecuntur ex annalibus Joannis, Prioris Haugutal-
denſis, ſumpta ſunt, quemadmodum & ſupra.

David rex duas ſorores habuit, Mariam & Matildem quæ
nupſit Henrico regi. Mariam vero comes Bononienſis ad-

sumpsit in matrimonium, & genuit ex ea hanc Matildem, heredem suam. Hanc enim cum comitatu Bononiensi Stephanus duxit in uxorem, habuitque ex ea filios Eustachium & Wilhelmum, qui immatura morte absque liberis defuncti sunt.

Origo novi
monasterii
juxta Mor-
peth.

Eodem anno, id est, 1138. quidam vir potens in Northumbria cepit in sua possessione apud castrum, quod dicitur Morpeth, monachos de Fontibus VIII. No. Januar. qui construxerunt coenobium, s. novum monasterium vocatum. Quibus hoc ipso anno circa Epiphaniae diem Galfridus, episcopus Dunelmi, benedixit abbatem Rodbertum, sanctum virum. Quos libenter fovit praedictus vir, scilicet Ranulfus de Merley.

Pag. 314.

Anno D. 1139. Instantia reginae Anglorum pax convenit inter duos reges, Henrico, filio regis Scotiae, apud Dunelmum accipiente comitatum Northumbriae. Confirmata est haec concordia per reginam & Henricum, filium regis Scotiae, Dunelmi quinto Idus Aprilis coram comitibus & baronibus Angliae, datis obsidibus a Scottis in firmamentum fidei. Qui & accepit conjugem Ada, sororem Wilhelmi comitis de

Henricus
princeps
Scottorum
duxit Ada
in uxorem.

Warrenne, & Walerami comitis de Mellant, & Rodberti comitis de Legecestre, habuitque ex ea filios Malcolmum, Wilhelmum, & David.

Eodem anno mortui sunt & Gualterus de Gaunt & Rodbertus de Ferres.

sup. Matildem imper.

Eodem anno Stephanus rex obsessam intra quoddam castellum & ad deditionem coactam ex indiscreta animi simplicitate ad Bristouam libere ire permisit.

* Eodem anno.

Inimicitiae inter Ranulfum, comitem Cestriae, & Henricum, principem Scottorum.

Ranulfus, comes Cestriae, insurrexit in inimicitias in eum propter Carleol & Cumbrelande quam jure patrimonii sibi reposcebat.

Eodem anno.

forſan Richmondiae.

Galcluth
castellum.

Alanus comes nocturno furto ascendens per murum irrupit cum suis in castellum de Galcluth, posseditque castellum ipsum

cum thesauro copioso, ejecto Wilhelmo de ^{marla} Albani cum suis.

Hotun ca-
strum.

Idem Alanus, comes Richemundiae, firmavit castrum ad

Forſan
Shriſhuton.

Hoton, s. terram episcopi Dunelmi, & aggravata est manus ejus super Ripun & homines loci illius.

^a Potius anno 1141. ut apud X. Script. ^b Ita in Cod. nostro. Sed Albanih Anno

Anno D. 1142.

^{sup. Walterum, archidiaconum Londoniensem.} ^{sup. Gul. Eboracensis.}

Quem proficiscentem ad regem idem comes interceperat,
& in castro suo de Bitham incluserat.

Eodem anno.

Stephanus rex Lincolniae captus, & ductus ad Bristou.

Gul. de Clerfei, prudenter elapsus de comitis Ranulfi manibus, in Thiccehil castrum suum se recepit. ^{Purefei, alias Clerfei, Tichil.}

Alanum, comitem de Richemunt, evocatum ad colloquium suum, Ranulfus comes apprehendit, & castrum de Galcluit, ^{Galcluitb.} & thesaurum in eo repertum sibi resignare coëgit multa famis afflictione.

Galfredus Boterel, frater Alani, comitis de Richemunt, vir ^{Boterelle.} strenuus, apparuit in bello Lincoln: quo captus est Stephanus.

Eodem anno. Rodbertus quoque Biseth, Prior Haugstaldensis, audita electione ejus, statim domum suam exposuit & fratres, & sub Bernardo, abbate Claræ-vallis, monachatu se contradidit.

Anno sequente Richardus confirmatus est Prior Haugstaldensis.

Wintringam super flu: Humbræ.

Anno D. 1144. Wilhelmus Cumin cum armatis irrupit in monasterium, monachosque circa corpus beati Cuthberti prostratos in angustia spiritus reperiens, jussit trucidari.

Eodem anno. Comes Ebor. Wilhelmus, inimicitiis afflictus Ranulphi comitis Cestriæ & Gileberti de Gant, monasterium S. Mariæ de Bridlington castrum sibi fecit. Alanus ^{Brel} ^{Gulielmus Albemarle, comes Ebor.}

etiam, comes de Richemunt, apud Ripun armatus cum armatis irrumpens in ecclesiam, Wilhelmum archiepiscopum secus corpus beati Wilfridi irreverenter dehonestavit.

^{um}
Radulfus Nuuel episcopus Orcadas.

Anno D. 1145. Wilhelmus juvenis, nepos Wilhelmi Cumin, apud Merrington ecclesiam Sancti Johannis Evangelistæ vallo circumcinxit, & custodiam militum ibi disposuit.

Anno D. 1146. Wilhelmus, primus abbas Riævallis, defunctus est. Præfuit pro eo Mauritius, à puero educatus in clauistro Dunelmensi, monachus, & ad disciplinam rigoris Cisterciensis voto perfectionis se transferens. Quo post modicum officio abbatis eodem fervore perfectionis renuntiante, substitutus est pro eo Ethelredus abbas. ^{Pag. 315.}

Defunctus est & Richardus, 2^s. abbas de Fontibus, cui successit Henricus Murdac.

^{a Affixione MS.}

Z z 2

Anno

Anno 1150. Henricus, filius Gaufridi, comitis Andegavenſis venit Carleol. Excepit eum rex David magna reverentia, & militiæ cingulo donavit eum, cooperantibus ſibi Henrico filio ſuo & Ranulpho comite Ceſtriæ.

Remiſit autem idem Ranulfus indignationem, qua Carleol patrimoniali jure repoſcere conſueverat, fecitque homagium eidem regi David. Convenit enim inter eos ſermo, ut pro Carlel haberet honorem de Lanecaſtre, filiusque Ranulphi comitis ducturus foret uxorem unam de filiabus Henrici, filii regis Scotiæ.

His diebus venit rex Stephanus Eboracum, munitiunculamque Coldric in manus civium diruendam tradidit.

Proceſſitque rex David cum copiis ſuis ad Lanacaſtram.

Revocatus eſt autem ne caſtrum ibi conſtrueret, beati Joannis evidenti revelatione conterritus & comminatione.

Anno D. 1151. Gilibertus, epifcopus Oliſiponis, prædicans in Anglia, plurimos ſolicitavit in Hiſpaniam proficiſci, Hiſpali obſeſſuros & expugnatuſuros.

Ranulphus, comes Ceſtriæ, quiddam priſcarum inſidiarum novare velle in regem Stephanum deprehenſus eſt, & arctiſſimæ cuſtodix traditus; qui & expoſitus plurimo tormento & afflictioni, Lincolniam & alias munitiones ſuas regi reſtituit. Poſt multos autem dies, pro ſe dato obſide Gileberto de Clara comite, nepote ſuo, à vinculis ſolutus, omnia, quæ promiſerat, irrita fecit, obſidemque periculo expoſuit.

Anno 1152. Et rex tunc cum exercitu ſuo confirmavit Wilhelmum, filium Dunecani, nepotem ſuum in honorem

de Scipton & Craufa, munitiunculamque ab hoſtibus conſtructam effregit, ejeſtisque militibus diruit.

Anno D. 1153. Matildis, regina Angliæ, uxor Stephani regis, ^a obiit, ſepultaque eſt in villa regia Feſreſham, in qua conventum monachorum & manſionem eorum ipſa diſpoſuerat.

Henricus princeps, filius Davidis, regis Scotiæ, & nepos Stephani regis, obiit.

sup. Henricus, archiepiſcopus Ebor:
Querelam etiam fecit apud Carleol regi Davidi ſuper forreſta ſua, quam vaſtaverunt homines regis, qui operabantur

Argentaria. in argentaria.
sup. Henricus, archiepiſcopus Ebor:
Idem in præbendis eccleſiæ S. Oſuualdi & Glauoceſtriæ canonicos regulares induxit, prælato eis Unfredo Priore literato & religioſo de conventu Lantonix.

^a Ex impreſſ. ^b Punctum ſub o.

• Nicolaus Prior de Brincaburg.

Brincaburg circa partes Co-
keti amnis.

Magister vero Laurentius divertens
ab eis, apud S. Albanum monachorum se
contradidit institutis, post paucos annos
à rege Henrico Westmonasterii ^b simi-
liter praelatus, amoto abbate Gervasio,
Westmonasterienſis abbas.

Laurentius ex Dunelmenſi
factus Albanenſis, & tandem
Westmonasterienſis abbas.

filio regis Stephani, qui res loci illius juveniliter dissipavit.

Pag. 316.

David, rex Scotiæ, obiit apud Carlel.

Obiit Eustachius, filius regis Stephani.

Simon Sylvanectenſis, comes Northamptoniæ, & Ranul-
phus, comes Cestriæ, obierunt.

Ex Alredi, abbatis Riævallenſis, libellulo de quadam sacerdote Pag. 317.
impudica Wetadunenſis monaſterii, à vinculis divinitus
poſt pœnitentiam ſoluta.

Inter monaſteria virginum, quæ vir venerabilis, ac deo di-
lectus, pater & presbyter Gilbertus per diverſas Angliæ pro-
vincias in fervore conſtruxit, unum in provincia Eboracenſi
ſitum eſt in loco, qui aquis & paludibus ſeptus ex re nomen

habet, diciturque Watton, id eſt, humida villa. Qui quon-
dam, ut refert venerabilis Beda, magno ſanctarum mulierum
pollebat examine, ubi & beatus pontifex c Joannem puellam,
ob incautam ſanguinis diminutionem fere deſperatam, ſalubri
tactu & oratione ſanavit.

Ex libello Stephani, primi abbatis cœnobii Mariani Eboraci,
quem ſcripſit de origine & fundatione ejuſdem cœnobii.

Anno D. 1078. & 12. regni Wilhelmi mag. regis Angliæ,
habitum monachicæ religionis apud Withebeiam ſuſcepi.

Stephanus
monachus
Withebei-
enſis.

i. e. Withbeia.

Eo nanque in loco quidam fratres, tunc temporis heremi-
ticam vitam ducentes, ipſum locum in melius renovare cu-
piebant.

His vero fratribus, quibus ſociatus ſum, præerat quidam
Remfridus.

Iſ quippe apud locum, qui Gerua dicitur, in Norðanhum-
brorum partibus, prius aliquanto tempore commoratus, ibique
divinæ contemplationi vacans, ſolitarius extitit, &c. Ut
multi fratres ad eum poſtea confluxerunt.

S. Gerua.

Locus autem ille, quamvis ad ejus introitum fuiſſet fera-
rum & avium habitatio, olim tamen in eo extitit ſervorum
dei ibi degentium fertilis conſtipatio.

Iſtis mœrentibus vale-dicens, ſolitariam vitam ducendi

^a Quæ ſequuntur ſub anno 1154. in impreſſis collocantur. ^b Sullimiter in
impreſſis: c Sic.

gratia

gratia Witthebeiam venit. Sed ibi quoque, audita ejus fama, plures ei sociati sunt.

^{sup. Stephanus.}

Quibus ego quoque conjunctus habitum sanctæ religionis in eodem loco suscepi.

Remfridus pariter omnisque congregatio ipsius consilio annuens & imperio, totius monasterii mihi imposuerunt &c. Ut sit abbas electus.

Quidam ex baronibus regis Wilhelmus de Percey, qui locum ipsum nobis donaverat, videns locum nostrum nuper desertum in multis meliorari, multa adversa, tam per se quam per suos, nobis ingerebat, ac boni pœnitens si quo modo nos ab eo effugare posset, arte qua poterat laborabat.

^{sup. piratæ & latrones.}

Atque ad ultimum una nocte conglobati, facto impetu, omnes nos in fugam convertentes, omnia nostra diripuerunt, ac sublati omnibus, quosdam ex nobis captos ad ignotas terras perduxerunt.

^{sup. Wilhelmi.}

<sup>Lestinge-
ham mo-
naster:</sup> Erat autem non longe ab Withbeia in ipsius regis dominio locus quidam, qui vocatur Lestingeham, tum nimirum vacans, sed olim monachorum in eo habitantium frequentia & religione egregius.

^{Pag. 319.} Hunc ergo locum, à rege nobis datum, paulatim restaurare, &c, quæ habitationi monachicæ erant necessaria, paulatim cœpimus ædificare.

Stephanus abbas Withbeienfis electus, curavit consecrari se in abbatem Lestingamiensem.

Subiit animo, ut ad ^a Lestingeham, quia sub solâ regis potestate erat, monachus professus, ejusdem quoque loci abbas consecraretur.

Inevitabili toties memorati Wilhelmi de Percey violentia coacti, jam quidem publice & injuste ablata nobis Withbeia, ad prædictum locum, qui dicitur Lestingeham, ibi saltem manere cupientes, per jussionem regis transnigravimus.

Ibi quoque, nescio quo dei judicio, latrones circumquaque debacchantes nos persecuti sunt, & res nostras sæpe rapientes, incrore ^b inedicibili corda nostra perculerunt.

Erat eo tempore quidam comes, nomine Alanus, nobiliori Britonum prosapia exortus, Eudonis videlicet nobilis comitis Britannicæ filius, cum essem in seculo familiariter mihi conjunctus in amicitiiis. Quandam ecclesiam, in honore

^a Item mox post Lestingeham addit Mon. Angl. T. I. p. 384. col. 2. sed contra fidem Lelandi, & codicem vetustum Bodleianum. ^b Ita etiam Cod. vet. Bodl. non irradicibili, ut ediderunt Monast. i. Angl. consecratores.

S. Olavi constructam, juxta civitatem Eboracensem habebat. Præfatam ecclesiam cum 4. acris terræ, ad construendas officinas, nobis se daturum promisit; atque ut in ipsa ecclesia, in primis licentia à rege accepta, sedem abbatix nostræ propter loci munitionem transferremus, dulciter persuasit.

Ibidem, ut Thomas, Ebor: archiepiscopus, asseruit terram ab Alano datam sui juris esse.

Cum Eboracum venisset ^a, ecclesiam nostram, in qua tunc temporis morabamur, adiit, videntisque quia brevis & angusta nobis ad habitandum esset, terram ad jaciendum fundamentum alterius ecclesiæ primus aperuit, terras etiam, quas hîc inferre non est necessarium, ad sustentationem monachorum ecclesiæ nostræ, liberas & quietas ab omni regali exactione perpetualiter possidendas tradidit. Comes etiam Alanus burgum, quem extra civitatem juxta ipsam ecclesiam habebat, libenter, annuente rege, nobis in perpetuum donavit. Actum est autem hoc anno D. 1088. Paucis autem admodum diebus elapsis, mortuus est amicus noster comes Alanus, atque rex pro ejus anima villas, quæ dicuntur Cliftona & Ouretona, nobis dedit, quæ erant de beneficio ejus.

Ex epistola, sive libellulo, Turstini archiepiscopi b * Ebor: ad Gul. archiepiscopum Cantuar: de origine Fontanensis cænobii per monachos Mariani cænobii Eboraci.

^{sup. olim Mariani cænobiâ.}

De his tresdecim VIII. abbates fuerunt, Richardus Prior pri- ^{Hæc anno-}
mus abbas de Fontibus; Richardus sacrista 2^s. abbas de Fonti- ^{tari erant}
^{olim Marianus. in margine}
^{codicis.}

bus; Robertus de Southwel abbas de Kirkestede; Gervasius supprior abbas de Parco; Gualterus Eleemosynarius 2. abbas de Kirkekester; Ranulfus abbas de Norwegia; Alexander abbas de Kirkestal. Gaufridus Pictor, Gregorius, Thomas, Haimo, Gamellus monachi obiierunt. Ranulfus cantor solus recessit . . . eadem ecclesia venit, qui & primus abbas de Melfa fuit.

*Ex libello incerti autoris de adulterio, quod Ælla, rex Deiro- Pag. 320.
rum, commisit cum uxore cujusdam Ærnulfi Seafar, ditif-
sini mercatoris, & Eboracensis.*

Ærnulfus quod Latine interpretatum dicitur aquilinus.

Lingua enim Anglorum Seafar appellatus, quod Latine Pon-Seafar. ^{Ællesuor-}
^{da villa}
^{Ælle regis.}
tivagus dici potest.

Ælla id temporis morabatur non longe ab eadem villa, apud quam videlicet suam mansionem, sex inde c. milleariis distantem, quam & ipse construxerat, & de suo nomine Ælles- ^{Ællesuor-}
^{da villa}
^{Ælle regis.}
wurdam nuncupaverat.

^a Gul. sc. Rufus. ^b Asteriscus est ab ipso Leland. ^c Sic.

Hæc

Hæc autem mansio regis XXIII. ab Eboraco distabat miliariis.

sup. dist. ab Eboraco.

Becwida,
villa Æar-
nulfæ Sea-
fari.

Becwida vero XVIII. per eandem viam. Becwide quippe dicebatur illa mulieris possessio.

In veteri codice erant quædam fragmenta epigram-

Huntindun.

maton Henrici archidiaconi I . . . .

De Invidia.

Nequius invidia nihil est, nihil æquius illa.

Nanque nec auctori parcit acerba suo.

Ex libellulo quodam de vita Gildæ, autore veteri.

Prædicabat omni dominica die apud maritimam ecclesiam, quæ stat in Pebidiauc regione, in tempore Trifuni regis innumerabili multitudo ^a illo audiente.

Arturius.

Gildas Arturio semper cupiebat obedire. Confratres tamen ejus regi rebellabant prædicto, nolentes pati dominum. Hueil major natu belliger assiduus, & miles famosissimus, nulli regi obedivit, nec ipsi Arturio.

Finito anni spatio & scholaribus recedentibus ^b à studio, S. abbas Cadocus & Gildas doctor optimus adierunt duas insu-

^c

las, scilicet Ronneth & Echin. Cadocus intravit proximiorum Guallia, Gildas adjacentem Angliæ.

Gildas fundavit in honore sanctæ & individuae Trinitatis oratorium, & juxta illud suum cubiculum, non in illo tamen . . . . suum lectum, sed sub alta rupe positum.

sup. Gildam.

Venerunt piratæ qui adfixerunt illum.

Reliquit insulam, ascendit naviculam, & ingressus est Glas-

^s

coniam cum magno dolore, Melua rege regnante in æstiva

tyranno

^c regione". Obsessa est itaque ab Arturio rege cum infinita multitudo propter Guennumar uxorem suam violatam & raptam à prædicto iniquo rege, & ibi ductam, propter refugium inviolati loci, propter munitiones arundineti, ac fluminis, & paludis, causa tutelæ.

Glestibiri ex ordine primi vocabuli, scilicet Gles Anglice, vitrum Latine, beria civitas. Leland. vel rectius, cu . . . .

Pag. 321.

E 31°. cap. 1. libri historie Ranulphi, alias Radulphi, Hygedeni, monachi Castrensis.

Plinius libro 2. Thile à sole nomen habet.

^a F. illum. ^b Gildas vero prædicabat in civitate Ardmaca. ^c Evannit in eod. nostro. E Galeano proinde restitui, in cujus etiam margine, i. e. Sumers: adjiciuntur. capo.

capo. 35.

Duo Patritij, unus episcopus, alter abbas.

capo. 37. Leland.

Multis locis è Beda desumptis probat, Scottiam ab eo Hi-
berniam frequenter vocari.

Ibidem.

Scotti quasi Scythæ dicti.

cap. 38.

Ad "LLine" in Northwallia

Est insula permodica,

Quæ Bardefeia dicitur.

A monachis incolitur,

Ubi tam diu vivitur,

Quod senior præmoritur.

Ibi Merlinus conditur

Sylvestris, ut asseritur.

Ibidem de Merlino Sylvestri.

Ad sylvam tendens propere,

Arthuri regis tempore,

Prophetavit apertius

Quam Merlinus Ambrosius.

Ibidem.

Ad ortum amnis Conwey,

Ad clivum montis Erery,

Dinas Embreis, ut comperi,

collem

Sonat montem Ambrosi.

Ibidem.

Ruthland in confinibus

Tetengel est fons modicus,

Qui non marinis ^b motibus

Die bis undat fluctibus ;

Sed undis crebro deficit,

Undis vicissim sufficit.

Ibidem.

Ad Basingwerk fons oritur,

Qui sacer vulgo dicitur.

capo. 40.

Alfredus Beverolacensis.] Hoc est à loco, qui Penwith-
strete dicitur, xv. leugis ultra Michaelsstow in Cornubia, us-
que ad Catenes, quæ est trans Scotiam. In latitudine habet
plus quam ducenta milia passuum à Menevia, quæ est in ex-
tremo Walliæ, usque Gernemutam in Norfolcia.

^a Neuy n. al. ^b Sic, cum puncto sub t. Lege, moribus, è Codd. Bodl. &
Edit. Galeana.

Tom. 2.

A a a

Versus

Dinas E-
meris.Pag. 322.
Longitudo
Britan:

Versus Alfredi Beverolacensis.

Illa quidem longe celebri splendore beata
Glebis, lacte, fanis supereminet insula cunctis.

Insula prædives, quæ toto non eget orbe,

Et cujus totus indiget orbis ope.

Insula prædives, cujus miretur, & optet,
Delicias Salamon, Octavianus opes.

E capº. 42. de mirabilibus Angliæ.

Peketoun. Apud Peketon ventus egreditur de cavernis terræ tam valide, ut si vestes injectes ejiciat.

Ibidem, autore Giraldo Cambrensi :

Dea flu. Quod singulis mensibus, ut asserunt accolæ, vada sua solet mutare. capº. 43.

vallum Of- Insuper & rex Offa, ad perpetuam regnorum Angliæ & faicum. Walliæ distinctionem habendam, fecit fossam prælongam, quæ ab Austro juxta Bristolliam sub montibus Walliæ jugiter se extendit in Boream, fluminaque Sabrinæ & Dææ.

capº. 45.

[Fosse.] Quarum viarum prima & maxima dicitur Fossa, ab Austro in Boream extensa, quæ incipit ab angulo Cornubiæ in Totesnes, & terminatur in fine Scotiæ apud Catenes.

Ranulphus.] Verius tamen, secundum ^a aliquos, incipit in Cornubia, tendensque per Devoniam, & Somersfere, juxta ^b Twekesbyri, supra Coteswolde, juxta Coventre, usque Leyrcestre procedit. Indeque per vasta plana versus ^c Vulturum progrediens, apud Lyncoln terminatur. Leland. The English Interpretation of this printed hath for versus Vulturum toward Newark.

[Watlingestreete.] Wattelingstreate tendens per transversum prioris viæ, videlicet ab Euro-Austro in Zephyrum Septentrionalem, incipit à Dovaria, transiens per medium Cantia, ultra Tamisiam, juxta London, ad occidentem Westmonasterii, indeque procedit ^d ad S. Albanum ad occidentem per Dunitapulam, per Stratford, per Toucester, per ^e Weddunam, ad austrum Lilburne, per ^f Atherston, usque ad montem Gilberti, qui modo Wreken dicitur. Deinde transcendit Sabrinam, juxta Wrekecester, tenditque ad Stretton, & inde per medium Walliæ usque ad Caerdigan, & in mare Hibernico terminatur.

Pag. 323.

Ermingestreate tendens à Zephyro in Eurum, & incipit à Menevia in Westwallia, procedens usque ad portum Hammonis, qui modo dicitur Sowthampton.

Rekenildstreate tendens ab Aphrico in boream Vulturum-

^a Alios Codd. Bodl. alique. ^b Tettesbury al. & sic Codd. Bodl. ^c Newerk Codd. Bodl. alique. Neque aliter exempli: Angl. ut notavit ipse Lelandus. ^d Juxta pro ad in Codd. Bodl. alisque. ^e Ira & Codd. Bodl. Wedmam autem in Ed. Gal. ^f Sic etiam in Codd. Bodl. Atherfcootiam Ed. Gal.

lem, & incipit à Menevia prædicta, tenditque per Wigorniam, per Wicombe, per Brimingham, Lichefeld, Darbe, Chesterfeld, Eboracum usque ad ostium Tinæ flu:

capo. 47. de urbibus.

Leland.

Charrey, corrupte forsan pro Cair cei, Chicestre, quæ olim apud Saxones Ciffancester. Cair Segent, id est, Silcestre super Tamefim non longe à Reding.

Silchester
longiuscule
distat à
Tamefi.

Ibidem.

Snotingham, quod sonat speluncarum mansio, quas Dani, ut ferunt, ibidem perhendinantes excaverunt de sub saxo.

Ibidem de Lincolnia.

Forfan eam rex Lud fundavit.

Ibidem.

Leyrcestre sita in meditullio Loëgræ, super amnem Soram, & super fossam plateam regalem.

Loegria,
Sora: qui
flu: antiqui-
tus Liger,
& Legra.

capo. 48. de Alcluit.

Tandem circa annum domini 870. vastantibus Danis partes Transhumbranas, destructa est & illa.

Volunt alii, quod Alcluith sit urbs illa, quæ nunc vocatur Burgham, in borealibus finibus Westmerland, juxta Cumbreland, super flu: Edune sita, cujus miranda adhuc apparent vestigia.

Ibidem.

Hagustaldensis ecclesia locus est 80. millibus passuum ab Eboraco ad Zephyrum borealem disparatus.

Ibidem, loquens de urbe Legionum super Uscam.

Hoc in loco Amphibalus, doctor Albani, extitit oriundus.

Ibidem de Deua, quæ vulgo Westchester.

Cujus fundator ignoratur. Hæc est urbs, quam rex Northumbriæ Ethelfridus contrivit. Tandem per Ethelfledam, Merciorum dominam, egregie reparata & adaucta fuit.

Numismata quoque Julii Cæsaris, & aliorum illustrium inscriptione insignita, aliquando sunt effossa.

Cestria de castro nomen quasi Castria sumpsit.

Pag. 324.

capo. 49. de provinciis.

Et ergo sciendum, quod provincia Eboraci solummodo se extendit hodie ab arcu Humbræ flu: usque ad flu: Teise: & tamen sunt in eo 22. hundredi.

Yorkshyre, Durhomeshyre, Northumbreland, Cairlielshire, Cumbrelandshyre, Applesbylhyre cum Westmerland, Lancastreshyre, quæ continet quinque modicas Shiras.

* Reliæ conjicit Lelandus. Adstipulantur etenim Codd. nostri, & Ed: Gal.

Describente Angli Gul: Mag:

præter Cornubiam.

Inventi sunt 36. & dim. villæ 52. M. 80æ. ecclesiæ parochiales 45. M. & duæ, Feoda militum 75. M. de quibus religiosi habent 28. millia & quindecim.

capo. 50.

Interpretatur vocabula Saxonica ad leges pertinentia.

capo. 51°. de Limitibus septem regnorum.

Pag. 325.

capo. 56.

Quando sedes Lindisfarnensis apud Kungestre sive Cuningsburg ponebatur, qui locus hodie Ubbanford super Tuedam dicitur. Leland. Errat hic Ranulphus. Nam Cuningcestre hodie truncato vocabulo Chestre appellatur, distatque à Dunelmo plus minus quinque passuum millibus. Ubbanford autem hodie Norham appellatur.

capo. 6. 51. libri.

Cujus ^b corpus postmodum etiam cum corpore Gueneveræ, uxoris suæ, sub anno domini 1180°. tempore regis Henrici 2ⁱ. repertum est, & ad ecclesiam translatum, sicut refert D. Giraldus distinctione 1. capo. 18. qui tunc vixit, & ossa Arthuri contrectavit.

Ibidem super illo loco Henrici Huntingdunensis, ubi loquitur de bellis ab Arthuro in Britannia gestis, & præcipue super Duglas flu: qui est in regione de Juës.

Hodie flu: ille vocatur Dugles, & currit sub urbe de Wigan, per decem millia à Merse distante in comitatu Lancastriæ.

capo. 7°. 51. libri ubi loquitur de proelio inter Ethelbertum, regem Cant: & Ceaulinum, regem Westfax: & Cutham ejus fratrem.

Sed ab eis fugatus est, duobus ex ejus ducibus apud Gilbandunum occisis, & hoc fuit primum bellum inter Saxones.

capo. 10. 51. libri.

Alia chronica dicit, quod Sebertus, rex Orientalium Ang:

^{sup:}

construxit ecclesiam S. Pauli. Justum vero constituit episco-

pum apud urbem Dorubrevi, quæ modo Rouecestre dicitur à quodam primario Rosse, distans à Dorobernia 24. milliaribus.

capo. 18. 5. libri.

Hanc autem Werburgam Sanctimonialem præfecit patruus suus rex Etheldredus in quibusdam monasteriis virginum, videlicet apud Trikingham, Wedunam, & Hamburgam. Sed apud primam obiit, & apud 3^{am}, ut ipsa vivens jusserat, sepulta

^a 60015. in Ed. Gal. Quin & alia etiam variant exemplaria, cum in hoc numero tum in numeris precedentibus. Idcirco è libro magno censuali emendari debent. ^b Id est, Arthuri regis.

fuit, ubi per trecentos annos usque ad Dacorum adventum incorrupta jacuit. Denuo hyemantibus Danis apud Repingdune, & fugato rege Burdredo, Hamburgenses cives, sibi timentes, cum feretro, corpus virginis continente, tum primum in pulverem resoluta ad Legecestriam, quæ nunc Cestre dicitur, tanquam ad locum tutissimum contra stragem barbaricam confugerunt.

capo. 22. 5i. libri de Aldhelmo.

Pag. 326.

Scriptit egregios libros de virginitate, de termino Paschali, de veteris ac novi testamenti floribus, de charitate, de sensibilibus rerum natura, de regulis pedum metricorum, de metaplasmis, de metrico dialogo.

capo. 28.

Sed & S. Alcmundus martyr, filius Aluredi, regis Northumbriæ, qui in parte Ethelmundi venerat, occubuit, cujus corpus apud Album monasterium primo, deinde apud Darbeiam urbem in ecclesia aquilonali, suo nomine constructa, reconditur. Leland. Hoc bellum gestum erat inter Ethelmundum, ducem Merciorum, & Weofstanum, ducem Wiltunensium.

Alcmundi
cædes.
Ethelmundi
subregulus Mer-
ciorum.

cap. 30. 5i. libri.

Dani cum multa classe apud Occidentales Britones in loco, qui dicitur Curvalia, applicuerunt, & foedus cum Britonibus iniverunt, qui simul conglobati, fines regis Ecgberti invaserunt. Sed apud Hegifstedon superati sunt.

Ibidem.

Rex ipse tradidit Mudwennæ, in Angliam venienti, terram, ^{unam} pro duobus virginum monasteriis condendis, in Arden apud Polleswortham, quod usque hodie extat.

Quæ tandem apud insulam Andreseiam juxta Burtoniam post septennem inclusionem in domino obdormivit.

Insula S.
Andree.
Mudwennæ
obitus.

capo. 32º. 5i. libri. Tempore Ællæ, tyranni Northumbriæ.

Dani destruxerunt urbem Alcluit, & à partibus Northumbriæ transferunt ad Estangliam per annum hyemantes apud Thetford, quo quidem anno Hinguar & Ubbo S. Edmundum occiderunt.

E capo. 1º. 6i. libri.

Ac etiam Joannem monachum de ultimis Walliæ finibus de monasterio S. Davidis Meneviæ ad se vocavit.

Ibidem.

Hamburgenses indigenæ, qui quinque milliaribus à Rependon distant.

capo. 4. 6i. libri. tempore Edwardi Senior:

Civitas Cairlegion, sive Legecestria, quæ modo Castria dicitur, ope Etheldredi, ducis Merciorum, & Ægelfledæ, uxoris suæ,

suæ, post confractiones per Danos factas restaurata est, & novis muris circumdata, & pene ad duplum quam prius restaurata, ita ut castrum, quod ab olim ibidem extra muros juxta aquam positum fuerat, nunc intra muros urbis situetur.

Pag. 327.

cap. 5. 6. libri. Edwardus Senior.

Rex, audita morte sororis suæ, subjugavit sibi Tamworth & Snotingham, ubi construxit novam urbem ex parte australi contra antiquam urbem, ponens pontem super Trentam inter utranque urbem.

Ibidem.

Rex Edwardus Senior condidit urbes de Toucestre, & Wigmore, & destruxit munitionem, quam Dani fecerant apud Temesford.

Rex Edwardus construxit urbem apud Thilewale, quæ est in borealibus finibus Merciorum juxta aquam de Merley, ubi posuit custodiam militum.

Merley

Inde transiens aquam restauravit urbem de Manchester, quæ
finibus

est in australibus partibus Northumbrorum. Leland. Ponit Manchestre tanquam urbem Northumbrorum, eo quod provincia Lancastriæ olim fuerit sub ditione regis Northumbr:

cap. 11. 6. libri.

In sylva de Werwel, quæ nunc Harewood dicitur. Leland. ubi coenobium erat sacrarum virginum.

cap. 15. 6. libri. anno quo nupsit Emma Ethelredo regi.

Quo & anno fundatum est monasterium Burtoniæ super Trentam per quendam optimatem Ulricum Spot.

cap. 17.

In Dorsetania provincia juxta Gillingham contra Edmundum Irenside pugnavit.

sup. Canutus.

cap. 28. ex histor. Gul. Meldun:

Nam manibus & pedibus pennas nescio qua nexuerat arte.

cap. xxix.

Apud Hastings in loco, qui dicitur Pevenesey.

cap. 1. libri 7i.

Rex Gul. mag. firmavit castrum apud Notingham, & aliud apud Lincoln, & duo castra apud Eboracum.

cap. 3. 7. libri.

Hic quoque composuit librum ordinalem ecclesiastici officii, quod consuetudinarium vocant, quo fere tota Anglia, Wallia, & Hibernia utitur. Dictavit etiam vitam S. Aldhelmi.

cap. 4. 7. libri.

Et redacta est hæc descriptio in unum volumen, positaque est in Archivis regis apud Wintoniam.

cap.

Oliverius
monachus
volabat.
Adventus
Gul. Nothi
in Angliam.

capo. 10. 7. libri.

Pag. 328.

Stephanus
Hardingus
primus ab-
bas Cister-
tensis con-
nobii.

Gul. Meld. Quidam Hardingus, Stephanus nomine, à puero Shireburnæ monachus Scotiam tandem adiit. Postremo Franciam conscendit, ubi liberalibus artibus intendens, divini amoris stimulos accepit, & Romam tandem cum quodam condiscipulo suo adiit, &c. Postea Burgundiam venit, & ingressus in Molismo magno & amplo monasterio crinem deposuit. Leland. ubi cum vidisset nimium luxum, cogitavit de arctiori vita, & loco mutando.] Ranulphus. Soli 18. monachi cum abbate Hardingo monasterium illud dimittunt. &c. Igitur Cistercium adeunt, locum prius saltuosum, nunc monasterium famosum, &c. Post hoc anno gratiæ 1135. ordo ille per quendam Gualterum Espec in Angliam adductus fuit, constructo monasterio Cisterciensis ordinis apud Rivallem.

Gualterus
Espek con-
struxit Ri-
vallenfe
monaste-
rium.

capo. 16. 7. libri.

Hi nempe congregati ex reliquiis Hospitalariorum, sedem sibi statuerunt in porticu templi Hierosolymitani, qua de re vocati sunt milites templi, &c.

Qui tandem ob ignominiosam apostasiam, & in Christum blasphemias, circa annum gratiæ 1312. sub papa Clemente 5°. deleti sunt.

capo. 17. 7i. libri.

Robertus, quondam comes Normanniæ, & frater Henrici primi, obiit apud Cairdif. Sed sepultus est apud Gloverniam ante magnum altare.

Eodem tempore.

Fundatus est prioratus de Northton in provincia Cestriæ à Gulielmo, filio Nigelli.

Eodem tempore.

Fundatum est monasterium de Cumbremere in eadem provincia.

capo. 18.

Thrustanus, Eboracensis archiepiscopus, eximius fundator monasteriorum Hagustalduni, Fontium, aliorumque octo, suscepto habitu monachico apud Pontem fractum in bona senectute obiit.

22°. capo. 7. libri.

secundus.

Rex Henricus duxit primo exercitum in Walliam, & firmavit castellum de Rudlande, & fundavit monasterium de Basingwerke.

capo. 25°. 7i. libri.

Cujus mores & actus Stephanus Cantuariensis luculenter descripsit. Ac ne præfens historia careat insigniis tanti ducis, libellum Stephani cursum statui defflorare.

Stephanus Cantuar: historio-
graphus. Hic forsan idem est
qui scripsit vitam Thomæ Be-
keti.

capo.

capo. 26. 7. libri, in expeditione in terram sanctam.

Rex Franciæ, delicta suorum dissimulans, nomen Agni fortitus est. Rex vero Angliæ nihil inultum relinquens nomen Leonis promeruit.

Pag. 329.

Charteley.
Beefton.
Deulencres
monasteri-
um.

Ranulphus, comes Cestriæ, rediens de terra sancta, ædificavit castra de Charteley, & de Beefton, & abbatiam de Deulencres albi ordinis, ad quorum sumptus castrorum cepit tallagium per totam terram suam.

Leland. Scribit in eodem capo. de maximis sumptibus, quos Stephanus Cantuar: profundebat in translatione Thomæ, canalibus vino fluentibus.

Ibidem.

Unde & expensas, quas Stephanus in hac solennitate exhibuit, 4us. ejus successor Bonifacius vix perfolvit.

capo. 34. 7. libri.

Sepultura
comit: Cestriæ.

Ranulphus, comes Cestriæ, Lincolnæ, & Huntingdune, obiit apud Walingford, & sepultus est apud Cestre in capitulo monachorum cum progenitoribus suis, cui successit Joannes Scoticus, filius sororis suæ. Iste autem Ranulphus decessit sine liberis, habens quatuor sorores, quarum senior Matilda nupsit Davidi, comiti Scotiæ, de quibus processit Joannes iste. Secunda soror Mabilia nupsit comiti de Arundel. Tertia Hagnes nupsit comiti Darbeiæ Gulielmo de Fer-

Auicia

rariis. Quarta Hawisia nupsit comiti Wintoniæ Roberto Quincy.

capo. 35. 7. libri.

Polyd: adju-
tus opera
Boethii He-
ctoris de
hac re non
infeliciter
scribit fol.
323.

Joannes Scoticus, comes Cestriæ & Huntingdoniæ, obiit

fine liberis apud Darenhawle viii^o. Idus Jun: & sepultus est apud Cestre. Unde, quia terra sua gaudebat regali prærogativa, comitatus ejus ad regias manus devenit, datis aliis terris heredibus suis sororibus in compensationem, ne tam præclara dominatio inter colos feminarum dividi contingeret. Habuit nempe iste Joannes 4. sorores, Margaretam, quæ

alias Alano

1 Poly. duas
puellas nu-
merat.

nubens Joanni de Galwey genuit 1 puellam Devergoyl, de qua nupta Joanni Bailoil processit Joannes de Bailoil, rex Scotiæ. Altera soror Isabella nupsit Roberto de Bruse. Tertia soror Matilda obiit sine liberis. Quarta soror Alda nupsit Henrico de Hastings.

cap. 37. 7. libri.

Interim milites Simonis tenuerunt castrum de Kenelworth per dimidium annum contra totius Angliæ exercitum.

capo.

capo. 38. 7. libri.

Rex Edwardus Walliam adiens castrum de Flint de novo ^{Flinte.} fundavit, castrum de Ruthland firmavit, ubi Lewelinus subdidit se regi, dando pro transgressionem L. M. librarum, & pro insula de Anglesea M. marchas per annum, &c. Ibidem de rebellione Lewelini ejusque cæde, & de Davide ejus fratre suspenso & in partes diviso. Sic fuit hic Lewelinus ultimus principum Walliæ.

39^m. caput apertissime, & fere ab ovo, causas imperii Anglorum in Scottos a recenset." Pag. 331.

Ibidem

Mentionem facit de Radulpho Bruze historiographo.

capo. 40. 7. libri.

Obiit sine prole Edmundus, comes Cornubiæ, filius Richardi, comitis Cornubiæ, & regis Alemanniæ, qua de causa rediit comitatus ille ad coronam.

Ibidem.

^{sup. primus.}

Rex Edwardus dedit filio suo Edwardo principatum Walliæ, & comitatum Celtriæ.

cap. 41. 7. libri.

Rex Edwardus obiit die translationis S. Thomæ juxta Cairliel apud Burgum super sabulum 35°. regni sui anno.

capo. 43. 7. libri.

Rex Angliæ captus est apud castrum de Nethe in Westwallia, sed apud castrum de Kenelworth custodiendus demandatur.

Lelandus.

Ranulphus Castrensis deduxit historiam suam usque ad annum D. 1348°.

Ex annalibus assutis exemplari Polychronicon quod est Oxon. in bibliotheca collegii Exoniensis.

Videtur esse error in numero anno-

Anno D. 1376. obiit Simon Langham card: apud Avinionum, quod ipse à fundamentis reparaverat. Ossa quoque ejus ^{Simon} post 3. sepulturæ annum delata sunt ad Westmonasterium, ^{Langham.} ubi nunc quiescunt humata.

Anno 1357. Liberatus est David le Bruze de diutina custodia 11. annorum, qua tenebatur in castello de Odiham, magna ^{Odiham.} mediante redemptione.

Anno 1359. Circa hæc tempora rex Edwardus castrum de Windefore, ubi natus fuerat, pulchris ædificiis splendide decoravit, & in eo liberam capellam collegialem ordinavit. Et hoc idem fecit in palatio suo de Westminstre, consulente ^{Vindelefore.}

^{a Adjeci.}

Tom. 2.

B b b

eum

Wikam.

eum ad hoc D. Gul. Wikham, quem rex de paupere clerico assumens constituit supervisorem operum suorum.

Anno 1361. Edwardus, princeps Walliæ, duxit in uxorem comitissam Cantia, relictam D. Thomæ Holand, quæ olim separata fuit à comite Sarum causa dicti militis.

Eodem anno D. Joannes de Gaunt, filius regis, factus est dux Lancastriæ ratione uxoris suæ, filiæ & heredis Henrici, quondam ducis Lancastriæ.

Pag. 332.

Anno 1359. Normanni cum modica classe Angliam ap⁺⁺

Winchelfy.

Winchelse Idibus Mart. appulerunt, ipsamque villam in . . . . . runt, quosdam occiderunt, & ex parte combusserunt.

Anno 1365. natus est Edwardo, principi Walliæ & Aquitaniæ, filius Edwardus vocatus, qui 7. ætatis suæ anno vitam finivit.

Eodem anno D. de Cowsey Gallus apud Windesore duxit in uxorem Isabellam, filiam regis Angl.

Anno D. 1366. Burdegalis natus est Edwardo principi secundus filius suus Richardus, quem Richardus, rex Armoriorum, de sacro fonte levavit.

Anno 1369. mense Aprili Leonellus, filius regis Edwardi, & dux Clarentiæ, cum electa multitudine nobilium Angl. transivit versus Mediolanum ad ducendum filiam Galeatii in conjugem, cum qua haberet medietatem domini Mediolanensis. Tandem matrimonio inter eos gloriose celebrato, ipse dux circa festum nativitatis beatæ Mariæ diem clausit extremum.

Leonelli
mors.

Anno 1370. regina Angliæ, mulier nobiliss. obiit, quæ⁺⁺

apud Westmonasterium honeste humatur.

Hake-
wodde.

Circiter hæc tempora floruit famosus miles Angl. . . . . Joannes Haukewode, habens secum illam albam comitivam superius nominatam, quæ nunc contra ecclesiam, nunc contra præfatos dominos bella fovebat, multa & magna ibi mirabilia operatus est cum suis.

Papam sci-
licet, & du-
cem Medio-
lanensem.

Anno 1372. Comes Penbrochiæ, capitaneus classis Angl. captus cum multis nobilibus à classe Hispanica in ipsis faucibus portus Rupellarum.

Anno 1375. Simon Sudbyri translatus ab episcopatu London: ad Cantuar:

Alicia Porres, concubina Edwardi 3.

Petrus de la Mare, delator facinorum Aliciæ Porres, carceri in Nottingham deputatur.

Anno 1375. obiit Edwardus le Dispenfer, miles probus & au-

^a Sic, cum signo sub 5. ^b Sic etiam cum signo sub o.

dax in castro suo de Cairdif, & in ecclesia monachorum de Tewkesbyri honestæ traditur sepulturæ.

Circa annum D. 1376. surrexit in Universitate Oxon. quidam Mr. Joan: Wiclif de partibus borealibus secularis doctor in theologia, tenens pub . . . . scholis & alibi hæreticas & erroneas, ac st . . . . universalis ecclesiæ contrarias & absurdas . . . . ones, & præcipue contra monachos, & alios religiosos possessionatos, ac ut suam hæresim contra insultant . . . . fortius ac latius propalaret, accivit sibi c . . . . unius sectæ simul in Oxon: habitantes, longis vestibus de rusto indutos, & nudis pedibus incedentes, hujusmodi errores in populo ventilantes, & palam in eorum sermonibus prædicantes.

Wiclif.

Pag. 333.
Secta Wicli-
vitarum.

Lelandus.

Deinde scribit, ut papa bullas miserit ad archiepiscopum Cantuar: & episcopum London: ut Wiclivum & ejus fautores in custodiam traherent: utque tandem, præfente Joanne de Gaunt duce Lancastriæ, causâ ab episcopis apud S. Paulum Londini tepide ventilata fuerit, & postremo ut Wiclivo & suis indictum silentium. Sed tandem contemplatione Dominorum easdem opiniones & peiores reassumentes in eorum malitia fortius perititerunt. Eodem vero dictæ examinationis die S. Pauli London ad quoddam verbum minatorium, ex ore ducis Lancastriæ episcopo London: prolatum, illico Londonienses, graviter hæc & alia ferentes, unanimiter confurrexerunt, & armis assumptis, si ipsum invenissent occidissent, atque hospitium suum de Savoy igne consumere festinabant. Sed episcopus London: ne hoc fieret magna instantia impedit.

Joannes de
Gaunt fau-
tor Wic-
levi.

Savoy.

Ex annalibus assutis exemplari Polychronicon quod est Oxon: in bibliotheca collegii Regalis.

Pag. 334.

Robertus Knollis Anglus Normanniam & Britanniam miserabiliter depopulatus est.

Knollys.

Circiter annum D. 1359. Mortuus est Armachanus die S. Edmundi regis, cujus ossa succedente tempore in Hiberniam delata sunt, & apud Dundalke, ubi natus fuit, sepulturæ traduntur.

Armachanus.

Circa idem tempus D. rex ad instigationem Gulielmi Wickam in castro de Windeshore multa bona ædificia fecit pro æterni, & alia plurima pulchra & sumptuosa reædificari.

Anno 1363. obiit Simon Illepe, archiepiscopus Cantuar: qui fundavit unum collegium Oxon: pro monachis ecclesiæ Christi Cantuar: & secularibus ad invicem, ita quod monachi principales essent ejusdem; sed monachi expulsi post ejus mortem favore successoris sui Simonis Langham &c. Ut monachi, facta ad Ro: sedem appellatione, collegium postea recuperaverint.

Colleg:
Cantuar:

B b b 2

Leonellus,

Leonellus.

Leonellus, dux Clarentiæ, filius Edwardi 3. qui filiam Galeatii, ducis Mediolanensis, in uxorem duxit, obiit non sine suspitione veneni.

Obiit ducissa Lancastræ, filia Henrici boni, ducis Lancastræ, & in ecclesia S. Pauli sepelitur.

Circiter ultimos annos Edwardi 3. Thomas, nobiliss: comes de Warwike, ex peste Caleti obiit. Corpus ejus postea in ecclesiam collegiatam beatæ Mariæ de Warwike delatum est.

Utrethus.

Circiter hæc eadem tempora inter alios oratores missus est Utrethus, doctor theologiæ, ad pont: Ro: ut superfederet reservationibus beneficiorum & episcopatuum in Anglia.

Impetum facturi erant Londonienses in Joannem de Gandavo, ducem Lancastræ, quod contumeliolum nescio quid dixerat episcopo London: in causâ Joannis Wiclif.

Lelandus.

Ego alias legi hunc impetum in Joan: Gandavum factum, quia in vinculis tenebat Petrum de la Mere, nobilem Hereforden: provinciæ, & delatorem facinorum Aliciæ Porres, quam Edwardus 3. in delictis habuit.

Offenham & Ambresey maneria abbatis de Eveshamo.

Simon
Langham.

Cujus corpus apud Roupas juxta Avinionum inter fratres Cartusienfes in ecclesia nova, quam à fundamentis fecerat construi, est sepultum, & processu temporis ossa ejus inde ad Westmonaster: delata.

Pag. 335.

Ex paralipomenis, exemplari Polychronici, quod est Oxon. in bibliotheca Magdalenaici collegii, adjunctis.

Anno D. . . . dux Lancastræ Henricus apud Leyrcestre obiit, ubi & sepelitur.

Genus Gul:
Wikam.

Gul. Wikam de infimo genere utpote credebatur servilis conditionis.

Circa annum 1300. 11. die mensis Januarii natus est in castello de Anglham in Vasconia Edwardus, primogenitus Edwardi principis, qui postea circa ætatis annum 7. in Vasconia ab hoc seculo est substractus.

Isabella, filia Edwardi 3. nupsit Windeforæ D. de Cowsey, qui fuit obses pro rege Franc. in Anglia.

Edwardus
Nigerprin-
ceps.

Dicebatur quod erat in Vasconia intoxicatus.

Venit rex Navarræ ad Edwardum 3. ad manerium suum de Claringdon.

Filiæ Petri,
regis His-
paniæ.

Dux Lancastræ & comes Cantabr: frater suus, redierunt in Angliam de Vasconia cum duabus sororibus, filiabus Petri quondam regis Hispaniæ jugulati, quarum seniore duxit in uxorem, comes juniorem accepit.

Naufragium classis, destinatæ ad ducem Britanniæ, cujus præfectus erat Joannes de Arundel, frater comitis de Arundel.

Capitanei

Capitanei Cantianæ seditionis.

Jac Sheepe, Jioz Wrawe, Tom Tilar, Wat Miller, Hob Carter, & Jak Straw.

Cancellarium & thesaurarium inventos decapitaverunt, & alios quindecim trucidaverunt in turre London. Sumentes caput archiepiscopi in hasta, super quam prius fixum erat caput Joannis Munsterworth, posuerunt super pontem London.

D. Wilhelmus Ufford, comes Suthfolchiæ, morte repentina præventus, in aula Westmonaster: diem clausit supremum. Ufford.

Soror regis Boëmiæ & imper: Alemanniæ, nomine Anna, futura regina Angl: applicuit ad Doverum.

Scoti ceperunt castrum de Werke super Twede.

Edmundus Bromesfeld de Burgo Edmundi fuit electus in abbatem Burgi ab episcopo Ro. sed rex eum admittere noluit. Postea electus fuit in abbatem S. Crucis Burdegalis, quod munus quia sprexit Vindeforæ in carcere detentus fuit. Bromesfeld.

Versus abbatiam de Alencestre in ditione abbatis Eove- Pag. 336.
flamiæ.

Eodem anno quo Wiclif obiit Edwardus le Burser factus est capitaneus Gandavensium, ipsis petentibus. [1384. 8. R. 2.]

Cardinalis de Angl. dominus Gul. Elston, quondam monachus Norwicensis. Gul. Elston Card.

Eodem anno orta est dissensio instinctu juvenum inter regem & ducem Lancastriæ, unde subtraxit se ad castellum suum de Pontfract; sed paulo post redierunt in gratiam, mediante Joanna, matre regis.

Victoriæ Richardi regis, qui Scotorum magnam partem ultra mareoticum fugavit, qua expeditione Edinburgus conflagravit una cum abbatia vicina, & Menros, Cister: ord: cœnobio.

Joanna, mater Richardi regis, ob moerorem Joannis Holland [a filii] sui obiit, & apud Stanford sepulta est. Joanna, mater Richardi 2. regis.

Thomas de Wodestok, comes de Bokingham, factus est dux Gloverniæ [9. R. 2. 1385.]

Edmundus de Langeley, comes Cantabr: factus dux Ebor: [9. R. 2. 1385.]

Michael de la Pole, regni cancellarius, factus comes Southfolchiæ [9. R. 2. 1385.]

Comberworth hæreticus, sectator Wiclifi, ductus ad castrum de Banbyri, deinde abjuratus fuit generosus de provincia Oxon: Comberworth hæreticus.

Rex Armeniæ expulsus regno suo per Tartaros venit in Angl: tractaturus de pace inter regem Franc: & Angl: Quod cum secundo tentasset, non est in Angliam admissus, quia spe prædæ rediturus erat.

a Fratris scripserat Lelandus. Mutavit Burtonus.

Joannes,

Joannes, dux Lancastriz, cum exercitu petiit Hispaniam nomine regni sibi per uxorem debiti, &c. Ut multi ex ejus militibus dysenteria perierint. Tandem data pecunia duci Lancastr: conventum est, ut rex dum viveret Hispania potiretur, posteaque ad Joannem ducem & ejus heredes deveniret.

Michael de la Pole.

Michael Pole, cancellarius Angl. in parlamento, quod rex per proceres coactus collegit, prodicionis damnatur: sed postea Caletum fugit & ad . . . Parisios ubi obiit, & ejus opes Ver, marchio Dubliniz, una cum illo exul adeptus est.

Pag. 337.

Percy cog:

Hatespurre.

Gualterus

Disse.

Henricus Percy junior, quem Scotti vocaverunt Hatespur propter innatam sibi probitatem.

Gualterus Disse Carmelita, confessor ducis Lancastriz, non profectus est in Hispaniam una cum duce, sed privatim ab Urbano 6. cum in gratiam ducis, tum maxime ut corraderet pecuniam, in diversas regiones legatus Apostolicus missus est. Per hunc Petrus Pateshul, frater Augustin: accepto diplomate deposuit habitum.

Petrus Pateshul.

Pateshul postea Wiclevistis adhæsit, & prædicans Londini contra fratres Augustin: in ecclesia Sancti Christophori magnas turbas excitavit, ita ut ejus fautores cœnobio fratrum Augustin: ignem injecturos se comminarentur. Postea scripsit famosos libellos contra fratres Augustin: Fuerunt milites, qui hanc sectam coluerunt, Gulielmus Nevyl, Ludovicus Cliford, Joan: Clenbow, Richardus Sturry, Thomas Latimer, Joannes Montague, qui Sanctorum imagines in ecclesia sua apud Schenel deturbavit.

Thomas Ver repudiavit uxorem suam. Reygate.

Divortium filiz Isabelle, filiz Edwardi 3. fuit causa discordiz inter Robertum Ver, ducem Hiberniz, & ducem Glocestriaz. Et primo misit ad castellum de Reygate ad arrestandum comitem de Arundel.

Dux Glocestriaz & alii nobiles perduxerunt exercitum in defensionem ad Haringay.

Burforde.

Exercitus nobilium pugnavit contra Thomam Ver, ducem Hiberniz, & eum vicit juxta Burforde prope Bablake. Sed Ver ibidem fuga elapsus est.

Nicolaus Brembre miles, qui voluit Londino nomen Novæ Trojæ apponere, & se ejus ducem nominare.

Duglas, capitaneus Scottorum, ab Henrico Percy interfectus. Ipse tamen postea à Scottis captus est.

Barnewelle monaster: id est, Puerorum fons.

Parlamentum Cantabrigiz. Quo tempore D. Thomas Tri-veth, cum rege versus Burnewel cœnobium, ubi rex jacebat, equitans, cecidit, & casu attritus paulo post obiit.

Papa creavit Edmundum Bromefeld episcopum Landavensem.

Hoc parlamento Jo: de Gaunt, dux Lancastriz, erigitur in ducem Aquitaniz, & etiam filius ducis Eboracensis in comitatum

tatum de Ruthelande, cui rex contulit castrum de Okam.

Okam castrum.

Hoc anno mense Maii venit dux Gelriæ in Angliam.

Anno D. 1392. tentum est consilium apud Staunford.

Anno * 1393. 7. die Junii apud Sheene Anna regina diem clausit extremum, propter quod rex ejus mortem dolendo illud nobile manerium solo prosternei fecit. Cum ista regina venerunt à Boëmia in Angliam abusiones illæ execrabiles, sotulares scilicet cum longis rostris, Anglice Crakowes vel Pykes, dimidiam virgam largiter habentes, ita ut oporteret eos ad tibiam ligari cum catenis argenteis.

Pag. 338.
* [16. R. 2.]

Dñs Rogerus, comes de Marche, inter eos fuit nequiter occisus, & membratim dilaceratus.

Eodem anno obierunt in ætate Constantia, ducissa Lancastriæ, & Maria, comitissa Darbeizæ, & apud Leircestre sepultæ sunt. De ista Henricus comes Darbeizæ 4. filios procreavit, & duas filias Blanchiam & Mariam.

Succedente tempore Jo: de Gaunt, dux Lancastriæ, Catarina Suinesford duxit in uxorem, quam concubinam multo tempore, vivente uxore Constantia, carnaliter cognoverat, de qua etiam 3. filios genuit, Joannem Beufort episcopum Lincoln: & alium Henricum, & duas filias, de quibus una comitissa Westmerland, altera Northumbriæ fuit, quos omnes per papam legitimavit.

Richardus rex arrestari fecit Richardum comitem de Arundel. Et ipse ducem Gloverniæ in castro de Plashey ægro- tantem cepit.

Thomas Holand, comes Cant: in fata decessit.

Richardus rex in Parlamento de Westminstre habuit satellites, nempe duo millia sagittariorum Castrensis a provincia.

Comes de Warwic in judicium vocatus se ipsum condemnavit, & multis lachrymis vitam servavit. Postea missus fuit in Man insulam à D. Scrope capitaneo custodiendus.

Henricus Lancastre comes Derbizæ factus fuit dux Herfordiæ, Edmundus Langeley comes Ruthland dux Aumarliæ, Thomas Holand comes Cantizæ dux Suryæ, Joannes Holand comes Huntingdon dux Excestræ, Thomas Mowbray comes Nottingham dux Norfolchiæ, Joannes Beufort comes Sumerfetæ marchio Dorcestriæ, D. Thomas de Spenser comes Glocestriæ, D. Radulphus de Nevile comes Westmerlandiæ, Thomas de Percy comes Wigornizæ, D. Scrope comes de Wileshire.

Et super hoc ipse convictus adjudicatus est ad perpetuum carcerem in insula de Jersey.

Pag. 339.
D. Joannes
Cobham
exul.

Lelandus.

Hic Cobham non longe ante è nobili factus est monachus Cartusianus.

a Provinciz in *Apographo Galeano.*

Duellum

Duellum designatum à rege Bristollia inter Anglum & Scottum, sed cum pugna instaret Anglus causæ renuntiavit, unde tractus & suspensus est.

Duellum Conventriæ designatum inter Henricum Lancastre ducem Herfordiæ, & Thomam Mowbray ducem Norfolchiæ. Sed eo instanti, quo erant pugnaturi, rex litem diremit, & exilium decenne Henrico multam imposuit, perpetuum vero exilium Thomæ.

Jo: de Gaunt, dux Lancastriæ, diem clausit extremum in castro de Leyrcestre, & Londini apud S. Paulum sepultus est.

Richardus rex, audito adventu Henrici filii Jo: de Gaunt, reliquit Hiberniam, & cum exercitu applicuit juxta castrum de * Barclowly, ubi parum requievit.

* Corrupte
forfan pro
Conwey.

D. Gul. Scrope thesaurarius Angliæ, D. Gul. Greene & D. Joannes Bussche milites decollati sunt Bristollia, jubente Henrico Lancastre.

Richardus rex clam recessit ad castrum de Flint.

Henricus Lancastre exul applicuit in Bridlington & Hulle.
Lelandus.

Ego alias legi applicuisse illum apud Grimesby.

Concordia facta inter Henricum Lancastre & ducem Ebo-

racensem apud Berkeley castel.

Heres Thomæ Woodeftok, ducis Glocestriæ, ab Henrico Lancastre accersitus inter redeundum ab exilio mare periit.

Richardus rex ductus ad castrum de Conwey.

Thomas comes de Warwik exul in Mevania revocatus per Henricum Lancastre.

Pag. 341.

*Ex chronico incerti auctoris quod est Oxon: in biblioth:
Lindensis collegii.*

Alwius Cel-
redi regis
frater.

Longa Spa-
tha.

Henetoun.

Lacok.

Celredus, rex Merciorum, secundum Gul: Malmesbiriensem, 5s. successit. Hic fuit filius Ethelredi, qui Kenredo in regno successit, qui sicut virtute mirabilis, ita immatura morte miserabilis fuit. Siquidem non ultra 8. annos regno satisfaciens Lichefeld conditus est, relicto Ethelbaldo herede pronepote Pendæ, ex Alwio fratre.

Anno D. 1222. in festo S. Magdalenæ Wilhelmus Longa Spata, comes Sarum, deo & ordini Cartusiæ dedit manerium suum de Hethorp. Sed quia hi qui ad locum illum ordini suo competentem non innuebant, Ela nobilis mulier, relicta

prædicti comitis, transtulit eos ad manerium de Hentona, & in parte ejusdem manerii fundavit ecclesiam eorum anno D. 1227. 8. Idus Novembris. Quæ postea monasterium sanctimonialium construxit in manerio suo de Lacok, & earum

a Sic, cum signo sub c.

habitum

habitum fumpfit anno D. 1236. & postea abbatissa earum facta est, & commissam sibi domum multis annis feliciter rexit.

Anno D. 1277. in vigilia S. Lucæ evangel: obiit Beatrix ^{Beatrix de Famestaiz,} de Famestaiz, regina Alemanniæ, uxor regis Richardi, fratris Henrici 3. & sepulta est ad domum fratrum Minorum Oxon. ^{uxor Richardi, regis Ro:}

Eodem anno in vigilia Apostol: Simonis & Judæ obiit D. ^{Meretoun.} Walterus de Mereton, episcopus Rofensis, qui contulit multa bona scholaribus Oxon.

Anno D. 1457. spoliata est villa de Fowe per pyratas.

Eodem anno mense Augusti spoliata est villa de Sandwic per pyratas.

E libro Richardi de Bury alias Angervile, episcopi Dunelmensis, cui titulus Philobiblon.

Cum cancellarii videlicet ac thesaurarii fungeremur officio. Angerville. Nunc ad sedem Ro: nunc curiam Franciæ mittebar. sup. ab Edwardo 3.

Libros omnes & singulos, de quibus catalogum fecimus specialem, concedimus & donamus intuitu charitatis scholaribus in aula N. Oxon. degentibus in perpetuam eleemosynam.

Complevit libellum Auklandiæ 24. die Januarii anno D. 1344. ætatis suæ anno 58. pontificatus sui anno 11.

E libro cui titulus Flores historiarum.

Pag. 342.

Abiecorica quoque 345. scripsit. sup. Patritius.

Patritii nomen accepit quo tempore episcopus factus est à Matthæo archiepiscopo.

Matthæus frater scripsit opus, cui titulus Flores historiarum, teste Joanne abbate de Byri.

Ordinati sunt etiam cum eo Anfilius, Ifernus, & ceteri nonnulli ad ordinationes inferiores, ut sub ipso duce militarent. ^{Anfilius. Ifernus.}

^{sup. Ella.}

Regnavit pro eo Cissa filius, de cujus nomine Cicestria, ^{Cicestria.} quam ipse fundavit, nomen accepit.

Arturus in Britanniam rediens in Rutupi portu, qui modo ^{Arturius.} Sandwich dicitur, applicuit.

^{sup. Ida, rex Northumbr:}

Castellum de Bamburc construxit, quod prius ligneis palis, postea muro circuevit.

Cornubia, quæ Cornuwallia à quibusdam dicitur, eo quod in mare se quasi cornu ostendat.

Anno D. 616. Ethelbertus, rex Cantia, cum regnasset annis 56. obiit.

Quinchelinum vero in loco, qui lingua Anglorum Quinchemelham usque hodie dicitur, interemit. ^{Quinchemelham.} sup. Edwinus, rex Northumbrorum.

Tom. 2.

C c c

Itham-

- S. Peters in
the Walle
on Essex
Shore. Ithamcestre in ripa Pentæ amnis.
Watrinense
monasterium. Filii Ermenredi, patruī Ecberti, regis Cantæ, à Thunner
occisi sunt in Estrey, villa regia.
Geding
monaster: Tandem provisum est ut ad Watrinense monasterium se-
peliendi deducerentur.
Nomina
quorundam
antiquissi-
piscoporū
London. Trumher de natione Ang. sed à Scottis doctus & ordina-
tus abbas erat in monasterio, quod dicitur In Geding, ubi
Oswinus rex interfectus est.
Post Erkenwaldum sederunt Walderus, Ingualdus, Egulfus,
Wigerus, Eadbright, Edgarus, Kenewalthus, Eadbaldus, Hed-
bertus, Osmundus, Ethelnothus, Celbertus, Renulphus, Suith-
wulphus, Eadstanus, Wullius, Ethelwardus, Estanus. Sederunt
autem hii omnes in cathedra Londoniensi usque ad tempora
Edwardi senioris, regis Angl: quorum omnium adeo exo-
levit memoria, ut nec eorum acta, vel etiam mausolæa
sciantur.
Sup. Cedwallæ.
Cujus mater soror Pendæ, regis Merc. erat. Nam Cad-
wallo, pater ejus, duxerat in uxorem sororem Pendæ. Vix
Coludels-
burch. à patre sacratiss: virgo impetravit, ut apud Coludesburc san-
ctimonialis efficeretur, ubi Ebba, amita viri sui Ecfridi, erat
abbatissā.
Cedwallæ
genus. Afferunt enim Angli, Cedwallam filium fuisse a Ke-
tini regis Westfaxonum. Britones autem affirmant, illum
Caduallonis fuisse filium.
Pag. 343. Gaufridus Monemutensis historicus, postea episcopus S.
Asaphi.
Davidis.
Wichredus
& Suchar-
dus fratres. Ipsi postea in villa Dovernensium in honore S. Martini
ecclesiam in loco, eis assignato à sancto præfato, in qua Præ-
bendar: posuerunt, & multis eos rebus simul ac terris di-
vites effecerunt.
Synodo juxta flu: Nid collecta, quo tempore Ofredus rex
Wilfridus. regnavit, in præfatum suæ ecclesiæ receptus est.
Mercii, qui Sowthumbri dicuntur, interfecerunt Eastritham,
Ethelredi, Merciorum regis, uxorem.
Willebrordus, natione Britannus, Fresonum apostolus.
Brithricus, comes Northumbriæ, volens Ecfridi regis ne-
cem vindicare, à Pictis interfectus est.
Abbas Adamnanus ex Hy insula Hiberniæ.
Roma
Inde vero rediens apud Lirinensem insulam se monacho-
rum cœtui conjunxit.
a Legend. Kiniberti, de genere Cæaulini, regis Westfaxonum, si sequamur
C. dd. impressi:
Efferus,

^{Al}
 Efferus, comes Northumbriæ, pugnans contra Piætos vin- Alferus co-
 dicavit necem Ecberti regis. mes North-
 umbr:

Higebaldus, dux Inæ regis, à Britannis interfectus.

Est enim locus ille undique mari circumdatus præter ab oc- Selesey int.

cidente, unde habet ingressum quasi ad iactum fundæ.
 Erant autem numero inter servos & ancillas quati ducenti
 sup. Wilfridus.

& quinquaginta, quos omnes baptizavit.

Anno D. 719. Ceolredus, rex Merciorum, obiit, & apud
 Licefeld sepultus est.

Anno D. 720. Ingels, frater Inæ regis, obiit. Quo utique
 tempore Cutburga apud Winburnam monasterium construxit.

Hæc Cutburga data fuerat Ecfrido, regi Northumbriorum,
 sed eo vivente separata est.

Cuthburga & Quenburga sorores Inæ & Ingels.

Erant enim doctrinæ & scholæ Anglorum à tempore Au- Anglia
 gustini per Ro: pont: interdictæ propter assiduas hæreses, quæ scholis in-
 in adventu Anglorum in Britanniam natæ sunt dum pagani terdictæ.
 Christianis miscerentur. Sed Angli tunc scholam Romæ ha-
 buerunt.

Anno D. 732. Ceolwulphus rex captus, & attonsus, & re-
 missus est in regnum.

Anno D. 734. Ethelbaldus, rex Merciorum, castellum de
 Somerton obsedit, & in suam potestatem redegit.

Somerton
 castellum.

Sergius pont: Ro: Bedam per literas acceperunt.

Nothelinus, Cantuar: archiepiscopus, obiit anno D. 739.

Ecbertus, archiepiscopus Eboracensis, pallium, quod a tem-
 pore Paulini primi prætermisum erat, revocavit.

Eadbertus, Northumbriorum rex, Kinewulphum episcopum pag 344.
 in custodia apud Banburc tenuit, basilicamque S. Petri in
 Lindisfarne obsideri præcepit.

Anno D. 752. Cutheredus, rex Occidentalium Saxonum,
 apud Beorford pugnavit cum Ethelbaldo rege, & vicit.

Iste est 8. è regibus Angl: qui pro a tempore regno æter- Eadbertus,
 num accepit. rex North-
 umbrorum.

Geta.

Sedulius in Præfatione operis Paschalis Getæ meminit, ad
 quem aliquot Saxonum reges genus suum referunt.

Cum sua gentiles studeant figmenta poetæ

Grandiloquis pompare modis, tragicoque boatu,

Ridiculove Getæ.

Offa Merciorum regnum non mediocriter dilatavit.

Epistola Caroli Magni ad Offam.

Offa, rex Merc. pugnans contra Kenulphum, regem Occi- Bensington
 dentalium Sax: caltrum de Bensington in suam potestatem castrium.
 redegit.

a L. temporali.

C c c 2

Kinhardus,

Kinhardus, frater Sigeberti regis, qui Kenewulphum, regem Occidentalium Sax: interfecit, interfectus, postea apud Rendune famosum monasterium sepultus est.

Anno D. 789. Adrianus papa misit oratores in Angliam, & concilium celebratum est apud Calchuit, in quo Ecfrius, Offæ filius, coronatus est.

Anno D. 792. Synodus in Finkhaul celebrata.

Offa peregre Romam profectus est, ut cum episcopo Ro. de ornando S. Albani monasterio, quod pridem ædificare inceperat, ageret.

Offa pont: Ro: Romefcot concessit ex 20. Angl: provinciis in quibus dominabatur, & postea, confectis suis negotiis, domum reversus est.

Offey villa.
Manifest:
vanitas.

Offa (ut fertur) in Offeia villa obiit: corpus vero ad Bedforde delatum, extra urbem in capella super Usam flu: sepultum fuit, quæ postea violentia flu: corruit.

Anno D. 800. Ecclesiæ de Hertenes & de Tinemuth spoliatae sunt à Danis.

Walafus,
rex Merc:

Walafus successit Ludecano in regno Merc: sed continuo à rege Ecberto expulsus fuit.

Ethelstanus
nothus.

Ecbertus, rex Occident: Sax: præter quatuor filios legitimos Ethelstanum nothum habuit.

Pedredef-
muth.

Dani Angliam vastaverunt per annos fere 230.
Dani à Semurotrigibus & Durotrigibus apud Pedredefmuthæ victi sunt.

Pag. 345.
Wantyng.

Anno D. 849. natus fuit in Wantyng, villa regia Barocensis provinciæ, Alfredus, Ethelwulphi, regis Westfaxonum, & Asburgæ filius.

Conspiratio nobilium in Ethelwolpnum, quod Alfredum Romæ in regem, posthabitis aliis filiis suis natu majoribus, inungi fecerat.

[Nottingham.]

Snotingham.

Snotingham autem Britannice Tinguebauc dicitur, Latine domus speluncarum.

Tinguebauc. Vide num legendum Teguibauc, id est, domus nivearum speluncarum.

Tinense monasterium Sanctimonialium à Danis deprædatum.

S. Edmundus cum male cum Danis pugnasset ad Thetford urbem vicinam fugit, ubi captus est, ac non multo post interfectus apud Eglefdon.

Monaster:
de Were-
ham.

i. e. apud Wereham.

Est ibi monasterium Sanctimonialium inter duo flu: Frawe & Trent.

Cestre, quo Lindisfarnensis episcopi sedes translata fuit anno D. 882. olim Cunegecestre dicebatur.

Anno D. 898. Dani cum sex galeis ostium flu: Uthermare ingressi sunt &c. Ut partim ab Alfrido terrestri pugna victi, partim naufragio perierint.

Ex

Ex concubina Egwina primogenitum Athelstanum suscepit. Ex secunda regina Alflæda, Elfelini comitis filia, Ethelwardum & Edwinum generavit, & sex filias, quarum Ealflæda sanctimonialis cum sorore Ethelhilda apud Wiltonam requiescit. Ceteras nuptui tradidit. Quarum prima Eadgiva Othoni, Ro: imper: tradita est, Eadhilda Carolo, regi Franc. Eadgytha Syricio, regi Northumbr: Algiva Hugoni, ducis Roberti filio. Edwardus etiam ex Editha conjugē Edmundum & Eadredum genuit.

Ethelwolphus Clito, filius patruelis Edwardi, ad Danos deficientis, inter duo fossata S. Edmundi cum multis ab Edwardo interfectus est.

Anno D. 914. Elflæda, Merc: domina, restauravit castrum de Staunford juxta Weland flu:

Anno D. 918. Edwardus rex reparavit mœnia Colecestriæ. Colecestre.

Anno D. 922. Ethelwardus, Edwardi regis germanus, obiit.

Elflæda, neptis Æthelstani, vidualem vitam Glesconia duxit.

Ethelwardus, Edwardi Senioris primogenitus, inter legitimos cita morte patrem secutus est.

Ethelstanus notus rex factus Edwinum fratrem inter legitimos secundogenitum timens, vi illum correptum, & cum uno armigero in cariosa cymba impositum mari commisit, ubi Edwinus, tædio affectus, in mare se præcipitavit. Armiger postea corpus D. sui à Dorobernia in Whitland ad terram perduxit, & honorifice sepelivit. Pag. 346.
Edwini, fili
i Edwardi
Senioris,
cardes.

Anno D. 941. Analaphus, rex Northumbrorum, ecclesiam S. Baltheri in Tinningham igne cremavit.

Edgarus, Edmundi & Algivæ filius.

Duunail, rex Camborum, ab Edmundo victus.

Edmundus rex obiit anno D. 946. & sepultus est Glesconia.

Edmundus rex reliquit duos filios Edwinum & Edgarum.

Edwinus 4. annis in regno pessime functis obiit anno D. 959. & Winton: in novo monasterio sepulturam accepit.

Ordmeri

Edgarus ex Elflæda, Ordgari comitis filia, Edwardum postea martyrem genuit. Ex Aldritha regina, Ordgari comitis filia, gari. Proles Ed-
relictæ Ethelwoldi, comitis Orientalium Anglorum, Edmundum & Ethelredum genuit.

Ex Wiltruda concubina S. Editham genuit.

Anno D. 971. Edmundus, Edgari regis filius, obiit.

Anno D. 1001. inventum est corpus S. Ivonis 8. Cal. Maii.

Nobilis dux Ethelstanus occisus est Shrobesbiria à perfido duce Edrico per Godwinum percussorem anno D. 1006.

Gunilda, filia Canuti & Emmæ, nupsit Henrico imperatori.

Dani die S. Bricii per totam Angl. subito jugulati, & Gunildis, soror Suani regis, ab Edredo duce interfecta, postea

postea Suanum immisericordem reddiderunt.

in Wigorn: provincia.

Pugnatum apud Sscaristan inter Edmundum Irenside & Suanum.

Anno D. 1077. Paulus monachus Cadomenfis, nepos Lanfranci, creatus est abbas S. Albani per ipsum, & totus ordo monasticus in Anglia refluuit coadiuvante Lanfranco.

Remigius
episcopus.

Anno D. 1085. Suadente Remigio, episcopo Dorcastrensi, qui prius fuit monachus de Fescamp, Gul. Magnus fundavit abbatiam de Bello.

Ex Matilda liberos plures suscepit, Robertum, Richardum, Gulielmum, & Henricum.

Anno D. 1094. obiit Alwinus, fundator Bermundesh.^{ey}

Pag. 347.

Anno D. 1020. Gulielmus & Ricardus, filii Henrici 1. naufragio perierunt.

Anno D. 1121. Henricus primus Londini duxit in uxorem

Atheliciam, comitis Lovaniæ filiam.

Anno D. 1165. regina Alienora, uxor Henrici 2i. peperit filiam, quam vocavit Joannam, postquam peperit filium, quem vocavit Philippum.

Anno D. 1166. regina Alienora peperit Joannem.

Anno D. 1168. Henricus adhæsit Frederico imperatori contra Alexandrum papam, qui Thomæ Cantuar: exuli favebat.

Et fecit rex abjurare in Anglia obedientiam papæ Alexandri à puero duodeno ad hominem senem.

Anno D. 1173. Gulielmus, abbas Rading: assumptus est in archiepiscopum Burgedalensem, cui successit in abbatia Joseph.

Anno D. 1176. Joanna, filia Henrici regis secundi, nupsit regi Siciliae.

Junior filia regis nupsit regi Apuliæ.

Comes Gulielmus de Arundel sepultus est apud Wimundesham.

Luci.

[25. H. 2.]

Anno 1178. Richardus Luci justiciarius Angliæ fundavit conventualem ecclesiam in honore Thomæ apud Westwoode in territorio Rosenfi.

Stroode.

Anno 1185. Heraclius, patriarcha Hierosolymit: & Rogerus, magister Hospitalis, venerunt ad Rading, & Henrico 2o. obtulerunt regnum Hierosolymit:

Eodem anno terræ-motus magnus apud Lincoln:

Anno D. 1186. Galfredus, Henrici 2i. filius, & comes Britannia, obiit 14. Cal. Septembr: & sepultus est Parisiis in

in ecclesia D. Mariæ infra chorum Canonic:

Haftenus è floribus Historiarum. Quæ sequuntur scripta erant inter alia multa in eodem codice, sed manu recentiore.

Rex Joannes timebat Arturum, nepotem suum, filium Galfredi, comitis Britanniae, ne eum regno ejiceret.

Anno D. 1202. captus Arturus cum a Joanne & Angl: & Normanniam repeteret, tanquam hereditatem suam, conjectus est Rothomagi in carcerem, ubi paulo post evanuit.

Anno 1207. Otho imper: venit in Angliam.

Eodem anno Izabella regina peperit Henricum primogenitum.

Anno D. 1209. Henricus, dux Saxoniae, frater Othonis, venit in Angliam.

Anno D. 1213. Joannes rex prostravit castellum Roberti, filii Gualteri. Pag. 348.

Eodem anno obiit Robertus de Salopesbyri, episcopus de

intellige eccl: in foro.

Bangor, & sepultus est in medio foro de Salop. quoniam ita desideravit.

Interdictum tempore Joannis duravit sex annis, 14. septimanis, & duobus diebus.

Anno D. 1216. Insula Eliensis depopulata per Falcasium.

Anno D. 1220. Inceptum est novum opus capellæ beatæ virginis apud Westminstre per Henricum 3.

* Anno D. 1221. Joanna, Senior soror Henrici 3. nupsit Alexandro, regi Scottorum, Eboraci, quo tempore & Hubertus de Burgo duxit Alexandri regis sororem in uxorem.

Anno D. 1223. Joannes de Brenes rex Hierusalem, & magister Hospitalis venerunt in Angliam pro subsidio terræ sanctæ.

Anno D. 1230. Dux Saxoniae fugiens imper: offensum venit in Angliam.

Sidingeborne in Cantia.

Anno D. 1233. Mortuus est Warinus Basset in obsidione castri de Cairdif & assultu.

Anno D. 1239. natus est Edwardus, regis primogenitus, apud Westminstre 14. Cal. Julii.

Eodem anno Hubertus de Burgo, comes Cant: resignavit Blanchum castrum, Grosfont, Steanefrith, & Heatfeld.

Anno D. 1240. Richardus, comes Cornubiæ, & frater Henrici 3. appulit apud . . . . . ubi præclare se gessit contra Saracenos. Heatfeld.

Eodem anno Joannes, filius Roberti, vir nobilis, inter barones plagæ borealis obiit.

Anno D. 1241. Petrus de Sabaudia, avunculus reginæ, venit

a Asteriscus est à manu Lelandi.

in

in Angliam, cui rex Henricus 3. comitatum Richemundiæ dedit.

Eodem anno nova mœnia circa turrim London: sicut anno proxime elapso & nocte, admirantibus multis, corruebant.

Eodem anno obiit Somercote Cardinalis Angl.

Eodem anno obiit Izabella, imperatrix Ro. soror regis Angl. Susceperat enim imperator prolem ex ea prosperam, scilicet filium & filiam.

Petrus de
Sabaudia,
comes
Riche-
monte.

Eodem anno Petrus de Sabaudia, comes Richemondia, resignat castra nobilia, quæ susceperat à rege custodienda, ipsi regi. Lelandus. Hoc pacto declinabat invidiam nobilitatis Angliæ.

Anno D. 1242. Quidam Gul. de Marisco, genere Hibernus, exul ab Anglia, Lundey insulam occupavit, & mercatores Bristollienses spoliavit. At postea captus cum 16. fociis Londini pœnas dedit.

Pag. 349.

Regina Alienora Burdegali peperit Beatricem.

Hugo de Lacy, Bellator nominatus, in Hibernia obiit.

Anno D. 1243. Beatrix, comitissa Provincia, mater reginarum Angl. & Franc. in Angliam venit. Duxit autem secum Cinciam filiam suam & Reimundi comitis, quæ Westmonasterii nupsit Richardo, fratri Henrici 3.

Anno D. 1244. Beatrix, comes Provincia, splendidissime accepta Walinfordæ à Richardo genero suo.

Eodem anno quidam Martinus nuntius à papa missus strenue spoliavit viros ecclesiasticos in Angl.

Radulphus de Nova villa, cancellarius Angl: construxit palatium suum prope Stronde à fundamentis.

Publica Anglorum queremonia contra avaritiam nuntiorum papæ in Anglia.

Joannes de Toletto, monachus Cisterciensis, natione Anglus, nuntius imper. Ro. ad papam.

David, princeps Walliæ, emit a Λ à pont: Ro: in præjudicium Henrici 3.

Anno D. 1245. natus est Edmundus, Henrici 3. & Alianoræ filius, Londini, die S. Marcelli.

h
Montcaute.

Eodem anno D. princeps Northwalliæ castrum de Monthaut combussit.

Anno D. 1247. quidam frater Francisc: à papa in Angl: missus strenue abrasit pecuniam.

a Sic, cum notula, aliquid deesse significante De hac re sic Matthæus westmonasteriensis: Ipsis quoque temporibus David, princeps Northwalliæ, ad alas papalis protectionis confugere proponens, terram suam obtulit ab ipso tenere, reddendo inde sibi unam certam summam pecuniæ, ut dicitur, quingentas marcas; cui perhibetur dominus papa favorem præbuisse, in magnum regni Angliæ præjudicium & jacturam.

Anno D. 1252. Simon de Monte forti, comes Leyrcestriae, coram rege graviter accusatus custodiam Vasconiae perdidit.

Anno D. 1262. palatium regis Westmonasterii pro maiore parte conflagravit.

Anno D. 1263. Leolinus, princeps Walliae, consilio Simonis de Monte forti castra regis Angl. Gifard & Gannoc destruxit.

Anno D. 1272. 15. Cal. Decembr: Henricus 3. post 55. annos & dies 20. coronationis suae, anno ætatis suae 65. obiit.

Anno D. 1272. Reimundus Vasconicus à papa in Angl: missus multos pecunia fortiter emunxit.

Anno 1274. Edwardus 1. & Alienora, soror regis Hispaniae, coronantur Westmonasterii 14. Cal. Decembr: Coronationi intererant rex Scotiae & Joannes comes Britanniae cum suis uxoribus, sororibus scilicet Edwardi regis.

Anno 1277. Leolinus miser Walliae misericordiam Edwardi implorans successores suos principatu finaliter privavit.

Anno D. 1278. Leolinus, princeps Ualliae, duxit in uxorem Pag. 350.
A. filiam Simonis Montis fortis & sororis Henrici 3ⁱⁱⁱ.

Anno D. 1282. Leolinus, "princeps" Walliae, & David, frater ejus, rebellaverunt. Rex ulterius volens procedere navibus subsistentibus fecit erigi pontem magnum in aquis de Conewey, &c. Ut multi per pontem transaturi territi subito adventu Wallensium in aquis perierint.

Leolini caput ad Edwardum perductum.

David, Leolini frater, tractus ab equis Salapiae & suspensus.

Anno D. 1284. Edwardus, primogenitus Edwardi primi, natus est apud Cairnarvan.

Alphonfus, regis filius, post Walliam subjugatam obtulit ad pheretrum S. Edwardi Westmonasterii aureolam cum aliis jocalibus Leolini, quondam Walliae principis.

ⁿ
Alphonfus juvenis duodenus die S. Magdal. obiit, & Westmonasterii sepultus est.

Anno D. 1287. Guido, filius Simonis de Monte forti, inter capitaneos Gallicae classis, qui Siciliam invadere parabant, captus est, & in Sicilia carcere clausus obiit.

^b * Joannes, filius ducis Brabantiae, duxit in uxorem Margaretam, filiam regis Angl:

Anno D. 1291. Alienora, mater Edwardi primi, quæ in habitu religionis per annos 4. menses 11. & sex dies duxerat apud Ambresbyri, ibidem obiit & sepulta est.

Anno D. 1292. Rees Ameruduc Wallus, persecutor Anglorum, captus est, & Berwicum adductus, tractus, & suspensus fuit.

^a Adjeci. ^b Asteriscum adposuit ipse Lelandus.

Eodem anno Baillio, rex Scotiæ, fecit homagium regi Edwardo apud Novum castrum super Tinam.

Anno D. 1294. Conan, incentor Wallorum, captus est, & Herefordiæ tractus & suspensus. Morganus postea & Madocus regis misericordiam flagitaverunt, & consecuti sunt.

Edmundus, frater Edwardi 1. comes Leyrcestriæ, Hugo Lacy, comes Lincolnæ.

Anno D. 1296. 30. die Maii Edwardus primus cepit castrum de Berwike.

Ibidem commentarii diales rerum memorabilium quas Edwardus in Scotia gessit.

Pag. 351. Joannes, rex Scotiæ, per scripturam se reddidit Edwardo. Parlamentum apud S. Edmundum.

Joannes, comes Hollandiæ, Elisabetham, Edwardi regis filiam, in uxorem accepit.

Rex agens Westmonasterii obtulit S. Edwardo regalia regni Scotiæ, tribunal scilicet, sceptrumque aureum cum corona.

Anno D. 1298. pugnatum est inter Scottos & Angl: die S. Mariæ Magdal. in campo prope Fonchirche, ubi ceciderunt ex Scottis 200. equites, peditum vero 40. millia. Gul. Waleys capitaneus Scottorum hoc bello.

Anno D. 1299. Edwardus primus duxit in uxorem Cantuar. Margaretam, sororem Philippi, regis Franciæ.

Anno D. 1300. Parlamentum apud Lincoln:

Rex dedit principatum Walliæ & comitatum Cestriæ Edwardo primogenito suo.

Edmundus, comes Cornubiæ, obiit sine liberis, relinquens regem heredem suum.

Anno D. 1301. Margareta regina apud Woodstoke peperit filium, qui Edmundus vocatus est.

Anno D. 1303. castrum de Strivelin extortum è manibus Anglorum per Scottos.

Castellum de Brihin in Scotia ab Edwardo rege captum, prius occiso Thoma Maille, castri capitaneo.

Radulphus de Baldok ex decano S. Pauli fit episcopus ejusdem ecclesiæ.

Anno D. 1304. castrum de Strivelin, cui præfuit Gul. Olfert, ab Edwardo rege non sine multa vi receptum est.

Anno D. 1305. Gul. Waleys Scottus captus fuit, & postea tractus & suspensus Londini.

Anno D. 1306. Margareta, regina Angl. apud Winchestre peperit filiam, nomine Alienoram.

Corrodia data militibus regis per abbates & priores.

Pugna inter Robertum Pseudoregem Scotiæ, & Almaricum de Valentia comitem Pembrochiæ, prope Methfen in Scotia.

Simon

Simon Frisel, antesignanus Scottorum, captus, & Londini postea tractus ac suspensus.

Hic annus, videlicet 1306. finem imposuit exemplari collegii Magdalenaici.

E libris Eulogii historiarum, qui numero quinque sunt, & scripti, ut quibusdam conjecturis ducor, à quodam monacho Malmesbir: Pag. 352.

Moram tandem cepit sub castello de Bladon, quod Saxonicè vocabatur Ingelbourne castel, quod constructum fuit à Dunwallone Molmutio ante incarnationem ad annos 641. Civitas quondam ibi fuerat, quæ penitus destructa fuit ab alienigenis. Castellum tamen se custodivit munitum, quod per multum tempus post incarnationem stetit sine habitatione. Propinqua regia habitatio, & ejus manerium tam paganorum quam Christianorum erat apud Cairdurburg, quod nunc dicitur Burkeburg, vel aliter dicitur Brokenberge.

Aldelmus migravit ad D. anno D. 709. & in capella S. Michaëlis, quam ipse fecerat, à beato Egwino sepultus est. Tenuit baculum pastorem, datum ab Eleuthero episcopo Winton. annis 32. Tenuit baculum episcopatus annis 4. à Brightwaldo archiepiscopo datum.

Postea, propter metum Danorum, S. Aldelmi corpus translatum fuit in capitulum monachorum.

Prima honorifica translatio Aldelmi facta est per Dunstanum tempore Edwii regis. Secunda à S. Osmundo, episcopo Sarum: quo tempore Guarinus fuit abbas Malmesbirienfis.

Ferunt Aldelimum fuisse nepotem Inæ regis.

Dicunt quidam moniales fuisse habitantes juxta castellum de Ingelburne in quadam villula nomine Ylanburg, Saxonice vero Burton, quæ tota die stupratæ fuerant à castellanis, & ideo archiepiscopus Sax . . . . eas avellebat.

Creditur moniales morasse ubi nunc est hospitale leprosorum juxta pontem.

Tempore Edwii regis monasterium Malmesbirienfe fuit desolatum à monachis.

Lelandius.

Hic Edwius expulsis monachis induxit canonicos quos vocant seculares.

Henricus senior fecit includere parchum de Wodestok de terris liberorum hominum circumjacentium.

Anglia terra ferax, & fertilis angulus orbis, &c. Versus de laudibus Angliæ scripti erant à quodam Henrico.

Et flu. Vaga, quod aliter dicitur Wy, apud castrum de Strogoile.

Roborarium de Wodestoke.

Henricus scriptor.

D d d 2

Juxta

Pag. 353.
Lignum in
faxum de-
generans.

Vallum
Offæ.

Juxta monasterium Wimburnense prope Batom est nemus^u fructuosum, cujus ligna si in aquam, vel terram vicinam per annum jacuerint, in saxum convertuntur.

Offa ad perpetuam regnorum Angliæ & Walliæ memoriam & ditionem habendam fecit fossam perlongam, quæ ab austro juxta Bristollum sub montibus Walliæ jugiter se extendit in boream, fluviosque Sabrinæ & Deæ in eorum pene primordiis transcendit, & sic usque ad ostium flu. Deæ juxta Celtriam, & ultra juxta castrum de Flint sub colle carbonum in mare se extendit.

Mona.

Ad boream Waulliæ jacet insula Monia, quod Saxonice dicitur Anglesey.

Mevania.

Ad occasum Scotiæ jacet Eubonia, quæ alio nomine dicitur Man. Fere sunt ejusdem quantitatis, sed non qualitatis.

Insula Vecta continet in se 30. miliaria in longitudine. Distat à littore sex milliariis.

Monia continet tres Cantaredas terræ. Est autem Cantareda spatium terræ centum villas continens.

Eubonia inter Hiberniam & Scotiam in umbilico maris adjacet, continens in se duas insulas, quarum prior ad austrum & situ amplior & ubertate felicior. In ea vigent fortilegia, superstitiones, & præstigia inter mulieres. Hæc insula ab initio à Scotorum gente fuerat inhabitata.

Via Publi-
cæ.

Quarum viarum prima & maxima dicitur Fossâ, ab austro in boream extensa, quæ in angulo Cornubiæ incipiens apud Totenes, per Devoniam, Somersetiam, per Bathoniam, Circæstriam, Coteswold, juxta Coventriam, usque Leircestriam, per Lincolniam, per Dunelmiam, ad Berwicum, tandem in fine Scotiæ apud Catenes determinatur.

Secunda via principalis dicitur Watelingstrete, tendens ab Euro-austro in Zephyrum Septentrionalem. Incipit enim à Dovaria, tendens per medium Cantia juxta London per S. Albanum, Dunstaplam, Stratfordam, Toucestriam, Lilleburne, per montem Gilberti juxta Salapiam, deinde per Stratton, & per medium Walliæ usque Cairdigan.

Tertia via dicitur^a Belinstreat [-Erminstrete] tendens à

++

Zephyro in austrum. Incipit enim à Menevia in Westwallia, & protenditur usque ad portum Hammonis, quæ modo dicitur Hampton.

Pag. 356.
Portus Am-
monis San-
dewiche
non Ham-
pton.

[Rikemildstrete]

Quarta via dicitur^b Lelmstrete, tendens ab Aphrico in

++

^a Sic, cum signo. De scriptura nimirum dubitaverat Lelandus. Erminstrete proinde (quod uncis inclusi) adscripsit Burtonus. ^b De hac etiam voce hæsitaverat Lelandus. Signum igitur subjecit. Burtonus vero Rikemildstrete (quod item uncis inclusimus) supra lineam scripsit. boream.

boream. Incipit enim à Menevia, & procedit per Herford,

Wigorn. Wicum, Bernungham, Lichfeld, Derby, Cheshire, per Eboracum usque ad hostium Tini flu:

Ista nascitur à quodam fonticulo juxta Tetbiriam prope Ortus Ifidis flu: Circestriam.

Sabrina transit primo versus orientem usque Salapiam. Inde vergit ad austrum usque Briges.

Cantuariam construxit rex Rudhudibras.

Salapia Britannice dicebatur Penguerne à dumis in illo monticulo excrescentibus.

Leyrcestriam construxit rex Leyr super amnem Sore, ubi est medium Loëgræ.

Modo dicitur Edanburg à quodam rege Edan ibi regnante Edanburch.

tempore Edfridi, regis Northumbrorum.

sup. Ebrancus.

Fecit aliam civitatem in borea, nomine Alcluit, cujus muri Alcluit ubi. vestigia patent adhuc, licet incognita. Fundata erat super ripam de Sulwhat, & anno D. 870. à Danis omnino destructa.

Annis ille olim separabat Britones à Pictis.

Wiltshire olim dicta Severia propter gentis sævitiam.

Lancastre continet in se quinque modicas Shiras, Uuesterby, Salfordiam, Leylandiam, Blakburniam, & territorium Sulwhat. Ridicula interpretatio, cum sit Severia à Severo imper: dicta. Lancastriæ, quæ usitato ibidem vocabulo vocantur Hundredi.

Eborac olim continebat totam terram, quæ est ab Humbro flu: usque ad Twede. Nunc terram ab Humbro ad Tinæ ostium continet.

Edwius rex fecit monasterium Malmesbiriense stabulum clericorum.

Anno D. 1214. comes Cestriæ Ranulphus in parlamento Luxuria Joannis regis Angl: London: increpavit Joannem regem, quod violaverat tot filias & uxores nobilium & procerum regni sui.

Circa annum D. 1264. Henricus 3. de London. declinans cepit castrum de Kingeston, quod erat comitis Gloverniæ. Deinde perrexit Winchelseiam.

Anno D. 1272. Theobaldus Placentinus archidiaconus ^a London. Hic devotionis causâ cum Edwardo ad Achon transiens in papam eligitur, & ^b Gregorius v . . . .

Eodem anno 1272. Monasterium in villa Norwici constructum malitiose per cives combustum est, &c. Ut plurimi Pag. 357. è civibus pro hoc scelere tracti & suspensi fuerint.

Anno D. 1283. Edwardus 1. tenuit parlamentum apud Acton Burnel.

^a Lege, Leodiensis, è Platina & Papetrochio. ^b Decimus erat hujus nominis.

Anno D. 1298. paulo ante bellum de Fonkirke a dextrarius Edwardi 1. territus tumultuoso clamore regem ascendentem recalcitrando dejecit, laterique ejus posteriores pedes allidens duas ei costas confregit, qui nihilominus equum alium conscendens, progredientem ad proelium exercitum comitari non omisit. In hoc proelio Brianus Jay, præceptor militiæ templi Angliæ, strenuiss. miles, occisus est.

Penrith, nunc vulgo Perith.

Anno D. 1306. Rex apud Lanercost commorans misit justitios ad Berwicum.

Commissum est letale bellum in episcopatu Dunelmæ ad unam leucam de civitate, in loco, qui dicitur Nevils Crosse, inter Anglos & Scotos, sed dei auxilio Angli triumphaverunt.

Lelandus.

Autor Eulogii in Prologo scribit, se terminum historiæ imposuisse annum D. 1362. Hæc tamen inter alia in exemplari sequebantur.

Restauratio
castrî de
Windelesfor.

Anno D. 1364. Rex curiosus factus est circa castellum de Windelesfor reparandum, ita ut cementarii Angliæ à parte meridiana usque ad Trentam flu: servitio regis sunt mancipati. tum propter aliud castellum, quod de novo ædificavit, quod dicitur Shepey. Distat modico a London. super Tamesim.

Pag. 358.

Ex quodam Chron: monaster: Christi Cantuar:

Vindicata cædes monachorum Banchoresium.

Ethelfr: rex Northumbr:

Qui iterum collecto exercitu venerunt in urbem Legecestriæ.

Bledericus 1. dux Cornubiæ, Margadus rex Demetiæ, & Cadwanus Venedotiæ, vulneratoque Ethelfrido ipsum cum suis in fugam propulerunt, &c. Ut Cadwanus electus sit in regem Britan:

Rithbertus, vir gentilis, Edwinum, regem Northumbrorum, interfecit.

Burna.

Cedwallo rex auxilio Pendæ, regis Merc: S. Oswaldum, regem Northanumbr: in loco, vocato Burne, interfecit cum multis milibus armatorum.

Oswius, rex Northanumbr: 6 anno 58. ætatis suæ.

Kenwalk, rex Westfax: 30. anno regni sui defunctus est, cuius uxor Sancta Sexburga, secundum Anglicam chronicam, regnavit uno post illum anno, sed, secundum Bedam, Kensius & Eskwinus subreguli regnum inter se diviserunt, & post mortem Kenfi Eskwinus solus regnavit.

Ecbertus, rex Cantiorum, nono regni sui anno mense Julio obiit, succedente sibi in regno fratre suo Lethere, quod & ipse per annos novem ac menses vii. tenuit.

a Dextrarii erant equi majores, & cataphracti, quibus utebantur potissimum in bellis & præliis. Ita Dufresnius. A voce nimirum dextrare, quippe qui a dextris ire vel incedere, & laus dextrum tegere solebant. b Subintelligend. obiit, vel defunctus est. Cad-

Cadwallo, rex Britan: completis ⁱ XLVIII. annis senio infirmitate gravatus 15. Cal. Decembr: obiit.

sup: Lothar: regem Cant:

Post quem Edricus, filius Ecberti fratris sui, anno uno ac dimidio reg:

Barbaris prævalentibus non vocabantur Britones sed Gualenses.

Alfridus, rex Northumbr: in Drifelda 19. Kal. Januar. defunctus est anno regni sui 20. Succedit in regnum filius suus Osred puer octo circiter annorum, & 11. annis reg:

Dani vero cum tot sibi regiones subdidissent partiti sunt eas inter se, ceciditque fors provinciæ Northumbrorum super Halfden & Eowil, qui in ea xxvi. annis regnaverunt.

Gutran rex, qui & Athelstane, post novem annos susceptæ fidei obiit, & sepultus est apud Orientales Anglos in villa regia, quæ vocatur Hadleghe.

Hadelega.

Pace potius centurias, quas Hundredas vocant, & decimas, quas Thyezingges, instituit.

Ethelstanus rex, Edwardi & Egwinæ filius, coronati apud Kingeston ab Athelino, Cantuar: archiepiscopo.

Ethelstanus regnavit annis sexdecim. Obiit Glocestriæ, sepultus Malmesbyriæ.

Edmundus, frater Athelstani, juvenis annorum 18. coronatus ab Odone, archiepiscopo Cantuar: apud Kingeston. Edmundus terram Cumbrorum depopulans, Malcolino, regi Scottorum, eo pacto illam dedit, ut sibi terra & mari fidelis data Scotto. Cum regnasset quinque annis & 7. mensibus à latrunculo Leo . . . . . nomine occisus est apud Pukelecirce, & sepultus Glefconia.

Cumbria

Pukele-
kirke.

Ediva, uxor Edwardi regis, & mater Edmundi, sepulta in eccl . . . . .

Ædredus, 3. Edwardi filius, coronatus ab Odone Cantuar. apud Kingeston, obiit decimo anno regni sui. Dedit ecclesiæ Christi Cantuar: ossa S. Audoeni, Rotomagensis archiepiscopi. Pag. 359.

Edwinus, filius Edmundi regis, coronatus apud Kingeston ab Odone Cantuar: Peractis 4. regni sui annis . . . . .

Edwinus

Monacho-

maftix.

Edgarus

Philomo-

nachus.

Lupi.

Edgarus, rex Merciorum, & frater Edwini, eligitur in regem 16. anno ætatis suæ, divisaque regna copulavit.

Coronatus fuit in civitate Athaman.

Imposuit tributum annuum trecentorum luporum regi Wallensium.

Edgarus cum per totam Angliam 16. annis regnasset obiit.

Edwardus, Edgari filius, coronatus à Dunstano apud Kingeston.

Monachi, ab Edgardo introducti, ab Alfero, principe Merc: è mo-

è monaster: expulsi, & clerici cum uxoribus introducti.

Elfrida, Edwardi noverca, poenitentiam egit Werwellæ, ubi & obiit.

Ethelredus, Edgari filius, coronatus à Dunstano apud Kingeston.

Edmundus Fer: latus patri successit, & coronatus London: à Livingo Cantuar:

Canutus London: consecratus à Livingo Cantuar:

Halfden, unus ex principibus Canuti, dedit Saltwoode eccles: Christi Cantuar:

Canutus obiit Sheftesbiria.

Haroldus coronatus London: ab Agelnoto Cantuar:

Pars septentrionalis Angliæ sorte obvenit Haroldo, Hardecanuto australis.

Hardecanutus, mortuo Haroldo, totum regnum Angl: obtinuit. Coronatus est London: ab Agelnoto Cantuar:

Gunilda, soror Hardecanuti, nupsit Henrico Ro: imper: postea accusata adulterii, sed iudicio purgata.

Edwardus, filius Ethelredi, coronatus Wintoniæ ab Edfio Cantuar:

Haroldus coronatus London: à Stigando Cantuar:

& Matildis, filia Malcolini Scotti.

Matildis, filia Henrici primi, nupsit Henrico imperatori; quo mortuo, jubente patre, nupsit Gaufrido, comiti Andegavensi, ex quo tres filios suscepit, Gulielmum, Henricum, & Gaufridum.

Matildis, Henrici primi mater, obiit, & sepulta est Westmonasterii.

Henricus secundo duxit in uxorem Ataliciam, filiam Godfridi, ducis Lotharingæ, ex qua genuit Gul: qui postea naufragio periit.

Matildis imperatr: dedit ecclesiæ Christi Cantuar: capellum S. Martini in Dovora, Slyndon & castellum de Rosa Cantuar: ecclesiæ restituit.

Stephanus rex, filius Alæ, sororis Henrici primi & comitis Blefensis.

Robertus, comes Glocestr: nothus Henrici primi, reduxit Matildem imperatricem sororem suam in Angliam.

Matildis imperatr: insolentia sua Londinensium & multorum nobilium animos à se alienavit.

Robertus, comes Glocestr: & Gul: comes Warenne Wintoniæ capti ab Henrico episcopo Winton: fratre Stephani regis, unde rex Stephanus pro illis à vinculis solvitur.

Henr: comes Andeg: occurrit Stephano regi cum exercitu apud Malmesbiry, ubi per proceres utrinque de concordia

^a Lege, uxor.

agebatur.

Matildis
uxor Hen-
rici 1.

Pag. 360.

agebatur. Deinde publico conventu Henricus, comes Winton: designatus successor Steph:

Henricus 2. initio regni sui Hugonem de Mortuo mari, & Robertum, magni Milonis filium, in finibus Walliæ ad deditionem coëgit.

Henricus 2. consilio Richardi, archiepiscopi Cantuar: clericos ab ecclesia de Waltham expulit, & Canon: reg: induxit.

Henricus junior rex, filius Henr. 2. vivente patre obiit in Norman: & sepultus est Rotomagi.

Secunda coronat: Richardi regis facta Winton:

Arturum vero & milites, qui cum eo capti erant, misit rex Joannes in Angl: & in arctam custodiam Arturum posuit. Unde postea diffamatus est, quod eum manu propria occiderit.

Henricus, filius Joannis, Gloverniæ à Stephano, Cantuar: archiepiscopo, in regem unctus est.

Anno D. 1217.

Bellum inter Henricum regem & ejus barones, quibus auxilio fuit Ludovicus, regis Gal. filius, apud Lincoln: 14. Cal: Jun: rege victore. Comes enim Perticensis ibidem interfectus est. Comes Winton: captus, Robertus filius ejus, comes Hereford. Robertus filius Gualteri, Gilbertus de Clara, Gul. de Moubray, Girardus de Furnival, Gilbertus de Gaunt, Stephanus frater ejus, Nicolaus de Stoteville, & Richardus frater ejus, Richardus de Mountfichet, Gaurinus de Mount-

chancy, Rogerus de Cresci, Radulphus de Toeni, Rogerus frater ejus, Gaufridus de Say, Henricus filius comitis David, & Philippus frater ejus, Mauricius de Gaunte, Gul. de Huntingfeld, Gul. de Hastings, Nicolaus de Kene, Gul. de Ros, Oliverus de Eyncourte, Robertus de Ropele, Robertus de Grilley, Gul. de Coleville . . . . tus de Norburgh, Radulphus de Cheveduc, J . . . . de Bassingbourne, Radulphus Murdak, Anselmus de Kente, Gul. de Fyenes, Gaufr: de S. Leodegario, Gualterus frater ejus, Gul. Maudur, Henr: de Brambroke, Adam filius Gul: Simon de Kyme, Robertus

pag. 361.

Marmion, Joan: de S. Helena, Gul. Martel, Joan: de Sanford, & cum hiis omnibus 300. milites, quorum multos secum duxit Ludovicus, filius regis Franciæ, de partibus transmarinis.

Henricus rex dedit fratri suo comitatum Cornubiæ.

Stephanus, archiepiscopus Cantuar: obiit in Cantia apud Slindon, cui successit Richardus le Graunt, cancellarius Lincoln: qui statim postquam de Roma rediit mortuus est, cui successit Edmundus de Abyndon, thesaur: Sarum, cui postea successit Bonifacius de Sabaudia, præpositus Beluacensis.

Tom. 2.

E e e

Anno

Richardus,
comes
Glover.

Anno D. 1258. Henr: rex celebravit parlamentum apud Oxford. Eodem anno Richardus, comes Gloverniæ, occurrit Richardo, regi Alemanniæ, nec prius illum terram intrare permisit, quam fidem daret de servandis in parl: Oxon: constitutis.

Richardus, comes Glocestr: postea opposuit se cum aliis baronibus principi, inter quos erat Simon de Monteforti, comes Leyrcestriæ. Richardus statim pollicitationibus pertractus in partes regis.

Eschmeref-
feld.

Richar: co: Glover: obiit in Cantia apud Eschmerefesfeld.

Simon de Monteforti, comes Leyrcest: & sui adhærentes confœderaverunt se cum Leolino principe, cujus auxilio terras Rogeri de Mortuo mari, Thomæ Corbet, & Rogeri de Cliford devastavit, & castra de Radenor & Wigmore cepit.

Simon, filius Simonis de Monte forti, captus Northamton, una cum illis, qui oppidum & castrum contra regem defendebant.

Toune-
bridge.
Pons Ro-
berti.
Gilbertus
de Clare.

Edwardus, filius regis, combussit castrum de Tonbruge, & postea per bellum & pontem Roberti venit ad Winchelse.

Comes Glover: in bello de Lewis adhæsit Symoni de Monte-

Lyfun.

forti: Joannes de Garena, Gul. de Valentia, Galfridus de Lyfun, Hugo Bigod, Rogerus de Mortuo mari fugere ex parte D. regis.

Simon de Monteforti, & Henricus ejus filius, & Hugo Dispenfer ab Edwardo principe, opera comitis Gloverniæ, qui post bellum de Lewes à Simone defecerat, occisi.

Pag. 362.

Lewelinus, princeps Walliæ, absens in coronatione Edwardi, causam præbuit, ut rex Northwalliam depopularetur.

Edwardus rex fecit Thomam de Weylond, justitiarium suum, regnum abjurare.

Comes Gloverniæ Gilbertus de Clare desponsavit D. Joannam de Acre, filiam regis Edwardi.

Et D. Joannes, filius ducis Brabantia, accepit alteram filiam regis, nomine Margaretam.

Rex Edwardus exulavit omnes Judæos ab Anglia.

Edmundus, frater Edwardi regis, obiit in Baiona.

Rex Edwardus duxit in secundam uxorem Margaretam, sororem regis Franciæ, ex qua genuit duos filios, Thomam & Edmundum.

Edwardus, primogenitus Edwardi regis, duxit in uxorem Isabellam, filiam regis Franciæ.

Ex

Ex annalibus Adami Muremutensis, canonici Londinen: quos Pag. 363.
inchoavit in anno domini 1321. & absolvit in anno 1380.
tempore Richardi secundi regis. Hujus libri copiam mihi
fecit Tucca eques, una cum historia Trivetii.

Ex annalibus cujusdam monachi S. Albani, quos reperi in bi- Pag. 364.
bliotheca Tinemutensi. Exorditur anno Domini MCCLIX^o.
anno vero Henrici 3i. 43°. & definit in primis annis
Henrici 4i.

Anno Henrici 3i. 48.

Rex autem declinans à civitate Londoniarum cepit castrum
 de Kingeston, quod erat Gloverniæ.

Henricus 3us. non obstante vulgi fabula, medium Oxoniū
 penetrat. a *

Beatus Robertus Grostest familiaris Simoni, comiti Leir-
 cestriæ.

Robertus de Ferrariis, comes Derbiæ, apud castrum, quod
 Chesterfeld dicitur, captus est anno Henrici 3i. 51°.

Gulielmus de Albamaria comes de Holdernes.

Anno Henrici 3i. 56°.

Gregorius decimus cassato electo Cantuariæ episcopatum
 ejusdem ecclesiæ contulit fratri Roberto de Kilwardebi, qui
 eodem anno à prioratu provinciali fratrum suorum, quem
 11^m. annis gesserat, absolutus fuerat, & etiam ad idem re-
 electus officium. Erat nempe de ordine fratrum Prædicato-
 rum, qui non solum religiosæ vitæ sanctitate, sed scientia &
 doctrina clarissimus habebatur. Nempe ante ordinis ingres-
 sum Parisiis rexerat in artibus. Cujus in his peritiam, præ-
 cipue quoad Grammaticam & Logicam, redacta in scriptis e-

Robertus
 Kilwardbe.

a Asteriscum adnotavit ipse Lelandus.

E c c 2

docent

docent monumenta. Post ingressum vero ordinis studiosus in divinis scripturis originalibusque sanctorum patrum, libros Augustini fere omnes aliorumque doctorum plurium per parva distinxit capitula, sententiam singulorum sub brevibus annotando. Extant tractatus ejus de tempore, de Universali, & de ortu scientiarum curiosus utilisque libellus.

Gregorius decimus revocavit decimas ad matricem ecclesiam; nam antea dabant pro arbitrio cuicunque sacerdoti.

[Breton]

Joannes ^a Becton, Herefordensis episcopus, qui admodum peritus fuit in juribus Anglicanis, librum scripsit perutilem de eisdem. Floruit tempore Henrici 3i. & Eduardi 1i.

Anno 7o. Eduardi primi.

Obolus, qui prius formam semicirculi habebat, tanquam pars denarii in medio divisi, fit rotundus.

Sepulchrum
Hen. 3.

Anno octavo sui regni Eduardus 1us. ex Gallia advexit porphyriticum marmor, ex quo sepulchrum patris Westmonasterii ornavit. Lelandus. Ex crustis & reliquiis porphyretici

Tessellata
pavimenta.

marmoris facta sunt ibidem pulcherrima pavimenta tessellata illa.

Eodem anno quinque arcus Pontis Londinensis vi & mole glatiei corruiebant.

Castrum Rodolanum in Wallia.

Anno 11o. Edwardi primi à conquestu apud Carnarvan inventum est corpus patris Constantini imperatoris, & jubente rege, in ecclesia honorifice collocatum. Corona etiam famosi Arthuri, quondam regis Britonum, regi Angliæ cum aliis jo- calibus reddebatur.

Plurimi nobiles oppressi in obsidione castelli de Drufelan in Wallia ruina mœniorum anno Eduardi 1i. 16o.

Pag. 365.

Villa Botolphi spoliata & incensa per Robertum Camera- rium armigerum anno Edwardi 1i. 16o.

Anno 18o. Eduardi 1i.

Multæ pyramides cruciferæ erectæ, qua funus ducebatur defunctæ reginæ, uxoris Eduardi regis.

Anno 19o. regni sui rex Eduardus 1us. jussit omnes bibliothecas Angliæ, Walliæ, & Scotiæ perscrutari, ut pernosceret quid juris in regno Scotiæ haberet.

Anno 22o. Eduardi primi Robertus de Winchelsea, doctor sacre ^b Theologiæ, à papa Cælestino confirmatus, & in archiepiscopum Cantuar. in curia consecratus, Angliam veniens, Joanni de Munemuta, doctori Theologiæ, episcopatum Landavensem autoritate papali contulit.

^a Inclusum, est à manu Burtoni, qui & Johannes Breton in margine scripsit.
^b Adject.

Nivicollini capitaneo Madoco incenderunt oppidum & castrum de Carnarvan anno Eduardi ii. 22°.

Eduardus rus. anno 23°. regni sui construxit castellum de Bello Marisco in Anglesea insula.

Eodem anno Doverum & spoliatum & incensum à Francis, occiso Thoma fene monacho.

Anno 24°. Eduardi ii. Hagustaldunenſe cœnobium à Scottis incensum.

Anno 27°. Eduardi ii. Thesaurus Ballioli Scotti, in Angliam transfretantis, interceptus, & ad regem allatus. Inter cetera inventa fuit corona regia regni Scottorum aurea, & sigillum commune Scotiæ.

Anno 31°. Eduardi primi Benedictus [11.] papa Gulielmum de Makelesfeld, doctorem Sacræ Theologiæ, ordinis Prædicatorum, natione Anglum, diœcesis Coventrenſis, titulo S. Sabinæ presbyterum fecit Cardinalem, qui antequam junior ad eum perveniret in fata concessit.

Cujus morte cognita, papa fratrem Gualterum de Winterburne, similiter ordinis Prædicatorum, regis Angliæ confessorum, Saresbirienſis diœcesis, ad eundem titulum cardinalatus promovit.

Anno 33°. Edwardi primi Clemens [5.] papa Thomam de [Joyce]

Jort, doctorem sacre Theologiæ, ex ordine Prædicatorum, natione Anglum, presbyterum Cardinalem fecit tituli S. Sabinæ.

Eodem anno Clemens papa fecit Antonium de Beeke, episcopum Dunelmensem, patriarcham Hierosolymitanum.

Anno Domini MCCCLXI^o. Joannes de Gaunt ex comite Richemundiæ factus dux Langastriæ.

Anno 1362°.

Decretum Simonis Illep, archiepiscopi Cantuar: de abrogandis quorundam sanctorum festis diebus.

Idem decrevit, non plus dari sacerdotibus pro annuo stipendio quam sexaginta sex solidos & octo denarios.

¹ Sillerinus, ² abbas ordinis S. Benedicti Marciliac, patre Anglicus, doctor egregius, & auditor in curia, electus in papam, & vocatus Urbanus quintus.

¹ Platina.

Pag. 366.

Gulielmus Grifant, postea Urbanus quintus.

Anno Domini MCCCLXIII^o, Joannes, rex Franciæ, obiit Londini in palatio Sabaudienſi.

² Platina sic scribit: abbas Sancti Victoris Massiliensis.

Anno Domini MCCCLXVIII^o. Simon Langham, archiepiscopus Cantuar. qui successit Simoni Illep, fit cardinalis. Obiit autem MCCCLXXVI^o.

a A manu Burtoni.

Wiclivus,

Wiclivus, doctor Theologiæ, incepit docere errores suos anno Domini MCCCLXXV^{to}. ultimis annis Eduard 3i.

Eodem anno.

Ria oppidum à Gallis direptum & incensum.

Vecta insula à Gallis spoliata, domusque ibidem incensæ primo anno Ricardi secundi.

Hastingham oppidum maritimum eodem anno à Gallis incensum.

Bromefelde
card:

Virtus Philipoti, mercatoris Londinensis, per mare claruit. Edmundus Bromefeld, monachus S. Edmundi, factus est à papa Romæ lector sacri palatii, & commensalis ejusdem anno Domini MCCCLXXIX^{to}. postea factus episcopus Landavenfis.

Anno Domini MCCCLXI^{to}. Sabaudiense palatium conflavit violentia rusticorum, Londini tumultuantium.

Chronica majora fratris Thomæ de Walsingham apud Sanctum Albanum.

Quinto anno Ricardi 2i. Joannes Wrawe, presbyter & seductor rusticorum, suspensus est.

Anno octavo Ricardi 2i. die Thomæ Cantuar: martyr Wiclef per omnia membra tactus paralyti est, die autem S. Silvestri obiit.

Eodem anno.

Eston card:

Platina scribit, septem cardinales ab Urbano 6°. Nuceriæ captos, ex quibus quinque facis involuti postea, & in mare præcipitati.

Adam Eston, quondam monachus Norwicensis, sed postea factus cardinalis, desecratus est ab Urbano una cum quinque aliis cardinalibus, nomine conspirationis, ut papa palam prædicavit. Sed postea Adamus per Bonifacium dignitati suæ restitutus fuit.

Robertus Veer, comes Oxonii, factus marchio Dubliniæ.

Idem 9°. anno Ricardi 2i. factus est dux Hiberniæ.

Michael Poole, mercatoris filius, sed regis cancellarius, factus est comes Suthfolchiæ.

Petrus Pateshul, frater Augustinensis, sectator Wiclevi anno 9°. Ricardi 2i.

Dux Gelriæ in Angliam venit anno 15°. Ricardi 2i.

Castrum
Leonis.

Castrum de Holt, alias castrum Leonis, in finibus Walliæ.

Henricus Beufort, filius Joannis ducis Lancastriæ, & Catarinæ Suineford, admodum juvenis factus episcopus Lincoln: fere per vim detruso Joanne de Bokingham sene episcopo anno Richardi 2i. 21°.

Pag. 367.

Gulielmus Norham heremita vaticinabatur captivitatem Ricardi secundi regis.

Castrum de Silice, Anglice Flint.

Processus 31. articulorum, quorum decimus fuit, quod, contra receptam regni libertatem, papam in rebus, quæ coronæ &

& juris dignitatem spectabant, in partes suas attraxisset.

Henricus, dux Lancastriæ, rejecto Ricardo, jus regni & imperium, tanquam heres Henrici 3ⁱ. ex ejus filio Edmundo, cog. Gibbofo, sibi vendicavit.

Lelandus.

In fine Annalium bellissime depingit omnes ceremonias atque veteres ritus, quibus nobilitas Angliæ in coronatione regis utitur.

Joannes Gouerus

In quodam Chronico, compendio carmine scripto, & libris ejus de somnio adfuto, in hac opinione est, ut plane adfirmet, regem Richardum voluntaria prorsus inedia periisse.

Prætera annotaverat nescio quis in margine codicis Gou-
riani, Richardum 2. cibum & potum omnino reppulisse ubi intellexerat, Hollandum, comitem Cantiorum, & Spenferum cum suis contra Henricum 4. conspirantibus à vulgo Ciren-
cestriæ fuisse occisos.

Inventio patris & matris S. Brendani.

Pag. 368.

Anno D. 1199. contigit in quadam Angl. patria, scilicet
provincia Salopesbirienfi, apud pagum, quæ Ludelania nun-
cupatur, quod pagenses ejusdem oppidi decrevissent ecclesiam
suam, quod brevis esset ad continendam se plebem contin-
gentem, longiorem construere. Quocirca oportuit quandam

^c
terræ tumulum magnum ad occidentem ecclesiæ solo coæ-
quare, qua murus ejusdem debuit extendi. Cumque præmis-
sum collem fodiendo complanassent, invenerunt tria mausolæa
lapidea, & corpora Sanctorum decencia; quæ dum aperuiss-
sent, repperunt 3^m. Sanctorum reliquias hoc scripto in uno
bustorum in schedulam composito, quæ prius intrinsecus
cera, exterius vero plumbo fuerat involuta, his verbis Angl:
expressis: "Hic requiescunt S. Fercher, pater Brendani, beata

^{ra}
"pignora, Sancti scilicet Ibernienfes, pulcher lapide & solo
"inclusa. Sancta quoque Corona, mater prælibati Brendani,
"matertera videlicet Columkilli, electi Dei. Sanctus . . . .
"Cochel, germanus ejusdem Sanctæ. Hic nempe quindenis
"deguerunt annis, dum Sanctorum Britan: adirent patrocini-
"nium post obitum Ludæ increduli." Quorum deposita cle-
rici ejusdem ecclesiæ ab humo levantes, in archa lignea po-
fuerunt eademque in ecclesiam gestantes decenti locello col-
locaverunt 3 Id. Apr. operientes, quoad dominus aliquas vir-
tutes eorum meritis & intercessionibus patrare dignetur, cui
laus, honor, & gloria in secula. Amen.

Hæc in meam gratiam transcripsit è schedula quadam Cle-
birius, abbas quondam Durenfis Ferulegæ Maisfeuetum.

E libello

E libello de locis, quibus S. in Angl. requiescunt.

Rex vero Edgarus Glesconia in theca argentea honorifice locatur.

In vico quodam, qui dicitur Hefelb, S. Wulfricus, vir mi

In Branctona S. Brannocus, vir miraculis clarus, pausat.

In villa quadam juxta Thorich flu: beatus martyr Joannes pausat, qui ex una parte flu: decollatus, caput proprium inter brachia amplexus flu: illud, quod inter ripas mag: spatium perhibetur habere, transvadavit, & super alteram ripam posuit, & in utroque loco in ejus honore ecclesia habetur.

In vico, qui vocatur Chetelhampton, S. Hyeritha virgo quiescit.

In villa, quæ Mudwennestow dicitur, S. Mudwenna quiescit.

Reliquiæ beatæ Hildæ abbatissæ in monasterio Glesconienti.

S. Werburga apud Cestram.

S. Wenefreda Salapiæ.

S. Milburga apud Weneloch.

S. Ælwinus apud Culnam.

S. Brenwaldus apud Bamptonam.

S. Domnanuerdh apud Beckeleiam.

S. Romwaldus apud Bukingham.

In monasterio Helienfi S. Etheldrida, S. Wiburga, S. Sexburga soror ejusdem, S. Ermenilda filia Sexburgæ.

Apud Ramefey S. Ivo, Ethelredus, & Ecbertus, qui permissione regis Egberti à Thunner occisi sunt.

S. Herbertus martyr apud Huntedune.

Sacra Botolphi ossa ab Icanno à beato Ethelwaldo, Wintonienfi episcopo, translata, & trifarie divisa, caput apud Ely, medietas corporis Westmonasterii, reliqua pars Thorneiæ reconditur.

In territorio urbis Lincoln: S. Hibaldus confessor.

Ripon.

* S. Joannes archiepiscopus Ebor: S. Brithanus abbas discipulus ejus, & S. Wolfritha.

confessor

Apud Eboracum S. Gulielmus martyr, ejusdem urbis archiepiscopus, S. Egbertus & S. Boso archipræfules, & S. Everilda abbatissa, quam pagani cum omni conventu suo interfecerunt.

Godricus Anachoreta Dunolmi, & capita Oswini & Oswaldi regum & martyrum.

In monasterio Lindisfarnenfi Eata, & Alfridus, & Eadbertus ejusdem loci episcopi, & Ceoluulphus rex & confessor, & Oildiualdus Anachoreta.

Pag. 370.

Apud Tinemutham S. Oswinus rex & martyr, & S. Herebaldus abbas ejusdem loci.

a Asteriscus est à manu Lelandi.

Apud

Apud Lindisfarnum in crypta beati Petri S. Aidanus, ejusdem urbis episcopus.

In monasterio Penelech S. Tuda episcopus.

In monasterio Strenelhaul Hilda abbatissa, S. Ælfleda, & pater ejus rex Oswius, & mater ejus Eanfleda, & pater matris ejus Edwinus, & Trumwinus episcopus, cum multis aliis.

Apud Beghinges S. Beghinga virgo.

p. 400. Apud Burton super Trent Modwenna. & pag 373

Excerpta ex veteri codice Ceorteseano.

S. Cuthburga sepulta in Winburnan minster.

S. Fredefuidda in Oxenforde.

th
S. Cudmannus in Stenig prope Brembre flu.

flu:
S. Dioma apud Ware Stow, quod vocatur Ceorlingburg, prope aquam de Winrisc.

S. Beocca abbas, & S. Edor presbyter, & S. Fritheuale rex de Astapeled apud Ceortese.

Erkenualdus abbas de Ceortese monasterii à Fritheualdo instituti.

S. Merwenna abbatissa & Æthelfleada in Rumesige prope amnem Treftau.

Hæc, quæ sequuntur, scripsit Thomas Gascoyne, doctor Theologiae Oxonii, anno D. 1441. edoctus à Joanne Horn octogenario, qui fuit parochialis sacerdos de Luterworth quo tempore Wiclivi obiit. Pag. 371.

Mr. Joannes Wiclif Angl. per D. Thomam Arundel, archiepiscopum Cantuar: fuit post mortem suam excommunicatus, & postea per D. in sacra Theologia Oxon. scilicet Richardum Flemyng, Eborac: diocesis, tunc episcopum Lincoln: fuit exhumatus, & ossa ejus combusta, & cineres in aquam juxta Lutterworth projectæ ex mandato Martini quinti. Et iste Wiclif fuit paralyticus per duos annos ante mortem suam, & anno D. 1384. obiit in die S. Sylvestri, & in eodem anno in die S. Innocentium audiens missam in ecclesia sua de Luterworth circa elevationem sacramenti altaris decedit percussus & specialiter in lingua, ita quod nec tum, nec postea loqui potuerit usque ad mortem.

Ex Chronico incerti autoris.

Wiclif studuit in collegio Cantuar: & indutus rufseta veste longa nudis pedibus incedebat.

Ex Chronico incerti autoris, quod reperi Oxon: in biblioth: colleg: Lindensis.

Anno D. 1457. Reginaldus Pecok, natione Wallicus, doctor
Tom. 2. F f f Theolo-

Theologiae, & episcopus Cicestren: qui ingenio & literatura pollens veteres hæreses renovavit.

Male sensit de Eucharistia, & de sanctionibus ecclesiæ.

Damnatus fuit apud Lambhith à Thoma Cantuar: episcopo & clero.

Recantavit errores suos apud D Paulum.

Ejus libri partim Londini partim Oxon. combusti sunt.

E libello quodam de causa contentions inter Henricum regem & Thomam Beket.

Nomina nobilium subscripta recognitioni privilegiorum tempore Henr. 2i. anno D. 1164.

Robertus comes Legrecestre, Reginaldus comes Cornub: Joannes comes Andeg: Robertus comes Clarenfis, comes Galfridus de Mandevilla, Hugo comes Cestre, comes Patricius, Gul: comes de Ferrariis, Richardus de Luci, Reginal: de S. Walerico, Rog: Bigot, Reginal: de Warennæ, Richerius de Aquila, Gul: de Braiosæ, Richardus Canville, Nigellus de Moubray, Simon de Bello campo, Humfridus de Boum, Mattheus de Hereford, Gualterus de Meduane, Manasses Bifer dapifer, Gul: Mallet, Gul: de Curci, Robertus de Dunstanville, Jocelinus de Baillol, Gul: de Lanualle, Gul: de Caitnero, Galfridus de Ver, Gul: de Hastings, Hugo Morville, Simon filius Petri, Gul. Mailduit camerarius, Petrus de Mara, Alanus de Nova villa.

Pag. 372.

Ex Chronic: veteri, quod mutuo sumpsi à . . . . .

Monachus quidam S. Joan: de Colcestre autor.

Anno D. 1095. fundata est ecclesia S. Joan: Colcest: ab Eudone dapifero.

Eudo dapifer obiit anno D. 1120. & Roasia ejus uxor anno sequenti.

Anno D. 1131. ecclesia S. Pauli combusta.

Anno D. 1144. obiit Gaufridus de Mandeville.

Anno D. 1153. obiit Simon comes Northampton.

Anno 1155. natus est Henricus, filius Henrici 2. & Alianoræ, & baptizatus ab Huberto, Cantuar: episcopo, in ecclesia. Hoc etiam anno fundata est ecclesia de Snapes.

Anno sequenti nata est Matildis, & baptizata in eccl: Christi London:

Anno D. 1163. Duellum factum inter R. de Munford & Henricum de Essex vi. Id. Apr. apud Redinge, quem Robertum Henricus in campo semivivum reliquit.

Anno 1166. Gaufridus de Mandevilla junior cum duceret exercitum in Gallias . . . . .

Gulielmus

Gulielmus comes Southfax & Arundel.

Anno D. 1170. comes Richardus, filius Gilt: in obsequio regis pluribus congregatis in Hiberniam navigavit. Ibi à quodam rege susceptus, filiam ipsius regis in uxorem duxit. Cujus auxilio idem Richar: partem sibi plurimam virtute subjungavit. Qua de causa, jubente rege Henr: mater ipsius Richar: Isabella nomine, apud Saesbiriā in carcerem violenter est intrusa.

Doura pro Dover.

Anno D. 1171. visus est draco miræ magnitud: apud S. Osthā de Chich per terram prope ferri. Ex cujus motu^a quandam domum incendit.

Anno D. 1172. apud villam, quæ dicitur Andieura, sacerdos^{over} quidam ante altare in oratione prostratus fulminis ictu percussus est, & cito vitam finivit. Similiter quendam laicum ignis cœlestis accendit, quem frater ejus liberare volens, eadem periculo subjacuit.

Anno D. 1173. Henricus, filius Henrici 2ⁱ. Winton: coronatur à R. archiepiscopo Rotomagen: jussu patris sui.

Eodem anno orta discordia inter Henricum patrem & filium regis.

Vigilia S. Mauricii ductu comitis^{ie} Leircestriæ applicuerunt Flandrenses apud Waleton, ^b qui cum essent impotentes expugnare patriam sævissime populatam, relinquentes, suscepti sunt à comite Hugone in Framelingham.

Applicuit iterum Flandrense navigium. Comes Leircestr:^e ex duobus appulsis navigiis fidentiore componens exercitum, à Framelingham usque in Gipevicum transitum fecit, & sociatis sibi subsidiariis agminibus prædicti Hugonis, inde proficiscens, invasit castellum, quod dicitur Hagheneth, eoque populato reversi sunt in Framelingham.

Ibidem de adventu comitissæ suæ ad Oreforde, utque post . . . captus sit comes Leircestr:^e ab Henricianis inter S . . . mundum, & villulam, quæ dicitur S. Martini de Fornham.

Reversi iterum Flandrenses, depopulantur Nordovicum, ^{pag. 373.} duce Hugone Bigot, anno D. 1174.

Comes David, frater regis Scotiæ, castellum de Huntingdon sufficienter munivit. Inde Leicestre veniens, associatis sibi oppidanis, totam provinciam turbavit max: prædas agendo.

^a Sic, cum octo punctis. ^b Sic, cum punctis tribus.

Anno 1177. Hugo Bigot, comes ^a Flandriæ, & Gul. de

Mandeville profecti sunt in terram sanctam.

Anno D. 1177. canonici reg: ingressi sunt ecclesiam de Waltham.

Anno D. 1178. Gul. Mandeville reversus est ab Hierosolymis in Angliam.

Anno D. 1180. canonici de Perendune migraverunt Maldoniam, habitatiunculam sibi constituentes in feudo R. Mantel.

Prior de Horsam, alias S. Fidei.

Anno D. 1184. Ranulphus de Glanville liberavit castrum ab obsidione Wallensium.

Lisne monasterium.

Abbas de Salesby.

Prior de Snape fit abbas Colcestr:

Fanum
Stephani.

Anno D. 1187. archiepiscopus Cantuar: extra muros Cantuar: novæ ecclesiæ amplitudine pergrandis fundamenta jacit, in quam, ut dicitur, ab ecclesia Christi Cantuar: rege concedente, sedem episcopatus transferre molitus est, introductis ibidem canonicis secular: quibus & præbendas partim ex suis, partim ex ecclesiis monachorum contulisse asseritur, &c. Ut papa archiepiscopi inceptis se opposuerit.

Anno 1189. dux Saxonum, gener regis, jussu imper: à patrio solo exulans, venit in Angl: traditusque est ei episcopatus Winton: ad sui sustentationem.

Anno 1190. Gul: cog: de Force filiam comitis de Aubermarle ducit uxorem. G. filius Petri totum honorem comitis Gul: à rege grandis pecuniæ largitione obtinet.

Comes de Lecestre & comes de Ferriers iter Hierosolymam aggressi in fata concedunt.

Ranulphus de Glanville apud Acres in exercitu moritur.

Anno 1191. Exheredati quidam in occidentalibus Angl: partibus latrocinia exercent, à quibus Staford incenditur. Conventria & aliæ villæ depopulantur.

Anno 1193. castellum de Windeshore obsidetur, dum Johannes fratris sui regnum invadere tentat.

Castellum de Suinesey [^b obsidetur] à Guallensibus, at ab Angl. defenditur.

Transfertur sedes episcop: Bathon: ipsius abbate episcopo Wigorn: effecto.

Anno 1194. castellum de Merlebyri obsidetur & capitur. similiter & Tikhille.

Pag. 374.

Comes Albericus moritur.

Anno 1196. castellum Aubermarlæ à rege Franc: capitur, & solo æquatur.

^a Sic, cum signo. ^b Adjeci.

Anno

Anno 1197. Richar: rex in villa, quæ Andeley vocatur, ad archiepiscopum Rotomagen: spectante castellum firmat.

Robertus, prior de Herlea, monachus S. Petri Westmonaster: Abbatissa de Alneftow. Alneftow.

Anno 1202. Richardus de Munfichet moritur.

Anno 1204. rex Angl. Joannes concedit Alberico de Ver jus suum de comitatu Oxoniæ, & efficit comitem, accingens eum ditiffi gladio. Verus donatus comit: Oxon:

Anno 1207. Otho, nepos regis Angl: & rex Aleman: apud Or Arefwell in Angl: applicuit, & brevi in patriam suam redit. Orwelle.

Anno 1207. natus est Henricus, filius Jo: regis.

Anno 1208. Joannes rex omnia castella Gul: de Braels in manum suam capit, & ea cuidam Brabantio, nomine Gerardo de 4 Atie, custodienda tradidit, &c. Ut Gul. filius Gul. de Braels, indigne factum tulerit.

Robertus Prior de Waleton.

Anno 1209. Henricus, dux Sax: frater Othonis, regis Alemanniæ, apud Gernemuth applicuit.

Richardus, filius Joannis regis, nascitur.

Computatio fisci, quæ apud Westmonaster: omnibus diebus solebat exerceri, per regem Joannem transfertur Northampton. Scaccarium regis transfertur Northampton.

Anno D. 1210. Robertus de Turneham obiit.

Anno D. 1211. castellum D. Londonienfis de Storteforth imperante rege diruitur. Castellum de Storteforth, ubi nunc carceres episcopi London: in Hertfordshire.

Lewelinus, princeps Di. regis Angl: sibi videns pernecessariam, cum vires resistendi non haberet, totam terram Gualliæ citra Snawdune Joanni regi Angl: jure hereditario concessit, & de parte residua ipsum & successores suos facit heredes, nisi de filia regis, quam in uxorem habuit, prolem susciperet.

Magnatibus suis exheredationem & minas Joannes intentabat, & præcipue Roberto filio Gualteri, & Roberto filio Rogeri, & Eutachio de Vesci.

Anno 1212.

Robertus filius Gualteri cum uxore & liberis fugit in partes transmarinas. Castellum ejus in London, quod dicitur castellum Bainardi, cum omnibus in eo constructis solo tenus æquatur.

Idonea priorissa de Wikes.

Prioratus de Wikes prope Arwich.

Robertus filius Walteri terris suis restitutus.

Anno D. 1214. Albricus de Ver comes Oxon. obiit.

Anno 1231. Richar: comes Cornubiæ, duxit sororem Gul: Marefcalli, relictam Gileberti, comitis Gloverniæ, qui hoc anno obiit. Pag. 375.

* Puncta sub ti.

Eodem

JOANNIS LELANDI

Eodem anno rex fecit cellam converforum London: Hoc anno conversus sum die Purificationis B. Mariæ.

Anno D. 1232. Joannes de Bello campo fecit rotundam tabulam.

Hoc anno natus est Henricus, primogenitus Richar: comitis Cornub:

Anno 1233. Rogerus Bigot & H. de Ver comites efficiuntur.

Anno 1234.

Richardus Mariscalus occiditur. Successit Gilebertus.

Anno 1235. Rogerus de Quincy efficitur comes Winton: Et rex de Man miles.

Anno D. 1239. natus est Edwardus, primog: regis.

Anno 1240. nata est Margeria, filia regis.

Anno 1241. G. Mariscallus periit in Torneamento.

Anno D. 1243. Hugo comes de Arundel obiit, & sepultus est in monaster. suo de Wimundesham. Nata est Beatrix, filia regis, in Vasconia.

Anno 1244. concordia facta apud Novum castrum super Tinam inter Anglum & Scottum.

Anno D. 1245. Edmundus, filius regis secundus, natus est.

Rex firmavit castrum munitissimum, quod vocavit Gannoc,

ex opposito de Snawdune ex ista parte amnis.

Anno 1247. Gul. de Valence, dictus frater regis ex parte matris, à domino rege accinctus est cingulo militari,

Anno 1248. obiit Matildis Bigot, comitissa Waren & Norfolk.

Rogerus Bigot, comes Marecallus, quorundam æmulorum instinctu, ut dicitur, procurat divortium fieri inter ipsum & comitem.

Anno 1249. Hauisa de Lanualley, uxor Joannis de Burgo, obiit, & sepulta est Colcestriæ in capitulo cum parentibus suis.

Robertus de Ver, filius Hugonis de Ver, comitis Oxon: accepit conjugem Aliciam, filiam Gileberti de Sanford, cum tota hereditate paterna.

Gul. de Longa spatha, comes Saresbir: occisus à paganis in terra sancta.

Anno 1252. domus de Marham sanctimonialium incorporata est or: Cistert:

Abbatia de Sibeton in Suthfolc:

pag. 376.

Ex annalibus Thomæ Wike, canonici de Oseney.

Anno D. 1066. Gulielmus dictus Le Bastarde, dux Normanniæ, venit in Angliam.

Haraldus rex, coxa præter nates præcisa, letaliter vulneratus est.

Guli-

Gulielmus Longespe, filius Rollandi, primi ducis Norman:
Anno D. 1077. obiit Heremannus, episcopus Shirebur-
nensis, qui tranſtulit ſedem episcopalem de Shireburne ad ca-
ſtrum veteris Saresbyriæ.

Anno D. 1086. Gul. rex Angliæ regnum deſcribi fecit.

Anno D. 1106. Robertus Curtoise^{hoſe}, dux Norman: captus
eſt ab Henr: rege, fratre ſuo, & exoculatus in Angliam miſſus eſt.

Anno D. 1114. Exſiccata eſt Tamifia, & mare ſe retraxit
per decem milliaria duobus diebus.

Anno 1123. Mortuo Roberto, Lincoln: episcopo, ſucceſſit
Alexander, frater Rogeri, Sarum episcopi. Hic Rogerus pau-
per capellanus de partibus tranſmarinis adhæſit regi Henrico
adhuc junioris ætatis, & factus eſt ejus capellanus. Quo in
regem ſublimato, factus eſt ejus cancellarius, & quaſi totius
regni adminiſtrator. Deinde, volente rege, factus eſt episco-
pus Sarum: qui pro nimio ſuperbiæ faſtu ædificavit duo mu-
nitiffi caſtra, Shireburne ſcilicet & Deviſas. Evectus poſt-
modum in ſublime, fratrem ſuum Alexandrum de Gallia in
Angl. evocavit, quique, fratre procurante, factus eſt Lincoln:
episcopus, & fraternæ ſuperbiæ non tepidus æmulator, con-
ſtruxit caſtra de Newark, Laſſorde, & Banbyri.

Anno D. 1129. Robertus de Oyli fundavit monaſterium de
Oſeney.

Anno D. 1137. tempore Stephani regis commiſſum eſt
grave prælium inter Normannos & Wallenſes apud Cairdi-
gan, in quo pluribus interfectis repulſi ſunt Normanni.

Anno D. 1138. Matildis imperatrix evocavit in auxilium
virum nominatiſſi & potentem fratrem ſuum Robertum, comi-
tem Gloceſtr: quem pater ſuus rex Henricus de non legitimo
concubitu progenuerat; in quo ſibi uſque adeo complacebat,
ut filiam unicam & heredem cujuſdam comitis Glouceſtrenſis
conjugali ſibi matrimonio copularet, caſtraque munitiffi: Bri-
ſtolle & Marleberge, & alias terras ampliſſi: assignaret.

Anno D. 1147. fundata eſt abbat: Brueriæ or: Ciſtert: * *
Henricus primogenitus Henr: 2ⁱ. Richardus 2°. Gauſfredus

3. Joannes 4. genitus.

Anno D. 1174. Randulphus de Glanville, Barnardus de Pag. 377.
Bailliol, Gul. de Veſcy, Robertus de Stoteville, regis Angl.
fautores, cum pauco exercitu occurrerunt, habitoque con-
greſſu cum Scottis prope caſtrum Alnewike regem Scotiæ ce-
perunt, totumque ejus exercitum vel ceperunt vel interfece-
runt. Deinde regem in caſtro de Richemont cuſtodire man-

a Sic, cum aſterifco in margine, & cum duob. ſignis ſub primogenitus.

cipaverunt.

cipaverunt. Captus est ibidem cum rege Scottorum adjutor
ejus præcipuus, Robertus comes Leyrceitr:

➔ Anno D. 1173. Richardus Lucy, cui, absente rege, regni
cura commissa fuit, obsedit Leyceltriam & cepit, muros pro-
stravit, & solo tenus complanavit.

Petrus de Pontefracto pseudopropheta tempore Joannis, re-
gis Angl:

Anno D. 1216. rex Joan: in monasterio de Swinisheved,
quod est in provintia Holandiæ, intoxicatus est, ut dicebatur.

Anno D. 1219. Gulielmus senex Marefcallus, comes Pen-
brochiæ, miles strenuiss: & per orbem nominatiss: obiit.

Anno D. 1220. fundata est nova ecclesia de Saresbiry.

Eodem anno Hubertus de Burgo tutor & custos designatus
Henrici 3i. jam 14. annum agentis.

Anno D. 1224. Gulielmus Marefcallus duxit sororem Hen-
rici 3. in uxorem, quo mortuo, illa votum castitatis fecit, sed
postea nupsit Simoni de Montefort, comiti Leirceitr:

Eodem anno Henricus 3. in odium Lewelini, principis
Walliæ, fundavit castellum de Montgomery.

Anno D. 1231. Gul. Marefcallus junior venit de Britan: in
Angl: & Isabellam sororem suam, comitissam Glocest: re-
lictam Gilberti de Clare, Richardo comiti Cornub: matrimo-
nio copulavit, & post dies 15. obiit.

Richardus Marefcallus, frater ejus, successit ei in hereditatem.

Anno D. 1232. Petrus de Rupibus, episcopus Winton: ac-
cusavit Hubertum de Burgo, comitem Cantia, apud regem,
ut Petrum de Rivallis, nepotem suum, promoveret.

Anno D. 1232. obiit Randulphus, comes Cestria, in ca-
stello de Walinforde.

Anno D. 1233. Gravis dissensio orta est inter Dm. regem &
Richardum Marefcallum, adeo ut, invalescente contentione,
rex disseisiret ipsum, & præcipuos fautores suos, Hubertum de
Burgo, Gilbertum Basset, & Richardum Siwardum, de omni-
bus terris eorum in Angl: & commisit eos Petro de Rivallis,
& fecit prosterni domos eorum.

Fuga Huberti de Burgo ad Aufteclife, & inde ad castellum
de Strogil, i. e. Chepstow.

Richar: Marefcallus, victus bello ab Hugone & Waltero de
Lacy, & Mauritio, filio Giraldis, post 15. dies obiit ^a in castello
suo de Kildar, cui successit Gilbertus frater ejus.

Gilb: Maref-
callus obiit
An. D. 1241.
successit ei
Walterus
Marefcal-
lus, frater
ejus.

Gul. de Mareis, pyriticam exercens, occupavit Pag. 378.
Lundey, inf: Sabrini flu: anno D. 1238.

Baldewinus, comes insulæ, profectus est cum Richar: co-
mite Cornub: in terram sanctam ^b.

^a A. D. 1234. ut ex Edit. Galeana colligimus. ^b Anno viz. 1240.

alias Senchia.

Anno D. 1243. Quintia nupsit Richardo, comiti Cornubiæ, apud Walingforde.

Polydoro Cynthia, Paulo Æmilio Sanctia.

Anno 1244. regina peperit Edmundum secundo-genitum.

Fratres Henrici 3ⁱ. regis. Electus Winton: Gul. de Valence, Galfridus & Guido de Lizignano, & Petrus Sabaudus avunculus reginæ.

Anno D. 1258. intoxicatus est Richardus, comes Glocestriæ, & Wilhelmus de Clare, frater ejus, per quendam de militibus Gualterni de Scoteney, sicut vulgo dicebatur.

Anno D. 1261. rex Angl: recepit castellum de Dover, quod Hugo de Bigot occupaverat.

Eodem anno Ds. Walterus de Merton factus custos regii sigilli.

Henricus de Hastings, Joan: de Vescy, G: de Lucy, Nicolaus de Segrave, R: de Veteri ponte, Gul. de Montchanesy, capita Baronici belli. Et hi quidem postea adjunxerunt sibi Simonem de Monteforti cum multis aliis nobilibus.

De monte Canusio.

Anno D. 1263. Simon de Montiforti cum baronibus castrametatus est in parco de Iftelworth.

Iftelworth, manerium Richardi regis Ro. incensum & direptum à Londinensibus.

Iftelworth, ut ego arbitror, non longe abest à monasterio de Sion:

Londonienses incenderunt & diripuerunt palatium Richardi, regis Ro: quod habebat in suburbio Westmonaster:

Maneria præcipue Di. Gul. de Valentia, regis Germani, quia alienigena fuit, incenderunt.

Anno D. 1264. intravit urbem Oxon: contempta Frediswidanorum superstitione.

Gul. de Bardolf, designatus custos castri de Notingham à baronibus, tradidit illud, inconsultis illis, regi.

Eodem anno opp: videlicet Northampton & Notingham. cum castris recepta à regis militibus.

Henricus 3. cum Richardo fratre, & Edwardo filio suo, ac multis nobilibus aliis, captus est in conventuali ecclesia de Lewis.

Comes de Waren, Gul. de Valentia, Hugo de Bigot, capto rege, fugerunt ad castrum de Pevenesey, & inde in Franciam.

Gilbertus, comes de Gloucestre, H. Dispensarius, & Joannes, filius Joannis, tenuiter post victoriam donati à Simone de Monteforti, postea ejus imperio ægre audientes erant, & maxime comes de Glocestre.

Princeps Edwardus in custodia Simonis de Monteforti exiens Herefordiæ, opera Thomæ de Clare, fratris comitis Gloucestriæ, evasit.

Joannes Giffard singul: decus militiæ post comitem Gloucestr: Pag. 372.

Pons Vero-
contensis.

Pons Wigorn: ab Edwardo principe contractus ne pertransiret Simon de Monteforti.

Gloucestr: cum castro recepta ab Edwardo principe per conditiones.

Wintonia civitas capta à baronibus.

Simon de Monteforti occisus in bello Eoveshamensi per Edwardum principem, & comitem Gloucestr:

Recepto à Regis castello de Dovar, uxor Simonis de Monteforti in Franciam transfretavit cum Americo & Richardo filiis suis.

Bromsfeld
castellum.

Simon de Monteforti junior occupat insulam de Axholme, adjuncto sibi Joanne Deyville, & Baldewino Wake qui fraudulenter evaserat de castro de Brunisfeld à Joanne Giffard, cujus captivus fuerat.

Simon junior de Monteforti insulæ de Axholme cessit per conditiones ab Edwardo principe oblatas.

Comes Ferrariensis, adjuncto Baldewino Wake, & Joanne Deyville, & aliis, castra ponit apud burgum de Cestrefelde, ubi postea per Edwardum principem, & Henricum primogenitum Richardi, regis Ro: Ferrariensis victus & captus est, & Windeforam missus in custodiam.

Adam de Gurdon devastans cum aliis partes meridionales victus est & captus ab Edwardo principe prope sylvam de Awelton.

Helienfis insula occupata ab exheredatis, à quibus & Nordovicum & Linum postea direptum.

Henricus 3. redditum sibi castrum de Kenelworth tradidit Edmundo filio suo secundo-genito.

Anno 1265. Pontifex Ro cassata electione Gul. decani Ebor. qui circa festum S. Nicolai de curia rediit Ebor: contulit archiepiscopatum cuidam de ordine fratrum Minorum,

Bonaventura electus in archiepiscopum Ebor: Baldewinus Wake evasit ex castello de

ome
Brunsfeld, quæ in custodia erat Joannis Giffard.

dicto Bonaventura, qui timens pelli suæ ne forte furiam Angl: quæ non dum sedata fuit ad plenum, sibi sentiret infestam, tantæ celsitudinis dignitatem episcopo Ro. resignavit.

Joannes de Eyville & Robertus de Wileby capitanei exheredatorum qui occupaverunt Helienfem insulam.

Anno 1265.

Cairuske.

Simon de Monteforti occupavit Cairusk, castrum dominicum comitis Gloucestr: & Novum portum, vicum maritimum: sed comes Gloucestr: utrumque paulo post recuperavit.

Pag. 380.

Anno D. 1267. Gilbertus de Clare, comes Glocestriæ, urbem Londinensem occupat & firmat.

Henricus Pedo pyrata.

Henricus

Henricus de Haltinges factus capitaneus exheredatorum inf: Eliensium occupantium.

Anno D. 1269. Ds. Edmundus, regis Angl. secundo-genitus, unicam filiam comitis Albemarlæ, cui ex successione paterna comitatus Albemarlæ, cujus redditus & proventus non exiles, sed amplissimi dinoscuntur, & ex materna comitatus Devonizæ, & dominatus insulæ jure hereditario competebar, solenni sibi connubio copulavit.

Eodem anno Henricus, primogenitus Richardi, regis Ro. &

comitis Cornubiæ, duxit filiam nobilis Gastonis de Byerra. ^{Byarra.}
Richardus, rex Ro: duxit in uxorem filiam Theoderici de Falkemonte Alemanni. ^{Nupt. Richardi, regis Ro:}

^u
Tonebrige & Heneley munitiones Di. de Clare, comitis Glocestr: ^{Tounebrige } castella } in Cantia.}
Heneley ^{} in Warwiccia.}

Anno 1270. Alanus de la Züsche à comite de Warennæ in ipso foro judiciali Westmonasterii gladiis impetitus, & in fugam tam graviter vulneratus, ut postea inde mortuus sit.

Joannes & Henricus, filioli Edwardi principis, commissi custodiæ & curæ Richardi, regis Ro: dum ipse abiret in ^{Joannes } fil: Eduardi}
^{Henricus } princ:}
militiam terræ sanctæ.

Turris ecclesiæ S. Mariæ de arcubus Londini cecidit.

Henricus, primogenitus Richardi, regis Alemanniæ, occisus est Viterbii in Italia à Simone de Monteforti juniore, cujus corpus postea in Angl. delatum est, & in monasterio Heyles tumulatum. ^{Cædes Henrici, filii Richardi, regis Ro:}

Anno D. 1271. Joannes, principis Edwardi primogenitus, obiit, & Westmonasterii sepultus est.

Hoc anno obiit Ds. Philippus Basset.

Hoc anno obiit ex paralyfi Richardus, rex Ro: in castro de Bercamstede.

Anno D. 1272. inopinata inundatio aquarum, erumpentium de cavernis terræ, partem max: civitatis Cantuariensis operuit, ubi nunquam prius aquæ currere visæ sunt. Ita quod violentia gurgitis, impetuose currentis, domos plures & ædificia diruendo in planitiem convertebat, viros & mulieres, tam senes quam parvulos, submergebat.

Eodem anno Edmundus, filius regis Alemanniæ, comes Cornub: Margaretam, Gilberti comitis Glocestr: sororem, duxit in uxorem.

Henricus Lacy hoc anno factus miles & comes Lincoln:

Anno D. 1274. obiit nobiliss: Da. uxor Edmundi, fratris regis Pag. 381.

regis Edwardi primi, cui hereditaria successione pertinebat comitatus Albemarlæ, patre videlicet diu ante defuncto, cui sola hereditario jure successit, & si matrem adhuc superstitem supervixisse potuisset, comitatus insulæ & Devonix simili ratione sibi competisset. Cujus interitus, immo etiam privatio tantorum dominatuum, animum mariti non mediocriter contristavit.

Gastonus de Biarre, homo Francus, traditus est Stephano de Pencestre militi, & custodi castri Oxon:

Anno D. 1275. Edmundus, frater Edwardi primi regis, dominam reginam Navarræ & heredem conjugio sibi copulavit.

Emericus de Monteforti navigaturus in Walliam à Bristolienfibus captus est, & in custodiam detrusus: sed postera precibus Franci liberatus est.

Philippus de Eya, vir clarus, sepultus in monasterio de Ofeney.

Anno D. 1277. Edwardus rex magnam partem max: sylvæ inter Cestram & terram Lewelini defecuit. Duo castra munivit: pro situs aptitudine coepit ædificare, videlicet Le Flint & Rutheland.

Mona insula ab Eduardinis militibus eodem anno capta.

Lewelinus, princeps Walliæ, duxit Wigorn: in uxorem filiam Simonis de Monteforti.

Convivium
rotundæ ta-
bulæ.

Kenelworth
nomen for-
situm sum-
psit à Ke-
nelmo.

Anno D. 1279. Rogerus de Mortuo mari celebravit convivium rotundæ tabulæ in castro de Kenelworth.

Anno D. 1281. Edmundus de Mortuo mari cepit Lewelinum, principem Walliæ, & ejus caput Edwardo regi transmissit.

Anno D. 1282. Edwardus rex celebravit pascha in monasterio de Aberconwey Cistert:

Richardus de Knapwelle Dominicanus, hæreticus.

Anno D. 1286. Holandia submersa, & maxima pars villæ S. Botolphi.

Pag. 382.

Robertus
Tiptotus
præfectus
Cambriæ.

Thomas de
Clara obiit
in Hibernia

1287.

Pag. 383.

Tutela principatus Walliæ commissa ab Edwardo Roberto de Tibetot.

Una die quater fluxit mare & refluxit.

Monasterium de Spaldinges & oppidum de Gernemuth dispendia magna acceperunt aquarum inundatione.

Anno D. 1288. bona pars opp: S. Botolphi conflagravit.

Gul. filius Stephani, Scriba in C . . . . . Angl: & diaconus in capella Thomæ Becket, & ejus convictor, scripsit patroni sui vitam non inerudite, cui libro præfixit libellum de situ & nobilitate Londini.

Ex libello de situ Londini.

In ipso prologo libelli scribit, se interfuisse concilio Northamptonæ, cum fugam ornaret Thomas Becketus, & morti ejus Cantuariæ interfuisse.

Inter

Inter nobiles urbes orbis, quas fama celebrat, civitas Londonia, regni Anglorum sedes, una est quæ famam sui latius diffundit, opes & merces longius transmittit, caput altius extollit. Felix est æris salubritate, Christiana religione, firmitate munitionum, natura situs, honore civium, pudicitia matronali, ludis etiam quam jucunda, & nobilium est fecunda virorum. Quæ singula semotim libet inspicere.

Tum in Londonia, tum in suburbio, tredecim majores ecclesiæ conventuum, præter minores parochias 127. A religione.

Habet ab ^{occidente} 4 ^{oriente} oriente arcem Palatinam, ab occidente duo castella munitissima.

Portas habet 7.

Londonia similiter ab austro murata & turrata fuit, sed flumini: Muri urbis ad meridiem.

max: piscosus Tamefis, mari influo refluxoque qui illac allabitur, moenia illa tractu temporis alluit, labefactavit, dejecit. Item sursum ab occidente palat: reg: continet super flum: eundem, ædificium incomparabile, cum antemurali & propugnaculis, 2. millibus ab urbe, suburbano frequenti continuante.

Item ab Euroaquilone sunt pascua, rivi, molendina, & saltus, latebræ ferarum, videlicet damarum, cervorum, aprorum, & taurorum sylvestrium.

Fons Sacer, fons Clericorum, fons Clementis in suburbiis præcipui.

Londonia tempore Stephani ostentabat equitum 20. millia, peditum ^b 40.

Tres principales ecclesiæ Londoniæ scholas ex privilegio habebant.

Scholastici Londini in literis frequenter pericula faciebant.

Publicæ coquinæ prope ripam Londini.

Celebre spectaculum nobilium equorum venalium Londini Pag. 384.
sexta feria. Ibidem certamina equorum. In eodem campo vinum
forum bovinum, ovinum, & porcinum. ... eselde

Londonia per regiones distinctas consules & vicecomites habet. Habet senatoriam dignitatem & magistratus minores.

Habet eluviones & aquæductus.

Solæ pestes Londini immodica stultorum potatio & frequens incendium.

Londonia pro theatralibus ludis habent miraculorum & passionum sanctorum repræsentationes.

Singulæ scholæ singulas pilas habent.

a Voces supra lin. sunt à manu ipsius Lelandi, qui nimirum ita legend. censuit. Aliter tamen in Codice Marescallano, quem diligenter & accurate edidimus sub finem octavi voluminis Itinerarii Lelandi. *b* 60. in Ed. nostra prædicta è Cod. Marescallano.

Singulis diebus dominicis in Quadragesima exit in campos juvenum recens examen in equis bellicosis, & certamine primis, quorum quisque aptus in gyros currere doctus equos. Erumpunt à portis catervatim filii civium laici, instructi lanceis & scutis militaribus: juniores hastilibus ferro dempto præfureatis simulachra belli cient, & agonisticam exercent militarem.

In feriis paschalibus ludunt quasi proelia navalia, ubi victus nonnunquam in profluentem cadit.

In festis tota æstate juvenus se exercet saltu, arcu, lucta, jactu lapidum, & choreis.

In festis diebus hyeme tauri & urfi publice canibus exagitantur.

Ubi autem fossa, proxima muris aquilonalibus, congelatur, super glaciem lapsu pedum ludum nonnunquam invicem se palis petentes.

Cives suum jus venandi habent in Middlesax, Herfordshire, & tota Chiltre.

Omnes fere episcopi, abbates, & magnates Angliæ, quasi cives & municipes sunt Londini, sua ibi habentes ædificia præclara, ubi se recipiunt, ubi divites impensas faciunt.

Londonia Matildem imper: & Henricum 3. regem protulit.

E libro Gul: filii Stephani, civis London: de vita Thomæ.

Thomas Beketus sub Roberto priore aliquandiu in monaster: de Mereton educatus.

Thomas adolescens studuit Parisiis.

Thomas vicecomitum clericus London:

Thomas per Baldewinum archid: & Eustachium, fratres Bonienses, hospites patris sui, familiaris factus Theobaldo Cantuar.

Thomas Rogerum de Ponte episcopi, unum de suis olim clericis, ad archiepisc: promovit Ebor:

Hic Rogerus de Ponte episcopi primum invidebat Pag. 385.
succes . . . . . Thomæ Beketi.

Thomas refugium habuit apud Gualterum, fratrem Theobaldi archiepiscopi, & tum archid: Cantuar: postea vero episcopum Rofensem.

Thomas primum habuit ecclesiam S. Mariæ in littore London, ex dono Joan: Wigorn: episcopi, postea accepit ecclesiam de Otheford ex dono Theobaldi archiepiscopi.

Postea habuit præbendam London: & alteram Lincoln:

Thomas deinde studuit legibus Bononiæ per annum, & postea Autisiodori.

Thomas factus diaconus & archid: Cantuar:

Thomas opera Henrici, Winton: episcopi, factus cancellar: Angl: Flandrenses

S. Marie
hille.
Vita Tho-
mæ Beket.

Flandrenses opera Thomæ Angli: expulsi, & castella, quæ de novo multa firmaverant, diruta.

Thomas palatium regis, ruinam minans, Londini incredibili celeritate reparat.

Thomas sibi perquirebat præposituram Beverlaci, donatio-
nem præbendarum de Hastings à comite Augensi, turrim
London: cum servitio militum addictorum, castellariam Eye
cum honore septies 20. militum, & castrum Berchamstede.

Thomas
decanus de
Hastings.
Comes Au-
genfis.
Eye ca-
strum.

Robertus canon: de Mereton confessor Thomæ.

Richardus de Ambli, vir mag: profapiæ, clericus Thomæ.

Henricus rex filium & heredem suum Thomæ alendum & docendum commisit.

Thomas singulis diebus mag: erogabat dona.

Thomas secreta passus est flagra à Roberto priore S. Trinitatis London: & Cantuar: à Thoma presbytero S. Martini.

Henricus 2. opera Thomæ perfecit orient: partem ecclesiæ monaster: de Mereton.

Henricus ante pascha jejunabat & vigilabat apud Mereton.

Robertus de Melum Anglus, qui studuerat in Gallia, opera
Thomæ factus episcopus Herefordensis.

Robertus
de Melum.

Et Gul: monach: S. Martini de campis, qui etiam in Gallia studuerat, factus est abbas Ramefiæ.

Rex Henr: videns pauperem hyeme tenuiter vestitum, Thomam pene reluctantem pallio spoliatur, & pauperi dat.

Thomam, in Gallia apud S. Gervasium ægrotantem, reges Angli: & Franc: invifabant.

Auketinus, prior Legestriæ, Roma rediens, manica Thomæ tunicam vituperat.

Thomas 52. clericos in obsequio suo dum esset Cancellar: habet.

Thomas orator missus ad regem Franc: pro Margareta, ejus filia, quæ nuberet Henr: Henr: filio, ingentem comitatum & m . . . . supellect: splendorem secum tulit.

Mirabilis rex Angli: cujus cancellar: talis ac tantus incedit.

Pons Isaræ.

Vox Fran-
corum.
Pontois.

Thomas in reditu à Gallia Guidonem de Lavall, regis impugnatorem, cepit, & in carcerem trahit.

Thomas 700. milites habuit in obsidione Tolos . . . . . si

usus fuisset consilio Thomæ urbem cepisset . . . . .

Et postea ex suis 700. equites, 1200. stipendiar . . . . .

merentes . . . . .

Thomas eques Ingelramum equitem Francum prælio vicit, Pag. 386.

& ejus equum præripuit.

Gilebertus habitu monachus vinum vel carnes non gustans, Gilbertus
ex Herefordensi factus est episcopus London: Hic solus Hen-
rici factum non probavit, quod Thomam ex bellatore archi-
episcopum fecerat.

Gilbertus
episcopus
Hereforden:

Henricus

Henricus, filius Henrici regis, & Richardus Luci, cum aliis magnatibus interfuere consecrationi Thomæ.

Alexander papa 3. misit Thomæ pallium per Joan: Saresbiriensem.

Thomas usus est convictoribus monachis ac clericis honestiss: ac literatiss:

Rogerus comes de Clare. Vide num legendum, Richardus. Radulphus de Diceto legit Rogerus.

Thomas intendebat revocare castrum de Tuncbridge à Rogero comite de Clare, quod ab ecclesia Christi Cantuar: alienata fuerat, & hoc accessit ei ad cumulum indignationis.

Hic comes de Clare omnes fere nobiles propinquitate habebat sibi adhærentes. Et sororem pulcherr: totius regni habebat, quam rex aliquando viderat.

Thomas ecclesiam de Einesford Laurentio cuidam donavit. Gul. de Einesford, dominus villæ, hominem Laurentii extulit. Thomas Gul. excommunicavit. Hinc altera mali causa accrevit Thomæ.

Contentio apud Dunestaple inter Simonem, filium Petri, & Philip: de Broi, canonicum de Bedeford, qui sacerdotio suo ad annum multatus est, quod Simonem verbis parum honestis exacerbaverit.

Concilio de Clarendune interfuit Thomas, sed decretis regis Henr: non sine summa difficultate subscripsit.

Robertus archid: Oxfordensis, & postea episcopus Herford: familiaris ac clericus Thomæ.

☞ Duo Joannes Saresbirienfes familiares Thomæ, quorum alter fuit electus à rege in episcopum Pictavensem, alter exulabat.

Thomas repulsus à colloquio regis apud Wodeftok.

Thomas venit Northamptonam ad concilium, jubente rege; sed primo unum è servis miserat, id quod rex graviter tulit.

Quæsitæ ratio ecclesiarum vacantium tempore cancellar: Thomæ.

Joannes de Planeta & Radulphus de Diceto

Dici archid: London: ecclesiæ indolebant infelicitati Thomæ.

Gul: Malus vicinus, nepos Eudonis, comitis Britan: Engelgerus de Boum, Hugo de Gundevilla, Hugo de Mandevilla, Richardus Humex constabularius, Gul. filius Joannis.

Mr. Radulphus canon: eccles: London: in divina pagina doctor præcipuus.

Eduardus Grime crucifer Thomæ.

Simon de Creil miles abbas S. Augustini.

... Saresbirienfis ab adolescentia de bonis eccles: Cantuar: educatus.

... ter Hereberti
... ham extremis vitæ
... s sacerdos fuit.

Rex Gul: qui acquisivit Angl: potuit . . . . . lippus de Calna
 clericos suos domare. Odo, frater ejus, ... London: familiaris
 & Stigandus, archiepiscopus Cantuar: Thomæ.

exemplo sunt. . . . . annes Teifun baro
 Thomas fugit à Northamptona in . . . . . fautor Herberti.
 Cantiam: inde in Galliam. . . . . es honoris de . . . ode.

Gul: de Albeni, comes Arundel, cum . . . . . as Ridel ar . . . . .
 aliquot episcopis ad pont: Ro: missus ab . . . . . Cantuar: & Ri . . . . .
 Henrico rege contra Thomam. . . . . hid: Pic . . . . .

Comes Arundel nomine regis polli- . . . . . liares . . . . . Thomæ.
 cetur auctarium denariorum Petri in
 Angl: nomine Henrici, ut Thomam dignit: privaret.

Guido, clericus regis, decanus de Waltham.

Thomas exul studebat literis.

Stephanus de Okatona, Aluredus de Wathemestede, Alanus
 de Croindon in carcere fuerunt London: tanquam Thomæ
 familiares, sed pecunia redemerunt se.

Nigellus de Saccavilla, regis figillifer, excommunicatus à
 Thoma.

Alanus de Nova villa, Hierosoly: iturus, ab excommunicat:
 absolutus à Gilberto, episcopo London:

*E chronico Joannis Hardingi, qui vithmis vernaculis Anglo- Pag. 387.
 rum historiam scripsit. Floruit autem tempore Henrici
 quinti, Henrici 6ⁱⁱ. & Edouardi 4ⁱ.*

Walter of Oxforde an historiographer.

Sum say that Alcluith was the cyte that now is cawled
 Dounbriton.

Sum say that it stooode at the ende of the Picthe walle.

Sum say that it was the cyte that now ys cawllid York.
 Leyland. This bath no shadow of trewth.

Bladud when he had studied at Athenes brought Philoso-
 phers with hym yn to Britayne, that tawght at Staunford as in
 an univerfite. Leland. This is like a dreame.

King Leyre made a temple of Janus at Leyrcestre, wherin
 he was buried.

Condage made a temple of Mars at Perth, that now is
 cawllid S. Johns towne yn Scotlande. he also made the tem-
 ple of Minerva in the cyte of Bangor.

Belinus made the cite of Cair uske, now cawled Cairlegion.

King Hely was buried at Hely.

Claudius the emperour landed at Cairperis.

Ruteport, now cawllid Sandwiche.

Scottes, that is to say a collection of many yn to one.
 Leland. Thys etymon pleaseth not me.

Tom. 2.

H h h

Coile

Coile set his doughter Helene to lerning.

Wher than he made Thongcastel as menne told }
In Lindefey, that now is castre on the wold. }

The castel of Genoren builded by Vortiger nere the ryver
of Guay.

Hengist beheded at Conanboro in Kent.

Uther Pendragon builded a castel cawled Pendragon.

Uther besegying the town of Verolame, wherin Hengiste
funnes lay, rased fore the walles therof.

At port Ritipine, that now is Dover. Leland. Afore he
cawled yt Sandwiche.

Arturius.

The last batayle betwixt Arthure and Modred was by the
Ryver of Camblayne. Leland. corrupte pro Alaune.

Eata bishop of Exham apon Tine.

Pag. 388.

Anglesfeld in Barkshire.

Uthermar flu:

{ As Colman notified

{ In his cronicle and his cataloge

{ Entitled also wel in his dialoge.

King Edmund Irenside an Knute faught in the isle of Olney.

Rees, other wife cawled Richarde.

William Rufus builded the new castel apon Tine, and
caused the town to be walled. Leland. This is clene false
as concerning the towne waulle.

Harding, at the moryon of king Henry the v. bowght yn
Scotland for iiii. C. and fyfye markes certen writynges of
homage made by the Scottesche king onto king Henry the 2.
and his mother Mawde emperesse.

King Henry the 2. fowndid the priory of Newsted.

Pag. 389.

Ex historia Fabiani.

cap. 4.

The fawle of Gogmagog, now cawled the fawle of Dover,
where Corineus threwe down Gogmagog.

cap. eodem.

Luddes town, which by shortnes of speeche is now cawllid
Lundon.

cap. 9.

The flower of histories yn Frenche.

cap. 17.

Glamargan, the which is to say in Englishe Morgan's land.

cap. 28.

Moliuntius made the townes of Malmesbiry, and the Vyes.

cap. eodem.

Concordiæ

Templum Pacis made by Moliuntius, wher now Blakewel
hawle

hawle stondeth. Leland. But the table of Fabian's chronicle (as I remember) sayith, that templum Concordiæ stoode where the chyrch of temple barre stondyth now. But as for the old worke of Blakewel hawle, that at this day remaineth, with owt fayle was the Synagog of the Jues.

capo. 30.

Gilbertus hylle, that now is cawllid the Wreken.

capo. 43.

King Peridurus made the town of Pykering.

capo. 47.

Lud walled London, and made Ludgate.

Lud buried in Portlud, or Ludgate.

capo. 55.

Gloceter afore the tyme of Claudius was cawllid Cairlcon. Leland. This ys manifestly false.

capo. 70.

A feld nere Winchester cawllid Maesurian.

Guanus and Melga sent by Gratianus and Valentianus to molest the Britons that favored Maximus.

Leland. Thes wordes that folow were written in the margine of the 83. chapitre.

Thong castel stondeth with in iiii. myles of Feverham by the Tamise side, not far from Quinborow, which is now forfaren, and is cawllid of the borderers Thong castel. Leland. Howbeyt, as Fabian sayith, yt ys taken of autors for a town in Lindefey. But Fabian errith sumwhat in the site of the castel.

capo. 88.

Cole moore.

capo. 89.

The cyte of Ambry now cawllid Salisbury. Leland. . . .

capo. 90.

Eft Angles which is Norfolk and Sowthfolke.

capo. 104.

Pag. 390.

Nicol town, the which after sum menne is named War-wike. Leland. to no purpose.

Ibidem.

Leland. Fabian, if he were not deceyved yn the name, Arturius. faieth, that holy Gildas maketh mention of the valiantnes of Arthure. Wherefore he had an other exemplary then the printed, wher in by open wordes ys no mention of Arthure. More lykely yt is, that he had the folisch booke falsely intituled with Gildas name. For such a one remaineth yet in diversq libraries.

H h h 2

Leland.

Rutupinum.

[Rutupinum Ethelberts palace by Sandwich]

Leland. Yn the margine of the 109. chapitre Fabian speketh meately wel of Ethelbertes palayce by Sandwic; but he knew nothing that yt was the self place that the Romayns cawld Rutupinum.

capo. 120.

Sainct Paules chirch yn London was begon to be builded after sum writers of Sigebertus, King of Essex.

capo. eodem.

A citizen of London, at the exciting of King Ethelbert, builded a chyrch yn Thorney, now cawlid Westmynstre.

capo. 129.

Fabian maketh mention of an old registre that should be yn Paulis chirch yn London, conteynynge the fundation of yt, with diverse other old thinges concerning Englich chroniques.

capo. 141.

In the mynstre of Deirewood, or Beverle.

capo. 162.

A down in Sowtherey cawled Ocle.

capo. 180.

Edward the sunne of Alured repaired Manchester defaced by the Danes warre.

capo. 185.

John Lidgate, monke of Byri, made a treatise of king Athelstan, and Gui of Warwike that slew Colbrond the Dane.

capo. 196.

The body of S. Edward the martyr was translated to the abbay of Leofnere Herford.

capo. 197.

Ye shaul understande, that at this day the cyte of London had most building from Ludgate toward Westmynstre, and litle or none wher the chefe or hart of the cyte ys now, except that in divers places were housynge, but they stode owt of ordre. So many townes or cytes, as Cantorbury, York, and divers other in England, passed London yn buyldynge at those dayes, as I have seene or know by an old booke, cawled Domes day, sumtyme being in the Guyld hawl of London. But after the conquest yt encreased, and shortly passed al other.

Pag. 391.

capo. 198.

Lord Dane turned to Lurdayne.

capo.

capo. eodem.

Suanus bet down the walles of Exceter.

capo. 199.

Alphegus, bishhop of Cantorbury, martyred of the Danes at Grenewich by London.

capo. 200.

Canutus closed the lande of S. Edmund with a deepe diche.

capo. 204.

Okesford, or Otford.

capo. 209.

Hardycanute was buried the seconde tyme in faynct Clementes chyrch yard by side temple barre.

capo. 219.

Lindetingham, or Notingham.

Ibidem.

King William made a castel at Lyncoln.

capo. 222.

Fyer began in the chyrch of S. Pawle, and after brent a great part of London, anno 22. Gul. nothi.

capo. eodem.

The fyrst charter that was grawnted to London was by king Wylliam conqueror, and ys wryten yn Saxon conteyn- ing not past ix. lines.

capo. 226.

Smithefeld was a place vacant where menne layed ordure, and was also a place of execution.

capo. 232.

The cyte of Nicol, now cawlded Lincoln.

capo. 233.

The castel of Warwike, or Warwel.

capo. eodem.

The water of Urine, or Urne.

capo. eodem.

The abbay of Coggeshaul made by king Stephyn.

In the prologe before the actes of Richard the first.

The booke cawlded Domefday yn Saxon speche whereyn the custumes, lawes, and names of the portgreves, or rulers, of London, before the tyme of Richard the first, were wryten, was imbefeled or lost by negligence.

Anno

Anno 1209.

Pag. 392. The mayre and shryves of London began in king John's day.
Afore king John's tyme London bridge was made of
tymbre.

Anno D. 1298.

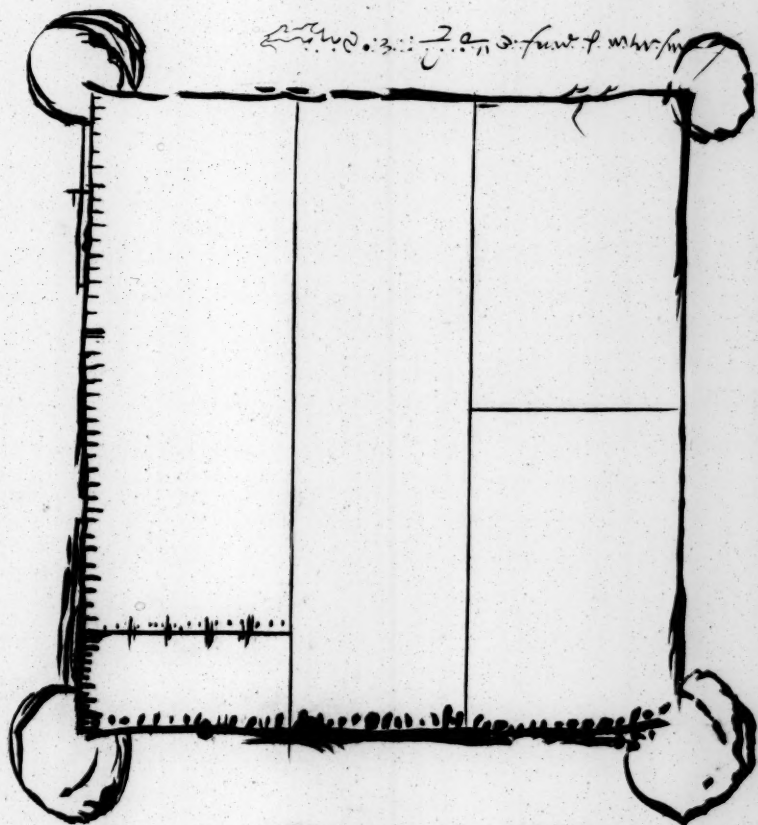
The tower yn the ward of Cornhil was broke up, and the
prisoners let owt.

Anno 1409.

Guild haule was begon. Tempore Henrici 4.
The executors of the testament of Whyttington builded
the Westgate of London yn the beginning of king Henry
the vi. dayes.

Folm 226.

Pag. 393.

Limites Mercie 58.

Bury-Bank. 59.

Monast. apud Stone 59.

Rex Wulfst. sepult. ap. Lichf. 59.

Mon. de Trentham 59. 168.

S. Werburg. obiit hic. 60. 164.

Hevenfeld 136.

Diurna Obitus. 146

Æthelred Rex apud Lichf. 145.

Pugna ap. Tottenhale. 183. 202. See this Place.

De Agolfleod. 183. 184.

Tutbury Castle. 208.

Æic. de Camvile 211.

Pugna ap. Woodnesfelham. 219.

Lichf. made an A. B. 244

Lichf. describe. 266, 267.

3. Episc. in Mercia. 267.

Jamworth & Staff. Castle. 282.

Pugna ap. Lecestane. 302.

Johanes Peckham. 328.

Mudwenna ob. ap. Burton. 373. 409.

Burton Abby founded 374. Wernel qua nunc dicitur Harewood. 374.

Charlley

Recession

Deulewess } 376.

Com. Testria 376.

Alred cur. at Lichf. 384.

Stafford burnt. 412.

Hub. de Burg

Gilbert Bassel } 416.

000-37